

ÅRSRAPPORT

INNOVASJON
NORGE

2014

INNHold

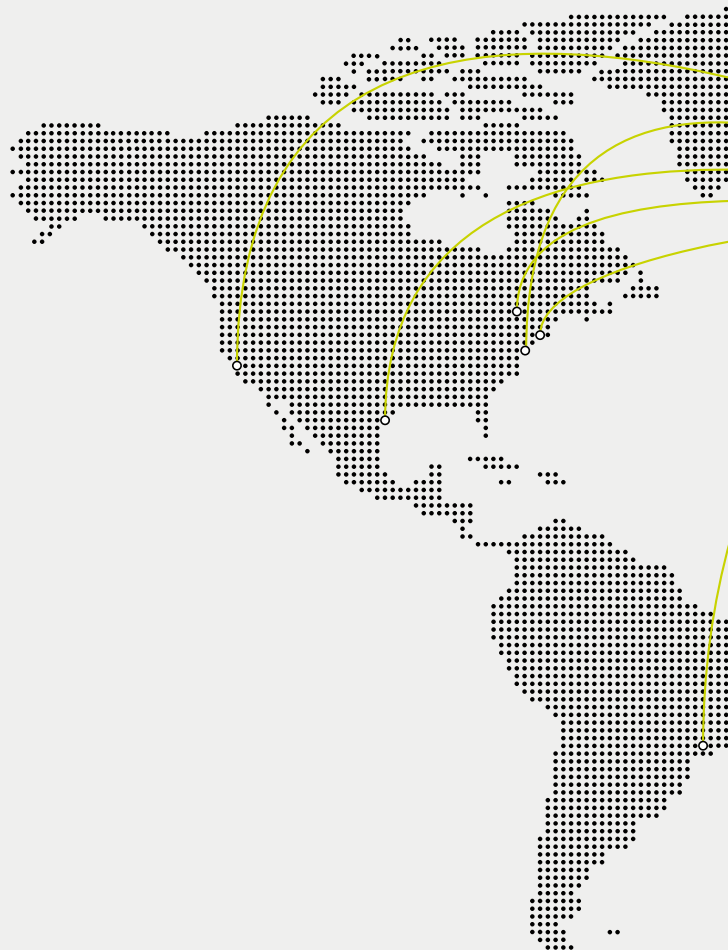
- 3 Kort om Innovasjon Norge
- 4 Nøkkeltall
- 6 Et drømmeløft for en bærekraftig fremtid
- 8 Gode effekter og krevende omstilling
- 10 La oss skape nye landslag – sammen!
- 13 Mange oppdrag som henger sammen
- 16 Innovasjon Norge skaper effekt
- 18 Flere gode gründere
- 22 Flere vekstkraftige bedrifter
- 26 Flere innovative næringsmiljøer
- 30 Styrets beretning
- 38 Styret i Innovasjon Norge
- 40 Økonomi
- 44 Historien om Innovasjon Norge
- 47 Ny organisasjon og ledelse

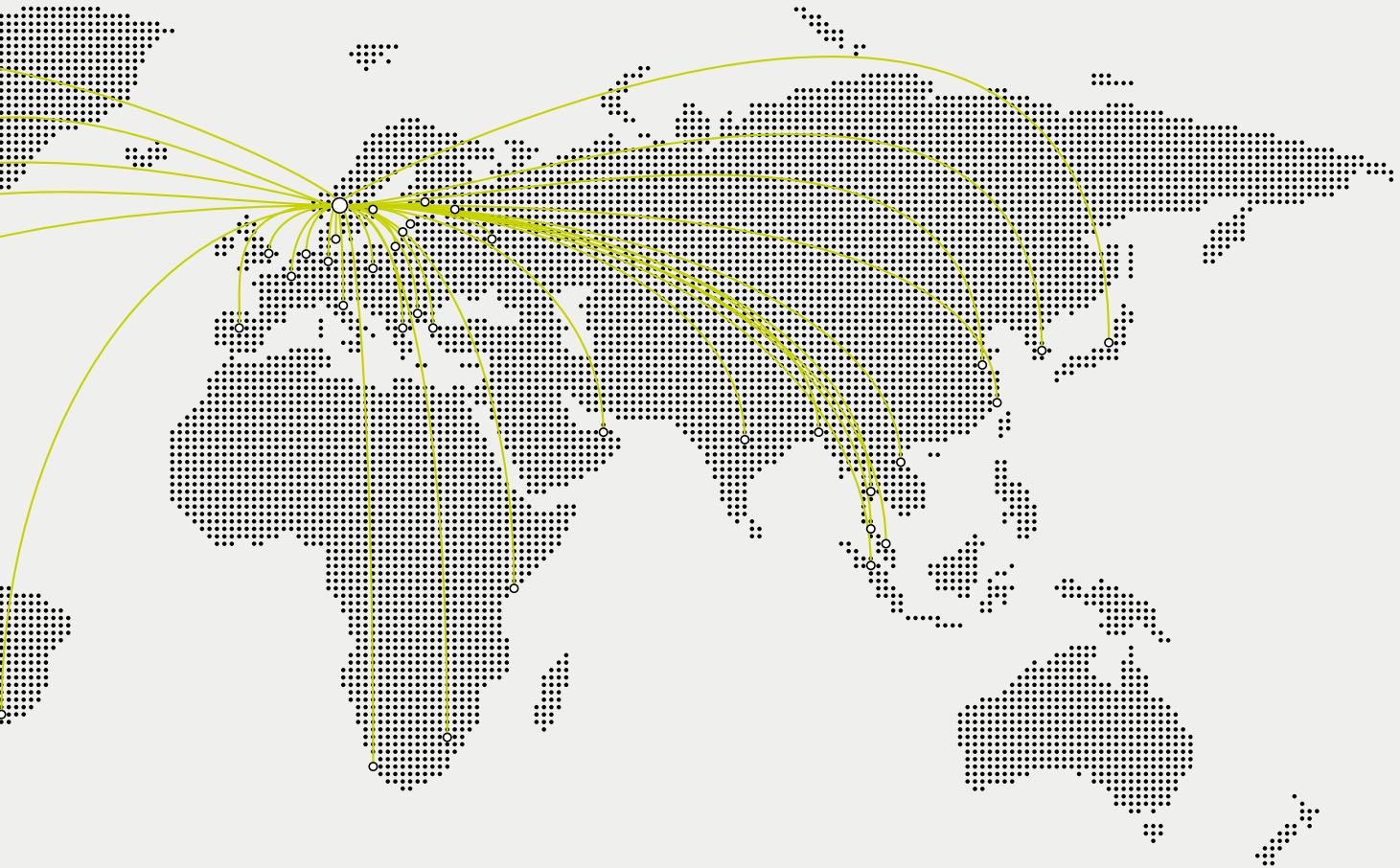

ANSVARLIG UTGIVER: Innovasjon Norge
IDÉ OG DESIGN: Fete typer **TEKST:** Innovasjon Norge og Fete typer
FORSIDEILLUSTRASJON OG ILLUSTRASJON: Fete typer
OPPLAG: 4 000 **TRYKK:** RK Grafisk

INNOVASJON
NORGE

INNOVASJON NORGE

INNOVASJON NORGE har et bredt og sammensatt samfunnsoppdrag. Kjernen i dette oppdraget er å bidra til verdiskaping gjennom å skape bedrifts- og samfunnsøkonomisk lønnsom næringsutvikling over hele landet.

Innovasjon Norges virkemidler og tjenester har som mål å skape flere gode gründere, flere vekstkraftige bedrifter og flere innovative næringsmiljøer.

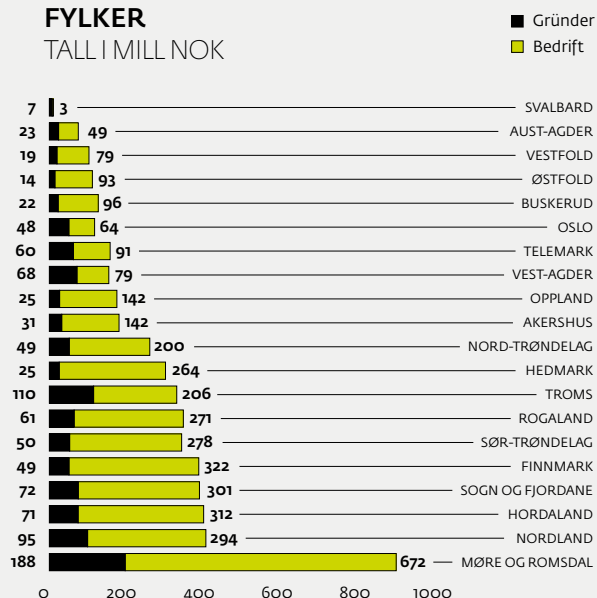
Med et landsdekkende kontornettverk kan Innovasjon Norge møte kundene der de er og har sin virksomhet. Internasjonalt følges kundene opp via kontorer i de viktigste markedene verden rundt.

Innovasjon Norge eies av Nærings- og fiskeridepartementet (51 prosent) og fylkeskommunene (til sammen 49 prosent). Det ble i 2014 gjennomført en høringsprosess om endringer i Lov om Innovasjon Norge, der også fremtidig eiermodell er tema.

NØKKELTALL

FYLKER

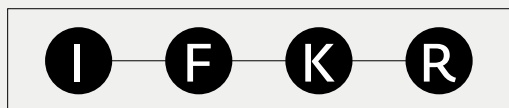
TALL I MILL NOK

Figuren viser fordeling av tilskudd og lån fordelt på fylker. Midler som har gått til bedrifter under tre år (gründere) er vist i svart mens midler til bedrifter over tre år vises i grønt. Den høye andelen midler til Møre og Romsdal skyldes i hovedsak lavrisikolån til industri, tjenesteyting og fiskeri.

INNOVASJON NORGE BIDRAR PÅ DISSE FIRE OMRÅDENE TIL BEDRIFTER

I bedriftseksemplene i denne rapporten er bidragene fra Innovasjon Norge merket med følgende symboler. Se symbolforklaring under.

I = Internasjonalisering (bistand til markeds-
rådgiving og profileringstjenester)

F = Finansiering (lån eller tilskudd)

K = Klynge (bedriften er medlem i
en klynge/nettverk)

R = Rådgiving / kompetanse andre områder

9,7%

Bedrifter som får støtte fra Innovasjon Norge har 9,7 prosentpoeng høyere årlig vekst i omsetningen hvert år i tre år etter at bedriften fikk støtte fra Innovasjon Norge, enn tilsvarende bedrifter som ikke har mottatt støtte.

1200

Vi har gjennomført 1200 tyngre rådgivingsoppdrag og internasjonale bedriftsbesøk. I tillegg besvarte vi omlag 1850 mindre kundeforhøringar knyttet til eksport og internasjonalisering.

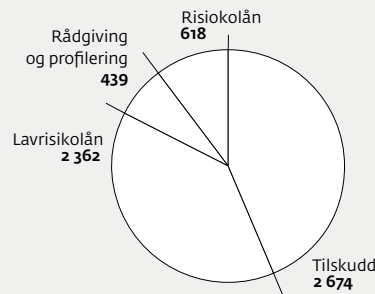
INNOVASJON

Innovasjon Norge skal drive næringsutvikling gjennom å legge til rette for skaperkraft og innovasjon. Ordet innovasjon kommer opprinnelig fra det latinske ordet «innovare», som betyr å fornye eller å skape noe nytt. OECD definerer innovasjon som en introduksjon av nye eller vesentlig forbedrede varer, tjenester eller prosesser, nye metoder for markedsføring, eller nye måter å organisere arbeide på.

Det kan imidlertid være like fruktbart å se på innovasjon som læringsprosesser som styrker bedriftens og deres ansattes evne til å gjøre ting på nye måter. Dette forklarer hvorfor innovasjonsprosjekter som tilsynelatende er «mislykkede» likevel kan ha positiv effekt gjennom læring og kompetanseoverføring som fører til andre innovasjoner.

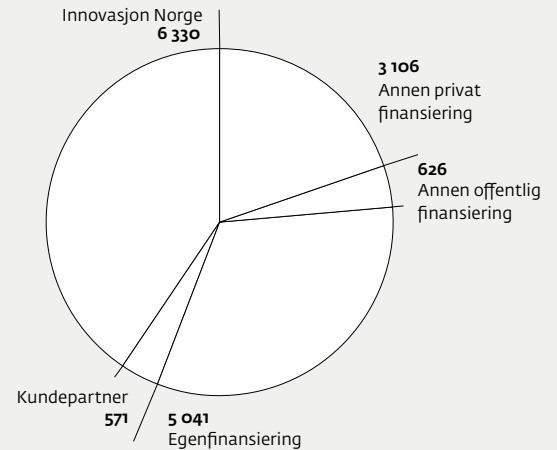
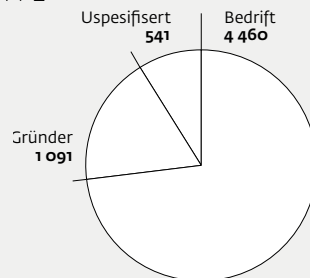
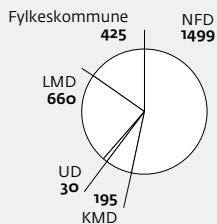

BEVILGNINGER, TILDELINGER OG UTLØST INNSATS I 2014 TALL I MILL NOK

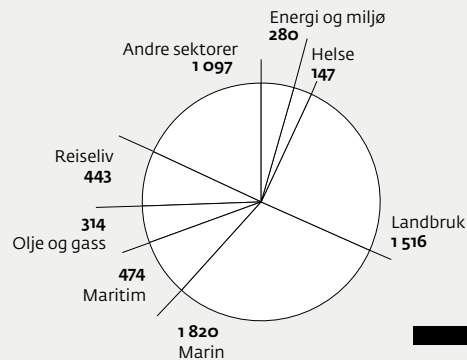
TJENESTE

MÅLGRUPPE

UTLØST

BEVILGET

SEKTOR

2,8 MRD →

Fra Storting og fylkesting

Gjennom Innovasjon Norge bevilget Storting og fylkesting i 2014 2,8 milliarder kroner i støtte til verdiskapende næringsutvikling over hele landet.

6,1 MRD →

Til næringslivet

Bevilgningene fra Stortinget og fylkene ga sammen med låneordninger en samlet næringsrettet innsats på over 6 milliarder kroner i regi av Innovasjon Norge. Figurene viser fordelingen per tjeneste, målgruppe og sektor.

15,7 MRD → ●

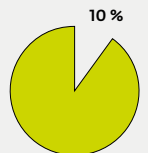
Utløst

Støtten fra Innovasjon Norge bidro til å utløse nesten to ganger så mye innsats fra næringslivet. Medregnet pengene fra Innovasjon Norge ble det investert nær 16 milliarder kroner i innovasjonsaktiviteter i 2014.

766

ansatte i Innovasjon Norge hvorav omtrent 200 i utlandet. Resten er fordelt på hovedkontoret og distriktskontorene.

Rundt regnet 10 prosent av midlene Innovasjon Norge bidrar med til næringslivet er øremerket bedrifter i distriktene. 90 prosent er landsdekkende midler.

90 %

Vi mener innovasjon må bli den sentrale innsatsfaktoren i politikken for omstilling og nyskaping.

//

ADMINISTRERENDE
DIREKTØR

**ANITA
KROHN
TRAAETH**

ET DRØMMELØFT FOR EN BÆREKRAFTIG FREM TID

Som nasjon har vi de beste forutsetningene for å klare en slik overgang. Norske arbeidstakere er godt utdannede og kreative, vi har mange innovative bedrifter, sterke klynger, et velutviklet velferdssystem, et avansert virkemiddelapparat, fred og sosial stabilitet.

Men vi mangler fortsatt en klar strategi for hvor vi ønsker å gå og hvordan vi skal nå de målene vi setter oss.

I 2014 bidro Innovasjon Norge aktivt i debatten om det nye Norge. I 2015 vil vi gjøre mye mer.

Vi mener innovasjon må bli den sentrale innsatsfaktoren i politikken for omstilling og nyskaping. Det er bare gjennom kunnskapsutvikling og nyskaping vi kan bruke den kompetansen vi allerede har på områder der fremtidens samfunn og markeder vil stille sine krav.

Fremtidens krav vil handle om samfunnsansvar og grønn fornyelse. Dette vil gjelde på alle områder, fra mat via energiproduksjon til tjenester. Så uavhengig av detaljene, vil strategiens overordnede innretning måtte være mot bærekraft.

Vi har invitert politikere og aktivister, gründere og vekstbedrifter, samfunn og næringsliv til en diskusjon om et nødvendig drømmeløft for norsk innovasjon. Drømmeløftet er vårt navn på dugnaden

I 2014 KOM ALVORET TIL NORGE. Dette var året da trusselen om klimaskiftet ble virkelig for de aller fleste. Det dramatiske fallet i olje- og gassprisene viste oss også at vi ikke lenger kan utsette overgangen til en mer bærekraftig økonomi.

for å konkretisere hva et bærekraftig Norge skal bestå av.

For Innovasjon Norge er det naturlig nok viktig å få frem gode ideer til hva Innovasjon Norge kan bidra med i en slik nasjonal omstillingsprosess, alene og i samarbeid med andre virkemiddelaktører – inkludert organisasjoner som Norges forskningsråd, Siva, Direktoratet for forvaltning og IKT (Difi), Patentstyret, Norsk design- og arkitektursenter, Enova, Garantiinstituttet for eksportkreditt, Eksportkreditt og fylkeskommunene. Til sammen har vi allerede et avansert sett med verktøy. I mange tilfeller vil det være et spørsmål om å bruke de tjenestene vi har på nye måter. Men vi må også diskutere behovet for nye instrumenter.

Som regjeringens innovasjonspolitiske rådgiver vil vi også fremover bidra til debatten om den brede innovasjonspolitikken, der vi ser innovasjon, utdanning, forskning, infrastruktur og generelle rammebetingelser i sammenheng. Alt for ofte ender vi opp med å vurdere hvert grep hver for seg, uten å se på hvordan de ulike delene av økonomien og innovasjonssystemet virker sammen.

Vi vil koble all den kompetansen vi har i Innovasjon Norge opp mot det vi lærer gjennom debatten om drømmeløftet. Den prosessen vil så danne grunnlaget for våre råd til eiere, oppdragsgivere og samfunn i 2015. ■

GODE EFFEKTER OG KREVENDE OMSTILLING

INNOVASJON NORGE VAR 10 ÅR I 2014, men historien går tilbake til midten av 1800-tallet med opprettelsen av Den Norske Hypotekbank. Ved inngangen til 2015, med lavere oljepris og en omstilling av økonomien foran oss, er det mer behov for Innovasjon Norge enn på lenge. Selskapet har mye kompetanse, går offensivt inn i rollen og er godt rustet til å bidra i den omstillingen som kommer.

Forenkling er viktig for oss. Vi ønsker å være et oversiktlig selskap som er lett å forstå.

//

Indikatorene i mål- og resultatstyrings-systemet viser at effektene av støtte fra Innovasjon Norge er gode, med nivåer omtrent som de vi fant i 2013. Effekten av å delta i et innovasjonsmiljø er også positiv. Styret er fornøyd med at vi har fått robuste tall for hvilken effekt Innovasjon Norge har på gründere og bedrifter. Dette gir et bedre grunnlag for god styring av selskapet fremover.

Også i 2014 er det kanalisert betydelige offentlige midler gjennom selskapet. Volumet på finansieringstjenester har vært omtrent som i 2013. Endringer i reglene for etablerertilskudd bidro til ni prosent flere tilsagn til gründere sammenlignet med 2013. Dette har vært i tråd med

styrets ønske om å nå ut til gründere i tidlig fase.

Internasjonalisering har vært en viktig satsing de siste årene. I 2014 ser vi at dette har ført til en økning i antall bedrifter som vi har hjulpet inn i utenlandske markeder. Dette tyder på at vi utnytter det internasjonale apparatet bedre enn i 2013.

Forenkling er viktig for oss. Vi ønsker å være et oversiktlig selskap som er lett å forstå. Her er vi ikke helt i mål. Vi har for 2014 god dokumentasjon på at våre tjenester virker godt og at selskapet leverer i tråd med samfunnsoppdraget. Samtidig viser tilbakemeldingene fra næringslivet at det ikke er lett for kundene å få overblikk over

STYRELEDER

**PER
OTTO
DYB**

alle tjenestene våre, og at kriteriene for å få støtte er vanskelige å forstå.

Våren 2014 fikk vi svar fra over 500 kunder om hvilke tidstyver vi bør fjerne for å gjøre det enklere for dem som kunder. Veldig mange pekte på at vi må få bedre digitale løsninger, med større grad av selvbetjening og bedre toveis kommunikasjon.

Vi har også jobbet med å forbedre kundeopplevelsene i 2014. Blant annet har vi innført et nytt kundefølgingsystem (CRM).

Resultatene viser at kundene er klart mer fornøyde enn i 2013, men vi har fortsatt noe å gå på, og vil fortsette

forbedringsarbeidet i 2015. En positiv utvikling er at saksbehandlingstiden er på vei ned for alle tjenester, og særlig for tjenester rettet mot gründere hvor dette er spesielt viktig.

For å være en tydelig rådgiver for myndighetene må vi basere våre råd på økonomisk ekspertise, samfunnsanalyse og egne data og erfaringer. Vi har fortsatt en vei å gå for å systematisere og dele mer innsikt fra dialogen med norsk næringsliv ute og hjemme. Men i 2014 har vi tatt viktige skritt ved å utvikle felles læringsarenaer, med bruk av foresight og med styrking av kunnskapsgrunnlaget om effekter og resultater i tråd med nytt mål- og resultatstyringsystem.

Vi opplever at dialogen med våre oppdragsgivere og eiere i 2014 har vært preget av tillit og felles ambisjon om å få til læring og utvikling til det beste for norsk næringsliv. Vi har fått færre detaljerte føringer og mer frihet til selv å disponere rammer til områder med dokumenterte behov og høy måloppnåelse.

Innovasjon Norge er en attraktiv arbeidsgiver med høyt motiverte og kunnskapsrike medarbeidere.

I 2015 har vi fått flere oppdrag samtidig som vi som organisasjon skal effektivisere. Dette er utfordrende, men styret er imponert over endringsviljen til ansatte og ledere. ■

Omstilling

LA OSS SKAPE NYE LANDSLAG – SAMMEN!

INGEN KAN VÆRE I TVIL OM at norsk næringsliv nå går inn i en periode der de som omstiller seg er de som vinner. Ingen skal heller være i tvil om at den næringen landet vårt har vært så avhengig av lenge, kommer til å være en viktig bærebjelke også i årene fremover.

Olje- og gassnæringen har flere gode tiår foran seg, og kommer til å spille en betydelig rolle i den omstillingen vi er på vei inn i. Oljen er en del av løsningen. Men olje og gass kommer ikke til å være den samme motoren i norsk næringsliv som den har vært. Derfor må vi gjøre noen valg. Vi har snakket og debattert i årevis; nå er det tid for å velge retning – retning bærekraft.

FØLE EFFEKTENE La oss starte med en liten virkelighetssjekk: I fjor falt oljeprisen med 50 prosent. Det betyr ikke at Norge står overfor en ny, dramatisk nedgangstid. Den underliggende veksten var ganske jevn, og avkastningen på Oljefondet vil fortsatt være en viktig inntektskilde for den norske staten. Men oljeprisfallet har ført til at debatten om «Norge etter oljen» har blitt mer intens og mer nødvendig.

2014 var også året da vi endelig så tegn til politisk vilje til å gjøre noe med klimakrisen, blant annet fordi mange begynner å føle effektene på kroppen. Avtalen mellom USA og Kina om å redusere utslippene av CO₂ kan føre til økte investeringer i ren energi og sterkere krav om å redusere bruken av fossilt brennstoff. Det vil bidra til å svekke etterspørselen etter fossilt brennstoff. Med andre ord: Det kan hende oljeprisen stiger igjen, men økningen blir neppe langvarig og

må ikke bli noen sovepute som hindrer nødvendig omstilling i norsk økonomi.

Innovasjon Norge får allerede bekreftet fra våre kontorer at investeringene i Nordsjøen avtar. Statistisk sentralbyrå legger til grunn at petroleumsinvesteringene vil falle med 13 prosent i 2015. Prisfallet vil få følger for olje- og gassprodusentene, deres underleverandører og deres underleverandører igjen.

KONSEKVENSER Så langt ser det ut til at de overtallige i disse bedriftene blir sugd opp av et Fastlands-Norge sultent på høykompetente ingeniører og fagarbeidere, men det er liten grunn til å tro at bedriftene utenfor petroleumsnæringen kan tilby like høye lønninger. Det er derfor sannsynlig at vi vil se en fallende kjøpekraft i befolkningen. Det kan få konsekvenser for store deler av næringslivet – også for næringer som ligger langt bortenfor olje og gass. Selv om deler av aktiviteten erstattes av annen lønnsom næring, skal det holde hardt om de nye virksomhetene tjener like godt. Dermed blir skatteinntektene mindre. På sikt kan det derfor bli ytterligere budsjettkutt i offentlig sektor, noe som vil få følger for sysselsettingen, med tilsvarende ringvirkninger for økonomien som helhet. Frykt for fremtiden får folk til å bruke

mindre penger, og det igjen styrker den negative effekten.

På plussiden kan vi nevne at fallende oljepriser vil være med på å redusere kostnadene for deler av norsk næringsliv. Lavere kronekurs vil også være til fordel for eksportbedrifter, men det kompenserer ikke for fallet i petroleumsinntektene. I vårt viktigste eksportmarked, Europa, er det fortsatt stagnasjon – og det lover heller ikke godt.

Det er lett å tenke at det ser mørkt ut. Gjør det virkelig det? Nei! Vi mener dette først og fremst gir oss muligheter for vekst på nye områder og større kraft for nødvendig omstilling. Det innebærer krevende muligheter og tøffe utfordringer.

Og vi vet at vi har et næringsliv og kompetansmiljøer som er i stand til å takle dem.

53 prosent av norsk vareeksport er olje og gass. Vi trenger en omstilling i norsk næringsliv og vi trenger innovasjon.

GRØNN INNOVASJON De største mulighetene slik vi ser det, er innenfor grønn innovasjon. Men også andre samfunnsutfordringer krever bærekraftige svar, for eksempel innenfor helse og

FOTO: SHUTTERSTOCK

Det er moralsk og samfunnsøkonomisk riktig å satse på bærekraft. Det vil også være bedriftsøkonomisk lønnsomt.

//

omsorg. I skjæringspunktet mellom offentlig og privat sektor kan det skapes innovasjoner som legger grunnlaget for ny næringsutvikling. Det er moralsk og samfunnsøkonomisk riktig å satse på bærekraft. Det vil også være bedriftsøkonomisk lønnsomt.

Norge har store fordeler sammenlignet med mange andre land. Vi har sterke næringsklynger med kompetanse som kan brukes i bærekraftig retning, og petroleumsnæringen besitter teknologi og kompetanse om energiproduksjon og energitransport som kan brukes på mange andre områder.

Norge er et lite land med få innbyggere og et hjemmemarked på størrelse med en middels europeisk by. Derfor må vi gjøre noen strategiske prioriteringer som hjelper oss over i bærekraftig næringsdrift. Noe vil komme av seg selv, men summen av enkeltbedriftenes lønnsomme valg vil ikke nødvendigvis svare fullt til behovene i næringslivet og samfunnet totalt sett. Bedriftene står primært ansvarlig for egen

inntjening, og ikke for Norges eller klodens skjebne. De politiske, sosiale og kulturelle rammebetingelsene er helt avgjørende for norsk næringslivs innovasjonsevne. Politikerne, offentlig sektor, det sivile samfunn og næringslivet har et felles ansvar for å gjøre disse best mulig.

Kort sagt, en overgang til et mer bærekraftig samfunn og næringsliv er viktig. Det samme gjelder behovet for å skape en kultur for innovasjon, der det er lov å feile. Et spenstig virkemiddelapparat og rammebetingelser som stimulerer til bærekraftig nyskaping må bidra til det.

Hvem skal være på de nye landslagene av norske næringer og virksomheter? Politikerne våre trenger gode råd. Vi vil i samarbeid med næringsliv, kompetansemiljøer og politiske aktører, utvikle konkrete råd om hva norske myndigheter kan gjøre for å støtte overgangen til en fornyet, bærekraftig økonomi. Vi kaller det Drømmeløftet, fordi det handler om å løfte frem dem som tør å drømme. ■

FOTO: KETIL JACOBSEN

MANGE OPPDRAG SOM HENGER SAMMEN

INNOVASJON NORGE HAR FLERE OPPDRAGSGIVERE og mange ulike oppdrag som sammen utgjør vårt innovasjonsmandat. Felles for alle våre oppdrag er at vi skal bidra til langsiktig og bærekraftig verdiskaping og næringsutvikling i Norge.

Innovasjon Norge har 42 oppdragsgivere: fire departementer, fylkeskommunene og fylkesmennene. Alle oppdragene er rettet mot bedrifter, og krever kompetanse innen forretningsutvikling. Fordi dette er gjennomgående for all vår virksomhet, kan vi utnytte den samme typen kompetanse i alt vi gjør. Det gjør også at vi effektivt kan

utnytte de ulike ordningene våre overfor et bredt spekter av kunder. Det er kun tre land vi kjenner i verden hvor det offentlige tilbud til næringslivet er organisert på denne måten (Irland, New Zealand og Norge). Alle tre er små land med et lite hjemmemarked. Mange oppdrag i ett hus gir synergier for Norge og for kundene.

NYSKAPENDE LANDBRUK

BIOTEKNOLOGI I VERDENSKLASSE Norwegian Antibodies AS ble grunnlagt i 1995, og er i dag verdens største produsent av antistoff fra eggeplommer fra høner. Etter etableringen har bedriften opplevd kraftig vekst og internasjonal ekspansjon. Produksjonen skjer på bestilling etter spesifikke krav, og kundene er bioteknologiselskaper og forskningsmiljøer i EU, USA og Kina. Norsk dyrehelse i verdensklasse, kompetanse og teknologi er viktige konkurransefortrinn. Sammen med Moer gård fra Ås ble Norwegian Antibodies AS i januar 2014 tildelt den nasjonale Bygdeutviklingsprisen fra Innovasjon Norge.

FOTO: MARIANN TVEITE

→ Biprodukter fra treindustrien som kutterspon kan gi opphav til ulike andre høyverdige produkter.

→→ De første flyene har allerede testet biobasert flydrivstoff.

FOTO: SHUTTERSTOCK

FOTO: SHUTTERSTOCK

KUNNSKAP PÅ TVERS Innovasjon Norge leverer tjenester til kunder i ulike bransjer i ulike faser og med ulike ambisjoner. Det betyr at vi kan bruke vår kunnskap om hva som skal til for å lykkes med innovasjon, markedsutvikling og lønnsom vekst i én bransje over til kunder i andre bransjer. Innovasjon Norge er en sentral samarbeidspartner for næringslivet. De fleste av våre tjenester er tilgjengelig i hele landet, men noen er rettet mot bestemte regioner, sektorer eller konkrete samfunnsutfordringer, som for eksempel miljøteknologi.

DISTRIKTSBEDRIFTER I VERDENS- KLASSE OG SÆRSKILTE UTFORDRINGER

Mye av eksporten fra Norge skjer fra distriktene. Vi har verdensledende bedrifter og klynger langt mot nord med stort potensial for økt verdiskaping, på det ytterste nes og innerst i en fjord. Dette

synes også i bevilgningene fra Innovasjon Norge. I 2014 gikk om lag 900 millioner kroner til å støtte svært innovative prosjekter og bedrifter i distriktene innen sektorer som blant annet olje og gass, sjømat og maritim sektor.

Samtidig har distriktene ekstrautfordringer knyttet til store avstander, mangel på kompetent arbeidskraft og tilgang på kapital. Derfor har Innovasjon Norge også et særoppdrag i distriktene. Distriktsoppdraget utgjorde cirka ti prosent av de rundt seks milliarder kronene vi bidro med til næringslivet i 2014.

FRA LANDBRUK TIL BIOØKONOMI

Landbruk er et eget oppdrag og en stor og viktig sektor for Innovasjon Norge. Innsatsen skal både bidra til utvikling av det tradisjonelle landbruket og til alterna-

tiv næringsutvikling. Et innovativt og omstillingsdyktig landbruk er viktig for å sikre tilgang til mat og for å utvikle næringer basert på gårdens ressurser. Landbruket har hatt en høy produktivitetsvekst de siste ti årene sammenliknet med andre næringer. Innovasjon Norge muliggjør raskere omstilling i landbruket, og kobler landbruket til kunnskap om lønnsom forretningsutvikling fra andre konkurranseutsatte næringer. Et eksempel her er skognæringen. I 2014 har Innovasjon Norge og Norges forskningsråd administrert skognæringens egen strategiprosess SKOG22 gjennom tett oppfølging med alle deler av næringen. Innovasjon Norge vil fremover bidra til å realisere denne strategien.

Landbruksoppdraget utgjorde cirka 30 prosent av det totale tilsagnsbeløpet i

FRA VIK TIL VERDEN

GBLALE IT-LØSNINGER FRA VIK Highsoft AS ble etablert i 2006, og har med suksess og solid ståsted i Vik i Sogn og Fjordane utviklet presentasjonsløsninger for et internasjonalt IT-marked. Programvarer fra Highsoft AS brukes til å vise grafer, kart og diagram på nettsider eller i webapplikasjoner, for eksempel valuta- og børskurser, værdata eller styringsverktøy. Selskapet har i dag 15 ansatte i Norge, derav 11 i Vik, og i tillegg et supportteam i Krakow i Polen med tre ansatte. Selskapet er i vekst og ved utgangen av 2014 hadde Highsoft solgt lisenser til 61 av de 100 største selskapene i verden.

SPAREBANKEN SOGN OG FJORDANE

FOTO: HEIDI WINDFØRE

FOTO: MORTEN BRUN

← Havrommet gir muligheter. Norge har vært foregangsnaasjon innen sjøfart, fiskeri og havbruk, offshore olje og gass. Framover gir havrommet mange nye næringsmuligheter og rom for teknologioverføring.

2014. Norge har stor landbruksfaglig kompetanse og derfor konkurransefortrinn og forutsetninger som gir grunnlag for ny vekst innen for matproduksjon og bioøkonomi.

NORGE SOM MERKEVARE Innovasjon Norge har også et særoppdrag knyttet til å synliggjøre Norge som merkevare for utenlandsk næringsliv, investorer, utenlandske turister, og få norske produkter ut til det internasjonale markedet. Vi bidrar også til å åpne dører og fremme norsk næringsliv internasjonalt gjennom delegasjonsreiser, messer og andre offentlige oppdrag. Ved å synliggjøre merkevaren Norge i viktige utemarkeder, styrker vi norsk næringslivs internasjonale konkurransevne. Arbeidet med merkevaren Norge utgjør i dag en beskjeden del av våre samlede oppdrag, men potensialet er

betydelig. Vår oppgave er også å markedsføre Norge som mer enn bare et reisemål.

VI ER DER BEDRIFTENE ER Bedrifter som vil vokse må i dag tenke internasjonalisering. For Innovasjon Norge er det viktig å være der kundene er, og vi skal også være tilstede i kundenes markeder. Derfor har vi kontorer i alle landets fylker og er tilstede i 36 land. Det gjør også at vi kan følge en bedrift fra den spede begynnelsen lokalt til lanseringen av produktene i internasjonale markeder.

Våre kontorer i utlandet gir innsikt i markedet og forretningskulturen i ulike land, og fungerer som døråpnere og nettverksbyggere mellom norsk næringsliv og utenlandske aktører. Kundenærhet er og vil fortsatt være av stor betydning for den videre utviklingen av Innovasjon Norge.

VI SKAL IKKE BISTÅ ALLE, MEN DER VI BIDRAR GJØR VI EN FORSKJELL

Ingen har krav på å få sitt prosjekt finansiert av Innovasjon Norge. Vi skal ikke hjelpe alle, men der vi bidrar skal vi gjøre en forskjell. Når vi vurderer prosjekter og kunder, vurderes både lønnsomhet, bærekraft og potensialet for økt verdiskaping. Vi har et langsiktig perspektiv, og vi stiller klare krav til dem som vil være kunder hos oss.

Innovasjon Norge støtter ikke løpende drift, men innovasjonsprosjekter med høy risiko. Dristig innovasjon og høy omstillingstakt er viktig for samfunnet. Vi deler risiko med bedriftseiere, investorer og banker. Det gjør at våre kunder gjennomfører innovasjonsprosjekter som ellers ikke ville blitt noe av, at prosjektene blir store nok eller gjennomføres raskt nok til at kunden lykkes i markedet. ■

NORDLYSSUKSESS FOR NORSK REISELIV

INNOVASJON NORGE har gjennom målrettet markedsføring bidratt til å sikre Norge posisjonen som «Nordlylandet». Nordlysturismen har de siste fem årene hatt en eventyrlig vekst med en økning på 122 prosent, og står i dag for over 120 000 kommersielle gjestedøgn. Denne veksten alene tilsvarer 143 millioner kroner skapt i del av året som tidligere lå brakk turismessig.

FOTO: GAUTE BRUWIK/VISITNORWAY

HOVEDMÅL

INNOVASJON NORGE
SKAPER EFFEKT

2,5%

Bedrifter som har fått støtte fra Innovasjon Norge har 2,5 prosentpoeng mervekst i produktivitet per år.

0,3%

Bedrifter som har fått støtte fra Innovasjon Norge har 0,3 prosentpoeng høyere lønnsomhet per år.

HVA ER EN VELLYKKET BEDRIFT?

Hva som bidrar til lønnsom næringsutvikling er vanskelig å måle direkte, fordi mange faktorer må samvirke for at en bedrift skal vokse og utvikle seg. I denne rapporteringen bruker vi noen økonomiske indikatorer som belyser effektene av den innsatsen vi gjør for våre kunder. Disse indikatorene vil likevel bare vise en del av bildet. Dette gjelder spesielt for de tjenestene som først og fremst skal bidra til økt kompetanse og innovasjonskapasitet i bedriftene. I det følgende bruker vi betegnelsen gründere for bedrifter som har eksistert mindre enn tre år, mens bedrifter er virksomheter som har eksistert i mer enn tre år.

OVERLEVELSE: Gode gründere overlever. En indikasjon på at vi lykkes med vår målsetting om å bidra til flere gode gründere er at nyetablerte bedrifter som er kunder hos Innovasjon Norge overlever i større grad enn bedrifter som ikke er kunder hos oss.

HØYERE OMSETNINGSVEKST: Vellykkede bedrifter vokser. En indikasjon på at vi

lykkes med å bidra til flere gode gründere og vekstkraftige bedrifter er at Innovasjon Norges kunder vokser mer enn sammenlignbare foretak som ikke er kunder.

HØYERE PRODUKTIVITETSVEKST: Mer produktive bedrifter skaper høyere verdi. En indikasjon på at vi lykkes med å bidra til flere vekstkraftige bedrifter er at Innovasjon Norges kunder oppnår høyere vekst i produktiviteten enn sammenlignbare foretak som ikke er kunder.

HØYERE LØNNSOMHET: For å belønne arbeidsinnsats og gi avkastning på kunnskap og kapital må bedriftene være lønnsomme. Hvis ikke overlever de ikke og kan ikke skape verdi hverken for eiere eller samfunnet.

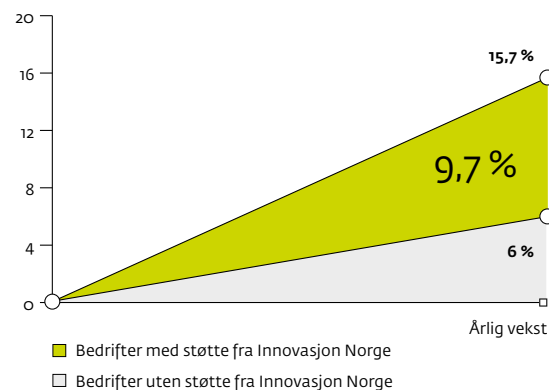
INNOVASJON NORGE VIRKER Hva er effekten av å bruke statlige midler på Innovasjon Norge? For å måle det bruker vi en metode utviklet av Statistisk sentralbyrå (SSB) som sammenligner Innovasjon Norges kunder med en gruppe likeartede bedrifter som ikke har vært kunder av

SAMLEDE EFFEKTER AV INNOVASJON NORGE

- **Høyere omsetningsvekst:** Bedrifter som har fått støtte fra Innovasjon Norge har 9,7 prosentpoeng mervekst, sammenlignet med tilsvarende bedrifter som ikke har fått støtte. Dette er på samme nivå som i fjor. Dette betyr at bedrifter som får støtte fra Innovasjon Norge vokser 15,7 prosent per år. I gjennomsnitt vokser bedrifter i Norge omlag 6 prosent per år.
- **Høyere produktivitsvekst:** Bedrifter som har fått støtte fra Innovasjon Norge har 2,5 prosentpoeng mervekst i produktivitet per år, enn tilsvarende bedrifter som ikke har fått støtte. Det er noe lavere enn fjorårets 3,3 prosentpoeng. At arbeidsproduktiviteten har gått noe ned, bekrefte av at effekten på antall ansatte har økt fra 3,3 prosentpoeng i fjor til 3,7 prosentpoeng, mens verdiskapingen er redusert fra 5,7 prosentpoeng i fjor til 5,4 prosentpoeng i år. Dette betyr at telleren reduseres og nevneren øker i produktivitsformelen.
- **Høyere lønnsomhet:** Bedrifter som har fått støtte fra Innovasjon Norge har 0,3 prosentpoeng høyere kapitalavkastning (bedriftsøkonomisk lønnsomhet) per år, enn tilsvarende bedrifter som ikke har fått støtte. Dette er noe lavere enn i fjorårets måling som var på 0,5.
- Effektene for gründere (unge bedrifter), etablerte bedrifter og næringsmiljøer omtales separat i de påfølgende kapitlene.

MERVEKST I OMSETNING PROSENT

Innovasjon Norge. Metoden sammenligner foretak opp mot en rekke dimensjoner, slik som alder, næringskode, eierskapsstruktur (eierkonsentrasjon) og aktiva. Ut fra dette lages en kontrollgruppe som brukes til å sammenligne utvikling i indikatorene omsetning, lønnsomhet og produktivitet.

Sammenligningen gir en god indikasjon på at midlene som kanaliseres gjennom Innovasjon Norge gir effekt. Tallene er robuste; det er kun små variasjoner fra 2013-resultatene.

Effektindikatorerne bekrefter det kundene selv svarer når vi spør om de gjør det bedre økonomisk som følge av bidraget fra Innovasjon Norge og om samarbeidet med Innovasjon Norge var avgjørende for å sette i gang («utløsende»). Faktisk har andelen kunder som svarer at Innovasjon Norge var utløsende vært stabilt høy og til dels stigende i perioden 2002–2013. ■

METODE FOR EFFEKTMÅLING

Metoden er relativt standard i litteraturen for å sammenlikne foretak. Analysene til Statistisk sentralbyrå (SSB) ser på endringer i utfallsvariable (slik som omsetning) i de samme foretakene over tid, og ikke statiske nivåforskjeller mellom foretak støttet av Innovasjon Norge og kontrollgruppen. Stabile, foretaksspesifikke forskjeller mellom foretak med støtte og kontrollgruppen er derfor ikke et problem i SSBs analyse.

Det kan selvfølgelig være (uobserverbare) variable som også påvirker endringer i utfallsvariablene over tid, og som varierer systematisk forskjellig mellom Innovasjon Norge-støttede foretakene og kontrollgruppen. Det er ikke mulig å kontrollere helt for denne form for uobserverbar heterogenitet. SSB er derfor forsiktige med å tolke resultatene kausalt, dvs. som uttrykk for kontrafaktiske forskjeller i innovasjon og verdiskaping i de samme foretakene – med og uten støtte fra Innovasjon Norge.

Når en skal vurdere kilder til skjevhet i effektestimaterne, må en imidlertid også ta med i betraktningen at Innovasjon Norge ikke skal finansiere foretak med vekstambisjoner som finner finansiering i de private kapitalmarkedene. Slike foretak vil kunne inngå i kontrollgruppen.

Gründere

DELMÅL 1

FLERE GODE GRÜNDERE

DET MANGLER IKKE PÅ GRÜNDERE i Norge. Hvert år etableres det mange selskaper, men de fleste forblir små og vi har få internasjonale suksesser. Hva er det som gjør at noen greier å ta steget?

Forskning viser at de bedriftene som vokser mest lykkes bedre enn andre fordi de har større drømmer enn andre. Det er ikke noe mål å etablere flest mulig bedrifter i Norge, men å få lovende nyetableringer til å vokse. For å bidra til at flere setter høye ambisjoner, har Innovasjon Norge de siste årene bygget opp flere tilbud hvor oppstartsbedrifter med internasjonalt potensial kan lære internasjonal forretningsutvikling av de beste miljøene.

BEDRE GRÜNDERMILJØER Vi har sett god fremvekst av gründermiljøer i privat regi flere steder i landet de siste to årene. Slike miljøer bidrar til å skape engasjement og en gründerkultur som gjør det attraktivt å ta sjansen på å leve ut drømmen om å skape noe eget. Innovasjon Norge har et

godt samarbeid med disse miljøene, og har støttet flere av initiativene.

HVORDAN JOBBER VI? Det har tradisjonelt vært fokusert på at markedssvikten innenfor entreprenørskap er knyttet til kapitalutfordringer. Ny kunnskap peker imidlertid på at gründernes mangel på forretningskompetanse og markedsorientering er et like stort eller større problem enn mangel på kapital. Innovasjon Norge har gjort flere endringer de siste årene som skal bidra til å gjøre flere gründerne bevisste på markedsorientering og betydningen av at produktet eller tjenesten de leverer dekker et reelt behov i markedet.

ENDRING I ETABLERERTILSKUDD
I 2014 har vi gjort flere endringer i

ordningen med etablerertilskudd. Flere får nå tilgang til midler i en tidligere fase, noe som gjør det enklere for oppstartsbedrifter å teste sine forretningsideer i markedet uten at det medfører for stor risiko. Vi legger også større vekt på at den hjelpen vi gir skal bidra til en god læreprosess for oppstartsbedriftene gjennom bedre kundedialog, raskere behandling, bedre informasjon og enklere søknadsskjema. For å bli mer tilgjengelig for gründerne som trenger råd, veiledning og sparring introduserte vi Gründertelefonen ved inngangen til 2014. Totalt fikk over 4000 gründerne hjelp i fjor. Etter tilbakemelding fra kundene vil Gründertelefonen få lengre åpningstider i nær fremtid. Vi tilrettelegger også en ny møteplass og blogg for gründerne på nett, «Gründerpulsene».

SALT LOFOTEN AS
NORDLAND

VÅRE BIDRAG:

ÅRETS GRÜNDERKVINNE-PRIS ble i 2014 tildelt kunnskapsbedriften SALT Lofoten AS. Bedriften ble etablert i Svolvær i 2010 av gründerne Kriss Rokkan Iversen og Kjersti Eline Tønnessen Busch. Forretningsideen er å tilby høyt etterspurte kunnskapsprodukter og -tjenester om bruk og forvaltning av marine arealer og ressurser i et bærekraftig, globalt perspektiv. Selskapet har i dag fem ansatte med kompetanse som spenner fra marin systemøkologi og akvakultur til forvaltning, innovasjon og entreprenørskap. SALT er tidligere også tildelt Fyrtårnprisen fra Fiskeri- og kystdepartementet.

FOTO: ESPEN MORTENSEN

21%

Gründerbedrifter med støtte fra Innovasjon Norge har 21 prosent mervekst i omsetning per år i treårsperioden etter at bedriftene mottok støtte, sammenlignet med bedrifter som ikke mottok støtte.

GODE RESULTATER Om lag 15 prosent av tilsagnsbeløpet gikk til gründere og nyetablerte bedrifter (under tre år) i 2014. Dette er på nivå med tidligere år.

Det er veldig gledelig at tall fra SSB tyder på at det fortsatt er god effekt av Innovasjon Norges innsats for gründere (se ramme). Karakteriseringen av prosjektene som vi innvilget i 2014 viser også at andelen prosjekter med innovasjon på internasjonalt nivå har økt kraftig fra 2013 til 2014. I 2014 hadde halvparten av gründerbedriftene et prosjekt som var vurdert som innovasjon på internasjonalt nivå. Dette er en økning på nesten ti prosentpoeng fra 2013. Vi mener økt vekt på å tilby kompetanse- og nettverkstje-

nester knyttet til internasjonal markeds- og forretningsutvikling til gründere de siste årene forklarer mesteparten av økningen. Det er imidlertid store forskjeller i innovasjonshøyde mellom ulike deler av landet. I distriktene er andelen prosjekter med innovasjon på internasjonalt nivå under halvparten av andelen i sentrale strøk. Andelen prosjekter med stor innovasjonshøyde har imidlertid økt i alle deler av landet.

STYRKET KOMPETANSE Fire år etter at vi har finansiert et innovasjonsprosjekt spør vi kundene om prosjektet har bidratt til økt kompetanse i bedriften. Halvparten av oppstartsbedriftene bekrefter at prosjektet har bidratt til økt kompetanse

på ulike områder. Bidraget til kompetanse har vært stabilt de siste tre årene.

FJERNER TIDSTYVER Over 500 kunder ga oss høsten 2014 innspill på hvilke tidstyver de mener Innovasjon Norge bør fjerne. De unge bedriftene (under tre år) påpeker først og fremst at vi må bli raskere i saksbehandlingen, utvikle bedre selvbetjeningsløsninger, og at vi trenger å bli en enda bedre sparringspartner. Disse innspillene vil bli viktige i videreutviklingen av tilbudene til gründere fremover. ■

CRYOGENETICS AS HEDMARK

VÅRE BIDRAG:

HØY KOMPETANSE INNEN AVLSARBEID Cryogenetics AS har sitt utspring i kompetansemiljøet innen husdyravl i Hamarregionen. Bedriften har spesialisert seg på ny, innovativ teknologi og tjenester som effektiviserer reproduksjon av fisk og som sikrer det genetiske mangfoldet. Ulike aktører innen miljøforvaltning, forskning, fiskeoppdrett og vannkraftbransjen verden rundt står på kundelisten. I alt er det knyttet 18 årsverk til bedriften, derav åtte ved hovedkontoret i Hamar der også forsknings- og utviklingsaktivitetene skjer. Selskapet har egne avdelinger i Canada, Chile, USA og Storbritannia.

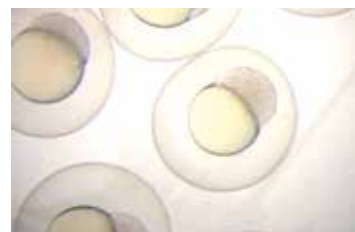

FOTO: CRYOGENETICS

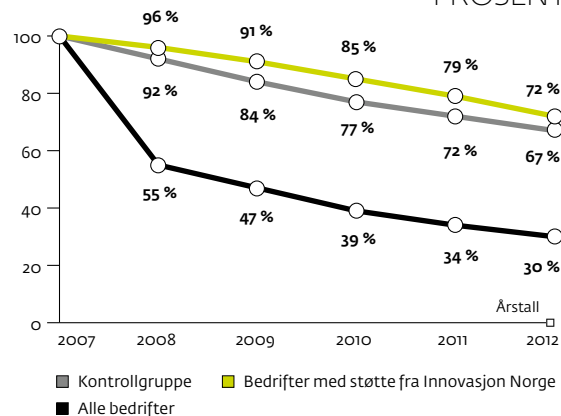

FORTSATT GOD EFFEKT

Tall fra SSB viser at Innovasjon Norge fremdeles har god effekt på omsetning og overlevelse hos gründere.

- **Høyere omsetningsvekst:** Gründere som har fått støtte av Innovasjon Norge har 21 prosentpoeng høyere årlig vekst i omsetningen hvert år i tre år etter at bedriften fikk støtte, sammenlignet med tilsvarende bedrifter som ikke gjorde det.
- **Bedre overlevelse:** En indikasjon på at vi lykkes med å bidra til flere god gründere er om nyetablerte foretak blant Innovasjon Norges kunder overlever i større grad enn de ellers ville ha gjort. Resultatene viser at fem år etter etablering i 2007 er 72 prosent av bedriftene fortsatt i aktivitet mot 67 prosentpoeng av bedriftene i kontrollgruppa. Dette er litt lavere enn det vi fant i 2013. Til sammenligning er bare 30 prosent av alle bedrifter som ble etablert i 2007 fremdeles aktive etter fem år.

OVERLEVELSE PROSENT

STORE DRØMMER – GODT UTGANGSPUNKT FOR HØY VEKST

Innovasjon Norge har de siste årene utviklet en rekke globale kompetanseprogrammer som gir oppstartsbedrifter med internasjonalt potensial og ambisjoner mulighet for læring og trening. I 2014 lanserte vi tre nye globale tilbud til norske oppstartsbedrifter. Internasjonal forretningsutvikling er fellesnevner og programmene er samlet under overskriften Global Entrepreneurship.

- **TINC (Tech Incubator) i Singapore**
Seks bedrifter i tidlig fase fikk muligheten til å tilnærme seg det fragmenterte markedet i Asia med lavere risiko.
- **Entrepreneurial Marketing i New York**
Ni bedrifter lærte om vekst og skalering gjennom bedre markedsføring, salg og branding.
- **Business Bootcamp i Norge**
26 oppstartsbedrifter i tidlig fase fikk tilgang på internasjonal kompetanse om hvordan bygge en lean og skalerbar bedrift.

I tillegg «trente» 48 bedrifter på internasjonal forretningsutvikling gjennom nærkontakt med ekspertmiljøer i London, Boston og Silicon Valley.

TINC-PROGRAM SOM DØRÅPNER

TINC (Tech Incubator)-programmet og Innovation House i Silicon Valley var døråpner for suksessgründerne i Dirtybit. Med utvikling av mobilspill som forretningsidé ble Dirtybit etablert i 2011. I 2012 ble spill-appen Fun Run lansert. Den er lastet ned over 50 millioner ganger. Fun Run2 ble lansert i desember 2014, og har per februar 2015 over ti millioner nedlastinger.

I dag er Dirtybit etablert i Bergen og har ni ansatte. TINC bidro blant annet til viktige kontakter hos Apple, Google og Amazon.

BRIGHT PRODUCTS AS OSLO

VÅRE BIDRAG:

LAMPE MED LYSE UTSIKTER Bright Products har, sammen med K8 Industriedesign, utviklet to solcellelamper som kan brukes som leselampe, taklampe og lommelykt. Modellen SunBell kan også lade mobiltelefoner. Målet har vært å finne en erstatning for forurensende og kostbare parafinlamper i fattige land. Med FNs flyktningskommisær (UNHCR) som største kunde var det ved utgangen av 2014 solgt 210 000 lamper til mer enn 20 land. Målet er å selge en million enheter frem til 2018. Lampene har vunnet en rekke priser.

FOTO: KRISTIAN BVE

Vekstbedrifter

DELMÅL 2

FLERE VEKSTKRAFTIGE
BEDRIFTER

BARE EN MINDRE ANDEL av norske virksomheter kan karakteriseres som høyvekstbedrifter. Likevel spiller de en helt spesiell rolle i den økonomiske utviklingen, og det er derfor et mål for Innovasjon Norge å få frem langt flere bedrifter med evne og vilje til vekst.

I 2013 var det 723 høyvekstforetak i Norge. Det er under en halv prosent av alle foretak med sysselsetting, men 3,6 prosent av de med ti ansatte eller mer i 2010. Likevel spiller de en helt spesiell rolle i den økonomiske utviklingen. Det er derfor et mål for Innovasjon Norge å få frem flere med evne og vilje til vekst.

HVORDAN JOBBER VI? Første steg mot å bli en vekstkraftig bedrift er å våge å sette seg høye mål. Det må også være et team bak som er villig til å lære mye på kort tid og jobbe hardt for å lykkes. Derfor er det viktig for oss å finne kunder med særlig vekstpotensial, og deretter gi dem et mer målrettet tilbud. En bedrift i vekst trenger både risikoavlastning i form av finansiering, men også økt kompetanse og tilgang til nye markeder og nettverk. Derfor har vi bevisst oppmuntret disse kundene til å benytte seg av våre internasjonale kontorer og andre rådgivingstjenester i 2014.

VEKST MÅ SKJE I UTLANDET Norske bedrifter med høyt vekstpotensial er ofte nisjeorienterte. Da er det norske markedet for lite til at bedrifter med gode forret-

ningsideer og høyt spesialisert kunnskap kan realisere sitt vekstpotensial. Skal en slik bedrift vokse, må den derfor lykkes internasjonalt.

Å etablere seg i et nytt marked er både kostbart og risikofyllt. Produkter må tilpasses nye standarder, godkjennes eller testes. Mangel på kunnskap om markedet, språk, jus og forretningskultur er også utfordrende. For små- og mellomstore bedrifter krever dette kompetanse og finansielle muskler som de ofte ikke har.

Av Innovasjon Norges finansieringstjenester går rundt regnet en tredjedel, over to milliarder kroner, til internasjonalt rettede prosjekter. Våre EU-rådgivere i hele landet bistår med å finne markedsmuligheter, prosjekter og partnere i EU. I tillegg har Innovasjon Norge kontorer i 35 land som kjenner det lokale markedet, bringer markedsmuligheter hjem og hjelper bedriftene ut i verden.

RESULTATER OG VURDERINGER I 2014 gikk cirka 80 prosent av tilsagnsbeløpet (ca. fem milliarder kroner) til etablerte

bedrifter (eldre enn tre år). Dette er på nivå med tidligere år.

I 2014 jobbet vi spesielt med å peke ut flere vekstkraftige bedrifter og få dem til å benytte seg av våre tjenester. Det resulterte blant annet i at Innovasjon Norge i 2014 bisto 30 prosent flere kunder med rådgiving eller kompetanseheving på ulike områder enn året før. Effektivitetsindikatorer (se faktaboks) viser at kundebedriftene har en årlig mervekst i sysselsetting og verdiskaping på henholdsvis 3,0 prosentpoeng (mot 2,4 prosentpoeng i 2013) og 5,0 prosentpoeng (mot 5,3 prosentpoeng i 2013).

Ni av ti bedrifter (like mange som i 2013), oppgir at støtten i høy eller middels grad har vært avgjørende (utløsende) for at deres prosjekt ble satt i gang. Overordnet er det kun små endringer i risikobildet for bedrifter som fikk tilsagn i 2014 sammenlignet med 2013.

INNOVASJONSHØYDE Innovasjon er en sentral driver for økonomisk vekst og utgjør en viktig del av Innovasjon Norges

RESMAN AS
SØR-TRØNDELAG

VÅRT BIDRAG:

F

RESMAN AS ER ET VOKSENDE internasjonalt rettet selskap som utvikler og drifter sensorer for reservoarstyring innen olje- og gassindustrien. Teknologien benyttes i dag i over 280 brønner over hele verden. På kundelisten står majoriteten av de største og meste kjente operatørselskapene innen olje- og gassindustrien i tillegg til en rekke mindre operatørselskaper. Resman har nærmere 70 ansatte, og er lokalisert med hovedkvarter, produksjon og laboratorier i Trondheim. I tillegg har selskapet egne tekniske salgskontor i Aberdeen, Stavanger, Houston, Rio de Janeiro, Abu Dhabi og Kuala Lumpur.

FOTO: KRISTIAN BYE

arbeid. Våre kunderådgivere vurderer derfor hvor nyskapende et prosjekt eller en tjeneste er før bedriften får støtte. I 2014 gikk 18 prosent av midlene til prosjekter som var vurdert som nye på verdensbasis (innovasjon på internasjonalt nivå). Dette er en økning på to prosentpoeng fra 2013.

VEKSTPOTENSIAL Enkel statistikk hentet fra datagrunnlaget for effektmålingene viser at forekomsten av høyvekstforetak blant Innovasjon Norges kunder var nesten fire ganger høyere enn i kontrollgruppen.

For å følge med på om vi jobber med de riktige kundene, endret vi i 2014 rutineene for å identifisere og registrere kundens vekstpotensial. Kunderådgiverne skal nå alltid vurdere om en bedrift har høyt, middels eller lavt vekstpotensial. Foreløpige registreringer tyder på at cirka 15 prosent av våre kunder er vurdert til å kunne lykkes med en vekst på minimum 20 prosent i løpet av fire år. Det er stor forskjell på vekstpotensial mellom de ulike sektorene. Landbruk og Reiseliv har fem til ti prosent bedrifter med høyt vekstpotensial, mens sektorene Energi og Miljø samt Olje og Gass ligger på cirka 50 prosent. Dette påvirker både hvordan vi jobber med sektorene og hvilke forventninger vi kan ha til effekten av vår innsats. Målet er uansett å få en høyere andel vekstkraftige bedrifter.

Innovasjonshøyden i prosjektet er verken nødvendig eller tilstrekkelig for at en bedrift

skal lykkes med vekst. Dette varierer mellom bransjer. Innen olje- og gass-sektoren har nesten alle bedrifter med høyt vekstpotensial fått støtte til et svært innovativt prosjekt. I maritim sektor derimot finnes det mange bedrifter med høyt vekstpotensial uten at prosjektet vi støtter er innovasjon på internasjonalt nivå.

INTERNASJONALISERING Vi ser en klar økning av etterspørsel etter våre internasjonale tjenester i 2014. I alt leverte vi i fjor ca. 1800 tyngre rådgivingsoppdrag og internasjonale bedriftsbesøk til våre kunder. I tillegg besvarte vi i 2014 omlag 1850 mindre kundehevendelser innen eksport og internasjonalisering.

Om lag 200 kunder har mottatt rådgiving og funnet samarbeidspartnere i EU. Dette er omtrent på nivå med i fjor. I tillegg har etterspørselen etter kurs og enkle forespørsler økt til 1650. Det er spesielt stor etterspørsel etter rådgiving om EUs rammeprogram Horisont 2020, og dette utgjør nå 65 prosent av all EU-rådgiving. Dette er positivt og vil bidra til at Norge får mer igjen for midlene vi bidrar med inn i EUs programmer.

Kontorene i utlandet leverer internasjonal markedsrådgiving til langt flere kunder enn tidligere. Samlet er det en økning på 50 prosent fra 2013. Den største økningen kommer i nærmarkedene i Vest-Europa, mens økningen er mindre enn forventet i krevende markeder som Russland, Kina og Indonesia. Samspeillet mellom Innovasjon

Norges distriktskontorer og utenlandske kontorer er forbedret, og i siste halvår har vi intensivert arbeidet med å ta flere bedrifter ut i internasjonale markeder gjennom såkalte flerbedriftsprosjekter. Når flere bedrifter tilnærmer seg et marked sammen, gir det bedre muligheter for læring og kunnskapsdeling mellom bedriftene, samtidig som det krever mindre ressurser hos oss. Denne strategien har vært vellykket og for enkelte regioner ute er nå prosjektinngangen meget god. Vi har økte ambisjoner for den internasjonale aktiviteten også i 2015.

FORNØYDE KUNDER Det er viktig at Innovasjon Norges leveranser oppleves som relevante av kundene. Når vi spør, svarer ni av ti kunder at de er fornøyde med hjelpen de har fått fra Innovasjon Norges kontorer i utlandet. Det er verdt å merke seg at nesten halvparten av disse gir uttrykk for stor/svært stor grad av optimisme for fremtidig vekst.

Om lag halvparten av kundene oppgir at de ikke bare har mottatt en finansiell tjeneste, men at de også har fått tilført kompetanse tilpasset deres behov. Det er positive tall også for rådgivingstjenestene. For eksempel bekreftet seks av ti kunder som mottok lokal EU-rådgiving i 2014 at rådgivingstjenesten ga «et viktig positivt resultat» for bedriften. I en annen undersøkelse var en like stor andel kunder enige i at hjelpen de hadde fått kunne føre til en konkret økonomisk effekt for deres bedrift. ■

COLDWATER PRAWNS OF NORWAY AS MØRE OG ROMSDAL

VÅRE BIDRAG:

ÅRETS BEDRIFT 2014 Coldwater Prawns of Norway AS er eneste tilbyder av 100 prosent norske miljøsertifiserte kaldtvannsreker. Med en sterk og attraktiv merkevare har Coldwater Prawns of Norway lykkes med å erobre nye markeder i Europa, USA og Asia. Selskapet har samarbeidet aktivt med Innovasjon Norges kontor i disse markedene, og står i dag for 90 prosent av all eksport av reker som er fanget av norske fartøy i Barentshavet. Coldwater Prawns of Norway AS ble Årets bedrift 2014.

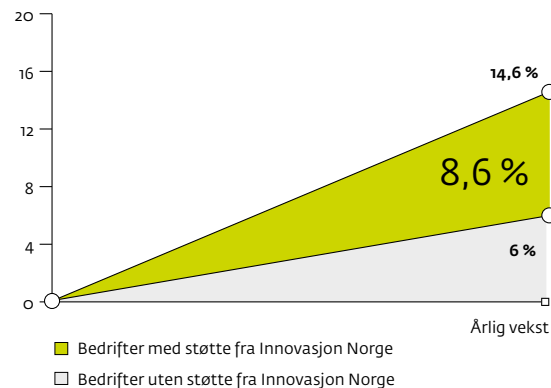
FOTO: COLDWATER PRAWNS

EFFEKT- INDIKATORER

SSBs analyser for 2014 bekrefter i stor grad tallene fra 2013. Effektindikatorerne ser ut til å være relativt robuste.

- **Høyere omsetningsvekst** Innovasjon Norges kundebedrifter har 8,6 prosentpoeng årlig høyere vekst enn kontrollgruppen. (8,4 prosentpoeng i fjor).
- **Høyere produktivitetsvekst** Innovasjon Norges kundebedrifter har 2,6 prosentpoeng høyere produktivitetsvekst enn kontrollgruppen (3,5 prosentpoeng i fjor).
- **Høyere lønnsomhetsvekst** Innovasjon Norges kundebedrifter har 0,37 prosentpoeng høyere vekst i lønnsomhet (total kapitalrentabilitet). Denne indikatoren var ikke signifikant forskjellig i fjor.

OMSETNINGSEFFEKT PROSENT

NYSKAPING OG VEKST I LANDBRUKET

Åtte melkebruk i Nordland i forbedret sine resultater med 40 prosent, etter investering i nytt produksjonsutstyr med finansiering fra Innovasjon Norge.

Fordi vi mangler gode data har det vært vanskelig å måle effekten av Innovasjon Norges tiltak overfor landbrukskunder med samme metode som øvrige kunder. For å gi et eksempel på hvilken effekt investeringer i landbruket kan ha, har vi i stedet sett nærmere på åtte melkebruk i Nordland som har fått finansieringshjelp fra Innovasjon Norge. Bidrag til å fornye produksjonsanlegg på melkebruk er en viktig del av Innovasjon Norges aktivitet mot landbrukssektoren og utgjorde i 2014 omtrent 50 prosent av tilskuddene til tradisjonelt landbruk.

De åtte gårdene brukte lån og tilskudd på 3,5 til 9 millioner kroner til investeringer i 2005–2008. Det ble foretatt en gjennomgang av næringsoppgavene for 2009 og 2014 og bøndene ble intervjuet om sine erfaringer med utbygging og drift. Dette ble sammenlignet med resultatene fra en kontrollgruppe bestående av sammenlignbare melkebruk i Nordland som inngår i Tines effektivitetskontroll.

Gjennomgangen fra 2009 ga blandete resultater fordi mange av brukene ennå ikke var kommet opp i planlagt produksjonsvolum. I 2014 hadde alle brukene nådd planlagt produksjonsvolum, med økt omsetning og driftsresultat som resultat.

I gjennomsnitt har de åtte bøndene forbedret sine resultater med om lag 40 prosent fra vel 1,6 millioner kroner til knapt 2,3 millioner kroner pr bruk i gjennomsnitt. Alle bøndene

tjener nå mer per liter melk, de får mer ut av hver arbeidstime, men har noe høyere kostnader enn kontrollgruppen.

Ingen av brukene ville gjennomført investeringen uten tilskudd fra Innovasjon Norge. Tre av åtte bruk sier det ikke ville vært drift på bruket i dag dersom utbyggingen ikke hadde vært gjennomført. Fire av de øvrige mener de fortsatt ville vært i drift, men bare med ca 1/3 av driftsomfanget. Dette underbygger konklusjonen fra en evaluering av bygdeutviklingsmidlene (BU) som viser at støtte til investeringer i landbruket er et treffsikkert virkemiddel.

Ifølge tilbakemeldingene er investering i nytt og større produksjonsanlegg en avgjørende forutsetning for å få neste generasjon til å overta.

DELITEK AS NORDLAND

VÅRE BIDRAG:

VEKSTBEDRIFT MED VERDEN SOM MARKED Ei melding om mye søppel fra skipsflåten i Barentshavet ga ideen. Med base i Alsvåg i Vesterålen har Delitek AS tatt posisjonen som markedsledende produsent og leverandør av patentbeskyttede avfallskomprimatorer tilpasset ulike fartøy og annen maritim industri, med Asia som det største markedet. Familieeide Delitek har 12 ansatte, og kan se tilbake på en omsetningsvekst på over 60 prosent de siste tre årene. Produktinnovasjon, kommunikasjon og profesjonalitet er stikkord for suksessen. Delitek AS ble i 2014 kåret et til Årets Vekstbedrift i Nord-Norge.

FOTO: SVEINARNE NILSEN

Næringsmiljø

DELMÅL 3

FLERE INNOVATIVE
NÆRINGSMILJØER

SKAL NORSKE BEDRIFTER styrke sin Internasjonale konkurransekraft fremover, må de samarbeide om innovasjon og forretningsutvikling. Da er klynger og nettverk et godt verktøy.

Bedrifter som samarbeider innoverer mer, er mer produktive og har større konkurransekraft. Majoriteten av norske bedrifter er små. Skal norsk næringsliv levere på de globale utfordringene innen miljø og samfunn, må de beste bedriftene og næringsmiljøene jobbe sammen. Derfor jobber Innovasjon Norge med å styrke samarbeidet mellom bedrifter og kunnskapsmiljøer gjennom våre klynge- og nettverksprogrammer.

NYTT HELHETLIG KLYNGEPROGRAM

Klyngeprogrammet støtter langsiktige samarbeidsprosesser som fremmer innovasjon og konkurransekraft i næringlivslivet. I 2014 etablerte vi et nytt helhetlig klyngeprogram: Norwegian Innovation Clusters. Det består av tre nivåer og tilbyr skreddersydd støtte til

klynger i ulike faser: Arena, Norwegian Centres of expertise (NCE) og Global centres of expertise (GCE). Programmet er et samarbeid mellom Innovasjon Norge, SIVA og Forskningsrådet.

STOR ETTERSPORSEL Utlysningen i 2014 resulterte i 33 søknader fra ulike næringsmiljøer. Åtte klyngeprosjekter, inkludert de to første GCE-prosjektene (Global Centres of Expertise) fikk finansiering. Responsen på utlysningen var svært god og tyder på at programmet treffer et behov.

BEDRIFTSNETTVERK Bedriftsnettverk støtter samarbeid med et konkret kommersielt formål. 16 Bedriftsnettverk startet opp i 2014. Det var ved utgangen av 2014 i alt 40 bedriftsnettverkprosjekter

FIRE HOVEDTJENESTER
SOM SKAL STIMULERE
TIL SAMARBEID
OG UTVIKLING AV
NÆRINGSMILJØER

- **Norwegian Innovation Clusters** skal utløse og forsterke samarbeid i regionale næringsklynger, gjøre klyngene mer dynamiske og attraktive, og styrke bedriftenes innovasjonsevne og konkurransekraft.
- **Bedriftsnettverk** støtter små og mellomstore bedrifter som etablerer kommersielt strategisk samarbeid med andre bedrifter.
- **Kompetanseutvikling** i regionale næringsmiljøer skal gi bedriftene i regionen bedre tilgang på relevant kompetanse gjennom samarbeid med universiteter og høyskoler.
- **Regional omstilling** gir veiledning og kvalitetssikring til kommuner/regioner med omstillingsstatus.

**NORWEGIAN
SMART CARE
CLUSTER
ROGALAND****VÅRT BIDRAG:**

ARENA FOR VELFERDSTEKNOLOGI Norwegian Smart Care Cluster i Rogaland har som mål å utvikle velferdsteknologiske løsninger for fremtiden. Med velferdsteknologi menes brukerrettet teknologi som skal støtte og forsterke brukernes trygghet og sikkerhet, og muliggjøre økt selvhjelpenhet, medbestemmelse og livskvalitet. Klyngeprogrammet har som mål å stimulere til etablering av et felles demonstrasjons- og lærings-senter sammen med FoU-miljøene, kommunene og sykehuset i regionen. 39 bedrifter deltar i klyngen, som i juni 2014 fikk tildelt ARENA-status.

FOTO: NORSK TELEMEDISIN

I NÆRINGSLIVETS ELITESERIE

I juni 2014 ble Blue Maritime i Møre og Romsdal og olje- og gassklyngen NODE i Agder tildelt status som Global Centres of Expertise (GCE). Tittelen er forbeholdt næringsklynger som er verdensledende innen sine områder.

GCE NODE (Norwegian Offshore & Drilling Engineering) har rundt 60 bedriftspartnere som utvikler og leverer teknologi og systemer for offshore drilling og plattformoperasjoner i olje og gasssektoren globalt.

GCE Blue Maritime har mer enn 210 bedrifter som designer, bygger, utrufter og opererer avanserte fartøyer for den oljebaserte industrien globalt.

FOTO: TERJE BORUD / INNOVASJON NORGE

Fra venstre: Per Erik Dalen, daglig leder i GCE Blue Maritime, næringsminister Monica Mæland og klyngeleder GCE NODE, Anne-Grete Ellingsen.

med i alt 385 bedrifter. Også her er det stor etterspørsel.

REGIONAL OMSTILLING Innovasjon Norge er nasjonalt kompetansesenter for regionalt omstillingsarbeid. Innovasjon Norge var i 2014 engasjert som rådgiver i 30 kommunale omstillingsprosjekter.

KOMPETANSEUTVIKLING I REGIONALE NÆRINGSMILJØER

Tjenesten ble lansert i 2014 for å skape en bedre kopling mellom nærings- og

kunnskapsmiljøene. De syv første prosjektene fikk støtte i mars 2014. 11 prosjekter ble godkjent etter en utlysning medio 2014. Interessen for tjenestene er stor.

RESULTATER OG VURDERINGER

Innovasjon Norge skal bidra til å styrke samarbeidet mellom deltakerne i klyngene, og med eksterne bedrifter og kunnskapsmiljøer. Antall nye og forsterkede samarbeidsrelasjoner er derfor en viktig resultatindikator. For å måle denne indikatoren ble det i 2014 gjennomført en

spørreundersøkelse blant bedrifter som deltar i klynger og nettverk. Dette er første gang Innovasjon Norge rapporterer på denne måten. Det innebærer at man skal være forsiktig med å dra bastante konklusjoner nå. I tillegg er det gjennomført en ekstern evaluering av tjenesten Bedriftsnettverk.

MANGE NYE SAMARBEIDS-RELASJONER Deltakerne i klyngeprogrammet etablerte i gjennomsnitt 14 nye relasjoner i 2014 – cirka halvparten med

NCE RAUFOSS OPPLAND

VÅRT BIDRAG:

NCE RAUFOSS BLE I 2014 KÅRET TIL LANDETS BESTE INNOVASJONSMILJØ

Som et av de første Norwegian Centres of Expertise (NCE), har de 17 medlemsbedriftene sammen med SINTEF, vertskommuner og utdanningsinstitusjoner skapt et nasjonalt kompetansesenter innen landbasert industri. Målet for klyngesamarbeidet er styrket innovasjons- og konkurransekraft, og dermed økt verdiskaping og utvikling. Bedriftene i klyngen har 5000 ansatte, og 85 prosent av omsetningen er eksportrettet. De største markedene er den globale automotive industrien, forsvarsbransjen og elektronikkbransjen.

FOTO: NCE RAUFOSS

FOU OG INTERNASJONAL FORRETNINGSUTVIKLING

Årsrapportene fra de 35 klyngeprosjektene angir hvor mange nye utviklingsprosjekter Arena, NCE og GCE har lagt til rette for:

- **658** innovasjonsprosjekter, om lag to av tre er med FoU-aktører
- **261** prosjekter hvor klyngebedriftene samarbeider om internasjonal forretningsutvikling
- **120** prosjekter for å utvikle nye eller forbedrede utdanningstilbud
- **308** prosjekter med øvrig kompetanseheving som formål

Klyngeprosjektene melder om en nettoøkning på tilsammen 159 deltakere. Dette er en indikasjon på at klyngesamarbeidet framstår som attraktivt og tiltrekker seg nye deltakere. De rapporterte om 89 nye bedrifter/prosjekter med sikte på nyetableringer innenfor næringsmiljøene.

BEDRIFTS- NETTVERK

Evalueringen av tjenesten Bedriftsnettverk konkluderer med «... en tydelig effekt på evne og vilje til å samarbeide».

«... en overvekt av bedriftene tror det er sannsynlig at de vil samarbeide om andre prosjekter i fremtiden. Bedriftene er også positive til at samarbeidsprosjektet vil føre til økt samarbeid med eksterne aktører, særlig leverandører og kunder.»

(Damvad, 29/01/14)

partnere innenfor klyngen og cirka halvparten med partnere utenfor klyngen. Undersøkelsen viser som ventet at bedrifter som deltar i Arena i større grad søker samarbeidspartnere innenfor klyngen, mens bedrifter i de mer modne NCE og GCE klyngene, etablerer noe flere relasjoner utenfor klyngen. Dette skillet kommer enda tydeligere frem når vi ser på bedrifter innenfor klynger i tidlig fase (år 1–3) i forhold til bedriftene i de mer modne klyngeprosjektene (mer enn 4 år) i Arena og NCE/GCE. Vi finner det samme

mønsteret når vi ser på nye relasjoner med FoU- og kunnskapsaktører. NCE og GCE bedriftene etablerer gjennomgående flere nye kunnskapsrelasjoner enn Arena-bedriftene.

BEDRIFTSNETTVERK 104 bedrifter som har svart på undersøkelsen rapporterer om i alt 1479 samarbeidsrelasjoner med nye partnere det siste året som følge av deltakelsen i bedriftsnettverket. Hver bedrift har i gjennomsnitt etablert 14 nye relasjoner.

KLINGEDELTAGELSE GIR MERVEKST

Effektanalyser fra SSB indikerer at det er signifikante forskjeller i omsetning og lønnsomhet mellom bedrifter som deltar i en klynge og kontrollgruppen. De første tre årene en bedrift er med i et klyngeprosjekt har de 12,9 prosentpoeng høyere vekst i omsetning og her finner vi også en signifikant høyere vekst i antall ansatte (8,3 prosentpoeng). For lønnsomhet (total kapitalrentabilitet) indikerer tallene litt lavere vekst i bedriftene i klyngen enn det er blant bedriftene i kontrollgruppen. ■

ARENA USUS AGDER OG TELEMARK

VÅRT BIDRAG:

KUNDENE STÅR FOR MARKEDSFØRINGEN Arena Usus er en klynge for bedrifter innen reiselivs-, opplevelses- og kulturnæringen på Agder og i Telemark. Klyngen har eksistert siden 2010 og har rundt 100 medlemsbedrifter som alle er mer enn normalt opptatt av fornøyde kunder. Usus er latin og betyr både bruk, erfaring, opplevelse, kompetanse, fortrinn og profit, og Arena Usus har som motto at «Gjestene våre er våre beste markedsførere». Visjonen er at ni av ti skal komme tilbake. Arena Usus har høstet internasjonal anerkjennelse for sin markedstenking.

FOTO: HUTCHINSON, VISIT SØRLANDET

Styrets beretning

STYRETS BERETNING FOR 2014

Innovasjon Norges formål er å være statens og fylkeskommunenes virkemiddel for å realisere verdiskapende næringsutvikling i hele landet.

Hovedmålet med Innovasjon Norge er at selskapet skal utløse bedrifts- og samfunnsøkonomisk lønnsom næringsutvikling og ulike regioners næringsmessige muligheter. Dette skal nås gjennom delmålene flere gode gründere, flere vekstkraftige bedrifter og flere innovative næringsmiljøer.

Innovasjon Norge mottar bevilgninger og oppdrag via oppdragsbrev fra Nærings- og fiskeridepartementet, Kommunal- og moderniseringsdepartementet, Landbruks- og matdepartementet, Utenriksdepartementet, fylkeskommunene, fylkesmennene og andre offentlige aktører.

Hovedmålet og delmålene ligger til grunn for styringsdialogen med eiere, oppdragsgivere og Innovasjon Norge. Innovasjon Norges virksomhet og prioriteringer skal være i tråd med målstrukturen og selskapets virksomhet skal bidra til måloppnåelse.

Innovasjon Norge tilbyr fem tjenestetyper: finansieringstjenester, kompetansetjenester, rådgivingstjenester, nettverkstjenester og profileringstjenester.

GODE EFFEKTER Innovasjon Norge har flere oppdragsgivere og mange ulike oppdrag. Felles for oppdragene er å bidra til verdiskaping og næringsutvikling i Norge. I 2014 er det kanalisert betydelige midler til verdiskapende næringsutvikling i hele landet. Til sammen 2,8 milliarder kroner ble bevilget av Stortinget og fylkesting. Ved at noen av disse midlene ble konvertert til lån utgjorde de samlede tilsagn til næringslivet 6,1 milliarder kroner. Disse midlene utløste nesten to ganger så mye innsats fra næringslivet.

Tall fra Statistisk Sentralbyrå viser at effekten av støtte fra Innovasjon Norge fremdeles er god. Overordnet viser tallene at bedrifter som har fått støtte har 9,7 prosent mervekst i omsetning, 2,5 prosent mervekst i produktivitet og 0,3 prosent høyere lønnsomhet enn en kontrollgruppe. Dette er omtrent på samme nivå som i 2013. Effekten av å

INNOVASJON NORGE ble stiftet 19. desember 2003 og eies med 51 prosent av Staten ved Nærings- og fiskeridepartementet og av fylkeskommunene med 49 prosent. Selskapet er organisert som et særlovsselskap, hvor selskapets styre har et selvstendig ansvar for virksomheten og resultatene som oppnås.

delta i et innovasjonsmiljø er også positive. Styret er fornøyd med å ha fått robuste tall for hvilken effekt Innovasjon Norge har på enkelt-bedrifter. Dette gir et bedre grunnlag for god styring av selskapet fremover. En utfordring er at selskapet ikke har like god dokumentasjon av effekten for alle tjenestene. Spesielt må effekten av kompetanse- og rådgivingstjenester dokumenteres bedre fremover for å skape et riktigere helhetsbilde av effekten av selskapets virksomhet.

I 2014 er det kanalisert betydelige offentlige midler gjennom selskapet. Overordnet er volumet på finansieringstjenester omtrent som i 2013. Andelen prosjekter som er vurdert til å være innovasjon på internasjonalt nivå (nytt i verden) har økt fra 2013 til 2014, spesielt for gründere. Dette er en god utvikling og vil på sikt kunne bidra til høyere måloppnåelse. Volumet av kompetanse- og rådgivingstjenester har økt noe fra 2013, spesielt har antallet prosjekter med internasjonal markedsrådgiving ved kontorene i utlandet økt. Det har også vært økt aktivitet på tjenesten globalt entreprenørskap.

EIERNES FORVENTNINGER Innovasjon Norges hovedstyre er ansvarlig for å følge opp eernes forventninger til selskapet. Hovedstyret rapporterer oppfølging av eernes forventninger en gang per år, som omfatter et møte mellom eierne og styreleder om status og måloppnåelse.

Eierne har utarbeidet fire mål som gir retning for videreutvikling av Innovasjon Norge:

1. Styrket arbeid med internasjonalisering
2. En forenklet virkemiddelportefølje
3. God kundedialog
4. En tydeligere innovasjonspolitisk rådgiver

I 2014 har administrasjonen hatt stort fokus på disse fire målene.

Internasjonalisering har vært en viktig satsing de siste årene. I 2014 var det en økning av antall prosjekter i de fleste markedene hvor Innovasjon Norge er representert. Dette tyder på at det internasjonale apparatet ble utnyttet bedre enn i 2013. Samarbeidet mellom

kontorer i Norge og kontorer i utlandet økte også i 2014 sammenlignet med 2013. Innovasjon Norges internasjonale tilstedeværelse vurderes hvert år. Et strategisk råd gir sine anbefalinger om tilpasninger og/eller endringer i selskapets internasjonale tilstedeværelse, herunder forslag til opprettelse av nye kontorsteder. Styret beslutter lokalisering av selskapets kontorer i utlandet. Styret mener selskapets internasjonale tilstedeværelse i 2014 har vært godt tilpasset de behov næringslivet har og de oppdrag som selskapet har fått.

Forenkling er et viktig fokus for Innovasjon Norge. I 2014 var det god dokumentasjon som viser at tjenestene virker godt og at selskapet leverte på samfunnsoppdraget. Samtidig viste tilbakemeldingene fra næringslivet at virkemiddelporteføljen fortsatt er for komplisert og at kriteriene for å få støtte oppfattes vanskelige å forstå. Våren 2014 igangsatte Innovasjon Norge et «tidstyvinitiativ» som resulterte i tilbakemeldinger fra over 500 kunder. Svært mange pekte på at Innovasjon Norge må forbedre sine digitale løsninger med en mye større grad av selvbetjening og bedre toveis kommunikasjon. Økt oppdragsmengde sammen med redusert administrasjonsbevilgning gjør også at selskapet fremover må prioritere digitalisering for å kunne nå flere kunder og samtidig effektivisere driften.

God kundedialog og positiv kundeopplevelse har også vært høyt prioritert i det interne arbeidet i 2014 og resultatene viste bedring i forhold til 2013. Det vil være sterk fokus på forenkling og kundetilfredshet i 2015. Det er imidlertid gledelig å se at saksbehandlingstiden er på vei ned for alle tjenester, og særlig for tjenester rettet mot gründerne hvor rask saksbehandling er spesielt viktig.

For å kunne være en tydelig rådgiver for myndighetene bør rådene være forankret både i økonomiske analyser, analyser av samfunnet, samt analyser av egne data og erfaringer fra kundenærhet i landets fylker og i over 30 land. Innovasjon Norge har fortsatt forbedringspotensial relatert til å systematisere og dele mer innsikt fra kundedialogen med norsk næringsliv i utlandet og i Norge. I 2014 tok selskapet viktige initiativ ved å utvikle felles læringsarenaer og styrke kunnskapsgrunnlaget om effekter og resultater i tråd med nytt mål- og resultatstyringssystem. Styret opplever at dialogen med oppdragsgivere og eiere i 2014 var preget av felles ambisjoner om å få til læring og utvikling til beste for norsk næringsliv. Innovasjon Norge opplevde færre føringer og noe økt frihet til å omdisponere rammer til områder med dokumenterte behov og høy måloppnåelse.

KOSTNADEFFEKTIV DRIFT Styret følger kostnadsutviklingen i selskapet løpende gjennom året og forventer en effektiv drift og ansvarlig forvaltning av fellesskapets midler. Leveransekostnader knyttet til de ulike ordningene følges opp gjennom regelmessig rapportering og evaluering. Evaluering av lånevirkomheten viste at Innovasjon Norge hadde noe høyere driftskostnader enn sammenlignbare funksjoner i markedet. I rollen som statens og fylkeskommunenes virkemiddel for å realisere verdiskapende næringsutvikling i hele landet har imidlertid Innovasjon Norge ytterligere krav og

forventninger. I tillegg har Innovasjon Norge en desentral leveransemodell med tilstedeværelse i alle fylker som sikrer kundenærhet.

I løpet av årene 2004-2014 har selskapets aktiviteter vist en betydelig vekst. Årlige brutto tilsagn til norsk næringsliv har økt fra kr 3,9 milliarder kroner til kr 6,6 milliarder kroner. I samme periode har samlede kostnader økt fra kr 0,9 milliarder kroner til kr 1,4 milliarder kroner. Utviklingen i selskapets kostnader følger utviklingen i selskapets aktivitetsomfang. Styret viser til at kostnadsutviklingen er krevende å lese av årsregnskapet, fordi dette omfatter både selskapets leveransekostnader og kunderettede aktiviteter og prosjekter.

Selskapet vil i 2015 intensivere arbeidet med å finne gode indikatorer som beskriver og nyanserer utviklingen i kostnadseffektivitet.

Innovasjon Norge har et potensiale for effektivisering av virksomheten. Det jobbes systematisk med effektivisering av arbeidsprosesser for å legge grunnlaget for en smartere og mer kundenvennlig samhandling. Styret vurderer behovet for økte investeringer i nye digitale kommunikasjons- og samhandlingsprosesser som helt avgjørende for det videre arbeidet med å utvikle Innovasjon Norge til en kunderettet og effektiv organisasjon.

Innovasjon Norge har hatt moderate investeringer i IKT de siste 10 årene. Styret vil sammen med selskapets oppdragsgivere og eiere tilrettelegge for at investeringene i IKT økes de neste 3-5 årene. Dette for å digitalisere virksomheten, strømlinjeforme kundeprosesser på tvers av funksjoner, redusere behandlingstiden og øke graden av selvbetjening. Målet er blant annet at kundene raskere vil komme frem til rett tilbud/kompetanse og at selskapet blir mer kostnadseffektivt. Samtidig arbeides det med å implementere en ny organisasjonsstruktur, vedtatt i desember 2014, som vil understøtte og muliggjøre ambisjonene.

SAMARBEID MED ANDRE VIRKEMIDDELAKTØRER Innovasjon Norge, Norges forskningsråd og SIVA er de tre hovedaktørene i regjeringens næringsrettede virkemiddelapparat. Hver for seg og sammen skal de tre aktørene gi et betydelig og effektivt bidrag til næringslivets innovasjonsevne, internasjonalisering og verdiskaping. De tre institusjonene har ulike roller, ansvar, kompetanse og oppgaver som skal være komplementære innenfor den samlede verdikjeden fra idé til marked. Ulikhetene i arbeidsform gjør at samarbeidet må være godt på strategisk nivå. Det er investert betydelig tid fra ledelsen i alle tre organisasjonene for sikre sammenheng og en tydelig rolledeling mellom de tre aktørene. Slik ønsker vi å utnytte de offentlige midlene som er stilt til rådighet mest mulig effektivt.

I desember 2013 ble ny samarbeidsavtale mellom de tre institusjonene vedtatt for perioden 2014-2018. Det er valgt fire samarbeidsområder for avtaleperioden; et felles og helhetlig kundeferspektiv, regional samordning, samordning av det internasjonale arbeidet og felles kunnskapsgrunnlag.

Styret vurderer samarbeidet mellom Innovasjon Norge, Forskningsrådet og SIVA som godt. Det understøtter ambisjonene om tre tydelige og samkjørte institusjoner der virkemidlene utfyller og underbygger hverandre, samt fremstår på en helhetlig måte for næringsliv, FoU-institusjoner og offentlige myndigheter.

REDEGJØRELSE FOR ÅRSREGNSKAPET Årsresultatet for 2014 ble 298 millioner kroner mot 164 millioner kroner for 2013. Resultat før tap ble 312 millioner kroner i 2014 mot 190 millioner i 2013. Netto renteinntekter utgjorde 417 millioner kroner i 2014 mot 381 millioner kroner året før.

Sum driftsinntekter er 1 322 millioner kroner mot 1 276 millioner kroner i 2013. Dette skyldes økte offentlige bevilgninger med 43 millioner kroner, til 1 110 millioner kroner i 2014, og økte eksterne inntekter på 1 millioner kroner.

Driftskostnadene er 1 425 millioner kroner mot 1 467 millioner kroner i 2013, en reduksjon på 42 millioner kroner. Lønns- og personalkostnadene er på samme nivå som fjoråret, men inneholder avsetning til restruktureringskostnader på 46 millioner kroner, samt reduksjon i pensjonskostnader på 43 millioner kroner. Reduksjonen i pensjonskostnader kommer som følge av planendring relatert til ny uførepensjon og levealderjusteringer med 64 millioner, samt estimatendringer som utgjør 19 millioner kroner. I tillegg består reduksjonen i driftskostnader av en nedgang i øvrige driftskostnader på 43 millioner kroner. Reduksjonen er knyttet til kostnader i 2013 til vedlikehold av ventilasjonsanlegg, samt infrastruktur IKT.

Netto tap på utlån er 14 millioner kroner, mot 26 millioner kroner i 2013. Tap på utlån er i hovedsak relatert til lavrisikordningen. Tapene utgjør 0,1 prosent av utlånsporteføljen.

Tap på utlån knyttet til Innovasjon Norges risikolåneordninger dekkes av tapsfond, og har derved ikke resultatmessig effekt for Innovasjon Norge. Tap på utlån for risikolån- og garantiordningene var i 2014 85 millioner kroner, mot 121 millioner kroner i 2013. Denne utlånsvirksomheten er forutsatt å innebære betydelig høyere risikoprofil enn for lavrisikolåneordningen og tapene utgjorde i 2014 3,2 prosent av porteføljen.

Tapsutviklingen er nært knyttet til konjunktursituasjonen. Det har over tid vært gode driftsbetingelser for lånekundene, og dette har gitt seg utslag i lave tap på utlån. Styret er fornøyd med det lave tapsnivået i 2014 og mener selskapet er godt rustet for noe mer utfordrende tider for næringslivet.

Kontantstrømoppstillingen viser at det går store brutto innbetalinger og utbetalinger gjennom Innovasjon Norge årlig. Brutto innbetalinger på innlån er 45 milliarder kroner og er noe lavere enn 2013. Netto likviditet er redusert med 338 millioner kroner, sammenlignet med en nedgang på 31 millioner kroner i 2013.

Innovasjon Norges balanse ved utgangen av året var 23,7 milliarder kroner mot 23,8 milliarder kroner ved forrige årsskifte. Årsaken til reduksjonen er en reduksjon i bankinnskudd på 338 millioner og andre eiendeler på 294 millioner, samt en økning i netto utlån 459 millioner, samt mindre endringer i øvrige balanseposter.

Netto utlån utgjorde 17,2 milliarder kroner per 31.12.2014. Det er i 2014 utbetalt 2,7 milliarder kroner i nye utlån og 2,2 milliarder kroner i tilskudd.

Selskapet har ikke hatt utgifter eller investeringer knyttet til forskning og utvikling i løpet av 2014.

Det gjennomføres eksterne evalueringer og analyser av selskapets aktiviteter og virkemiddelbruk. Kunnskapen fra disse benyttes i selskapets utvikling av tjenestetilbud, organisasjon og arbeidsprosesser.

RISIKOSTYRING Innovasjon Norge er eksponert for et sammensatt risikobilde. God risikostyring er en viktig forutsetning for at Innovasjon Norge skal kunne nå sine mål på ulike nivåer over tid. Innovasjon Norge benytter metodokumentet "Risikostyring i staten" som grunnlag for sin risikovurdering og styring.

Strategisk forretningsrisiko

Strategisk risiko omfatter forhold som er viktige for Innovasjon Norges langsiktige måloppnåelse, herunder tap av omdømme.

Selskapet gjennomfører årlige vurderinger av forhold som er viktige for Innovasjon Norges måloppnåelse på overordnet nivå. Med basis i Innovasjon Norges strategi fremlegges «Overordnet risikovurdering for selskapet» til årlig styrebehandling, og risikodempende tiltak identifiseres og gjennomføres. Dersom det skjer betydelige endringer i norsk økonomi, oppdragssituasjonen for selskapet, eller selskapet har betydelige avvik i kvartalsvis rapportering av måloppnåelse, vil det gjennomføres ekstraordinær risikovurderinger. Ved behov gjennomføres risikovurderinger av kritiske funksjoner og avgrensede områder på lavere nivå.

Selskapet redegjør overfor Nærings- og fiskeridepartement årlig, etter at statsbudsjettet er lagt frem, for risikoen for ikke å oppnå selskapets mål, samt om eventuelle behov for tiltak.

Finansiell risiko

Den finansielle risikoen omfatter i hovedsak valuta-, likviditets-, kreditt- og renterisiko. Innovasjon Norge har inntekter og kostnader i valuta, men dette er ikke en vesentlig del av virksomheten. Det gjøres ikke valutasingring.

Innovasjon Norge har innlånsordning med staten. Lånerammene mottas årlig i oppdragsbrev fra Nærings- og fiskeridepartementet. Rammene styrer hvor mye likviditet selskapet har tilgjengelig for nye utlån. Som følge av denne ordningen har Innovasjon Norge i praksis ingen likviditetsrisiko.

Kredittrisiko

Kredittrisiko er finansiell risiko knyttet til utlånsvirksomheten og er en vesentlig risikotype i Innovasjon Norge. Styret fastsetter årlig retningslinjer for Innovasjon Norges finansielle tjenester. Overordnet prinsipp er å sikre tilfredsstillende inntjening på Innovasjon Norges lavrisikolån, at det ikke tas risiko på innovasjons- og risikolån utover det som tapsfondene kan bære, samt at det foreligger betryggende beslutningsprosesser som sikrer en tilfredsstillende og langsiktig utvikling. Revisjon av overordnede retningslinjer skjer ved vesentlige endringer av rammebetingelsene eller revisjon av strategi.

Utviklingen i låneporteføljen rapporteres til styret hvert kvartal. Oppstår det vesentlige negative avvik i forhold til målene, foretas en justering av risikoprofil. Hvert halvår, i forbindelse med regnskapsavleggelsen, gjennomgås alle vesentlige engasjementer og engasjementer med tapshendelse.

Lavrisikolånene gis på markedsmessige betingelser. Risiko i de enkelte prosjektene som finansieres skal være moderat. Risiko må derfor begrenses ved relativt sett høye krav til sikkerhetsstillelse.

Innovasjons- og risikolån er en låneform som skal bidra til å dekke i hovedsak små og mellomstore bedrifters behov for risikoavlastning i investeringsprosjekter gjennom toppfinansiering av et prosjekt. Disse lånene ytes med moderate krav til pant, men det forutsettes at kundens betjeningsevne er vurdert å være tilfredsstillende.

Det er etablert tapsfond for innovasjons- og risikolån, bygdeutviklingslån, distriktsrettede låneordninger og garantier, samt for lån til såkornfondselskaper. Dette betyr at Innovasjon Norge ikke bærer risiko for disse lånene ved at eventuelle tap dekkes av tapsfond eller av ekstra bevilgninger. Målsetningen med tapsfond er å gjøre Innovasjon Norge i stand til å avlaste risiko i innovative prosjekter med vekstpotensial og derved bidra til å realisere flere lønnsomme prosjekter som det ellers vil være vanskelig å finne tilstrekkelig risikovilje for i markedet.

Markedsrisiko/renterisiko

Når det gjelder markedsrisiko, er dette hovedsakelig knyttet til renterisiko. Risikoen styres og reduseres gjennom en tilpasning av utlånsvilkårene til vilkårene på innlånsiden. Innlånene skal motsvare utlånene, samt sørge for nødvendig likviditet for å operere låneordningene. Innlånene avspeiler renteprofilen på utlånsmassen.

Operasjonell risiko

I operasjonell risiko ligger alle de potensielle tapskilder som er knyttet til den løpende driften av Innovasjon Norge. Dette er for eksempel svikt i rutiner, svikt i datasystemer, kompetansesvikt og tillitsbrudd hos ansatte. Internkontroll er et viktig hjelpemiddel for å redusere den operasjonelle risikoen. Innovasjon Norge har beredskapsplaner og gjennomfører jevnlig øvelser. For å styrke internkontrollen har styret opprettet internrevisjon. De etiske retningslinjene legger vekt

på habilitet og taushetsplikt, dilemmatrening og samfunnsansvar. Det er også fokus på fullmaktstrukturer og rutiner for å sikre en forsvarlig saksbehandling i Innovasjon Norge.

FORTSATT DRIFT Årsregnskapet er utarbeidet under forutsetning av fortsatt drift. Regnskapet gir et rettviseende bilde av selskapets eiendeler, gjeld og resultat. Det har ikke inntruffet forhold etter regnskapsårets utgang som er av betydning ved bedømmelsen av selskapet og som ikke fremkommer av årsregnskapet med tilhørende noter.

ORGANISASJON OG ARBEIDSMILJØ Innovasjon Norge har hovedkontor i Oslo, men hovedtyngden av de ansatte sitter kundenært ved kontorene i alle landets fylker, eller markedsnært i flere enn tretti land over hele verden.

Innovasjon Norges hovedstyre består av 11 medlemmer, hvorav to medlemmer er valgt blant de ansatte. Styret er ansvarlig for forvaltning og forsvarlig organisering av Innovasjon Norges virksomhet og skal føre tilsyn med daglig ledelse. Hovedstyret oppnevner de 15 regionale styrene for distriktskontorene. Disse står ansvarlig overfor hovedstyret gjennom administrerende direktør.

Innovasjon Norge er en IA-virksomhet (inkluderende arbeidsliv) og er tilknyttet bedriftshelsetjeneste både ved hovedkontoret og ved distriktskontorene. For kontorene i utlandet er det etablert regionale verneombud, samt samarbeids- og arbeidsmiljøutvalg ved de største kontorene.

Det er etablert et kontrollsystem for helse, miljø og sikkerhet som en integrert del av den totale kvalitetssikringen i organisasjonen. Det er etablert rutiner for varsling.

Samarbeidet med arbeidstakerorganisasjonene fungerer godt.

Sykefraværet følges løpende med kvartalsvis rapportering til ledelse og arbeidsmiljøutvalg. Sykefraværet for 2014 var på 3,4 prosent. Kvinner står for 61 prosent av det totale sykefraværet. Det har vært rapportert om en skade som endte med sykehusinnleggelse i 2014.

LIKESTILLING OG MANGFOLD Innovasjon Norge har hatt handlingsplan for likestilling og mangfold i periodene 2006–2009 og 2010–2013. I mai 2014 fikk samarbeidsutvalget rapport på viktige områder innenfor likestilling og mangfold. Ved rapportering på området ble det i forbindelse med utløpet av perioden for handlingsplanen diskutert hvorvidt det var hensiktsmessig å utarbeide en ny plan, eller om Innovasjon Norge, basert på gode trender i handlingsplanperioden, skulle fortsette oppfølgingsarbeidet med årlige analyser og diskusjon på tiltak uten en ny handlingsplan. Det var enighet mellom de tillitsvalgte og ledelsen om å fortsette arbeidet basert på målet, årlige analyser og diskusjoner om tiltak uten utarbeidelse av ny handlingsplan.

Styret består av seks kvinner og fem menn. Ved inngangen til året bestod ledergruppen av syv personer, hvorav en kvinne (14 prosent). Ved utgangen av året var tre av åtte kvinner (38 prosent). I 2015 er andelen kvinner økt til syv av elleve (64 prosent) som følge av etablering av ny ledergruppestruktur.

Kvinneandelen i Innovasjon Norge var 57 prosent ved utgangen av 2014 mot 53 prosent i 2013. Selskapet har følgende kvinnefordeling på stillingsnivåene:

STILLINGSKATEGORI	2014	2013
DIREKTØR	42 %	39 %
ADVOKAT	63 %	75 %
AVDELINGSLEDER	56 %	49 %
SPELIALRÅDGIVER	28 %	30 %
SENIORRÅDGIVER	53 %	45 %
RÅDGIVER	81 %	82 %
KONSULENT	84 %	81 %

Lønnsforholdet mellom kvinner og menn per stillingsnivå er som følger:

STILLINGSNIVÅ	GJENNOMSNIITT AVVIK LØNNSFORHOLD	
	2014	2013
DIREKTØR	-1,6 %	-1,0 %
AVDELINGSLEDER	-0,2 %	-5,0 %
SPELIALRÅDGIVER	-8,4 %	-11,0 %
SENIORRÅDGIVER	-3,2 %	-2,0 %
RÅDGIVER	-3,6 %	-6,5 %
KONSULENT	-5,4 %	-5,7 %
TOTALT ALLE STILLINGSNIVÅ	-3,7 %	-5,0 %

Lavlønnsgrupper har hatt et spesielt fokus i de siste års lønnsoppgjør. Innovasjon Norge har et klart mål om å redusere lønnsforskjellene i organisasjonen. Fordi deler av lønnsoppgjøret har vært gitt som kronetillegg og selskapet i tillegg har prioritert lavtlønnede ytterligere, der det har vært mulig, er forskjellene blitt mindre fra 2013 til 2014. Når det gjelder fastsettelse av lønn for nyansatte gjøres det på grunnlag av kompetanse, stillingens innhold og ansvar.

Av selskapets totalt ansatte på 766 personer, arbeider 39 personer deltid - av disse utgjør 82 prosent kvinner og 18 prosent menn. Stillingsprosent er i snitt 60,2 prosent for kvinner og 60,7 prosent for menn.

Innovasjon Norge har en mangfoldserklæring i alle stillingsutlysninger som vektlegger at rekrutteringen skal sikre et mangfold med hensyn til kjønn, alder og kulturell bakgrunn. Innovasjon Norge har en generell tilrettelegging for mangfold (etnisitet, alder, kjønn, funksjonsnedsettelse).

Det rapporteres årlig til Integrerings- og Mangfoldsdirektoratet om status på rekruttering og ansettelse av nye medarbeidere med innvandrerbakgrunn.

YTRE MILJØ Virksomheten har ikke bidratt til forurensning av det ytre miljø utover det som er naturlig for denne type virksomhet. Hovedkontoret og distriktskontorene er sertifisert som «Miljøfyrtårn».

EIERSTYRING OG VIRKSOMHETSLEDELSE Eierne utøver den øverste myndigheten i selskapet i foretaksmøtet. Eierne kan ved behov tre sammen i eiermøte for å diskutere saker som skal behandles i foretaksmøtet. Det er opprettet et samarbeidsforum mellom eierne og oppdragsgivende departementer. Samarbeidsforumet skal legge til rette for en langsiktig strategisk utvikling av selskapet, herunder drøfte overordnede prinsipper for virksomheten og hovedinnhold i kommende års oppdragsbrev.

Innovasjon Norge mottar årlige oppdragsbrev fra departementer, fylkeskommuner og fylkesmenn. Brevene gir med utgangspunkt i statsbudsjettet en samlet oversikt over våre oppdragsgiveres forventninger og krav knyttet til Innovasjon Norges virksomhet. Brevene gir oversikt over Innovasjon Norges bevilgningsrammer og strategiske og operative føringer knyttet til satsinger, programmer og tjenester.

Selskapet følger retningslinjer for ansettelsesvilkår for ledere i statlige foretak og selskaper.

I 2014 fikk Innovasjon Norge ny styreleder og ny administrerende direktør. Per Otto Dyb ble valgt som leder av hovedstyret i juni 2014 og Anita Krohn Traaeth tiltrådte som administrerende direktør i september 2014.

REDEGJØRELSE OM SAMFUNNSANSVAR Innovasjon Norge er tilsluttet FNs Global Compact og følger opp Global Compacts ti prinsipper for godt samfunnsansvar både i egen virksomhet og blant kunder og leverandører.

Å ta samfunnsansvar er å ta ansvar for virksomhetens påvirkning på samfunn og miljø. Samfunnsansvar er også å bidra til å løse vår tids store miljø- og samfunnsutfordringer gjennom innovasjon og ansvarlig drift. Styret i Innovasjon Norge vedtok i 2011 et prinsippnotat om samfunnsansvar som danner grunnlaget for arbeidet med å spre kunnskap, bygge motivasjon og stille forventninger til kunder og samarbeidspartnere.

Innovasjon Norge har etablert etiske retningslinjer, foretatt opplæring i samfunnsansvar og utnevnt miljøansvarlige ved hovedkontoret og ved alle distriktskontorene.

Menneskerettigheter

Menneskerettigheter er ett av seks arbeidsområder som er beskrevet i prinsippnotatet. Innovasjon Norge skal respektere menneskeret-

tigheter både innenfor egen virksomhet og i de roller vi har utad, herunder som investor, långiver og innkjøper. Egne aktiviteter skal ikke krenke andres rettigheter eller utnytte myndigheters manglende evne eller vilje til å oppfylle sine forpliktelser til å ivareta menneskerettighetene.

Sammenhengen mellom Innovasjon Norges forretningsstrategi og samfunnsansvar

Innovasjon Norge er pådriver for økt samfunnsansvar blant kunder og leverandører. Det gjør vi blant annet gjennom å ha forventninger om at kunder som får tjenester ivaretar sitt samfunnsansvar og gjennom å åpne for prioritering av kunder som kan vise til god forståelse og relevante tiltak på området.

Innovasjon Norge forutsetter at våre avtaleparters, kunders og leverandørers virksomhet er basert på høye krav til etiske holdninger, og at de unngår å medvirke til korrupsjon, krenkelse av menneskerettigheter, dårlige arbeidsforhold eller skadevirkninger for lokalsamfunn og miljø.

I serviceundersøkelsen i 2014, blant Innovasjon Norges kunder, svarte 46 prosent, som mottok tjenester i Norge, og 25 prosent, som mottok tjenester av utekontor, at Innovasjon Norge fikk dem til å reflektere over sitt samfunnsansvar. 30 prosent av finansieringstilsagnene i 2014 gikk til kunder med prosjekter som er vurdert å ha positiv effekt for samfunnet og/eller miljøet. Forskjellige metoder for økt rådgiving om både risiko og muligheter innen området ble testet.

Bekjempelse av korrupsjon

Innovasjon Norge stiller krav til en høy etisk standard hos våre ansatte og tillitsvalgte og har nulltoleranse ovenfor korrupsjon. Selskapets krav og forventninger er tydeliggjort i selskapets etiske retningslinjer, som foruten korrupsjon, også omhandler habilitet, interesser i andre virksomheter, samt gaver og økonomiske fordeler. Gjennom dilemmatrening og opplæring tilpasset korrupsjonsrisikoen selskapet står overfor arbeides det kontinuerlig for å sikre bevissthet om korrupsjonsrisiko og etterlevelse av de høye etiske standarder som vi krever av våre medarbeidere.

Innovasjon Norge har i 2014 videreutviklet selskapets varslingsrutiner gjennom innføring av en elektronisk varslingskanal hvor ansatte kan rapportere bekymringer om uetisk eller ulovlig adferd i selskapet. Varslingskanalen sikrer den enkelte ansatte full anonymitet dersom vedkommende ikke ønsker å stå frem med navn. Varslingsrutinen understreker at medarbeidere har både rett og tidvis en plikt til å varsle om brudd på juridiske eller etiske forpliktelser, enten i linjen eller i varslingskanalen. Alle varslinger skal behandles konfidensielt, og Innovasjon Norges ansatte er beskyttet mot represalier og lignende som følge av at de varsler.

Innovasjon Norge har i 2014 støttet Transparency International Norges arbeid på antikorrupsjonsområdet gjennom økonomisk støtte

til oppdateringen av organisasjonens håndbok i antikorrupsjon for norsk næringsliv, «Beskytt din virksomhet». Innovasjon Norge har i 2014 også laget en lett tilgjengelig informasjonsbrosjyre om hvordan norsk næringsliv bør møte korrupsjonsrisiko i utlandet.

Innovasjon Norge vil fortsette arbeidet med å videreutvikle selskapets egne antikorrupsjonstiltak i tiden fremover, herunder bruk av veiledningsverktøy som skal bistå ansatte med å vurdere å håndtere korrupsjonsrisiko på utsatte områder.

RESULTATDISPONERING Regnskapet for 2014 viser et overskudd på 298,4 millioner. Styrets forslag til disponering av overskuddet:

Overføres eier Nærings- og fiskeridepartementet fra:		
Innovasjonslån og garantier	kr	25 316 998
Overføres eiere, fylkeskommunene fra:		
Risikolån og garantier	kr	19 185 837
Fordelt på:		
Agder fylkeskommune	kr	161 895
Buskerud fylkeskommune	kr	134 318
Finnmark fylkeskommune	kr	1 410 128
Hedmark fylkeskommune	kr	1 231 204
Hordaland fylkeskommune	kr	1 397 097
Møre og Romsdal fylkeskommune	kr	3 884 059
Nordland fylkeskommune	kr	2 440 375
Nord-Trøndelag fylkeskommune	kr	1 150 106
Oppland fylkeskommune	kr	511 774
Rogaland fylkeskommune	kr	46 528
Sogn og Fjordane fylkeskommune	kr	1 546 747
Sør-Trøndelag fylkeskommune	kr	957 121
Telemark fylkeskommune	kr	1 156 841
Troms fylkeskommune	kr	3 157 644

Belastet opptjent kapital:

Investeringsfondet for Nordvest-Russland	kr	-5 761 846
Investeringsfondet for Øst-Europa	kr	-1 005 877

Avsatt til opptjent egenkapital:

Lavrisikoordningen	kr	196 471 550
Tjenesteleveranser og tilskuddsforvaltning	kr	64 212 916

UTSIKTENE FOR 2015 Ved inngangen til 2015 med lavere oljepris og nødvendig omstilling av norsk næringsliv, vurderer styret at Innovasjon Norge vil ha en viktig rolle i omstillingen av norsk økonomi fremover.

Det dramatiske fallet i olje- og gassprisene viste at Norge ikke lenger kan utsette overgangen til en mer bærekraftig økonomi. Landet har de beste forutsetningene for å klare en slik overgang, med godt utdannede og kreative medarbeidere, mange innovative bedrifter, sterke klynger, et velutviklet velferdssystem, et avansert virkemiddelapparat, fred og sosial stabilitet.

Denne utviklingen gir muligheter og incitament til vekst på nye områder og større kraft for nødvendig omstilling. Norge har et næringsliv og kompetansmiljøer som er i stand til å gripe mulighetene. Skal vi få til en overgang til et mer bærekraftig samfunn og næringsliv, må det skapes en kultur for innovasjon der det er lov å feile og der det offentlige er med og reduserer risikoen ved dristig innovasjon. Norge trenger et offensivt virkemiddelapparat og rammebetingelser som stimulerer til bærekraftig nyskaping.

I 2014 bidro Innovasjon Norge aktivt i debatten om det nye Norge. I 2015 vil vi gjøre mer. I samarbeid med næringsliv, kompetansmiljøer og politiske aktører vil Innovasjon Norge utforme konkrete råd om hva norske myndigheter kan gjøre for å støtte overgangen til en fornyet, bærekraftig økonomi. Innovasjon Norge har derfor invitert entreprenører, vekstbedrifter, etablert industri, politikere og aktivister, øvrig samfunn og næringsliv til en diskusjon om et nødvendig løft for norsk innovasjonsevne. Dette mobiliseringsinitiativet går under navnet «Drømmeløftet» og vil i mai 2015 resultere i konkrete forslag som vil bli sendt til regjeringen og Stortinget.

Regjeringen foretar en gjennomgang av Innovasjon Norge. Formålet med gjennomgangen er å bidra til å videreutvikle Innovasjon Norge til en mer effektiv virkemiddelaktør som blir enklere å forholde seg til for kundene. I den anledning er det initiert en høring om loven om Innovasjon Norge, hvor det foreslås endringer i statens garanti og i egenkapitalen. Det er forventninger om en lovendring i 2015.

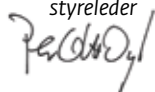
I 2014 ble ny organisasjonsstruktur, nytt lederskap, nye ambisjoner og prioriteringer fremlagt og vedtatt. Styret og selskapets ledelse arbeider med omfattende endringer som kommer som et resultat av tilbakemeldinger fra kunder, samarbeidspartnere, oppdragsgivere, næringslivsorganisasjoner og selskapets egne medarbeidere. Innovasjon Norge skal rigges for fremtiden og møte nye behov hos kunder, samarbeidspartnere og oppdragsgivere.

Fremleggelsen av statsbudsjettet 2015 innebar økte midler til økt satsning på flere gode gründere, vekstkraftige bedrifter og innovative næringsmiljøer. Samtidig inneholdt statsbudsjettet klare forventninger om effektivisering og omstilling av selskapet. Det betyr at organisasjonen skal gjøre mer med mindre ressurser, som innebærer at det må jobbes annerledes og mer effektivt for å levere på oppdragene regjeringen ber oss om å utføre. Innovasjon Norge har i sum fått større rammer og økt frihetsgrad. Da skal vi levere på omstillingsevne og gjennomføringskraft. Kundenes behov skal stå i sentrum for endringene i Innovasjon Norge.

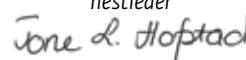
Det er utfordrende for administrasjonen å håndtere økt oppdragsmengde samtidig som selskapet har tydelig effektiviseringskrav til driften som skal leveres innenfor regnskapsåret 2015. Styret er fornøyd med organisasjonens evne og vilje til omstilling, samt med ledelsens milepælsplaner for gjennomføring og samarbeidet med selskapets tillitsvalgte.

Oslo, 26. februar 2015
I styret for Innovasjon Norge

Per Otto Dyb
styreleder

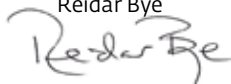
Tone Lindberg Hofstad
nestleder

Martha Kold Bakkevig

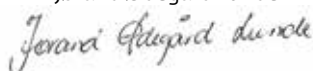
Reidar Bye

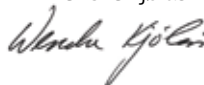
Jan Løkling

Jørund Ødegård Lunde

Wenche Kjølås

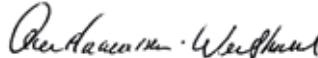
Einar Enger

Heidi Wang

Ove Haaversen-Westhassel

Toini H. A. Ness

Anita Krohn Traaseth
administrerende direktør

STYRET I
INNOVASJON
NORGE

PER
OTTO
DYB

STYRELEDER

TOINI
H.A. NESS

JØRAND
ØDEGÅRD
LUNDE

EINAR
ENGER

WENCHE
KJØLÅS

**JAN
LØKLING**

**MARTHA
KOLD
BAKKEVIG**

**TONE
LINDBERG
HOFSTAD**
NESTLEDER

**OVE
HAAVERSEN-
WESTHASSEL**

**REIDAR
BYE**

**HEIDI
WANG**

Økonomi

ÅRSREGNSKAP

ÅRSREGNSKAPET omfatter selskapets leveransekostnader og kundeleveranser med unntak av lån og tilskudd utbetalt til kunder. For mer informasjon om lån og tilskudd til kunder, se grafikk side 5.

RESULTATREGNSKAP

Alle tall i hele tusen

	2014	2013
Renter av utlån	732 795	728 094
Renter av bankinnskudd	11 290	12 190
SUM RENTEINTEKTER	744 084	740 284
Renter på innlån	266 186	301 743
Innlånsprovisjon til staten	60 768	57 828
SUM RENTEKOSTNADER	326 954	359 570
NETTO RENTEINTEKTER	417 130	380 714
UTBYTTE OG NETTO GEVINST/TAP PÅ VERDIPAPIRER	-1 319	-361
Offentlige inntekter	1 109 715	1 066 680
Eksterne inntekter	185 318	185 143
Diverse driftsinntekter	26 610	24 577
SUM DRIFTSINTEKTER	1 321 642	1 276 400
Lønn og personalkostnader	670 517	669 009
Avskrivninger av varige driftsmidler	4 065	5 608
Direkte prosjektkostnader	562 460	560 807
Andre driftskostnader	188 417	231 594
SUM DRIFTSKOSTNADER	1 425 459	1 467 018
RESULTAT FØR TAP	311 995	189 734
Tap på utlån og garantier	156 765	223 788
Tapsdekning	-143 190	-197 601
SUM NETTO TAP PÅ UTLÅN OG GARANTIER	13 575	26 188
ÅRSRESULTAT	298 420	163 547
Utbytte og overføringer til eiere	44 503	37 673
Overført fra opptjent kapital i låne- og investeringsfond	-6 768	-6 786
Overført til opptjent egenkapital	260 684	132 660
SUM OVERFØRINGER OG DISPONERINGER	298 420	163 547

EIENDELER

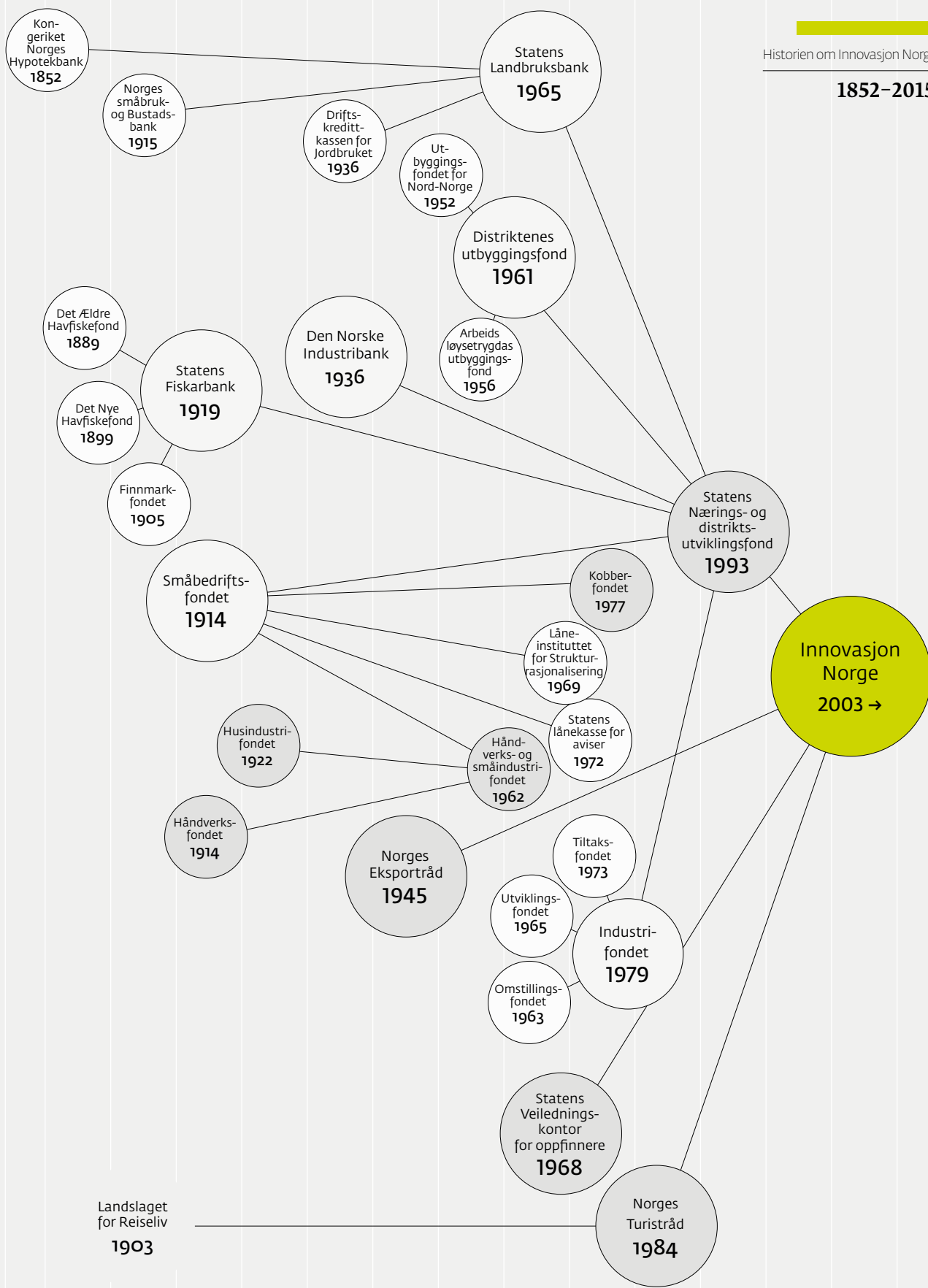
Alle tall i hele tusen

	2014	2013
Ordinære innskudd i banker	810 053	724 279
Bundne innskudd i Norges Bank	5 128 589	5 552 486
SUM BANKINNSKUDD	5 938 643	6 276 765
Lavrisikolån	14 197 807	13 462 110
Innovasjons- og risikolån	2 650 532	2 763 084
Andre utlån	1 455 698	1 880 208
SUM BRUTTO UTLÅN	18 304 036	18 105 402
- Nedskrivninger på individuelle utlån	-878 152	-1 144 731
- Nedskrivninger på grupper av utlån	-263 000	-257 000
SUM NETTO UTLÅN	17 162 884	16 703 671
AKSJER OG ANDELER	52 556	54 442
EIERINTERESSER I TILKNYTTETE SELSKAP	21 250	0
EIERINTERESSER I KONSERNSELSKAPER	300	300
VARIGE DRIFTSMIDLER	29 688	33 753
ANDRE EIENDELER	206 453	473 573
IKKE PÅLØPTE KOSTNADER OG OPPTJENTE IKKE MOTTATTE INNTEKTER	244 467	215 114
SUM EIENDELER	23 656 241	23 757 618

GJELD OG EGENKAPITAL

Alle tall i hele tusen

	2014	2013
Innlån fra staten, lavrisikolån	12 645 000	12 055 339
Innlån fra staten, innovasjons- og risikolån	2 710 000	2 840 000
SUM INNLÅN FRA STATEN	15 355 000	14 895 339
ANNEN GJELD	503 890	497 049
PÅLØPTE KOSTNADER OG MOTTATTE IKKE OPPTJENTE INNTEKTER	481 689	652 062
Pensjonsforpliktelser	60 356	102 995
Nedskrivninger på garantiansvar	5 783	11 621
Tapsfond	1 887 143	2 016 649
Rentestøttefond	37 601	42 383
Tilskuddsfond	1 961 919	2 186 795
SUM AVSETNINGER TIL FORPLIKTELSE	3 952 801	4 360 443
Innskutt kapital i låne- og investeringsfond	1 832 885	2 076 667
Opptjent kapital / udekket tap	17 444	24 212
SUM LÅNE- OG INVESTERINGSFOND	1 850 329	2 100 879
Innskutt egenkapital	665 645	665 645
Opptjent egenkapital	846 885	586 201
SUM EGENKAPITAL	1 512 531	1 251 846
SUM GJELD OG EGENKAPITAL	23 656 241	23 757 618

HISTORIEN OM INNOVASJON NORGE

I 2014 MARKERTE VI 10-ÅRSJUBILEUM for Innovasjon Norge. Det er den korte historien. Den lange historien er at det offentlige har støttet nyskaping, næringsutvikling og distriktsutbygging i Norge i mer enn 160 år. Våre forgjengere var helt sentrale i dette arbeidet.

Innovasjon Norge er et politisk verktøy for å fremme nyskaping og næringsutvikling i hele landet. At det er en offentlig oppgave å gi slik støtte er ingen ny idé. Allerede i 1852 ble Kongeriget Norges Hypotekbank opprettet. Banken skulle hjelpe næringslivet, og særlig landbruket, gjennom å yte billige lån mot pant i fast eiendom. Målet var å modernisere landbruket og bygge opp ny industri under statlig styring. Banken hadde hovedkontor i Kristiania, men fikk distriktskontorer i Bergen, Trondheim og Tromsø i 1881. I 1965 gikk Hypotekbanken inn i Statens landbruksbank.

MODERNISERING OG GJENOPPBYGGING Også reiselivet fikk tidlig drahjelp fra det offentlige. Landslaget for Reiselivet i Norge ble etablert i 1903 som et fellesorgan for statlige, kommunale og private aktører i reiselivsnæringen. 1984 overtok

stiftelsen Nortra ansvaret for markedsføringen. I 1999 skiftet Nortra navn til Norges Turistråd.

Moderniseringen av Norge krevde flytting av arbeidskraft fra jordbruk og fiske til industri. Det er tungt uten drahjelp fra rike kapitaleiere. Den Norske Industribank ble etablert i 1936 og hadde som formål å fremme utviklingen av norsk industri gjennom lån og kreditt til industrielle bedrifter, kraftverk og hoteller. Det var spesielt viktig å yte tjenester i de delene av landet der det private bankvesenet var for svakt utbygd.

For å fremme sysselsetting og bosetting i distriktene ble Distriktenes Utbyggingsfond etablert i 1961. «Utbyggingsfondet» ble et begrep i den «lille distriktspolitikken» og i rollen med å bygge landet og ta hele landet i bruk. De supplerte Industribanken

ved å tilby risikofinansiering og kompensere for lav salgsverdi på investeringer i bygg, fabrikker og utstyr som ikke kunne flyttes. Det var organisert med et statlig hovedstyre og med operative enheter med egne nærings- og sysselsettingsstyrer i fylkeskommunene. Forløperne var Utbyggingsfondet for Nord-Norge (1952) og Arbeidsløsetrygdas Utbyggingsfond (1956).

INDUSTRIALISERING Rikspolitikerne hadde på den tiden store visjoner om offentlig finansierte, nasjonale industrilokomotiver, men visjonene fra mellomkrigstiden ble i liten grad realisert.

Industribanken ble imidlertid revitalisert etter andre verdenskrig, da det var viktig med offentlig støtte for å gjenreise industri og arbeidsplasser. Krigen førte også til at Norge mistet sine eksportinntekter, og i

FOTO: SCHRØDER

FOTO: NORSK INDUSTRIARBEIDERMUSEUM

FOTO: SCANFOTO

FOTO: SHUTTERSTOCK

FOTO: CONOCOPHILLIPS

FOTO: HÅRAUD VALDERHAUG / IN

Forløperne til Innovasjon Norge har siden 1852 spilt en sentral og aktiv rolle i moderniseringen og omstillingen av Norge.

Det private initiativ har på sett og vis uttømt sin kraft på det industrielle felt. Det fører nå en hensyknende tilværelse og er mange steder i ferd med å avgå ved døden.

//

Ap-politiker Ole Colbjørnsen, kjent som «Ola Tiltak»
En norsk 3-årsplan
 1933

november 1945 ble Norges Eksportråd etablert for å gjenvinne tapte markeder og erobre nye.

Omkring 1950 kom skiftet da det ble flere sysselsatte i industrien enn i primærnæringene.

OMSTILLING På 1960- og 1970-tallet kom Tiltaksfondet, Utviklingsfondet og Omstillingsfondet, offentlige støtteordninger som skulle fremme utvikling og omstilling av norsk industri og reiseliv. Disse fondene ble i 1979 slått sammen til Industrifondet, som i tillegg til å bidra til strukturrasjonalisering også ga støtte til virksomheter av stor samfunnsmessig betydning – selv når de var ulønnsomme.

Et eksempel var Norsk Jernverk i Mo i Rana, som holdt seg flytende over flere tiår takket være offentlig støtte.

SAMMENSLÅING Industribanken, Industrifondet og Distriktenes utbyggingsfond ble alle slått sammen til Statens nærings- og distriktsutviklingsfond (SND) i 1993. Senere ble Statens Landbruksbank, Statens Fiskarbank og fylkeskommunenes næringsavdelinger innlemmet i SND. Da SND var 10 år, ble det slått sammen med Norges Turistråd, Norges Eksportråd og Statens Veiledningskontor for oppfinnere til det vi i dag kjenner som Innovasjon Norge.

Innovasjon Norge har gitt norsk næringsliv én dør å gå inn gjennom når de trenger offentlig hjelp og støtte – til erstatning for veldig mange. Virkemidlene og behovene har vært forskjellige gjennom historien, men det overordnede målet har hele tiden vært det samme: Å sørge for at vi som nasjon får utnyttet de ressursene, verdiene og ideene vi har for å skape vekst og velferd i hele landet. ■

INNOVASJON NORGE 2015

NY ORGANISASJON OG LEDELSE

SELSKAPSTJENESTER

ANITA
KROHN
TRAAETH

Administrerende
direktør

TORIL
BARIUSDOTTER
RESSEM

Viseadministrerende
direktør

YVONNE
FOSSER

Direktør HR, kultur og
kompetanseutvikling

HANS MARTIN
VIKDAL

Direktør Finans,
virksomhetsstyring
og fond

ELISABETH
MORTHEN

Direktør PR og
kommunikasjon

RODIN
LIE

Direktør IKT og
digitalisering

KUNDE- OG OPPDRAGSDIVISJONER

BÅRD
STRANHEIM

Direktør
Divisjon Gründere og
oppstartsbedrifter

MONA
SKARET

Direktør
Divisjon Vekstkraftige
bedrifter og klynger

PER
NIEDERBACH

Direktør
Divisjon Regioner og
finansiering

CATHRINE PIA
LUND

Direktør
Divisjon Merkevarer
Norge

INGER
SOLBERG

Direktør
Divisjon Bærekraft

DISKUTER IDEEN DIN MED OSS!
RING GRÜNDERTELEFONEN 800 50 789

Innovasjon Norge

Postboks 448 Sentrum, 0104 Oslo
Telefon: 22 00 25 00, Faks: 22 00 25 01
post@innovasjon norge.no
www.innovasjon norge.no

**INNOVASJON
NORGE**

ÅRSREGNSKAP
INNOVASJON NORGE
2014

Årsberetning 2014

Virksomhetens art

Innovasjon Norge ble stiftet 19. desember 2003 og eies med 51 % av Staten ved Nærings- og fiskeridepartementet og av fylkeskommunene med 49 %. Selskapet er organisert som et særlovsselskap, hvor selskapets styre har et selvstendig ansvar for virksomheten og resultatene som oppnås.

Innovasjon Norges formål er å være statens og fylkeskommunenes virkemiddel for å realisere verdiskapende næringsutvikling i hele landet.

Hovedmålet med Innovasjon Norge er at selskapet skal utløse bedrifts- og samfunnsøkonomisk lønnsom næringsutvikling og ulike regioners næringsmessige muligheter. Dette skal nås gjennom delmålene flere gode gründere, flere vekstkraftige bedrifter og flere innovative næringsmiljøer.

Innovasjon Norge mottar bevilgninger og oppdrag via oppdragsbrev fra Nærings- og fiskeridepartementet, Kommunal- og moderniseringsdepartementet, Landbruks- og matdepartementet, Utenriksdepartementet, fylkeskommunene, fylkesmennene og andre offentlige aktører.

Hovedmålet og delmålene ligger til grunn for styringsdialogen med eiere, oppdragsgivere og Innovasjon Norge. Innovasjon Norges virksomhet og prioriteringer skal være i tråd med målstrukturen og selskapets virksomhet skal bidra til måloppnåelse.

Innovasjon Norge tilbyr fem tjenestetyper: finansieringstjenester, kompetansetjenester, rådgivningstjenester, nettverkstjenester og profileringstjenester.

Gode effekter

Innovasjon Norge har flere oppdragsgivere og mange ulike oppdrag. Felles for oppdragene er å bidra til verdiskaping og næringsutvikling i Norge. I 2014 er det kanalisert betydelige midler til verdiskapende næringsutvikling i hele landet. Til sammen 3,1 milliarder kroner ble bevilget av Stortinget og fylkesting. Ved at noen av disse midlene ble konvertert til lån utgjorde de samlede tilsagn til næringslivet 5,7 milliarder kroner. Disse midlene utløste nesten to ganger så mye innsats fra næringslivet.

Tall fra Statistisk Sentralbyrå viser at effekten av støtte fra Innovasjon Norge fremdeles er god. Overordnet viser tallene at bedrifter som har fått støtte har 9,7 % mervest i omsetning, 2,5 % mervest i produktivitet og 0,3 % høyere lønnsomhet enn en kontrollgruppe. Dette er omtrent på samme nivå som i 2013. Effekten av å delta i et innovasjonsmiljø er også positive. Styret er fornøyd med å ha fått robuste tall for hvilken effekt Innovasjon Norge har på enkeltbedrifter. Dette gir et bedre grunnlag for god styring av selskapet framover. En utfordring er at selskapet ikke har like god dokumentasjon av effekten for alle tjenestene. Spesielt må effekten av kompetanse- og rådgivningstjenester dokumenteres bedre framover for å skape et riktigere helhetsbilde av effekten av selskapets virksomhet.

I 2014 er det kanalisert betydelige offentlige midler gjennom selskapet. Overordnet er volumet på finansieringstjenester omtrent som i 2013. Andelen prosjekter som er vurdert til å være innovasjon på internasjonalt nivå (nytt i verden) har økt fra 2013 til 2014, spesielt for gründere. Dette er en god utvikling og vil på sikt kunne bidra til høyere måloppnåelse. Volumet av kompetanse- og rådgivingstjenester har økt noe fra 2013, spesielt har antallet prosjekter med internasjonal markedsrådgiving ved kontorene i utlandet økt. Det har også vært økt aktivitet på tjenesten globalt entreprenørskap.

Eiernes forventninger

Innovasjon Norges hovedstyre er ansvarlig for å følge opp eiernes forventninger til selskapet. Hovedstyret rapporterer oppfølging av eiernes forventninger en gang per år, som omfatter et møte mellom eierne og styreleder om status og måloppnåelse.

Eierne har utarbeidet 4 mål som gir retning for videreutvikling av Innovasjon Norge:

1. Styrket arbeid med internasjonalisering
2. En forenklet virkemiddelportefølje
3. God kundedialog
4. En tydeligere innovasjonspolitisk rådgiver

I 2014 har administrasjonen hatt stort fokus på disse fire målene.

Internasjonalisering har vært en viktig satsing de siste årene. I 2014 var det en økning av antall prosjekter i de fleste markedene hvor Innovasjon Norge er representert. Dette tyder på at det internasjonale apparatet ble utnyttet bedre enn i 2013. Samarbeidet mellom kontorer i Norge og kontorer i utlandet økte også i 2014 sammenlignet med 2013. Innovasjon Norges internasjonale tilstedeværelse vurderes hvert år. Et strategisk råd gir sine anbefalinger om tilpasninger og/eller endringer i selskapets internasjonale tilstedeværelse, herunder forslag til opprettelse av nye kontorsteder. Styret beslutter lokalisering av selskapets kontorer i utlandet. Styret mener selskapets internasjonale tilstedeværelse i 2014 har vært godt tilpasset de behov næringslivet har og de oppdrag som selskapet har fått.

Forenkling er et viktig fokus for Innovasjon Norge. I 2014 var det god dokumentasjon som viser at tjenestene virker godt og at selskapet leverte på samfunnsoppdraget. Samtidig viste tilbakemeldingene fra næringslivet at virkemiddelporteføljen fortsatt er for komplisert og at kriteriene for å få støtte oppfattes vanskelige å forstå. Våren 2014 igangsatte Innovasjon Norge et «tidstyvinitiativ» som resulterte i tilbakemeldinger fra over 500 kunder. Svært mange pekte på at Innovasjon Norge må forbedre sine digitale løsninger med en mye større grad av selvbetjening og bedre toveis kommunikasjon. Økt oppdragsmengde sammen med redusert administrasjonsbevilgning gjør også at selskapet fremover må prioritere digitalisering for å kunne nå flere kunder og samtidig effektivisere driften.

God kundedialog og positiv kundeopplevelse har også vært høyt prioritert i det interne arbeidet i 2014 og resultatene viste bedring i forhold til 2013. Det vil være sterk fokus på forenkling og kundetilfredshet i 2015. Det er imidlertid gledelig å se at saksbehandlingstiden er på vei ned for alle tjenester, og særlig for tjenester rettet mot gründere hvor rask saksbehandling er spesielt viktig.

For å kunne være en tydelig rådgiver for myndighetene bør rådene være forankret både i økonomiske analyser, analyser av samfunnet, samt analyser av egne data og erfaringer fra kundenærhet i landets fylker og i over 30 land. Innovasjon Norge har fortsatt forbedringspotensial relatert til å systematisere og dele mer innsikt fra kundedialogen med norsk næringsliv i utlandet og i Norge. I 2014 tok selskapet viktige initiativ ved å utvikle felles læringsarenaer og styrke kunnskapsgrunnlaget om effekter og resultater i tråd med nytt mål- og resultatstyringssystem. Styret opplever at dialogen med oppdragsgivere og eiere i 2014 var preget av felles ambisjoner om å få til læring og utvikling til beste for norsk næringsliv. Innovasjon Norge opplevde færre føringer og noe økt frihet til å omdisponere rammer til områder med dokumenterte behov og høy måloppnåelse.

Kostnadseffektiv drift

Styret følger kostnadsutviklingen i selskapet løpende gjennom året og forventer en effektiv drift og ansvarlig forvaltning av fellesskapets midler. Leveransekostnader knyttet til de ulike ordningene følges opp gjennom regelmessig rapportering og evaluering. Evaluering av lånevirkksomheten viste at Innovasjon Norge hadde noe høyere driftskostnader enn sammenlignbare funksjoner i markedet. I rollen som statens og fylkeskommunenes virkemiddel for å realisere verdiskapende næringsutvikling i hele landet har imidlertid Innovasjon Norge ytterligere krav og forventninger. I tillegg har Innovasjon Norge en desentral leveransemodell med tilstedeværelse i alle fylker som sikrer kundenærhet.

I løpet av årene 2004-2014 har selskapets aktiviteter vist en betydelig vekst. Årlige brutto tilsagn til norsk næringsliv har økt fra kr 3,9 milliarder kroner til kr 6,6 milliarder kroner. I samme periode har samlede kostnader økt fra kr 0,9 milliarder kroner til kr 1,4 milliarder kroner. Utviklingen i selskapets kostnader følger utviklingen i selskapets aktivitetsomfang. Styret viser til at kostnadsutviklingen er krevende å lese av årsregnskapet fordi dette omfatter både selskapets leveransekostnader og kunderettede aktiviteter og prosjekter.

Selskapet vil i 2015 intensivere arbeidet med å finne gode indikatorer som beskriver og nyanserer utviklingen i kostnadseffektivitet.

Innovasjon Norge har et potensiale for effektivisering av virksomheten. Det jobbes systematisk med effektivisering av arbeidsprosesser for å legge grunnlaget for en smartere og mer kundevennlig samhandling. Styret vurderer behovet for økte investeringer i nye digitale kommunikasjons- og samhandlingsprosesser som helt avgjørende for det videre arbeidet med å utvikle Innovasjon Norge til en kunderettet og effektiv organisasjon.

Innovasjon Norge har hatt moderate investeringer i IKT de siste 10 årene. Styret vil sammen med selskapets oppdragsgivere og eiere tilrettelegge for at investeringene i IKT økes de neste 3-5 årene. Dette for å digitalisere virksomheten, strømlinjeforme kundeprosesser på tvers av funksjoner, redusere behandlingstiden og øke graden av selvbetjening. Målet er blant annet at kundene raskere vil komme frem til rett tilbud/kompetanse og at selskapet blir mer kostnadseffektivt. Samtidig arbeides det med å implementere en ny organisasjonsstruktur, vedtatt i desember 2014, som vil understøtte og muliggjøre ambisjonene.

Samarbeid med andre virkemiddelaktører

Innovasjon Norge, Norges forskningsråd og SIVA er de tre hovedaktørene i regjeringens næringsrettede virkemiddelapparat. Hver for seg og sammen skal de tre aktørene gi et betydelig og effektivt bidrag til næringslivets innovasjonsevne, internasjonalisering og verdiskaping. De tre institusjonene har ulike roller, ansvar, kompetanse og oppgaver som skal være komplementære innenfor den samlede verdikjeden fra idé til marked. Ulikhetene i arbeidsform gjør at samarbeidet må være godt på strategisk nivå. Det er investert betydelig tid fra ledelsen i alle tre organisasjonene for sikre sammenheng og en tydelig rolledeling mellom de tre aktørene. Slik ønsker vi å utnytte de offentlige midlene som er stilt til rådighet mest mulig effektivt.

I desember 2013 ble ny samarbeidsavtale mellom de tre institusjonene vedtatt for perioden 2014-2018. Det er valgt fire samarbeidsområder for avtaleperioden; et felles og helhetlig kundeperspektiv, regional samordning, samordning av det internasjonale arbeidet og felles kunnskapsgrunnlag.

Styret vurderer samarbeidet mellom Innovasjon Norge, Forskningsrådet og SIVA som godt. Det understøtter ambisjonene om tre tydelige og samkjørte institusjoner der virkemidlene utfyller og underbygger hverandre, samt fremstår på en helhetlig måte for næringsliv, FoU-institusjoner og offentlige myndigheter.

Redegjørelse for årsregnskapet

Årsresultatet for 2014 ble 298 millioner kroner mot 164 millioner kroner for 2013. Resultat før tap, ble 312 millioner kroner i 2014 mot 190 millioner i 2013. Netto renteinntekter utgjorde 417 millioner kroner i 2014 mot 381 millioner kroner året før.

Sum driftsinntekter er 1 322 millioner kroner mot 1 276 millioner kroner i 2013. Dette skyldes økte offentlige bevilgninger med 43 millioner kroner, til 1 110 millioner kroner i 2014, og økte eksterne inntekter på 1 millioner kroner.

Driftskostnadene er 1 425 millioner kroner mot 1 467 millioner kroner i 2013, en reduksjon på 42 millioner kroner. Lønns- og personalkostnadene er på samme nivå som fjoråret, men inneholder avsetning til restruktureringskostnader på 46 millioner kroner, samt reduksjon i pensjonskostnader på 43 millioner kroner. Reduksjonen i pensjonskostnader kommer som følge av planendring relatert til ny uførepensjon og levealderjusteringer med 64 millioner, samt estimatendringer som utgjør 19 millioner kroner. I tillegg består reduksjonen i driftskostnader av en nedgang i øvrige driftskostnader på 43 millioner kroner. Reduksjonen er knyttet til kostnader i 2013 til vedlikehold av ventilasjonsanlegg, samt infrastruktur IKT.

Netto tap på utlån er 14 millioner kroner, mot 26 millioner kroner i 2013. Tap på utlån er i hovedsak relatert til lavrisikordningen. Tapene utgjør 0,1 % av utlånsporteføljen.

Tap på utlån knyttet til Innovasjon Norges risikolåneordninger dekkes av tapsfond, og har derved ikke resultatmessig effekt for Innovasjon Norge. Tap på utlån for risikolån- og garantiordningene var i 2014 85 millioner kroner, mot 121 millioner kroner i 2013. Denne utlånsvirksomheten er forutsatt å

innebære betydelig høyere risikoprofil enn for lavrisikolåneordningen og tapene utgjorde i 2014 3,2 % av porteføljen.

Tapsutviklingen er nært knyttet til konjunktursituasjonen. Det har over tid vært gode driftsbetingelser for lånekundene, og dette har gitt seg utslag i lave tap på utlån. Styret er fornøyd med det lave tapsnivået i 2014 og mener selskapet er godt rustet for noe mer utfordrende tider for næringslivet.

Kontantstrømoppstillingen viser at det går store brutto innbetalinger og utbetalinger gjennom Innovasjon Norge årlig. Brutto innbetalinger på innlån er 45 milliarder kroner og er noe lavere enn 2013. Netto likviditet er redusert med 338 millioner kroner, sammenlignet med en nedgang på 31 millioner kroner i 2013.

Innovasjon Norges balanse ved utgangen av året var 23,7 milliarder kroner mot 23,8 milliarder kroner ved forrige årsskifte. Årsaken til reduksjonen er en reduksjon i bankinnskudd på 338 millioner og andre eiendeler på 294 millioner, samt en økning i netto utlån 459 millioner, samt mindre endringer i øvrige balanseposter.

Netto utlån utgjorde 17,2 milliarder kroner per 31.12.2014. Det er i 2014 utbetalt 2,7 milliarder kroner i nye utlån og 2,2 milliarder kroner i tilskudd.

Selskapet har ikke hatt utgifter eller investeringer knyttet til forskning – og utvikling i løpet av 2014.

Det gjennomføres eksterne evalueringer og analyser av selskapets aktiviteter og virkemiddelbruk. Kunnskapen fra disse benyttes i selskapets utvikling av tjenestetilbud, organisasjon og arbeidsprosesser.

Risikostyring

Innovasjon Norge er eksponert for et sammensatt risikobilde. God risikostyring er en viktig forutsetning for at Innovasjon Norge skal kunne nå sine mål på ulike nivåer over tid. Innovasjon Norge benytter metodedokumentet "Risikostyring i staten" som grunnlag for sin risikovurdering og styring.

Strategisk forretningsrisiko

Strategisk risiko omfatter forhold som er viktige for Innovasjon Norges langsiktige måloppnåelse, herunder tap av omdømme.

Selskapet gjennomfører årlige vurderinger av forhold som er viktige for INs måloppnåelse på overordnet nivå. Med basis i Innovasjon Norges strategi fremlegges «Overordnet risikovurdering for selskapet» til årlig styrebehandling, og risikodempende tiltak identifiseres og gjennomføres. Dersom det skjer betydelige endringer i norsk økonomi, oppdragssituasjonen for selskapet, eller selskapet har betydelige avvik i kvartalsvis rapportering av måloppnåelse, vil det gjennomføres ekstraordinær risikovurderinger. Ved behov gjennomføres risikovurderinger av kritiske funksjoner og avgrensede områder på lavere nivå.

Selskapet redegjør overfor Nærings – og fiskeridepartement årlig, etter at statsbudsjettet er lagt frem, for risikoen for ikke å oppnå selskapets mål, samt om eventuelle behov for tiltak.

Finansiell risiko

Den finansielle risikoen omfatter i hovedsak valuta-, likviditets-, kreditt- og renterisiko. Innovasjon Norge har inntekter og kostnader i valuta, men dette er ikke en vesentlig del av virksomheten. Det gjøres ikke valutasikring.

Innovasjon Norge har innlånsordning med staten. Lånerammene mottas årlig i oppdragsbrev fra Nærings- og fiskeridepartementet. Rammene styrer hvor mye likviditet selskapet har tilgjengelig for nye utlån. Som følge av denne ordningen har Innovasjon Norge i praksis ingen likviditetsrisiko.

Kredittrisiko

Kredittrisiko er finansiell risiko knyttet til utlånsvirksomheten og er en vesentlig risikotype i Innovasjon Norge. Styret fastsetter årlig retningslinjer for Innovasjon Norges finansielle tjenester. Overordnet prinsipp er å sikre tilfredsstillende inntjening på Innovasjon Norges lavrisikolån, at det ikke tas risiko på innovasjons- og risikolån utover det som tapsfondene kan bære, samt at det foreligger betryggende beslutningsprosesser som sikrer en tilfredsstillende og langsiktig utvikling. Revisjon av overordnede retningslinjer skjer ved vesentlige endringer av rammebetingelsene eller revisjon av strategi.

Utviklingen i låneporteføljen rapporteres til styret hvert kvartal. Oppstår det vesentlige negative avvik i forhold til målene, foretas en justering av risikoprofil. Hvert halvår, i forbindelse med regnskapsavleggelsen, gjennomgås alle vesentlige engasjementer og engasjementer med tapshendelse.

Lavrisikolånene gis på markedsmessige betingelser. Risiko i de enkelte prosjektene som finansieres skal være moderat. Risiko må derfor begrenses ved relativt sett høye krav til sikkerhetsstillelse.

Innovasjons- og risikolån er en låneform som skal bidra til å dekke i hovedsak små og mellomstore bedrifters behov for risikoavlastning i investeringsprosjekter gjennom toppfinansiering av et prosjekt. Disse lånene ytes med moderate krav til pant, men det forutsettes at kundens betjeningsevne er vurdert å være tilfredsstillende.

Det er etablert tapsfond for innovasjons- og risikolån, bygdeutviklingslån, distriktsrettede låneordninger og garantier, samt for lån til såkornfondsselskaper. Dette betyr at Innovasjon Norge ikke bærer risiko for disse lånene ved at eventuelle tap dekkes av tapsfond eller av ekstra bevilgninger. Målsetningen med tapsfond er å gjøre Innovasjon Norge i stand til å avlaste risiko i innovative prosjekter med vekstpotensial og derved bidra til å realisere flere lønnsomme prosjekter som det ellers vil være vanskelig å finne tilstrekkelig risikovilje for i markedet.

Markedsrisiko/renterisiko

Når det gjelder markedsrisiko, er dette hovedsakelig knyttet til renterisiko. Risikoen styres og reduseres gjennom en tilpasning av utlånsvilkårene til vilkårene på innlånsiden. Innlånene skal motsvare utlånene, samt sørge for nødvendig likviditet for å operere låneordningene. Innlånene avspeiler renteprofilen på utlånsmassen.

Operasjonell risiko

I operasjonell risiko ligger alle de potensielle tapskilder som er knyttet til den løpende driften av Innovasjon Norge. Dette er for eksempel svikt i rutiner, svikt i datasystemer, kompetansesvikt og tillitsbrudd hos ansatte. Internkontroll er et viktig hjelpemiddel for å redusere den operasjonelle

risikoen. Innovasjon Norge har beredskapsplaner og gjennomfører jevnlig øvelser. For å styrke internkontrollen har styret opprettet internrevisjon. De etiske retningslinjene legger vekt på habilitet og taushetsplikt, dilemmatrening og samfunnsansvar. Det er også fokus på fullmaktstrukturer og rutiner for å sikre en forsvarlig saksbehandling i Innovasjon Norge.

Fortsatt drift

Årsregnskapet er utarbeidet under forutsetning av fortsatt drift. Regnskapet gir et rettviseende bilde av selskapets eiendeler, gjeld og resultat. Det har ikke inntruffet forhold etter regnskapsårets utgang som er av betydning ved bedømmelsen av selskapet og som ikke fremkommer av årsregnskapet med tilhørende noter.

Organisasjon og arbeidsmiljø

Innovasjon Norge har hovedkontor i Oslo, men hovedtyngden av de ansatte sitter kundenært ved kontorene i alle landets fylker, eller markedsnært i flere enn tretti land over hele verden.

Innovasjon Norges hovedstyre består av 11 medlemmer, hvorav to medlemmer er valgt blant de ansatte. Styret er ansvarlig for forvaltning og forsvarlig organisering av Innovasjon Norges virksomhet og skal føre tilsyn med daglig ledelse. Hovedstyret oppnevner de 15 regionale styrene for distriktskontorene. Disse står ansvarlig overfor hovedstyret gjennom administrerende direktør.

Innovasjon Norge er en IA-virksomhet (inkluderende arbeidsliv) og er tilknyttet bedriftshelsetjeneste både ved hovedkontoret og ved distriktskontorene. For kontorene i utlandet er det etablert regionale verneombud, samt samarbeids- og arbeidsmiljøutvalg ved de største kontorene.

Det er etablert et kontrollsystem for helse, miljø og sikkerhet som en integrert del av den totale kvalitetssikringen i organisasjonen. Det er etablert rutiner for varsling.

Samarbeidet med arbeidstakerorganisasjonene fungerer godt.

Sykefraværet følges løpende med kvartalsvis rapportering til ledelse og arbeidsmiljøutvalg. Sykefraværet for 2014 var på 3,4 %. Kvinner står for 61 % av det totale sykefraværet. Det har vært rapportert om en skade som endte med sykehusinnleggelse i 2014.

Likestilling og mangfold

Innovasjon Norge har hatt handlingsplan for likestilling og mangfold i periodene 2006-2009 og 2010-2013. I mai 2014 fikk samarbeidsutvalget rapport på viktige områder innenfor likestilling og mangfold. Ved rapportering på området ble det i forbindelse med utløpet av perioden for handlingsplanen diskutert hvorvidt det var hensiktsmessig å utarbeide en ny plan, eller om Innovasjon Norge, basert på gode trender i handlingsplanperioden, skulle fortsette oppfølgingsarbeidet med årlige analyser og diskusjon på tiltak uten en ny handlingsplan. Det var enighet mellom de tillitsvalgte og ledelsen om å fortsette arbeidet basert på målet, årlige analyser og diskusjoner om tiltak uten utarbeidelse av ny handlingsplan.

Styret består av seks kvinner og fem menn. Ved inngangen til året bestod ledergruppen av syv personer, hvorav en kvinne (14 %). Ved utgangen av året var tre av åtte kvinner (38 %). I 2015 er andelen kvinner økt til syv av elleve (64 %) som følge av etablering av ny ledergruppestruktur.

Kvinneandelen i Innovasjon Norge var 57 % ved utgangen av 2014 mot 53 % i 2013. Selskapet har følgende kvinnefordeling på stillingsnivåene:

<i>Stillingskategori</i>	2014	2013
Direktør	42 %	39 %
Advokat	63 %	75 %
Avdelingsleder	56 %	49 %
Spesialrådgiver	28 %	30 %
Seniorrådgiver	53 %	45 %
Rådgiver	81 %	82 %
Konsulent	84 %	81 %

Lønnsforholdet mellom kvinner og menn per stillingsnivå er som følger:

<i>Stillingsnivå</i>	<i>Gjennomsnitt avvik lønnsforhold</i>	
	2014	2013
Direktør	-1,6 %	-1,0 %
Avdelingsleder	-0,2 %	-5,0 %
Spesialrådgiver	-8,4 %	-11,0 %
Seniorrådgiver	-3,2 %	-2,0 %
Rådgiver	-3,6 %	-6,5 %
Konsulent	-5,4 %	-5,7 %
Totalt alle stillingsnivå	-3,7 %	-5,0 %

Lavlønnsgrupper har hatt et spesielt fokus i de siste års lønnsoppgjør. Innovasjon Norge har et klart mål om å redusere lønnsforskjellene i organisasjonen. Fordi deler av lønnsoppgjøret har vært gitt som kronetillegg og selskapet i tillegg har prioritert lavtlønnede ytterligere, der det har vært mulig, er forskjellene blitt mindre fra 2013 til 2014. Når det gjelder fastsettelse av lønn for nyansatte gjøres det på grunnlag av kompetanse, stillingens innhold og ansvar.

Av selskapets totalt ansatte på 766 personer, arbeider 39 personer deltid - av disse utgjør 82 % kvinner og 18 % menn. Stillingsprosent er i snitt 60,2 % for kvinner og 60,7 % prosent for menn.

Innovasjon Norge har en mangfoldserklæring i alle stillingsutlysninger som vektlegger at rekrutteringen skal sikre et mangfold med hensyn til kjønn, alder og kulturell bakgrunn. Innovasjon Norge har en generell tilrettelegging for mangfold (etnisitet, alder, kjønn, funksjonsnedsettelse).

Det rapporteres årlig til Integrerings- og Mangfoldsdirektoratet om status på rekruttering og ansettelser av nye medarbeidere med innvandrerbakgrunn.

Ytre miljø

Virksomheten har ikke bidratt til forurensning av det ytre miljø utover det som er naturlig for denne type virksomhet. Hovedkontoret og distriktskontorene er sertifisert som "Miljøfyrtårn".

Eierstyring og virksomhetsledelse

Eierne utøver den øverste myndigheten i selskapet i foretaksrådet. Eierne kan ved behov tre sammen i eiermøte for å diskutere saker som skal behandles i foretaksrådet. Det er opprettet et samarbeidsforum mellom eierne og oppdragsgivende departementer. Samarbeidsforumet skal legge til rette for en langsiktig strategisk utvikling av selskapet, herunder drøfte overordnede prinsipper for virksomheten og hovedinnhold i kommende års oppdragsbrev.

Innovasjon Norge mottar årlige oppdragsbrev fra departementer, fylkeskommuner og fylkesmenn. Brevene gir med utgangspunkt i statsbudsjettet en samlet oversikt over våre oppdragsgiveres forventninger og krav knyttet til Innovasjon Norges virksomhet. Brevene gir oversikt over Innovasjon Norges bevilgningsrammer og strategiske og operative føringer knyttet til satsinger, programmer og tjenester.

Selskapet følger retningslinjer for ansettelsesvilkår for ledere i statlige foretak og selskaper.

I 2014 fikk Innovasjon Norge ny styreleder og ny administrerende direktør. Per Otto Dyb ble valgt som leder av hovedstyret i juni 2014 og Anita Krohn Traaseth tiltrådte som administrerende direktør i september 2014.

Redegjørelse om samfunnsansvar

Innovasjon Norge er tilsluttet FNs Global Compact og følger opp Global Compacts ti prinsipper for godt samfunnsansvar både i egen virksomhet og blant kunder og leverandører.

Å ta samfunnsansvar er å ta ansvar for virksomhetens påvirkning på samfunn og miljø. Samfunnsansvar er også å bidra til å løse vår tids store miljø- og samfunnsutfordringer gjennom innovasjon og ansvarlig drift. Styret i Innovasjon Norge vedtok i 2011 et prinsippnotat om samfunnsansvar som danner grunnlaget for arbeidet med å spre kunnskap, bygge motivasjon og stille forventninger til kunder og samarbeidspartnere.

Innovasjon Norge har etablert etiske retningslinjer, foretatt opplæring i samfunnsansvar og utnevnt miljøansvarlige ved hovedkontoret og ved alle distriktskontorene.

Menneskerettigheter

Menneskerettigheter er ett av seks arbeidsområder som er beskrevet i prinsippnotatet. Innovasjon Norge skal respektere menneskerettigheter både innenfor egen virksomhet og i de roller vi har utad, herunder som investor, långiver og innkjøper. Egne aktiviteter skal ikke krenke andres rettigheter eller utnytte myndigheters manglende evne eller vilje til å oppfylle sine forpliktelser til å ivareta menneskerettighetene.

Sammenhengen mellom Innovasjon Norges forretningsstrategi og samfunnsansvar

Innovasjon Norge er pådriver for økt samfunnsansvar blant kunder og leverandører. Det gjør vi blant annet gjennom å ha forventninger om at kunder som får tjenester ivaretar sitt samfunnsansvar og gjennom å åpne for prioritering av kunder som kan vise til god forståelse og relevante tiltak på området.

Innovasjon Norge forutsetter at våre avtaleparters, kunders og leverandørers virksomhet er basert på høye krav til etiske holdninger, og at de unngår å medvirke til korrupsjon, krenkelse av menneskerettigheter, dårlige arbeidsforhold eller skadevirkninger for lokalsamfunn og miljø.

I serviceundersøkelsen i 2014, blant Innovasjon Norges kunder, svarte 46 %, som mottok tjenester i Norge, og 25 %, som mottok tjenester av utekontor, at Innovasjon Norge fikk dem til å reflektere over sitt samfunnsansvar. 30 % av finansieringstilsagnene i 2014 gikk til kunder med prosjekter som er vurdert å ha positiv effekt for samfunnet og/eller miljøet. Forskjellige metoder for økt rådgivning om både risiko og muligheter innen området ble testet.

Bekjempelse av korrupsjon

Innovasjon Norge stiller krav til en høy etisk standard hos våre ansatte og tillitsvalgte og har nulltoleranse ovenfor korrupsjon. Selskapets krav og forventninger er tydeliggjort i selskapets etiske retningslinjer, som foruten korrupsjon, også omhandler habilitet, interesser i andre virksomheter, samt gaver og økonomiske fordeler. Gjennom dilemmatrening og opplæring tilpasset korrupsjonsrisikoen selskapet står overfor arbeides det kontinuerlig for å sikre bevissthet om korrupsjonsrisiko og etterlevelse av de høye etiske standarder som vi krever av våre medarbeidere.

Innovasjon Norge har i 2014 videreutviklet selskapets varslingsrutiner gjennom innføring av en elektronisk varslingskanal hvor ansatte kan rapportere bekymringer om uetisk eller ulovlig adferd i selskapet. Varslingskanalen sikrer den enkelte ansatte full anonymitet dersom vedkommende ikke ønsker å stå frem med navn. Varslingsrutinen understreker at medarbeidere har både rett og tidvis en plikt til å varsle om brudd på juridiske eller etiske forpliktelser, enten i linjen eller i varslingskanalen. Alle varslinger skal behandles konfidensielt, og Innovasjon Norges ansatte er beskyttet mot represalier og lignende som følge av at de varsler.

Innovasjon Norge har i 2014 støttet Transparency International Norge's arbeid på antikorrupsjonsområdet gjennom økonomisk støtte til oppdateringen av organisasjonens håndbok i antikorrupsjon for norsk næringsliv, «Beskytt din virksomhet». Innovasjon Norge har i 2014 også laget en lett tilgjengelig informasjonsbrosjyre om hvordan norsk næringsliv bør møte korrupsjonsrisiko i utlandet.

Innovasjon Norge vil fortsette arbeidet med å videreutvikle selskapets egne antikorrupsjonstiltak i tiden fremover, herunder bruk av veiledningsverktøy som skal bistå ansatte med å vurdere å håndtere korrupsjonsrisiko på utsatte områder.

Resultatdisponering

Regnskapet for 2014 viser et overskudd på 298,4 millioner. Styrets forslag til disponering av overskuddet:

Overføres eier Nærings- og fiskeridepartementet fra:

Innovasjonslån og garantier	kr	25 316 998
-----------------------------	----	------------

Overføres eiere, fylkeskommunene, fra:

Risikolån og garantier	kr	19 185 837
------------------------	----	------------

Fordelt på:

Aust - Agder fylkeskommune	kr	123 766
Vest - Agder fylkeskommune	kr	38 129
Buskerud fylkeskommune	kr	134 318
Finnmark fylkeskommune	kr	1 410 128
Hedmark fylkeskommune	kr	1 231 204
Hordaland fylkeskommune	kr	1 397 097
Møre og Romsdal fylkeskommune	kr	3 884 059
Nordland fylkeskommune	kr	2 440 375
Nord-Trøndelag fylkeskommune	kr	1 150 106
Oppland fylkeskommune	kr	511 774
Rogaland fylkeskommune	kr	46 528
Sogn og Fjordane fylkeskommune	kr	1 546 747
Sør-Trøndelag fylkeskommune	kr	957 121
Telemark fylkeskommune	kr	1 156 841
Troms fylkeskommune	kr	3 157 644

Belastet opptjent kapital:

Investeringsfondet for Nordvest-Russland	kr	-5 761 846
Investeringsfondet for Øst-Europa	kr	-1 005 877

Avsatt til opptjent egenkapital:

Lavrisikoorordningen	kr	196 471 550
Tjenesteleveranser og tilskuddsforvaltning	kr	64 212 916

Utsiktene for 2015

Ved inngangen til 2015 med lavere oljepris og nødvendig omstilling av norsk næringsliv, vurderer styret at Innovasjon Norge vil ha en viktig rolle i omstillingen av norsk økonomi fremover.

Det dramatiske fallet i olje- og gassprisene viste at Norge ikke lenger kan utsette overgangen til en mer bærekraftig økonomi. Landet har de beste forutsetningene for å klare en slik overgang, med godt utdannede og kreative medarbeidere, mange innovative bedrifter, sterke klynger, et velutviklet velferdssystem, et avansert virkemiddelapparat, fred og sosial stabilitet.

Denne utviklingen gir muligheter og incitament til vekst på nye områder og større kraft for nødvendig omstilling. Norge har et næringsliv og kompetansemiljøer som er i stand til å gripe mulighetene. Skal vi få til en overgang til et mer bærekraftig samfunn og næringsliv, må det skapes en kultur for innovasjon der det er lov å feile og der det offentlige er med og reduserer risikoen ved dristig innovasjon. Norge trenger et offensivt virkemiddelapparat og rammebetingelser som stimulerer til bærekraftig nyskaping.

I 2014 bidro Innovasjon Norge aktivt i debatten om det nye Norge. I 2015 vil vi gjøre mer. I samarbeid med næringsliv, kompetansemiljøer og politiske aktører vil Innovasjon Norge utforme konkrete råd om hva norske myndigheter kan gjøre for å støtte overgangen til en fornyet, bærekraftig økonomi. Innovasjon Norge har derfor invitert entreprenører, vekstbedrifter, etablert industri, politikere og aktivister, øvrig samfunn og næringsliv til en diskusjon om et nødvendig løft for norsk innovasjonsevne. Dette mobiliseringsinitiativet går under navnet «Drømmeløftet» og vil i mai 2015 resultere i konkrete forslag som vil bli sendt til regjeringen og Stortinget.

Regjeringen foretar en gjennomgang av Innovasjon Norge. Formålet med gjennomgangen er å bidra til å videreutvikle Innovasjon Norge til en mer effektiv virkemiddelaktør som blir enklere å forholde seg til for kundene. I den anledning er det initiert en høring om loven om Innovasjon Norge, hvor det foreslås endringer i statens garanti og i egenkapitalen. Det er forventninger om en lovendring i 2015.

I 2014 ble ny organisasjonsstruktur, nytt lederskap, nye ambisjoner og prioriteringer fremlagt og vedtatt. Styret og selskapets ledelse arbeider med omfattende endringer som kommer som et resultat av tilbakemeldinger fra kunder, samarbeidspartnere, oppdragsgivere, næringslivsorganisasjoner og selskapets egne medarbeidere. Innovasjon Norge skal rigges for fremtiden og møte nye behov hos kunder, samarbeidspartnere og oppdragsgivere.

Fremleggelsen av statsbudsjettet 2015 innebar økte midler til økt satsning på flere gode gründere, vekstkraftige bedrifter og innovative næringsmiljøer. Samtidig inneholdt statsbudsjettet klare forventninger om effektivisering og omstilling av selskapet. Det betyr at organisasjonen skal gjøre mer med mindre ressurser, som innebærer at det må jobbes annerledes og mer effektivt for å levere på oppdragene regjeringen ber oss om å utføre. Innovasjon Norge har i sum fått større rammer og økt frihetsgrad. Da skal vi levere på omstillingsevne og gjennomføringskraft. Kundernes behov skal stå i sentrum for endringene i Innovasjon Norge.

Det er utfordrende for administrasjonen å håndtere økt oppdragsmengde samtidig som selskapet har tydelig effektiviseringskrav til driften som skal leveres innenfor regnskapsåret 2015. Styret er fornøyd med organisasjonens evne og vilje til omstilling, samt med ledelsens milepælsplaner for gjennomføring og samarbeidet med selskapets tillitsvalgte.

Oslo, 26. februar 2015

I styret for Innovasjon Norge

Per Otto Dyb
styreleder

Tone Lindberg Hofstad
nestleder

Martha Kold Bakkevig

Reidar Bye

Jan Løking

Jorand Ødegård Lunde

Wenche Kjølås

Einar Enger

Heidi Wang

Ove Haaversen-Westhassel

Toini H. A. Ness

Anja Krohn Traaseth
administrerende direktør

Innovasjon Norge

Resultatregnskap

(Beløp i 1 000 kr)

	Noter	2014	2013
Renter av utlån	1	732 795	728 094
Renter av bankinnskudd		11 290	12 190
Sum renteinntekter		744 084	740 284
Renter på innlån	2	266 186	301 743
Innlånsprovisjon til staten	3	60 768	57 828
Sum rentekostnader		326 954	359 570
Netto renteinntekter		417 130	380 714
Utbytte og netto gevinst/tap på verdipapirer	4	-1 319	-361
Offentlige inntekter	5	1 109 715	1 066 680
Eksterne inntekter	6	185 318	185 143
Diverse driftsinntekter		26 610	24 577
Sum driftsinntekter		1 321 642	1 276 400
Lønn og personalkostnader	7	670 517	669 009
Avskrivninger av varige driftsmidler	8	4 065	5 608
Direkte prosjektkostnader	9	562 460	560 807
Andre driftskostnader	10, 11	188 417	231 594
Sum driftskostnader		1 425 459	1 467 018
Resultat før tap		311 995	189 734
Tap på utlån og garantier	12	156 765	223 788
Tapsdekning	13	-143 190	-197 601
Sum netto tap på utlån og garantier		13 575	26 188
Årsresultat		298 420	163 547
Utbytte og overføringer til eiere	34	44 503	37 673
Overført fra opptjent kapital i låne- og investeringsfond	33, 34	-6 768	-6 786
Overført til opptjent egenkapital	34	260 684	132 660
Sum overføringer og disponeringer		298 420	163 547

Innovasjon Norge

Eiendeler

(Beløp i 1 000 kr)

	Noter	2014	2013
Ordinære innskudd i banker	14	810 053	724 279
Bundne innskudd i Norges Bank	14	5 128 589	5 552 486
Sum bankinnskudd		5 938 643	6 276 765
Lavrisikolån	15	14 197 807	13 462 110
Innovasjons- og risikolån	15, 24	2 650 532	2 763 084
Andre utlån	16	1 455 698	1 880 208
Sum brutto utlån		18 304 036	18 105 402
- Nedskrivninger på individuelle utlån	12	-878 152	-1 144 731
- Nedskrivninger på grupper av utlån	12	-263 000	-257 000
Sum netto utlån		17 162 884	16 703 671
Aksjer og andeler	20	52 556	54 442
Eierinteresser i tilknyttede selskap	21	21 250	0
Eierinteresser i konsernselskaper	22	300	300
Varige driftsmidler	8	29 688	33 753
Andre eiendeler	23	206 453	473 573
Ikke påløpte kostnader og opptjente ikke mottatte inntekter	25	244 467	215 114
Sum eiendeler		23 656 241	23 757 618

Innovasjon Norge
Gjeld og Egenkapital
 (Beløp i 1 000 kr)

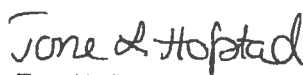
	Noter	2014	2013
Innlån fra staten, lavrisikolån	26	12 645 000	12 055 339
Innlån fra staten, innovasjons- og risikolån	26	2 710 000	2 840 000
Sum innlån fra staten		15 355 000	14 895 339
Annen gjeld	27	503 890	497 049
Påløpte kostnader og mottatte ikke opptjente inntekter	28	481 689	652 062
Pensjonsforpliktelser	29	60 356	102 995
Nedskrivninger på garantiansvar	12	5 783	11 621
Tapsfond	30	1 887 143	2 016 649
Rentestøttefond	31	37 601	42 383
Tilskuddsfond	32	1 961 919	2 186 795
Sum avsetninger til forpliktelser		3 952 801	4 360 443
Innskutt kapital i låne- og investeringsfond	33	1 832 885	2 076 667
Opptjent kapital / udekket tap	33	17 444	24 212
Sum låne- og investeringsfond	33	1 850 329	2 100 879
Innskutt egenkapital	34	665 645	665 645
Opptjent egenkapital	34	846 885	586 201
Sum egenkapital	34	1 512 531	1 251 846
Sum gjeld og egenkapital		23 656 241	23 757 618

Oslo, 31. desember 2014

26. februar 2015

I styret for Innovasjon Norge

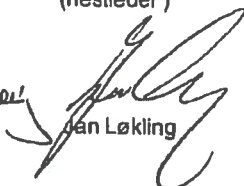

 Per Otto Dyb
 (styreleder)

 Tone Lindberg Hofstad
 (nestleder)

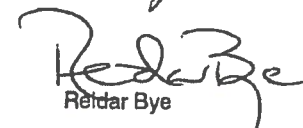

 Heidi Wang

 Wenche Kjelås

 Martha Kold Bakkevig

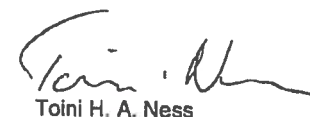

 Jan Løkling

 Jørund Ødegård Lunde

 Reidar Bye

 Einar Enger

 Ove Haaversen-Westhassel

 Toini H. A. Ness

 Anita Krohn Traaeth
 (administrerende direktør)

Innovasjon Norge
Kontantstrømoppstilling

(Beløp i 1000 kr)

	2014	2013
Årsresultat	298 420	163 547
Ordinære avskrivninger	4 065	5 608
Endring i tapsavsetninger på utlån	-260 579	187 823
Endring nedskrivning aksjeinvesteringer	501	1 325
Gevinst ved salg av aksjer	-4 743	-300
Tap ved salg av aksjer	6 693	-
Forskjell kostnadsført / betalt pensjon	-42 639	-5 448
Endring i andre tidsavgrensningposter	314 439	114 118
Innbetalinger på utlån	2 032 769	1 956 424
Utbetalinger på utlån	-2 679 144	-2 809 493
Innbetalt fra oppdragsgivere til tilskuddsaktiviteter	2 064 925	2 128 131
Utbetalte tilskudd	-2 238 143	-2 304 515
Innbetalt fra staten til risikoavlastningsfond	75 000	-
Utbetalt til investorer såkorninvesteringer	-3 750	-
Tilbakebetalt til staten fra tapsfond	-100 000	-
A - Netto kontantstrøm fra driften	-532 186	-562 781
B - Netto kontantstrøm fra eier	-243 783	-164 881
Innbetalinger på innlån	45 119 661	45 650 339
Utbetalinger på innlån	-44 660 000	-44 955 000
C - Netto kontantstrøm fra finansieringsaktiviteter	459 661	695 339
Kjøp av aksjer	-32 236	-
Salg av aksjer	10 421	1 867
D - Netto kontantstrøm fra verdipapirer	-21 814	1 867
Utbetalinger ved kjøp av varige driftsmidler		-418
E - Netto kontantstrøm fra investeringsaktiviteter	-	-418
A+B+C+D+E = netto likviditetsendring	-338 122	-30 876
Likviditet 01.01	6 276 764	6 307 640
Likviditet 31.12	5 938 642	6 276 764

Innovasjon Norge

Noter til årsregnskapet 2014

SELSKAPSFORMASJON OG REGNSKAPSPRINSIPPER

Selskapsinformasjon

Innovasjon Norge er et særlovsselskap med formål å være statens og fylkeskommunenes virkemiddel for å realisere verdiskapende næringsutvikling i hele landet. Innovasjon Norges hovedmål er å skulle utløse bedrifts- og samfunnsøkonomisk lønnsom næringsutvikling, og utløse regionenes næringsmessige muligheter.

Nærings- og Fiskeridepartementet er hovedeier med 51 prosent, og fylkeskommunene eier 49 prosent. Innovasjon Norge forvalter midler fra Kommunal- og moderniseringsdepartementet, Nærings- og fiskeridepartementet, Landbruks- og matdepartementet, Utenriksdepartementet, fylkeskommunene og fylkesmennene.

Innovasjon Norge tilbyr fem tjenestetyper: Finansieringstjenester, kompetansetjenester, rådgivningstjenester, nettverkstjenester og profileringstjenester.

Grunnlaget for utarbeidelse av regnskapet

Årsregnskapet er avgitt i samsvar med regnskapslovens bestemmelser, god regnskapsskikk og lov om Innovasjon Norge.

Bruk av estimat

Ved utarbeidelse av årsregnskapet benyttes estimater og skjønnsmessige vurderinger av usikre størrelser. Estimaterne og vurderingene representerer et beste skjønn på tidspunktet for regnskapsavleggelsen. Faktiske resultater vil kunne avvike fra estimatene. Innovasjon Norges største estimater og vurderinger er knyttet til vurdering av nedskrivninger på utlån og garantier, verdsettelse av aksjer og pensjoner til egne ansatte.

Konsolidering

Det utarbeides ingen konsolidering av Innovasjon Norge og dets datterselskaper etter unntaksregelen i Regnskapsloven § 3-8. Dette er basert på at datterselskapene ikke anses å ha betydning for å bedømme Innovasjon Norges stilling og resultat.

Eiendeler og gjeld i utenlandsk valuta

Pengeposter i utenlandsk valuta er i balansen omregnet til balansedagens kurs. Inntekter og kostnader i utenlandsk valuta er omregnet til kursen på transaksjonstidspunktet. Verdiendringer som følger av endret kurs mellom transaksjons- og balansedag resultatføres.

Bankinnskudd, kontanter og lignende

Bankinnskudd, kontanter og lignende inkluderer kontanter, bankinnskudd og andre betalingsmidler med forfallsdato som er kortere enn tre måneder fra anskaffelse.

Fordringer

Kundefordringer og andre fordringer er oppført til pålydende etter fradrag for avsetning til forventet tap. Avsetning til tap gjøres på grunnlag av en individuell vurdering av de enkelte fordringene.

Varige driftsmidler

Eiendeler bestemt til varig eie eller bruk er klassifisert som varige driftsmidler. Varige driftsmidler vurderes til anskaffelseskost og nedskrives til virkelig verdi dersom denne er lavere enn bokført verdi, og

verdifallet forventes å ikke være forbigående. Varige driftsmidler med begrenset økonomisk levetid avskrives over forventet brukstid.

Utlån, aksjer og finansielle forpliktelser

Generelle prinsipper og definisjoner

Innregning og fraregning

Utlån, aksjer, øvrige finansielle eiendeler, samt innlån fra staten og øvrige finansielle forpliktelser innregnes i balansen til virkelig verdi når Innovasjon Norge blir part i instrumentets kontraktmessige bestemmelser.

Utlån, aksjer og øvrige finansielle eiendeler fraregnes når de kontraktmessige rettighetene til kontantstrømmene fra den finansielle eiendelen utløper.

Innlån fra staten og øvrige forpliktelser fraregnes fra balansen når de har opphørt — det vil si når plikten angitt i kontrakten er oppfylt, kansellert eller utløpt.

Definisjon av amortisert kost

Etter førstegangsinnregning måles utlån og fordringer, samt innlån fra staten og andre finansielle forpliktelser til amortisert kost etter effektiv rentes metode. Ved beregning av den effektive renten estimeres kontantstrømmer.

Utlån

Innovasjon Norges utlånsvirksomhet er inndelt i tre låntyper:

1. Lavrisikolån
2. Innovasjons- og risikolån
3. Øvrige låneordninger, herunder lån til såkorn - og investeringsfond

Etableringsprovisjon ved utbetaling av innovasjonslån og andre risikolån blir inntektsført på utbetalingstidspunktet da provisjonen ikke overstiger de direkte kostnadene. De andre låneordningene har ikke etableringsprovisjon.

Verdifall på utlån

På balansedagen vurderes det om det finnes objektive indikasjoner på at utlån har falt i verdi. Eksempler på tapshendelser er vesentlige finansielle problemer hos debitor, svak økonomi/negativ økonomisk utvikling, betalingsmislighold, betydelige endringer i vilkår, negative endringer i interne/eksterne forhold og konkurs/gjeldsforhandlinger/avvikling.

Individuelle nedskrivninger

Dersom det foreligger objektive indikasjoner nedskrives utlånet. Nedskrivningen måles som differansen mellom utlånets balanseførte verdi og nåverdien av de estimerte framtidige kontantstrømmene, diskontert med den finansielle eiendelens opprinnelige effektive rente. Nedskrivningen innregnes i resultatet.

Gruppevise nedskrivninger

For lavrisikolånene foretas også gruppevise nedskrivninger. Porteføljen er inndelt i grupper med tilnærmet like risikoegenskaper. Utlån som er vurdert for nedskrivning individuelt, men hvor objektive bevis på verdifall ikke finnes, medtas i gruppevurdering av utlån. Gruppenedskrivningene fastsettes med utgangspunkt i risikoklassifiseringssystemet der kalkulert risiko beregnes som produktet av antatt driftsrisiko og risiko for manglende sikkerhetsdekning.

Tapsfond

Det er etablert tapsfond for innovasjons- og risikolån, garantier og lån til såkornfondene. Med begrepet tapsfond menes midler som skal dekke forventede tap på disse særskilte utlånsordningene og garantiene. Midlene inngår i bevilgninger fra staten, enten som særskilte bevilgninger eller som en del av tilskuddsmidlene. Midlene avsettes som en forpliktelse i balansen. Når det foretas en nedskrivning av utlån i en utlånsordning som har et tapsfond, foretas en tilsvarende inntektsføring fra tapsfondet. Nedskrivninger og inntektsføring fra tapsfondet presenteres brutto i resultatregnskapet på regnskapslinjene «Tap på utlån og garantier» og «Tapsdekning». Nedskrivninger innenfor tapsfondets størrelse vil ikke ha netto resultateffekt for Innovasjon Norge. Se nærmere omtale i note 30.

Aksjer

Aksjer er vurdert etter kostmetoden. For investeringer som anses som langsiktige nedskrives disse til virkelig verdi ved verdifall som forventes ikke å være forbigående. Investeringer som anses som kortsiktige vurderes til laveste verdi av anskaffelseskost og virkelig verdi. Mottatt utbytte fra selskapene inntektsføres som utbytte av verdipapirer.

Tilknyttet selskap er selskap der Innovasjon Norge har betydelig innflytelse. Normalt foreligger det betydelig innflytelse når Innovasjon Norge har en eierandel på 20 % eller mer. Som datterselskap regnes selskap der Innovasjon Norge har kontroll. Normalt foreligger det kontroll når selskapet har en eierandel på 50 % eller mer. Tilknyttede selskap og datterselskap regnskapsføres etter kostmetoden.

Tilskuddsfond

Innovasjon Norge har årlige tilsagnsrammer for tilskuddsordninger til ulike formål. For tilskuddsordningene som organiseres med fond gjelder følgende regler:

Tilskuddsmidlene, som bevilges over statsbudsjettet, blir inntil utbetaling plassert på øremerkede konti i Norges Bank som ikke er rentebærende for Innovasjon Norge. Tilskuddsmidlene innregnes i balansen til Innovasjon Norge og er klassifisert som bankinnskudd med motpost forpliktelse «Tilskuddsfond».

For tilskuddsordningene bortfaller tilsagn dersom midlene ikke er benyttet senest tre år etter innvilgningsåret. Ubrukte tilskuddsmidler for disse ordningene tilbakeføres til neste års ramme eller til staten avhengig av regelverket for tilskuddsordningen.

Tilskuddsmidler som utbetales til kunder har ingen resultateffekt for Innovasjon Norge og blir således ikke utgifts- eller inntektsført i resultatregnskapet. Kostnader knyttet til tjenesteleveranser i regi av Innovasjon Norge er kostnadsført i resultatregnskapet og tilhørende kostnadsdekning fra tilskuddsmidler er resultatført under offentlige inntekter.

Prinsipper for inntekts- og kostnadsføring

Inntekter

Inntekter regnskapsføres som hovedregel i samme periode som tilhørende kostnader. I de tilfeller det ikke er en klar sammenheng mellom utgifter og inntekter fastsettes fordelingen etter skjønnsmessige kriterier. Øvrige unntak fra sammenstillingsprinsippet er angitt der det er aktuelt.

Offentlige inntekter

Det offentliges bevilgninger til Innovasjon Norge inntektsføres i takt med påløpte kostnader for de formål som bevilgningene er ment å dekke. Dette betyr at deler av bevilgningen et år kan bli overført til neste år.

Rentestøttefond

Med rentestøttefond menes innbetalte/ bevilgede midler fra Staten som skal dekke avtalte renter ved innvilgning av rentefrihet på innovasjonslån. Innbetalte midler avsettes som en forpliktelse i balansen på

tidspunktet for innbetaling. Når det gis rentefrihet foretas en tilsvarende inntektsføring av forpliktelsen som tilsvarer inntektstapet.

Ordningen finansieres ved at det årlig avsettes tilskuddsmidler til rentestøttefondet. Avsetningene må tas av den årlige tilskuddsrammen for Regional utvikling fra Kommunal- og moderniseringsdepartementet og Innovasjonsordningen fra Nærings- og fiskeridepartementet. For hvert år skal det avsettes tilstrekkelige midler til å dekke innvilgning av rentefrihet i inneværende år.

Kostnader

Kostnader regnskapsføres som hovedregel i samme periode som tilhørende inntekt. I de tilfeller det ikke er en klar sammenheng mellom utgifter og inntekter fastsettes fordelingen etter skjønnsmessige kriterier. Øvrige unntak fra sammenstillingsprinsippet er angitt der det er aktuelt.

Renteinntekter og –kostnader

Renter resultatføres etter som disse opptjenes som inntekter eller påløper som kostnader.

Renteinntekter og rentekostnader knyttet til låne- og investeringsfondene omtalt i note 33 presenteres brutto under regnskapslinjene «Renter av utlån» og «Renter på innlån». For såkornordningene skal rentekostnadene tilsvare renteinntektene. Såkornordningen er innrettet slik at den ikke skal gi resultateffekt for Innovasjon Norge.

Pensjoner

Innovasjon Norge regnskapsfører pensjonskostnader og pensjonsforpliktelser i henhold til Norsk Regnskapsstandard, NRS 6 Pensjonskostnader.

Ytelsespensjon

Ved regnskapsføring av pensjon som er ytelsesplan, kostnadsføres forpliktelsen over opptjeningsperioden i henhold til planens opptjeningsformel. Allokeringmetode tilsvarer planens opptjeningsformel med mindre det vesentlige av opptjeningen skjer mot slutten av opptjeningsperioden. Lineær opptjening legges da til grunn. For pensjonsordninger etter lov om foretakspensjon anvendes således lineær opptjening.

Estimatavvik og virkningen av endrede forutsetninger amortiseres over forventet gjenværende opptjeningsperiode i den grad de overstiger 10 % av den største av pensjonsforpliktelsen og pensjonsmidlene (korridor). Virkningen av planendringer med tilbakevirkende kraft som ikke er betinget av fremtidig ansettelse, innregnes i resultatregnskapet umiddelbart. Planendringer med tilbakevirkende kraft som er betinget av fremtidig ansettelse, fordeles lineært over tiden frem til ytelsen ikke lenger er betinget av fremtidig ansettelse.

Netto pensjonsforpliktelse er differansen mellom nåverdien av pensjonsforpliktelsene og verdien av pensjonsmidler som er avsatt for betaling av ytelsene. Pensjonsmidlene vurderes til virkelig verdi. Måling av pensjonsforpliktelse og pensjonsmidler gjennomføres på balansedagen. Arbeidsgiveravgift er inkludert i tallene, og er beregnet av netto faktisk underfinansiering. Avtalefestet pensjonsforpliktelse (AFP) innenfor LO/NHO-ordningen er en ytelsesbasert flerforetaksordning, men som regnskapsføres som en innskuddsbasert ordning da den ikke er målbar.

Kontantstrømoppstilling

Kontantstrømoppstillingen er utarbeidet etter den indirekte metoden, og er tilpasset de ulike virksomhetsområdene. Kontanter og kontantekvivalenter omfatter kontanter, bankinnskudd og andre kortsiktige, likvide plasseringer som umiddelbart og med uvesentlig kursrisiko kan konverteres til kjente kontantbeløp og med forfallsdato kortere enn tre måneder fra anskaffelsesdato.

Innovasjon Norge

Noter til årsregnskapet 2014

(Beløp i 1000 kr)

NOTE 1

RENTER AV UTLÅN (Beløp i 1000 kr)

	2014	2013
Renter av ordinære lavrisikolån	174 923	180 510
Renter av fiskefartøyslån	194 923	174 859
Renter av landbrukslån	181 539	166 672
Rentestøtte på og renter av innovasjons- og risikolån	149 304	156 036
Rentestøtte og renter på lån fra såkornfondene	31 380	49 688
Renter av andre utlån	726	330
Sum	732 795	728 094

NOTE 2

RENTER PÅ INNLÅN (Beløp i 1000 kr)

	2014	2013
Renter på innlån til lavrisikolån *)	198 028	206 996
Renter på innlån til innovasjons- og risikolån	36 595	44 860
Renter på såkornfondene	31 380	49 688
Andre rentekostnader	183	199
Sum	266 186	301 743

*) Ordinære lavrisikolån, lån til fiskefartøy og landbrukslån.

NOTE 3

INNLÅNSPROVISJON TIL STATEN (Beløp i 1000 kr)

	2014	2013
Provisjon på innlån til lavrisikolån *)	49 893	46 501
Provisjon på innlån til innovasjons- og risikolån	10 875	11 326
Sum	60 768	57 828

*) Ordinære lavrisikolån, lån til fiskefartøy og landbrukslån.

Innovasjon Norge betaler 0,4 % provisjon til staten på alle innlån.

NOTE 4**UTBYTTE OG NETTO GEVINST/TAP PÅ VERDIPAPIRER**

(Beløp i 1000 kr)

	2014	2013
Mottatt utbytte	1 131	664
Urealisert tap/gevinst aksjer	-500	-1 326
Realisert tap/gevinst aksjer	-1 950	300
Sum	-1 319	-361

NOTE 5**OFFENTLIGE INNTEKTER**

(Beløp i 1000 kr)

Innovasjon Norge mottar årlig midler fra oppdragsgiverne til selskapets oppdrag. Midlene skal også dekke Innovasjon Norges kostnader for gjennomføring av oppdrag og inntektsføres i takt med påløpte kostnader for de formål som bevilgningene er ment å dekke. Det betyr at deler av rammer og bevilgninger et år kan bli overført til neste år. Betingelsene knyttet til tilskuddene følger av oppdragsbrevene. Innovasjon Norge rapporter årlig måloppnåelse tilbake til oppdragsgiverne.

	Post 70	Post 71		Øvrige offentlige inntekter	Sum
	Drift	Reiseliv	Nettverk, profilering		
Inngående balanse 01.01	3 343	30 710	14 975	4 793	53 821
Mottatte inntekter	398 150	227 500	62 500	434 320	1 122 470
Til disposisjon	401 493	258 210	77 475	439 113	1 176 291
Utgående balanse 31.12	14 558	40 622	390	11 007	66 576
Inntektsført	386 936	217 588	77 085	428 105	1 109 715

Bevilgninger gitt av Nærings- og fiskeridepartementet:

Kap 2421 Post 70 Bedriftsutvikling og administrasjon

Kap 2421 Post 71 Nettverk, profilering og reiseliv - programmer

Øvrige offentlige inntekter er fra Kommunal- og moderniseringsdepartementet, Landbruks- og matdepartementet, øvrige poster fra Nærings- og fiskeridepartementet, Utenriksdepartementet, EU og fylkeskommunene til drift av ulike programmer og ordninger, samt til tilskuddsordninger. Tilskuddsmidlene har vært benyttet til gjennomføring av prosjekter i samarbeid med våre kunder.

NOTE 5

OFFENTLIGE INNTEKTER - FORTSETTELSE

(Beløp i 1000 kr)

Spesifikasjon av inntektsførte offentlige inntekter :

Departement, kapittel og post i statsbudsjettet	2014	2013
Nærings- og fiskeridepartementet		
Kap. 928 post 74 Marin bioteknologi	250	-
Kap. 2421 post 70 Bedriftsutvikling og administrasjon	386 936	339 231
Kap. 2421 post 71 Reiseliv, nettverks- og kompetanseprogrammer	310 262	343 908
Kap. 2421 post 50 Innovasjon – prosjekter, fond	27 949	19 238
Kap. 2421 post 72 Forsknings- og utviklingskontrakter	25 031	23 981
Kap. 2421 post 73 Tilskudd til innkjøpskonsortium for kjøp av kraft	87	119
Kap. 2421 post 76 Miljøteknologi	18 175	26 559
Kap. 2415 post 75 Marint verdiskapingsprogram	11 229	18 291
Refusjon av kostnader ved delegasjoner	3 108	1 514
CIP	2 852	1 985
Øvrig	450	-
Kommunal og moderniseringsdepartementet		
Kap. 551 post 60 Tilskudd til fylkeskommuner for regional utvikling	83 595	88 223
Kap. 551 post 61 Næringsrettede midler til regional utvikling, kompensasjon for økt arbeidsgiveravgift	6 080	5 528
Kap. 552 post 72 Nasjonale tiltak for regional utvikling	84 258	76 714
Landbruks- og matdepartementet		
Kap. 1149 post 71 Tilskudd til verdiskapingstiltak i skogbruket	-	2 036
Kap. 1149 post 72 Tilskudd til økt bruk av tre	6 835	5 586
Kap. 1149 post 74 Bioraffineringsprogrammet	500	-
Kap. 1150 post 50 Til gjennomføring av jordbruksavtalen	83 284	71 814
Kap. 1151 post 51 Til gjennomføring av reindriftsavtalen	2 320	1 571
Utenriksdepartementet		
Kap. 117 post 76 EØS-finansieringsordningene	13 320	12 210
Kap. 118 post 01 Nordområdetiltak driftsutgifter	3 864	-
Øvrig	8 477	4 181
Forsvarsdepartementet	1 127	576
Fylkeskommunene		
Akershus	884	138
Buskerud	537	1 304
Finnmark	288	806
Hedmark	1 308	550
Hordaland	1 800	851
Møre og Romsdal	-	1 500
Nord-Trøndelag	150	-
Oppland	3 957	893
Sogn og Fjordane	-	160
Sør-Trøndelag	275	45
Troms	214	-
Nordland	295	-
Øvrige offentlige inntekter		
EU	509	4 183
Norges Forskningsråd	5 204	3 392
Enova	420	-
Annet/korreksjon	13 886	9 590
Sum inntektsførte offentlige inntekter	1 109 715	1 066 680

NOTE 5

OFFENTLIGE INNTEKTER - FORTSETTELSE

(Beløp i 1000 kr)

Spesifikasjon av disponible rammer og bevilgninger :

Departement, kapittel og post i statsbudsjettet	2014	2013
Nærings- og fiskeridepartementet		
Kap. 2421 post 50 Innovasjon – prosjekter, fond	250 200	273 200
Kap. 2421 post 51 Tapsfond - såkornkapitalfond	381 100	
Kap. 2421 post 70 Bedriftsutvikling og administrasjon	356 700	339 500
Kap. 2421 post 71 Reiseliv, nettverks- og kompetanseprogrammer	405 000	416 200
Kap. 2421 post 72 Forsknings- og utviklingskontrakter	285 000	285 000
Kap. 2421 post 73 Tilskudd til innkjøpskonsortium for kjøp av kraft	-	5 200
Kap. 2421 post 76 Miljøteknologi	173 400	260 300
Kap. 2421 post 78 Administrasjonsstøtte for distriksrettede såkornfond	4 200	4 000
Kap. 2421 post 75 Marint verdiskapingsprogram	22 000	40 000
Kommunal- og moderniseringsdepartementet		
Kap. 551 post 60 Tilskudd til fylkeskommuner for regional utvikling	52 500	51 000
Kap. 552 post 72 Nasjonale tiltak for regional utvikling	195 300	183 800
Landbruks- og matdepartementet		
Kap. 1149 post 71 Tilskudd til verdiskapings tiltak i skogbruket	1 500	-
Kap. 1149 post 72 Tilskudd til økt bruk av tre	25 000	27 000
Kap. 1149 post 73 Skog, klima- og energitiltak	6 000	7 000
Kap. 1149 post 74 Bioraffineringsprogrammet	5 000	-
Kap. 1150 post 50 Til gjennomføring av jordbruksavtalen	609 000	96 200
Kap. 1151 post 51 Til gjennomføring av reindriftsavtalen	8 200	9 450
Sum	2 780 100	1 997 850

Til tillegg har Innovasjon Norge oppdrag for fylkeskommunene, Utenriksdepartementet, EU mfl.

Disponible rammer og bevilgninger vil være høyere enn mottatte inntekter i tabell foran. Beløpet som er disponibelt inkluderer også det som går direkte til kunder og som derved ikke skal inntektsføres.

NOTE 6

EKSTERNE INNTEKTER

(Beløp i 1000 kr)

	2014	2013
Brukerbetaling, profilering av Norge som reisemål	97 394	104 465
Brukerbetaling, norske fellesstands i utlandet	29 846	26 636
Inntekter fra samarbeidspartnere	12 992	12 115
Øvrige brukerbetalinger	45 086	41 927
Sum	185 318	185 143

Geografisk fordeling

	2014	2013
Norge	74 606	64 083
Vest- Europa	60 258	60 258
Midtøsten og Afrika	3 076	3 169
Baltikum og Sentral-Europa	2 630	1 650
Russland	5 543	7 625
Amerika	22 275	24 636
Kina	7 141	11 596
Asia	9 788	12 127
Sum	185 318	185 143

NOTE 7

LØNN OG PERSONALKOSTNADER

(Beløp i 1000 kr)

	2014	2013
Lønn	479 073	463 056
Arbeidsgiveravgift	66 249	65 060
Pensjonskostnader	46 476	89 396
Andre ytelser	78 719	51 497
Sum	670 517	669 009
Lån til ansatte ¹	2 526	3 717
Gjennomsnittlig årsverk	750	751

¹ Lån til ansatte er dels rentefrie og hovedsakelig uten pant. Administrerende direktør og styreleder har ikke lån i selskapet.

Administrerende direktør har avtale om fratredelsesvederlag. Vederlaget er 6 måneders fastlønn ved fratredelsestidspunktet.

Ytelser til ledende personer:	Lønn / honorar	Annet	Sum
<u>Ledelse:</u>			
Anita Krohn Traaseth, administrerende direktør ¹	779	5	784
Finn Kristian Aamodt ¹	1 860	16	1 876
Hans Martin Vikdal	1 408	16	1 424
Per Niederbach	1 392	16	1 408
Per-Arne Tuftin	1 344	16	1 360
Vincent Fleischer	1 228	11	1 239
Elisabeth Morthen	500	5	505
Toril Bariusdotter Ressem	137	1	138
Kjetil Dager	1 176	15	1 191
Gro Dyrnes	706	483	1 189

¹Finn Kristian Aamodt var konstituert administrerende direktør fra 01.01.14 til Anita Krohn Traaseth tiltrådte 15.09.14.

<u>Styret 2014:</u>	
Per Otto Dyb, styreleder fra 18.06	141
Reidar Sandal, styreleder til 18.06	135
Tone Lindberg Hofstad, nestleder	165
Jan Løkling	138
Jørand Ødegård Lunde	138
Reidar Bye	138
Einar Enger	138
Martha Kold Bakkevig	138
Wenche Kjølås, fra 18.06	70
Heidi Wang, fra 18.06	70
Roar Flåthen, til 18.06	68
Sarita Sehpal til 18.06	68
Ove Haaversen-Westhassel	70
Toini H. A. Ness	70
Sum utbetalte styrehonorar 2014	1 542

Erklæring om fastsettelse av lønn og annen godtgjørelse til ledende ansatte

Erklæring vedrørende godtgjørelse til administrerende direktør og ledergruppen er i tråd med:

1. allmennaksjelovens bestemmelser, ref. § 6-16a
2. regnskapsloven
3. retningslinjer for ansettelsesvilkår for ledere i statlige foretak og selskaper fastsatt av Regjeringen Stoltenberg II 31.3.2011 og med virkning fra 1. april 2011
4. Norsk anbefaling for eierstyring og selskapsledelse, ref. kapittel 12

NOTE 7

LØNN OG PERSONALKOSTNADER - FORTSETTELSE

(Beløp i 1000 kr)

Hovedprinsipper

Retningslinjer for lønn og annen godtgjørelse

Innovasjon Norge forholder seg til hovedprinsippet om at lederlønnene i selskaper med helt eller delvis statlig eierskap skal være konkurransedyktige, men ikke lønnsledende sammenlignet med tilsvarende selskaper. Prinsippet gjelder for alle ansatte og ikke spesifikt for administrerende direktør og ledergruppen. Det betyr at det gjennomgående ikke er egne incentivordninger som kun gjelder for ledende ansatte.

Med virkning fra 1. april 2011 fastsatte Regjeringen «Retningslinjer for ansettelsesvilkår for ledere i statlige foretak og selskaper» som beskriver forventningene på dette feltet. Hovedprinsippene fra tidligere retningslinjer ble videreført, men det ble foretatt innstramminger på områdene pensjonsytelser og sluttvederlag, og det ble eksplisitt uttrykt at selskapene skal bidra til moderasjon i lederlønnene. Innovasjon Norge følger disse retningslinjene og vil bidra til lønnsmoderasjon i lederlønnene.

Beslutningsprosess

Lønn til administrerende direktør fastsettes av styret, og kommuniseres av styreleder.

Lønn til ledergruppen fastsettes av administrerende direktør og styreleder i fellesskap, og kommuniseres av administrerende direktør.

Hovedprinsippene for godtgjørelser kommende regnskapsår

Innovasjon Norge omfattes av tariffavtale inngått mellom Spekter (Innovasjon Norge), hovedorganisasjonene (LO og YS) og lokale organisasjoner (SAN, Unio og Akademikerne). Ansatte i ledende stillinger omfattes ikke av avtalen, men i praksis følges avtalen på de fleste punkter også for disse. Innovasjon Norge har et lønnsystem som skal baseres på følgende faktorer: den enkeltes stillingsinnhold, stillingsinnehavers ytelse og lønnsnivå i markedet for øvrig.

Total godtgjørelse til administrerende direktør og ledergruppen reflekteres i den rolle og rolleinnehavers ansvar og påvirkning, virksomhetens bredde og kompleksitet. Ordningene er transparente og i tråd med prinsipper for god eierstyring og selskapsledelse.

1. Fast lønn

Innovasjon Norge følger grunnprinsippet fra retningslinjene om at hovedelementet i godtgjørelsesordningen bør være den faste grunnlønnen. Grunnlønnen vurderes årlig og justeres med virkning fra 1. april.

2. Bonus

Innovasjon Norge har ingen bonusprogram for sine ledere.

3. Aksjer, opsjoner eller andre former for godtgjørelse som er knyttet til aksjer

Innovasjon Norge er et særlovsselskap og har ingen aksje- eller opsjonsprogrammer for sine ledere.

4. Pensjonsytelser

Ledende ansatte omfattes av samme pensjonsordninger som alle ansatte i selskapet. Pensjonsordninger i Innovasjon Norge er Statens Pensjonskasse, eller den lukkede ordningen i DnB Livsforsikring for ansatte som kom fra tidligere Norges Eksportråd. Pensjonsgrunnlaget er begrenset til 12 G.

5. Sluttvederlag og etterlønsordninger

Administrerende direktør har en avtale om etterlønn ved oppsigelse, som gir rett til en kompensasjon tilsvarende seks måneders fastlønn. Det er ikke avtalefestet sluttvederlag eller etterlønsordninger utover dette for andre ledende stillinger i Innovasjon Norge.

6. Variable elementer i godtgjørelsen eller særskilte ytelser

Annen godtgjørelse utover ordinær månedslønn inkluderer fast bilgodtgjørelse, forsikringer og dekning av fordel elektroniske kommunikasjonstjenester.

Engangsutbetalinger kan utbetales til ansatte som har gjort en ekstraordinær innsats utover det som forventes i stillingen. Dette er en ordning som gjelder for alle ansatte i Innovasjon Norge, og er en del av det fremforhandlede lønnsoppgjøret. Sum engangstillegg var 0,6 mill. kroner i 2014, og forventes på tilsvarende nivå i 2015.

Godtgjørelsesprinsipper og implementering foregående regnskapsår

Prinsippene for kommende regnskapsår ble også benyttet i 2014. Det er ikke gjort noen endringer i løpet av 2014.

Rapportering

Styret får forelagt årlig oversikt over total lønn og annen godtgjørelse til ledende ansatte i henhold til retningslinjene.

NOTE 8**VARIGE DRIFTSMIDLER**

(Beløp i 1000 kr)

	Utstyr og inventar		Sum
	mv	Bygg og eiendommer	
Anskaffelseskost 01.01	90 055	126 918	216 973
Tilgang	-	-	-
Avgang	23 525	19 524	43 049
Anskaffelseskost 31.12	66 530	107 394	173 924
Akkumulerte avskrivninger 01.01	88 922	94 299	183 220
Årets avskrivninger	476	3 589	4 065
Akkumulert avskrivninger avgang	23 525	19 524	43 049
Akkumulerte avskrivninger 31.12	65 873	78 363	144 236
Bokført verdi 31.12	657	29 030	29 688
Avskrivningssatser	17-25%	2-20%	

NOTE 9**DIREKTE PROSJEKTKOSTNADER**

(Beløp i 1000 kr)

	Reiselivs- prosjekter		Andre tjenester og programmer		Sum	
	2014	2013	2014	2013	2014	2013
	Fremmede tjenester	35 041	38 240	142 950	122 430	177 991
Reiser	12 718	15 743	34 699	34 129	47 417	49 872
Profilering og markedsføring	179 089	219 855	72 210	57 676	251 298	277 531
Kontorkostnader, telefon, porto, m.m.	14 148	13 497	71 605	59 237	85 753	72 734
Sum	240 997	287 334	321 463	273 473	562 460	560 807

NOTE 10**ANDRE DRIFTSKOSTNADER**

(Beløp i 1000 kr)

	2014	2013
Lokaler og andre kontorkostnader	88 002	86 019
Leie, kjøp og vedlikehold	32 553	53 285
Fremmede tjenester	39 191	49 643
Telefon og porto	11 465	14 144
Diverse driftskostnader	17 206	28 503
Sum	188 417	231 594

Honorar til revisor (ekskl. mva):	2014	2013
Lovpålagt revisjon	666	950
Andre attestasjonstjenester	27	103
Tjenester utenfor revisjon	138	-

NOTE 11

LEIEFORHOLD

(Beløp i 1000 kr)

	2014	2013
Leie lokaler	69 640	69 315
Andre leiekostnader	6 853	4 450
Sum	76 492	73 766

Innovasjon Norge har inngått leieavtaler i Norge og i utlandet. Avtalene gjelder både leie av kontorlokaler, samt leie av boliger for utestasjonerte.

Leieavtalene for kontorlokaler har en kontraktstid fra 5 til 10 år, med opsjon på videre leie i 3 til 5 år.

Leieavtalene for boliger har en kontraktstid fra 2 til 3 år, med opsjon på videre leie i 1 til 2 år, relatert til den utsendte medarbeiders arbeidsavtale.

NOTE 12

TAP PÅ UTLÅN OG GARANTIER

(Beløp i 1000 kr)

Alle tap på innovasjons- og risikolån, såkornfondene, BU-lån og garantier er dekket av tapsfond og har ikke resultateffekt. Derfor bærer Innovasjon Norge ingen risiko knyttet til disse lånene. Se nærmere omtale av tapsfond i note 30.

	Lavrisikolån	Innovasjons- og risikolån	Såkornfond, investeringsfond og BU-lån	Sum lån	Garantier	Sum lån og garantier
<i>Nedskrivninger</i>						
Individuelle nedskrivninger på utlån per 01.01. inkludert hovedstol, forfalte renter og utlegg	163 326	447 240	534 166	1 144 731	11 621	1 156 352
Økte og nye individuelle nedskrivninger på hovedstol	25 823	134 071	66 069	225 963	2 822	228 785
Endring individuelle nedskrivninger på forfalte renter og utlegg	-2 441	-1 611	-152 620	-156 672	-	-156 672
Tilbakeførte individuelle nedskrivninger på hovedstol (friskmeldinger)	-18 906	-51 302	-	-70 208	-5 227	-75 435
Konstaterte tap på hovedstol med individuelle nedskrivninger	-6 873	-66 775	-192 014	-265 661	-3 433	-269 094
Individuelle nedskrivninger på utlån per 31.12. Inkludert hovedstol, forfalte renter og utlegg	160 929	461 623	255 600	878 152	5 783	883 936
Gruppevisse nedskrivninger per 01.01.	257 000	-	-	257 000	-	257 000
Endring gruppevisse nedskrivninger	6 000	-	-	6 000	-	6 000
Gruppevisse nedskrivninger per 31.12.	263 000	-	-	263 000	-	263 000
<i>Bokførte tap</i>						
Økte og nye individuelle nedskrivninger på hovedstol	25 823	134 071	66 069	225 963	2 822	228 785
Tilbakeførte individuelle nedskrivninger på hovedstol	-18 906	-51 302	-	-70 208	-5 227	-75 435
Konstaterte tap på hovedstol med individuelle nedskrivninger	-6 873	-66 775	-192 014	-265 661	-3 433	-269 094
Endringer individuelle nedskrivninger på hovedstol	45	15 994	-125 945	-109 907	-5 837	-115 744
Endringer individuelle nedskrivninger på utlegg	-1 952	49	-	-1 903	-	-1 903
Endring gruppevisse nedskrivninger	6 000	-	-	6 000	-	6 000
Konstaterte tap på hovedstol og utlegg, samt innbetalt på tidligere nedskrevet	8 171	70 565	185 183	263 919	4 493	268 412
Bokførte tap på utlån og garantier	12 264	86 608	59 238	158 109	-1 344	156 765
*Tapsdekning fra tapsfond, for mer informasjon se note 13:	-	-86 608	-57 926	-144 534	1 344	-143 190
Netto tap på utlån	12 264	-0	1 312	13 575	0	13 575
<i>Konstaterte tap hovedstol</i>						
Konstaterte tap på hovedstol uten individuelle nedskrivninger	24	3 709	2 468	6 201	1 061	7 261
Konstaterte tap på hovedstol med individuelle nedskrivninger	6 873	66 775	192 014	265 661	3 433	269 094
Konstaterte tap på hovedstol	6 897	70 484	194 481	271 862	4 493	276 355

*Avvik mellom bokførte tap og tapsdekning på såkornfond, investeringsfond og BU-lån, skyldes at det ikke er tapsdekning på investeringsfond og utlegg til BU-lån.

NOTE 13**TAPSDEKNING**

(Beløp i 1000 kr)

	2014	2013
Landsdekkende innovasjonslån	-62 605	-56 768
Distriktsrettede risikolån	-24 021	-62 953
Distriktsrettet låneordning	235	-581
Lån fra Miljøfondet	349	408
Bygdeutvikling risikolån landbruk	-566	1 274
Landsdekkende garantier	643	474
Distriktsrettede garantier	-599	-1 470
Fiskerigarantier	1 300	-985
Bygdeutvikling investeringslån landbruk	-2 440	-1 524
Lån fra såkornfondene	-55 486	-75 476
Sum	-143 190	-197 601

Tapsdekning er konstaterte tap på lån og garantier som er dekket av tapsfond.
Tall med positivt fortegn er tilbakeføringer til tapsfondet.

NOTE 14**BUNDNE BANKINNSKUDD**

(Beløp i 1000 kr)

	2014	2013
Til investering i ansvarlig kapital	973 626	1 169 190
Til utbetaling av tilskudd	1 727 719	1 907 744
Til dekning av tap på lån og garantier	2 427 245	2 475 552
Sum bundne innskudd i Norges Bank	5 128 589	5 552 486
Ordinære innskudd i banker, herav bundne:		
Skattetrekkmidler	26 989	26 559

Bundne innskudd i Norges Bank er øremerkede midler knyttet til de ulike ordningene. Kun en mindre del av disse midlene er rentebærende.

NOTE 15**LAVRISIKOLÅN OG INNOVASJONS- OG RISIKOLÅN**

(Beløp i 1000 kr)

LAVRISIKOLÅN	2014	2013
Ordinære lavrisikolån	4 237 193	4 246 083
Lån til landbruket	5 092 606	4 747 328
Lån til fiskefartøy	4 868 008	4 468 700
Sum	14 197 807	13 462 110
INNOVASJONS- OG RISIKOLÅN	2014	2013
Landsdekkende innovasjonslån	1 325 316	1 391 954
Distriktsrettede risikolån	1 161 945	1 193 927
Risikolån landbruk	128 090	117 843
Distriktsrettet låneordning	10 740	20 577
Lån Statens Miljøfond	21 699	24 436
Fiskeri likviditetslån	2 743	14 347
Sum	2 650 532	2 763 084

NOTE 16**ANDRE UTLÅN**

(Beløp i 1000 kr)

	2014	2013
Bygdeutviklingslån til landbruket	409 945	503 866
Ansvarlige lån såkornfondene	1 032 737	1 365 641
Ansvarlige lån investeringsfondet for Nordvest-Russland	7 623	6 913
Ansvarlige lån investeringsfondet for Øst-Europa	2 868	71
Lån til ansatte	2 526	3 717
Sum	1 455 698	1 880 208

Bygdeutviklingslån forvaltes for Landbrukets utviklingsfond.

Lån fra såkornfondene til de enkelte såkornselskaper er gitt som ansvarlige lån og løper uten avdrag med full innfrielse etter 15 år. Renter betales ikke løpende, men akkumuleres og tillegges hovedstol hvert år per 31.12. Såkornmidlene benyttes av såkornselskapene til egenkapitalinvesteringer i nystartet virksomhet.

NOTE 17**LIKVIDITETSRISIKO**

(Beløp i 1000 kr)

Likviditetsrisiko er den risiko som er knyttet til Innovasjon Norges mulighet til å finansiere økning i utlån og evnen til å gjøre opp for sine forpliktelser ved forfall. Størrelsen på innlån og utlån styres gjennom oppdragsbrev fra Nærings- og fiskeridepartementet. Lån som forfaller kan dekkes opp med nye innlån og likviditetsrisikoen er således minimal.

Likviditetsforfall per 31.12.2014	Udefinert	Inntil 1 måned	Fra 1 til 3 måneder	Fra 3 til 12 måneder	Over 1 år	Over 5 år	Sum
Ordinære innskudd i banker	810 053	-	-	-	-	-	810 053
Bundne innskudd i Norges Bank	5 128 589	-	-	-	-	-	5 128 589
Lavrisikolån	787	2 137	57 175	24 867	583 617	13 514 801	14 183 383
Innovasjons- og risikolån	12 718	1 164	21 690	51 870	909 730	1 609 193	2 606 364
Andre utlån	1 841	130	637	175 672	127 020	1 180 196	1 485 496
Sum eiendeler	5 953 988	3 430	79 503	252 410	1 620 367	16 304 190	24 213 886
Innlån fra staten, lavrisikolån	-	3 000 000	5 275 000	930 000	3 305 000	135 000	12 645 000
Innlån fra staten, innovasjons- og risikolån	-	980 000	1 670 000	60 000	-	-	2 710 000
Sum gjeld	-	3 980 000	6 945 000	990 000	3 305 000	135 000	15 355 000

NOTE 18**RENTERISIKO**

(Beløp i 1000 kr)

Renterisiko er risiko for tap som oppstår ved endringer i rentenivået. For lange lån (fastrente) er forfallsstrukturen på innlånene tilpasset rentebindingsperiodene og vilkårene for utlånene. Dette gjøres som ledd i arbeidet med å styre renterisikoen i porteføljen.

Hoveddelen av innlånene er korte lån (flytende rente) med løpetid innenfor tre måneder. Disse finansierer utlån til kunder med lån på flytende betingelser, dvs. lån med rente som kan endres med seks ukers varsel. Renterisikoen vedrørende disse lånene er begrenset til varslingsperioden og vurderes å ha moderat resultateffekt.

Innlånene skal motsvare utlånene, samt sørge for nødvendig likviditet for å operere ordningene. Innlånene avspeiler renteprofilen på utlånsmassen.

NOTE 19

KREDITTRISIKO

(Beløp i 1000 kr)

Innovasjon Norges utlånsportefølje består av forskjellige typer lån med ulik risikoprofil. I tabellen under er de ulike lånetypene innen lavrisikolån, innovasjons- og risikolån og garantier klassifisert i 3 grupper med henholdsvis høy, normal og lav risiko. Tallene er eksklusive ansvarlig lån til såkornfondene, Investeringsfondet for Nordvest-Russland og Investeringsfondet for Øst-Europa og forvaltningsordninger.

Risiko-grupper	Brutto utlån hovedstol	Individuelle nedskrivninger hovedstol	Individuelle nedskrivninger av brutto utlån	Utlån uten individuelle nedskrivninger	Kalkulert risiko i utlån uten individuelle nedskrivninger	Gruppe-nedskrivninger
Høy risiko *	2 895 262	457 834	15,8 %	2 144 957	27,4 %	
Normal risiko**	9 098 443	141 407	1,6 %	8 766 137	2,6 %	241 000
Lav risiko***	5 084 940	13 722	0,3 %	5 049 491	0,4 %	22 000
Sum	17 078 645	612 963		15 960 585		263 000

* Omfatter innovasjons- og risikolån og garantier med tapsfond som dekker kalkulert risiko for tap. For disse foretas ikke gruppevis nedskrivninger. ** Omfatter lavrisikolån til fiskefartøy, industri og tjenesteyting. *** Omfatter lavrisikolån til landbruk.

Tabellen under viser utviklingen i misligholdssituasjonen siste fem år, målt ved sum brutto mislighold over 90 dager i millioner kroner og i forhold til løpende portefølje. Lavrisikolån omfatter ordningene lavrisikolån til industri og tjenesteyting, fiskeflåtelån og landbrukslån. Sum innovasjons- og risikolån viser landsdekkende innovasjonslån, distriktsrettede risikolån, distriktsrettet låneordning, risikolån landbruk, miljøfondlån og garantier.

Brutto mislighold > 90 dager	Lavrisikolån (risikogruppe lav og normal)		Innovasjons- og risikolån og garantier (risikogruppe høy)	
	Mill. kroner	av brutto portefølje	Mill. kroner	av brutto portefølje
31.12.2010	346	3,0 %	184	6,4 %
31.12.2011	353	2,9 %	173	6,0 %
31.12.2012	336	2,7 %	239	7,6 %
31.12.2013	318	2,4 %	195	6,5 %
31.12.2014	307	2,2 %	194	6,4 %

NOTE 20

AKSJER OG ANDELER

(Beløp i 1000 kr)

Selskapets navn	Eierandel i %	Kostpris	Nedskrivning/ verdiendring	Bokført verdi
Scandinavian Tourist Board Aps	50	274	-274	-
Investeringsfondet for Øst-Europa	1-43	45 417	-16 833	28 584
Investeringsfondet for Nordvest-Russland	23-40	22 134	-6 953	15 181
Overtagne aksjer såkornlån	2-18	8 792	-	8 792
Saldo pr 31.12.2014		76 617	-24 060	52 556

Ingen av selskapene er registrert på børs og det foreligger således ingen kjente markedsverdier.

Innovasjon Norge har mottatt bevilgninger fra Staten til å gjøre investeringer i selskaper som driver næringsvirksomhet i Nordvest-Russland og Øst-Europa. Linjene med benevnelse "Investeringsfondet for Øst-Europa" og "Investeringsfondet for Nordvest-Russland" består av aksjer eiet i selskaper som driver næringsvirksomhet i disse landområdene.

Av foretatte investeringer omfattes ingen av boikotten av Russland.

NOTE 21**EIERINTERESSER I TILKNYTTEDE SELSKAP**

(Beløp i 1000 kr)

Selskapets navn	Ervervet	Kontor	Eierandel
Alliance Venture Spring AS	09.07.2014	Oslo	42 %
Pro Venture Seed AS	09.07.2014	Trondheim	42 %

Selskapets navn	Aksje- kapital	Antall aksjer	Egen- kapital	Resultat
Alliance Venture Spring AS ¹⁾	26 146	26 146		
Pro Venture Seed AS ¹⁾	25 728	25 728		

¹⁾ Selskapene er nystiftet i 2014 og årsregnskaper er ikke avlagt på tidspunkt for utarbeidelse av Innovasjon Norges årsregnskap.

NOTE 22**EIERINTERESSER I DATTERSELSKAPER**

(Beløp i 1000 kr)

Selskapets navn	Ervervet	Kontor	Eierandel
VisitNorway AS	01.07.1999	Oslo	100 %
Så Korninvest Midt-Norge AS	16.12.2014	Trondheim	80 %

Selskapets navn	Valuta	Aksje- kapital	Antall aksjer	Egen- kapital	Resultat
VisitNorway AS ¹⁾	NOK	300	300	300	12
Så Korninvest Midt-Norge AS ¹⁾	NOK	60 489	604 887	-38 730	-431

¹⁾ Egenkapital og resultat er for 2013.

NOTE 23**ANDRE EIENDELER**

(Beløp i 1000 kr)

	2014	2013
Kundefordringer	48 251	33 675
Fordring på statskassen (såkornfondene)	128 100	435 849
Fordring debitorer såkornfondene	26 186	0
Andre fordringer	3 915	4 049
Sum	206 453	473 573

Fordring på staten er knyttet til bokførte tap på såkornlån som går utover tapsfond.

NOTE 24**MELLOMVÆRENDE MED DATTERSELSKAP**

(Beløp i 1000 kr)

VisitNorway AS:

Morselskapet har ingen fordring og ingen gjeldsforpliktelse på datterselskapet per 31.12.2014. Tilsvarende gjaldt per 31.12.2013.

Såkorninvest Midt- Norge AS:

Morselskapet har ingen gjeldsforpliktelse, men en fordring på datterselskapet per 31.12.14 på kr 68 574 460,92.

NOTE 25**IKKE PÅLØPTE KOSTNADER OG OPPTJENTE IKKE MOTTATTE INNTEKTER**

(Beløp i 1000 kr)

	2014	2013
Opptjente ikke forfalte renter på utlån	137 408	135 568
Opptjente ikke fakturerte driftsinntekter	69 432	50 017
Ikke påløpte driftskostnader (forskuddsbetalt)	37 627	29 530
Sum	244 467	215 114

NOTE 26**INNLÅN FRA STATEN**

(Beløp i 1000 kr)

	Forfall	Innlån	Effektiv rente		Forfall	Innlån	Effektiv rente
Lavrisikolån	2015	9 205 000	1,3 %	Innovasjons- og risikolån	2015	2 710 000	1,3 %
	2016	1 170 000	2,4 %				
	2017	965 000	1,7 %				
	2018	890 000	2,0 %				
	2019	280 000	1,1 %				
	2020-2023	135 000	2,4 %				
Sum		12 645 000	1,5 % *	Sum		2 710 000	1,3 %

* Sum effektiv rente representerer gjennomsnittlig rente. Denne er beregnet som et gjennomsnitt av effektiv rente per år, med hensyn til forholdsmessig andel av totalt lån.

NOTE 27**ANNEN GJELD**

(Beløp i 1000 kr)

	2014	2013
Leverandørgjeld	67 931	85 609
Ikke utbetalte tilskudd	138 107	105 736
Avsatt utbytte	44 503	37 673
Oppgjør på taps- og tilskuddsfond	180 344	214 691
Avgifter, skatt og andre lønnstrekk	12 039	11 471
Diverse gjeld	60 966	41 868
Sum	503 890	497 049

I diverse gjeld inngår avsetninger til restruktueringskostnader for 2015 med 45,9 mill kr.

NOTE 28**PÅLØPTE KOSTNADER OG MOTTATTE IKKE OPPTJENTE INNTEKTER**

(Beløp i 1000 kr)

	2014	2013
Påløpte ikke forfalte renter på innlån	258 352	447 881
Påløpt ikke forfalt innlånsprovisjon	60 768	57 828
Påløpte driftskostnader	78 145	75 284
Mottatte drifts- og programbevilgninger, ikke inntektsført	66 576	53 821
Andre mottatte ikke opptjente inntekter	17 848	17 248
Sum	481 689	652 062

NOTE 29

PENSJONSFORPLIKTELSER

(Beløp i 1000 kr)

Innovasjon Norge er pliktig til å ha tjenestepensjonsordning etter lov om obligatorisk tjenestepensjon. Innovasjon Norges pensjonsordninger tilfredsstiller kravene i denne lov.

Innovasjon Norges pensjonsordninger er alle ytelsesplaner. Innovasjon Norge har pensjonsordninger som omfatter 633 aktive medlemmer og 397 pensjonister. Forpliktelsene er dekket gjennom forsikringsselskap, i hovedsak Statens Pensjonskasse og DNB Livsforsikring.

Det er i dag 3 ulike pensjonsordninger i Innovasjon Norge. Ordningene kan ikke overføres mellom hverandre og er derfor ikke nettoført. Ansatte i Innovasjon Norge er også tilknyttet AFP-ordninger.

	2014	2013
<u>Økonomiske forutsetninger:</u>		
Diskonteringsrente	2,30 %	4,30 %
Forventet avkastning på pensjonsmidler	3,20 %	4,40 %
Forventet lønnsvekst	2,75 %	3,75 %
Forventet regulering av pensjoner under utbetaling, offentlig ordning	1,75 %	2,75 %
Forventet regulering av pensjoner under utbetaling, privat ordning	2,50 %	3,50 %
Forventet G-regulering	2,50 %	3,50 %
<u>Demografiske forutsetninger:</u>		
Anvendt dødelighetstabell	K2013	K2013
Anvendt uføretariff	200 %*K63	200 %*K63
Frivillig avgang	5% / 0%	3% / 0%
Uttakstilbøyighet AFP	5% / 25%	10% / 40%

Årets pensjonskostnad fremkommer slik:

Nåverdi av årets pensjonsopptjening	68 313	58 840
Rentekostnad av pensjonsforpliktelsene	54 336	46 376
Avkastning på pensjonsmidlene	-39 839	-32 688
Arbeidsgiveravgift av pensjonskostnaden	4 132	10 541
Resultatført aktuarielt tap (gevinst)	-27 811	17 376
Total netto pensjonskostnad	59 130	100 445

Pensjonsforpliktelser og pensjonsmidler fremkommer slik:

	Midler < forpliktelse	Midler < forpliktelse
Påløpte pensjonsforpliktelser	1 528 559	1 332 273
Verdi av pensjonsmidler	-945 776	-879 065
Periodisert arbeidsgiveravgift	82 102	63 812
Ikke resultatført virkning av estimatavvik	-604 530	-414 025
Balanseført pensjonsforpliktelse netto	60 356	102 995

Ikke resultatført virkning av estimatavvik periodiseres over 12 år eller gjenværende opptjeningstid i den aktuelle ordningen.

Aktuarielle forutsetninger

Som aktuarmessige forutsetninger for demografiske faktorer og avgang er det brukt forutsetninger fra NRS 6 Pensjonskostnader per 31.12.2014.

Økonomiske forutsetninger

Pensjonsforutsetningene er oppdatert basert på markedssituasjonen per 31.12.2014 og er den gjeldende anbefalingen fra Norsk RegnskapsStiftelse (NRS). I henhold til veiledning gitt av Norsk Regnskapsstiftelse inngår planendring i 2014 som følge av vedtatt levealdersjustering for personer født i 1954 eller senere i beregnet pensjonsforpliktelse pr 31.12.14. Planendring knyttet til nye samordningsregler vil regnskapsføres når de nye samordningsreglene er vedtatt. Ny uførepensjon er også vedtatt i 2014 og vil gjelde fra 01.01.2015. Planendring som følge av ny uførepensjon er således hensyntatt i beregnet forpliktelse for 2014.

Pensjonsordningens midler i DnB Livsforsikring er investert i en portefølje med moderat investeringsprofil og med lav aksjeandel, der noe er i eiendom, men hoveddelen er i obligasjoner med høy kredittverdighet. For pensjonsordningen i Statens Pensjonskasse er det etablert et fiktivt fond for beregning av avkastning, siden ordningen finansieres direkte over Statsbudsjettet.

Avtalefestet pensjonsordning (AFP)

Ansatte i Innovasjon Norge har to forskjellige AFP-ordninger ut fra om de er knyttet til pensjonsordningen i Statens Pensjonskasse for offentlige ansatte eller om de er knyttet til ordning med i AFP i privat sektor.

For de ansatte i Innovasjon Norge som har sin pensjonsordning i Statens Pensjonskasse er AFP-ordningen videreført, jf. lov om avtalefestet pensjon for medlemmer av Statens Pensjonskasse. Forpliktelsen knyttet til denne ordningen er beregnet og inngår i pensjonsforpliktelsen.

Den lukkede ordning i DnB Livsforsikring behandles regnskapsmessig som en innskuddsbasert pensjonsordning hvor premiebetalingen kostnadsføres løpende, og ingen avsetninger foretas i regnskapet. Dette fordi det ikke foreligger pålitelig måling og allokering av forpliktelse og midler i ordningen.

	2014		2013	
	Rest tapsfond	Aksjer utlån / garantier	Rest tapsfond	Aksjer utlån / garantier
Låne-, garanti- og aksjeordninger				
Landsdekkende innovasjonslån	642 318	1 079 859	757 260	1 176 187
Distriktsrettede risikolån	609 358	967 006	595 436	982 912
Distriktsrettet låneordning	47 298	8 209	47 143	17 894
Lån fra Miljøfondet	25 569	8 561	25 038	10 773
Risikolån landbruk	33 874	120 275	26 797	110 014
Fiskeri likviditetsslån	8 833	2 667	8 833	14 000
Distriktsrettet garantiordning	4 581	11 328	2 182	5 834
Landsdekkende innovasjonsgarantier	111 656	22 072	109 965	36 226
Fiskerigarantier	84 554	223 600	83 254	216 415
Lån til såkornfondene	99 052	691 407	136 941	731 094
Aksjer i såkornfondene	148 800	21 250	148 800	0
Risikoavlastningsfond såkornaksjer	71 250	475 000	75 000	500 000
Sum	1 887 143	3 631 234	2 016 649	3 801 349

Beskrivelse av tapsfond for risikolån og garantier

Det er etablert tapsfond for innovasjons- og risikolån, garantier og lån til såkornfondene. Målsetningen med tapsfond er å gjøre Innovasjon Norge i stand til å avlaste risiko i innovative prosjekter med vekstpotensial og derved bidra til å realisere flere lønnsomme prosjekter som det ellers ville være vanskelig å finne tilstrekkelig risikovilje for i markedet. Dette innebærer at Innovasjon Norge kan gi lån og garantier med gunstigere betingelser enn risikoen i prosjektene ellers skulle tilsi.

Ved tilsagn om risikolån, innovasjonslån og garantier foretas en avsetning til tapsfond til dekning av fremtidige tap. Tapsfondene belastes med konstaterede tap, inklusive tapte renter og omkostninger, og endringer i tapsnedskrivninger. Rest tapsfond skal dekke tap som oppstår på netto utlån og innvilgede, ikke utbetalte tilsagn. Netto utlån / netto garantiansvar er brutto utlån/garantiansvar redusert med tapsnedskrivninger. Tapsfondsmidlene plasseres på øremerkede konti i Norges Bank og er ikke rentebærende for Innovasjon Norge.

For alle innovasjons- og risikolån og garantier skal Innovasjon Norge sørge for at det er et forsvarlig forhold mellom tapsfondets størrelse og den anslåtte risikoen i porteføljen. For distriktsrettede risikolån, landsdekkende innovasjonslån og garantier er Innovasjon Norge ansvarlig for å etterfylle tapsfondet dersom den kalkulerte porteføljerisikoen avviker negativt med mer enn ti prosentpoeng av tapsfondet.

Som grunnlag for vurderingen sammenliknes tapspotensialet (kalkulert risiko) i den del av porteføljen hvor det ikke er foretatt individuelle tapsnedskrivninger og i ikke utbetalte tilsagn, med rest tapsfond i % av den del av porteføljen hvor det ikke er foretatt individuelle nedskrivninger og tilsagn.

Tapsfond for lån fra Statens miljøfond, distriktsrettet låneordning, likviditetsslån og garantier til fiskerinæringen ble etablert som engangsbevilgning da disse låneordningene ble etablert.

Pr. 31.12.2014 er kalkulert porteføljerisiko vurdert å være 31 % for landsdekkende innovasjonslån og garantier, mens rest tapsfond utgjør 53 %. For distriktsrettede risikolån og garantier er kalkulert risiko 26 %, mens tapsfondet utgjør 48 %. Tapsfondene vurderes dermed å være på et meget tilfredsstillende nivå sett i forhold til den risiko som er beregnet å være i porteføljen.

Beskrivelse av tapsfond for lån til såkornfondene

Det er bevilget et tapsfond til hvert av såkornfondene. Tapsfondet belastes med 50 % av tap på enkeltinvesteringer foretatt av såkornsekskapene inntil 25 % av utlånskapitalen er tapt. Kun hovedstol uten tillegg av renter kan belastes tapsfondet. Tapsførte renter dekkes av en særskilt bevilgning fra Nærings- og fiskeridepartementet. De resterende tap på enkeltprosjekter dekkes av de private investorene i såkornfondene. Såkornfondene er en statlig ordning hvor statens interesser er forvaltet av Innovasjon Norge. Det er derfor en underliggende forutsetning at tap utover tapsfond ikke skal belaste Innovasjon Norges resultat og egenkapital, men dekkes av staten.

Beskrivelse av tapsfond og risikoavlastningsfond for aksjeinvesteringer i såkornfondene

Ved investering i aksjer i såkornfond følger det med et risikoavlastningsfond som utgjør 15 % av investert beløp. Videre følger det med et tapsfond som dekker inntil 35 % av anskaffelseskostnaden redusert med risikoavlastningen.

NOTE 31**RENTESTØTTEFOND**

(Beløp i 1000 kr)

	2014	2013
Inngående balanse 01.01	42 383	48 803
Avsatt til fond	-	-
Inntektsført rentestøtte	-4 782	-6 420
Utgående balanse 31.12	37 601	42 383

For innovasjon- og risikolån kan det innvilges rentefrihet for en definert periode. Det er etablert et rentestøttefond slik at en kan dekke inntektstapet ved rentefrihet på lånet.

NOTE 32**TILSKUDDSFOND**

(Beløp i 1000 kr)

	2014	2013
Fra Nærings- og fiskeridepartementet	229 497	322 250
Fra Kommunal- og moderniseringsdepartementet	371 300	351 640
Fra Landbruks- og matdepartementet	461 261	522 527
Fra fylkeskommunene	899 861	990 378
Sum	1 961 919	2 186 795

I 2014 ble det utbetalt tilskudd på kr 2 238 143 000.

NOTE 33**LÅNE- OG INVESTERINGSFOND**

(Beløp i 1000 kr)

	Så Kornfondene	Investeringsfondet for Nordvest- Russland	Investeringsfondet for Øst-Europa	Sum
Innskutt kapital fra staten 01.01	1 806 667	150 000	120 000	2 076 667
Tilbakeført innskutt kapital 2014	-243 783	-	-	-243 783
Sum innskutt kapital fra staten 31.12	1 562 885	150 000	120 000	1 832 885
Opptjent avkastning 01.01	-	35 616	-11 404	24 212
Årets avkastning	-	-5 762	-1 006	-6 768
Opptjent avkastning pr 31.12	-	29 854	-12 410	17 444
Sum kapital 31.12	1 562 885	179 854	107 590	1 850 329

Innskutt kapital fra staten er øremerkede midler til å yte lån og investere i aksjer i såkornsselskaper, samt selskaper som investerer i Nordvest-Russland og Øst-Europa.

Tilbakeført innskutt kapital er avdrag og tap på såkornlån, samt tilbakeføring av ubrukte utlånsmidler på såkornfond.

NOTE 34**EGENKAPITAL**

(Beløp i 1000 kr)

De ulike ordningene har forskjellige regler for egenkapital og resultatdisponering. Forholdet mellom eierne for utbytte og resultatoverføring er regulert i eieravtale. Lavrisikolåneordningen og investeringsfondene betaler utbytte til eier, normalt 75 % av årsresultatet. For 2014 er det besluttet av eier at resultatet for lavrisikolånene skal tilbakeholdes inntil nytt egenkapitalnivå på 10,5 % er nådd. Risikolåneordningene har ingen egenkapital og resultatet overføres i sin helhet til eierne.

	Felles	Risikolån og investerings- fond	Lavrisiko- ordningen	Tjeneste- leveranser og tilskudds- forvaltning	Sum
Innskutt egenkapital	19 600	-	619 788	26 257	665 645
Opptjent egenkapital	-	-	579 528	6 673	586 201
Sum egenkapital 01.01	19 600	-	1 199 316	32 930	1 251 846
Årets andel av resultatet	-	37 735	196 472	64 213	298 420
Overføring / utbytte til eiere	-	-44 503	-	-	-44 503
Dekning av tap investeringsfond	-	6 768	-	-	6 768
Innskutt egenkapital	19 600	-	619 788	26 257	665 645
Opptjent egenkapital	-	-	776 000	70 886	846 885
Sum egenkapital 31.12	19 600	-	1 395 788	97 143	1 512 531

I årets andel av resultatet inngår planendring for pensjonsforsikring på 64,1 mill. kr.

NOTE 35**EIERE**

(Beløp i 1000 kr)

Eier	Andel av innskuddskapital
Staten ved Nærings- og fiskeridepartementet	51,0 %
Akershus fylkeskommune	2,58 %
Aust-Agder fylkeskommune	2,58 %
Buskerud fylkeskommune	2,58 %
Finnmark fylkeskommune	2,58 %
Hedmark fylkeskommune	2,58 %
Hordaland fylkeskommune	2,58 %
Møre og Romsdal fylkeskommune	2,58 %
Nordland fylkeskommune	2,58 %
Nord-Trøndelag fylkeskommune	2,58 %
Oppland fylkeskommune	2,58 %
Oslo kommune	2,58 %
Rogaland fylkeskommune	2,58 %
Sogn og Fjordane fylkeskommune	2,58 %
Sør-Trøndelag fylkeskommune	2,58 %
Telemark fylkeskommune	2,58 %
Troms fylkeskommune	2,58 %
Vest-Agder fylkeskommune	2,58 %
Vestfold fylkeskommune	2,58 %
Østfold fylkeskommune	2,58 %
Sum	100,0 %

Det foreligger en eieravtale av 24. mars 2010.

NOTE 36**BETINGEDE FORPLIKTELSER**

(Beløp i 1000 kr)

Garantier

	2014	2013
Distriktsrettede risikogarantier	12 651	8 100
Landsdekkende risikogarantier	25 132	42 938
Fiskegarantier	225 000	219 115

Tap på garantier dekkes av tapsfond for de enkelte ordningene, jf. note 30.

Tvistesaker

Innovasjon Norge har ingen tvistesaker pr. 31.12.14 som kan medføre tap av betydning utover de avsetninger som er gjort i regnskapet.

Til foretaksmøtet i Innovasjon Norge

REVISORS BERETNING

Uttalelse om årsregnskapet

Vi har revidert årsregnskapet for Innovasjon Norge som viser et overskudd på tkr 298.420. Årsregnskapet består av balanse per 31. desember 2014, og resultatregnskap og kontantstrømpstilling for regnskapsåret avsluttet per denne datoen, og en beskrivelse av vesentlige anvendte regnskapsprinsipper og andre noteopplysninger.

Styret og daglig leders ansvar for årsregnskapet

Styret og daglig leder er ansvarlig for å utarbeide årsregnskapet og for at det gir et rettviseende bilde i samsvar med regnskapslovens regler og god regnskapsskikk i Norge, og for slik intern kontroll som styret og daglig leder finner nødvendig for å muliggjøre utarbeidelsen av et årsregnskap som ikke inneholder vesentlig feilinformasjon, verken som følge av misligheter eller feil.

Revisors oppgaver og plikter

Vår oppgave er å gi uttrykk for en mening om dette årsregnskapet på bakgrunn av vår revisjon. Vi har gjennomført revisjonen i samsvar med lov, forskrift og god revisjonsskikk i Norge, herunder International Standards on Auditing. Revisjonsstandardene krever at vi etterlever etiske krav og planlegger og gjennomfører revisjonen for å oppnå betryggende sikkerhet for at årsregnskapet ikke inneholder vesentlig feilinformasjon.

En revisjon innebærer utførelse av handlinger for å innhente revisjonsbevis for beløpene og opplysningene i årsregnskapet. De valgte handlingene avhenger av revisors skjønn, herunder vurderingen av risikoene for at årsregnskapet inneholder vesentlig feilinformasjon, enten det skyldes misligheter eller feil. Ved en slik risikovurdering tar revisor hensyn til den interne kontrollen som er relevant for organisasjonens utarbeidelse av et årsregnskap som gir et rettviseende bilde. Formålet er å utforme revisjonshandlinger som er hensiktsmessige etter omstendighetene, men ikke for å gi uttrykk for en mening om effektiviteten av organisasjonens interne kontroll. En revisjon omfatter også en vurdering av om de anvendte regnskapsprinsippene er hensiktsmessige og om regnskapsestimatene utarbeidet av ledelsen er rimelige, samt en vurdering av den samlede presentasjonen av årsregnskapet.

Etter vår oppfatning er innhentet revisjonsbevis tilstrekkelig og hensiktsmessig som grunnlag for vår konklusjon.

Konklusjon

Etter vår mening er årsregnskapet avgitt i samsvar med lov og forskrifter og gir et rettviseende bilde av den finansielle stillingen til Innovasjon Norge per 31. desember 2014 og av resultater og kontantstrømmer for regnskapsåret som ble avsluttet per denne datoen i samsvar med regnskapslovens regler og god regnskapsskikk i Norge.

Uttalelse om øvrige forhold*Konklusjon om årsberetningen*

Basert på vår revisjon av årsregnskapet som beskrevet ovenfor, mener vi at opplysningene i årsberetningen om årsregnskapet, forutsetningen om fortsatt drift og forslaget til anvendelse av overskuddet er konsistente med årsregnskapet og er i samsvar med lov og forskrifter.

Konklusjon om registrering og dokumentasjon

Basert på vår revisjon av årsregnskapet som beskrevet ovenfor, og kontrollhandlinger vi har funnet nødvendig i henhold til internasjonal standard for attestasjonsoppdrag (ISAE) 3000 «Attestasjonsoppdrag som ikke er revisjon eller forenklet revisorkontroll av historisk finansiell informasjon», mener vi at ledelsen har oppfylt sin plikt til å sørge for ordentlig og oversiktlig registrering og dokumentasjon av organisasjonens regnskapsopplysninger i samsvar med lov og god bokføringskikk i Norge.

Oslo, 26. februar 2015
Deloitte AS

Henrik Woxholt
statsautorisert revisor

ÅRLIG RAPPORTERING
TIL OPPDRAGSGIVERE

INNOVASJON
NORGE

2014

Forord

Tett sammenheng med Årsrapport 2014

Denne rapporten utgjør den årlige rapporteringen til Innovasjon Norges oppdragsgivere. Den bør sees i sammenheng med Årsrapport 2014, der Innovasjon Norge rapporterte på overordnet måloppnåelse for selskapet sammen med styrets beretning og årsregnskap.

Mens Årsrapporten 2014 la vekt på å vurdere måloppnåelsen per delmål for alle Innovasjon Norges tjenester, rapporterer vi i denne rapporten på måloppnåelsen per oppdragsgiver (departement) og per virkemiddel. Dette er en endring fra 2013 med mål om å gjøre rapporteringen totalt sett til et bedre grunnlag for styring.

Årsrapporten følger Mål- og resultatsystemet (MRS-systemet) for Innovasjon Norge som ble ferdig utviklet i nært samarbeid med veiere og oppdragsgivere våren 2013. MRS-systemet baserer seg på Innovasjon Norges hoved- og delmål (Meld. St. 22 2011-2012).

Hovedfunn

En av hovedkonklusjonene fra Årsrapport 2014 er at midlene som kanaliseres gjennom Innovasjon Norge gir effekt. I denne oppdragsrapporten prøver vi å vise hvordan effekter og resultater fordeles over de ulike midlene per departement og per virkemidler. Vi vurderer positive og negative avvik og trender og setter dem i sammenheng med prioriteringene for 2014. Som hovedregel ser vi at det også for de fleste virkemidler er positive effekter, men her er det naturlig nok større variasjon som følge av at virkemidlene er innrettet mot ulike målgrupper og har ulikt formål.

Hvordan er denne rapporten bygd opp?

Rapporten innledes av en vurdering av hovedtrender og –avvik. Ved å trekke dette ut først prøver vi å gi et tydeligere bilde av hovedtrendene enn i tidligere rapporter. Videre er rapporten delt inn i hovedkapitler per oppdragsgiver. Hvert hovedkapittel rapporterer på to nivå – en samlet rapportering av måloppnåelse av hovedmål og delmål for alle midlene som kommer fra en oppdragsgiver. Her vurderes hovedtrendene i forhold til årlig prioritering fra departementene.

Hver overordnet rapportering blir fulgt av en rapportering av virkemidler per budsjettpost. I flere tilfeller blir et virkemiddel finansiert av flere departementer. Der formålet er likt for begge departementene, eller der det ikke er mulig å rapportere indikatorene separat per finansieringskilde, gjelder samme rapportering for begge oppdragsgiverne. Teksten inkluderer henvisninger og i elektronisk versjon interne lenker til de relevante kapitlene.

Detaljerte rapporter for UD-opppdrag¹ samt rapportering av Fylkesvise BU midler inngår som separate vedlegg til rapporten.

---

¹ Kun hovedrapporter.

Oppsummert består samlet årlig rapportering fra Innovasjon Norge av:

- Årsrapport
- Årlig rapportering til oppdragsgivere (denne rapporten)
- Årlig rapportering av såkornfond (unntatt offentlighet)
- Årlig rapportering av investeringsfondene for Russland og Øst Europa (unntatt offentlighet)

Oslo 22.april. 2015

A handwritten signature in black ink, appearing to read 'Anita Krohn Traaseth', with a long horizontal flourish extending to the right.

Anita Krohn Traaseth

Innhold

1	STRATEGISKE PRIORITERINGER OG HOVEDAVVIK	1
1.1	NFD	1
1.2	KMD	3
1.3	LMD	4
1.4	UD	5
2	LESEVEILEDNING	6
2.1	Innovasjonsnivå	6
2.2	Driftsrisiko	7
2.3	Prosjektrisiko	7
2.4	Addisjonalitet	7
2.5	Bidrag til kompetanse	7
3	RAPPORTERING AV MIDLER FRA NFD	8
3.1	Introduksjon	8
3.1.1	Om oppdraget 2014	9
3.2	Bidrag til å nå hovedmålet	9
3.3	Delmål 1 – Flere gode gründere	11
3.3.1	Effektindikatorer	11
3.3.2	Resultatindikatorer	12
3.3.3	Særlig om 2014	13
3.3.4	Hvordan jobber vi?	13
3.4	Delmål 2 – Flere vekstkraftige bedrifter	15
3.4.1	Effektindikatorer	15
3.4.3	Resultatindikatorer	17
3.4.4	Særlig om 2014	20
3.5	Delmål 3 – Flere innovative næringsmiljøer	23
3.5.1	Effektindikatorer	23
3.5.2	Resultatindikatorer	24
3.5.3	Særlig om 2014	27
3.6	Effektanalyser av NFD sine virkemidler	28
3.7	Kjennetegn ved bedrifter som har benyttet NFD sine virkemidler	29
3.8	Støttende analyser	31
3.8.1	Næringsfordeling	31
3.9	Post 2421.50 Innovasjon – prosjekter, fond	32
3.9.1	Landsdekkende innovasjonstilskudd og tilskudd til FRAM marked	32

3.9.2	Tilskudd Nærskipfart/Maritim.....	34
3.9.3	Tilskudd til innovasjonsrammen NCE	35
3.9.4	Innovasjonslån og garantier	35
3.9.5	Landsdekkende etablerertilskudd	39
3.9.6	Investerings- og tilskuddsfond for Russland og Øst-EuropaNordvest-Russland	42
3.10	Kap. 2421, post 70 Bedriftsutvikling og administrasjon.....	43
3.11	Andre oppdrag under post 2421.70	43
3.11.1	EU-rådgivning	43
3.11.2	Samarbeid med utenriktjenesten	44
3.11.3	Tilrettelegging for industriell deltagelse ved forsvarsanskaffelser	45
3.11.4	Rådgiving og formidling ved utekontorene	45
3.11.5	Internasjonale handelsregler	46
3.11.6	Internasjonal tilstedeværelse	48
3.11.7	Næringslivsdelegasjoner	48
3.11.8	IPR-rådgivning.....	49
3.11.9	Administrasjon av skattefunnordningen	51
3.12	Kap. 2421, post 71 Nettverk og programmer	52
3.12.1	Internasjonal markedsrådgiving	53
3.12.2	Klyngeprogrammet.....	54
3.12.3	Bedriftsnettverk.....	57
3.12.4	Norske fellesstands i utlandet	60
3.12.5	Kompetansetiltak for globale gründere	61
3.12.6	Sektormobiliseringsprogrammer	63
3.12.7	Strategisk posisjonering	64
3.12.8	Kvinner i næringslivet	66
3.13	Kap. 2421, post 71 Reisliv og profilering	67
3.13.1	Innovasjon i reiselivsnæringen	67
3.13.2	Reiselivsprofilering	70
3.14	Kap. 2421, post 72 Forsknings- og utviklingskontrakter (IFU/OFU).....	81
3.15	Kap. 2415, post 75 Marint verdiskapingsprogram	87
3.16	Kap. 2421, post 76 Miljøteknologi	91
3.18	Kap. 2421, post 78 Adminstrasjonsstøtte for distriktsrettede såkornfond.....	94
3.19	Kap 2421, post 90 Lån fra statskassen til utlånsvirksomhet.....	94
3.20	Annen rapportering.....	97
3.20.1	Samfunnsansvar i næringslivet/CSR	97
3.20.2	Samarbeid mellom aktørene	97
3.20.3	Strategi for økt innovasjonseffekt av offentlige anskaffelser	98
3.20.4	Tiltakspakken for skogindustrien	98

4	RAPPORTERING AV MIDLER FRA KMD.....	100
4.1	Introduksjon.....	100
4.2	Bidrag til å nå hovedmålet.....	101
4.3	Delmål 1 – Flere gode gründere	102
4.3.1	Effektindikatorer	102
4.3.2	Resultatindikatorer.....	103
4.4	Delmål 2 – Flere vekstkraftige bedrifter	105
4.4.1	Effektindikatorer	105
4.4.2	Resultatindikatorer.....	105
4.5	Delmål 3 – Flere innovative næringsmiljøer	108
4.5.1	Effektindikatorer	108
4.5.2	Resultatindikatorer.....	108
4.5.3	Særlig om 2014.....	108
4.6	Støttende analyser	109
4.6.1	Kvinnerettede tiltak.....	109
4.6.2	Distriktpolitisk virkeområde	109
4.6.3	Fordeling på ulike næringer	109
4.7	Effektanalyser av KMD sine virkemidler	110
4.8	Kjennetegn ved bedrifter som har benyttet KMD sine virkemidler	111
4.9	Kap. 551, post 60 Tilskudd til regional utvikling	112
4.9.1	Distriktsutvikling- og RDA-tilskudd	112
4.9.3	Distriktsrettede risikolån og garantier	115
4.9.4	Distriktsrettet etablerertilskudd.....	118
4.10	Kap. 552, post 72 Nasjonale tiltak for regional utvikling	121
4.10.1	Mentortjenesten for gründere	121
4.10.2	FRAM	122
4.10.3	Kontordager og kurs for førstelinjetjenesten i kommunene	123
4.10.4	Drift og videreutvikling av nettsider og gründertelefon	125
4.10.5	Verdiskapingsprogram for kulturnæringer.....	126
4.10.6	Pilotprosjekt for vekstkapital	128
4.10.7	Pilotprosjekt forretningsengler	128
4.10.8	Bioraffineringsprogrammet.....	129
4.10.9	Designprogrammet.....	132
4.10.11	Kvinner i næringslivet	134
4.10.12	Klyngeprogrammet.....	136
4.10.13	Bedriftsnettverk.....	137
4.10.14	Kompetanseutvikling i regionale næringsmiljøer.....	138
4.10.15	Regional omstilling	139

4.10.16	Analyser, evaluering og profilering	142
4.11	Annen rapportering.....	142
4.11.1	Arbeidet mot innvandrere.....	142
5	RAPPORTERING AV MIDLER FRA LMD	143
5.1	Introduksjon.....	143
5.2	Bidrag til å nå hovedmålet.....	143
5.2.1	Effektindikatorer	143
5.2.2	Resultatindikatorer.....	145
5.3	Delmål 1 – Flere gode gründere	146
5.3.1	Særlig om 2014.....	146
5.4	Delmål 2 – Flere vekstkraftige bedrifter	147
5.4.1	Særlig om 2014.....	147
5.5	Delmål 3 – Flere innovative næringsmiljøer	148
5.6	Kjennetegn ved bedrifter som har benyttet LMD sine virkemidler	148
5.7	Støttende analyser	148
5.7.1	Miljørettede tiltak	148
5.7.2	Geografi.....	148
5.8	Kapittel 1149, post 72 Trebasert innovasjonsprogram	150
5.9	Kap. 1149, post 74 Bioraffineringsprogrammet.....	152
5.10	Kap. 1149, post 73 Skog, klima- og energitiltak.....	152
5.11	Kap. 1150 post 50 Til gjennomføring av jordbruksavtalen.....	153
5.11.1	Fylkesvise bygdemilder – tilskudd og rentestøtte.....	153
5.11.2	Sentrale BU-midler, tilskudd nasjonale prosjekt.....	155
5.11.3	Utviklingsprogram for lokalmat og grønt reiseliv.....	156
5.11.4	Bioenergiprogrammet	159
5.12	Kap. 1151, post 50 Til gjennomføring av reindriftsavtalen - Reinprogrammet	162
6	ØVRIG RAPPORTERING	164
6.1	Administrasjons- og gjennomføringskostnader.....	164
6.1.1	Driftskostnader.....	164
6.1.2	Andel gjennomføringskostnader vil variere	164
6.1.3	Gjennomføringskostnader for virkemidler med høy andel av finansiering	165
6.1.4	Gjennomføringskostnader for øvrige virkemidler.....	168
6.2	Rapportering av basiskostnader finansiert over NFD post 2421.70	169
6.3	Annen administrativ rapportering	170
6.3.1	Fordeling av antall årsverk og kostnader	170
6.3.2	Omfang og fordeling av brukerbetalte tjenester	170
6.4	Evalueringer	172
6.5	Invest in Norway	173

7	VEDLEGG 1: STATISTIKK PER RAPPORTERINGSENHET	177
7.1	Forbruk KMD.....	177
7.2	Forbruk LMD	178
7.3	Forbruk NFD.....	179
7.4	Fordeling mellom Gründer og bedrift – beløp	181
7.5	Fordeling mellom gründer og bedrift – antall.....	183
7.6	Innovasjonsnivå	184
7.7	Prosjektrisiko	187
7.8	Driftsrisiko (Lav = A og B, Høy = C og D)	188
7.9	Addisjonalitet.....	189
7.10	Bidrag til kompetanse	190
8	VEDLEGG 2: FINANSIERINGSSAKER – STATISTIKK	191
9	VEDLEGG 3: FORKLARINGER TIL KODER I STATISTIKK FOR FINANSIERINGSVIRKSOMHETEN	240
9.1	Innovasjonsnivå	240
9.2	Type Innovasjon	240
9.2.1	Veiledning for valg av innovasjonstype:.....	240
9.3	Andre kjennetegn.....	241
9.3.1	Definisjon av kjennetegnene:.....	241
9.4	Prioriterte sektorer	243
9.4.1	Veiledning for valg av prioritert sektor:	243

1 Strategiske prioriteringer og hovedavvik

1.1 NFD

Strategiske prioriteringer

I 2014 har vi spesielt prioritert arbeidet med gründere bl.a. ved en kraftig økning av rammene for landsdekkende etablerertilskudd. I løpet av året er det også satt sterkt fokus på å redusere saksbehandlingstiden for gründere som søker støtte i den aller tidligste fasen. Det er også gitt klare føringer om at gründere som har forretningsideer med betydelige muligheter for internasjonal vekst (globale gründere) skal prioriteres. Mer midler til gründere er også prioritert i strategiske innspill til departementenes budsjettprosesser

Vi har videre lagt vekt på å rette en større del av vår oppmerksomhet og innsats mot bedrifter med internasjonale vekstambisjoner. Det er presisert i alle operative dokumenter at vi skal styrke vårt arbeid inn mot nasjonalt og internasjonalt orienterte bedrifter med særs store vekstambisjoner. Vi har i 2014 og i denne forbindelse også etablert et foretaks vekstpotensial som «tellekant» knyttet til alle bedriftsprosjekter vi medvirker i.

Når det gjelder innovasjonsmiljøer har vi spesielt prioritert å øke innsatsen mot de spesielt innovative, dynamiske og internasjonalt orienterte næringsmiljøene. Vi iverksatte et nytt helhetlig klyngeprogram og etablerte et nytt nivå for klynger i en etablert global posisjon. Vi har også videreført prioriteringen av midler til erfaringsbaserte samarbeidsprosjekter mellom klyngebedrifter (pilotprosjekt i 2013).

Avvik

Økning i antall tilsagn til gründere

Antall tilsagn til gründere finansiert fra NFD sine poster har økt kraftig fra 2013 til 2014. Dette er primært en konsekvens av strategien om å gi flere mindre beløp raskere i første fase og økte rammer til etablerertilskudd.

Saksbehandlingstiden for etablerertilskudd går ned

Innovasjon Norge arbeider med å redusere saksbehandlingstiden vesentlig for etablerertilskudd fase en. Vi har igangsatt et strategisk prosjekt hvor målet er å redusere saksbehandlingstiden vesentlig gjennom endrede arbeidsprosesser og økt digitalisering. Målet er å komme ned på fire dagers behandlingstid for de kundegruppene hvor det er forsvarlig og en kraftig reduksjon av gjennomsnittlig saksbehandlingstid totalt.

Vi har lyktes med økt prioritering av globale gründere – med fokus på bredere tilbud, flere lokasjoner og spisset målgruppe

Arbeidet med globale gründere har vært prioritert i 2014. For kompetansetjenestene har ikke dette vært gjort gjennom å øke antallet deltakere på hvert program, men ved å øke programtilbudet for å bli relevant for flere bedrifter med forskjellige behov og på forskjellige lokasjoner – både nasjonalt og internasjonalt.

Disse programmene er ikke for *massene* av norske gründere, men for «high potential startups» med skalerbare, konkurransedyktige forretningsideer. Målet er selvfølgelig at antallet slike gründere skal øke med tiden, og vi bygger opp et bredt kompetansetilbud nasjonalt og internasjonalt for å stimulere og assistere denne veksten. Kvalitet over kvantitet.

For finansieringstjenestene har andelen tilskudd til gründere som går til prosjekter med innovasjon på internasjonalt nivå økt med seks prosentpoeng siste tre år. Andelen midler på internasjonalt innovasjonsnivå for risikolån og lavrisikolån har vært stabil.

Økning i etterspørsel etter internasjonale tjenester

Vi har ser en klar økning av etterspørsel etter våre internasjonale tjenester i 2014. Spesielt gjelder dette internasjonal markedsrådgiving og rådgiving om EUs rammeprogram Horisont 2020.

For internasjonal markedsrådgiving har antallet prosjekter har økt med nesten 50 prosent fra 2013. Dette er positivt og tyder på at det internasjonale apparatet ble utnyttet bedre enn i 2013.

Forbruket av innovasjonslån mindre enn budsjett

Vi forventet tilsagn om innovasjonslån på 350 mill. kroner i 2014. Volumet har imidlertid gått ned med 25 mill. kroner fra 2013 til 297 mill. kroner i 2014. Dette er vi ikke fornøyde med.

For 2015 har vi foretatt polymessige justeringer med sikte på å gjøre ordningen mer relevant. Endringer i krav til sikkerhet og nytt statstøtteregime har gjort ordningen mer fleksibel. Vi har satt inn tiltak for å markedsføre ordningen bedre i 2014, men trenger å intensivere markedsførings- og mobiliseringsarbeidet enda mer framover. Måloppnåelsen for ordningen er god og vi mener den har stort potensial og vil derfor opprettholde prioriteringen av innovasjonslån framover.

Udisponerte midler ble i 2014 benyttet til å styrke tilbudet av landsdekkende etablerertilskudd.

Økt volum lavrisikolån til industri og tjenesteyting

Ambisjonen i den overordnede policy for finansieringsvirksomheten i 2014 var å få en større andel av lavrisikolåneordningen til andre deler av næringslivet enn landbruk og fiskeflåte. Lån til landbruk skulle begrenses til ca. 750 mill. kroner og lån til fiskeflåten til ca. 850 . Vi har ikke helt nådd målet på økning av volumet for lavrisikolån til industri, men økningen i 2014 var på over 80 mill. kroner sammenliknet med 2013. Volumet i form av lån til landbruket er i tråd med vår ambisjon redusert i 2014.

Økt interesse for OFU/IFU

I 2014 ble det innvilget over 390 mill. kroner til realisering av 260 kundeprosjekter. Dette er en betydelig økning fra 2013 (24 prosent økning i innvilget tilskudd og 11 prosent økning i antall prosjekter). Økningen representerer styrket innsats *både* i prosjekter med industriell kundepartner og prosjekter rettet mot innovasjon med offentlig sektor, OFU.

Resultatet av lånevirkosomheten er vesentlig bedre enn budsjett

Som følge av gode marginer, moderate eller lave tap på utlån og en litt bedre kostnadseffektivitet har resultatet av lånevirkosomheten i 2014 blitt meget godt.

Hvilkeskjær for investeringer i reiseliv

2014 var et hvileskjær hva gjelder investeringer i reiselivet. Et godt turistår og svekket krone bør imidlertid bidra til å øke fremtidsoptimismen igjen. Særlig om økonomien i Europa tar seg opp igjen, slik mye nå kan tyde på.

Arbeidet mot sjømatsektoren fortsetter

Marint verdiskapingsprogram (MVP) ble avsluttet 31.12. 2014 etter ni år, men arbeidet med markedsrettet strategi og forretningsutvikling vil bli videreført gjennom andre virkemidler. Marin sektor er den nest største sektoren i Innovasjon Norge. Vel én milliard kroner i lån og vel 200 millioner i garantier til fiskeriflåten dominerer bevilgningene i marin sektor.

For å være konkurransedyktig må samspillet/organisering i verdikjeden innenfor sjømat bidra til effektiv produksjon av kvalitetssjømat som er etterspurt i de ulike markedene. Fokus siste år på utvikling av bærekraftige løsninger fra leverandørindustrien til havbruk har medført markant økt bruk av Miljøteknologiordningen for finansiering av demonstrasjonsprosjekter.

Aktiviteter knyttet til automatisering i filetproduksjon hvitfisk har tatt noe lengre tid enn forventet. Men er nå godt i gang og det er satt av midler fra MVP til prioriterte prosjekter i samarbeid med Fiskeri og havforskningsinstituttet.

1.2 KMD

Strategiske prioriteringer

I 2014 prioriterte vi å styrke vårt arbeid inn mot de nasjonale og internasjonalt orienterte vekstbedriftene i distriktene ytterligere gjennom å identifisere, mobilisere og prioritere kunder med stort vekstpotensial. Det ble i 2014 ikke gjort store endringer i fordeling av rammene mellom de ulike virkemidlene finansiert av KMD sammenlignet med 2013.

Avvik

Styrking av arbeidet mot nasjonale og internasjonalt orienterte vekstbedrifter i distriktene

Flere vekstbedrifter i distriktene er en strategisk prioritering som vi har jobbet mot i flere år. For 2014 så kan vi se at de typiske distriktsfylkene (Finnmark, Troms, Nordland, Nord-Trøndelag, Sogn og Fjordane, Oppland og Hedmark) har en større samlet andel kunder i 2014-porteføljen sin som har fått levert tjenester til internasjonalt rettede prosjekter enn de har hatt i tidligere år. 53 prosent av alle kundene i Sogn og Fjordane og Troms fikk i 2014 levert tjenester til internasjonalt rettede prosjekter. Lavest var andelen i Nord Trøndelag med 28 prosent.

Andelen kunder innenfor distriktsoppdraget med høyt eller moderat vekstpotensial varierte fra 58 prosent i Finnmark til 80 prosent i Nord-Trøndelag. Dette er et langsiktig arbeid hvor vi ikke forventer store endringer fra et år til et annet og vi mener også at vi har mer å gå på ift. til å optimalisere arbeidet. En positiv utvikling for 2014 er at vi ser at samhandlingen mellom kontorene nå fungerer bedre enn det har gjort tidligere. I siste del av 2014 intensiverte vi arbeidet med å ta flere potensielle vekstbedrifter ut i internasjonale markeder sammen i flerbedriftsprosjekter (omtalt som FRAM marked). Dette har så langt vist seg veldig vellykket og er en strategi vi vil fortsette med framover.

Arbeidet med kundeteam for utvalgte vekstbedrifter er endret

De siste årene har Innovasjon Norge jobbet målrettet med å tilpasse kundedialogen til den enkelte bedrifts behov og med å systematisere mobiliseringsarbeidet. Arbeidet med kundeteam for utvalgte vekstbedrifter (key accounts) har vært en del av dette, og har inngått som en del av vårt markedsarbeid og som en av tiltakene for å bygge kultur for og kompetanse om mobilisering. I 2014 har vi endret innretningen på dette arbeidet noe. Vi kartlegger fremdeles de mest interessante bedriftene som en del av mobilisering og kundedialog, men vi har mindre formell oppfølging, f.eks i form av egne kundeteam og spesifikke avtaler, og det ble avsatt mindre øremerkede ressurser til de utvalgte bedriftene.

En av de viktigste driverne for å sette i gang arbeidet med kundeteam var at vi i større grad skulle trekke inn kompetanse fra hele organisasjonen i arbeidet med enkeltbedrifter. Dette opplever vi at vi er på god vei til å lykkes med. Blant annet har andelen kunder ved distriktskontorene som har fått distriktsutviklingstilskudd eller distriktsrettet risikolån og som sier at de har diskutert muligheter for vekst i internasjonale markeder økt fra rundt 40 prosent i 2013 til rundt 60 prosent i siste kvartal i 2014². Framover vil videreføring av kundeteam tankegangen i hovedsak skje gjennom oppbygging av en ny organisasjonsstruktur i selskapet med mer flyt i arbeidsprosesser på tvers av landegrensler, kunder og tjenester (matriseorganisasjon).

---

² Målt gjennom serviceundersøkelsen. Andel kunder som har fått en leveranse og som sier seg enig eller helt enig i spørsmålet «I dialogen med Innovasjon Norge diskuterte vi våre muligheter for vekst i internasjonale markeder».

Reduksjonen i forbruket av midler fra KMD/fylkeskommune er mindre enn kuttet i rammene skulle tilsi

Til tross for reduserte rammer (-20 + prosent) er nedgangen i tilsagn moderat, noe som skyldes overføring av rammer fra tidligere år.

Dette innebærer at overførte rammer til 2015 blir mindre enn i fjor.

Nedgang i bidrag til kompetanse på distriktsrettede risikolån

Færre kunder som fikk lån i 2010 mener lånet har bidratt til kompetanse på ulike områder når de blir spurt 4 år etterpå enn de som fikk lån i 2009. Det ble ikke gjort endringer i virkemiddelet som kan forklare nedgangen. Årene rundt finanskrisen kan være noe av årsaken, men dette er noe vi vil følge nøye med på framover.

Endret innretning av designrådgiving

Tjenesten designrådgiving er et resultat av at små og mellomstore bedrifter (SMB) ikke har nok kunnskap om hvordan strategisk bruk av design kan styrke deres konkurransekraft og lønnsomhet (selve markedssvikten). Vår designrådgiving handler derfor om en bevisstgjøring som skal utløse konkrete prosjekter. Tjenesten kommer imidlertid ofte for sent inn i bedriftenes prosess.

De siste par årene er derfor tjenesten blitt utvidet ved at vi blant annet gjennomfører workshops i forretningsmodellering. Vår erfaring er at dette tilfører bedriftene verdifull innsikt i deres markedsmessige utfordringer og muligheter, samtidig som vi avdekker designbehov ut fra en helhetlig forretningsmessig kontekst. Tiden brukt på rådgiving pr. bedrift kan bli noe lengre, men til gjengjeld blir bedriftene mer kompetente designkjøpere. Dette er en vesentlig, men nødvendig endring i innretning av tjenesten.

1.3 LMD

Strategiske prioriteringer

Prioriteringene for 2014 følger de prioriteringene som er angitt i oppdragsbrevet.

Avvik

Bedre markedsbalanse som støttes opp av stram policy på svin og egg

Den stramme policyen som er lagt på svin og egg er vel ivaretatt og antas å bidra positivt til bedre markedsbalanse.

Arbeidet med dokumentasjon og resultatmåling

Arbeidet med dokumentasjon og resultatmåling er prioritert høyt. På landbruksområdet møter vi særlige utfordringer fordi tilgangen til regnskapsdata ikke er like god som for den er i andre sektorer. I 2014 har vi ferdigstilt en analyse av lønnsomhet i melkebruk i Nordland. Framover vil vi jobbe med å i ennå større grad utnytte kundeeffektundersøkelsen som datakilde og se på hvordan vi kan knytte andre tilgjengelige målinger opp mot den.

For trebasert innovasjonsprogram har SSB gjort en beregning av effekt som dessverre ikke ga signifikante estimater. Det er imidlertid interessante konklusjoner å trekke ut fra deskriptive analyser av regnskapene til bedriftene (se kapittel 5.6 side 148). Framover ønsker vi å se disse regnskapsanalysene opp mot hva bedriftene svarer på Kundeeffektundersøkelsene.

Økning i forventet antall sysselsatte som følge av tilskudd fra fylkesvise BU midler, men forventet antall sysselsatte kvinner er redusert sammenlignet med 2013

Kundene som har søkt om fylkesvise BU midler forventet i 2014 en sysselsettingsvekst på 640 årsverk. Tilsvarende tall i 2013 var 604 årsverk. Ser vi på gjennomsnittlig sysselsettingseffekt per innvilget

søknad, så er tallene stabile på rundt 1,4 årsverk. Antall årsverk kvinner er noe redusert i 2014, dvs at kvinnenes andel av den forventede sysselsettingsveksten også er redusert til 50 prosent i 2014 mot 65 prosent i 2013. En forklaring på lavere kvinneandel er at det nå i større grad er reell søker som registreres. For en del ordninger kan kvinner oppnå høyere støtteutmåling enn menn, og ved at det i større grad legges reell søker til grunn så innvirker dette både på andel midler til kvinner og sysselsetting for kvinner.

1.4 UD

BMMP

Det er registrert et underforbruk av midler for BMMP i 2014. Det er en følge av mindre faktorer og til dels omstillingen av programmet. Forbruket vil vurderes over en tre års budsjettperiode for midler fra NORAD.

NOREPS

Ingen vesentlige avvik.

EØS-arbeidet 2014

Lengre saksbehandlingstid enn forventet.

Saksbehandlingstiden for prosjektsøknader er i gjennomsnitt to måneder lenger enn det som er målet. For søknader til prosjekter som avslutter en syklus tar det i snitt seks måneder lenger. Dette skyldes hovedsakelig 1) begrensede menneskelige ressurser 2) påkrevet besøk til alle aktuelle søkere 3) tidkrevende verifisering/analysering av lokale søkeres finansielle situasjon og legale status. For å avhjelpe det siste har vi innført et krav til mer detaljert dokumentasjon fra søkerne.

Undervurdert behov for ressurser til saksbehandling, intern opplæring og annen administrasjon

Innovasjon Norge har satt av 12 årsverk til EØS-arbeidet. Behovet for ressurser er til tider mye større enn det som står til rådighet (søknadsperioder, opplæringsperioder). Derfor leies det inn eksterne konsulenter. På grunn av altfor lavt estimerte administrasjonskostnader til EØS-oppgavet er det også forsinkelser knyttet til administrative oppgaver.

Næringsrettede tilskuddsordninger for nordområdene og Russland

Ingen vesentlige avvik.

2 Leseveiledning

I det følgende er spesifikke uttrykk, tabell og figurer i rapporten forklart. Ikke alle tall som vises i figurene referer til rapporteringsåret. Effektindikatorer som addisjonalitet og bidrag til kompetanse måles et eller flere år etter mottatt støtte og viser derfor til tidligere år enn rapporteringsåret. Tabellene inkluderer ofte tall i parentes. Disse fremstiller tall fra året før rapporteringsåret.

2.1 Innovasjonsnivå

Innovasjonsnivå anslås av kundeansvarlig og dokumenteres for hvert kundeprosjekt i Innovasjon Norges saksbehandlingssystem. Tallene i figurene viser til rapporteringsåret. Innovasjonsnivåene er definert som følger:

Innovasjon på bedriftsnivå

Omfatter prosjekter i nye eller eksisterende bedrifter som ikke representerer noe nytt enten i form av nye produkter, tjenester, produksjonsprosesser eller organisasjonsformer annet enn for den aktuelle bedrift.

Innovasjon på regionalt nivå

Omfatter prosjekter i nye eller eksisterende bedrifter som tar sikte på produksjon av produkter og tjenester eller bruk av produksjonsprosesser og organisasjonsformer som tidligere ikke er produsert eller benyttet i andre bedrifter i regionen. Formålet skal primært benyttes første gang slike introduseres i regionen, men kan også omfatte prosjekter som styrker regionalt prioriterte innovasjonsmiljø.

Innovasjon på nasjonalt nivå

Omfatter prosjekter i nye eller eksisterende bedrifter som tar sikte på å utvikle og introdusere produkter og tjenester som er nye på det nasjonale marked og prosjekter som omfatter utvikling og bruk av nye produksjonsprosesser eller organisasjonsformer som ikke er introdusert på nasjonalt nivå. Det omfatter også introduksjon av tidligere eksporterte produkter og tjenester på nye markeder utenlands.

Innovasjon på internasjonalt nivå

Omfatter prosjekt i nye eller eksisterende bedrifter som tar sikte på å utvikle og introdusere produkter og tjenester som er nye på et internasjonalt marked. Videre omfatter formålet prosjekter som fører til nye produksjonsprosesser og organisasjonsformer som ikke er kjent internasjonalt.

Ikke relevant

Omfatter prosjekter som ikke er innovasjonsprosjekter.

I figurene vises de forskjellige innovasjonsnivåene i følgende farger og former:

◆ Innovasjon på regionalt nivå

■ Innovasjon på nasjonalt nivå

▲ Innovasjon på internasjonalt nivå

✕ Innovasjon på bedriftsnivå

✱ Ikke relevant

2.2 Driftsrisiko

Driftsrisiko beregnes ut fra bedriftenes regnskaper og brukes som en del av vurderingen av gjennomføringsevnen til bedriften. Driftsrisiko deles inn i fire klasser fra A til D. I figurene i rapporten vises risikoklasse A og B som lav risiko og C og D som høy risiko. Nye tilsagn om lån og tilskudd skal i tråd med policy ikke gis til bedrifter i klasse D, da dette innebærer at det er mer enn 50 prosent sannsynlig for at bedriften ikke vil overleve.

2.3 Prosjektrisiko

Prosjektrisiko er en vurdering av hver enkelt finansieringssak som gjøres av kunderådgiveren under saksbehandling. Prosjektrisiko vurderes på en skala fra 1: svært liten risiko i prosjektet til 6: ekstrem risiko i prosjektet. I denne rapporteringen har vi delt inn skalaen i tre. Liten risiko, normal risiko og høy risiko. Høy risiko gis til prosjekter hvor det er høy risiko i prosjektet og hvor det er i høy grad er usikkert om prosjektet oppnår den inntjening som er lagt til grunn for beslutning.

2.4 Addisjonalitet

Addisjonalitet er en annen betegnelse for utløsningsgrad av et prosjekt. Kapitlene i denne rapporten inkluderer som regel en figur som viser addisjonalitet innen et virkemiddel, en gruppe av virkemidler eller for en målgruppe som f.eks gründere. Dataene er hentet fra Innovasjon Norges kundeeffekt førundersøkelse som gjennomføres ett år etter at en kunde mottok støtte fra Innovasjon Norge. Kundene blir bl.a. spurt om hvorvidt Innovasjon Norge har vært utløsende for prosjektet.

Lav addisjonalitet

Prosjektet/aktivitet ville blitt gjennomført i samme skala og med samme tidsskjema.

Middels addisjonalitet

Prosjekt/aktivitet gjennomført i samme skala, men på et senere tidspunkt eller prosjekt/aktivitet gjennomført i mindre skala, men med samme tidsskjema.

Høy addisjonalitet

Prosjektet/aktivitet gjennomført i mindre skala og på et senere tidspunkt eller prosjekt/aktivitet ikke gjennomført i det hele tatt.

2.5 Bidrag til kompetanse

Bidrag til kompetanse hentes fra Innovasjon Norges kundeeffekt etterundersøkelser som gjennomføres fire år etter at støtten ble mottatt av kunden. Kundene blir spurt om prosjektet har bidratt til kompetanse på en rekke områder. Verdien som rapporteres her er gjennomsnittsverdi for alle kompetanseområdene.

Kundene blir spurt om i hvilken grad prosjektet har ført til:

- Økt kompetanse om produktutvikling
- Økt kompetanse om prosessutvikling
- Økt kompetanse om markedsutvikling
- Økt kompetanse om strategi
- Økt kompetanse om organisasjon og ledelse
- Økt kompetanse om bruk av avansert teknologi
- Økt kompetanse om opparbeiding av bedre nettverk
- Økt kompetanse om internasjonale markeder
- Økt kompetanse om eksport

3 Rapportering av midler fra NFD

3.1 Introduksjon

Budsjettpost	Virkemiddel	Årets ramme	Disponibel ramme	Forbruk
NFD 2421.90 Lavrisikolån	Ordinære			611,4
	Fiskeriformål			1065,2
	Landbruksformål			685,2
Sum lavrisikolån		2 500,0		2361,8
NFD 928.74 Tilskudd til marin bioteknologi	Bioøkonomisatsing	2,5	2,5	
NFD 2421.50 Innovasjon prosjekter	Innovasjonslån	250,2 ³		296,9 ⁴
	Tilskudd			52,2
	Landsdekkende etablerertilskudd			146,7
	Garanti			3,6 ⁵
NFD 2421.70 Bedriftsutvikling og administrasjon	Basiskostnader	356,7	356,7	
	Andre oppdrag			
NFD 2421.71 Programmer	Tilskudd	87,5 ⁶	140,3	111,4
NFD 2421.71 Reiseliv		245,0	270	12,5 ⁷
NFD 2421.72 Forsknings-/utviklingskontrakter	OFU	285,0	407,0	77,0
	IFU			313,9
NFD 2421.73 Tilskudd til kraftintensiv industri	Tilskudd	0	3,4	3,0
NFD 2421.75 Marint verdiskapingsprogram	Tilskudd	22,0	36,7	31,6
NFD 2421.76 Miljøteknologi	Tilskudd	173,4	206,8	197,6
NFD 2421.78 Administrasjonsstøtte for distriktsrettede såkornfond	Administrasjon	4,2	4,2	4,2

Figur 1. Oversikt over forbruk for Nærings- og fiskeridepartementets virkemidler. Disponibel ramme inkluderer annulleringer fra tidligere års tilsagn og udisponerte bedriftsrettede midler fra tidligere år. Midler som er avsatt til dekning av administrasjons- og gjennomføringskostnader inngår i all hovedsak ikke.

Innovasjon Norge har i 2014 gitt lånetilsagn og påtatt seg garantiansvar med bakgrunn i tildelte budsjettrammer fra NFD for ca. 2,66 mrd. kroner og tilskudd til kunder på ca. 945 mill. kroner.

³ Årets ramme brukes både til tilskudd og til tapsfond for innovasjonslån og garantier. Totalramme for innovasjonslån er 500 mill. kroner og for garantier 40 mill. kroner.

⁴ Brutto utlån til kunder.

⁵ Innvilget garantibeløp

⁶ Årets ramme direkte til kunder. Post 2421.71 finansierer mange rådgivings og kompetansetjenester. For oversikt over samlet forbruk, se under rapportering av posten.

⁷ Inkluderer kun ramme til kunder gjennom tjenesten Innovasjon i reiselivsnæringen

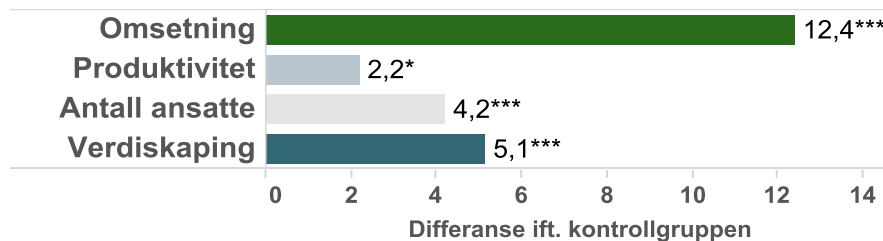
3.1.1 Om oppdraget 2014

I oppdragsbrevet for 2014 viser NFD til hovedmål og delmål som overordnede føringer. I oppdraget rettes for øvrig fokus mot:

- Implementering av nytt mål- og resultatstyringssystem (MRS)
- Forenkling⁸
- Implementering av det nye helhetlige klyngeprogrammet
- Landsdekkende såkornfond
- Fiskeripolitsike målsetninger

3.2 Bidrag til å nå hovedmålet

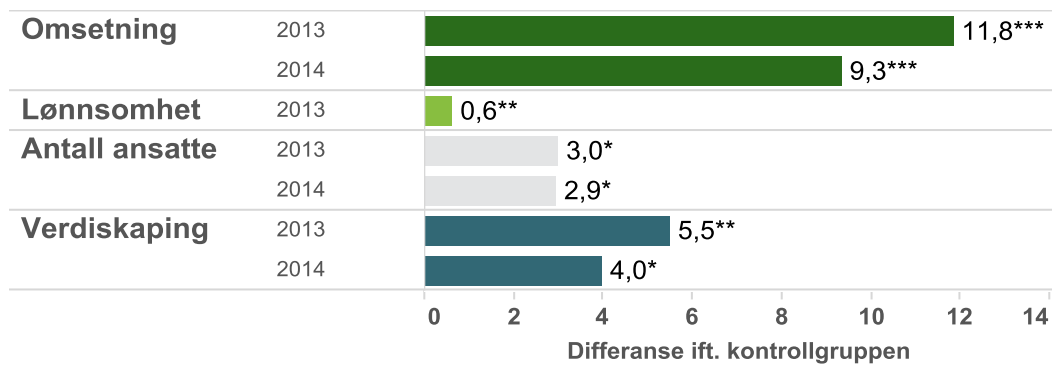
Overordnet viser SSBs analyser for virkemidler finansiert over NFD sine poster (2421.50, 2421.71 og 2421.90) i perioden 2000 – 2013 signifikante estimater på MRS-indikatorene Omsetningsvekst og produktivitetsvekst, samt begge de to støttende analysene for antall ansatte og verdiskaping. Lønnsomhetsveksten er ikke signifikant i beregningene for 2014.

Figur 2. Viser prosentpoeng mervest ift. til kontroll for finansielle virkemidler finansiert over NFD sine poster med unntak av lavrisikolån (post 2421.90). Figuren viser forskjeller i nivået på indikatorene omsetning og produktivitet samt antall ansatte og verdiskaping (støttende analyser). Det var ikke mulig å beregne effekter på lønnsomhet i 2014. Tre stjerner (***) angir at effektene er signifikant på 1 % nivå, en stjerne (*) angir at effekten er signifikant på 10 % nivå. Beregninger som ikke er signifikante er ikke vist i figuren. Beregninger av effekten til lavrisikolån er vist separat i Figur 3.

Når det gjelder måloppnåelse på NFDs oppdrag, om vi ser bort fra lavrisikolån som behandles særskilt under, ser vi at bedrifter som ble finansiert med midler fra NFD første gang de var i kontakt med Innovasjon Norge vokser 12,4 prosentpoeng mer i omsetning enn kontrollgruppen (Figur 2). Dette er ca. tre prosentpoeng høyere enn gjennomsnittet for alle Innovasjon Norges kunder og ca. fire prosentpoeng høyere enn bedrifter som ble finansiert med midler fra KMD første gang de var i kontakt med Innovasjon Norge (se Figur 38). I de støttende analysene finner vi også robuste resultater som viser betydelig vekst i verdiskaping (5,1 pp) og antall ansatte (4,2 pp). Estimaterne for vekst i bedriftsøkonomisk lønnsomhet er ikke signifikante. Fordi utvalget av bedrifter som inngår i kontrollgruppen er endret er det ikke mulig å sammenligne tallene i Figur 2 med tilsvarende tall i fjorårets årsrapport.

⁸ Rapporteres primært gjennom eierrapportering som en del av styrets beretning.

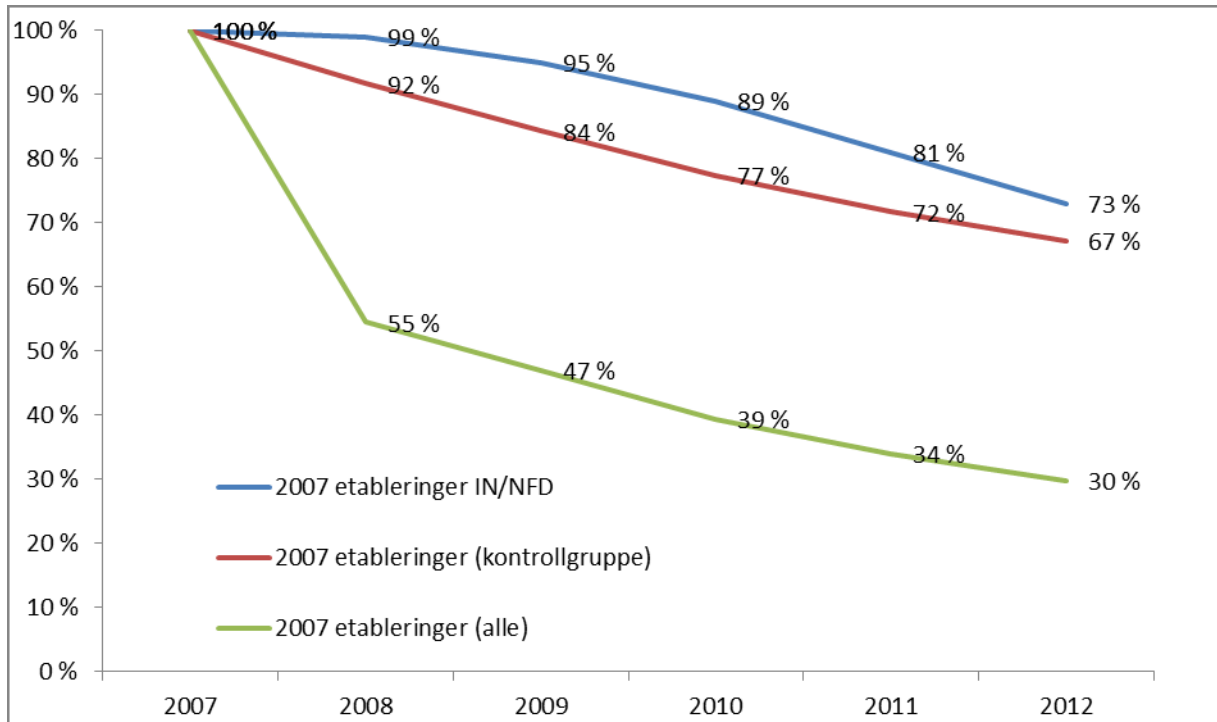
Figur 3. Viser prosentpoeng mervest ift. til kontroll for lavrisikolån til industri, tjenesteyting og fiskeri. Figuren viser forskjeller i nivået på indikatorene omsetning og lønnsomhet samt antall ansatte og verdiskaping (støttende analyser). Det var ikke mulig å beregne effekter på produktivitet og lønnsomhet i 2014. Tre stjerner (***) angir at effektene er signifikant på 1% nivå. To stjerner (**) angir at effektene er signifikant på 5% nivå. En stjerne (*) angir at effektene er signifikant på 10% nivå. Beregninger som ikke er signifikante er ikke vist i figuren. Lavrisikolån til landbruket er ikke inkludert i beregningene.

Vi ser at også lavrisikolånene i stor grad har bidratt til vekst i omsetning. Når det gjelder MRS-indikatoren vekst i produktivitet og lønnsomhet er det ikke sikre estimater, selv om det er positive estimater på de støttende analysene i form av vekst i antall ansatte og verdiskaping. For lavrisikolån er det mulig å sammenligne resultatene fra 2013 til 2014. Vi ser at beregning av effekt på omsetning har gått noe ned, men det er for tidlig å si om dette er en trend.

3.3 Delmål 1 – Flere gode gründere

3.3.1 Effektindikatorer

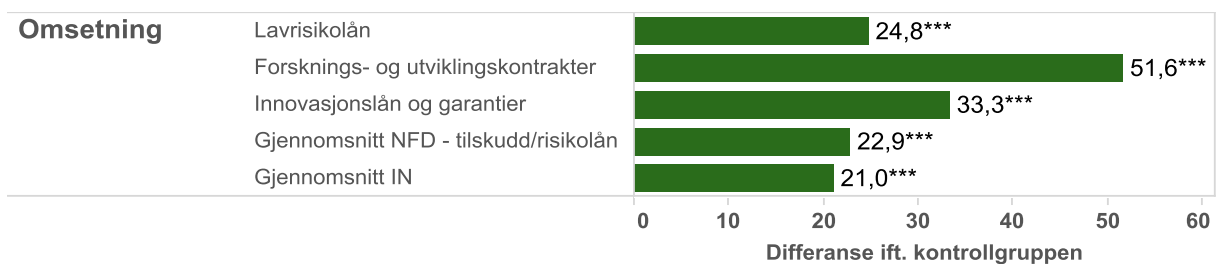
Overlevelse

Figur 4. Overlevelse av bedrifter etablert i 2007 og finansiert fra NFD sine virkemidler (blå) sammenlignet med overlevelse hos kontrollgruppen (rød) og alle nyetablerte bedrifter i Norge (grønn).

Omsetning

Omsetningsvekst er effektindikator for delmål 1

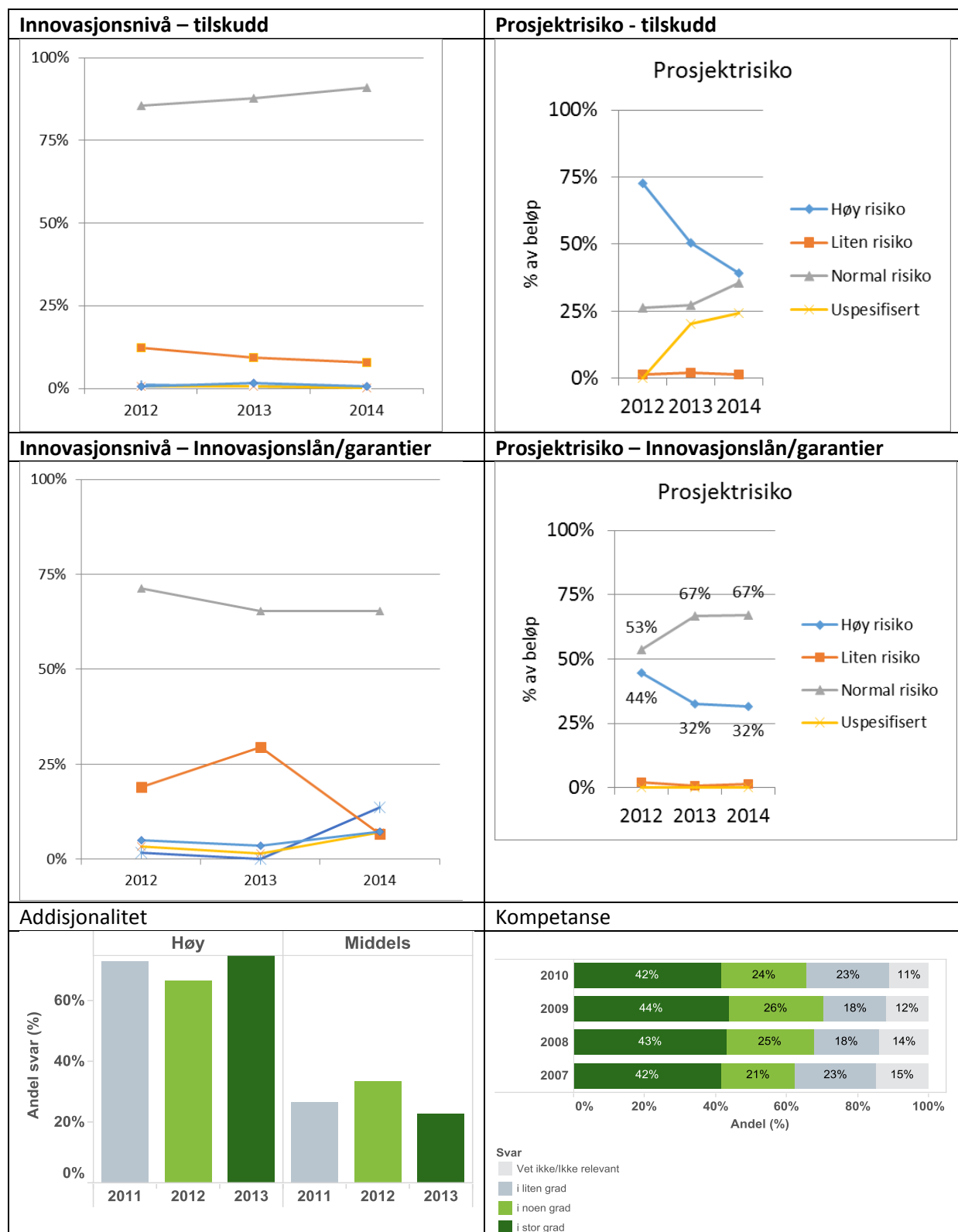

Figur 5. Effekt på gründere finansiert fra NFD sine poster. Figuren viser mervest ift. kontrollgruppen i omsetning for noen rapporteringsenheter finansiert fra NFD sine poster samt gjennomsnitt for alle gründere finansiert av NFD og alle gründere finansiert fra alle IN sine virkemidler. Tre stjerner (***) angir at effektene er signifikant på 1% nivå, to stjerner (**) signifikans på 5 % nivå og en stjerne (*) signifikans på 10 % nivå. Beregninger som ikke er signifikante er ikke vist i figuren.

I 2013 ble det bare produsert estimater for lavrisikolån for gründere under NFDs virkemidler. For 2014 har vi tall for flere rapporteringsenheter. Forsknings- og utviklingskontrakter skiller seg ut ved å ha veldig stor effekt på omsetning. Gründere som har fått tilsagn om Forsknings- og utviklingskontrakter har hele 51,6 prosent høyere årlig vekst i omsetning enn tilsvarende gründere som ikke har fått støtte av Innovasjon Norge.

3.3.2 Resultatindikatorer

Innretningen av tilsagn gitt til gründere i de ulike år viser:

Figur 6. Resultatindikatorer for gründere finansiert fra NFD sitt oppdrag. Figurene viser utvikling i innovasjonsnivå (bruttobeløp), prosjektrisiko, addisjonaltet og driftsrisiko. For innovasjonsnivå, grå: internasjonalt, gult: bedrift, blå: regionalt.

Innovasjonsnivået er jevnt høyt for tilskudd og innovasjonslån/garantier. Det har imidlertid vært en svakt avtakende trend for innovasjonslånene siden 2011 som ser ut til å snu i 2014. For lavrisikolånene er det lavere innovasjonshøyde enn for de andre ordningene, men det har vært en betydelig reduksjon i de saker der innovasjon ikke er relevant og en tilsvarende økning i innovasjon på bedriftsnivå. Om dette er reelt eller om det er et utslag av endret praksis og forståelse av hvordan innovasjon skal defineres er uvisst og trenger en nærmere vurdering før man kan konkludere.

Ingen vesentlige endringer i bidrag til kompetanse. Andel kunder som sier at prosjektet ikke ville bli gjennomført uten hjelp fra Innovasjon Norge (høy addisjonalitet) har økt med 10 prosentpoeng fra 2012 og er var på 77 prosent for kunder som fikk tilsagn i 2013.

3.3.3 Særlig om 2014

Strategiske prioriteringer

Det mangler ikke på gründere som tør å satse i Norge. Hvert år etableres det mange selskaper, men mange forblir små og vi har få internasjonale suksesser. Hva er det som gjør at noen greier å ta steget? Forskning på de bedriftene som vokser mest viser at en av grunnene til at de lykkes bedre enn andre er at de tør å drømme større enn andre⁹.

Målet er ikke å etablere flest mulig bedrifter, men at lovende nyetableringer evner å vokse. For å bidra til at flere drømmer større så har Innovasjon Norge de siste årene spesielt bygget opp flere tilbud hvor oppstartsbedrifter med internasjonalt potensial kan lære internasjonal forretningsutvikling av de beste miljøene.

Antall tilsagn til gründere totalt sett fra alle virkemidler har økt med 15 prosentpoeng fra 2013 til 2014, mens beløpet per tilsagn har gått ned. Spesielt har økningen for landsdekkende etablerertilskudd vært stor. Antall prosjekter som får landsdekkende etablerertilskudd har økt fra 234 541 bedrifter i 2013 til 401 bedrifter i 2014 – en økning på over 70 prosentpoeng (se Figur 23 side 39). Økningen er en konsekvens av strategien om å gi flere mindre beløp raskere i første fase. Gjennomsnittsbeløpet per tilsagn er i underkant av 200 tusen for fase én og 600 tusen for fase to.

Vi har også sett god fremvekst av gründermiljøer i privat regi flere steder i landet de siste to årene. Dette bidrar til å bygge engasjement og en gründerkultur som er med på å gjøre det attraktivt å velge å ta sjansen på å skape noe eget. Innovasjon Norge har et godt samarbeid med disse miljøene og har støttet flere av initiativene.

3.3.4 Hvordan jobber vi?

Det har tradisjonelt vært fokusert på at markedssvikten innenfor entreprenørskap er knyttet til kapitalutfordringer. Ny kunnskap peker imidlertid på at gründernes mangel på forretningskompetanse og markedsorientering er en like stor utfordring¹⁰. Innovasjon Norge har gjort flere endringer de siste årene som skal bidra til å gjøre flere gründere bevisste på markedsorientering og betydningen av at produktet eller tjenesten de leverer dekker et reelt behov i markedet.

I 2014 har vi først og fremst gjort endringer i Etablerertilskuddet. Flere får nå tilgang til midler i en tidligere fase noe som gjør det enklere for oppstartsbedrifter å teste sine forretningsideer i markedet uten at det medfører for stor risiko. Vi har også økt fokus på at den hjelpen vi gir skal bidra til en god læringsprosess for oppstartsbedriftene gjennom bedre kundedialog, raskere behandling, bedre informasjon og forenkling av søknadsskjema.

⁹ The Nordic Growth

Entrepreneurship Review 2012, <http://www.dn.no/nyheter/2014/10/26/1249/Forskning/derfor-lykkes-enkelte-grndere>

¹⁰ Tor W. Andreassen/Journal of ProductInnovation Management og EU " Meeting the challenges of 2020" Report 2011/The Global Innovation 1000: How the Top Innovators Keep Winning

For å bli mer tilgjengelig for gründere som trenger råd, veiledning og sparring introduserte vi Gründertelefonen ved inngangen til 2014. Totalt fikk over 4000 gründere hjelp. Etter tilbakemelding fra kundene vil Gründertelefonen få lengre åpningstider i nær fremtid. Vi tilrettelegger også en ny møteplass og blogg for gründere på nett, «Gründerpulsen».

Nye/endrede aktiviteter

For å møte gründeres behov og utfordringer enda bedre i en tidlig fase har Innovasjon Norge i 2014 gjort flere endringer i etablerertilskuddet:

- Tilskuddet er delt inn i to faser – Markedsavklaring (Fase 1) og Kommersialisering (Fase 2) for å sikre en tidlig markedsorientering og en mest mulig effektiv og smidig oppstartsprosess.
- Vi har redusert egenkapitalandelen og tilbyr nå inntil 100prosent finansiering av eksterne kostnader i Fase 1 og inntil 75 prosent finansiering i Fase 2.
- Tilskuddet er nå rettet inn mot at gründeren skal teste og validere sin forretningside mot potensielle kunder i fase én, før de eventuelt kan få mer støtte til utvikling av forretningsmodell og kommersialisering i fase to.
- Vi gir derfor mindre tilskudd til flere bedrifter i fase én, slik at flere skal få muligheten til å teste ut sine ideer og vokse. Og større tilskudd i fase to til de som da har fått validert sine ideer.

De nye landsdekkende såkornfondene som ble bevilget i 2012 (revidert budsjett) innhentet privat kapital i fondene i våren 2014. De gjorde sine første investeringer i andre halvåret 2014.

Vi har hatt stort fokus på kommunikasjon rundt viktigheten av en sunn gründerkultur i mediene i 2014 og opplever at vi gjennom langt flere positive artikler enn tidligere om gründere der vi bygger og viser frem gode rollemodeller, gjør gründerne til Norges nye «superhelter».

3.4 Delmål 2 – Flere vekstkraftige bedrifter

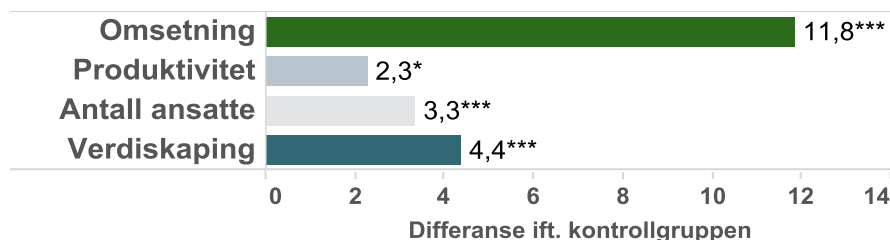
For å nå målet om flere vekstkraftige bedrifter, er det viktig å øke andelen av små og mellomstore bedrifter med særskilte vekstambisjoner. Dette har vært særskilt prioritert i 2014 ved å intensivere arbeidet med å identifisere, mobilisere og prioritere kunder med stort vekstpotensial. For å få bedre grep om dette har vi fått hjelp av SSB til å se etter hvor mye vi er involvert i høyvekstforetak. Vi har brukt den strengeste definisjonen¹¹ av høyvekstforetak og sett etter i våre data. I Norge var det 395 ikke-finansielle høyvekstforetak etter denne definisjonen i 2012. De vokste fra 23 mrd. til 62 mrd. i omsetning i perioden 2009-2012.

35 (9 prosent) av høyvekstforetakene i 2012 er kunder av Innovasjon Norge. De utgjør bare 1,2 prosent av våre 3025 kunder som hadde 10 ansatte eller mer i 2009. Våre høyvekst-kunder omsatte for 5 mrd i 2012 opp fra 2,5 mrd i 2009 og vokste noe mindre enn gjennomsnittet for alle høyvekstforetak. Men økningen i verdiskapingen var likevel på 130 prosent, fra ca én mrd til 2,3 mrd i perioden.

Dette betyr at vi også er godt representert i høyvekst-segmentet i Norge. Selv om det ikke er en del av effektmålingen, er det verdt å analysere nærmere og følge med på fremover. Hvem er de, hvor kommer de fra, og hvilke av våre tjenester benytter de seg ofte av? Vi ser at 12 av de 35 høyvekstforetakene i porteføljen har benyttet seg av NFDs ordninger først, og at disse har vokst med til sammen 280 ansatte fra 2009 til 2012. To har benyttet LMDs virkemidler først, men de fleste, 21 av høyvekstbedriftene har benyttet KMDs virkemidler først.

SSBs effektanalyser av Innovasjon Norges deltakelse år 2000 – 2013 viser følgende signifikante estimater:

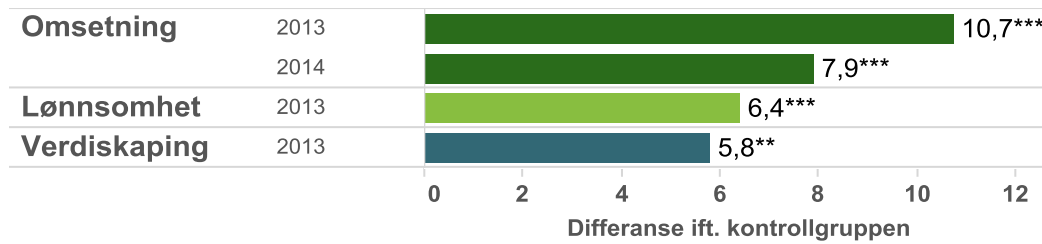
3.4.1 Effektindikatorer

Figur 7. Effekt på bedrifter over tre år finansiert fra NFD sine poster (unntatt lavrisikolån). Figuren viser mervekst ift. kontrollgruppen for indikatorene omsetning, lønnsomhet og produktivitet samt for antall ansatte og verdiskaping for bedrifter finansiert med tilskudd og risikolån finansiert fra NFD sine poster. Tre stjerner (***) angir at effektene er signifikant på 1% nivå, to stjerner (**) signifikans på 5 % nivå og en stjerne (*) signifikans på 10 % nivå. Beregninger som ikke er signifikante er ikke vist i figuren. Effektberegningen for lavrisikolån er vist i Figur 8.

Det er naturlig nok lavere estimater på omsetningsvekst for etablerte bedrifter enn gründere. Dette gjelder også for kunder som har benyttet virkemidler under NFDs poster. Det er ikke sikre estimater på bedriftsøkonomisk lønnsomhet, derfor er ikke det estimatet med i figuren. Foretak som investerer kraftig i innovasjon må regne med lavere lønnsomhet en stund. Men estimatet for produktivitet og verdiskaping, som favner både driftsresultat og lønnskostnader kommer godt ut, dog svakt lavere enn estimatene for alle Innovasjon Norges kunder av etablerte foretak. For kontrollgruppen er endret kan ikke tallene sammenlignes med tilsvarende tall for 2013.

¹¹ Høyvekst foretak i 2012 - foretak som har en gjennomsnittlig årlig vekst større enn 20 prosent over en periode på tre år (2009-2012) og hadde minst 10 ansatte i begynnelsen av vekstperioden (2009). Vi har valgt den strengeste definisjonen der vekst måles i både omsetning og gjennomsnittlig antall ansatte. I statistikkbanken publiserer SSB på en enten eller definisjon. Antall høyvekstbedrifter øker til 644 i 2012, og etter flere år med nedgang, øker antallet til 723 i 2013.

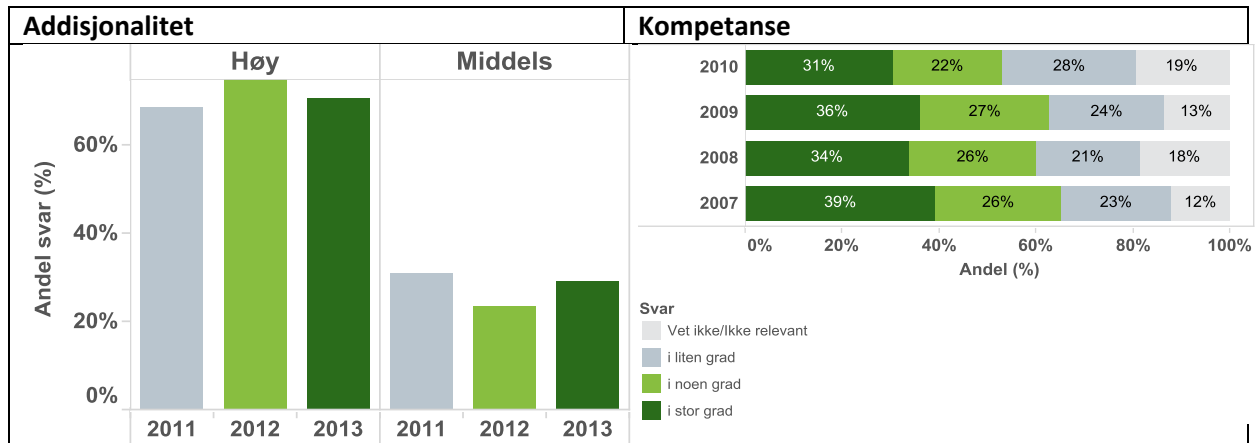

Figur 8. Effekt på bedrifter over tre år finansiert med lavrisikolån. Figuren viser mervækst ift. kontrollgruppen for indikatorene omsetning, lønnsomhet og produktivitet samt for antall ansatte og verdiskaping for bedrifter finansiert med lavrisikolån. Tre stjerner (***) angir at effektene er signifikant på 1% nivå, to stjerner (**) signifikans på 5 % nivå og en stjerne (*) signifikans på 10 % nivå. Beregninger som ikke er signifikante er ikke vist i figuren.

Etablerte foretak som har benyttet seg av lavrisikolån har også signifikante estimater på omsetningsvekst, men ikke på de andre indikatorene, ei heller de støttende analysene (Figur 8). I motsetning til i 2013 da estimatet for lønnsomhet var meget klart positivt og signifiant på lønnsomhet for lavrisikolån, er det ikke det i årets analyse. Vi ser ingen åpenbare årsaker til dette, og vi vil vurdere om dette er et oppfølgingspunkt og kandidat for en dypere analyse neste år.

3.4.3 Resultatindikatorer

Innovasjonsnivå – tilskudd	Driftsrisiko – tilskudd
	<p style="text-align: center;">Driftsrisiko</p>
Innovasjonsnivå – innovasjonslån/garantier	Driftsrisiko – innovasjonslån/garantier
	<p style="text-align: center;">Driftsrisiko</p>
Innovasjonsnivå – Lavrisikolån	Driftsrisiko- lavrisikolån
	<p style="text-align: center;">Driftsrisiko</p>

Figur 9. Resultatindikatorer for bedrifter finansiert fra NFD sitt oppdrag. Figurene viser utvikling i innovasjonsnivå, addisjonaltet, kompetanse og driftsrisiko. For innovasjonsnivå er grå: internasjonalt nivå, oransje: nasjonalt nivå, lys blå: regionalt nivå, gult: bedriftsnivå og blå: ikke relevant.

Det er fortsatt en stor andel prosjekter med andre formål enn innovasjon (ikke relevant innovasjonsnivå) for lavrisikolån. For Innovasjonslån og garantier imidlertid, er det nesten borte i 2014. For tilskudd og innovasjonslån er det høye andeler innovasjon på internasjonalt nivå, mens dette er lavt for lavrisikolån. Det er nok slik at lavrisikolån i større grad finansierer industrialisering og vekst, snarere enn innovasjon. Derfor er det en høy andel ikke relevant, og innovasjon på lavere nivå. For driftsrisiko er det kun små endringer i 2014 og nivåene opprettholdes. Trenden for innovasjonslån mot mindre risiko fra 2011-2013, ser ut til å være brutt i 2014. Det betyr kanskje at dette er det nivået vi vil se her fremover.

Bildet av risikoprofilen for tilskudd er at denne er relativt stabil de siste to årene.

Ser vi på driftsrisikoen i for innovasjonslån/garantier ser vi at andelen relativt risikoutsatte foretak (C) øker i 2014 sammenliknet med 2013, og vi vurderer at dette tilsvarer et mer normalt nivå enn året før. Driftsrisikoen for lavrisikolån har vært relativt stabil over tid, og ligger på det nivå som er ønskelig.

Andelen prosjekter med høy addisjonaltet er redusert noe fra 2012, men er likevel høyere enn i 2011. Andelen prosjekter som sier at prosjektet i stor eller noe grad har bidratt til kompetanse har gått noe ned. Vi ser ikke noen umiddelbar grunn til denne nedgangen. Det er nedgang på alle kompetanseområder unntatt for bidrag til kompetanse om avansert teknologi.

Resultater fra reiseliv

Reiselivsnæringen kan se tilbake på tidenes turistsommer og en vekst som har fortsatt ut året med en økning i antall kommersielle gjestedøgn på tre prosent i 2014. Totalt var det 30,1 millioner kommersielle gjestedøgn i 2014, noe som er en økning på to prosent norske gjestedøgn og seks prosent utenlandske, sammenliknet med 2013. Nye tall viser at også det totale forbruket har økt med 1,5 milliarder kroner sommeren 2014 sammenliknet med 2013. Det har vært en god økning fra mange av Innovasjon Norges satsingsmarkeder med unntak av Danmark og Russland. Samarbeidet med Disneys «Frozen» har vært sentral i markedsføringen i flere av markedene.

Innovasjon Norge har lenge jobbet med å utvikle og markedsføre Norge som et land med flott natur med gode aktivitetsmuligheter. Dette kan indikere at vi har lykket med dette, til tross for at det har vært en nedgang i etterspørselen i våre finansieringstjenester etter mange år med stor investeringsvilje og –evne i reiselivsnæringen.

Resultater fra sjømat

I likhet med tidligere år, øker interessen og etterspørselen etter bærekraftige marine løsninger innenfor havbruk/fiskeri. Befolkningsvekst og økt kjøpekraft øker etterspørselen etter sjømat. Næringen imøtekommer dette behovet med mer oppdrett og levendefangst av torsk. I 2014 ser vi at marin leverandørnæring øker sin andel i Innovasjon Norges Miljøteknologiordning, og det utvikles og oppskaleres flere bærekraftige løsninger.

Dette er en trend som Innovasjon Norge vil støtte fremover, spesielt med å styrke leverandørnæringens muligheter for å oppskalere og utvikle sine løsninger globalt. Marin leverandørnæring er uten tvil en av de næringene med størst potensial i det internasjonale bildet og en viktig brikke i bærekraftig utnyttelse av havrommet.

100 prosent utnyttelse av marine råvarer bør være et mål for norsk sjømatsektor. Full utnyttelse av råvaren er et viktig bidrag for økt lønnsomhet i sjømatnæringen og styrker næringens bærekraft. For å få til dette må hele den marine verdikjeden involveres og koples opp mot nye miljøer. Som i olje- og gassnæringen, må det letes, utvinnes, og prosesseres. Markedsrettet utvikling er en forutsetning for å lykkes i utviklingen av dette næringsområdet.

Utnyttelse av nye marine ressurser vil skape nye marine verdikjeder og nye produkter. Vi er bare i startfasen. Et samspill av ulike virkemidler som bedriftsnettverk, bioraffinering, IFU, Miljøteknologiordningen samt markedsrettet bedriftsutvikling vil sikre vekst i næringer basert på bærekraftig høsting av marine ressurser.

2014 var et «turbulent» år for sjømatnæringen og utestenging fra det russiske markedet står høyest på listen. Over natten forsvant et marked som tok 11 prosent av den totale sjømateksporten. Dette var spesielt kritisk for sildenæringen. Nå på slutten av året viser deg seg at næringen klarte å omstille seg raskt og finne nye markeder for laksen. Situasjonen for sildenæringen er fortsatt uavklart.

Det er ingen ting som betyr på at geopolitiske endringer blir mindre fremover. For en næring som eksporterer over 95 prosent av produktene er det nødvendig å ha en offensiv strategi i forhold til markedene. For å være konkurransedyktig må verdikjedene i sjømatnæringen være sammenhengende og effektive. Dette er en forutsetning for å kunne levere hva markedet etterspør til en hver tid.

- Marin sektors andel av totalt engasjement 2013-2014 har økt fra 24 prosent til 29 prosent (fra 1.545 mill til 1.819 mill). Ca 212 mill av denne økningen er knyttet til andre tjenester enn flåte, flåte øker med ca 61 mill.
- Andel marine prosjekter i Miljøteknologiordningen økte fra fem i 2013 til 11 prosjekter i 2014. I beløp var økningen fra totalt 16,2 mill kr til 47,1 i 2014. Den marine andelen økte fra 6 prosent i 2013 til 12 prosent i 2014. Det er leverandørnæringen som benytter denne ordningen og økningen er et resultat av mobilisering. Leverandørnæringen har potensial langt utover det norske markedet og det er stort behov videre for oppskalering/pilotering av ny teknologi og løsninger.
- Det er økt aktivitet rettet mot utnyttelse av restråvarer fra sjømatnæringen og nye marine ressurser. Det gjenspeiles i økt forbruk av midler fra Bioraffineringsprogrammet. I 2014 bevilget bioraffineringsprogrammet ca 14 mill kr til marine prosjekter av totalt 20,9 mill kr. I tillegg har Miljøteknologiordningen finansiert et par makroalgeprosjekt, som ikke inngår i tallene over. Det ble bevilget 21 mill kr til disse to.
- Markedsrettede prosjekt i bedrifter er finansiert fra MVP. I 2014 finansierte vi 26 prosjekter, med totalt 17,5 mill kr. (I 2013 35 prosjekt og totalt kr 21,1 mill kr innvilget)

3.4.4 Særlig om 2014

Strategiske prioriteringer

Finansieringspolicyen for 2014 ble i hovedsak videreført fra den policy som er lagt for tidligere år, med marginale justeringer. Det er i Innovasjon Norges finansieringspolicy for 2015 understreket et tydeligere krav til betjeningsevne spesielt knyttet til innovasjonslån og garantier fordi man har observert at det er gitt lån i en noe for tidlig fase og fordi man fikk råd om det i en evaluering i 2013.

For at en bedrift skal vokse må den som regel lykkes internasjonalt. Dette krever kompetanse på internasjonal markeds kunnskap og forretningsutvikling. Forenklet kan man si at det er særlig mangel på markedsorientering og risikoavlastning som hemmer vekstkraft. Innovasjon Norge må derfor yte bistand i form av kompetanse, rådgiving, nettverk, profilering og finansiering for å øke markedsorienteringen og avlaste risiko slik at bedriften treffer tiltak som kan gi dem vekst og flere bein å stå på fremover.

Internasjonaliseringstjenestene er styrket for bedre å lykkes med å nå målet om flere vekstkraftige bedrifter. Styrking av samarbeid gjennom nettverk¹² og bedre tilgang til kompetent privat kapital er også en del av tjenestetilbudet. Tjenester som for eksempel Internasjonal markedsrådgivning, FRAM, IFU, risikolån og strategisk posisjonering, treffer denne målgruppen spesielt godt og er prioritert.

For å kunne øke innsatsen ytterligere der vi utgjør størst forskjell og best bidrar til å nå målet om flere vekstkraftige bedrifter, må Innovasjon Norge jobbe smartere og mer effektivt for å frigjøre tid og ressurser.

Et nytt og illustrerende eksempel på mer effektiv bredde er beslutningen om å tilby den praktiske guiden for alle eksportører, «Eksportrådgivningsboken», gratis til alle via internett. Denne har tidligere vært forbeholdt abonnenter. Innholdet når nå alle som ønsker det, samtidig som administrasjonen forenkles.

Internasjonalisering

Norge har et begrenset hjemmemarked. Internasjonalisering er derfor uløselig knyttet til vekst for nesten alle sektorer og særlig høyt spesialiserte nisjeprodusenter som trenger innpass i internasjonale verdikjeder. Det er dessuten høye og irreversible faste kostnader knyttet til eksport som innebærer stor risiko og hindrer vekst.

Vi ser en klar økning av etterspørsel av våre internasjonale tjenester i 2014. I alt leverte vi ca. 1200 tyngre rådgivningsoppdrag og internasjonale bedriftsbesøk til våre kunder. I tillegg besvarte vi om lag 1850 mindre kundehenvendelser innen eksport og internasjonalisering.

Et av Innovasjon Norges oppdrag er å arbeide for at norsk næringsliv utvikler strategiske omdømmeposisjoner i viktige markeder for å oppnå en sterkere internasjonal konkurransevne. En undersøkelse gjennomført for UD i 2014 viser at Norge har et godt utgangspunkt: Norsk næringsliv blir sett på som troverdige og kompetente, og man forventer at norske produkter har høy kvalitet.

¹² Om lag 35 prosent av bedriftene i nettverksprogrammene (Arena, NCE og GCE) har også benyttet andre tjenester i Innovasjon Norge.

UK-NORWAY Partnering for a sustainable future

Nye bærekraftige verdikjeder gjennom bilateralt samarbeid.

Innovasjon Norge har siden 2011 samarbeidet med Innovate UK under overskriften «UK-Norway, partnering for a sustainable future». Det er blitt etablert en bred kontaktflate mellom norske og britiske bedrifter, kunnskapsinstitusjoner og markeder.

Samarbeidet involverer små og store bedrifter med høyt vekstpotensial innenfor grønne kjemikalier og materialer. Norske MicroA benytter sin mikroalgereaktor for å produsere finkjemikalier for britiske Glycomar. Borregaard utvikler en prosess for butanol produksjon fra trevirke som industrialiseres av britiske Green Biologics. Biomega og Algipharma har fått testet sine marine produkter hos CPI, det store britiske senteret for prosessoppskalering. I alt har 12 bedriftsledede F&U prosjekter blitt igangsatt med et samlet tilskudd på ca 40 mill NOK. Dette har resultert i 7 verifiserte prosesser, 6 patentsøknader og 8 produkter, hvorav 3 er lansert i markedet.

Det er viktig at Innovasjon Norges leveranser oppleves som relevante av kundene. Når vi spør kundene, svarer 9 av 10 kunder at de er fornøyde med hjelpen de fikk fra INs kontorer i utlandet. Det er verdt å merke seg at nesten halvparten av disse gir uttrykk for stor/svært stor grad av optimisme for fremtidig vekst¹³.

Positive tall finnes det også for internasjonaliseringsarbeidet ved distriktskontorene: 6 av 10 kunder som mottok lokal EU-rådgiving i 2014 bekreftet at rådgivningstjenesten ga «et viktig positivt resultat» for bedriften.¹⁴ Like mange var enige i at arrangementet kunne føre til en konkret økonomisk effekt for deres bedrift.¹⁵

Nye/endrete aktiviteter

Innovasjon Norge har i de siste årene arbeidet med næringsutviklings innen bioøkonomi, og ser en økt interesse i næringslivet, universiteter og det offentlige.

Som et ledd i å avhjelpe tidligfase vekstbedrifter¹⁶ med kompetent kapital, og dermed fremvekst av nye bedrifter bevilget Stortinget i 2012 midler til opprettelse av to nye landsdekkende såkornfond. Såkornfond er et virkemiddel som treffer bredden av norsk næringsliv, og er viktig for å sikre økt kommersialisering av forskningsresultater. Fondene er privat forvaltet med privat og statlig kapital og som investerer egenkapital i særlig i kunnskapsintensive og teknologisk tunge bedrifter. Fondene ble operative i 2014 og har gjort sine første investeringer.

Det har vært en betydelig økning i aktivitetene på de fleste rådgivningstjenestene i 2014. Særlig gjelder dette designrådgiving, EU-rådgiving, IPR-rådgiving og Internasjonal vekst.

---

13 Pöyry, Førundersøkelsene

14 Egen undersøkelse.

15 Egen undersøkelse.

16 Såkornfondene investerer kun i bedrifter under 5 år

Vekstpotensial

Det er et mål å øke andelen kunder med høyt vekstpotensial. For å få bedre data framover endret vi i 2014 rutinene for å identifisere og registrere kundens vekstpotensial. I alle saker er det nå krav om at kundeansvarlig skal vurdere om en bedrift har høyt vekstpotensial (kan lykkes med å oppnå en omsetning på minst 10 mill. kroner og en vekst i omsetning på minst 100 prosent i løpet av de neste fire år), medium vekstpotensial (kan lykkes med <100 prosent vekst i løpet av de neste fire år) eller lavt vekstpotensial.

For 2014 viser dataene at 14 prosent av antall tilsagn går til bedrifter som vi vurderer til å ha høyt vekstpotensial, mens 56 prosent går til bedrifter med medium vekstpotensial. Siden det er første året vi registrerer på denne måten så er dataene usikre og det er derfor vanskelig å trekke noen konklusjoner. Andelen med høyt vekstpotensial er veldig forskjellig avhengig av hvilken sektor bedriften opererer i. Innen olje og gass, helse, og energi og miljø vurderes at rundt halvparten av bedriftene har høyt vekstpotensial, samtidig har disse et høyt innovasjonsnivå. På nedre del av skalaen kommer landbruk og reiseliv, men når vi tar med dem med moderat vekstpotensial er ikke forskjellene lenger like store.

Slår man sammen bedrifter vurdert å ha høyt og moderat vekstpotensial ser man at disse utgjør 70 prosent av bedrifter vi ga finansiering i 2014. Utfordringen fremover er først og fremst å øke andelen bedrifter med potensial for høy vekst.

Sektor	Andel med moderat vekstpotensial	Andel med høyt vekstpotensial ¹⁷
Energi og miljø	45%	45 %
Helse	34%	53%
Landbruk	57%	5%
Marin	55%	20%
Maritim	65%	35%
Olje og Gass	39%	55%
Reiseliv	67%	12%
Øvrige sektorer	55%	23%
TOTALT	56%	14%

Figur 10: Vekstpotensial per sektor.

¹⁷ Antall tilsagn 522.

3.5 Delmål 3 – Flere innovative næringsmiljøer

Innovative næringsmiljøer er en samlebetegnelse for grupperinger av bedrifter, kunnskaps- og utviklingsvirksomheter, der aktørene samspiller og samarbeider ut fra felles interesser. Dette gir grunnlag for økt innovasjons- og omstillingsevne, økt produktivitet og konkurransekraft.

Innovasjon Norge skal utløse og forsterke samarbeidsrelasjonene i slike miljøer og iverksette aktiviteter som øker aktørenes nasjonale og internasjonale konkurransekraft.

Innovasjon Norge tilbyr flere tjenester som har som sitt viktigste formål å realisere målet om flere innovative næringsmiljøer:

- Norwegian Innovation Clusters
- Kompetanseutvikling i regionale næringsmiljøer
- Bedriftsnettverk
- Regional omstilling

Bedriftsnettverk og Norwegian innovative clusters er finansiert NFD og KMD, mens Regionalomstilling og Kompetanseutvikling i regionale næringsmiljøer er finansiert av KMD. I tillegg til disse tjenestene kommer tjenester med andre hovedformål, men hvor utvikling samarbeid er en sentral del av tjenesten og som dermed også bidrar vesentlig til å utvikle Innovative næringsmiljøer. Dette gjelder Marint verdiskapingsprogram og tjenester som retter seg mot landbruk og reiseliv.

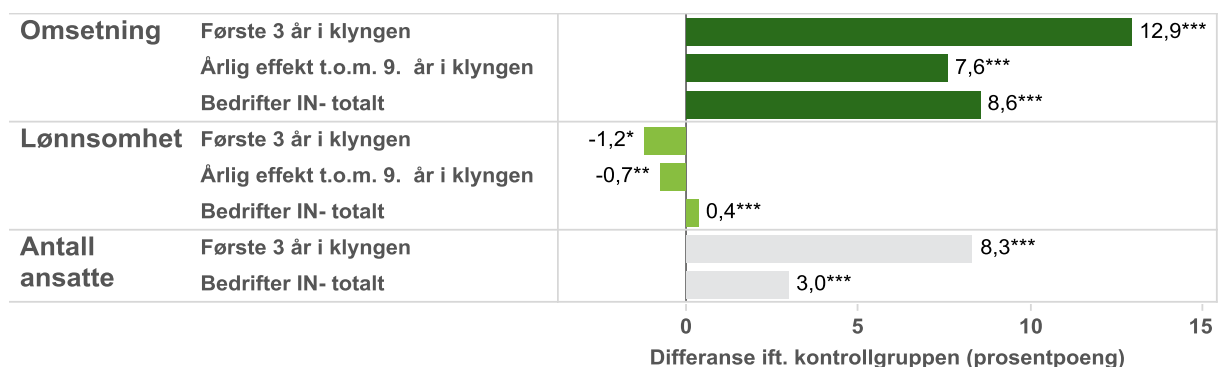
Formålet med Regional omstilling er å gi råd, veilede og kvalitetssikre kommuner/regioner med omstillingsstatus. Regional omstilling har i 2014 gitt 15 tilsagn direkte til omstillingskommunene som medfinansiering av verktøy Innovasjon Norge tilbyr omstillingsområdene.

Oversikt over tjenestenes aktivitet i 2014: (ekskl. bedriftsnettverk finansiert gjennom sektorprogrammer)

3.5.1 Effektindikatorer

Norwegian innovation cluster

Effektanalysene på dette delmålet omfatter de bedriftene som er definert som kjernebedrifter og deltatt i minst tre år i klyngeprosjekter støttet av Arena, NCE og GCE.

Figur 11. Effekt på bedrifter som har deltatt i en klynge. Figuren viser mervekst ift. til kontrollgruppen i prosentpoeng for indikatorene omsetning samt for støtteindikatorene lønnsomhet og antall ansatte.

Effektanalyser fra SSB indikerer at det er forskjeller mellom bedrifter i klyngeprosjektene og bedrifter kontrollgruppen. De første tre årene bedriftene deltar i et klyngeprosjekt så har de en mervekst på 12,9 prosentpoeng i omsetning sammenlignet med bedrifter i kontrollgruppen. Dette er vesentlig høyere enn gjennomsnittseffekten for alle bedrifter som har fått støtte av Innovasjon Norge som har 8,6 prosentpoeng mervekst enn kontrollgruppen.

Effekten er størst de tre første årene. Årlig effekt målt over alle år bedriften er med i et klyngeprosjekt (opp til ni år for noen av bedriftene) er litt lavere enn for bedriftene totalt (Figur 11). De første tre årene er det også vesentlig høyere vekst i antall ansatte hos klyngebedrifter enn hos alle bedriftene sett under ett. Beregning av effekt på antall ansatte er ikke signifikant hvis man også ser på deltagelse utover de tre første årene.

Ser vi på veksten i støtteindikatoren lønnsomhet er utviklingen av denne litt svakere i klyngebedriftene enn i kontrollgruppen dette gjelder både for de første tre årene og over alle årene. Det er ikke urimelig at lønnsomheten er noe lavere i innovative bedrifter.

Det er som nevnt første gang vi har effekttall for klyngebedriftene. Vi har med andre ord ikke noe sammenligningsgrunnlag. Det er en rekke utfordringer knyttet til å sammenligne på tvers prosjektene og over år. Antallet prosjekter er lite og det er store forskjeller mellom prosjektene også innen for det enkelte delprogram (Arena, NCE og GCE).

Prosjektportføljen endres mye hvert år. Variasjonen mht. hvilke bedrifter som er med i et prosjekt kan også være stor. Vi vil i 2015 arbeide videre med å utvikle et analytisk rammeverk som kan kompensere for noen av de utfordringene som er nevnt ovenfor. Dette vi vil delvis gjøre innen for The Competitive Institute og deres initiativ knyttet til evaluering av klynger og klyngeprogrammer/prosjekter.

3.5.2 Resultatindikatorer

Resultatindikatoren er; *samarbeid internt og eksternt*, og *mobiliserte deltakere*. Denne indikatoren måles gjennom registreringer av antall deltakere i klyngeprosjektene, og en surveyundersøkelse til deltakerbedriftene i klynger og bedriftsnettverk. Begge indikatorene suppleres med funn fra gjennomførte evalueringer.

Deltakelse i klyngeprosjektene:

Fra og med 2014 er det innført et nytt system for registrering av deltakere i klyngeprosjektene. Alle deltakerne registreres med kontaktopplysninger, deltakerstatus og organisasjonsnummer, og listene oppdateres en gang pr år med innmeldte og utmeldte.

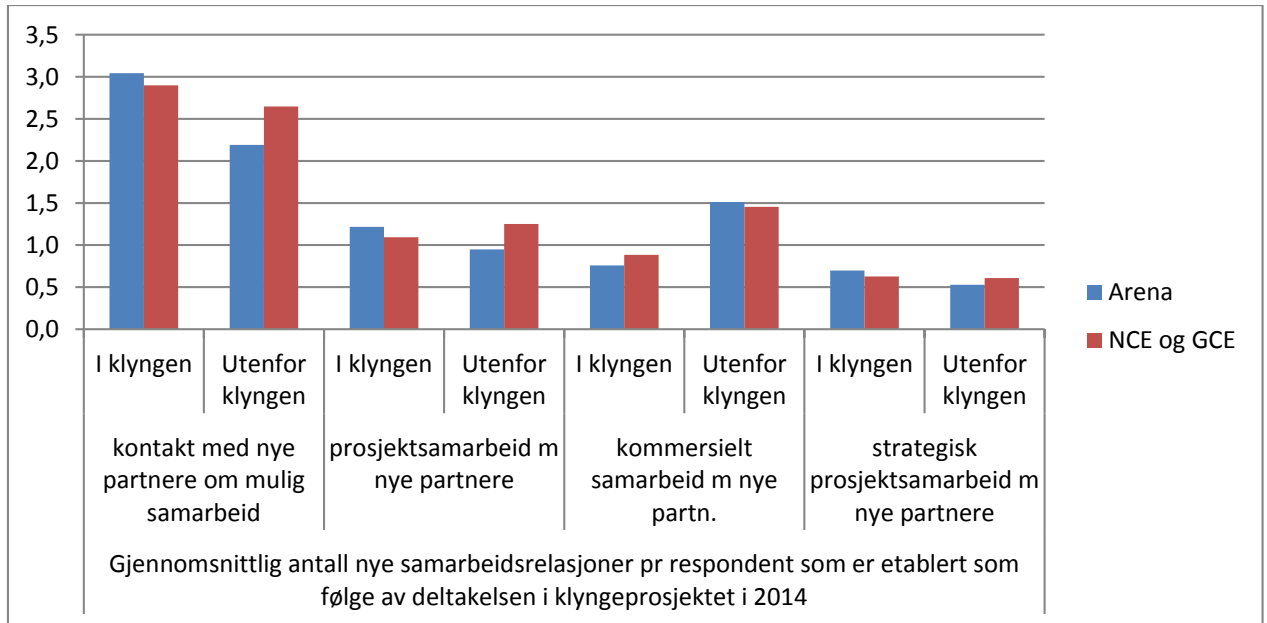
Deltakere pr 01.12.2014	Arena	NCE	GCE	Sum
Kjernebedrifter	561	347	107	1 105
Andre aktive bedrifter	442	221	95	758
Sum bedrifter	1 093	568	202	1 863
Netto nye bedrifter	98	42	19	159
FoU aktører	115	77	16	208
Offentlige utviklingsaktører	66	50	7	123

Figur 12. Deltagelse i klyngeprosjekter per 1.12.2014. Antall kjernebedrifter.

Nye samarbeidsrelasjoner

En sentral strategi i alle tjenestene er å forsterke samarbeidet mellom deltakerne i næringsmiljøene, og mellom disse og eksterne bedrifter og kunnskapsmiljøer. Antall og andel bedrifter som har etablert eller forsterket sitt samarbeid er en viktig resultatindikator. Analysen av denne indikatoren er basert på en spørreundersøkelse til bedriftene i 2014.

De 456 klyngebedriftene (NCE/GCE: 225 og Arena: 231) som besvarte undersøkelsen, rapporterer om i alt 6342 nye samarbeidsrelasjoner med andre bedrifter og kunnskapsmiljøer det siste året som følge av klyngedeltakelsen. Med andre ord har hver bedrift i gjennomsnitt etablert 14 nye relasjoner.

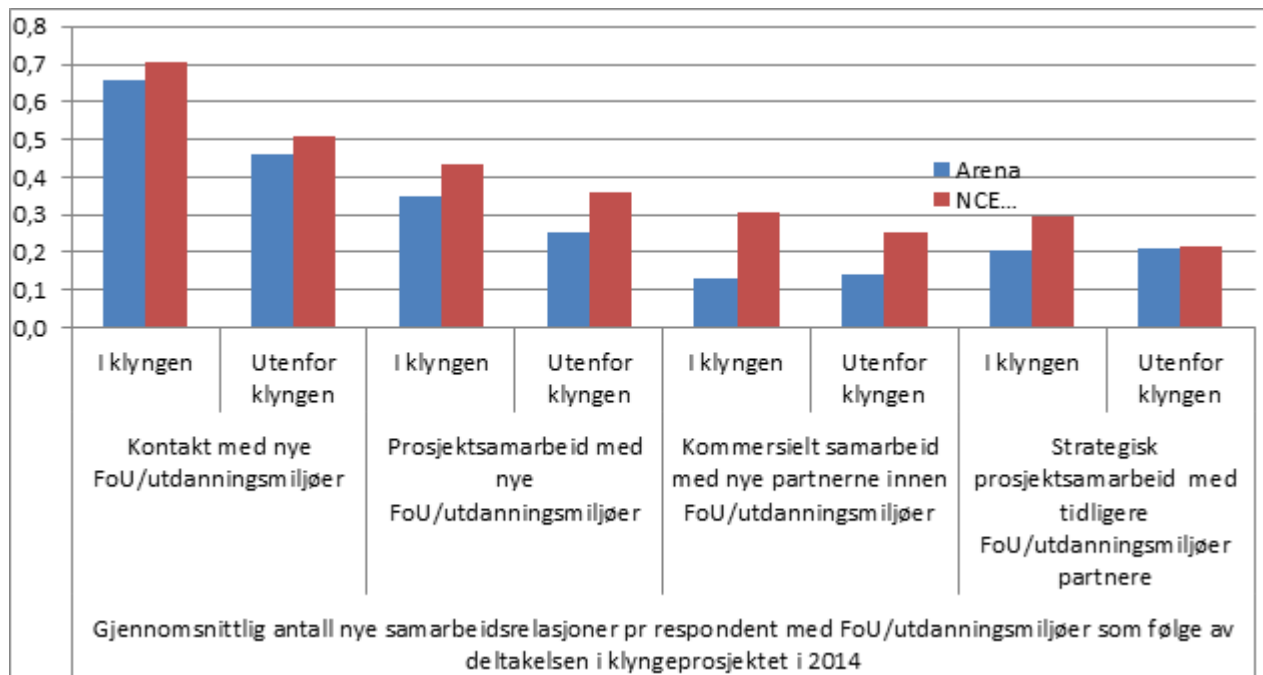
Figur 13. Hovedtrekkene i bedrifters samarbeid med andre bedrifter

Vi ser at bedrifter som deltar i Arena er noe mer orientert mot samarbeidspartnere innenfor klyngen, mens bedrifter i de mer modne klyngene, som støttes av NCE og GCE, i noe større grad etablerer relasjoner ut av klyngen. Dette skillet kommer enda tydeligere frem når vi ser på bedrifter innenfor Arena-støttede klynger i en tidlig fase (år 1-3) i forhold til bedriftene i de mer modne klyngeprosjektene (Arena år 4-5, NCE og GCE).

Det høye antallet nye kommersielle samarbeidspartnere utenfor klyngen avviker fra hva vi forventet. Det vi ser når nærmere på data er at en del av de nye relasjonene er et lite antall prosjekter som står for største delen av «avviket». Det er prosjekter vi i utgangspunktet kan si at vi forventet et slikt «avvik». Her finner vi blant annet Arena Lønnsom vinteropplevelser.

Forskjellen mellom Arena og NCE/GCE blir enda tydeligere når vi ser på nye relasjoner med kunnskaps/FOU-aktører.

Figur 14: Gjennomsnittlig antall nye samarbeidsrelasjoner per respondent med FoU/utdanningsmiljøer som følge av deltakelsen i klyngeprosjektet i 2014.

Her ser vi at bedrifter innenfor NCE og GCE gjennomgående etablerer flere FoU-relasjoner enn Arena-bedrifter. Det viser seg når vi går mer detaljert til verks at også her er det forskjeller mellom bedrifter i nye Arenaprojekter (år 1-3) og veletablerte Arena-projekter (år 4-5). Med andre ord etter hvert som klyngesamarbeidet modnes, etableres det stadig flere relasjoner med FoU- og andre kunnskapspartnere.

De nye samarbeidsrelasjonene kommer også til uttrykk i form av iverksetting av nye, samarbeidsbaserte utviklingsprosjekter. Årsrapportene fra klyngeprosjektene angir hvor mange slike ny utviklingsprosjekter som er et resultat av klyngeprosjektets tilrettelegging. Rapportene fra 2014 (fra 35 klyngeprosjekter) summerer seg opp til følgende antall:

- 658 innovasjonsprosjekter, om lag to av tre av disse er med FoU-partnere
- 261 prosjekter med internasjonal forretningsutvikling som formål
- 120 prosjekter med sikte på nye eller forbedrede utdanningstilbud
- 308 prosjekter med øvrig kompetanseheving som formål

Mobiliserte deltakere

Resultatmålet mobiliserte deltakere i næringsmiljøene er fulgt opp gjennom to resultatindikatorer:

Utviklingen i *antall aktive deltakere* i klyngeprosjektene framgår av deltakerlister som oppdateres en gang pr år, jf. Tabellen over. De 35 klyngeprosjektene som det er hentet rapporter fra, angir et netto antall på 159 nye deltakere. (innmeldte minus utmeldte i 2014). Dette er en indikasjon på at klyngesamarbeidet framstår som attraktivt og tiltrekker seg nye deltakere. Her må det imidlertid også legges til at mange klynger ikke legger opp til en utvidelse av selve partnerskapet, dvs. formelle deltakere, men legger større vekt på å etablere prosjektbasert samarbeid med øvrige bedrifter.

Utvikling i *antall nye bedrifter som etableres* innenfor næringsmiljøene, er fulgt opp i rapporteringen fra klyngelederene. Basert på tilbakemelding fra 30 av klyngene, er det rapportert 89 nye bedrifter/prosjekter med sikte på nyetableringer. Vi er usikre på kvaliteten på denne indikatoren og

legger ikke vesentlig vekt på denne indikatoren i denne årsrapporten. Vi vil i løpet av 2015 se nærmere på hvordan vi kan forbedre kvaliteten på dataene.

3.5.3 Særlig om 2014

Det nye klyngeprogrammet Norwegian Innovation Clusters, ble iverksett i 2014. Programmet viderefører de to etablerte tilbudene; Arena og Norwegian Centres of Expertise (NCE), og introduserer et tredje programnivå; Global Centres of Expertise (GCE). Programmets utlysning i 2014 resulterte i 51 prosjektskisser og 33 prosjektsøknader.

Det ble besluttet å iverksette åtte nye klyngeprosjekter; fire nye Arena-prosjekter, to nye NCE-prosjekter og de to første GCE-prosjektene; GCE Blue Maritime og GCE NODE. Responsen på utlysningen indikerer en svært høy interesse i regionale næringsmiljøer for å delta i klyngeprogrammet.

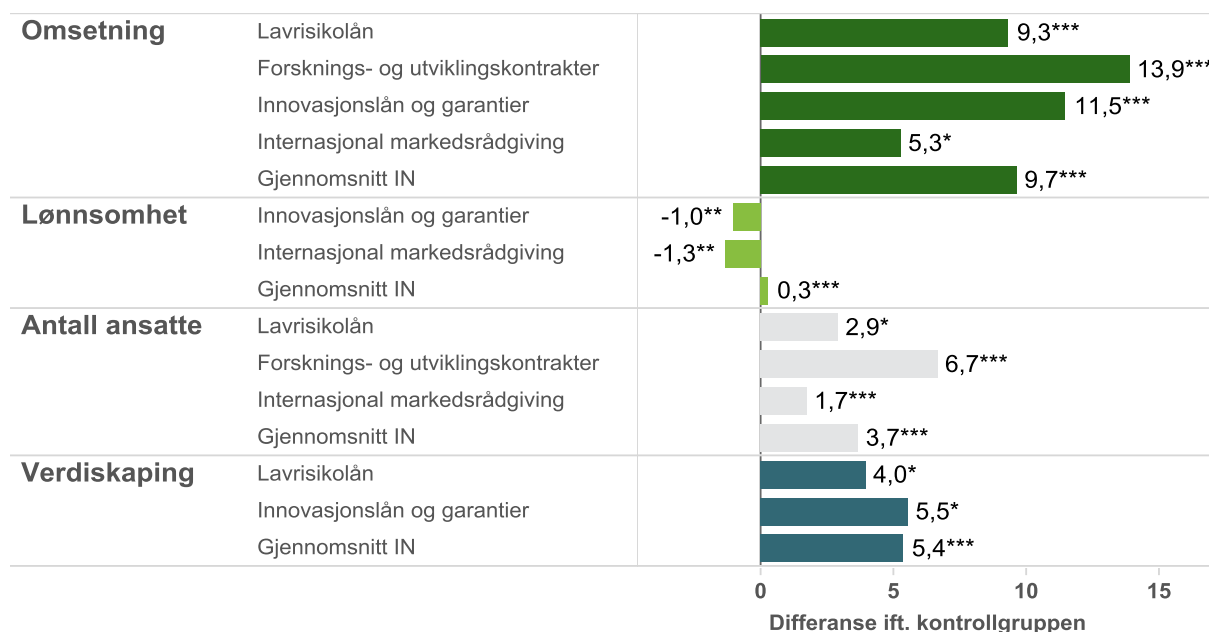
Innenfor tjenesten Bedriftsnettverk ble det iverksatt 16 nye bedriftsnettverk i 2014. Ved utgangen av året omfattet porteføljen totalt 40 aktive bedriftsnettverk som involverer 370 norske bedriftsdeltakere. Det er en stor etterspørsel etter finansiering og faglig støtte. Nye prosjekter finansieres og iverksettes løpende. Det er igangsatt en forsterket satsing på nye internasjonale prosjekter hvor utekontorene har en aktiv rolle. Dette har resultert i mer enn 20 nye prosjektinitiativ.

3.6 Effektanalyser av NFD sine virkemidler

Rapportering av midler bevilget fra NFD skjer på samme vis som i 2013 for hovedmål og delmål. Det er for første gang gjort effektanalyser på delmål tre. En annen utvidelse i 2014 er analyser på fem rapporteringsenheter blant NFDs ordninger i tillegg til lavrisikolån til industri, tjenesteyting og fiskeri. Disse fem er

- Lavrisikolån
- Forsknings- og utviklingskontrakter
- Innovasjonslån og garantier
- Internasjonal markedsrådgiving
- Etablerertilskudd
- Landsdekkende Innovasjonstilskudd

Metoden for estimering av resultatene på rapporteringsenheter er gjort noe enklere enn på departementsnivå og er ikke direkte sammenliknbare.

Figur 15. Effekter på virkemidler finansiert av NFD. Figuren viser forskjeller i nivået på indikatorene omsetning og lønnsomhet samt antall ansatte og verdiskaping (støttende analyser). Det var ikke mulig å beregne effekter på produktivitet for noen av rapporteringsenhetene. Tre stjerner (***) angir at effektene er signifikante på 1% nivå, to stjerner (**) signifikans på 5% nivå og en stjerne (*) signifikans på 10% nivå. Beregninger som ikke er signifikante er ikke vist i figuren. Estimering av effekter på enkeltvirkemidler er gjort med en enklere metode enn estimering av effekter på hovedmål og delmål, de må derfor brukes med større forsiktighet enn andre estimater.

Forsknings- og utviklingskontrakter er det virkemiddelet hvor SSB estimert størst differanse fra kontrollgruppen. Dette er gledelig og i tråd med det vi har forventet utfra tilbakemeldinger fra kundene og tidligere evalueringer av ordningen

I 2014 har vi for første gang estimert effekter av Internasjonal markedsrådgiving som er en av rådgivingstjenestene våre. Analysen viser at kunder som har fått internasjonal markedsrådgiving oppnår en årlig mervekst i omsetning på 5,3 prosentpoeng og en økning i antall ansatte på 1,8 prosentpoeng ift. kontrollgruppen. Utvikling i lønnsomhet går noe ned for disse foretakene (Figur 15). Å gå internasjonalt er meget kostbart, og det er derfor ikke overraskende at dette kan slå

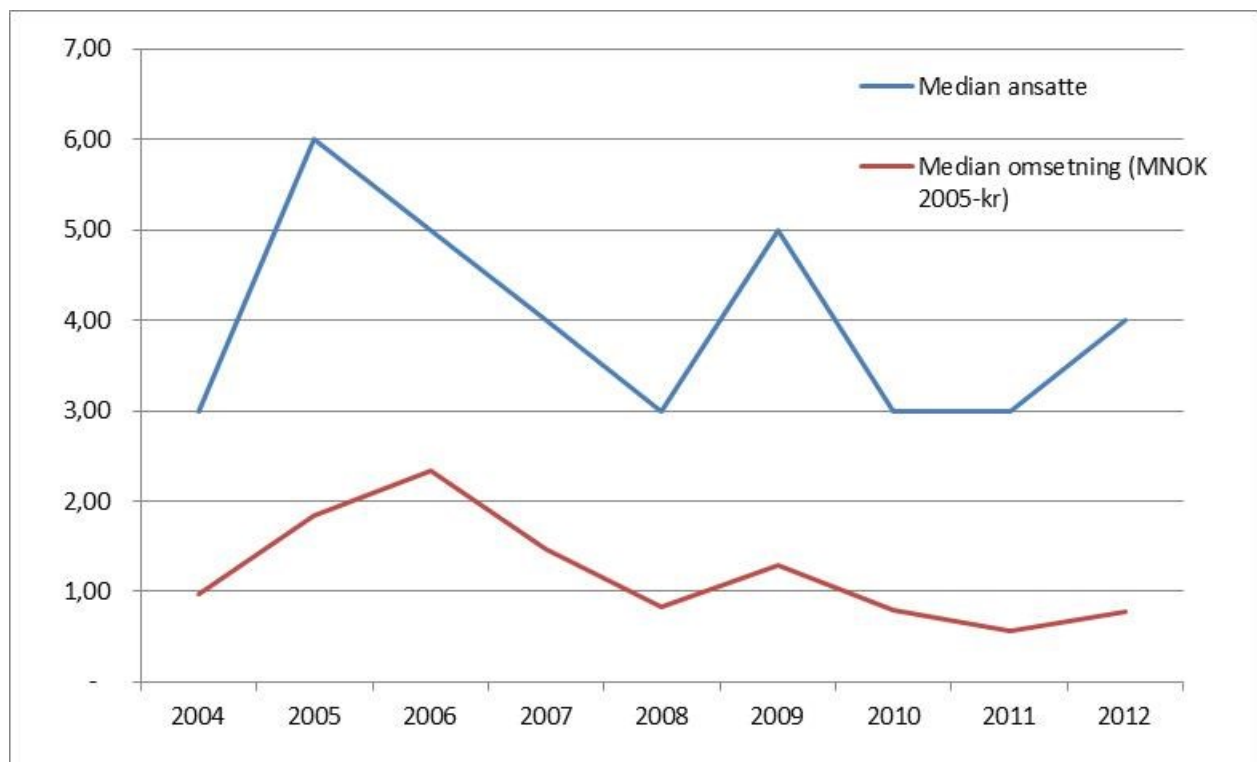
negativt ut på lønnsomheten de første årene. Foretakene som har fått Internasjonal markedsrådgiving er i hovedsak små og mellomstore bedrifter (se Figur 25 side 53), men det er også en del større foretak som benytter denne tjenesten. I porteføljen av kunder som har fått Internasjonal markedsrådgiving dominerer teknisk og forretningsmessig tjenesteyting (21 prosent) sammen med IKT (19 prosent), foran fisk (5 prosent) og maskinvarer (4 prosent).

Mellom Forsknings- og utviklingskontrakter og innovasjonslån er det ikke store forskjeller. Dette tyder på at begge virkemidlene utløser aktivitet og gir god effekt hos bedriftene. Det er også gledelig at lavrisikolån, et virkemiddel som ikke belaster statsbudsjettet, gir god effekt.

3.7 Kjennetegn ved bedrifter som har benyttet NFD sine virkemidler

SSB har i tillegg til effektanalyser sett på regnskapene til Innovasjon Norges kunder og karakterisert kundene våre på det tidspunktet de for første gang henvender seg og benytter våre tjenester. Det er stor spredning og bruk av aritmetiske gjennomsnitt blir fort veldig feil. Derfor bruker vi medianer når vi skal beskrive kundene.

Skal vi tro på tallene omsetter den typiske Innovasjon Norge-kunden for 1,2 mill. kroner og har 4 ansatte når den henvender seg første gang¹⁸. Stemmer dette, må den drive med røde resultattall, og er høyst sannsynlig en ung bedrift i vekst. Variasjonen er imidlertid som sagt stor, og det er derfor få kunder som er akkurat slik.

Figur 16. Omsetning (median) til aksjeselskaper som er en del av utvalget i SSB sin effektanalyse. For bedrifter som har vært kunde av Innovasjon Norge i flere år telles kun det første året. Om vi skiller mellom gründerbedrifter og eldre bedrifter, er medianene for omsetning for de med første regnskapsår i 2012 er tallene hhv. MNOK (2005-kr) 0,1 og 5,2.

¹⁸ Det er langt flere selskaper som har omsetningstall enn det er selskaper som har ansatte. Det betyr at medianer for omsetningstall er lavere enn hva man skulle forvente for bedrifter med n ansatte. «Medianbedriften», slik den her er presentert, finnes nok derfor ikke.

Figur 16 er basert på de samme dataene som SSB har benyttet i beregning av effekter for årene etter at Innovasjon Norge ble etablert. Vi ser at kundene første gang de benyttet oss har blitt noe mindre, både i ansatte og omsetning, men trenden er svak og bildet er egentlig ganske stabilt. Vi ser en liten oppgang i 2009, noe som var å forvente som følge av finanskrisen og vi fikk nye kunder som ikke normalt har bruk for oss da bankene sviktet. I motsatt retning trekker imidlertid opptrappingen av de landsdekkende virkemidlene, spesielt det landsdekkende etablerertilskuddet fra 2009 og nettoeffekten av disse to utviklingstrekkene er svak.

35 av 395 høyvekstforetak (AS) i Norge i 2012 er Innovasjon Norge-kunder. Det betyr at våre kunders andel av høyvekstforetakene er ni prosent. Dette er en lavere andel enn andelen bedrifter med ti ansatte eller flere i 2009 som er Innovasjon Norge kunder (15 prosent). Innovasjon Norge kundene er altså svakt underrepresentert blant høyvekstbedriftene i 2012.

Det er dog ikke overraskende, siden nær halvparten av alle høyvekstforetak normalt er naturlig skjermet for internasjonal konkurranse, slik som innenfor varehandel, bygg- og anlegg, transport og lagring, og Innovasjon Norge ikke er veldig aktive her.

Et annet forhold som gjør at Innovasjon Norge kan være noe underrepresentert blant høyvekstforetakene, er at det er å forvente at det nettopp er i høyvekst-segmentet at private venture- og PE-fond er mest aktive og at behovet for offentlig risikoavlastning vil være noe mer moderat. Innovasjon Norge skal ikke fortrenge private tilbud.

Den typiske kunden varierer noe mellom de ulike virkemidlene.

Virkemiddel	Alder i år	Antall ansatte	Omsetning i mill. kroner	Verdiskaping i mill. kroner	Størrelse på tilsagn (median)
Internasjonal markedsrådgiving	10	9,3	9,7	3,3	
Lavrisikolån	9	5,6	4,3	2,1	2,9
Forsknings- og utviklingskontrakter	6	7,4	4,9	1,8	1,0
Landsdekkende innovasjonstilskudd	6	5,3	3,3	1,5	0,2
Innovasjonslån og garantier	6	6,5	4,3	0,8	2,3
Landsdekkende etablerertilskudd	1	1,5	0,1	0,03	0,3

Figur 17. Medianer for antall ansatte, omsetning og verdiskaping for foretak finansiert av virkemidler. Antall ansatte og alle regnskapsstørrelsene er gjennomsnitt av (deflaterte) medianer for årene 2000-2012 for de aksjeselskapene som inngår i SSBs effektmåling til årsrapport 2014. Tall hentet fra regnskap samme år de benyttet tjenesten.

Figur 17 viser medianene for alder, ansatte, omsetning og verdiskaping og antall ansatte for noen av virkemidlene finansiert fra NFD sine poster. Dette viser at målgruppen for de ulike virkemidlene varierer noe, men ikke altfor mye. Kundene som benytter seg av internasjonal markedsrådgivning er, som forventet, noe større både i omsetning og antall ansatte enn kunder som har fått andre virkemidler fra NFD. Her vil man finne flere av de største selskapene i Norge, så rene gjennomsnitt ville her vært langt høyere enn medianverdiene.

Tallene avkrefter imidlertid at det er veldig store forskjeller mellom brukerne av ulike tjenester. Om man ser bort fra etablerertilskuddet, er det jevnt over små variasjoner. Og bedriftene er jevnt over ganske unge. At halvparten av de som først benytter seg av våre internasjonale markedsrådgivningstjenester bare er 10 år eller yngre, vil kanskje også overraske noen! Man kan kanskje si at kunder som

først benytter seg av lavrisikolån og internasjonal markedsrådgivning, er noe mer modne og i en senere vekstfase, men også disse har en moderat verdiskaping sett i forhold til omsetning og antall ansatte når de henvender seg.

For etablerertilskuddene er «normalen» at det er mellom én og to ansatte i de bedriftene vi støtter, dette gjelder også for etablerertilskudd finansiert av KMD. Men både omsetning og verdiskaping er lavere for landsdekkende etablerertilskudd enn for distriktsrettede. Dette kan ha flere årsaker, og bør derfor studeres nærmere. På den annen side er de absolutte forskjellene små, og selv store relative forskjeller på små tall, er fortsatt små tall. En mulig årsak til forskjellen mellom de to etablerertilskuddene kan være at det er forskjeller mellom hvilke næringer som dominerer, og ulike produkters levetid (f.eks. at produkter i IKT sektoren har kortere levetid enn i bearbeidende industri).

3.8 Støttende analyser

3.8.1 Næringsfordeling

Innovasjon Norge har blitt kritisert for å gi industrien en oppmerksomhet de ikke fortjener. Dette stemmer ikke med fordeling av finansieringstjenester på næring¹⁹. I 2014 ser vi av tilsagnstallene (se vedlegg 2) at under NFDs næringsnøytrale ordninger som innovasjonslån, garantier og tilskudd gikk 27 prosent til industribedrifter. Av verdiskapingen (bruttoproduktet) på Fastlands-Norge, eksklusive offentlig tjenesteproduksjon, som var på 2,7 billioner i 2014, skapte industrien hele 31 prosent (833 mrd). Om Innovasjon Norges midler skulle fordeles ut rettferdig ut fra hvor mye man bidrar til verdiskapingen, burde mao. industrien fått større oppmerksomhet.

Innovasjon Norges nærings- og geografisnøytrale innovasjonsvirkemidler er imidlertid overrepresentert på enkelte andre områder. For eksempel innen fiske, fangst og akvakultur, med 7 % fra de samme ordningene på et område hvor bare 2,5 % av verdiskapingen skjer. Tjenestesektoren utgjør 33 prosent av verdiskapingen totalt i Norge, om vi tar ut offentlig tjenesteproduksjon. Men samlet sett mottok tjenesteytende næringer 56 prosent av de subsidierte ordningene over NFDs budsjett i 2014.

De to klart største områdene innen tjenesteyting var IKT og faglig/vitenskapelig tjenesteyting, begge med 21 % av totalen. I prosent av verdiskapingen på fastlands-Norge står de bare for 5 prosent hver, og Innovasjon Norge er enda mer overrepresentert i disse næringene enn innen fiske og akvakultur.

Å skille så tydelige mellom industri og tjenesteyting som vi gjør for statistiske formål, er imidlertid ikke lenger like relevant med økende kunnskapsinnhold i produktene. Dette kan for eksempel illustreres ved at 3 % av eksportbedriftene eksporterer både varer og tjenester, og står for hele 18 % av eksporten, iflg. en analyse av eksportstatistikken som BI (Solberg, Grimsrud og Aukemann) gjorde for oss i fjor.

For en velutviklet økonomi i Vest-Europa er det dessuten å forvente at de delene av tjenesteytingen som får størst oppmerksomhet i arbeidet med økt innovasjon er tjenester rettet inn mot næringslivet, ikke privatmarkedet.

¹⁹ Denne analysen omhandler kun næringsfordeling av finansielle tjenester. Innovasjon Norges oppdrag mot reiselivsnæringen er ikke inkludert.

3.9 Post 2421.50 Innovasjon – prosjekter, fond

(ramme 250,2 millioner kroner)

Den totale bevilgningsrammen under post 50 ble i statsbudsjettet for 2014 fastsatt til 235,2 mill. kroner. Rammen ble økt med 15 mill. kroner i revidert budsjett. Tilleggsbevilgningen er innrettet mot landsdekkende etablerertilskudd.

Midlene under post 50 skal benyttes til tilskudd, avsetninger til tapsfond for innovasjonslån/garantier og landsdekkende etablerertilskudd. Gjennom bruken av disse midlene skal Innovasjon Norge tilby finansiering til bedrifts- og samfunnsøkonomisk lønnsomme utviklingsprosjekter i hele landet.

Rapporteringen av innovasjonslån/garantier og landsdekkende etablerertilskudd fremkommer som egne kapitler i årets rapport. Av post 50 rammen på 250,2 mill. kroner ble det for 2014 gjort følgende bevilgninger til andre tilskudd:

Tilskudd til virkemiddel	2014	2013
	i mill. kroner	i mill. kroner
Landsdekkende innovasjonstilskudd	21,4 ²⁰	64,6 ²¹
FRAM marked	8,0	-
Innovasjonsrammen NCE	10,0	9,6
Nærskipfart/Maritim Utvikling	12,7 ²²	12,3
Total	52,1	86,5

Figur 18: Bevilgninger av post 50 til andre tilskudd.

3.9.1 Landsdekkende innovasjonstilskudd og tilskudd til FRAM marked

Landsdekkende innovasjonstilskudd

Ordningen landsdekkende innovasjonstilskudd skal stimulere til å få fram flere gode gründere og flere vekstkraftige bedrifter, og primært benyttes i bedriftenes tidlig- og kommersialiseringsfase.

Som det framgår har det skjedd en vesentlig reduksjon i forbruket av landsdekkende innovasjonstilskudd. Dette er i tråd med overordnede prioriteringer.

Tilskudd til FRAM marked

FRAM marked har som formål å bidra til å redusere risikoen og øke hastigheten for bedrifter som ønsker å satse internasjonalt. Denne tjenestevarianten av FRAM ble bevilget ekstra midler i 2014. Disse skal brukes til å delfinansiere åtte nye FRAM markedsprosjekter, og 70 – 75 ambisiøse eksportbedrifter som skal ut i den store verden på jakt etter markedsmuligheter. Prosjektarbeidet på midlene som ble bevilget i 2014 ble først satt i gang i 2015, rapporteringen på disse midlene vil derfor inngå i oppdragsrapporteringen for 2015.

Aktiviteter og leveranser

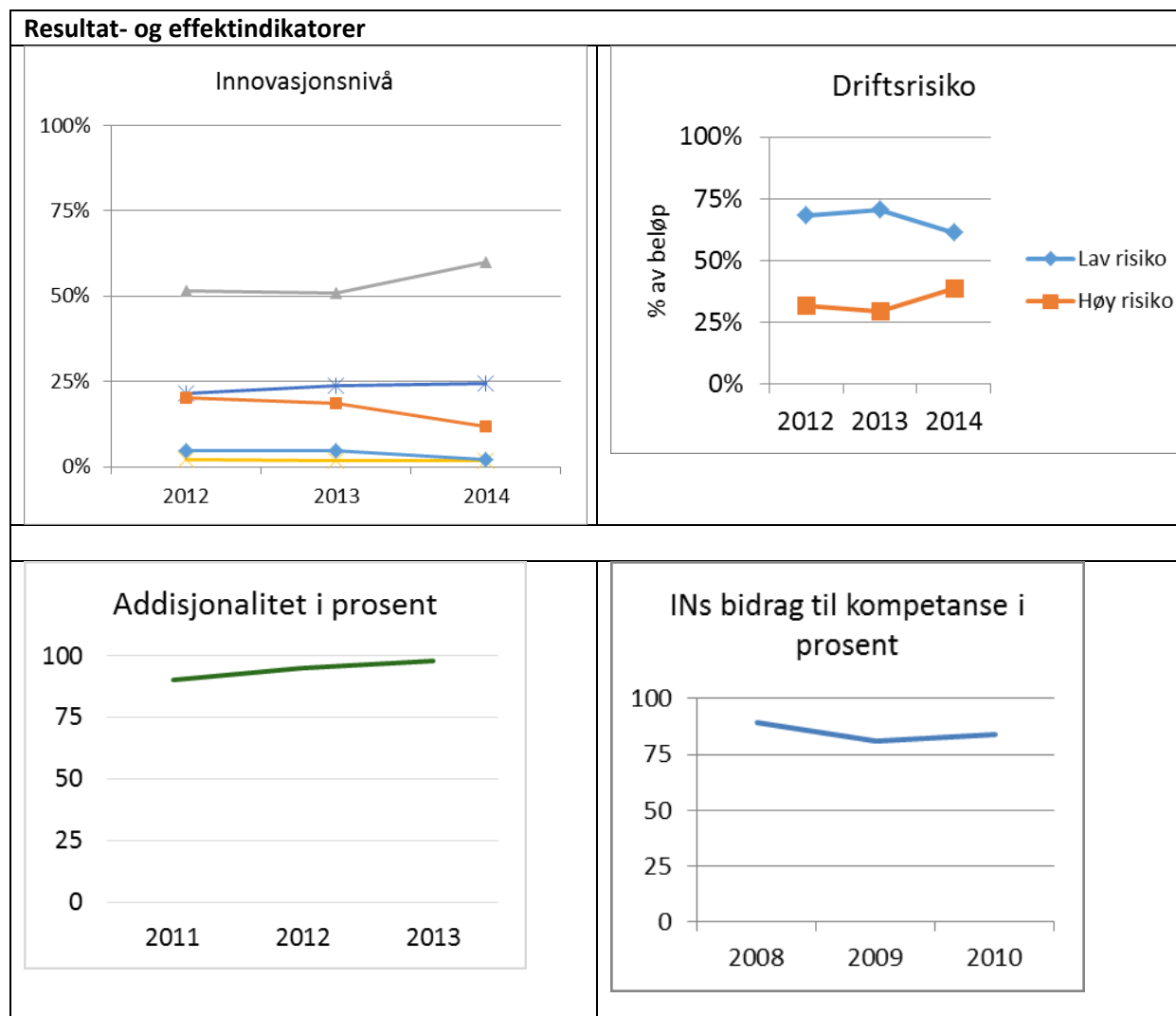
Leveranse	Ramme	Forbruk	Antall tilsagn
	i mill. kroner	i mill. kroner	
Landsdekkende innovasjonstilskudd	21,4	21,4	99 (94)
Tilskudd FRAM marked	8,0	8,0	8

²⁰ Det er i 2014 bevilget 2,5 mill. kroner til dekning av administrasjonskostnader.

²¹ I revidert nasjonalbudsjett 2013 fikk Innovasjon Norge ekstraordinære midler rettet mot norsk skogindustri, og 40 mill. kroner ble knyttet til landsdekkende innovasjonstilskudd.

²² Det er i 2014 bevilget 2 mill. kroner til dekning av administrasjonskostnader.

Resultater og effekter

Figur 19. Indikatorer for landsdekkende innovasjonstilskudd. For innovasjonsnivå er grå: internasjonalt nivå, oransje: nasjonalt nivå, lys blå: regionalt nivå, gult: bedriftsnivå og blå: ikke relevant.

I 2014 er 72 prosent av tilsagnene om landsdekkende innovasjonstilskudd vurdert til å være prosjekter med innovasjonshøyde på nasjonalt eller internasjonalt nivå. Til sammenligning var andelen prosjekter med innovasjon på nasjonalt/internasjonalt nivå i 2013 på 70 prosent.

Kundeeffektundersøkelsen viser en stabil høy addisjonalitet, og et betydelig bidrag til kompetanse over tid, sågar en økning i siste etterundersøkelse.

Totalt sett har 33 prosent av disse tilskuddene gått til flere vekstkraftige bedrifter, mens tallet for flere gode gründere er 13 prosent. Resten er uspesifisert. I 2013 var det til sammenligning henholdsvis 39 prosent og 13 prosent. Målt etter antallet tilsagn er fordelingen 70 prosent bedrifter og 29 prosent gründere. I 2013 var fordelingen 67 prosent og 29 prosent.

Samlet vurdering av måloppnåelse

Estimatene for effekten av landsdekkende innovasjonstilskudd er negative for lønnsomhet og ikke signifikante for de andre indikatorene. Dette tilsier dårligere måloppnåelse enn for andre tilskudd finansiert av NFD. Innretningen på ordningen har i midlertid blitt endret de siste årene for å bidra til

høyere måloppnåelse. Denne endringen vil ikke ennå gi seg utslag i estimatene for effekt. Økning i resultatindikatorene addisjonalitet og innovasjonsnivå tyder imidlertid på at måloppnåelsen har økt.

Avvik

Ingen vesentlige avvik på forbruk eller resultatindikatorer. Estimering av effekten av landsdekkende innovasjonstilskudd viser negativ effekt på lønnsomhet og ingen signifikante effekter på de andre indikatorene (se kapittel 0 side 28 for mer informasjon).

Særlig om 2014

Mesteparten av de landsdekkende innovasjonstilskuddsmidlene og tilskudd til FRAM marked har i 2014 blitt benyttet til mobiliseringsaktiviteter og kompetansebygging. Det har for Innovasjon Norge vært ønskelig å prioritere prosjekt som har effekt for flere kunder fremfor å satse på tiltak i enkeltbedrifter.

Andelen av bevilgninger til landsdekkende innovasjonstilskudd og tilskudd til FRAM marked som har gått til denne type tiltak er redusert, noe som er i tråd med signaler fra oppdragsgiver.

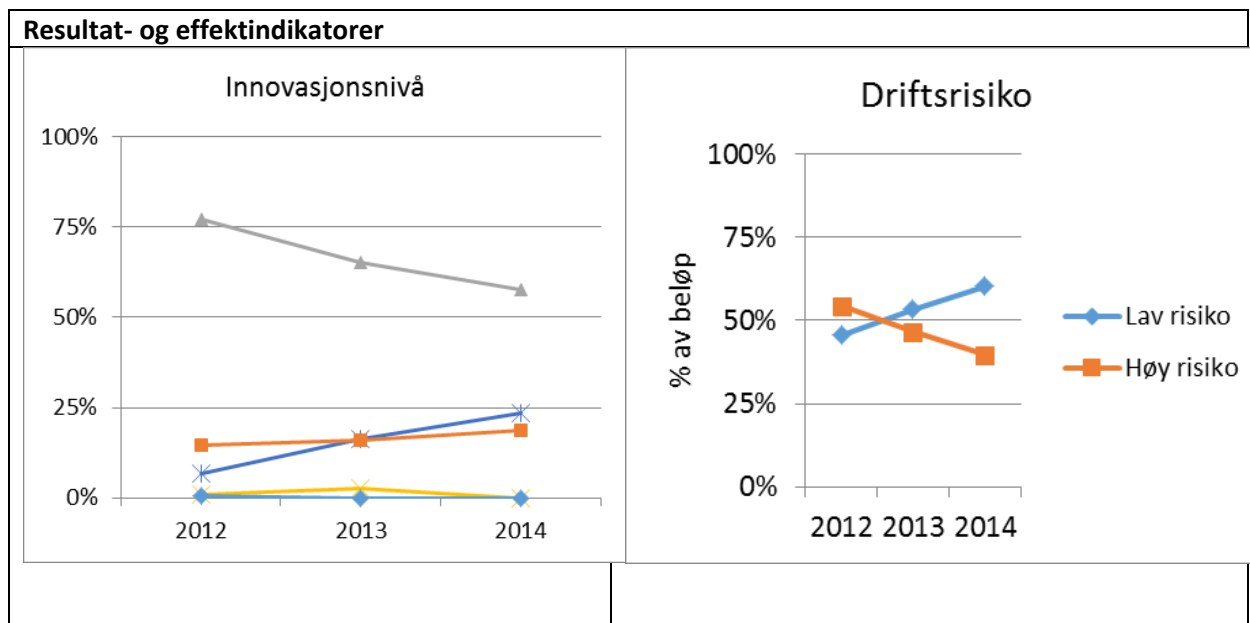
Administrasjon og gjennomføringskostnader

Ingen vesentlige avvik.

3.9.2 Tilskudd Nærskifart/Maritim

Leveranse	Ramme i mill. kroner	Forbruk i mill. kroner	Antall tilsagn
Nærskifart	1,4	1,4 (1,9)	1 (3)
Maritim Utvikling	11,3	11,3 (10,3)	20 (12)

Resultater og effekter

Figur 20: Indikatorer for nærskifart og maritim utvikling. For innovasjonsnivå er grå: internasjonalt nivå, oransje: nasjonalt nivå, lys blå: regionalt nivå, gult: bedriftsnivå og blå: ikke relevant.

Avvik

Ingen vesentlige avvik.

Samlet vurdering av måloppnåelse

I 2014 ble det totalt bevilget 474 millioner i lån og tilskudd til maritim sektor. Av dette ble 12,7 mill. kroner kanalisert gjennom «Maritim Utvikling» og «Nærskipsfartsmidlene». Totalt 21 prosjekt fikk tilskudd, herav to knyttet til nærskipsfart. Dette er på linje med tidligere års bevilgninger. 45 prosent av tilskuddene gikk til «Krevende operasjoner og maritim transport i Nordområdene».

Fordelingen på de øvrige områdene var relativt lik; miljø og miljøvennlig energiutnyttelse 15 prosent, avansert logistikk og forretningsutvikling 12 prosent, maritim omdømme og profilering 15 prosent og nærskipsfart 13 prosent. Det ble også bevilget total 53,9 mill. kroner i innovasjons- og risikolån, fordelt på 16 tilsagn.

Administrasjon og gjennomføringskostnader

Ingen vesentlige avvik

3.9.3 Tilskudd til innovasjonsrammen NCE

Leveranse	Ramme i mill. kroner	Forbruk i mill. kroner	Antall tilsagn
Tilskudd til innovasjonsrammen NCE	10,0	10,0 (9,6)	41 (31)

Samlet vurdering av måloppnåelse

Gjennom Norwegian Innovation Cluster-programmet ble det gjennomført en pilotsatsing benevnt Innovasjonsrammen, der 10 mill. kroner hos syv NCE/Arena-prosjekter initierte 41 nye samarbeidsbaserte innovasjonsprosjekter i den kritiske mobilisering -og konseptualiseringsfasen. Midlene har utløst en rekke nye innovasjonsprosjekter. Dette er nærmere beskrevet under delmål tre - Flere innovative næringsmiljøer.

Avvik

Ingen vesentlige avvik.

3.9.4 Innovasjonslån og garantier

Innovasjonslån er spisset mot innovasjon og internasjonalisering, og er særlig rettet mot å styrke den direkte bedriftsrettede innsatsen i sentrale områder. Ordningen skal bidra til å få fram flere gode gründere og flere vekstkraftige bedrifter. Låneordningen skal i henhold til oppdraget stimulere til utvikling av innovative vekstbedrifter og primært benyttes i bedriftenes tidligfase og kommersialiseringsfase.

Innovasjonslån skal i hovedsak brukes til å finansiere investeringer i anleggsmidler, kapitalstyrking og/eller finansiering av "myke investeringer", som for eksempel kompetanseutvikling.

Garantier for driftskreditt og investeringslån kan gis til små og mellomstore bedrifter som har problemer med å skaffe seg finansiering i bankene på grunn av manglende pantestikkerheter.

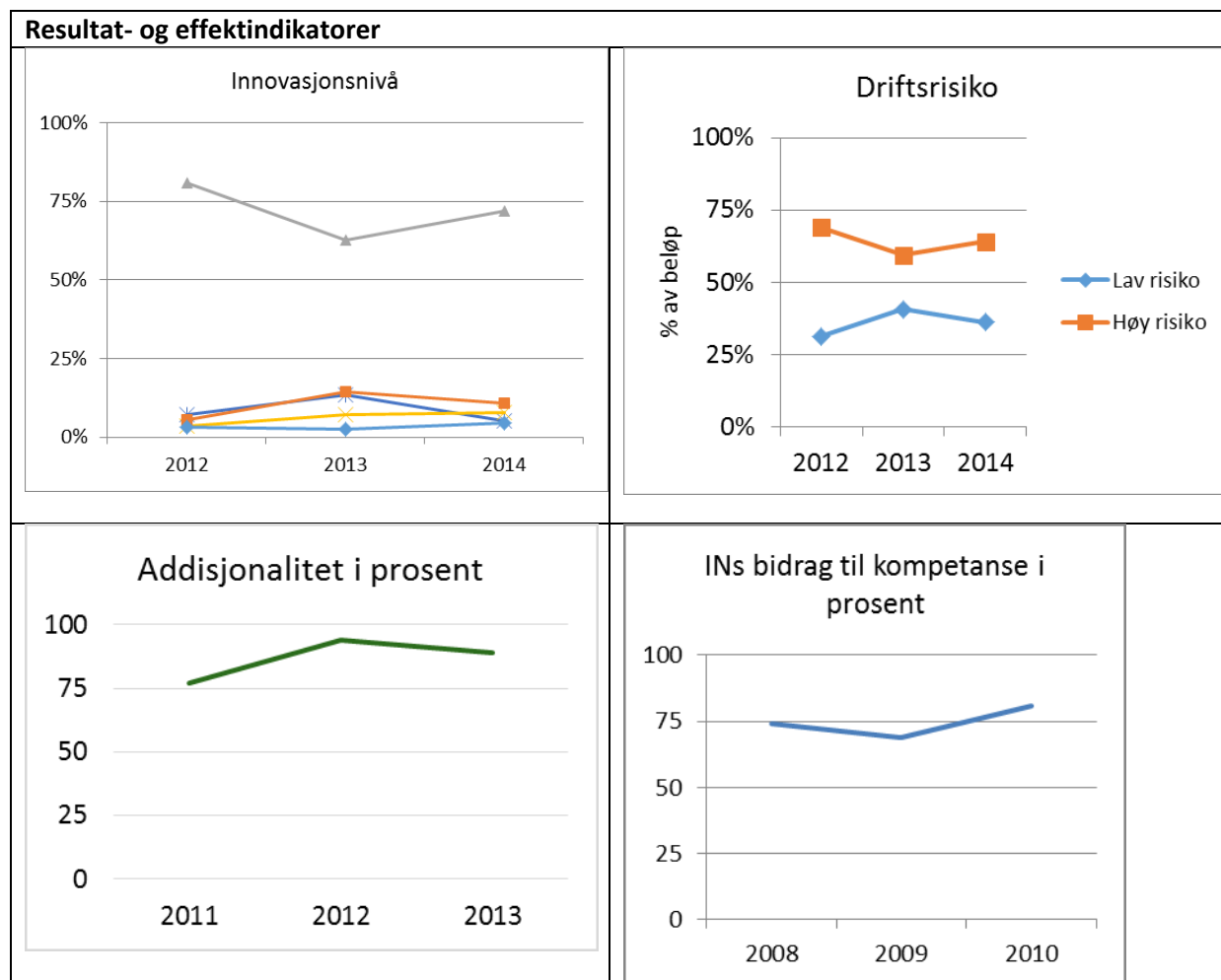
Aktiviteter og leveranser

Virkemiddel	Ramme i mill. kroner	Forbruk i mill. kroner	Antall tilsagn
Innovasjonslån	500	296,9 (322,6)	98 (96)
Garantier	40	3,6 (5,1)	8 (8)

Forventningen for 2014 var at vi kunne få et forbruk på noe nær 350 mill. kroner. Sammenlignet med 2013 har forbruket gått ned med ca. 25 mill. kroner. Det fokuseres på å gjøre ordningen bedre kjent samtidig som kravene endres noe i 2015.

Totalt sett er 76 prosent (72 prosent) av låne- og garanti tilsagnene gått til kunder som hører til målgruppen for delmål to - flere vekstkraftige bedrifter, mens tallet for kunder i målgruppen for delmål én - flere gode gründere er 24 prosent (27 prosent). Målt etter antallet tilsagn er fordelingen 67 prosent til bedrifter og 33 prosent til gründere.

Resultater og effekter

Figur 21: Indikatorer for innovasjonslån og garantier. For innovasjonnivå er grå: internasjonalt nivå, oransje: nasjonalt nivå, lys blå: regionalt nivå, gult: bedriftsnivå og blå: ikke relevant.

I 2014 er 82 prosent av tilsagnene om landsdekkende innovasjonslån vurdert til å være prosjekter med innovasjonshøyde på nasjonalt eller internasjonalt nivå, mot 77 prosent i 2013. Ambisjonen har

vært å opprettholde et høyt innovasjonsnivå for innovasjonslån og garantier, og økningen fra 2013 til 2014 svarer til ambisjonen.

Driftsrisiko-indikatoren gir uttrykk for Innovasjon Norges vurdering av fremtidig gjeldsbetjeningssevne basert på den kunnskap vi har på bevilgningstidspunktet om kundens historiske resultater. I 2014 har vi gitt tilsagn til bedrifter med høyere driftsrisiko enn i 2013, men andelen bedrifter med høy driftsrisiko er likevel lavere enn den var i 2012.

Vår vurdering er at nedgangen for 2012 til 2014 for en stor del kan tilskrives at næringslivet generelt har hatt relativt stabile og gode driftsbetingelser i denne perioden, kombinert med at det i perioden andre halvår 2008 til 2012 var en mer krevende situasjon, preget av større usikkerhet. Vurderingen er at dette bildet trolig har hatt større betydning for utvalget av saker vi har bevilget lån eller garantier til enn at utvalget som sådan bevisst er endret.

Resultatene viser at ordningen har en høy grad av addisjonalitet, og at bidrag til kompetanse er stabilt over tid. At innovasjonslån og garantier bidrar til økt kompetanse understøttes av kundeeffektundersøkelsen.

Avvik

Vi forventet tilsagn om innovasjonslån på 350 mill. kroner i 2014. Volumet har imidlertid gått ned med 25 mill. kroner fra 2013 til 297 mill. kroner i 2014. Dette er vi ikke fornøyde med.

For 2015 har vi foretatt polymessige justeringer med sikte på å gjøre ordningen mer relevant. Endringer i krav til sikkerhet og nytt statstøtteregime har gjort ordningen mer fleksibel. Vi har satt inn tiltak for å markedsføre ordningen bedre i 2014, men trenger å intensivere markedsførings- og mobiliseringsarbeidet enda mer framover. Måloppnåelsen for ordningen er god og vi mener den har stort potensial og vil derfor opprettholde prioriteringen av innovasjonslån framover.

Udisponerte midler ble i 2014 benyttet til å styrke tilbudet av landsdekkende etablerertilskudd.

Det er også positive avvik for ordningen. Vi anser profilen på driftsrisiko i de tilsagn som er gitt i 2014 til å være bedre enn i 2013, og forventer at det vil positivt inn på ordningens samfunnsøkonomiske lønnsomhet framover siden addisjonaliteten også holder seg høy. Bidrag til kompetanse har også økt.

Samlet vurdering av måloppnåelse

Forbruket når det gjelder innovasjonslån er lavere enn vi har forventet. De nye kapitaldekningsreglene i forhold til bankene skulle ifølge bankene selv føre til en vanskeligere kreditttilgang særlig for SMB. Vi konstanterer at kredittgangen i 2014 i liten grad er svekket. I noen grad kan moderat etterspørsel ha sammenheng med moderat investeringsvilje, ettersom også bankene melder om moderat låneinteresse.

Særlig om 2014

Ordningen retter seg mot et marked med betydelige former for markedssvikt, og det er påvist at det er behov for ordningen, men behovet har ikke materialisert seg i stor etterspørsel i form av søknader.

Dette til tross for at vi har arbeidet med å øke markedsinformasjon om våre låneordninger på generell basis, og for risikolåneordningene spesielt.

Begge risikolåneordningene ble evaluert høsten 2013, og den landsdekkende låneordningen fremstår som relevant for å bidra til innovasjon og internasjonalisering. Evalueringen pekte i sin analyse på at vi, særlig for innovasjonslånenevirksomheten, synes å påta oss høy risiko uten å få et tilstrekkelig antall prosjekter som senere leverer avkastning ut over det «normale». Interne analyser bekreftet at det

har vært gitt en del innovasjonslån i utviklingsfase til nye foretak, hvor en normal vurdering vil tilsi at det er for langt fram til omsetning kan etableres og virksomheten har betjeningsevne for lån.

Derfor er det i Policy finansieringstjenester 2015 gjort en justering med sikte på å gjøre risikolåneordningene mer aktuelle for bedrifter som har relativt god økonomi, men som har vansker med kredittilgang for vekst på grunn av svake sikkerheter. Samtidig er det ytterligere fremhevet i policy at det ikke skal gis lån til rene utviklingsprosjekter.

Figur 22 Innovasjonslån og garantier – bedrifter over 3 år. Fordeling av innvilget bruttobeløp på driftsrisiko og prosjektrisiko.

Figur 22 viser sammenhengen mellom Driftsrisiko og Prosjektrisiko for landsdekkende innovasjonslån og garantier innvilget i hhv 2013 og 2014. Pantesikkerhet som inngår som en vurderingsfaktor for lån er ikke med i denne analysen.

I 2014 ser vi en jevnere fordeling av driftsrisiko mellom lav og høy i forhold til 2013. I noen grad betyr dette svakere gjennomføringsevne hos låntaker. Prosjektrisikoen er lite endret i 2014 i forhold til 2013 med en stor overvekt på normal risiko. Prosjekter med både høy drifts- og prosjektrisiko er også stabilt.

Støttende analyser

Innretningen av innovasjonslån tilsagnene i 2014 viser at:

- 51 prosent av årets tilsagn blir vurdert til å være FoU-baserte prosjekter. En økning sammenlignet med 2013-nivået (49 prosent).
- 23 prosent av prosjektene var miljørettet, en nedgang sammenlignet med 2013-nivået (36 prosent).
- 18 prosent av de samlede tilsagnene i 2014 er kategorisert som kvinnerettet. I 2013 var andelen av kvinnerettede prosjekter på 16 prosent. Fortsatt viktig at det arbeides for å øke kvinneandelen i styrer og ledelse for virksomheter som mottar landsdekkende innovasjonslån.
- Den geografiske fordelingen av tilsagte landsdekkende innovasjonslån i 2014 viser at det er gitt slike lån i 15 av 19 fylker. 88 prosent av tilsagnene har gått til bedrifter lokalisert i virkeområdet I, hvilket viser at landsdekkende innovasjonslån er særlig aktuelle for bedrifter i sentrale områder.
- Næringsmessig står gruppen Informasjon og kommunikasjon for den største delen av utlånene med 29 prosent med Industri på plassen like bak, 28 prosent.

Administrasjon og gjennomføringskostnader

Gjennomføringskostnader knyttet til de landsdekkende låne- og garantiordningene²³ var i 2014 33,7 mill. kroner mot 43,6 mill. kroner i 2013. Nedgangen i kostnader knyttet skyldes mindre arbeid relatert til oppfølging av misligholdte og tapsutsatte engasjementer som følge av en mer kontrollert

²³ Omfatter noe mer enn landsdekkende innovasjonslån og garantier

taps- og misligholdssituasjonen, noe lavere antall innvilgede saker samt mer effektiv forvaltning. Overskudd på ordningen, i 2014 25 mill. kroner (16,1 i 2013), tilbakeføres til NFD.

For landsdekkende innovasjonslån er samlet bokført tap i 2014 på 62,7 mill. kroner på et forsvarlig nivå. Bokført tap i 2014 utgjør 4,7 prosent av porteføljen. Ut fra de tapene vi har sett for ordningen over tid, mener vi at årlige tap kan være i størrelsesorden fem prosent av porteføljen.

3.9.5 Landsdekkende etablerertilskudd

Målgruppen er gründere med vekstambisjoner som har en forretningsidé som representerer noe vesentlig nytt i det markedet de skal inn i. Etablerertilskudd skal sikre markedsorientering i en tidlig oppstartfase samt effektive prosesser med nødvendige tiltak slik at gründerne raskere kan begynne å vokse/skalere opp virksomheten. Sentralt mål for tjenesten er at gründerne skal lære så fort og så mye som mulig, med minst mulig ressurser.

Det ble innført en ny policy for etablerertilskudd i mai 2014. De to fasene - henholdsvis «Markedsavklaring» og «Kommersialisering» - er nå tydelig spisset inn mot gründerens oppstart-prosess i henhold til moderne entreprenørskapsmetodikk.

I fase én «Markedsavklaring» skal gründeren få avklart realismen i sin forretningsidé gjennom positiv respons hos potensielle kunder. I fase to «Kommersialisering» skal gründeren få på plass riktig forretningsmodell samt gjennomføre tiltak knyttet til videre kommersialisering.

Kunnskap og erfaring viser at det er vanskelig å selektere de gode gründerne i tidlig fase, dvs. de som evner å realisere sine vekstambisjoner. Derfor gir vi nå mindre tilskudd til fase én (kr. 50 - 150 000) slik at flere gründerne får muligheten til å teste ut sine idéer, - og større tilskudd til fase to (inntil kr. 800 000) til de som har testet og validert sin forretningsidé gjennom positiv respons hos potensielle kunder. Disse prosjektene vil derfor være forbundet med noe mindre risiko enn tidligere, samtidig som sistnevnte fase krever langt flere aktiviteter enn den første.

Aktiviteter og leveranser

Fase	Ramme i mill. kroner	Forbruk i mill. kroner	Antall tilsagn
Fase 1	122,5 (81)	40,5 (34,1)	217 (134)
Fase 2	(inkl.)	106,1 (48,9)	184 (100)
Sum	122,5 (81)	146,6 (83,0)	401 (234)

Figur 23: Fordeling av antall tilsagn og beløp til Landsdekkende etablerertilskudd fordelt på tidligfase (fase én) og kommersiell fase (fase to).

Forbruket av landsdekkende etablerertilskudd (NFD) var betydelig større enn de øremerkede midlene i oppdragsbrevet, noe som viser en stor pågang av spennende prosjekter.

Av totale rammer ønsker vi at omtrent halvparten (50 prosent) går til henholdsvis fase én og fase to. I og med at ny policy først ble innført fra mai i 2013, har vi ikke kommet helt i mål med dette. Både for regionale og landsdekkende etablerertilskudd var forbruket av total ramme ca. 30 prosent til fase én og 70 prosent til fase to i 2014.

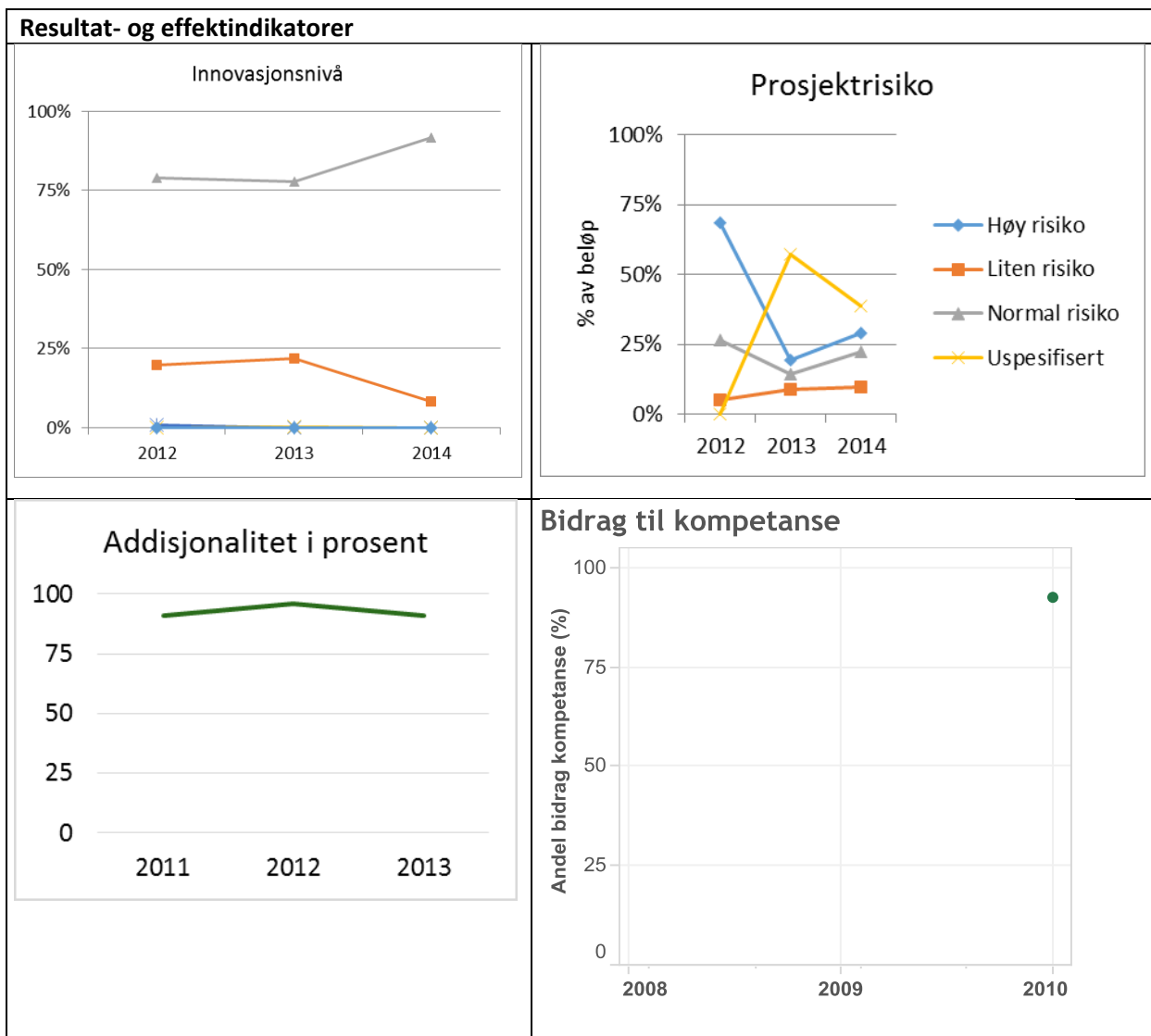
Tatt i betraktning at størrelsen på tilskuddene nå er vesentlig mindre i fase én enn tidligere år, bekrefter dette uansett et stort tilsig av tidligfase gründerne i hele landet, noe som er i tråd med ønsket innretning av tjenesten.

Antall tilsagn for hver fase bekrefter det samme. Av total ramme fra NFD var det 134 tilsagn i 2013 mot 217 tilsagn i 2014, som også viser en betydelig økning av tilsagn til fase én i sentrale strøk.

Resultater og effekter

Vekstambisjoner og nyhetsverdi er de sentrale kriteriene for å gi tilskudd i begge faser. I fase én kan gründeren imidlertid kun sannsynliggjøre nyhetsverdi og markedspotensial. De som derimot får tilskudd til fase to, har validert sin forretningsidé og kan dokumentere både nyhetsverdi og markedspotensial. Det er for tidlig å si noe om hvilke effekter ny policy har i forhold til målet om flere gode gründerne. Men gjennom en innretning av tjenesten som følger smidige og effektive oppstartsprosesser (Lean Start-up), mener vi at vi har styrket muligheten for å nå målet.

Uavhengig av ny policy er bedriftene som mottok tilskudd i 2014 i en tidlig oppstartsprosess. Det vil derfor ta flere år før vi kan dokumentere vekst- og verdiskaping.

Figur 24: Indikatorer for landsdekkende etablerertilskudd. For innovasjonnivå er grå: internasjonalt nivå, oransje: nasjonalt nivå, lys blå: regionalt nivå, gult: bedriftsnivå og blå: ikke relevant.

Andelen innovasjon på internasjonalt nivå (grå strek) ligger på mellom 70 og 85 prosent og har vært sterkt økende det siste året. Dette er en gledelig utvikling for måloppnåelsen for dette virkemiddelet.

Andelen med høy prosjektrisiko har gått noe opp fra 2013 til 2014. Dette henger antagelig sammen med at det internasjonale innovasjonsnivået på prosjektene øker.

Addisjonalitet er veldig høy for dette virkemiddelet noe som gjenspeiler at gründere har få andre finansieringskilder enn Etablerertilskudd i tidlig fase. Tallene bekrefter at Innovasjon Norge er utløsende i nær sagt alle sakene.

Etablerertilskudd og IFU/OFU peker seg ut som de tjenestene som gir best bidrag til kompetanseøkning. For Etablerertilskudd bør spesielt nevnes at den nye innretningen av tjenesten med fokus på moderne entreprenørskapsmetodikk, i seg selv tilfører kompetanse.

Samlet vurdering av måloppnåelse

Gjennomsnittlig tilsagnsbeløp i fase én er 0,2 mill. kroner og i fase to 0,6 mill. kroner. Dette er i tråd med ny policy om å gi flere gründere mindre beløp i markedsavklaringsfasen, mens de som har kommet over i kommersialiseringsfasen får høyere beløp.

Markedssvikten i den tidlige oppstartfasen har tradisjonelt vært knyttet til kapitalutfordringer. Ny kunnskap viser at gründerne vel så mye mangler evnen til markedsorientering i praksis, evnen til å finne frem til en bærekraftig og skalerbar forretningsmodell for det markedet de skal inn i, samt evnen til å tenke internasjonalt fra første stund.

For å få frem flere gode gründere er derfor tett oppfølging og veiledning fra Innovasjon Norge spesielt viktig i fase to når idéen/løsningen skal kommersialiseres. Mange bedrifter som har fått Etablerertilskudd har derfor også fått tilgang til andre tjenester, - eksempelvis Mentortjenesten for gründere, internasjonale kompetanseprogrammer (GET og TINC) og ulike rådgivningstjenester (bl.a. IPR og design).

Ovennevnte er helt sentralt for måloppnåelse. Sammen med finansiering arbeider vi derfor for ytterligere vektlegging av andre tjenester i vårt mobiliseringsarbeid.

Samtidig ønsker vi at gründerne i større grad tester sine hypoteser i markedet og utvikler bedriften i henhold til moderne entreprenørskapsmetodikk. Våre rådgivere må derfor selv ha kompetanse på dette området, og ikke minst anledning til å bruke tid på denne type rådgivning for å få frem flere gode gründere.

Særlig om 2014

Ny policy for etablerertilskudd medførte store endringer i 2014. Det ble blant annet lagt vekt på mer pedagogisk informasjon og veiledning, enklere hjelpetekster i e-søknadsmalen og tettere samarbeid mellom kunderådgiverne på samtlige distriktskontorer for å sikre at tjenesten blir praktisert og kommunisert mest mulig konsistent overfor gründere i hele landet.

Når det gjelder sistnevnte, ble det etablert et eget fagnettverk for «flere gode gründere». Kompetanseutvikling og erfaringsutveksling har stått sentralt i dette nettverket, noe som har bidratt til et kvalitativt løft for hele vår gründeratsning.

Avvik

Innovasjon Norge arbeider med å redusere saksbehandlingstiden vesentlig for etablerertilskudd fase en. Vi har igangsatt et strategisk prosjekt hvor målet er å redusere saksbehandlingstiden vesentlig gjennom endrede arbeidsprosesser og økt digitalisering. Målet er å komme ned på fire dagers behandlingstid for de kundegruppene hvor det er forsvarlig og en kraftig reduksjon av gjennomsnittlig saksbehandlingstid totalt.

Administrasjon og gjennomføring

Administrasjon og gjennomføringskostnadene for landsdekkende etablerertilskudd utgjorde 13,9 mill. kroner i 2014, som er en økning på 2 mill. kroner fra 2013. Dette skyldes dels utviklingsarbeid i det nyetablerte fagnettverket samt et betydelig arbeid som ble lagt ned i tydeliggjøring og forenkling av tjenesten både internt og overfor kunder.

3.9.6 Investerings- og tilskuddsfond for Russland og Øst-EuropaNordvest-Russland

Innovasjon Norge forvalter Investeringsfond for Nordvest-Russland og Investeringsfond for Øst-Europa. Formålet med Investeringsfond for Nordvest-Russland er å fremme nærings samarbeid mellom Norge og Nordvest-Russland. Prosjekter som sikrer næringsaktivitet i Sør-Varanger kommune skal prioriteres. Investeringsfond for Øst-Europa skal fremme nærings samarbeid med det øvrige Russland og landene i Øst-Europa som ikke er medlemmer av EU.

Begge investeringsfondene skal tilby egenkapitalinnskudd og ansvarlige lån sammen med en norsk medinvestor. Innovasjon Norge skal prioritere prosjekter der fondenes deltagelse er utløsende for at prosjektene realiseres.

I tillegg forvalter Innovasjon Norge Tilskuddsfond for nærings samarbeid med Nordvest-Russland for å styrke samarbeidet mellom norske og russiske bedrifter i regionen. Fondet ble opprettet i 1996 og skal nyttes til å støtte utredninger, planlegging og tilrettelegging av kommersielle prosjekter av stor betydning for videreutvikling av nærings samarbeidet med bedrifter i Nordvest-Russland.

En evaluering av ordningene ble utlyst i desember 2014 og vil foreligge tentativt i juni 2015.

3.10 Kap. 2421, post 70 Bedriftsutvikling og administrasjon

Type aktivitet	2013	2014
Basiskostnadene		
Administrerende direktør	3,6	3,4
Ledere ved utekontorene	62,1	62,0
Ledere ved distriktskontorene	23,6	20,0
Honorar hovedstyret, regionstyrer og valgkomiteer	7,5	7,8
Grunnkapasitet distriktskontor	19,3	19,8
Virksomhetsstyring, styringsdialog med eierne og overordnet strategiarbeid	47,2	49,4
Innspill til nasjonal og regional politikktutforming	12,0	11,6
Deltakelse i utviklingsprosesser på nasjonalt og regionalt plan	5,4	6,2
Fysisk og digital infrastruktur for basisfunksjoner	14,0	12,5
Sum	194,7	192,7
Andre oppdrag under post 70		
Enterprise Europe Network	4,0	12,1
Samarbeid med utenriksstjenesten	7,2	6,8
Tilrettelegging av norske bedrifters deltakelse i næringslivsdelegasjoner	8,4	6,2
Tilrettelegging for industriell deltakelse ved forsvarsanskaffelser	1,7	1,7
Rådgivingstjenester om immaterielle rettigheter	6,2	6,6
Handelsteknisk rådgivning og kursvirksomhet	3,7	4,1
Hjemhenting av kunnskap	5,5	5,4
Rådgivning og formidling ved utekontorene knyttet til spørsmål om internasjonalisering og internasjonale forretningsmuligheter, samt nettverksbygging	99,4	111,2
Administrasjon av såkornfondordningen	3,4	3,9
Administrasjon Skattefunnordningen	5,3	6,0
Omstillingsavsetning		41,5
Sum	339,5	398,15

Se også under kapittel 6.2 side 169.

3.11 Andre oppdrag under post 2421.70

3.11.1 EU-rådgivning

EU-rådgivingstjenesten leverer kompetanse- og rådgivnings rettet mot bedrifter med internasjonale ambisjoner. Viktigste element i tjenesten er å sikre at norske bedrifter får mest mulig igjen for Norges tilknytning til EU gjennom EØS-avtalen. Tjenesten leverer kunnskap og rådgivning om EU-regler, EU-policy og EU-programmer, samt gode nettverkingstjenester.

Aktiviteter og leveranser

I 2014 nådde Innovasjon Norges EU-rådgivningstjeneste et stort antall bedrifter med tjenester som spenner fra informasjon- og kursaktivitet til dybderådgivning for den enkelte bedrifts internasjonale strategi. 1651 bedrifter deltok på arrangementer, kurs og workshops, 203 bedrifter mottok individuell rådgivning. Mer enn 1800 bedrifter fikk mer generell informasjon og rådgivning.

Resultater og effekter

EU-rådgivningen har vært med i kundeserviceundersøkelsen med et mer representativt antall siden andre kvartal 2014. Tilbakemeldingene for tre kvartaler i 2014 tyder på at tre av fire kunder av EU-rådgivningstjenesten er enige i at de fikk tilført kompetanse som var tilpasset deres behov.

Samlet vurdering av måloppnåelse

Tjenesten er godt etablert og dekker hele landet. Måloppnåelsen er god for generell informasjonsvirksomhet, mer generell rådgivning og kurs. Det vurderes at tjenesten bør legge økende vekt på dybderådgivning for den enkelte bedrift, skal vi oppnå ønsket effekt over tid og i større grad bidra til delmålet om vekst i bedrifter.

Avvik

EU-rådgivningstjenesten har tydelig overoppfylt sine mål for mobiliseringsaktiviteter til EUs Horisont 2020-programmet, særlig for seminar og kurs. Imidlertid var det noen mindre negative avvik for rådgivningsaktiviteter knyttet til EU/EØS lovgivning og regler.

Særlig om 2014

Nye oppdrag knyttet til mobilisering av norske bedrifter til EUs program på Forskning og innovasjon, Horisont 2020, har medført en viss endring av fokus for tjenesten. Innovasjon Norge er nå formelt kontaktpunkt for to temaer under Horisont 2020, SMB-instrumentet og kapitalvirkemidlene. I tillegg førte beslutningen om at Norge ikke skal delta i COSME-programmet til at mye ressurser har gått med til å sikre tjenestens videre liv. Finansieringen fra EU opphørte ved årets slutt, og har blitt erstattet av nasjonal finansiering, dels ved tilførsel av nye midler og dels gjennom Innovasjon Norges ordinære budsjett.

Støttende analyser

I tillegg til at tjenesten siden andre kvartal 2014 er en del av kundeserviceundersøkelsen, gjennomføres det regelmessige kundeundersøkelser på oppdrag fra Europakommisjonen. Generelt uttrykker der et stort flertall av bedriftene at de er svært tilfredse eller tilfredse med tjenesten de har fått levert.

Bedrifter som mottar dybderådgivning får også i hvert enkelt tilfelle direkte spørsmål om effekten rådgivningen har hatt, eller forventes å få, for bedriften (økonomisk, markedsmessig mv).

Administrasjon og gjennomføringskostnader

Ingen vesentlige endringer

3.11.2 Samarbeid med utenriktjenesten

Samarbeidet med utenriktjenesten er forankret i samarbeidsavtalen mellom UD og Innovasjon Norge. I de ulike markedene der Innovasjon Norge har kontor omfatter dette en rekke tiltak og arrangementer i regi av Team Norway lokalt eller bilateralt med ambassadene. Samarbeidet omfatter bl.a. messer, fellesarrangementer for representanter for norsk næringsliv og for grupper av bedrifter, samt felles prosjekter for styrket omdømme for Norge og norsk næringsliv. Samarbeidet med utenriktjenesten fungerer meget godt.

Særlig om 2014

UD har økt fokus på næringsrettet arbeid og næringsfremme. Dette er en spesiell utfordring på steder der Innovasjon Norge ikke har kontorer. For å etablere en arbeidsmodell og teste ut verktøy i dette arbeidet, samarbeider Innovasjon Norge og UD om et prosjekt der vi i felleskap utvikler en servicemanual for utenriksstasjonene, med vekt på hvordan disse kan styrke sitt tjenestetilbud til næringslivet i praksis, der IN ikke har kontor. Arbeidet startet opp høsten 2014 og forventes å være klart for implementering på utenriksstasjonene fra sommeren 2015.

Avvik

Ingen vesentlige avvik

Adminstrasjon og gjennomføringskostnader

Ingen vesentlige avvik

3.11.3 Tilrettelegging for industriell deltagelse ved forsvarsanskaffelser

Stillingen Forsvarsindustriråd i Innovasjon Norge har kontor på ambassaden i Washington DC og inngår i staben ved ambassaden. Forsvarsindustriråden jobber for å sikre markedstilgang for norsk industri i det amerikanske forsvarsmarkedet og sikre norsk industriell deltagelse ved store norske forsvarsanskaffelser.

Stillingen er etablert i et samarbeid med Forsvarsdepartementet og Forsvars- og sikkerhetsindustriens Forening (FSI). Arbeidet innebærer bl.a. en «vakthund-rolle» mot ulovlig utestengelse av norsk industri fra amerikanske forsvarsmateriellanskaffelser, samt å skape høynivå arenaer for styrking av bilateralt samarbeid mellom Norge og USA på utvikling og anskaffelse av forsvarsmateriell. Forsvarsindustriråden støtter også Forsvarsdepartementets delegasjoner når de utøver myndighetsstøtte til norsk forsvarsindustri i USA.

Særlig om 2014

Opprettelsen av den Washington, DC-baserte handelsorganisasjonen Norwegian-American Defense Industry Council (NADIC) i 2012 har styrket posisjonen til norsk forsvarsindustri i USA betraktelig. I 2014 oppnådde NADIC 24 norske medlemsbedrifter, som til sammen representerer over 90 prosent av den norske forsvarsindustrien samlet. NADIC har i 2014 oppnådd sterk anerkjennelse i USA, både i Team Norway-sammenheng og i relevante amerikanske institusjoner (Pentagon, Kongressen). Forsvarsindustriråden fungerer som NADICs ambassade-liaison.

Avvik

Ingen vesentlige avvik.

Administrasjon og gjennomføringskostnader

Ingen vesentlige avvik

3.11.4 Rådgiving og formidling ved utekontorene

Innovasjon Norges tilstedeværelse i utlandet har som formål å bistå norsk næringsliv og enkeltbedrifter i deres internasjonale satsing og verdiskaping, i tillegg til å drive aktiv markedsbearbeiding for norsk reiselivsnæring. Uten tillit og troverdighet i markedet vil kontorene ikke kunne levere på målene; å levere tjenester og prosjekter av høy kvalitet for norsk næringsliv og reiseliv. I hovedsak leverer utekontorene fire typer tjenester:

- *Nettverksbygging*
Arbeidet består i hovedsak av å bygge nettverk med viktige samarbeidspartnere, å utvikle

møteplasser innen prioriterte sektorer og nisjer i markedet, levere kurs og konferanser, samt bistå i forbindelse med studieturer for viktige partnere. I tillegg bistår utekontorene sine kunder med tilrettelegging for etablering av samarbeid med andre bedrifter/aktører.

- *Rådgiving*

I sin enkleste form består arbeidet i å besvare henvendelser fra bedrifter med behov for markedsinformasjon, i forbindelse med en mulig internasjonal satsing. Her gir vi rask informasjon og formidler kontakt til aktuelle informasjonskilder. Mer kompleks rådgivning gir vi i form av markedsanalyser og opplegg hvor bedriftene får testet ut sin forretningsmodell i det aktuelle markedet, samt assistanse til å finne frem til og komme i kontakt med aktuelle distributører eller kunder.

- *Hjemhenting*

Hjemhentingsprosjekter er prosjekter hvor utekontorene identifiserer og kommuniserer markedsmuligheter i bestemte nisjer i sine lokale markeder på oppdrag fra en gruppe bedrifter eller et bransjemiljø.

- *Profilering*

Innovasjon Norge har som oppdrag å profilere Norge som reisemål i utvalgte markeder i utlandet, samt å bygge omdømme for norsk næringsliv. I tillegg er profilering av Innovasjon Norges tjenester overfor ulike målgrupper viktig for å skape interesse for våre tjenester, og skaffe kunder og nye oppdrag. Målgruppene kan f.eks. være bransjeforeninger og nettverk for relasjoner mellom Norge og andre land (.eks handelskamre, Norsk-Tysk Energiforum).

Særlig om 2014

Ressursbruken på rådgivning og formidling har økt betydelig som følge av økt satsing på den internasjonale verdikjeden og behovet for å synliggjøre mulighetene Norge og norsk næringsliv representerer.

Avvik

Ingen vesentlige avvik

Administrasjon og gjennomføringskostnader

Noe lavere bemanningskostnader enn for 2013.

3.11.5 Internasjonale handelsregler

Rådgivere bak fagteamet Internasjonale handelsregler (ITR) gir råd, og fungerer som diskusjons- og sparringspartnere for å vurdere løsninger med hensyn til regelverket på ulike fagområder knyttet til kjøp og salg i internasjonal handel. Teamet er foredragsholdere på kurs, og drifter og utvikler Eksport håndboken på nett som har et tilknyttet nyhetsbrev til samtlige brukere. Rådgivningen kan gå ut på hjelp til strategisk valg av leveringsbetingelser, hjelp til egen produksjonsprosess, innkjøp av innsatsmaterialer og innhenting av kunnskap om rammebetingelsene som til enhver tid er gjeldene for bedriftens varegrupper, og hvilke hensyn som må tas ved valg av markeder.

Handelsbetingelser er som regel et resultat av ulike politiske forhold verden over, derfor er det viktig at rådgiverne til enhver tid holder seg oppdatert, og kan bistå bedrifter når de skal velge marked slik at de kan gi et konkurransedyktig tilbud til en potensiell utenlandsk kunde. Styrking av handelsteknisk kompetanse fremmer norsk konkurransekraft både i forhandlings situasjoner men også ved gjennomføringen av internasjonale leveranser. I tillegg er det viktig med nødvendig kompetanse for å kunne komme frem til gode beslutninger som sikrer betalingen.

Aktiviteter og leveranser

Per 2014 ble det bearbeidet 274 rådgivningshenvendelser. Det ble gjennomført i alt 9 kurs med til sammen 158 deltagere fra 106 unike bedrifter.

Eksport håndboken med handelsinformasjon om 190 land og utstrakt eksportinformasjon blir jevnlig oppdatert gjennom daglig oppdatering på bakgrunn av ulike kilder som blir brukt, og gjennom nettverk og ulike forum ITR temaet er med i. ca. 1200 personer er påmeldt nyhetsbrevet tilknyttet Eksport håndboken som var en betalingsjeneste i 2014, og hadde ca 246 bedriftsabonnenter. Det er en nedgang fra året før. Til sammen 189 SMB og 56 store bedrifter hadde abonnement med hele 1200 personer registrert som brukere og mottakere av Eksport håndbokens månedlige nyhetsbrev.

Resultater og effekter

Alle bedrifter som mottar handelsteknisk rådgivning deltar på Innovasjon Norges serviceundersøkelse. I serviceundersøkelsen uttaler sier mange at handelsteknisk rådgivning i ulik grad gir økt konkurransekraft for den enkelte bedrift. Likevel er tjenesten for lite synlig, og lite kjent, slik at kanskje for få norske bedrifter benytter seg av tilbudet fra Innovasjon Norge.

Det blir gjort forundersøkelser før hvert enkelt kurs, og gjennomført en evaluering i etterkant. Evalueringen gjenspeiler fornøyde kursdeltagere.

«Etableringen av min bedrift gikk litt fort og det første året snublet jeg bare gjennom det. Med kurset fra Innovasjon Norge fikk jeg innblikk i internasjonal handel og en god basis til å bygge opp eksporten.» - Susanne Kirchberger fra Northern Lights Magic

Høsten 2014 ble det gjennomført en brukerundersøkelse for personer som abonnerer på Eksport håndboken. Der var 156 som svarte på undersøkelsen hvorav 95 SMB og 61 store bedrifter. Over 80 prosent svarer at de har stor nytte av å benytte håndboken. Abonentene representerer stor bredde med henhold til hvilken sektor de jobber innenfor. Undersøkelsen viser at Eksport håndboken blir brukt ved valg av eksportmarked, for å lykkes med eksporten, for å orientere seg omkring ulike myndighetskrav og risikoer og i diskusjon med kunder.

Samlet vurdering av måloppnåelsen

Rådgivningen i internasjonale handelsregler har gitt bedre grunnlag for globale gründere, og bidratt til å skape vekst i norsk næringsliv som satser internasjonalt. På tvers av sektorer.

Avvik

Ingen vesentlige avvik med unntak av at abonnementsmassen til Eksport håndboken går nedover.

Særlig om 2014

Det har blitt jobbet målrettet i løpet av høsten 2014 for at internasjonale handelsregler skal bli en fast modul i FRAM marked samt at det bør vurderes i alle FRAM rapporter på ulike markeder om det bør legges frem handelsteknisk informasjon. Det er også blitt gjennomført dialog med klyngemiljøet i Innovasjon Norge da vi mener det er et stort potensiale for Innovasjon Norge å bruke handelsteknisk kompetanse i klyngemiljøene både for å heve den generelle kompetansen i klyngemiljøet, men også for å kunne nå flere av våre kunder på en mer effektiv måte.

Støttende analyser

Ny handelsteori: Implikasjoner for næringspolitikk av Hege Medin, NUPI forteller om hvordan næringspolitikken bestemmer rammebetingelsene for internasjonal handel som igjen påvirker konkurransekraften. Hege Medin har også skrevet en artikkel om irreversible eksportkostnader og hvordan de påvirker eksportbeslutninger og internasjonal handel. I følge Medin virker eksportkostnader dempende på handelstrømmer, og derav har Innovasjon Norge en viktig rolle med

å hjelpe norske bedrifter å minimere kostnadene på internasjonal handel ved hjelp av riktig bruk av internasjonale regelverk, og andre strategiske grep med hensyn til produksjon etc.

Administrasjon og gjennomføringskostnader

Ingen vesentlige avvik

3.11.6 Internasjonal tilstedeværelse

Innovasjon Norge hadde i 2014 kontorer i 28 land. På grunn av assosierte partnere i 8 andre land er vi i midlertid tilstede i til sammen 36 land. Det er ikke gjort endringer i kontorstrukturen i 2014.

Kriteriene for lokalisering av Innovasjon Norges utekontor har vært uforandret siden 2009, og er som følger:

1. Interesse for vedkommende marked i norsk næringsliv (inkludert forskning, utvikling og innovasjon)
2. Tilstrekkelig og relevant potensial for norsk næringsliv i markedet
3. Uttilstrekkelig tilgang på pålitelig og troverdig informasjon og kunnskap fra markedet
4. Vanskelig tilgjengelig konsulentmarked i det aktuelle marked
5. Hindringer for norske bedrifter, bl.a. når det gjelder å etablere nettverk/samarbeid

I tillegg legges det vekt på om det foreligger særlige politiske og/eller andre hensyn som tilsier at vi bør ha/ikke bør ha tilstedeværelse i et marked.

I 2012 opprettet Innovasjon Norge et strategisk råd for sin internasjonale tilstedeværelse, som skal gi anbefalinger om endringer i kontorstrukturen. I tillegg foretas en kontinuerlig vurdering av tilstedeværelsen for å se på eventuelle endringsforslag, som legges frem for selskapets hovedstyre, etter først ha blitt forelagt Utenriksdepartementet og Nærings- og Fiskeridepartementet for kommentarer.

Hvert fjerde år foretar Innovasjon Norge en fullstendig gjennomgang av sin nåværende og fremtidige tilstedeværelse, hvor dyptgående undersøkelser understøtter beslutningsgrunnlaget. Neste gjennomgang av denne art er planlagt for 2017.

3.11.7 Næringslivsdelegasjoner

Innovasjon Norge har koordinerings- og gjennomføringsansvar for næringslivsdelegasjoner som følger statsbesøk og offisielle besøk til utlandet og ved større innkommende besøk til Norge. Program utvikles i samarbeid med NFD og UD, øvrige aktuelle fagdepartementene, distrikts-, utekontorer og hovedkontoret, næringslivets organisasjoner samt aktuelle relasjoner i landet som besøkes. Innovasjon Norges utekontorer og Norges ambassader er ofte sentrale aktører i dette arbeidet.

I programmet kan inngå arrangement som seminarer, rundebordskonferanser, B2B-møter og sosiale arrangement alt etter hva som er hensiktsmessig i det aktuelle marked.

Innovasjon Norge inviterer norsk og utenlandsk næringsliv til deltakelse og er ansvarlig for gjennomføringen.

Ressursbruk

Det ble i 2013 gjennomført tre delegasjonsbesøk på oppdrag av NFD:

- Kronprinsen sitt besøk til St. Petersburg
- Kronprinsparets besøk til Vietnam (132 næringslivsdeltagere)
- Statsbesøk til Myanmar (73 næringslivsdeltagere)

Vi fikk i tillegg oppdrag for inngående besøk fra India og Estland.

Evalueringer og kundeeffektundersøkelser

Vi gjennomfører en kundeundersøkelse etter hvert delegasjonsbesøk. Gjennomgående spørsmål er hvorvidt forventningene til den enkelte deltager møter deres overordnede mål med besøket. Gjennomsnittlig har deltageren svart very satisfied eller satisfied på dette punktet.

Avvik

Ingen vesentlige avvik

Administrasjon og gjennomføringskostnader

Ingen vesentlige avvik. Administrasjon og gjennomføringskostnader for næringslivsdelegasjoner var i 2014 10,3 mill. kroner. Av dette var 0,6 mill. kroner brukerbetaling. Brukerbetalingen for Myanmar på 0,4 mill. kroner kom først inn i regnskapet i 2015.

3.11.8 IPR-rådgivning

IPR arbeidet er organisert i et eget fagteam. Teamet har fire arbeidsområder (i prioritert rekkefølge):

1. Leveranse av IPR rådgivning mot gründere, SMB og næringsmiljøer
2. IPR beslutningsstøtte i vurdering av tilskudds- og lånesaker
3. Næringspolitisk rådgiving og tjenesteutvikling rettet mot oppdragsgivere
4. Foredrag og kurs rettet mot prioriterte målgrupper og samarbeidspartnere

Hensikten med tjenesten er å hjelpe kunden å kartlegge sin IPR-status og ta bedre beslutninger om beskyttelse og forretningsmessig utnyttelse av sine immaterielle verdier. Et bevisst forhold til egen IPR vil styrke kundens posisjon i markedet overfor konkurrenter, samarbeidspartnere og potensielle investorer.

Aktiviteter og Leveranser

I 2014 igangsatte IPR teamet ca 450 nye IPR rådgivningsprosjekter, noe som er en signifikant økning fra 2013 hvor vi igangsatte 346 leveranser. En forklaring på dette kan være økt synlighet i markedet. I tillegg mottok vi om lag 240 henvendelser fra gründere og bedrifter som hadde enkle spørsmål knyttet til beskyttelse, håndhevelse og utnyttelse av sine immaterielle verdier. Dette er en nedgang fra 334 i 2013. En mulig forklaring er at en del av disse henvendelsene, særlig fra prosjekter i ideavklaringsfasen har blitt håndtert av Gründertelefonen til Innovasjon Norge som ble etablert i 2014.

IPR teamet bistår også DK apparatet med vurdering av IPR status i finansieringssaker. Det ble levert i overkant av 100 beslutningsstøtteleveranser til kollegaer i 2014. I tillegg ble også alle sakene som behandles av den sentrale kredittkomiteen (KO) vurdert og kvalitetssikret.

For å øke bevissthet rundt forretningsmessig anvendelse av IPR har vi i 2014 holdt foredrag- og kurs rettet mot gründere, SMB og bedriftsnettverk. Vi har også holdt foredrag og kurs rettet mot andre aktører i virkemiddelapparatet, blant annet ansatte ved inkubatorer, veileder i førstelinjetjenesten og ansatte i Patentstyret.

Resultater og effekter

Resultatene av kundeeffekt førundersøkelsen for 2013 er svært stabile og er i tråd med resultatene i årene før. Akkurat som i 2011 og 2012 handlet flere enn to av tre leveranser innenfor IPR i 2013 om innovasjon på internasjonalt nivå. To av tre prosjekter innenfor IPR ville ikke ha blitt realisert uten

hjelp fra Innovasjon Norge. IPR-prosjekter bidrar i stor grad til bedre kompetanse innen tre av fem kompetanseområder (utvikling av nye produkter i form av varer, markeder og organisasjon og ledelse i bedriften).

Avvik

Ingen vesentlige avvik

Samlet vurdering av måloppnåelse

IPR tilbudet vurderes å bidra på en god måte til måloppnåelsen for de tre delmålene gjennom å bevisstgjøre kunder i hvordan de kan beskytte og utnytte sine immaterielle verdier i forretningsutviklingen.

Særlig om 2014

Innovasjon Norge har i samarbeid med Patentstyret utviklet nye IPR-relaterte informasjons- og veiledningsverktøy for norske bedrifter. Disse vil gjøres tilgjengelig via en nettside som har til hensikt å hjelpe bedriftene med å kartlegge, beskytte og utnytte sine immaterielle verdier. Her vil bedriftene blant annet finne ulike sjekklister og verktøy som kan brukes i deres IPR arbeid, en oversikt over private og offentlige tilbydere av IPR tjenester og eksempler på god håndtering av immaterielle rettigheter.

Kunnskapsgrunnlaget for dette arbeidet består av blant annet en landsomfattende undersøkelse blant SMB om behov, kunnskap og barrierer knyttet til IPR offentliggjort i 2014. Videre har prosjektet hentet inspirasjon fra tiltak som har vist god effekt i andre land. Arbeidet er i slutfasen og verktøyene vil bli lansert i løpet av første kvartal 2015.

Stortingsmeldingen nr. 28 (2012–2013), «Unike idear, store verdier - om immaterielle verdier og rettar» pekte på utfordringer relatert til håndtering av immaterielle verdier som oppstår når norske bedrifter konkurrerer i utlandet, særlig i Asia og USA. Innovasjon Norge gjennomførte derfor en intern kartlegging av kompetanse og erfaringer blant ansatte i de aktuelle regionene, og IPR-sesjoner for Innovasjon Norges ansatte i Nordøst Asia og USA. Resultatet er økt kunnskap og bevissthet om IPR blant ansatte ved kontorene i utlandet, og bedre evner til å avdekke bedriftens IPR-behov og koble dem til relevant IPR-kompetanse i Innovasjon Norge og eksternt.

Støttende analyser

Ulike målinger av innovasjon i land viser at norske bedrifter i mindre grad enn selskap i sammenliknbare land beskytter sine immaterielle verdier. Det er dokumentert markedssvikt innenfor IPR området . Markedssvikten er særlig stor hos SMB segmentet og i unge bedrifter.

Stortingsmelding 28 (2012–2013) «Unikeidear, store verdier – om immaterielle verdier og rettar». konkluderte med at NFD ønsker at Innovasjon Norge skal styrke og forbedre sin veiledning og rådgivning om immaterielle verdier og rettigheter rettet mot små og mellomstore bedrifter.

Vi vurderer at IPR rådgivningstjenesten rettet mot SMB og gründere er godt egnet til å bevisstgjøre kunder og gjøre de til kompetente brukere av IPR systemet og til bedre bestillere av tjenester fra private tilbydere. Dette underbygges også av kundeeffektanalyser.

Administrasjons og gjennomføringskostnader

Ingen vesentlige avvik.

3.11.9 Administrasjon av skattefunnordningen

SkatteFUNN er en offentlig støtteordning som skal bidra til økt innsats på forskning og utvikling i norsk næringsliv. Formålet er at prosjekter som godkjennes skal fremskaffe ny kunnskap, informasjon eller erfaring som igjen fører til nye eller bedre produkter, tjenester eller produksjonsmåter. Ordningen gjennomføres som et samarbeid mellom Forskningsrådet og Innovasjon Norge, hvor Innovasjon Norge primært gjør den første vurderingen av prosjekt, søker, bransje og marked distriktskontorer.

	Forbruk i mill. kroner
Skattefunn	6,0 (5,3)

Aktiviteter og leveranser

Den sterke veksten i antall søknader fra 2013 fortsatte inn i 2014 da det ble behandlet i alt 2927 søknader som er en økning på over 15 prosent. Det ble i løpet av året jobbet godt på kommunikasjonssiden, noe som delvis forklarer den økte interessen og etterspørselen. For første gang ble det kjørt Åpen Dag arrangementer i alle landets fylker med til sammen 800 deltagere. Der fikk de vite mer om ordningen, høre erfaringer fra tidligere søkere samt å ha én til én samtaler med våre rådgivere. Fortsatt har ordningen en klar SMB-profil ved at de aller fleste søkerbedriftene er SMB og ca. halvparten har 10 ansatte eller færre. Hovedtyngden av søknadene er fra området rundt de største byene som tidligere.

Avvik

Ingen vesentlige avvik.

3.12 Kap. 2421, post 71 Nettverk og programmer

Samlet forbruk for post 2421.71

Post 71 Nettverk og profilering	Ramme Gjennomføring	Ramme Kunder	Forbruk Kunder
<i>Flere innovative næringsmiljøer</i>			
Klyngeprogrammet	9,0	64,1	73,6 (54,0)
Bedriftsnettverk	1,4	7,8	9,7 (7,6)
<i>Flere gode gründere</i>			
Mentortjenesten for gründere		0	0,1 (0,9)
Kompetansetiltak for globale gründere (Global Entrepreneurship)	2,7	1,5	0
Verdiskapingsprogrammet for kulturnæringene	²⁴	0	2,4 (1,8)
<i>Flere vekstkraftige bedrifter</i>			
Internasjonal markedsrådgiving	19,1 ²⁵	1,0	0,9 (1,0)
Sektormobiliseringsprogrammet	15,8	0	4,0 ²⁶ (5,6)
Strategisk posisjonering	2,4	2,0	5,0 (1,6)
Norske fellesstands i utlandet	4,2	0	
EU-rådgivning inkludert CIP/COSME	3,0	5,0	1,3 ²⁷
Invest in Norway	2,0		
NOREPS - FN-nødhjelpsmarkedet	2,0		
Kvinner i næringslivet	2,3	0,5	3,0 (2,3)
Designrådgivning (inkl. Isbryterordningen)	6,0	3,0	2,9 (3,4)
Treforedling nettverksmidler		0	1,5 (8,5)
<i>Annet</i>			
Profilarrangement IN/Signalkonferansen	1,5	0	1,1 ²⁸ (?)
Analyser, evalueringer	1,1	0	
Diverse		2,6	5,7 (7,0)
Sum	72,5	87,5	111,4 (109,1)

²⁴ Bevilget i 2013. Ingen nye midler avsatt i 2014.

²⁵ Inkluderer også midler til Gründerskolen (1 mill. kroner)

²⁶ Forbruket av kundemidler til sektormobiliseringsprosjekter er i 2014 i sin helhet finansiert med udisponerte midler fra tidligere år.

²⁷ Midler til våre samarbeidspartnere IRIS, NORUT og NOFIMA på til sammen 4,5 mill. kr ble ikke innvilget i 2014 fordi sluttrapportene fra EEN-arbeidet forelå ikke før utgangen av året. Rapportene er nå mottatt, og beløpene vil bli innvilget og utbetalt i 2015.

²⁸ Signalkonferansen ble delfinansiert med 1,1 mill. kroner i udisponerte midler fra post 2421.71 samt 1,5 mill. kroner fra KMD post 552.72. Totalt 4,1 mill. kroner

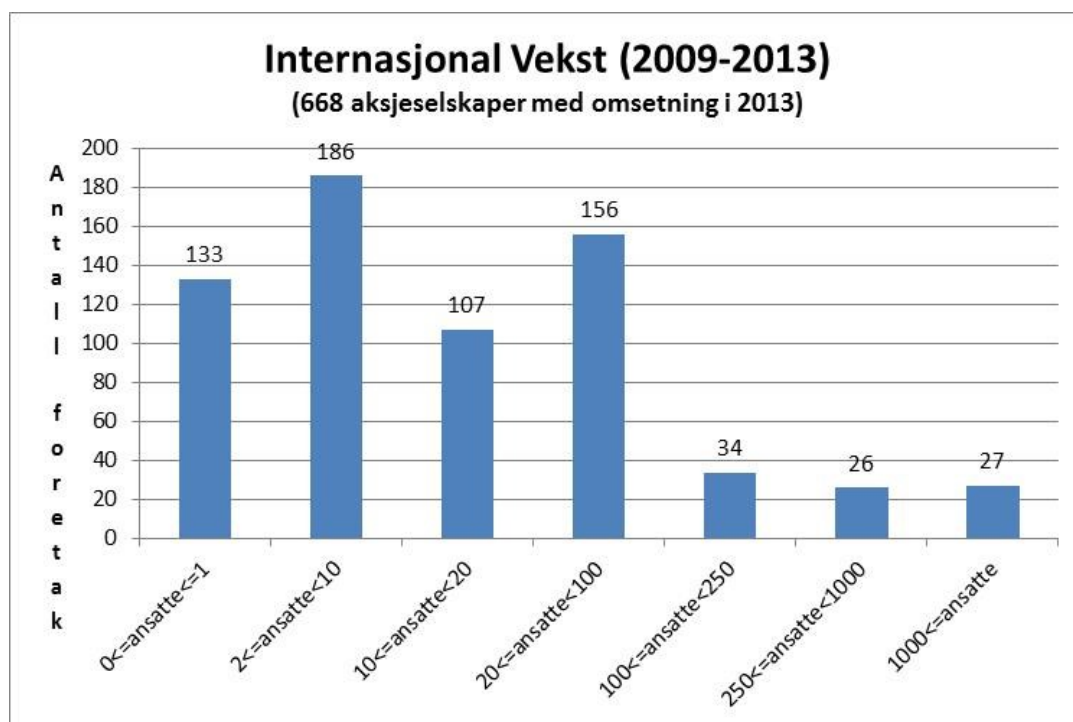
3.12.1 Internasjonal markedsrådgiving

Våre rådgivere i over 30 land tilbyr sin kompetanse og sine lokale nettverk til norske bedrifter med internasjonale ambisjoner. De kan den lokale forretningskulturen og kan hjelpe med å "åpne dører". Målet er at bedriftene utnytter internasjonale markedsmuligheter, realiserer sitt vekstpotensial og raskere oppnår kommersielle resultater. Tjenesten består av ulike leveranser, som tilpasses bedriftens behov.

I 2014 benyttet 350 unike bedrifter seg av tjenesten, noe som var en økning på 30 prosent sammenlignet med året før. Omfanget av leveransene varierer fra enkel informasjon knyttet til internasjonalisering i konkrete markeder, til store, omfattende prosjekter som kan gå over et helt år, hvor vi hjelper bedriften med internasjonal etablering og vekst gjennom å gi dem markedsanalyser, strategisk forretningsutvikling, identifisering av samarbeidspartnere og praktisk assistanse knyttet til satsingen.

Geografisk kommer 1/3 av bedriftene fra Oslo/Akershus/Østfold, fulgt av Rogaland/Hordaland og Sogn og Fjordane/Møre og Romsdal. Hedmark, Oppland og Agderfylkene har færrest bedrifter som har benyttet seg av denne tjenesten.

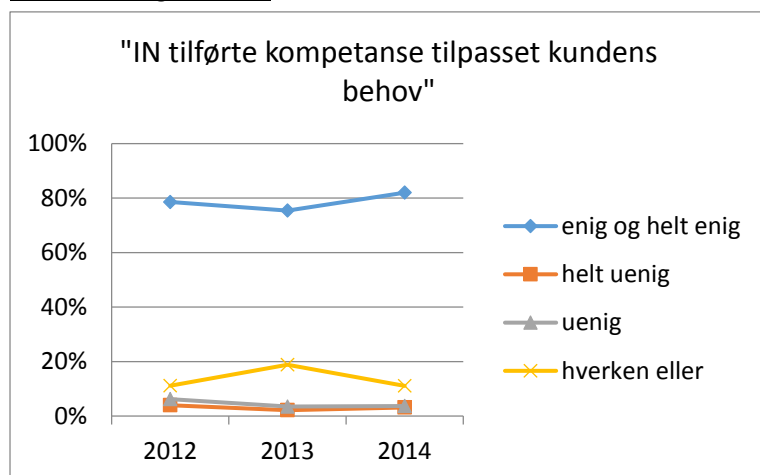
Som en del av tjenesten inngår også identifikasjon og formidling av internasjonale markedsmuligheter til norske miljø (Knowledge Transfer). I løpet av 2014 gjennomførte vi rundt 30 slike prosjekt.

Figur 25. Fordeling av aksjeselskaper som har fått rådgivingstjenesten Internasjonal markedsrådgiving. Dataene er hentet ved å koble organisasjonsnummer mot regnskapsdata for 2013. Bedrifter som har andre organisasjonsformer enn aksjeselskaper eller har ufullstendige regnskaper er utelatt.

Til forskjell fra de fleste andre virkemidler så er det også en del større bedrifter som benytter seg av Internasjonal markedsrådgiving. Av 668 aksjeselskaper som fikk internasjonal markedsrådgiving i årene fra 2009 til 2013 hadde 53 bedrifter (8 prosent) over 250 ansatte. Dette viser at også store bedrifter har nytte av vår markedskompetanse ute.

Resultater og effekter

Figur 26. Andelen kunder som fikk Internasjonal Rådgiving og som i Innovasjon Norges serviceundersøkelse svarer at de har fått tilført kompetanse tilpasset deres behov.

Figur 26 viser at bedriftene jevnt over er svært fornøyde med de leveransene de får. Andelen bedrifter som har svart «Enig» og «Helt enig» i spørsmålet om Innovasjon Norge tilførte kompetanse tilpasset deres behov, økte fra 2013.

Et eksempel på Knowledge Transfer-prosjekt i 2014 var: Hvor og hvordan har norsk maritim utstyrsindustri har muligheter til å øke sine markedsandeler innenfor «offshore upstream» skipssegmentet. Arbeidet omfattet leveranser fra åtte utekontorer og ble presentert til næringen på møteplasser i Norge, i kombinasjon med bedriftsmøter. De interesserte bedriftene blir fulgt opp individuelt.

Avvik

Økt forbruk av post 71-midler sammenlignet med 2013. Dette skyldes høyere aktivitetsnivå ved våre kontorer og mer etterspørsel etter våre tjenester, samt at innholdet i tjenesten Internasjonal Markedsrådgiving er utvidet til også å innbefatte BIS (Business Information Service; enkel, kostnadsfri internasjonaliseringsrådgiving til norske bedrifter, med omfang inntil 8 timer). Tidligere inngikk denne typen rådgiving i kategorien «generell kundekontakt», som finansieres av post 70.

Administrasjons- og gjennomføringskostnader

Gjennomføringskostnadene for internasjonal markedsrådgiving har økt noe fra 2013 til 2014 (fra 41 mill. kroner til 44. kroner). Dette skyldes først og fremst økt antall leveranser.

3.12.2 Klyngeprogrammet

Aktiviteter og leveranser

Det nye klyngeprogrammet Norwegian Innovation Clusters, ble iverksatt i 2014. Programmet viderefører tilbudene i de to tidligere programmene Arena og Norwegian Centres of Expertise (NCE), og introduserer et nytt tilbud; Global Centres of Expertise (GCE), til klynger med en global posisjon og et velutviklet klynagesamarbeid. Arena, NCE og GCE representerer nå tre programnivåer i det helhetlige klyngeprogrammet

Finansiering (gjennom Innovasjon Norge) i mill. kroner	Budsjettramme 2013	Budsjettramme 2014	Bevilget 2014
NFD post 71 – kunderettet (inkl. overføringer)	50,1	64,1	70,4
NFD post 71 – Utvikling og gjennomføring	10,0	9,0	9,5
NFD post 50 – Innovasjonsrammen	10,0	10,0	10,0
Sum NFD	70,1	83,1	89,9

Innovasjon Norge bevilget i 2014 i alt 159,8 mill kr til finansiering av klyngeprosjekter og utvikling og gjennomføring av klyngeprogrammet. Beløpet inkluderer bevilgninger til Innovasjonsrammen, se nærmere omtale under NFD post 70. NFDs andel av den totale finansieringen var på 56,3 prosent.

Programmet disponerte i 2014 økte rammer i forhold til året før, dette fordi det i statsbudsjettet for 2014 ble bevilget 20 mill. kr mer fra NFD og 10 mill. kr mer fra KMD for å kunne iverksette det nye klyngeprogrammet, herunder det nye GCE-tilbudet. Nettoøkningen fra 2013 til 2014 ble lavere enn 30 mill. kr fordi budsjettrammene for 2014 inkluderte overførte midler fra tidligere år. En noe høyere bevilgning enn budsjettert til klyngeprosjektene, skyldes periodisering av bevilgninger, det vil si at noen avtalte bevilgninger til klyngeprosjektene er belastet 2014-budsjettet i stedet for 2015-rammen.

Programmet gjennomførte en utlysning første halvår 2014. Nye klyngeprosjekter på alle tre nivåene ble besluttet i juni 2014 og iverksatt høsten 2014. Følgende nye klyngeprosjekter ble godkjent:

- *Arena*: Arena Velferdsteknologi, i4plastics, Arena Arktisk Vedlikehold og Norwegian Fashion Hub.
- *NCE*: NCE Maritime CleanTech og NCE Media
- *GCE*: GCE Blue Maritime og GCE NODE

Programmet var 31.12 engasjert i utviklingen av 39 klynger; 25 innenfor Arena, 12 innenfor NCE og 2 innenfor GCE. Programmet deltok i 2014 i *BSR Innovation Express*, som er et felles program i Østersjøregionen med formål å styrke internasjonalisering av små og mellomstore bedrifter gjennom klyngesamarbeid. I 2014 fikk syv prosjekter med norsk deltakelse finansiering gjennom denne satsingen.

Klyngeprogrammet støtter utviklingsprosessene i klyngene både gjennom finansiell og faglig støtte. Den *faglige* støtten har i 2014 vært konsentrert om følgende aktiviteter:

Programsamlinger:

- Det er gjennomført to samlinger for klyngelederne i henholdsvis Arena og NCE/GCE. Samlingene i NCE/GCE har i stor grad blitt organisert som et fellesprosjekt benevnt «Globale Innovasjonsvinnere». Hovedintensjonen har vært å utfordre klyngeprosjektene til å få fram flere globale Innovasjonsvinnere i sine miljøer. Klyngene har fått innspill fra ledende kunnskapsmiljøer, delt erfaringer og drøftet og igangsatt aktiviteter på tvers. Som et ledd i dette prosjektet gikk programsamlingen i 2014 til Bay Area, dette for å lære fra de beste miljøene, men også for å koble klyngene til ledende miljøer med sikte på konkrete samarbeidsprosjekter.
- Temaseminar om EUs Horizon 2020 og Benchmark av klyngeprosjekter.
- Norwegian Cluster Manager Forum, med hovedtema internasjonalt klyngesamarbeid

Organisering og ledelse av klyngeprosjekter:

- Seminarer for klyngeprosjektene styringsgrupper
- Oppdatering av kunnskapsgrunnlag og veileder

Strategidialoger: Det har vært gjennomført strategidialoger med hvert enkelt klyngeprosjekt.

Rapporteringen fra klyngeprosjektene viser en positiv utvikling i samarbeidsbaserte aktiviteter for 2014 sammenliknet med 2013. Dette avspeiler erfaringene programledelsen har fra oppfølgingen av prosjektene, hvor det registreres et høyt aktivitetsnivå. Videre viser erfaringene fra dialogen og oppfølgingen av klyngeprosjektene, samt rapportene, at det er en stadig økende mobilisering og aktivitet innenfor programmets strategiske innsatsområder.

Resultater og effekter

Se under rapportering av Delmål 3 side 108.

Samlet vurdering av måloppnåelse

Klyngeprogrammet bidrar til å mobilisere bedrifter og kunnskapsmiljøer til langsiktig, strategisk samarbeid, basert på regionenes og klyngenes særskilte fortrinn og videre utviklingspotensialer.

Som de omtalte resultat- og effektindikatorerne antyder, bidrar programmet til å etablere nye og forsterkede koplinger mellom bedrifter og mellom bedrifter og kunnskapsmiljøer. Dette har resultert i et betydelig antall konkrete innovasjons-, kompetanse-, og internasjonaliseringssprosjekter. I 2014 har programmet forsterket sitt engasjement for å utløse innovasjonssamarbeid, kunnskapskoplinger og samarbeid på tvers av klynger. En har forventninger om at dette vil bidra til klyngene og bedriftene får ytterligere incitamenter til å etablere samarbeid med partnere som kan tilføre nye ideer og relevant kompetanse til utviklingsprosessene.

Analysene av effekter av klyngedeltakelsen for lønnsomhet og omsetning, viser signifikante effekter for bedriftene når det gjelder vekst i salgsinntekter, særlig de tre første årene. Dette indikerer at klyngeprogrammet også bidrar til å realisere målsatte effekter for bedriftene i klyngene.

Avvik

Ingen særskilte avvik er registrert.

Særlig om 2014

Klyngeprogrammet ble som omtalt over utvidet med et tredje nivå, Global Centres of Expertise. Programmet forsterket samtidig sin orientering mot fire strategiske innsatsområder: Klyngeledelse; Innovasjonssamarbeid; Kunnskapskoplinger; Klynge-til-klyngesamarbeid. For ytterligere å forsterke klyngenes innsats på disse områdene, ble det i 2014 gjennomført flere konkrete satsinger:

- *Innovasjonsrammen* (se egen omtale under post 50), som understøtter området Innovasjonssamarbeid.
- *Innovation Express* (se omtale over), som forsterker Klynge-til-klyngesamarbeidet.
- Tjenesten *Kompetanseutvikling i regionale næringsmiljøer* (se omtale under KMD, post 72), som støtter koplinger mellom næringsliv og utdanningsinstitusjoner i flere klynger.
- Forskningsrådet etablerte i 2014 en ny satsing «Internasjonalt forskningssamarbeid i klynger» for klyngeprosjekter på GCE- og NCE-nivå.
- Siva gjennomførte i 2014 et utviklingsarbeid i samarbeid med Innovasjon Norge og Forskningsrådet, med sikte på en forsterket satsing innen teknisk infrastruktur. Programmet rapport fra 2014: «Teste-demonstrere-visualisere», bidro til konkretisering og aktualisering av dette behovet.

Administrasjon og gjennomføring

Bevilgningen til utvikling og gjennomføring av programmet omfatter følgende aktiviteter:

- Administrasjon av programmets tjenester
- Faglig oppfølging av klyngeprosjektene
- Felles lærings- og utviklingsaktiviteter

Utviklings- og gjennomføringskostnadene for 2014 ble noe høyere enn budsjettet, dette primært på grunn av at det ble nødvendig med større innsats enn forutsatt i forbindelse med iverksettingen av det nye programmet. Man har også valgt å bruke noe mer kundemidler på Klyngeprogrammet enn forutsatt ved starten av året. Forbruket av kundemidler utover årets ramme er finansiert med overførte midler fra tidligere år.

3.12.3 Bedriftsnettverk

Bedriftsnettverk er et tilbud til små og mellomstore bedrifter i alle bransjer, sektorer og landsdeler, som ønsker å etablere forpliktende, strategisk og markedsrettet/kommersielt samarbeid med andre bedrifter, uavhengig av lokalisering. Tjenesten tilbyr finansiering (tilskudd) og faglig støtte til samarbeidsprosjekter i fasene; forstudie, forprosjekt og hovedprosjekt. Tjenesten er rettet inn mot delmål tre Flere innovative næringsmiljøer.

Aktiviteter og leveranser

Bedriftsnettverk i mill. kroner	Kundeprosjekter	Forbruk	Antall kjernebedrifter Totalt pr. 31.12.14
NFD (2421.71)	12,8	9,7	370
Gjennomføring	3,2	4,7	

Rammen for landsdekkende midler (NFD post 71) ble den 17.10.14 økt med fem mill. fra 7,8 mill. kroner til 12,8 mill. kroner Denne tilleggsrammen ble ikke fullt utnyttet da den kom for sent på året. Totalt sett ble rammene for 2014 fullt utnyttet. Det meste av de opprinnelige rammene (før rammeøkningen) var brukt opp ved halvårsskiftet. Det skyldes stor etterspørsel fra næringslivet, høyt aktivitetsnivå og god tilgang på prosjekter. Midlene har gått til forstudier, forprosjekter og hovedprosjekter.

I 2014 ble det iverksatt ti nye bedriftsnettverk (hovedprosjekter) med 53 bedriftsdeltakere, finansiert fra de ovennevnte rammer. Seks av prosjektene er lokalisert i sentrale områder og finansiert fra NFD-rammen. Fire av prosjektene er lokalisert i distriktsområder og finansiert fra KMD-rammen.

I tillegg ble det i 2014 iverksatt seks prosjekter finansiert fra sektorprogrammer; Marint verdiskapingsprogram, Innovasjon i reiselivsnæringen og Lokalmatprogrammet (dvs. ikke fra bedriftsnettverksrammene over). Totalt i 2014 ble det således iverksatt 16 nye bedriftsnettverk (hovedprosjekter) med til sammen 139 bedriftsdeltakere.

Pr 31.12.14 omfattet porteføljen 27 bedriftsnettverk (hovedprosjekter) med til sammen 207 bedriftsdeltakere finansiert fra de ovennevnte rammer. 12 av prosjektene er lokalisert i sentrale områder og finansiert fra NFD-rammen. 15 prosjekter er i hovedsak lokalisert i distriktsområder og finansiert fra KMD-rammen.

I tillegg kommer 13 prosjekter finansiert fra sektorprogrammene. Totalt pr. 31.12.14 omfattet porteføljen således 40 aktive hovedprosjekter med totalt 370 deltakende bedrifter.

I spørreundersøkelsen som ble sendt ut til bedriftsnettverkene inngikk også bedriftsnettverk som er finansiert gjennom Marint verdiskapingsprogram, Innovasjon i reiselivsnæringen og

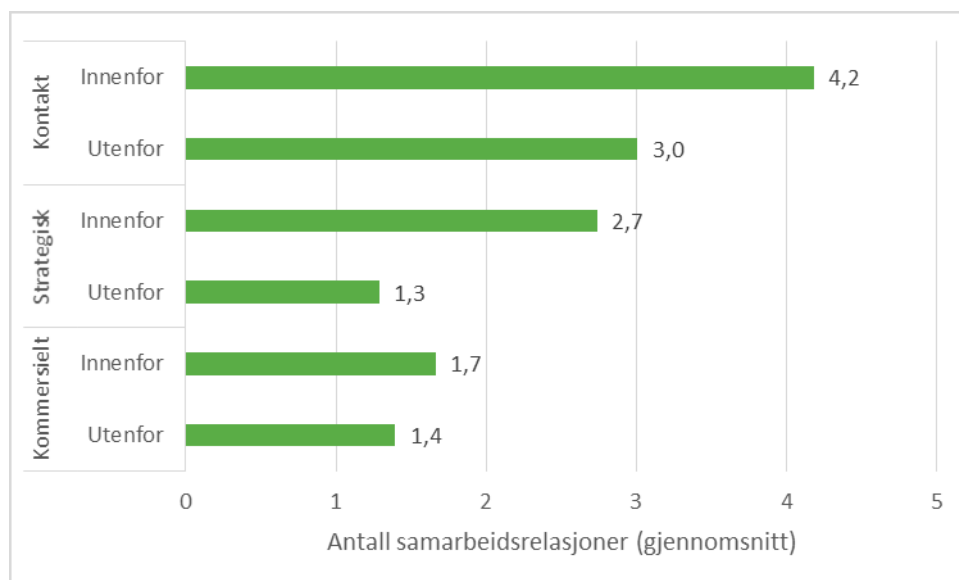
Utviklingsprogrammet for lokalmat og grønt reiseliv Lokalmatprogrammet - Forpliktende produsentsammenslutninger, i tillegg til nettverkene som er finansiert av tjenesten Bedriftsnettverk.

Grunnen til at vi har valgt å gjøre en egen undersøkelse rettet mot disse, er at det er mer fokusert mot markedet enn Arena og NCE/GCE. Eksempelvis er formålet med nettverkene i Marint verdiskapingsprogram «er å oppnå høyere pris i markedet gjennom strategisk samarbeid. Gjennom strategisk samarbeid og differensiering kan bedriften forsterke sin konkurransevne i markedet.»

Resultater og effekter

Resultatindikator er; endringer i antall bedrifter som har etablert/forsterket samarbeid med andre bedrifter.

Det ble vinteren 2014 gjennomført en spørreundersøkelse til bedrifter som er medlem av et bedriftsnettverk. De 104 bedriftene som besvarte undersøkelsen, rapporterer om i alt 1479 samarbeidsrelasjoner nye partnere det siste året som følge av deltakelsen i bedriftsnettverket. Hver bedrift har i gjennomsnitt etablert 14 nye relasjoner.

Figur 27. Gjennomsnittlig antall samarbeidsrelasjoner per respondent som er etablert som følge av deltakelsen i bedriftsnettverksprosjektet i 2014. Samarbeidsrelasjonene deles inn i kontakt med nye partnere, strategisk samarbeid med nye partnere og kommersielt samarbeid med nye partnere i henholdsvis innenfor og utenfor nettverket.

Bedriftene synes mest orientert mot samarbeidspartnerne innenfor bedriftsnettverket (Figur 27). De etablerer flest samarbeidsrelasjoner innenfor nettverket. Det er som forventet ettersom bedriftsnettverk retter seg mot strategisk, forpliktende og markedsrettet samarbeid med andre bedrifter som de har felles interesser med. Det er interessant at bedriftene også rapporterer om at de i vesentlig grad har etablert kontakt, strategisk prosjektsamarbeid og kommersielt samarbeid med nye partnere utenfor bedriftsnettverket. Kommersielt samarbeid med nye partnere utenfor nettverket omfatter kunder og leverandører.

Over halvparten av bedriftene har ikke hatt liknende samarbeidsprosjekter tidligere, men en overvekt av bedriftene tror det er sannsynlig at de vil samarbeide om andre prosjekter i fremtiden. Bedriftene er også positive til at samarbeidsprosjektet vil føre til økt samarbeid med eksterne aktører, særlig leverandører og kunder. Evalueringen peker også på hvorfor bedriftene ikke selv danner nettverk og iverksetter samarbeid: Usikkerhet om langsiktige gevinster, samt eksternaliteter gjennom kunnskapslekkasjer er eksempler på en markedssvikt på dette området. Støtte til

samarbeidsaktiviteter kan avlaste noe av denne risikoen for bedriftene og på den måten stimulere til økt samarbeid.

Samlet vurdering av virkemiddelets måloppnåelse

Evalueringen fra høsten 2013 og resultater fra egen spørreundersøkelse høsten 2014 tyder på at bedriftsnettverkstjenesten treffer bedriftenes behov på en god måte og som er godt i samsvar med mål og intensjonen med tjenesten. Det er en stor interesse og økende etterspørsel i næringslivet etter finansiell- og faglig støtte til bedriftsnettverk.

Avvik

Ingen vesentlige avvik.

Støttende Analyser

Bedriftene i tjenesten bedriftsnettverk er ikke med i SSBs analyse, men tjenesten ble evaluert i 2013/2014. Evalueringen konkluderer med at tjenesten bidrar til at bedriftene i stor grad når sine mål; i form av økt innovasjon i varer og tjenester, tilgang til nye markeder og bedre samarbeidsevner. Når det gjelder tjenestens overordnede mål, konkluderer evalueringen med følgende.

«Det er så langt ikke mulig å spore effekter på omsetning og resultater i de deltagende bedriftene sammenliknet med andre bedrifter. Tjenesten har vært virksom i tre år og det er dermed for tidlig å forvente slike effekter...» Bedriftenes egne vurderinger tyder likevel på at tjenesten har en positiv økonomisk effekt allerede.» (Damvad 2013).

Særlig om 2014

Det ble for første gang gjennomført en spørreundersøkelse om samarbeidsrelasjon til alle bedrifter som er medlem av et aktivt bedriftsnettverk. Denne undersøkelsen vil gjentas årlig.

Administrasjon og gjennomføring

Økning av gjennomføringskostnader skyldes økt mobilisering ved distriktskontorer og utekontorer samt økt faglig støtte til bedriftene ved etablering og oppfølging av prosjektene.

3.12.4 Norske fellesstands i utlandet

Deltakelser på messer bidrar til økt internasjonalisering og vekst hos bedriftene. I dag må bedrifter raskt ut på det globale markedet for å vokse. Da fungerer de norske paviljongene som en god base for nettverking og partnersøk. For etablerte bedrifter fungerer messene som en effektive møte- og markeds plass der bransjen er tilstede.

Innovasjon Norge koordinerer og gjennomfører norske fellesstands på de viktigste internasjonale fagmessene rundt om i verden. Tilstedeværelsen baseres på ønsker fra norsk næringsliv, og er i samsvar med Innovasjon Norges satsinger innen sektorene olje og gass, sjømat, fornybar energi og miljø.

Formål/målsetning med tjenesten

Fagmesser er internasjonale møteplasser der bransjene er representert med innkjøpere, selgere, fagpersoner, investorer, policymakere og nettverkere. Messevirksomheten bidrar til internasjonalisering og markedsorientering for bedriftene, og introduserer dem i nye markeder.

Innovasjon Norge tilrettelegger deltakelsen ved å tilby bedriftene et nøkkelferdig produkt med stand, fellesarealer og felles profilering.

Hovedsegmentet er små og mellomstore bedrifter, men også store bedrifter ser fordeler av å være under en felles norsk paraply.

For å øke effekten av deltagelsen arrangeres tilleggsaktiviteter i form av seminarer, matchmaking, B2B møter, nettverkssamlinger, studieturer og hjelp til å fremme norsk teknologi og norske bedrifter. Det er et godt samarbeid mellom hovedkontor, distriktskontorer, utekontorer, ambassader og bransjeorganisasjoner.

Gjennom en tydelig Norgesprofilering og valg av messearrangement bidrar messene til omdømmebygging for Norge og norsk næringsliv.

Aktiviteter og leveranser

Totalt deltok i underkant av 400 bedrifter på 15 messer i 2014. Det er på samme nivå som i 2013.

I tillegg deltok 500 personer på ulike typer arrangementer knyttet til messene, f.eks. gjennom bedriftsbesøk, matchmaking og seminarer.

Resultater og effekter?

Norske felles stands i utlandet er ikke med i kundeeffektundersøkelsen.

Avvik

Ingen vesentlige avvik.

Administrasjon og gjennomføringskostnader

Totale gjennomføringskostnader for messer Brukerbetaling messer i 2014 var 29,9 mill kr.

3.12.5 Kompetansetiltak for globale gründere

For å bidra til at flere oppstartsbedrifter med vekstpotensial drømmer stort og setter høye ambisjoner, har Innovasjon Norge de siste årene utviklet og bygget opp en rekke globale kompetanseprogrammer som gir disse gründerne og oppstarts-bedriftene deres en mulighet for læring og trening. Programmene eller «lærings- og treningsarenaene» er samlet under tjenesten Global Entrepreneurship og fellesnevneren er å lære internasjonal forretningsutvikling av noen av de beste miljøene ute og hjemme.

Aktiviteter og leveranser

Global Entreprenørskaps-tjenesten er i 2014 restrukturert/ forenklet og består nå av:

- TINC (TechIncubator): hhv 4 og 3 ukers program i Silicon Valley og Asia/Singapore; TINC Asia ble etablert høsten 2014, seks bedrifter (9 deltakere) i tidlig fase fikk muligheten til å tilnærme seg det voksende, men svært fragmenterte markedet i Asia, med lavere risiko. På TINC Silicon Valley deltok 12 bedrifter (20 deltakere). I tillegg kommer noen svenske oppstartsselskaper som får delta som et ledd i et nordisk samarbeid, finansiert av svenske virkemidler..
- GET (Global Entrepreneurship Training) – 27 CEO/Founders deltok på vårt 1 ukes «fra tech gründer til business-gründer»leadership-program («mini-MBA»), levert av et av Boston ledende universiteter.
- Business Bootcamps er videreutviklet i 2014 til en utvidet 2.0-versjon. 26 oppstartsbedrifter (44 deltakere) i tidlig fase fikk tilgang på internasjonal kompetanse om hvordan bygge en «lean» og skalerbar bedrift. Tilbys nå i alle regioner i Norge.²⁹
- Tema-programmer ved utvalgte utekontorer, bl.a.
  - Tech City (TEA) i London (9 bedrifter, 17 deltakere),
  - Learn Entrepreneurial Marketing and Sales i New York (pilotert våren 2014, med svært gode tilbakemeldinger fra deltakerne); 9 bedrifter (16 deltakere) lærte om vekst og skalering gjennom (digital) markedsføring, salg og branding.
  - Flere er under validering/utvikling og Entrepreneurship for Emerging Markets, India ble pilotert i mars 2015.

Totalt «trente» dermed 133 deltakere fra 89 bedrifter på internasjonal forretningsutvikling i de ovennevnte programmene. Samlet sett er andelen deltakere fra distriktpolitisk virkeområde IV (og III) på knappe 25 prosent og kvinnenandelen på knappe 15 prosent (dog med store variasjoner, fra 0 til 44 prosent på enkelte program.

I tråd med ambisjonene har det gjennom hele 2014 vært svært høy aktivitet med videreutvikling og skalering av tilbudene til gründere/unge bedrifter med internasjonalt vekstpotensial

Resultater og effekter

Global Entreprenørskapsprogrammene er ikke med i Kundeeffekt-undersøkelsen eller Service-undersøkelsen og det foreligger derfor ikke data på resultatindikatorene. En planlagt ekstern evaluering av de to programmene TINC og GET er blitt utsatt til 2015, delvis pga. manglende kapasitet, men også for å kunne få med et større antall bedrifter i evalueringen.

Tilbakemelding fra gründerne i de startup-selskapene som har deltatt er eksepsjonelt gode:

TINC Asia:

“The TINC program has helped us to find and connect with the right people and most importantly, in the right way”, OceanHub AS, Christian Teigland, CEO/Founder.³⁰

²⁹ Første versjon av Business Bootcamps inkl. Pitchcamp ble lansert i 2013 og var et «masse-tilbud» over 1-2 dager og med bredt nedslagsfelt og flere hundre deltakere. I tråd med ønsket måloppnåelse og utvikling er dette strammet inn i 2.0-versjonen fra 2014, som et «mer for færre»-tilbud. Derfor er deltakerantallet betydelig lavere enn i 2013.

“I was impressed by the program being so specific on the Asian market and the practical and hands on way of working with startups”, TapBookAuthor AS, Sondre Skaug Bjornebekk, CEO/Founder.

“You helped us dissect who we are as a company and introduced us to interesting people to help us find areas to expand into”, Tinymesh AS, Olav Frengstad, CTO/Founding team.

TINC Silicon Valley:

“The mentor network and the people that Innovation Norway Silicon Valley can put you in contact with is amazing and can speed up the process a lot, compare to going here on your own,” Feet.fm, Mathias Rygh, CEO/Founder

“TINC is a fantastic playground to meet potential customers, partners, investors and we got loads of insightful mentoring”, Zwipe AS, Susanne Hannestad, Executive Chairman.

GET (Global Entrepreneurship Training) Boston:

«Å delta på GET2014 har vært både ekstremt viktig og enormt lærerikt for meg i min rolle som leder av en oppstartsbedrift. Som grunder har man god kompetanse på det nye produktet og en oppfatning av hvordan det nye produktet skal tilpasses det fremtidige markedet. Det er likevel viktig å få kompetanse på hvordan man kan få bedriften til å vokse, både i produktsalg, ansatte og lønnsomhet mens markedet er i stadig endring! GET 2014 har gitt meg grunnsteinen i å bygge opp denne kompetansen for min bedrift. En stor takk til Innovasjon Norge som med GET-programmet virkelig har satt sammen et kursopplegg som løfter kompetansen og tryggheten til oppstartsbedriftene i Norge til det øverste internasjonale nivå.», Cybernetic Drilling Technologies AS, Gerhard Nygård CEO/Founder.³¹

Business Bootcamp

«Business Bootcamp har overgått all forventning. På de seks samlingene har vi gjennom en blanding av forelesninger og workshops fått et grunnlag til å bedre møte de utfordringene vi har i vårt daglige arbeid. Når jeg meldte meg på Business Bootcamp hadde jeg ikke noe presentasjonsmateriale for potensielle investorer. I dag, fire uker senere, er situasjonen en hel annen. Gjennom konstruktive tilbakemeldinger har jeg fått mulighet å spisse investor-pitchen, og jeg føler meg nå godt rustet for veien videre. Terningkast: 6. Stort takk til Innovasjon Norge og Betafactory!», Sasan Mameghani, CEO, YardIntel.

Vi finner førøvrig ofte igjen deltakerbedrifter som vinnere eller finalister i forskjellige startup-kåringer og flere i kategoriene «In the spotlight» and «Next to watch» i <http://norwaystartupscene.com/>

Avvik

Utviklingen og pilotering både av TINC Asia og Business Bootcamp 2.0 tok lenger tid enn forventet, pga. lengre anskaffelsesprosesser enn planlagt. Pilotering av TINC Asia ble dermed utsatt fra våren til høsten.

Samlet vurdering av måloppnåelse

Tjenesten bygger på følgende hypoteser, som er godt belyst i kunnskapsgrunnlaget for delmålet Flere Gode Gründere: Mange gründere konsentrerer seg for mye om produkt og teknologi og er for lite opptatt av å finne sin forretningsmodell og tydeliggjøre sitt marked, noe som er avgjørende for å lykkes med vekst og å bli «investor ready». Med utgangspunkt i oppstartbedriftenes særtrekk, bidrar

30 Nettkilde: <http://www.tu.no/karriere/2014/12/15/pa-tre-uker-skulle-norske-grundere-erobre-singapore.-slik-gikk-det>.

31 Nettkilde: <http://www.nyskapingsparken.no/cybernetic-drilling-technologies-pa-get/>.

Innovasjon Norge til å øke gründernes kompetanse på markeds- og forretningsutvikling, og dermed øke sjansen for at gode ideer blir til vekst- og levekraftige bedrifter.

Med bakgrunn i kundeevalueringer for de enkelte programmene og våger vi påstanden om at våre internasjonale læringsarenaer bidrar til å skape flere gode gründere, flere globale gründere og gjøre det mer attraktivt å være gründer.

Særlig om 2014.

Det er gjort mye for å posisjonere de forskjellige programmene fra hverandre slik at hvert fyller et tydelig behov og at dette kommuniseres tydelig overfor målgruppen:

<http://www.innovasjonnorge.no/global-entrepreneurship/>

Likevel ser vi fortsatt at vi må kommunisere enda tydeligere både internt og eksternt, hvilket program som passer i hvilken fase og når det er en god match mellom det programmene tilbyr og det bedriftene har behov for. Vi ser noen utfordringer i forbindelse med seleksjon av bedrifter og må bli mer tydelig i kommunikasjonen om hvilket program passer for selskaper. Bedrifter som er kommet altfor «kort» eller altfor «langt» vil ofte ha behov for noe annet enn det disse programmene tilbyr og vi må bli bedre på å kommunisere dette.

Administrasjons og gjennomføringskostnader

Ingen vesentlige avvik

3.12.6 Sektormobiliseringsprogrammer

Formålet med sektormidlene er å styrke prioriterte sektors posisjon og omdømme på nasjonalt eller internasjonalt nivå. Sektormidlene er ikke en del av Innovasjon Norges tjenestetilbud, men midler som våre kunder kan søke for å skape en helhet nasjonalt eller internasjonalt, dvs. bidra til å løfte sektorene.

Våre kunder ønsker bistand til å realisere verdiskapende aktiviteter. Innsatsen innen hver sektor rettes inn mot å utløse flere gode gründere, flere vekstkraftige bedrifter og flere innovative næringsmiljøer - om enn med ulik tyngde basert på sektorens beskaffenhet.

Vårt arbeid innen en prioritert sektor består av de samlede tjenester og aktiviteter som IN leverer gjennom våre ute-, hjemme og hovedkontor til bedrifter innen sektoren. Dvs. løpende tjenesteleveranser, igangsatte mobiliseringsaktiviteter og prioriterte utviklingsprosjekter mv.

Utover Sektorprogrammet i Innovasjon Norge er det avsatt midler til bedriftene for utvikling og styrking av nasjonalt og internasjonalt samarbeid på sektor- og bransjenivå. Disse sektormidlene er ikke en del av Innovasjon Norges tjenestetilbud, men midler som våre kunder kan søke for å skape en helhet nasjonalt eller internasjonalt, dvs. bidra til å løfte sektorene.

Midlene bidrar først og fremst til å nå målet om flere vekstkraftige bedrifter.

Aktiviteter og leveranser

Verdiskaping til kundene leveres på to måter gjennom denne tjenesten:

- Finansiering av nasjonale fellestiltak for prioriterte sektorer. Disse fellestiltakene kan enten organiseres av Innovasjon Norge eller av andre aktører i sektoren. Enkeltbedrifter vil ikke være en naturlig målgruppe for disse midlene. I 2014 finansierte sektorprogrammet syv fellesprosjekter. Prosjektaktivitetene omfattet bl.a. deltagelse på fagmesser, analyse ifm. internasjonalt industrisamarbeid, strategisk posisjonering og omdømmebygging for norsk industri, samt prosjekter knyttet til utviklingsaktiviteter relatert til prioriterte sektorer.

- Finansering av spesialkompetanse innen sektoren. Disse tiltakene bidrar til merverdi på sektornivå og bygger typisk verdier innenfor dimensjoner som kunnskapsgrunnlag, innovasjonskultur, samhandling og omdømme.

I 2014 er bransje initiativ innen sub-sea, vann og medisinsk teknologi eksempler på dette.

Resultater og effekter

Resultatindikatorer for 2014

Innovasjonsnivå	Driftsrisiko
Ikke data	Ikke data

Resultatindikatorer for tidligere år

Addisjonalitet	Bidrag til kompetanse
Ikke data	Ikke data

Vurdering av virkemiddelets måloppnåelse

Det er vanskelig å vurdere måloppnåelsen for sektormobiliseringsprogrammet i sin helhet, fordi programmet omfatter flere spesifikke områder og er ikke identifiserbar i sentraliserte undersøkelser. Tilbakemeldinger og egne erfaringer tyder dog på at midlene bidrar til at regionale og nasjonale tiltak innenfor en sektor eller industri skaper merverdi på nasjonalt eller internasjonalt nivå, samt bidra til spennende innovasjonspotensiale mellom forskjellige sektorer, tversektorielle koblinger og muligheter, samt markedsmuligheter mellom sektorer.

Avvik

Tilsagnsbeløp for 2014 var på 4,04 mill. kroner av 3,2 mill. kroner opprinnelig avsatt til tilsagn. Dette var følgelig et lite overforbruk. Midlene er i sin helhet overført fra tidligere år, og ikke fra 2014 rammen fra post 71 (NFD).

Det er for 2014 et underforbruk på midlene til gjennomføring. Forbruk 8,65 mill. kroner av de avsatte 15,8 mill. kroner. Noe av midlene ble omdisponert i 2014, og gjenværende på post 71 omdisponeres til andre aktiviteter i 2015.

For 2015 er det ikke avsatt midler til sektorprogrammer. Midlene blir knyttet opp til bærekraft/miljøteknologi. Dvs. at sektorarbeidet vil vris mot tiltak/mobilisering for bærekraftige tiltak.

Administrasjons- og gjennomføringskostnader

Ingen vesentlige avvik

3.12.7 Strategisk posisjonering

Bare én av syv norske bedrifter er markedsorientert, sier en undersøkelse utført av konsulentselskapet Damvad. Tjenesten strategisk posisjonering støtter prosesser for valg av differensierte, attraktive og tydelige posisjoner for enkeltbedrifter og klynger/nettverk, og koordinerer implementeringen av posisjoneringsstrategier med profileringen av Brand Norway. Tjenesten bidrar til å utvikle flere vekstbedrifter og flere innovative næringsmiljøer.

Aktiviteter og Leveranser

Nasjonalt nivå: Innovasjon Norge følger opp evalueringen av den nasjonale omdømmepiloten som ble gjennomført i årene 2009-2011: Hvordan kan vi og Utenriksdepartementet arbeide bedre og samordnet for å bygge Brand Norway og fasilitere profileringen av norsk Brands.

Implementeringen av Norgesprofilen på messer og eventer har vært en viktig del av dette, og i 2014 ble det gjennomført en pilot der vi samarbeid med NME testet ut flere aktiviteter på SMM i Hamburg for å heve attraktiviteten av den norske fellesstanden.

Ved våre utekontor samarbeider vi under Team Norway satsingen, og gjennomførte i 2014 felles omdømmeaktiviteter på de fleste av våre utekontor. Denne tjenesten støttet ca. 25 prosjekter der langsiktighet og forankring i næringslivet var førende.

Klynger/enkeltbedrifter:

Norske bedrifter er ofte for små til å kunne implementere tunge strategier for posisjonering og Branding, og kan derfor ha stor nytte av å delta i nettverk eller klynger med overordnet omdømmebygging. Samtidig ser vi at slik omdømmebygging sjelden lykkes uten at bedriftene har eierskap til felles omdømmeplattform.

Aktiviteten er begrenset av et moderat budsjett, men i 2014 gjennomførte vi åtte prosjekter mot klynger /nettverk, og noen enkeltbedriftsprosjekter.

Resultater og effekter

Nasjonal Branding har langsiktig effekter, og det er ikke så lett å måle per år. Tjenesten er ikke med i kundeffektundersøkelse.

Avvik

Ingen avvik å rapportere.

Støttende analyser og rapporter:

En rapport som måler styrken i nasjonale merkevarer ble gjennomført i 2009 i sammenheng med Nasjonal Omdømmepilot, og en lignende ble gjort i 2014.

Rapporten viser at Norges omdømme er overordnet stabilt (nr 13), men at det er en økende tillit til oss som leverandør av kvalitetsprodukter og high-tech. Utlandet har stor tiltro til oss, og vi har troverdighet som leverandør av bærekraftige løsninger (potensiale for spisset posisjonering). Fortsatt etterlyses norske Merkevarer, og vi scorer lavt på kultur/kulturav.

I de enkelte land kan vi se effekter av langsiktig arbeid i Team Norway. Et eksempel er Japan, der bl.a. norsk design får økt oppmerksomhet og aktørene økte resultater.

For klynger og bedrifter ser vi en økende etterspørsel etter strategisk posisjonering. Tjenesten har tidligere vært brukt til å initiere og forankre Arena søknader, og vi har en god oppfølging av disse. Et felles prosjekt med de to vannklyngene har resultert i et økt fokus på internasjonale muligheter, og en strategi for omdømmebygging med både en ekstern og en intern målsetning. Her har vi også støttet fasilitering av enkeltbedrifters markedsorientering. Gjennom Norwegian Rooms (Arena møbel og interiør) har vi støttet et prosjekt som nå involverer hele bransjen, og der NI/Møbel og interiør setter økt fokus på felles omdømme og markedsorientering blant sine medlemmer.

Administrasjon

Merforbruket av midler til kunder i 2014 sammenlignet med 2013 skyldes at man valgte å gjøre en større innsats innenfor strategisk posisjonering enn det man hadde lagt opp til ved inngangen til året. Økningen er finansiert med overførte midler fra tidligere år.

3.12.8 Kvinner i næringslivet

Rapportert sammen med midler fra KMD, se 4.10.11 side 134.

Administrasjon og gjennomføring

Forbruket av kundemidler utover årets ramme skyldes at man har innvilget midler til flere utviklingsprosjekter enn det man hadde lagt opp til ved inngangen til året. Merforbruket er finansiert med overførte midler fra tidligere år.

3.13 Kap. 2421, post 71 Reiseliv og profilering

Post 71 Reiseliv	Ramme Gjennomføring	Ramme Kunder	Forbruk Kunder
<i>Flere vekstkraftige bedrifter</i>			
Innovasjon i reiselivsnæringen	0 (0)	12,5	12,9
Reiselivsprofilering	232,5	0	0
Sum	232,5	12,5	12,9

3.13.1 Innovasjon i reiselivsnæringen

Tjenesten innovasjon i reiselivsnæringen skal bidra til utvikling av produkttilbudet ut fra oppdatert markedskunnskap, trender, tilpasning til prioriterte målgrupper og ønske om helårs sysselsetting. Dette gjøres gjennom rådgiving, finansiering, kompetanse og nettverk. Tjenesten skal bidra mest til målet om flere vekstkraftige bedrifter, men også til målet om flere innovative næringsmiljø.

Aktiviteter og leveranser

Virkemiddel	Ramme i mill. kroner	Forbruk i mill. kroner	Antall tilsagn
664 UT-REIS-INNO	12,9	12,9	18 (bedriftsnettverk) 21 (kompetanse)

Tilsagnene har gått til:

Rådgiving

- Reisemålsutvikling: Det er ikke gitt midler til reisemålsutvikling i 2014. Dette grunnet NFDs strukturprosjekt samt at ny hvitebok for reisemålsutvikling er under utarbeidelse.

Finansiering

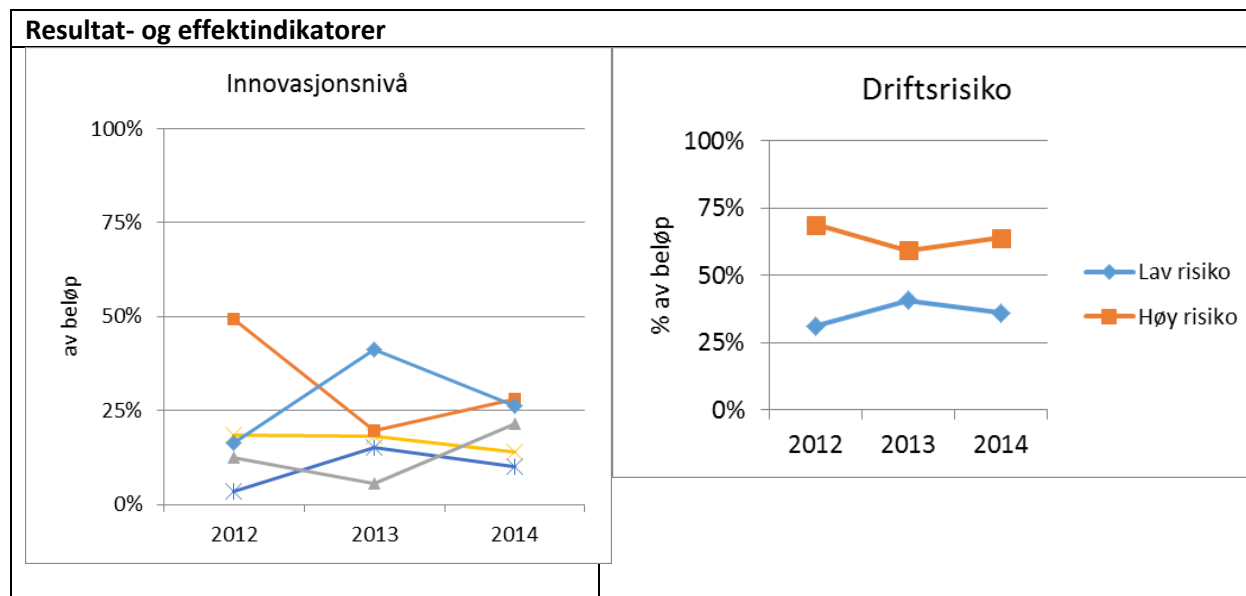
- Bedriftsnettverk i reiselivsnæringen

Kompetanse

- Bærekraft
- Vertskap
- Opplevelsesproduksjon
- Pakking, salg og distribusjon
- IKT for reiselivsnæringen
- Internasjonal markedsføring
- Kokkukurs
- Cruise
- Hvordan jobbe på kurs- og konferansemarkedet

Innovasjon Norge har ansvar for utvikling og implementering av en rekke kompetansekurs til reiselivsnæringen. I 2014 ble det gjennomført 67 kurs for 984 reiselivsbedrifter over hele landet med god deltakertilfredshet. Dette tilsvarer en marginal nedgang på 4 kurs i forhold til 2013.

Resultater og effekter

Figur 25: Indikatorer for tilsagn innen innovasjon i reiselivsnæringen. For innovasjonsnivå er grå: internasjonalt nivå, oransje: nasjonalt nivå, lys blå: regionalt nivå, gult: bedriftsnivå og blå: ikke relevant.

Som en følge av en nedgang i disponibel ramme (-2,5 millioner kroner) har tjenesten i større grad blitt benyttet til gjennomføring av kurs og finansiering av bedriftsnettverk. Det er derfor naturlig at innovasjonsnivået endrer seg.

Brukertilfredsheten på en syvpunkts skala er stabilt høy med en liten forbedring av tilfredsheten fra 5,9 i 2013 til 6,1 i 2014.

Samlet vurdering av måloppnåelse

Brukerevalueringene fra kursene er gode og flere aktører melder om at de har utviklet nye produkter som en direkte følge av kursdeltakelse. Når det gjelder bedriftsnettverk i reiselivet så er det stor interesse for tjenesten, spesielt i sentrale områder. Beskjedne rammer gir begrensede muligheter til å finansiere nye bedriftsnettverk. Ambisjonene må derfor holdes på et moderat nivå.

Avvik

Ingen avvik å melde.

Særlig om 2014

Etterspørselen etter kurs har gått litt ned i 2014. Det var spesielt andre halvår der det er blitt kjørt færre kurs enn i 2013 med fire kurs færre i 2014 er det vanskelig å konkludere med noen spesiell årsak til nedgangen. Interessen for kommersielle bedriftsnettverk innen reiselivsnæringen er fortsatt stor og finansieringsrammen ble fulltegnet i oktober 2014.

Støttende analyser

Sommeren 2014 ble kursprogrammet vurdert av Oxford Research i undersøkelsen svarte bl.a. 88 prosent at de var godt fornøyd med de kursene de hadde deltatt på. På spørsmål om de hadde brukt det de hadde lært i egen bedrift svarte 76 prosent bekræftende på dette. Hele 97 prosent ville

anbefale kursene til andre og 84 prosent ønsket påbyggingskurs noe som tilsier at det behov for videreutvikling av INs kompetansetilbud i tiden fremover.

Administrasjons- og gjennomføringskostnader

Totalt i 2014 har det blitt brukt 11,9 mill. kroner i administrasjon og gjennomføringskostnader. Av dette er 3,7 mill. kroner direkte prosjektkostnader og 8,2 mill. kroner kostnader til egen bemanning og overhead. Dette er en reduksjon på 3,2 mill. kroner fra 2013.

3.13.2 Reiselivsprofilering

Målet med tjenesten profilering av Norge som reisemål er å bidra til økt lønnsomhet i reiselivsnæringene og øke markedsandeler internasjonalt. Reiselivsnæringenes største utfordring for å oppnå disse målene, er å øke kunnskapen og kjennskapen til Norge som reisemål. Dette skal vi blant annet gjøre gjennom merkevarebygging og spissing av Norges posisjon internasjonalt.

Innovasjon Norge skal utvikle og styrke markedsmulighetene for de norske reiselivsaktørene ute i markedene, gjennom langsiktig merkevarebygging, profilering, operative markedstiltak og tilrettelegging for salg.

Hovedsegmentene for tjenesten er:

- Ferie- og fritidgjester i prioriterte markeder
- Special interest (temabaserte ferier)
- Internasjonale kongresser og møter (MICE)

Aktiviteter og leveranser

I 2014 hadde programmet 1011 kunder som deltok i 130 markedsprosjekter. Videre var det 1951 internasjonale turoperatører som solgte Norge som reisemål. Det er en økning på 138 flere turoperatører som selger Norge i forhold til 2013, og kommer som et resultat av økt fokus på bransjebearbeiding.

Marked	Antall kunder	Antall prosjekt	Antall turoperatører som selger Norge
Sweden	26	11	200
Denmark	65	10	60
Great Britain	87	13	130
Germany	133	12	550
BeNeLux	49	11	60
France	27	7	67
Spain	35	7	58
Italy	35	7	100
USA/Canada	15	5	158
Russia	68	9	85
Brasil	9	1	41
India*	4	1	38
Japan*	24	2	65
Korea*	16	1	60
Norway	398	31	64
China	20	2	215
Sum	1011	130	1 951

Figur 28: Markeder for Norge som reisemål med fordeling av kunder, prosjekter og turoperatører.

Pressearbeid

PRESSERESULTATER 2014	TOTAL
Totalt antall artikler om Norge som reisemål	13 656
Total annonseverdi (MRD NOK)	1,6
Antall artikler publisert som resultat av presseturer	5 635
Annonse verdi av artikler som resultat av presseturer (MILL NOK)	654 ,4
Totalt antall journalister på presseturer	936
Antall bloggere på presseturer	135
Produerte nyhetsbrev	154
Produerte pressemeldinger	247
Antall TV programmer om Norge som IN har vært involvert i	69
Antall radioprogrammer om Norge som IN har vært involvert i	41

Internasjonalt pressearbeid er en viktig kanal for norsk reiselivsnæring og dette gjenspeiles i de totale tallene for 2013 med en total annonseverdi på 1,60 milliarder kroner. Dette er en nedgang på dette området det siste året med rundt 30 prosent, sammenlignet med 2013. Mye av denne nedgangen skyldes nok at annonseverdien for online artikler er noe lavere enn for tradisjonell presse, samtidig som stadig flere av artiklene som blir publisert er online artikler. Vi har også opplevd en stor nedgang i annonseverdien fra Asia i 2014, som forklarer noe av nedgangen. I tillegg har vi også avsluttet pressearbeidet i Polen.

Totalt var det over 13 000 artikler om Norge i utenlandske medier i 2014 til en verdi på 1,60 milliarder kroner. Samtidig som vi har opplevd en økning i antall artikler i 2014, har vi hatt en nedgang i antall journalister på presseturer på over 10 prosent. Dette viser at vi har jobbet målrettet med å velge produktive journalister som produserer flere artikler fra en og samme pressetur.

Visitnorway.com

Portalen har partneravtale med ca. 90 prosent av norske destinasjoner og turistkontorer.

Nøkkeltall 2014:

- 21,1 mill besøk (-5,5 prosent sammenliknet med 2013)
- 15.4 mill unike
- 46 mill sidevisninger (-8 prosent)
- 30 prosent gjenbesøk
- 83 prosent internasjonale besøk

En liten nedgang i trafikken, men like mange klikk ut, destinasjoner fortsatt mest søkt etter, og en betydelig vekst i trafikk fra mobil/tablet er hovedtrekkene i trafikken på visitnorway.com i 2014.

Topp tre trafikklider:

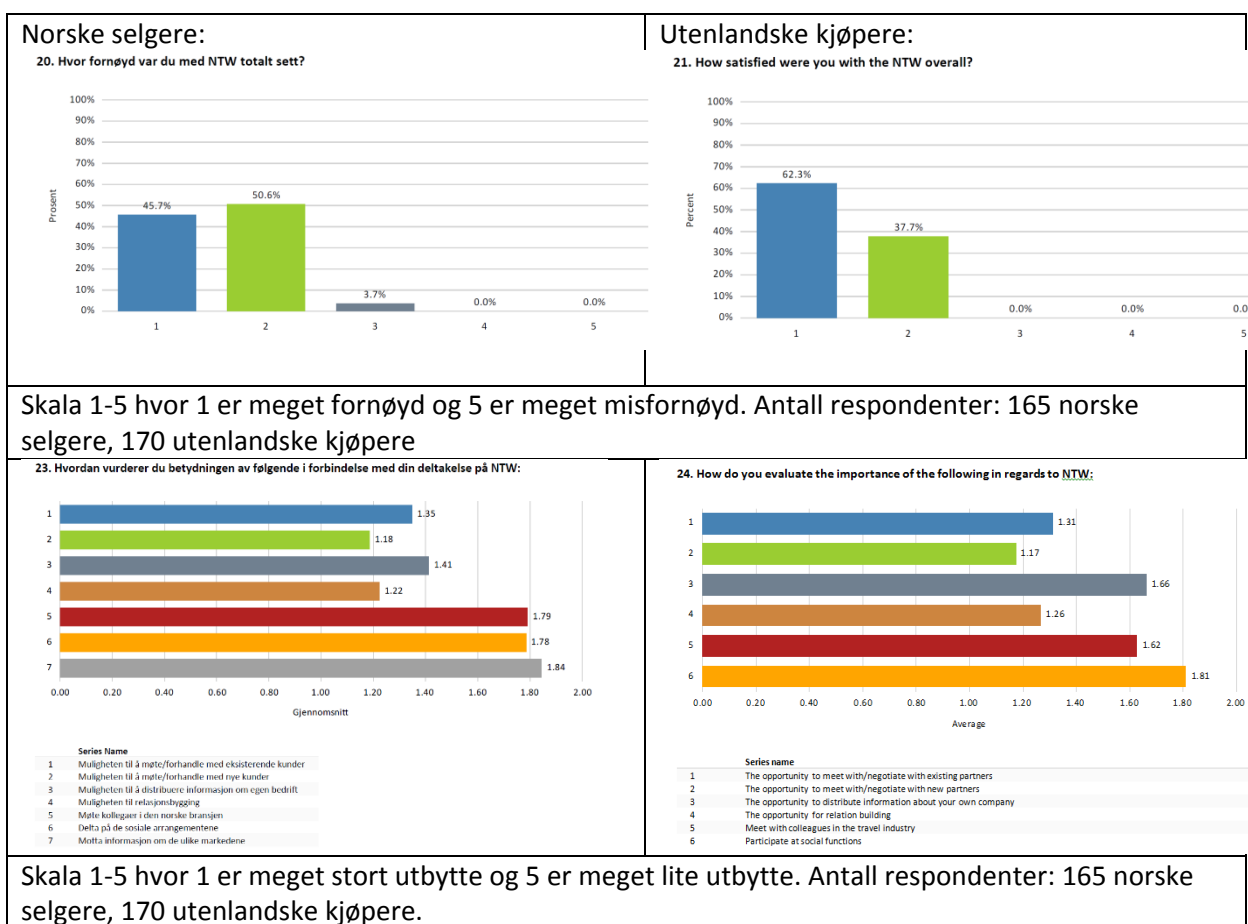
1. Google organisk søk: 11 millioner besøk og 64 prosent av trafikken (+ 20 prosent)

2. Direkte trafikk: 3,5 millioner besøk (-40 prosent)
3. Google betalt søk: 1,2 millioner besøk (- 54 prosent)

I tillegg til synlighet på visitnorway.com er klikk viktig for mange. Det ble klikket 2,9 millioner ganger videre fra visitnorway.com til norske aktører. Dette er jevnt med året før.

Norwegian Travel Workshop

Norwegian Travel Workshop 2014 (NTW) ble arrangert i Alta 31. mars til 3. april. I løpet av tre hektiske dager avholdt ca. 8000 salgsmøter mellom 285 representanter fra utenlandske turoperatører fra 27 land og 275 norske tilbydere av reiselivsopplevelser om priser og betingelser foran neste års turistsesong. Evalueringen viser at 96,3 prosent av de norske selgerne og 100 prosent av de utenlandske kjøperne var meget eller ganske fornøyd med NTW totalt sett. I tillegg ble bedt om å uttrykke effekt av NTW gjennom utbytte.

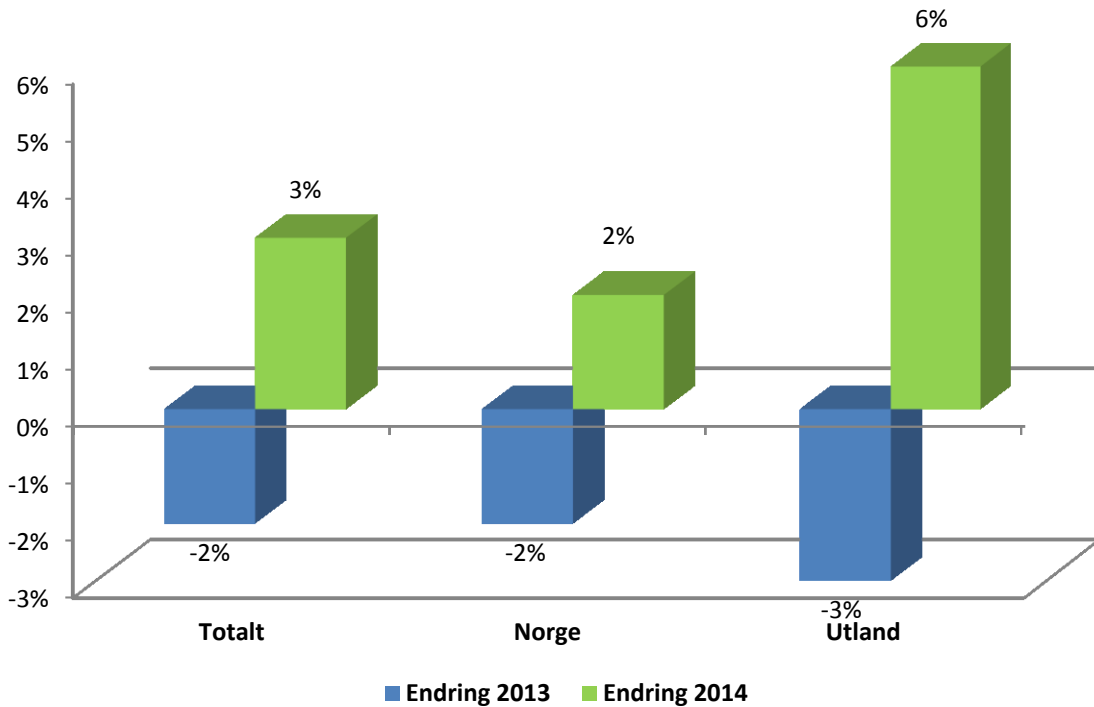
Resultater og effekter

Kommersielle gjestedøgn

Reiselivsnæringen kan se tilbake på et år med flere kommersielle gjestedøgn og et økt turismeforbruk sammenlignet med 2013. Året startet tregt, med en vintersesong som var preget av en nedgang fra store ski-volummarkeder, slik som Danmark og Norge, mens det var en større prosentvis vekst av turister som kom for å oppleve Nordlyset. Det som gjorde at året endte på tre prosent flere kommersielle gjestedøgn, er den gode sommersesongen. I sommersesongen økte antall overnattinger, og gjennom flere gjestedøgn økte også forbruket. Tall for sommersesongen viser et

samlet forbruk på omtrent 27,1 milliarder kroner. Dette inkluderer norske og utenlandske ferie- og forretningsreisende.

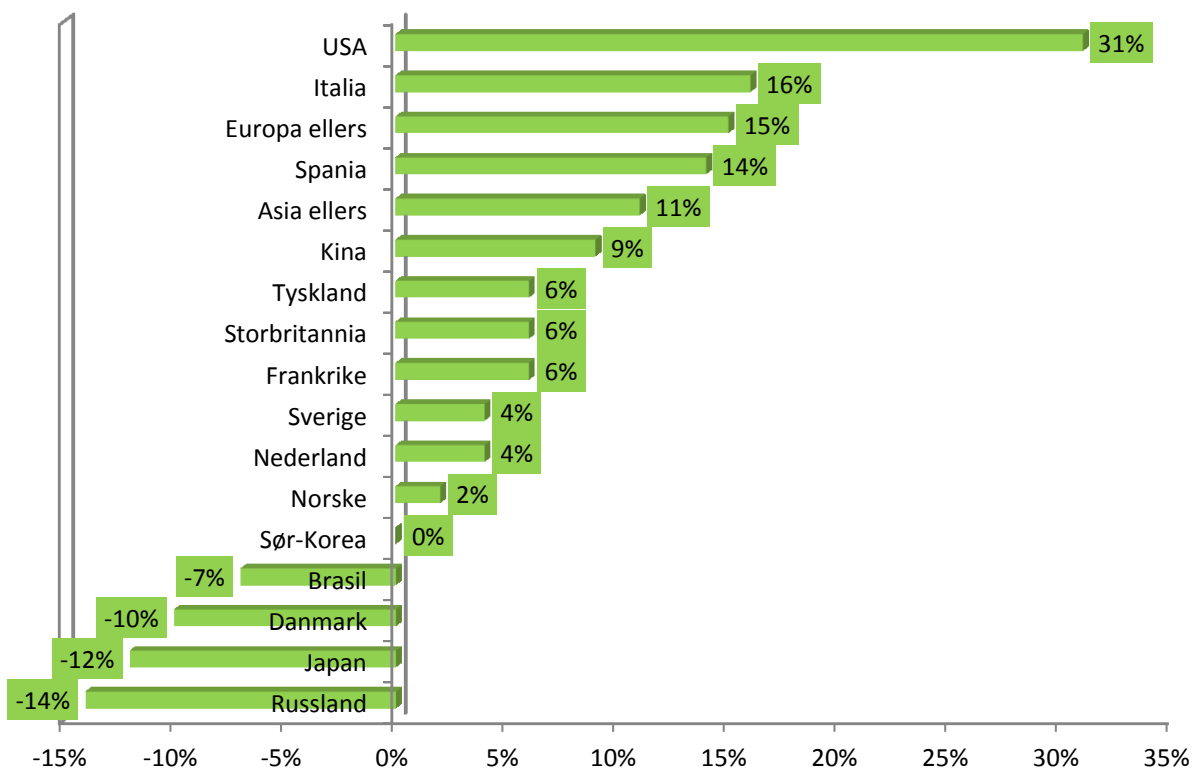
Det var 30,3 millioner overnattinger ved kommersielle gjestedøgn i 2014. Det er en økning på tre prosent fra 2013. Norske økte med to prosent, mens utenlandske økte med seks prosent. 73 prosent av alle gjestedøgn var norske. Denne andelen har holdt seg stabil de siste årene.

Figur 29: Endring i antall kommersielle gjestedøgn 2012-2014. Kilde: SSB

Veksten fra utlandet i 2014 fordelte seg utover så godt som alle de markeder hvor Innovasjon Norge markedsfører Norge som et turistmål. Fra 2013-2014 økte utenlandske gjestedøgn med vekst prosent. Det tilsvarer i underkant av en halv million ekstra gjestedøgn. Det er særlig veksten fra USA gjennom hele året, som er verdt å merke seg.

Samtidig er det positivt at nedgangen fra Sør-Europa ser til å ha snudd. Nedgangen fra Danmark som startet i 2013, fortsatte dessverre også inn i 2014. Danske gjestedøgn representerte til tross for nedgangen en andel på ni prosent av alle utenlandske gjestedøgn i 2014, noe som betyr at Danmark er det tredje største markedet, etter Tyskland med en andel på 17 prosent og Sverige med 12 prosent.

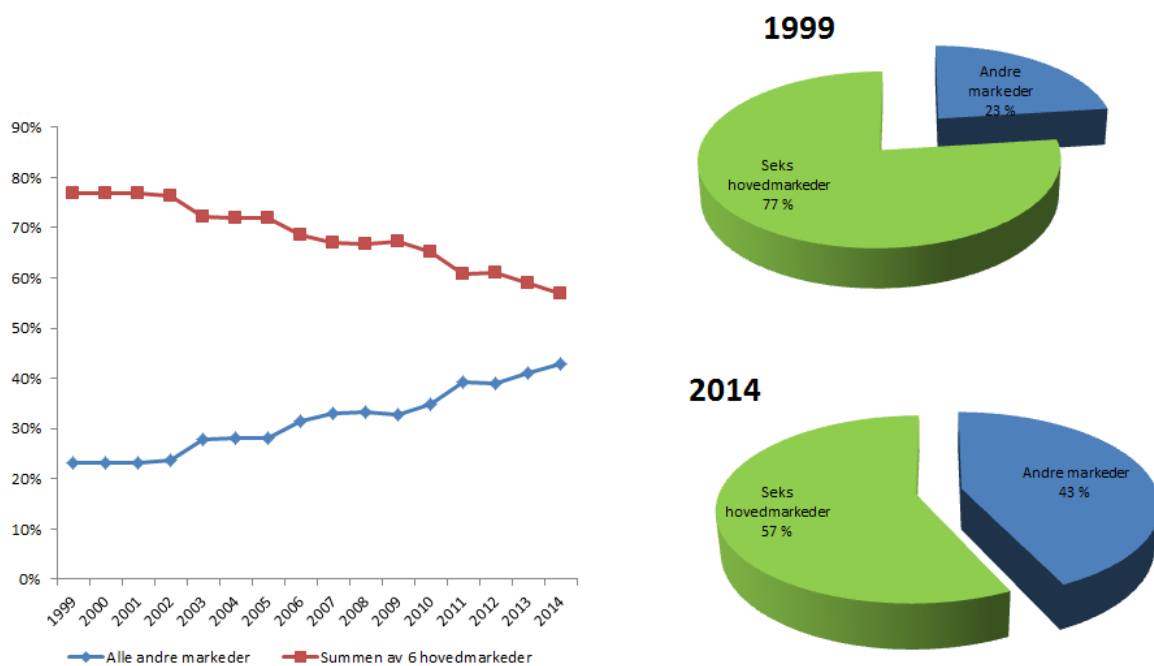

Figur 30: endring i antall kommersielle gjestedøgn per marked i 2014. Kilde: SSB

Sammensetningen av de utenlandske turistene forandrer seg

Tyskland, Danmark, Sverige, Nederland, Storbritannia og USA har vært og er, viktige utenlandsmarkeder for norsk reiselivsnæring, men betydningen av disse seks markedene er imidlertid redusert de siste 15 årene. I 1999 utgjorde besøkende fra disse markedene en andel på 77 prosent av alle utenlandske overnattinger på kommersielle overnattingssteder. I 2014 var denne andelen redusert til 57 prosent.

Det vises til statistikkvedlegget for ytterligere informasjon.

Figur 31: Sammensetningen av kommersielle gjestedøgn fra Tyskland, Danmark, Sverige, Nederland, Storbritannia og USA slått sammen til seks hovedmarkeder og andelen av gjestedøgn fra andre markeder. Kilde: SSB

Cruise

Cruise Norway rapporterer at Norge fikk 2000 cruiseanløp til Cruise Norways 38 cruisedestinasjoner i 2014. Dette utgjør 2 678 963 besøkende cruisegjester. Dette er en nedgang i antall anløp fra 2013 på 8 prosent og en nedgang i antall besøkende på 10 prosent.

Kampanjemålinger

Innovasjon Norge har i 2014 gjennomført kampanjemålinger i utvalgte markeder for å finne ut mer om kampanjens effekt i de ulike markedene. Hvor mange som husker reklamen, hvordan kampanjen vurderes, hvor mange som ønsker å reise til Norge etter å ha sett reklamen og hvordan kampanjen påvirker merkevare mål er noen sentrale elementer i testene.

Vinteren 2014/2015 er kampanjene i Danmark, Sverige og Storbritannia testet, mens for sommeren 2014 er kampanjene i Norge, Sverige, Nederland, Tyskland, Frankrike og Storbritannia testet. På grunn av reduserte budsjetter i 2014 har vi også redusert antall markeder hvor vi måler kampanjene. Dette gjelder spesielt vinterkampanjen hvor vi har målt i 3 markeder i 2014/2015 mot 7 markeder i 2013.

Gjennom kampanjemålingene får vi bedre innsikt i hvilke elementer og plattformer som best profilerer Norge som reisemål og hvilke som best konverterer til salg.

Målgruppe

For alle markedsundersøkelsene er det definert en naturbasert målgruppe som består av omtrentlig 60 - 70 prosent i hvert marked. For vintermålingen (Nordlys og alpint) spør vi i tillegg om interesse for

vinteraktiviteter slik at målgruppen om vinteren er smalere enn for sommeren. I Frankrike, Tyskland, Russland, Storbritannia og Sverige er undersøkelsen gjennomført i utvalgte geografiske områder.

Synlighet i markedet

For sommerkampanjen er det en signifikant økning i Share of Voice (dvs. synlighet i markedet) i Sverige, Norge og Tyskland i kampanjeperioden. Dett er også markedene med størst medieinvestering. I andre markeder med mindre investeringer er det også mindre endring i synligheten i markedet under kampanjeperioden. Tilsvarende for vintermålingen ser vi størst økning i Share of Voice i Danmark som hvor investeringene er størst.

Effekt av kampanjene

Med eller uten våre kampanjer er det mange som ønsker å reise på ferie til Norge. De to neste tabellene viser nettoeffekten, dvs. forskjellen mellom de som har vært eksponert for reklamen vs. de som ikke har vært eksponert for reklamen. Kampanjen har overbevist mellom 3 prosent og 21 prosent av målgruppen i de to målingene. Mange i målgruppen ønsker å reise til Norge også uten å bli eksponert for reklame, men kampanjene i de ulike markedene har klart å overbevise omtrent 2,4 millioner mennesker totalt.

Når vi ser på antall personer som har blitt overbevist av reklamen skiller den britiske kampanjen seg ut, med å overbevise nesten 1 million personer. Dette er både på grunn av en vellykket kampanje med en nettoeffekt på 11 prosent og fordi målgruppen i Storbritannia består av nesten 32 millioner mennesker. Kampanjen i Russland var like vellykket med tanke på å overbevise målgruppen, men målgruppen i Russland består av færre personer. De relativt sett lavere tallene i Tyskland, Sverige og Norge kommer trolig av at svært mange allerede har et ønske om å reise til Norge. Interessen er derfor stor. En av utfordringene er derfor å finne ut hvorfor mange fra Tyskland velger bort Norge til tross for høy interesse. Tabellene under viser de samlede resultatene per marked.

Sommeren 2014:

	Germany	France	Netherlands	Norway	Russia	United Kingdom	Sweden	Total (the 7 tested markets combined)
Net effect: Desire to go to Norway	3%	6%	9%	3%	11%	11%	3%	7%
Number of persons persuaded	264 000	175 000	270 000	46 000	429 000	932 000	71 000	2 187 000
Size of target group (share of population in geographical area and number of persons)	71% 24 400 000	57% 7 500 000	68% 9 100 000	85% 3 300 000	69% 8 400 000	74% 31 200 000	69% 5 000 000	71% 88 900 000

Vinteren 2014/2015:

	Denmark 	Sweden 	UK
Net effect: Desire to go to Norway	5% [+1%]	13% [+2%]	21% [+10%]
Number of persons persuaded	24 000	29 000	181 000

(tallene i parentes viser endring i resultatene fra vinterkampanjen i 2013/2014)

Effekt av kommunikasjonen

De to neste tabellene viser en konverteringstrakt, dvs. hvor langt vi klarer å bevege potensielle Norgesturister mot en kjøpsbeslutning, fra oppmerksomhet til overtalelse og tilslutt økt kjøpsansynlighet.

	UK	SWE	RUS	NOR	HOL	FRA	DE	Average
No recollection of the campaign	74 %	54 %	53 %	57 %	68 %	63 %	62 %	62 %
Only recollection	26 %	46 %	47 %	43 %	32 %	37 %	38 %	38 %
Persuaded	19 %	17 %	35 %	12 %	21 %	25 %	24 %	22 %
Persuaded and active - Holiday	5 %	6 %	25 %	3 %	7 %	9 %	9 %	9 %

Linjen Only recollection viser andelen som kun husker å ha sett reklamen, og den har ingen øvrig effekt utover det. Persuaded viser andelen som synes bedre om Norge som reisemål etter å ha sett reklamen. Persuaded and active – holiday viser andelen som har en økt sannsynlighet for å reise på ferie til Norge etter å ha sett reklamen. Når vi ser på kampanjens evne til å overtale ser vi at kampanjen i Russland, Tyskland og Frankrike er mest effektive.

	 Target group = 24 % of pop.	 Target group = 27 % of pop.	 Target group = 43 % of pop.
No recollection of the campaign	53% (+11%*)	53% (+1%*)	83% (+18%*)
Recollection	47% (-11%*)	47% (+1%*)	17% (-18%*)
Persuaded	8% (-7%*)	18% (+0%*)	15% (-13%*)
Persuaded and active - Holiday	2% (-1%*)	5% (+0%*)	8% (-2%*)

Tilsvarende trakt for vinteren 2014/2015 viser at andelen som har lagt merke til reklamen er lavere i Storbritannia enn i 2013 og dette skyldes en endring i kanalmiksen sammenlignet med fjoråret. I tillegg gjenspeiler dette investeringsnivået. Samtidig ser vi en stor økning i antall som har søkt informasjon etter å ha sett reklamen, trafikk til Visitnorway og økt kjøps sannsynlighet med en nettoeffekt på hele 21prosent.

Kampanjen i Storbritannia har dermed skapt mindre oppmerksomhet, men har lyktes bedre med å overbevise de personene som har blitt eksponert for reklamen. Det vanskeligere å få effekt for en alpinkampanje i Danmark der Norge allerede er markedsleder, enn det er for en Nordlyskampanje i Storbritannia der Norges markedsandel er mindre.

Turistundersøkelsen

I 2014 har Innovasjon Norge for tredje år på rad gjennomført en landsdekkende turistundersøkelse. Datainnsamling gjennomføres ved kommersielle overnattingssteder i tråd med internasjonale anbefalinger. De innsamlede data gir mulighet for å belyse forbruk og turiststrømmer i Norge.

Turisters totale forbruk i sommersesongen 2014 var på rundt 27 milliarder kroner. Beløpet inkluderer både ferie- og forretningsreisendes forbruk, og er en økning på rundt 1,5 milliarder kroner, sammenlignet med sommeren 2013.

Det gjennomsnittlige døgnforbruket for feriereisende var på rundt 1300 kroner i sommersesongen 2014, mens forretningsreisende brukte over det dobbelte og hadde et gjennomsnittlig døgnforbruk på over 3000 kroner.

Også for 2014 peker undersøkelsen på at det er den norske turismen som er mest betydningsfull for turistnæringen i Norge, hvor nordmenn sto for over 60 prosent av det totale sommerforbruket.

De tyske ferieturistene er fortsatt det viktigste utenlandske enkeltmarkedet, og bidrar med til sammen 750 millioner kroner i den norske reiselivskassa. Ferieturister fra oversjøiske land som Kina og USA står også for et betydelig forbruk. Ser man på den geografiske spredningen i forbruket, legger turister igjen et betydelig forbruk i samtlige regioner i Norge, men forbruket er klart størst på Østlandet, etterfulgt av Vestlandet.

Samlet vurdering av måloppnåelse

Tjenesten er godt etablert og dekker hele landet. Måloppnåelsen vurderes til å være god.

Avvik

Det er ingen vesentlige avvik med unntak av nedgangen i nøkkeltall for Visitnorway og pressearbeidet.

Særlig om 2014

Reiselivsnæringen kan se tilbake på tidenes turistsommer og en vekst som har fortsatt ut året med en økning i antall kommersielle gjestedøgn på tre prosent i 2014. Nye tall viser at også det totale forbruket har økt med 1,5 milliarder kroner sommeren 2014 sammenlignet med 2013.

I 2014 har reiselivssatsingen styrket arbeidet med bransjebearbeidelse. Videre har man påbegynt arbeidet med å skifte teknisk plattform for Visitnorway.com.

Støttende analyser

Se vedlegg for en mer dyptgående statistikkrapport.

Administrasjon

Forbruket for tjenesten er regnskapsførte poster som knytter seg til 2014-bevilgningen fra post 71. Når vi nå trekker konklusjonene for aktivitetene i 2014, kan vi meddele et totalt forbruk på 310 mill. kroner. Vel 97,4 mill. kroner (31,5 prosent) av regnskapsførte poster i 2014 er finansiert med brukerbetaling fra reiselivsnæringen, 224,4 mill. kroner er dekket NHDs post 71 (68,6 prosent).

Regnskapsført aktivitet for 2014 er noe lavere enn budsjettet. Dette skyldes hovedsakelig periodisering i forbindelse med pågående vinterkampanjer.

Tabellen under viser totalaktiviteten for 2014 (Post 71), samt midler fra LMD:

Prosjekt	Sum kostnader i mill. kroner	Off. andel i mill. kroner	Off. andel i prosent
Profilering av Norge som reisemål	4,1	4,1	100
Reiseliv - Norgeskampanjen	96,9	56,0	58
Reiseliv - Vinterkampanje med ski	33,2	12,6	38
Reiseliv - Vinterkampanje uten ski	1,8	1,0	57
Reiseliv - Norges katalog	3,8	2,1	56
Reiseliv - Presse	16,6	16,4	99
Reiseliv - Brosjyredistribusjon	3,3	1,1	34
Reiseliv - NTW	9,3	3,8	40
Reiseliv - Bransjebearbeidelse og internasjonale workshops	16,3	13,6	83
Reiseliv - Visitnorway.com	33,5	29,8	89
Reiseliv - Sosiale media	1,7	1,7	100
Reiseliv - Tema-prosjekter	14,0	10,1	72
Reiseliv - Meetings (MICEE)	10,3	8,4	81
Reiseliv - Messer	4,4	2,1	47
Reiseliv - Nord-Norge	1,7	1,2	72
Reiseliv Norge	47,0	43,1	92
Reiseliv Utland	12,2	5,4	45
	310,0	212,5	70

Inntekter/finansiering:

NHD2421.71 reiseliv + midler fra LMD	Finansiering totalt i 2014 i mill kroner			
	Næring	Offentlig	Sum	Budsjett2014*)
Stockholm	5,0	14,5	19,5	16,1
København	17,5	14,9	32,3	19,4
Hamburg	14,1	19,5	33,6	27,4
Haag	4,4	10,4	14,7	11,6
London	11,1	18,8	29,9	23,6
Paris	1,9	7,3	9,2	6,9
Madrid	1,8	4,7	6,4	4,5
Milano	1,6	4,3	5,9	3,9
Warszawa	0,2	0,8	1,1	1,0
Moskva	4,2	9,6	13,9	9,3
NewYork	11,7	12,6	24,3	10,8
Norge	23,9	95,2	119,1	129,2
	97,4	212,5	310,0	263,7
Totalt				

3.14 Kap. 2421, post 72 Forsknings- og utviklingskontrakter (IFU/OFU)

Forsknings- og utviklingskontrakter (IFU/OFU) skal realisere økt verdiskaping i norske bedrifter gjennom utviklingsprosjekter i samarbeid norsk eller internasjonal kundepart (pilotkunder). Tjenesten skal i hovedsak bidra til målet om flere vekstkraftige bedrifter. Det er verdt å merke at 30 prosent av disse vekstkraftige bedriftene er gründere, en andel som har holdt seg stabil over flere år.

Proaktiv innsats rettes mot områder hvor vi ser særlig verdiskapingspotensial gjennom IFU/OFU:

Hjelp kunder inn i krevende markeder med stort potensial.

- Internasjonale markeder (Stort potensial dersom god interesseforenlighet med pilotkunde, jfr. BI-studien og raskere markedsadgang jfr Oxford)
- Offentlig sektor. (En stor og til dels umoden sektor med betydelig behov for skala. Offentlige markeder preges av fragmenterte beslutningsstrukturer, få insentiver til å kjøpe innovative løsninger og krevende innkjøpsregelverk. Stort behov for fremtidsrettede tjenester.)
- Helses- og omsorgssektoren, både privat og offentlig av årsaker som nevnt over. (Lange utviklingsløp, mangel på privat kapital og et omfattende behov for (tjeneste-)innovasjon.)

Prosjekter med stor kompetanseoverføringsverdi.

Evalueringer og kunnskapsgrunnlag viser til betydelig verdi og vekstpotensial gjennom kompetanseoverføring fra pilotkunden/markedet og fra en industri til en annen. Eksempler på det siste kan være fra romteknologi til jernbane, fra olje & gass til helse, fra forsvarsmarkedet til sivile formål.

Aktiviteter og leveranser

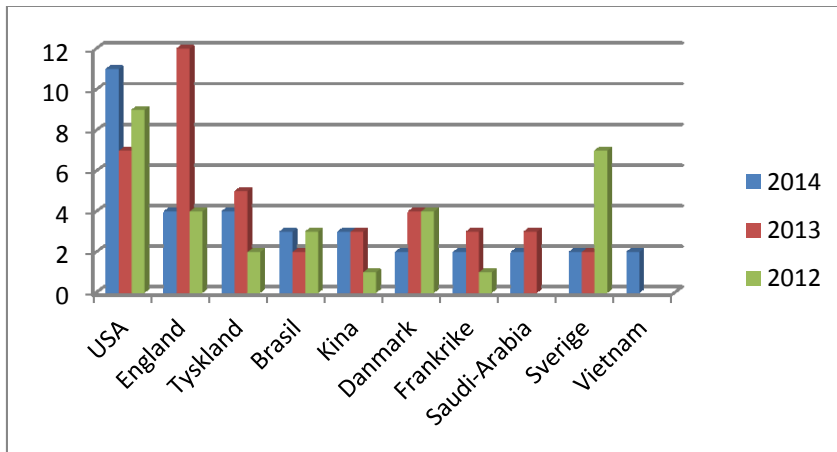
Følgende tabell viser hovedtallene for IFU/OFU.

Virkemiddel	Ramme i mill. kroner	Innvilget beløp i mill. kroner	Antall tilsagn
OFU		76,9 (55,3)	55 (63)
IFU		313,9 (259,2)	205 (172)
Totalt	285	390,8 (314,5)	260 (235)

Internasjonale markeder

Prosjekter med internasjonal kundepartner gir raskere og bedre markedsresultater (Oxford Eval. 2012) I 2014 ble det igangsatt 45 prosjekter med internasjonal pilotkunde fra totalt 20 land. Dette representerer 25 prosent av alle IFU-kontrakter, en nedgang fra 36 prosent i 2013.

Grafen under viser de 10 største markedene og utvikling de tre siste år, rangert etter 2014. Det er stor spredning på land pilotkunden opererer fra. Tre nye land på listen, Azerbaijan, Australia og Vietnam. De fleste bransjer er representert, men flest prosjekter finnes innen helse, olje&gass og IKT.

Figur 32: Antall prosjekter med internasjonal kundepartner per marked. Grafen viser de 10 største markedene og deres utvikling de tre siste år, rangert etter 2014.

Offentlig sektor: Det ble i 2014 innvilget nærmere 77 mill. kroner til 55 prosjekter med offentlig kundepart (OFU). I forhold til 2013 tilsvarer dette 39 prosent økning i innvilget beløp og 13 prosent nedgang i antall prosjekter, til tross for en liten økning i antall hovedprosjekter. Nedgangen i antall prosjekter skyldes langt færre forprosjekter enn tidligere, inkludert 36 prosent nedgang i antall Innommed forprosjekter. Økningen i totalt forbruk gjenspeiler større hovedprosjekter.

En stor andel av OFU tilsagn (58 prosent) relaterer seg til IKT, digitalisering og effektivisering av offentlig sektor generelt. Porteføljen er fortsatt dominert av prosjekter rettet mot helse og omsorg (over 50 prosent) i tråd med særskilt innsats på dette området.

Det ble i 2014 jobbet aktivt med å integrere ordningen i komplementære offentlige innovasjonsprosesser. Dette omfatter bruk av OFU-finansiering i modeller for førkommersielle anskaffelser sammen med Nasjonalt Program for Leverandørutvikling, bedre overgang fra offentlige forprosjekt til OFU-hovedprosjekt sammen med Helsedirektoratet og Fylkesmennene og felles utlysninger med klyngene. Av 40 piloter Nasjonalt Program for Leverandørutvikling har bidratt til gjennom de siste fem år, er 15 knyttet til før-kommersielle anskaffelser, hvor OFU vurderes som et relevant virkemiddel.

Pilotordning med bedriftsstipender som offentlige virksomheter kan utløse til innovasjonsformål har gitt ny kunnskap om hvordan Innovasjon Norge kan medvirke til at offentlig etterspørsel kanaliseres til markedet på en effektiv måte. Fem piloter ble igangsatt i 2014, og funnene indikerer at stipendmidlenes kan ha et bredere bruksområde enn risikoavlastning. Blant annet er det et tydelig behov for å løfte IFU/OFU-modellens grunnprinsipp om utvikling i samarbeid med markedet tidligere inn i offentlig innovasjonsprosesser. Endelig rapport vil foreligge sommer 2015.

Helse- og omsorgssektoren: Det ble i 2014 innvilget totalt 61,2 millioner til 54 prosjekter rettet mot helse og omsorg, hvorav 23 forprosjekter. Dette er en betydelig økning fra i 2013 og på nivå med 2012. Nærmere halvparten av prosjektene (46 prosent) er i samarbeid med industriell partner (IFU). Det er videre verdt å merke at en stor andel av disse prosjektene (46 prosent) utvikles i samarbeid med internasjonal kundepartner, en langt høyere andel enn for IFU prosjekter totalt.

Bruk av målrettede utlysninger vurderes å være en effektiv måte å styrke bruken av IFU/OFU-ordningen på. Høsten 2014 utlyste Innovasjon Norge sammen med Oslo Cancer Cluster 1,2 mill. kroner til OFU-forprosjektmidler innen tema immunonkologi (der Norge er godt posisjonert internasjonalt). Tre av totalt ni søknader som ble vurdert av et meget høyt kvalifisert panel fikk innvilget et beløp på 0,4mill. kroner hver. Formålet med konkurransen er å få frem de beste forprosjekter innen området.

I 2014 finansierte Innovasjon Norge drift av InnoMed med 2 mill. kroner via Helsedirektoratet. Kun 7 InnoMed forprosjekter kvalifiserte for støtte fra Innovasjon Norge, og bare ett hovedprosjekt hadde utspring fra InnoMed. Et arbeid er igangsatt for forenkling av InnoMeds rutiner for mobilisering- og saksbehandling, i samarbeid med Helsedirektoratet.

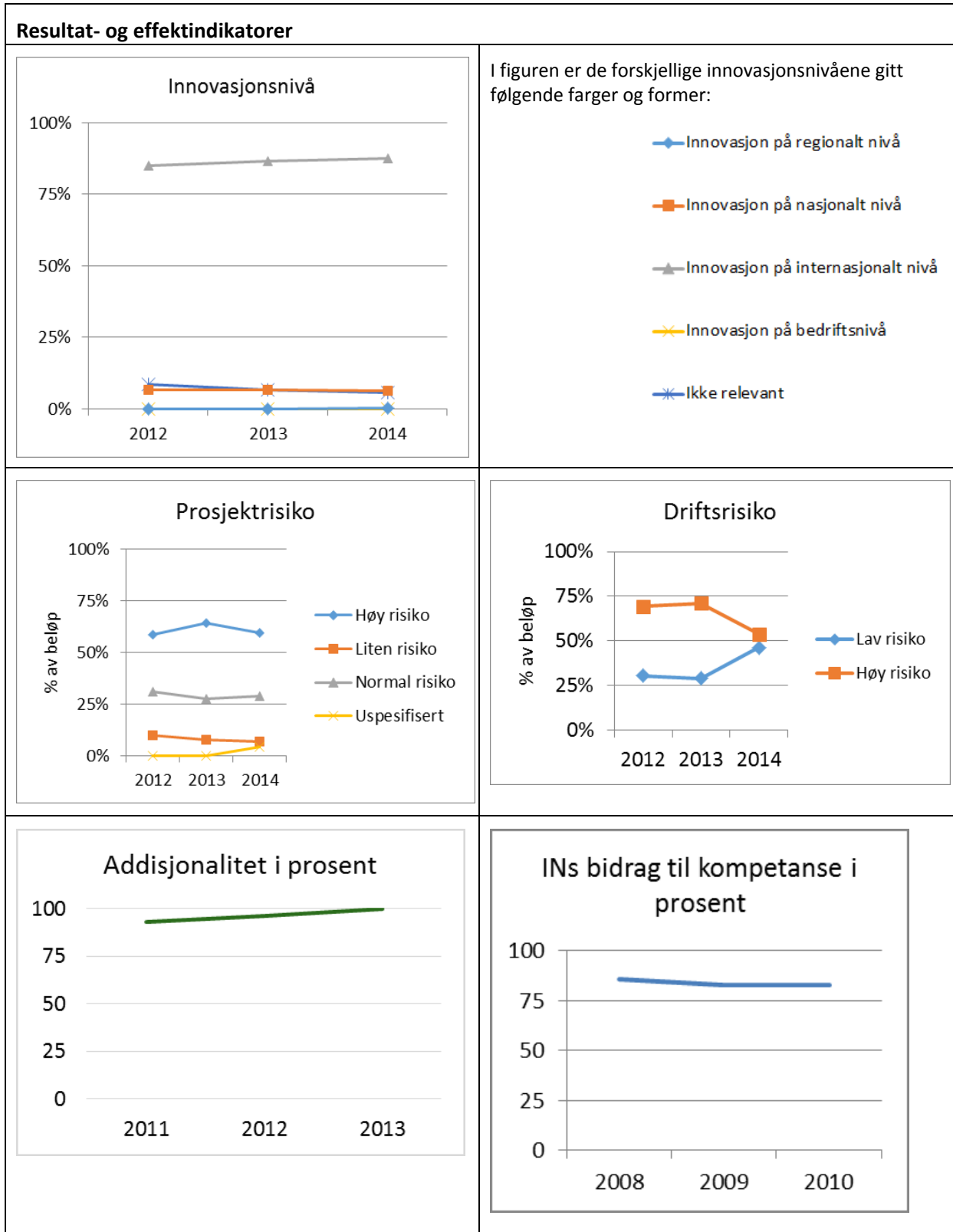
Finansiering til pilotkunder i offentlig sektor: Det er innvilget totalt 1,9 mill. kroner til offentlig pilotkunde i 2014 (eks. InnoMed forprosjekt), fordelt på to prosjekter (4,4 mill. kroner i 2013). Alle innenfor helse, og åpningen for finansiering til offentlige pilotkunder innvilges unntaksvis og i tråd med policy.

Resultater og effekter

Andel prosjekter med innovasjon på internasjonalt nivå ligger gjennomgående svært høyt, sammenliknet med Innovasjon Norges øvrige tjenester. 91 prosent av tilsagn til IFU-prosjekter har innovasjonsgrad på internasjonalt nivå, 73 prosent av OFU-prosjekter. Dette er i tråd med forventninger.

I IFU/OFU-prosjekter finner vi en forholdsvis stor andel kunder med høy driftsrisiko, sammenliknet med øvrige tjenester. Dette passer godt med ordningens mål. Det er for tidlig å si om endringen som vises i 2014 er naturlig svingning.

Addisjonalitet og kompetansebidrag ligger stabilt høyt sammenliknet med øvrige tjenester.

Figur 33: Indikatorer for forsknings- og utviklingskontrakter. For innovasjonsnivå er grå: internasjonalt nivå, oransje: nasjonalt nivå, lys blå: regionalt nivå, gult: bedriftsnivå og blå: ikke relevant.

Kunnskap om kommersialisering av IFU/OFU resultater

Studien utført av Handelshøyskolen BI «Verdiskaping i lange innovasjonsprosesser» (VIP-studien viser kommersielle resultater i form av akkumulert omsetningen over en 10 års periode av produkter utviklet av et stratifisert utvalg av 49 IFU/OFU-prosjekter fra 2003-2004.

Den samlede omsetning av disse produktene frem til september 2013 utgjorde 29 mrd kr. Omsetningen fortsetter, men det er ikke gjort flere målinger. SSB har på oppdrag fra Innovasjon Norge gjort en statistisk undersøkelse av bl.a. omsetningen til bedrifter som har fått IFU/OFU støtte. Trenden er den samme som i VIP-studien. Omsetningen viser en gjennomsnittlig årlig mervest på 13,9 prosent i forhold til en kontrollgruppe som ikke har fått IFU/OFU-støtte.

IFU/OFU modellen er satt opp til å stimulere kompetanseoverføring fra pilotkunden/markedet og fra én industri til en annen. Dette er særlig relevant for et næringsliv i omstilling og vesentlig vektlagt i vurdering av prosjekter. Vi har imidlertid ikke mulighet til å hente ut systematisk/statistisk kunnskap om hvorvidt andelen prosjekter med særlig stor kompetanseoverføring har økt.

IFU/OFU modellen utløser betydelig grad av ekstern kapital. I 2014 utløste bruk av modellen prosjekter til en total verdi av 1, 98 milliarder kroner.

Avvik

Rammen på 285 mill. kroner er fullt utnyttet. Årets annulleringer på tidligere års tilsagn utgjorde nær 53 mill. kroner (41 mill. kroner i 2013, 67 mill. i 2012). Dette medfører at rammen økes, og total ramme innen utgangen av året var 406,9 mill. kroner. Med betydelig prosjektrisiko må det forventes varierte og til dels store annulleringer der forutsetninger endrer seg og tilskudd tilbaketrekkes.

Mange prosjekter tar lengre tid en antatt og midler bundet i ikke utbetalte tilsagn kan føre til store overføringer ved årsskifte. Tett oppfølging er viktig. Utbetalingstakten er likevel noe lavere enn 2013. Betydelig lavere driftsrisiko i porteføljen; (fortsatt økning i addisjonalitet).

Samlet vurdering av måloppnåelse

Hovedbildet er at tjenesten når sine mål på en god måte. IFU/OFU-modellens grunnprinsipp om utvikling i samarbeid med markedet gjennom pilotkunde(r) styrker bedriftenes konkurransekraft og verdiskapingspotensial, som vist gjennom eksterne evalueringer og studier.

Særlig om 2014

Mer innovasjon og verdiskaping for kundene

I 2014 ble det innvilget over 390 mill. kroner til realisering av 260 kundeprosjekter. Dette er en betydelig økning fra 2013 (24 prosent økning i innvilget tilskudd og 11 prosent økning i antall prosjekter). Økningen representerer styrket innsats *både* i prosjekter med industriell kundepartner, IFU (21 prosent økning i innvilget beløp) og prosjekter rettet mot innovasjon med offentlig sektor, OFU. (39 prosent økning i innvilget beløp)

De fleste bransjer viser også en stabil eller positiv utvikling. Størst økning finner vi i prosjekter rettet mot maritim næring og miljø/fornybar energi. Det er relativt få prosjekter rettet mot forsvarsindustrien men én stor kontrakt resulterer i betydelig økning også for denne sektoren. Nedgangen i prosjekter rettet mot olje & gass som ble rapportert i 2013 vedvarte ikke, og utgjør i 2014 20 prosent av total portefølje; dette til tross for aktivitetsnedgang i sektoren.

Ny kunnskap gir tjenesteutvikling

IFU/OFU forprosjekter, som har til hensikt å berede grunnen og avklare hvorvidt forholdene ligger til rette for å gå videre inn i et godt og forpliktende utviklingsprosjekt med pilotkunde, utgjør en stor andel av prosjektporteføljen (41 prosent i 2014). En kartlegging av forprosjekter innvilget i 2008 viste at omtrent 50 prosent ikke gikk videre til hovedprosjekter. Dette synes å være en høy andel og tyder på at kravene til forprosjekter bør innrettes slik at de blir mer treffsikre.

VIP studien omtalt tidligere har gitt et kunnskapsgrunnlag som benyttes i videre leveranse av tjenesten for ytterligere fokus på å styrke de faktorene som ifølge forskningen har sterkest

sammenheng med suksess. Policy for bruk av forprosjekter er revidert for 2015 som følge av styrket kunnskapsgrunnlag og ovennevnte funn. Arbeidet med utnyttelse av dette kunnskapsgrunnlaget fortsetter i 2015.

For 2014 er det ikke lenger et gjennomgående krav om at SkatteFunn benyttes før IFU/OFU-tilskudd. 23 prosent av alle IFU/OFU-prosjekter som ble igangsatt i 2014 blir medfinansiert med SkatteFunn.

Støttende analyser/vurderinger av mål- og oppdragsoppnåelse

Studien utført av Handelshøyskolen BI « Verdiskaping i lange innovasjonsprosesser» ble levert i februar 2014. Foruten å konkludere med at IFU/OFU-ordningen er en suksess og gi ny kunnskap om IFU/OFU-prosjektene forløp over tid, viser studien at prosjektene tiltrekker seg betydelig privat kapital. IFU/OFU-ordningen er på den måten også et virkemiddel som i vesentlig grad bidrar til at privat kapital investeres i innovasjonsprosjekter.

Ekstern evaluering gjennomføres ca. hvert femte år. I siste rapport, levert av Oxford Reseach okt 2012 ble rasjonale for programmet, resultater og effekter, samfunnsøkonomisk lønnsomhet og administrering/organisering vurdert. Rapportens tittel «Mer av det gode» er både en konklusjon og en anbefaling om å videreføre ordningen.

Evalueringen konkluderer med at tjenesten bidrar i vesentlig grad til økt samarbeid, kompetanse, atferdsendringer, innovasjon, eksport og konkurranseevne. Videre at den forpliktende samarbeidsmodellen gir tydelig effekter *både* for leverandørbedriften og for pilotkunden og anbefales vurdert som arbeidsmetode i flere tjenester.

Administrasjons og gjennomføringskostnader

Ingen vesentlige avvik.

3.15 Kap. 2415, post 75 Marint verdiskapingsprogram

Formålet med Marint verdiskapingsprogram (MVP) er å være regjeringens virkemiddel for å realisere verdiskapingspotensialet i sjømatnæringen. Hovedmålet er å bidra til at sjømatbedrifter omsetter markedskunnskap til økt lønnsomhet.

Aktiviteter og leveranser

Delprogrammer og aktiviteter	Innvilget i mill. kroner	Antall og type prosjekter
Markedsrettet endring i bedrift/er	15,8	22 prosjekter hvor 6 er gründere og 20 omfatter vekst i bedrifter. 7 prosjekter er på hvitfisk og 6 på leverandører av teknologi. 8 prosjekter direkte rettet mot merkevarebygging og design. 12 av total 20 vekstprosjekter er i enkelt bedrift – 8 er vekst i nettverk. 3 prosjekter av 20 handler om vekst i det norske sjømatmarkedet.
Kompetanseheving	4,0	30 deltakere på Kompetanseprogrammet (NHH) 3 traineer
Felles markedstiltak	2.5	Nasjonale og internasjonale messer
Omstilling og utviklingstiltak	1.6	Utvikling knyttet til Levende lagring
Operasjonalisering, faktisk forbruk	6,3	Programledelse, mobilisering nasjonalt og internasjonalt, kommunikasjon og promotering
Programomstilling	1.4	Obligatorisk avsetning i forbindelse av avslutning av MVP
Total	31.6	

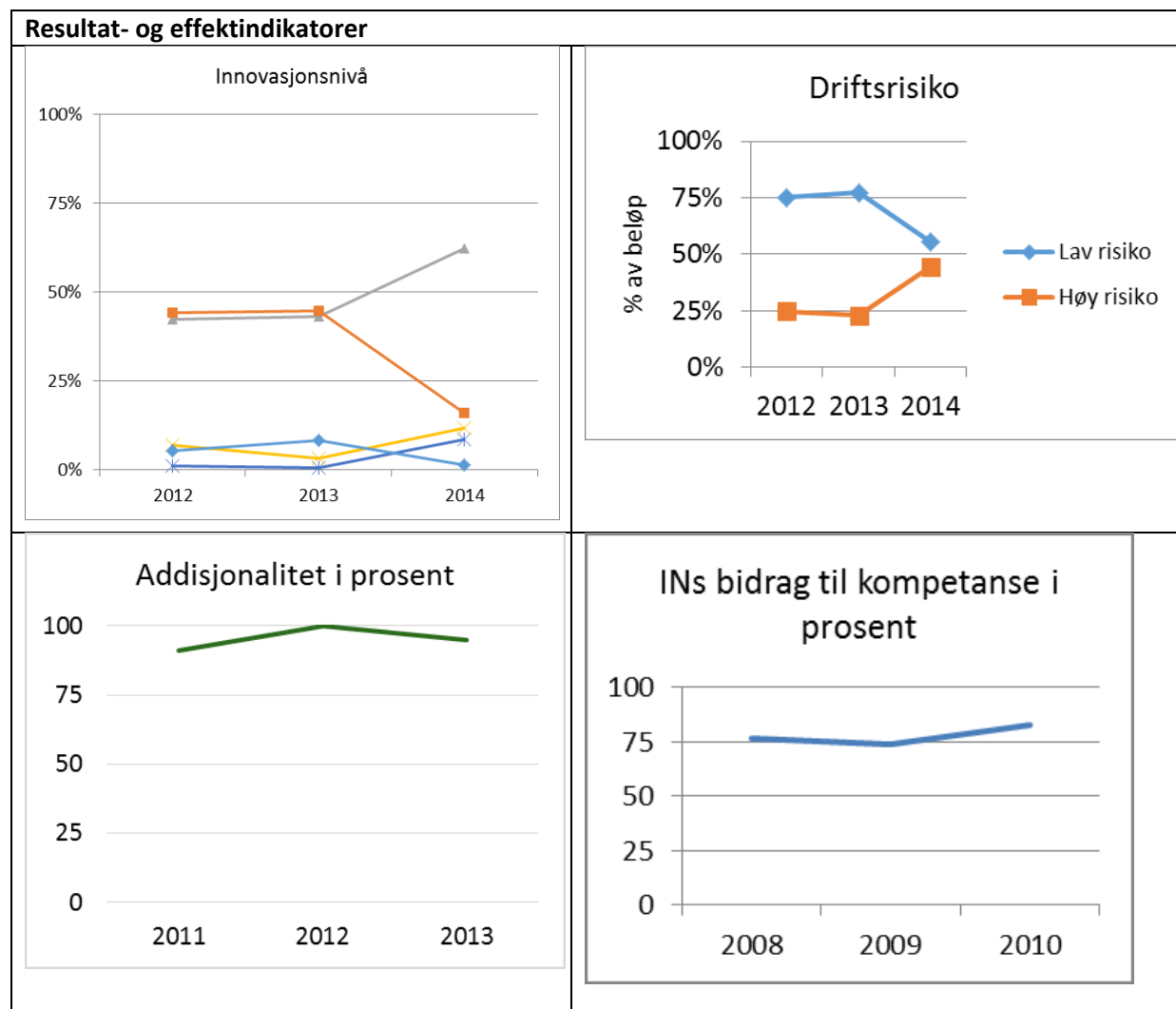
Figur34: Aktiviteter og prosjekter og innvilget beløp i 2014.

Den internasjonale dimensjonen

Av 26 prosjekter innen markedsrettet endring i bedrift er 90 prosent internasjonalt rettet. I disse prosjektene jobber Innovasjons Norges utekontor tett sammen med distriktskontorene. I de siste 2 årene har det vært spesiell fokus på å identifisere muligheter for norske leverandører av bærekraftige løsninger i Asia og Afrika. Leverandørnæringen får kunnskap om markedsmuligheter gjennom dette arbeidet og søker oftere Innovasjon Norges tjenester for å utnytte potensialet.

Resultater og effekter

I 2014 ble tilbudet fra Marint verdiskapingsprogram videreført mot bedrifter med størst vekstpotensial i de tre definerte målgruppene: Sjømatprodusenter, Leverandører og Restråvarer. Dette har gjort det mulig å skreddersy tilbud sammen med Innovasjon Norges generelle ordninger for å møte bedriftenes behov og adresse markedssvikten som er selve rasjonalet for programmet.

Figur 33: Indikatorer for marint verdiskapingsprogrammet. For innovasjonsnivå er grå: internasjonalt nivå, oransje: nasjonalt nivå, lys blå: regionalt nivå, gult: bedriftsnivå og blå: ikke relevant.

Innovasjonsnivå: Aktivitetene i Marint verdiskapingsprogram er på høyt innovasjonsnivå internasjonalt og nasjonalt, og er hovedsakelig rettet mot vekst i bedrifter som utvikler markedsrettede forretningsmodeller, produkter og leveransekonsepter. I 2014 ble det proaktive arbeid hos Innovasjon Norges utekontor intensifisert mot nye markeder. Resultatet er økning av internasjonalt rettede prosjekter.

Driftsrisiko: Det er samfunnsøkonomisk riktig å avlaste risiko i innovasjonsløpet. Utviklingen i 2014 viser at andel prosjekter med høyere risiko øker. Dette gjenspeiler økte markedsutfordringer og risiko i det globale markedet knyttet til geopolitiske endringer.

Addisjonalitet: Markedssvikten som Marint verdiskapingsprogram begrunnes i, er at norsk sjømatnæring ikke evner å ta ut det potensialet for verdiskaping på grunn av ufullstendig markedsinformasjon og kompetanse. Høy addisjonalitet bekrefter at det er behov i sjømatnæringen, at programmet treffer målgruppene og har utløsende effekt. Programmet styrker informasjonen om relevante markeder samt markedsrettet produkt- og forretningsutvikling.

Bidrag til kompetanse: Økt kompetanse om markeder, og markedsorientering er gjennomgående element i alle bevilgede prosjekter. I de siste årene har programmet ytterligere spisset betydningen av kompetansetilførsel innenfor markedstilpasning og forretningsutvikling med stilt krav til bedriftene om gjennomgang av situasjonsanalyse og bruk av kompetente eksterne prosjektledere.

Vektlegging av markedsrettet strategi og forretningsutvikling i prosjekter gir økt markedskompetanse. Det forventes derfor høyere verdier på denne indikatoren ettersom programmet har løpt.

Samlet vurdering av måloppnåelse

Evne og vilje til innovasjon og markedsorientering har vært og er forutsetning for deltakelse i Marint verdiskapingsprogram.

Sjømatprodusentene er største søkergruppen til Marint verdiskapingsprogram men stadig flere bedrifter i de andre to målgruppene, Leverandører og Restråvarer søker støtte fra programmet til markedsrettet utvikling av forretningsmodell og/eller produkt. Det bekrefter at behovet for markedsrettet produkt og forretningsutvikling er til stede i disse målgruppene og at programmets tilbud er relevant.

Avvik

Levendelagring Nasjonal prioritering av økt lønnsomhet i hvitfisknæringen har bl.a. resultert i en prioritering på råstoff tilførselsiden og herunder på levende fangst. MVP ble i den forbindelse utvidet om 2 mill. kroner til kunnskapsutvikling innen levende fangs. Aktivitetene er rettet mot kunnskapsutvikling i samarbeid med Nofima i Tromsø og mot økt markedsorientering og utvikling av helhetlige verdikjeder mot marked basert på levende fangst.

Aktiviteter knyttet til automatisering i filetproduksjon hvitfisk har tatt noe lengre tid en forventet. Er godt i gang og det er satt av midler fra MVP til prioriterte prosjekter i samarbeid med FHF.

Økning i innovasjonsnivå. Høyere driftsrisiko

Særlig om 2014

Marint verdiskapingsprogram retter seg først og fremst mot Innovasjon Norges delmål om flere vekstkraftige bedrifter. I 2014 er det økning av andel gründerprosjekter. I lys av samtidig økning av etablerertilsagn er dette en interessant utvikling som følges opp. Økningen fra 2013, antall prosjekter er fra 24 til 47 etableringsprosjekter i 2014. I tillegg er det flere av bedriftsprosjektene som retter seg mot innovative næringsmiljøer igjennom bedriftsnettverk.

Marint verdiskapingsprogram ble avvirket 31.12 2014. En sluttrapport for hele programperioden fra 2006-2014 vil bli skrevet i løpet av 2015.. Økt fokus på de innovative skjæringsfelt mellom sjømatnæringen og andre næringer i tråd med næringenes utvikling og behov Har lagt til rette for økt samhandling mellom Marint verdiskapingsprogram og andre tjenester i Innovasjon Norge, som Miljøteknologiordningen, og hos andre virkemiddelaktører.

Støttende analyser

NOU Sjømatindustrien ble publisert i desember 2014. Den peker på flere områder av stor betydning for lønnsom utvikling av sjømatnæringen. «Utvidelsen av utvalgets mandat til å kunne ta med tiltak som berører både oppstrøms- og nedstrømsledd sett fra sjømatindustriens ståsted i verdikjeden var viktig. Utvalgets arbeid, dokumentert med forskning, gir bud om endringer i rammevilkår og prioriteringer som er nødvendige endringer for å utvikle hele sjømatnæringen framover i retning av høyere verdiskaping og styrket bærekraft. Innovasjon Norge vil spille inn i det videre arbeidet mot en Stortingsmelding høsten 2015.»

Rapport fra Menon oktober 2014 og høringsnotat fra departementet med endringsforslag knyttet til markedsavgiften. Samtidig med Menonrapporten ga flere av de største sjømatbedriftene klare signaler på at de ikke lengre ville betale markedsavgift, men at de selv ville investere i utvikling av egne merkevarer. Innovasjon Norge har et godt samarbeid med Sjømatrådet når det gjelder bl.a. omdømmebygging internasjonalt.

Videre ser vi at næringen nyter godt av det Sjømatrådets arbeid med innhenting av markedskunnskap og markedskommunikasjon. Det er derfor viktig for sjømatnæringen og for Innovasjon Norges arbeid med sjømatnæringen at eventuelle endringer styrker viktige sider ved Sjømatrådets arbeid fremover og grunnlaget for samarbeid mellom Sjømatrådet og Innovasjon Norge.

Hovedutfordringen i hele sjømatnæringen er å utløse høyere verdiskaping av det som produseres i første ledd. Utover Marint verdiskapingsprogram rettes lite oppmerksomhet mot å øke andel foredlede produkter i Norge. Det er viktig å videreføre arbeidet for å utvikle mer effektive verdikjeder, øke verdien i markedet gjennom bedre kundetilpasning, skape større forutsigbarhet for foredlingsindustrien både når det gjelder leveranser og pris og utvikle høyere produktivitet i foredling ved automatisering. Dette vil Innovasjon Norge gjøre også framover, med andre tjenester enn Marint verdiskapingsprogram.

Realisering av det norske sjømateventyret må bygge på bedre tilpasning til markedets behovet og kommersialisering av den kunnskapen som er tilgjengelig. En bærekraftig utvikling innebærer full utnyttelse gjennom foredling av konsumprodukter og utnyttelse av den kunnskapen som ligger i bioøkonomien for å bruke 100 prosent av råstoffet. Videre jobbing opp mot alle 3 målgruppene samt teknologiutvikling og automatisering og et grunnlag i markedsorienterte strategier er viktigste forutsetninger.

Administrasjon og gjennomføringskostnader

I 2014 brukte vi 6,3 mill. kroner på administrasjon og gjennomføring av marint verdiskapingsprogram, dette er omtrent likt som for årene før. Andelen gjennomføring er høy for MVP fordi programmet i tillegg til finansiering til kunder inneholder kompetansetiltak, markedstiltak m.m. som krever leveranser fra Innovasjon Norges ansatte.

3.16 Kap. 2421, post 76 Miljøteknologi

Miljøteknologiordningen er en tjeneste som gir tilskudd til pilot og demonstrasjonsanlegg for ny norsk miljøteknologi. Ordningen er teknologiavhengig og gir støtte til både fornybar energi, renseteknologi, mer miljøvennlige produkter og produksjonsprosesser, mer effektiv ressurshåndtering og teknologiske systemer som reduserer miljøpåvirkningen.

Aktiviteter og leveranser

Virkemiddel	Ramme i mill. kroner	Forbruk i mill. kroner	Antall tilsagn
Tilskudd	206,8	197,5	54

Rammen for miljøteknologiordningen ble vesentlig redusert fra NOK 263 millioner i 2013 til NOK 173 millioner i 2014, og markedsføringen av ordningen ble da noe tonet ned. Det var likevel stor søknad til ordningen, og på grunn av annulleringer i bevilgede med ikke gjennomførte prosjekter, kunne totalforbruket likevel økes ut over tildelt bevilgning. Endelig ramme ble NOK 206, 8 millioner

Det var spesielt stor aktivitet innenfor bransjeområdene prosessindustri og marin sektor. Det var stor reduksjon i søknader til pilot- og demonstrasjonsanlegg for fornybare energi i 2014 i forhold til 2013 og tidligere år.

Tjenesten skal i hovedsak bidra til målet om flere vekstkraftige bedrifter, og styrking av norsk industris konkurransekraft. 40 av 54 tilsagn er gitt til bedrifter, mens 13 er gått til grunderbedrifter.

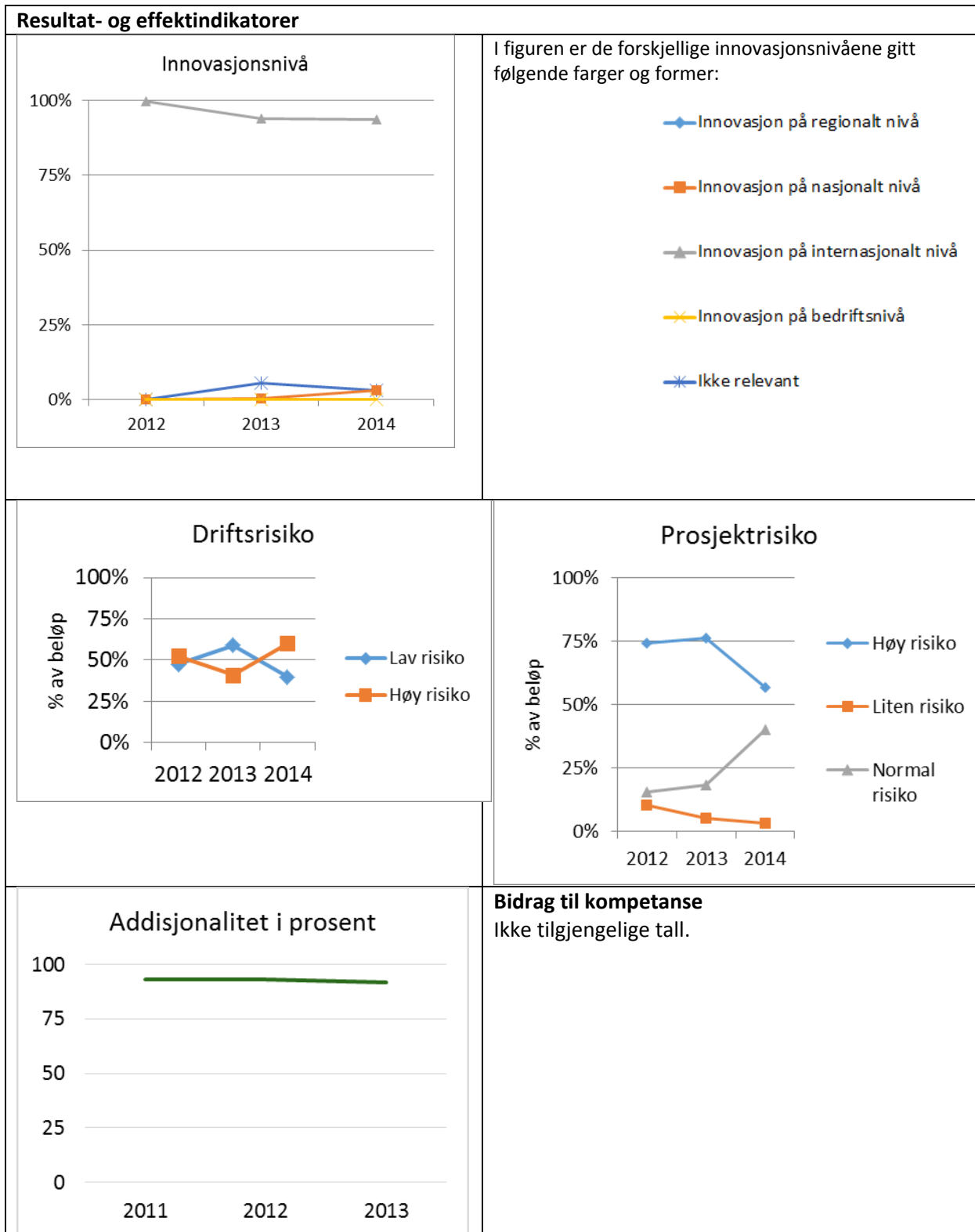
Resultater og effekter

Innovasjonsnivået ligger på internasjonalt nivå. Det framkommer en liten variasjon mellom årene som er grunnet ulik vurdering av administrasjonsbevilgningene.

Det har vært en utvikling med synkende prosjektrisiko, men med stigende driftsrisiko fra 2013 til 2014. Dette kan ha en forklaring i den forskyvningen som har skjedd i søkningen fra de ulike bransjeområdene. Fra 2013 til 2014 er søknadene fra prosjekter med ny teknologi innenfor fornybar energi redusert. Dette er ofte prosjekter med stor teknologisk og markedsmessig risiko.

Addisjonaliteten er høy. Ny miljøteknologi skal ofte kommersialiseres i umodne markeder med stor markedsvikt. Offentlige reguleringer og offentlige incentiver kan være markedsdrivere, men markedene kjennetegnes gjerne av uforutsigbarhet. Teknologisk og økonomisk risiko samt markedsrisiko er derfor høy, og offentlig risikoavlastning i form av støtte fra miljøteknologiordningen har høy addisjonalitet.

Figur 35. Indikatorer for miljøteknologi. Miljøteknologiordningen startet i 2010 og er derfor ikke inkludert i etterundersøkelsen av kunder som fikk tilsagn i 2009. For innovasjonsnivå er grå: internasjonalt nivå, oransje: nasjonalt nivå, lys blå: regionalt nivå, gult: bedriftsnivå og blå: ikke relevant.

Det er fortsatt en betydelig skjevhet i geografisk fordeling av bevilgningene.. Det er størst aktivitet rundt Eyde-nettverket og klyngen av prosessindustri i Agder og i Telemark. Det økende aktivitet i Møre og Romsdal og i Trondheim, mens det er liten og nesten fraværende søkning fra innlandsfylkene og Nord-Norge.

Samlet vurdering av måloppnåelse

Ordningen har eksistert i fem år, og statistikken viser at noen få, men store, bevilgninger kan få store utslag i hvilken bransje som dominerer i enkeltår. 2010 var det biodrivstoff, 2012 var det oppdrettssektoren, 2013 var det prosessindustrien, og i 2014 fortsatte trenden med stor søkning fra både marin og prosessindustrien. Hovedbildet er likevel at ordningen treffer godt store eksporttunge bransjer i norsk næringsliv, og gir grunnlag for utvikling av konkurransekraft bygget på ny miljøteknologi.

Avvik

Prosjektrisiko går ned; driftsrisiko går opp. Grunnen kan være forskyvningen i søkningen fra de ulike bransjeområdene. Det er mindre søknader fra prosjekter med ny teknologi innenfor fornybar energi; sistnevnte er ofte prosjekter med stor teknologisk og markedsmessig risiko.

Særlig om 2014

Miljøteknologiordningen har oppnådd årets mål for bevilgning av rammen, og mål for prosjekttipe.

På grunn av at program for miljøteknologi ble avsluttet i 2013, mens miljøteknologiordningen gikk videre i 2014 oppsto en del misforståelser både blant bedrifter og øvrig virkemiddelapparat. Dette ga en del uro i 1. kvartal, men fikk mindre betydning utover året.

Støttende analyser

Menon gjennomførte en evaluering av relevans og effektivitet i miljøteknologiordningen i 2013. Det derfor ikke gjennomført egne evalueringer i 2014.

Administrasjons- og gjennomføringskostnader

Noe lavere kostnader til egen bemanning og overhead som følge av mer effektiv drift og lavere volum.

3.18 Kap. 2421, post 78 Adminstrasjonsstøtte for distriktsrettede såkornfond

Ingen vesentlige avvik.

Resultater for såkornfond rapporteres i en separat rapport som er unntatt offentlighet.

3.19 Kap 2421, post 90 Lån fra statskassen til utlånsvirksomhet

Lavrisikolån er et tilbud til bedrifter med behov for finansiering av et langsiktig kapitalbehov, og benyttes til finansiering av anleggsmidler. Det kreves tilfredsstillende økonomi og god pantesikkerhet for lavrisikolån og lånene gis med konkurransedyktig markedsrente. Låneordningen ytes dels som et konkurrerende tilbud til banklån og dels som et supplerende tilbud, gjerne basert på at bank og Innovasjon Norge deler lån og sikkerheter. Tilsagn om større lavrisikolån er som hovedregel basert på en slik deling av den langsiktige risikoen. Lavrisikolån bidrar først og fremst til målet om flere vekstkraftige bedrifter.

Aktiviteter og leveranser for 2014

Leveranser	Ramme i mill. kroner	Forbruk i mill. kroner	Antall tilsagn
Landbrukslån	750	685,2 (902,6)	318 (515)
GFL-Flåte	850	1 065,2 (1 053,9)	122 (120)
Lavrisikolån	900	611,4 (533,5)	74 (81)

Vi har gitt tilsagn om 2 362 mill. kroner i lavrisikolån av en ramme på 2 500 mill. kroner. Sammenlignet med 2013 forbruket har lavrisikolån til industri og tjenesteytende næring økt med 75 mill. kroner, og forbruket når det gjelder landbrukslån har gått ned med 217 mill. kroner. Dette er helt i tråd med ønsket utvikling.

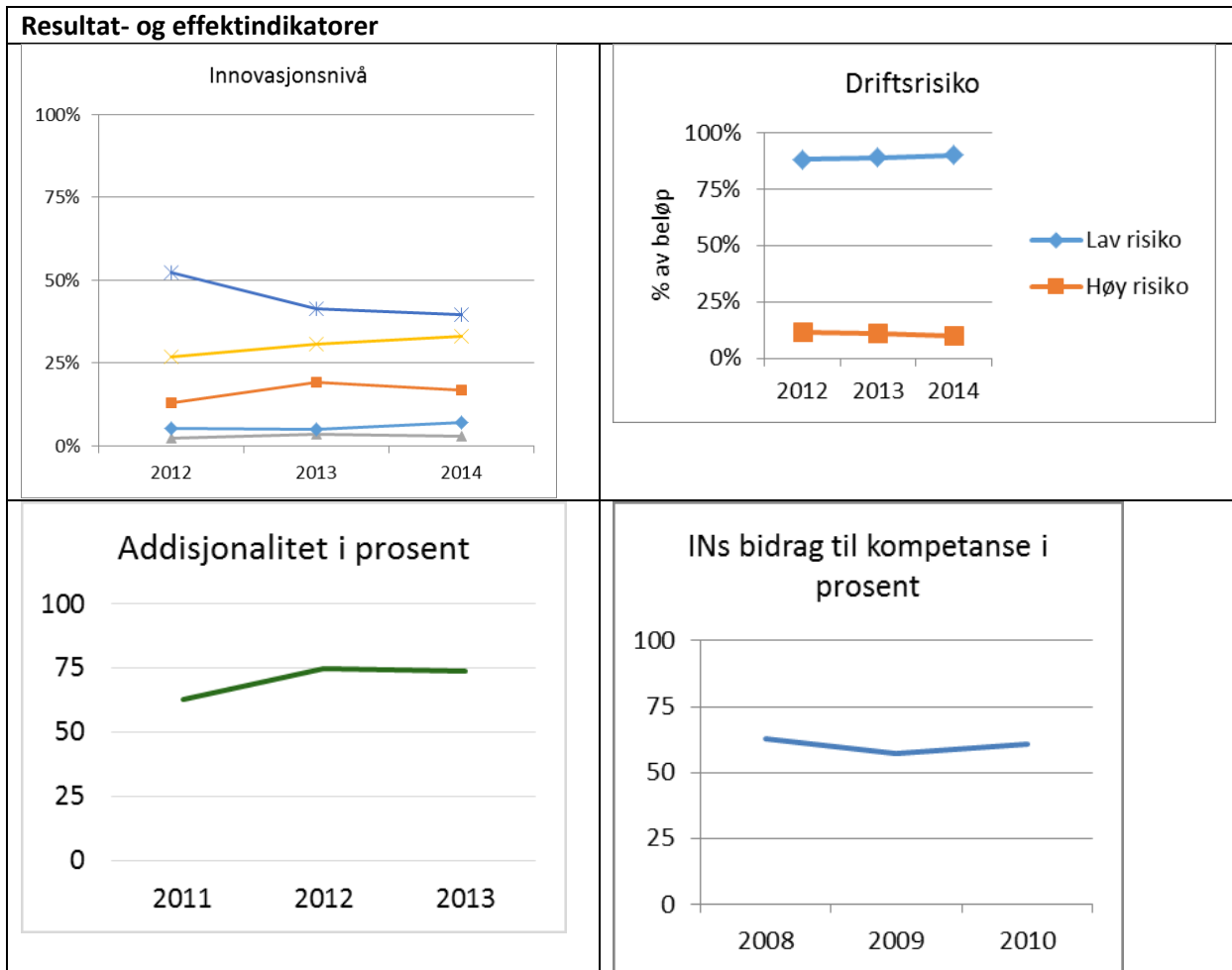
Resultater og effekter

Som vist i Figur 36 er i 2014 20 prosent av tilsagnene om lavrisikolån vurdert til å være prosjekter med innovasjonshøyde på nasjonalt eller internasjonalt nivå. Det er naturlig at innovasjonshøyden for lavrisikolånene er moderat, og særlig gjelder dette for den delen som går til finansiering innenfor fiskebåt og landbruk.

90 prosent av tilsagnene er bevilget til kunder med lav driftsrisiko, noe som tilsier god betjeningsevne. 65 prosent av innvilgede prosjekter er igjen vurdert til å ha en normal projektrisiko. Lav driftsrisiko og normal projektrisiko må man kunne si er i tråd med ønsket situasjon for lavrisikolåneordningen.

Addisjonaliteten er for lavrisikolån under gjennomsnittet for Innovasjon Norges ordninger, men er – til kommersielt innrettede lån å være – fortsatt på et høyt nivå, flåtelån 79 prosent, landbrukslån 72 prosent og ordinære lavrisikolån 74 prosent.

Bidrag til kompetanse ligger fortsatt på et høyt nivå, og har en fin økning, flåtelån 43 prosent, landbruk 54 prosent og ordinære lavrisikolån 61 prosent.

Figur 36. Indikatorer for lavrisikolån. For innovasjonsnivå er grå: internasjonalt nivå, oransje: nasjonalt nivå, lys blå: regionalt nivå, gult: bedriftsnivå og blå: ikke relevant.

Avvik

Ambisjonen i den overordnede policy for finansieringsvirksomheten i 2014 var å få større andel av lavrisikolåneordningen til andre deler av næringslivet enn landbruk og fiskeflåte. Lån til landbruk skulle begrenses til ca. 750 mill. kroner, og lån til fiskeflåten til ca. 850 mill. kroner. Rammefordelingen over signaliserer et ønske om å opprettholde en relativt høy låneandel til næringslivet utenfor landbruk og fiskeflåte, hvor prosjektene gjerne har høyere innovasjonsgrad.

Lavrisikolånerammen ble ikke fullt utnyttet i 2014, men vi anser allikevel utnyttelsen å være ganske tilfredsstillende. Vi har hatt to utfordringer med hensyn til forbruket av lavrisikolån i 2014: Vi hadde et ønske om å dempe andelen av slike lån til landbruket. Tiltak har vært å gi signaler om dette, og å øke renten på nye lån til landbruket. Volumet er mer enn 200 mill. kroner lavere enn 2013. Vi må klart sies å ha lyktes med dette.

Vi hadde et ønske om å få tyngre innslag av lån til industri og forretningsmessig tjenesteyting. Tiltak her har vært å gi bedre informasjon til banker og i markedet om vårt tilbud. Ved utgangen av 2014 har vi ikke lyktes å få den volumøkningen på dette området som vi hadde ønsket oss. Her må vi anstrenge oss ytterligere i 2015.

Nye utlån til fiskeflåten har vært på et høyt nivå i 2014. Innovasjon Norge oppfattes som en viktig samarbeidspartner av fiskebåtreidere og lokale banker når det gjelder risikodeling og finansiering av nye fiskebåter. Innovasjon Norges bidrag har over tid vært med å sikre en god og fremtidsrettet fornyelse av den norske fiskeflåten.

Samlet vurdering av måloppnåelse

Totalt sett er 85 prosent av lavrisikolånene gått til flere vekstkraftige bedrifter, mens tallet for flere gode gründere er 14 prosent. En økning når det gjelder flere vekstkraftige bedrifter sammenlignet med 2013, 81 prosent, og en nedgang for flere gode gründere, 19 prosent. At flere vekstkraftige bedrifter øker i 2014 sett i forhold til flere gode gründere må kunne sies å være i tråd med ønsket utvikling når det gjelder lavrisikolåneordningen.

Særlig om 2014

Ordningen ble evaluert høsten 2013, og evalueringen fremhevet at lavrisikolåneordningen synes å være relevant i den grad låneordningen opererer mot regioner der tilstedeværelsen av regionale og nasjonale banker er svakt. Analyse og vurdering av samfunnsøkonomisk lønnsomhet peker mot at ordningen i hovedsak fungerer godt. Evalueringen anbefaler at lavrisikoporteføljen dreies i noe større grad mot prosjekter innenfor industri og tjenesteyting og mindre på landbruk. Vi har gjennom 2014 iverksatt flere tiltak for å få til en ending av etterspørselen etter lavrisikolån fra landbrukslån til ordinære lavrisikolån uten at vi har klart å lykkes helt med det. Vi må derfor i 2015 være ennå mer offensive over denne kundegruppen, og kanskje føre et noe strengere rammestyringsregime, for å få til en slik dreining.

Støttende analyser

Om innretningen av tilsagn i 2014 kan det sies:

Av ordinære lavrisikolån, dvs. unntatt lavrisikolån til landbruk og fiskeflåten, er 13 prosent av tilsagnene kategorisert som internasjonalt rettet. Denne andelen går det ikke an å sammenligne med tidligere år, ettersom det i 2014 er lagt opp til en noe mer fornuftig statistikkregistrering når det gjelder det om et prosjekt er internasjonalt rettet. 32 prosent av tilsagnene har gått til kvinnerettede prosjekter, og 33 prosent av prosjektene er miljørettet. I 2013 var fordelingen henholdsvis 34 prosent og 37 prosent.

61 prosent av lavrisikolånene har gått til distrikts virkeområde III³², som er den sonen som er tynnast befolket. Til sammenligning gikk i 70 prosent til virkeområde III og IV på samme tid i 2013. Bildet av at ca. 2/3-deler av lavrisikolånene i normale år går til de mest perifere geografiske områdene opprettholdes. Størst andel av lavrisikolånetilsagn har gått til fylkene Møre og Romsdal (607 mill.), Sogn & Fjordane (235 mill.), Nordland (226 mill.), Finnmark (224 mill.), Hordaland (210 mill.) og Troms (202 mill.) Minst andel av lavrisikolån har gått til fylkene Oslo (1 mill.), Akershus (12 mill.) og Telemark (12 mill.).

Administrasjons- og gjennomføringskostnader

Ingen vesentlige avvik.

Tap på utlån på alle de tre gruppene lavrisikolån er også på et akseptabelt nivå, med 12,2 mill. kroner, mot et budsjettert tap på utlån for hele 2014 på 70 mill. kroner.

Lavrisikolåneordningen har i 2014 driftskostnader på 98,8 mill. kroner mot 105,4 mill. kroner i 2013. Ordningen har et resultat etter tap på mill. kroner, mot 143,7 mill. kroner. Det er to vesentlige forklaringer på de relativt sett gode resultatene: 1) Gode marginer som følge av at utlånsrentene ikke er redusert i samme takt som innlånskostnadene er redusert og 2) Moderate tap.

32 Tidligere virkeområde III er historie. Fra 1. juli har kommuner i tidligere virkeområde III samme maks. satser som virkeområde IV!

3.20 Annen rapportering

3.20.1 Samfunnsansvar i næringslivet/CSR

Innovasjon Norge er pådriver for økt samfunnsansvar i norsk næringsliv. I 2014 ble det vedtatt en ny strategisk tilnærming for arbeidet: Ved å stille forventninger og å tilby veiledning skal Innovasjon Norge bidra til at kundene våre bygger konkurransekraft med å ta samfunnsansvar. Den kunderettede innsatsen er integrert i kundedialogen og tjenesteleveransene. Fagansvarlig for CSR området støtter kunde- og tjenesteansvarlige ved å tilføre og dele kompetanse, f.eks. gjennom å tilrettelegge informasjon, delta i møter med kunder eller bidra med vurdering av søknader.

Innovasjon Norge forventer at kunder som mottar tjenester ivaretar sitt samfunnsansvar. I finansieringstjenestene blir kundenes samfunnsansvar beskrevet, vurdert og scoret. Internrevisjonen vurderte dette i 2014 og ga godt skussmål til arbeidet. For ikke-finansielle tjenester er forventningen om å ivareta samfunnsansvar kun et avtalevilkår. Rutiner for ikke-finansielle tjenester skal utvikles i 2015 og vil følge samme mal som for finansieringstjenestene.

Det er tre prioriterte områder for veiledning: samfunnsansvar/CSR generelt, korrupsjon og produksjon i lavkost land. Målet er å levere dette via sosiale medier og internett, integrert i kompetansetjenester og direkte i rådgivningstjenester, både i Norge og i land med stor risiko for å trå feil. Arbeidet er kommet lengst med generell veiledning integrert i kompetansetjenestene Fram og Ledermentor og på internett. Det er økende etterspørsel etter rådgivning på landnivå. Dette prioriteres framover.

3.20.2 Samarbeid mellom aktørene

Innovasjon Norge, Norges forskningsråd og SIVA er de tre hovedaktørene i regjeringens næringsrettede virkemiddelapparat. Hver for seg og sammen skal de tre aktørene gi et betydelig og effektivt bidrag til næringslivets innovasjonsevne, internasjonalisering og verdiskaping. De tre institusjonene har ulike roller, ansvar, kompetanse og oppgaver som skal være komplementære innenfor den samlede verdikjeden fra idé til marked.

Ulikhetene i arbeidsform gjør at samarbeidet må være godt på strategisk nivå. Det er investert betydelig tid fra ledelsen i alle tre organisasjonene for sikre sammenheng og en tydelig rolledeling mellom de tre aktørene. Slik ønsker vi å utnytte de offentlige midlene som er stilt til rådighet mest mulig effektivt.

I desember 2013 ble ny samarbeidsavtale mellom de tre institusjonene vedtatt for perioden 2014-2018. Det er valgt fire samarbeidsområder for avtaleperioden; et felles og helhetlig kundeperspektiv, regional samordning, samordning av det internasjonale arbeidet og felles kunnskapsgrunnlag.

Samarbeidet understøtter ambisjonene om tre tydelige og samkjørte institusjoner der virkemidlene utfyller og underbygger hverandre, samt fremstår på en helhetlig måte for næringsliv, FOU-institusjoner og offentlige myndigheter.

Våre oppdragsgivere ønsker et styrket samarbeid med Norsk Romsenter. I januar 2014 organiserte vi en workshop med ledere og fagspesialister. Det ble i etterkant av dette avklart kontaktpersoner for relevante fagområder, samt en hovedkontaktperson. Det har også vært halvårslige statusmøter etter dette. I 2015 vil Innovasjon Norge involveres i ESNC, og stille med premie for vinneren av konkurransen. ESNC er en internasjonal årlig idekonkurranse hvor Norsk Romsenter deltar som regional partner. Dette er for, på kort sikt å skape oppmerksomhet rundt Galileo/EGNOS, og på lengre sikt skape næring rundt PNT-tjenester (posisjon/navigasjon/tid) i Norge.

3.20.3 Strategi for økt innovasjonseffekt av offentlige anskaffelser

I 2014 fikk Innovasjon Norge i oppdrag å følge opp et tiltak i Strategi for økt innovasjonseffekt av offentlige anskaffelser. Innovasjon Norge gjennomfører og evaluerer nå forsøksordninger med stipendmidler rettet mot næringslivet som offentlige virksomheter kan bruke til konkrete innovasjonsformål. Fem piloter har blitt igangsatt.

En endelig rapport basert på utdelte stipender vil foreligge i løpet av første halvår 2015.

3.20.4 Tiltakspakken for skogindustrien

Aktiviteter og leveranser

Tilsagnsstatistikken viser følgende for 2013 og 2014:

Innovasjon Norge har de siste årene gitt ca +/- 200 mill i tilsagn til skogsektoren. I 2013 ble det innvilget 209 mill kr, innvilget beløp gikk ned til 141 mill i 2014. Tjenestene som brukes er flere, både tjenestene knyttet til landbruksoppdraget og de generelle mulighetene er kjent for næringen.

- lån utgjorde ca 50 mill. kroner i 2013, og 45 mill. kroner i 2014.
- Lånebeløp for rentestøtte utgjorde 34,5 mill. kroner i 2013 og 24,6 mill. kroner i 2014
- Investerings- og bedriftsutviklingstilskudd utgjorde 35 mill. kroner i 2013 og 21 mill. kroner i 2014
- Inv tilskudd/bedriftsutviklingstilskudd utgjorde 28 mill. kroner i 2013 og 14 mill. kroner
- Miljøteknologi, et tilsagn 3,5 mill. kroner i 2013, se nedefor
- Landbruksrettet tilskudd investeringer og utvikling utgjorde 61 mill. kroner i 2013 og 36 mill. kroner i 2014

Avvik

Foreløpig ser det ikke ut til at tiltakspakken har gitt en vesentlig økning i andelen midler som går til prosjekter i skogsektoren. For 2014 er andelen midler til skogsektoren lavere enn den var i 2013.

Samlet vurdering av måloppnåelsen

Når det gjelder økningen fra 2014-2015 var denne som kjent 3-delt:

- miljøteknologiordningen økte fra 173 mill kroner til 330 mill. kroner
- kap 2421 post 50 er økt til 345 mill. kroner. Økningen skal primært gå til etablerertilskudd.
- To nye såkornfond, informasjon om utlysning lagt ut på hjemmesidene 21.3.2015

Selv om det er for tidlig å si noe om hva økningen vil gi av effekt mht til skognæringen, mener vi at det er lite sannsynlig at økningen vil gi nevneverdig effekt for skognæringen. Per i dag er det i 2015 ikke gitt tilsagn innen miljøteknologi, men det jobbes med flere. Innen etablerertilskudd og såkornfond forventer vi små effekter for skognæringen, dog noe etablerertilskudd tilknyttet inkubatoren på Hønefoss der IN allerede er inne i 2 bedrifter, se nedenfor.

Årsaken til nedgangen fra 2013 – 2014 er vi ikke sikre på, men vi regner med at den skyldes den sterke mobiliseringen vi hadde i 2013 for å få opp prosjekt til de ekstraordinære mulighetene skognæringen fikk da.

Mobiliseringen førte til at det ble mobilisert til flere prosjektmuligheter, noe vi ser spirer av i dag. Det er imidlertid krevende å få opp prosjekt innen sektoren, investeringene er ofte store og krever betydelig forarbeid før beslutning fattes.

Støttende analyser

En generell erfaring er at det tar tid å bearbeide prosjektmuligheter – og det er behov for tett dialog underveis i prosessene. Det er også svært viktig med mobiliseringsarbeid – ressurser til mobilisering erfarer vi har vært en svært viktig årsak til at trebasert innovasjonsprogram har fått opp interessen for ny bruk av tre.

Det vises ellers til sluttrapportene for strategiarbeidet Skog22 som viser stort verdiskapingspotensiale ved økt bruk av tre innen ulike anvendelsesområder. I tillegg til å skissere mulige utviklingsprosjekt, inneholder rapporten også flere case med ny bruk av tre. Oppfølgingsarbeidet fra næringen er nå viktig – og vi har store forventninger til at næringa kommer opp med nye markedsrettede muligheter.

4 Rapportering av midler fra KMD

4.1 Introduksjon

Bevilgningen fra KMD til Innovasjon Norge skal i henhold til oppdragsbrevet: «styrke vekstkraften der den er og samtidig gi grunnlag for gode levekår i alle deler av landet. Det viktigste for å sikre vekstkraftige regioner er et næringsliv som er i stand til å ta vare på og skape nye og lønnsomme arbeidsplasser. Innenfor den nasjonale næringsrettede regionalpolitikken prioriteres bedriftsrettede tiltak med det formål å utvikle arbeidsplasser og å bidra til verdiskaping. Innsatsen skal særlig spisses mot entreprenørskap og innovasjon og tiltak rettet mot næringsrettet kompetanse, næringsrettet infrastruktur og nærings- og innovasjonsmiljøer.»

Alle fylkeskommunene sender egne oppdragsbrev til Innovasjon Norge, men disse skal også ligge innenfor dette hovedformålet. Fylkeskommunene gjør egne prioriteringer basert på sine regionale utviklingsplaner eller liknende.

Budsjettpost	Virkemiddel	Årets ramme	Disponibel ramme	Totalt innvilget
KMD 551.60 Tilskudd til fylkeskommuner for regional utvikling	Risikolån, Garanti, tilskudd	424,6	687,6	581,0 ³³
KMD 551.72 Nasjonale tiltak for regional utvikling	Tilskudd	150,3	266,9	154,5
KMD 551.61 Kompens. for økt arb.g.avg.	Tilskudd		96,9	65,9
Sum		574,9	1051,4	801,4

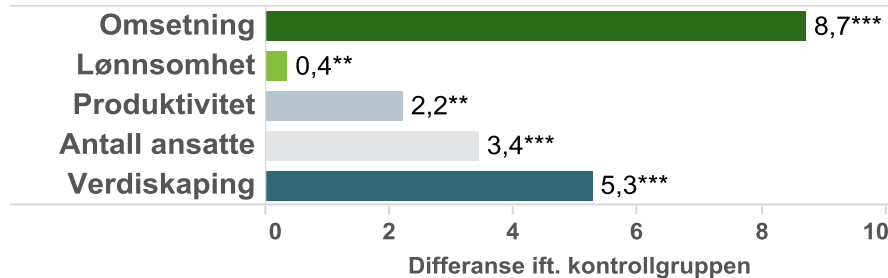
Figur 37. Oversikt over forbruk for Kommunal- og moderniseringsdepartementets virkemidler. Årets ramme er bevilgninger fra oppdragsbrev 2014. Disponibel ramme inkluderer annulleringer fra tidligere års tilsagn og udisponerte bedriftsrettede midler fra tidligere år. Midler til dekning av administrasjons- og gjennomføringskostnader inngår ikke.

Distriktsoppdraget omfatter midlene som kommer fra fylkeskommunene (distriktsutviklingstilskudd, etablerertilskudd, RDA-tilskudd og distriktsrettede risikolån og garantier) og nasjonale midler fra Kommunal- og moderniseringsdepartementet (KMD).

³³ For risikolån er kun subsidielementet av lånet inkludert. Tallet er splittet opp i lån, garantier og tilskudd senere i rapporten.

4.2 Bidrag til å nå hovedmålet

Oppdraget fra KMD skal bidra til vekst i hele landet. For å sikre vekstkraftige regioner, i tråd med hovedmålet, er et næringsliv som er i stand til å ta vare på og skape nye og lønnsomme arbeidsplasser avgjørende viktig. Bedriftsrettede tiltak som bidrar til verdiskaping skal prioriteres.

Figur 38. Prosentpoeng mervekst ift. til kontroll for alle virkemidler finansiert over post 551.60 (distriktsutviklingstilskudd, RDA tilskudd, distriktsrettede risikolån og etablerertilskudd). Figuren viser forskjeller i nivået på indikatorene omsetning, lønnsomhet og produktivitet og samt antall ansatte og verdiskaping (støttende analyser). Tre stjerner (***) angir at effektene er signifikant på 1% nivå. Beregninger som ikke er signifikante er ikke vist i figuren.

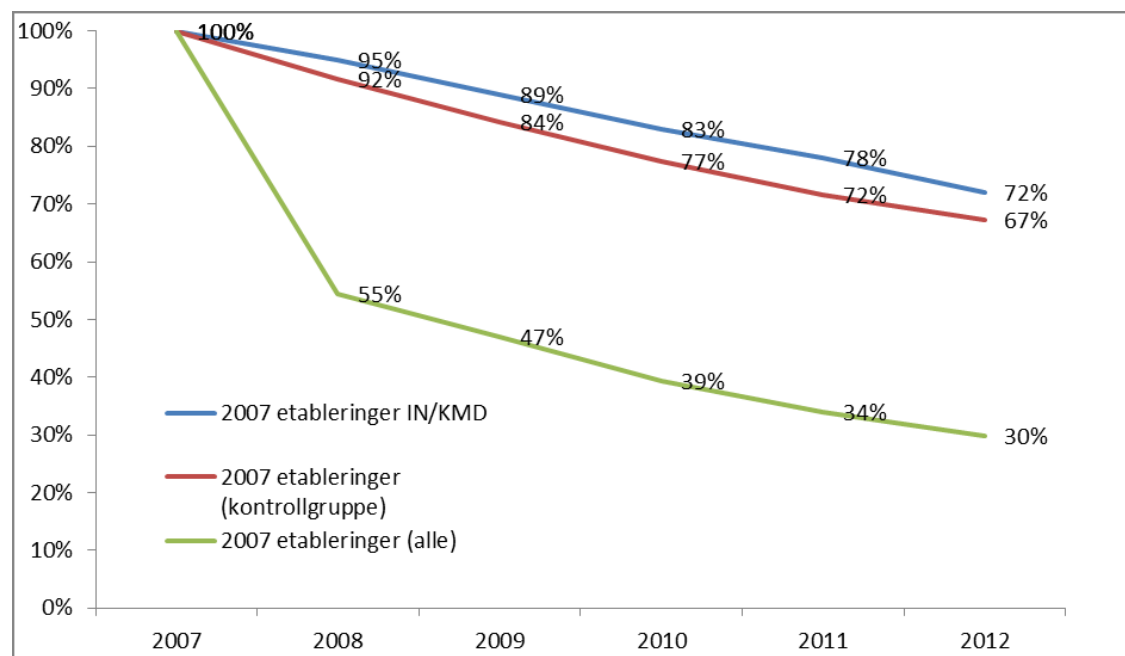
For KMDs virkemidler sett under ett er det signifikante og positive resultater på alle indikatorer. Siden inndelingen av hvilke estimater knyttet til hovedmålet også inneholder bedrifter som har fått etablerertilskudd er indikatorene derfor ikke direkte sammenliknbart med fjorårets. Årets estimater ligger på nivåer som på gjennomsnittet mellom estimatene på de to gruppene vi studerte i fjor, noe som virker troverdig.

Vår vurdering er at resultatene under distriktsoppdraget er meget gode. Resultatene over viser at Innovasjon Norge utgjør en forskjell, også for bedriftene i distriktene.

4.3 Delmål 1 – Flere gode gründere

4.3.1 Effektindikatorer

Overlevelse og omsetning er MRS indikatorene for å vurdere måloppnåelsen under dette delmålet. Resultatene viser en signifikant høyere omsetningsvekst og vi ser også at overlevelseshøyden er høyere for Innovasjon Norge bedriftene.

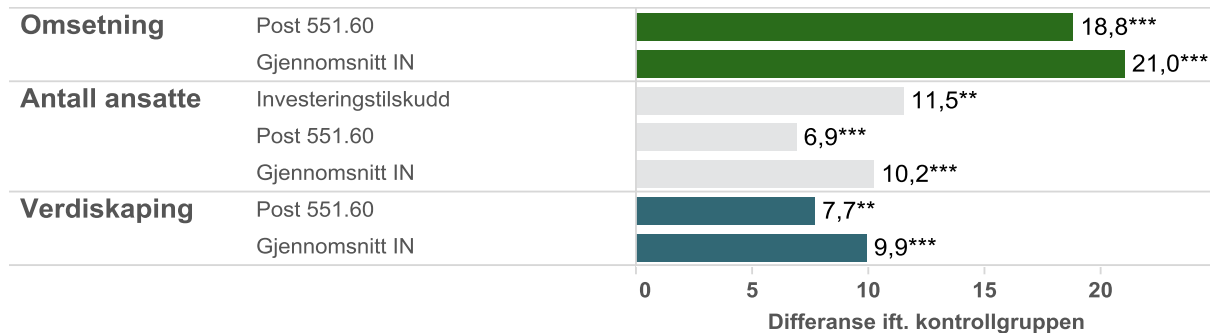
Figur 39. Overlevelsesrater i foretak etablert i 2007. Figuren viser andel overlevelse i prosent hos foretak etablert i 2007 som har mottatt KMD-midler (blå) med sammenliknbare foretak i kontrollgruppen (rød) og alle foretak etablert i 2007 (grønn).

Overlevelse

Figur 39 illustrerer forskjell i overlevelseshøyden for Innovasjon Norge bedrifter, bedrifter i kontrollgruppen og alle bedrifter som ble etablert i 2007 i Norge³⁴. Blant bedrifter som fikk tilsagn under ordninger fra KMD sitt oppdrag i 2007 har fem prosentpoeng flere overlevd til 2012 enn i kontrollgruppen. Det er likevel relativt små forskjeller mellom Innovasjon Norges kunder og kontrollgruppen. SSB tolker de små forskjellene som en indikasjon på at metoden for utvelgelse av kontrollgruppe (matchingsprosedyren) fungerer godt. Vi er til dels enig i de vurderingene og vil drøfte denne indikatorens egnethet med eiere og oppdragsgivere ved neste revisjon av MRS.

³⁴ 2007 årgangen er valgt fordi siste tilgjengelige år med regnskapsdata fra SSB er 2012.

Omsetning

Figur 40. Viser prosentpoeng mervekst ift. til kontroll for alle virkemidler finansiert over post 551.60 til bedrifter under tre år (distriktsutviklingstilskudd, RDA tilskudd, distriktsrettede risikolån og etablerertilskudd). Figuren viser forskjeller i nivået på indikatorene omsetning og samt antall ansatte og verdiskaping (støttende analyser). Tre stjerner (***) angir at effektene er signifikant på 1% nivå. Beregninger som ikke er signifikante er ikke vist i figuren. Ingen av beregningene for distriktsrettede etablerertilskudd var signifikante.

På indikatoren omsetning vokser gründerne mer enn kontrollgruppen, og ditto for estimater på antall ansatte og verdiskaping. Merveksten for gründerne finansiert over post 551.60 er litt lavere enn for gjennomsnittet av alle gründerne som har fått finansiering av Innovasjon Norge, men likevel etter vår vurdering et meget godt resultat.

Det har ikke vært mulig å estimere effekter for post 552.72 fordi denne posten først og fremst finansierer nettverksaktiviteter og ordninger hvor hoveddelen av innsatsen fra Innovasjon Norge er i form av rådgiving.

4.3.2 Resultatindikatorer

Innovasjonsnivå

Som illustrert i Figur 41 økte andelen av prosjekter med innovasjon på internasjonalt nivå for distriktsrettede tilskudd til over 50 prosent i 2014. For risikolån og garantier gikk derimot andelen av prosjekter på internasjonalt innovasjonsnivå ned til et nivå under 20 prosent. Begge utviklingene fortsetter en trend som begynte i 2012. For risikolån er det en markant forskyvning fra internasjonalt nivå til nasjonalt og til dels regionalt nivå.

Prosjektrisiko

Andelen prosjekter innenfor risikolån og garantier med høy risiko er redusert fra et nivå over 30 prosent til om lag 20 prosent; andelen prosjekter med normal risiko har økt omtrent tilsvarende (Figur 41). Gitt at det er større risiko knyttet til innovasjonsprosjekter på internasjonalt nivå, noe hypotesen er, underbygger dette utviklingen vi ser for risikolån og garantier.

Det samme ser imidlertid ikke ut til å gjelde for tilskuddene. Her øker andel internasjonalt nivå, samtidig med at projektrisikoen avtar noe. Andelen prosjekter med høy risiko går ned fra 2013 til 2014 for både tilskudd og lån, etter en oppgang i 2013.

Ingen vesentlige endringer i bidrag til kompetanse og addisjonalitet.

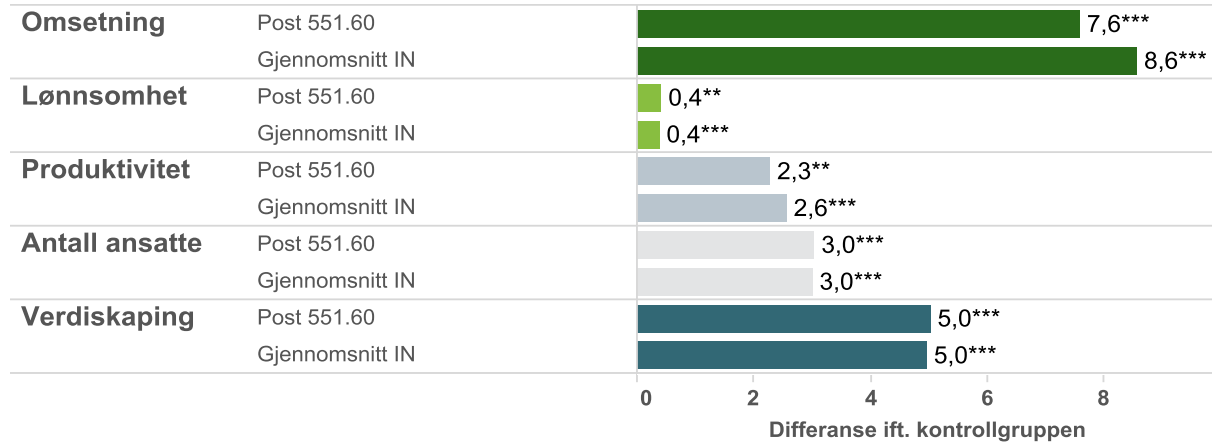

Figur 41. Indikatorene for gründere finansiert fra KMD sitt oppdrag. Figurene viser utvikling i innovasjonsnivå, addisjonalitet, prosjektrisiko og kompetanse. For innovasjonsnivå er grå: internasjonalt nivå, oransje: nasjonalt nivå, lys blå: regionalt nivå, gult: bedriftsnivå og blå: ikke relevant.

4.4 Delmål 2 – Flere vekstkraftige bedrifter

4.4.1 Effektindikatorer

Indikatorerne for å måle effekt for etablerte foretak er omsetningsvekst, produktivitetsvekst og vekst i lønnsomhet.

Figur 42. Viser prosentpoeng mervekst ift. til kontroll for alle virkemidler finansiert over post 551.60 til bedrifter over tre år. Figuren viser forskjeller i nivået på indikatorerne omsetning, lønnsomhet og produktivitet og samt støtteindikatorerne antall ansatte og verdiskaping. Tre stjerner (***) angir at effektene er signifikant på 1% nivå. To stjerner (**) angir at effektene er signifikant på 5 % nivå og en stjerne (*) at effekten er signifikant på 10 % nivå.

Vi finner en klar effekt på omsetning og litt lavere, men signifikante, effekter på produktivitet, antall ansatte og verdiskaping (Figur 42). Verdiene er på samme nivå eller litt lavere enn gjennomsnitt for all Innovasjon Norges virkemidler. Effekten på lønnsomhet er lavt, men signifikant.

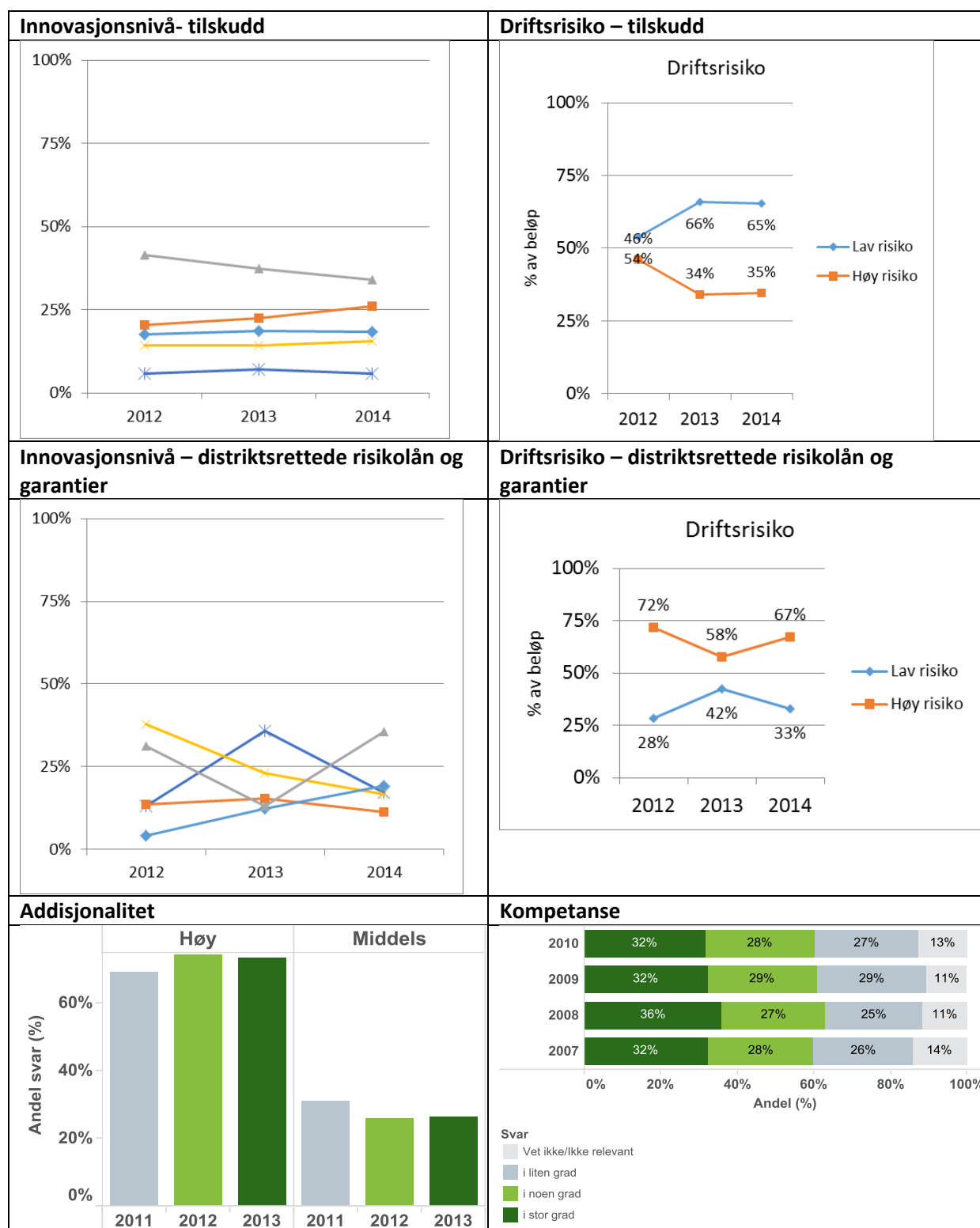
Bedriftene som er finansiert med midler fra post 551.60 viser en raskere økning av antall ansatte og i verdiskaping enn hos kontrollgruppen. Oppdraget fremhever arbeidsplasser og verdiskaping som sentralt. Funnene viser at Innovasjon Norge når målsettingene som gjelder for oppdraget.

4.4.2 Resultatindikatorer

Addisjonalitet

Addisjonalitet for risikolån, distriktutviklingstilskudd og FRAM har ligget på et stabilt høyt nivå over de siste årene med en økende tendens for risikolån (se Figur 41).

Figur 43. Indikatorene for bedrifter finansiert fra KMD sitt oppdrag. Figurene viser utvikling i innovasjonsnivå, addisjonalitet og driftsrisiko og kompetanse. For innovasjonsnivå er grå: internasjonalt nivå, oransje: nasjonalt nivå, lys blå: regionalt nivå, gult: bedriftsnivå og blå: ikke relevant. Se Leseveiledning for mer informasjon.

Addisjonalitet

Ingen vesentlig endringer. Addisjonalitet for både risikolån, distriktutviklingstilskudd og FRAM har ligget på et stabilt høyt nivå over de siste årene med en økende tendens for risikolån.

Kompetanse

Ingen vesentlige endringer. For risikolån har det vært en kraftig nedgang på hvordan kunder som fikk risikolån i 2008 vurderte prosjektets bidrag til kompetanse til hvordan kunder som fikk risikolån i 2009 vurderte prosjektets bidrag til kompetanse. Det er ikke gjort endringer i virkemiddelet som kan forklare nedgangen. Vi vet at kundemassen i 2009 avvek en del fra tidligere år pga. at vi i 2009 hadde mere midler enn normalt som en del av tiltakspakken ifb. med finanskrisen. I tillegg er det få respondenter i 2014 for risikolån, og data kan derfor være påvirket av dette.

Det er kun små endringer i kompetansebidraget for distriktsutviklingstilskuddet. Det er høyt og stabilt.

Innovasjonsnivå

Det relativt stabile nivåer på innovasjonsnivå for tilskudd , svakt avtakende siste år på internasjonalt nivå, og svakt stigende på nasjonalt. For risikolån og garantier, derimot er det store, årwise variasjoner. Av trender her, kan man se innovasjon på bedriftsnivå reduseres, mens innovasjon på regionalt nivå øker. Andelen ikke relevant hopper opp og ned, og diametralt motsatt endrer andelen innovasjon på internasjonalt nivå seg. Trolig er utlånsporteføljen statistisk sårbar for store enkeltengasjement fra år til annet noe som gjør at verdiene varierer i større grad.

Driftsrisiko

Det er kun små endringer i driftsrisiko.

4.5 Delmål 3 – Flere innovative næringsmiljøer

Bevilgningen fra KMD skal bidra til å utløse verdiskapingspotensialet i det distriktpolitiske virkeområdet gjennom å initiere og forsterke samarbeid mellom bedrifter og mellom næringsliv, kunnskapsmiljøer og øvrige utviklingsaktører. Regionenes spesifikke forutsetninger for verdiskaping er utgangspunktet for tjenestene.

Behovet for tjenester som stimulerer til økt innovasjons- og utviklingssamarbeid er generelt stort i regioner med fragmenterte næringsmiljøer. Tjenestene bidrar både til å forsterke samarbeidet innenfor regionene, og til å kople sammen aktører i distriktsregionene med partnere i andre regioner.

Tjeneste	Samlet ramme 2014	Ramme fra KMD 2014	Samlet forbruk 2014	Forbruk KMD 2014
Arena	50,0	22,6	52,4	21,4 (30,5)
NCE	65,0	27,5	62,4	33,7 (32,1)
GCE				6,75 (0)
Bedriftsnettverk	23,3	12,8	23,1	13,4 (11,6)
Sum	145,0	67,9	143,6	56,5 (74,2)

4.5.1 Effektindikatorer

Se rapporteringen for måloppnåelsen av NFD sine midler, kapittel 0, side 23.

4.5.2 Resultatindikatorer

Se rapporteringen for måloppnåelsen av NFD sine midler, kapittel 0, side 23.

4.5.3 Særlig om 2014

Nye/endrete aktiviteter

Det nye klyngeprogrammet Norwegian Innovation Clusters ble iverksett i 2014. Programmet viderefører de to etablerte tilbudene Arena og Norwegian Centres of Expertise (NCE), og introduserer et tredje programnivå; Global Centres of Expertise (GCE). Programmets utlysning i 2014 resulterte i 51 prosjektskisser og 33 prosjektsøknader. Det ble besluttet å iverksette åtte nye klyngeprosjekter; fire nye Arena-prosjekter, to nye NCE-prosjekter og de to første GCE-prosjektene; GCE Blue Maritime og GCE NODE. Responsen på utlysningen indikerer en svært høy interesse i regionale næringsmiljøer for å delta i klyngeprogrammet.

Tjenesten Kompetanseutvikling i regionale næringsmiljøer ble utviklet i 2013 og iverksatt i 2014. Formålet med satsingen er å styrke regionale næringsmiljøers tilgang på relevant kompetanse gjennom et samarbeid med høyere utdanningsinstitusjoner (fagskoler, høgskoler og universiteter) for å utvikle utdanningstilbud. Den første utlysningen (gjennomført høsten 2013) resulterte i 44 prosjektforslag. I mars 2014 ble de syv første prosjektene innenfor tjenesten besluttet. En ny utlysning midtveis i 2014 resulterte i 11 nye prosjekter. Disse vil ha oppstart i løpet av første kvartal 2015.

Innenfor tjenesten Bedriftsnettverk ble det igangsatt en forsterket satsing på nye internasjonale prosjekter hvor utekontorene har en aktiv rolle. Dette har resultert i mer enn 20 nye prosjektinitiativ.

4.6 Støttende analyser

4.6.1 Kvinnerettede tiltak

Virkemiddelgruppe	2011 i prosent	2012 i prosent	2013 i prosent	2014 i prosent
Diverse tilskudd	100			100
Bedriftsutviklingstilskudd	48	49	39	30
Distriktsrettede garantier		21		25
Distriktsrettede risikolån	27	21	21	26
Etablerertilskudd	46	39	49	37
Investeringstilskudd	42	29	40	36
Kompensasjon for økt arbeidsgiveravgift – RDA	32	49	45	22
Nasjonale tiltak for regional utvikling	63	68	61	62
Gjennomsnitt KMD kvinnerettet	42	40	39	35

Figur 44. Fordeling av kjennetegn kvinnerettet på virkemidler finansiert av KMD. Tabellen viser utviklingen i andelen prosjekter som kunderådgiverne har markert som kvinnerettet. For definisjon se statistikkvedlegg.

Andelen kvinnerettede prosjekter har gått noe ned siste fire år.

4.6.2 Distriktpolitisk virkeområde

viser fordeling av Netto, brutto og antall på distriktpolitisk virkeområde totalt for alle tilsagn finansiert over en av KMD sine poster. Andelen midler som går til uspesifisert (i hovedsak prosjekter som dekker omfatter flere fylker og/eller kommuner) er gått ned vesentlig. Andelen tilsagn i Sone III har gått kraftig opp, mens det for de andre sonene er forholdsvis stabilt.

Distriktpolitisk Virkeområde	Netto i prosent	Brutto i prosent	Antall i prosent
Sone 1 (før I)	13 (11)	10 (9)	19 (15)
Sone 2 (før II)	2 (1)	2 (1)	2 (1)
Sone 3, (før III + IV)	72 (73)	79 (77)	72 (74)
Uspesifisert	13 (15)	10 (10)	8 (10)

Figur 45. Fordeling av KMD sine midler på distriktpolitisk virkeområde. Viser fordelingen av Nettobeløp, bruttobeløp og antall på distriktpolitisk virkeområde. Tall fra 2013 vises i parentes.

Med virkning fra 01.07.14 ble det gjort endringer i det distriktpolitiske virkeområde. De tidligere soner III og IV ble slått sammen til en sone: sone 3. Sone 1 og 2 er som tidligere.

4.6.3 Fordeling på ulike næringer

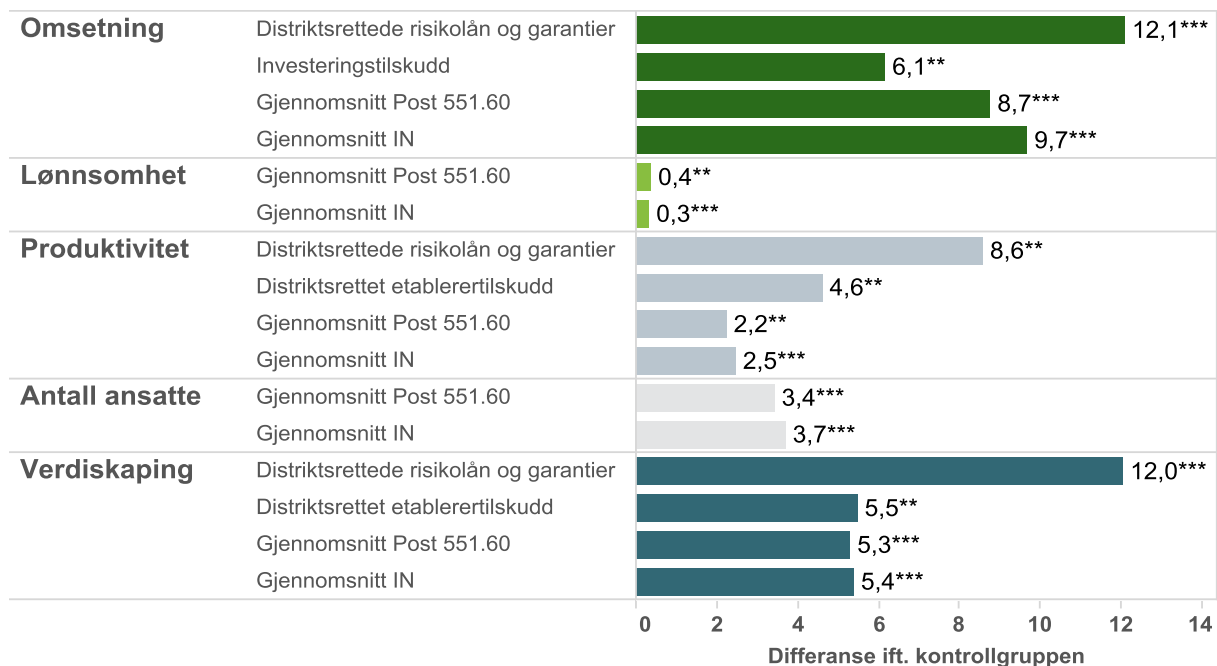
KMD har næringsnøytrale virkemidler, men her er det en bibetingelse knyttet til geografi. KMDs virkemidler skal være en ekstrainsats for næringslivet i distriktene. Fordeler disse midlene seg på samme måte som NFDs nærings- og geografinnøytrale virkemidler?

De distriktsrettede næringsnøytrale innovasjonsvirkemidlene risikolån, garantier og tilskudd treffer industrien om lag på nivå med industriens bidrag til verdiskapingen i Fastlands-Norge, eksklusive offentlig tjenesteyting i 2014. Andelen av disse tilsagnene til industri i 2014 var 32 prosent, mens industrien andel av bruttoproduktet var 31 %. Andelen til fiske, fangst og akvakultur av KMD sine midler var på 10 prosent noe som er fire ganger så høyt som andel av verdiskapingen i Norg totalt

her. Når fire andre 5 prosent er uspesifisert, står vi igjen med 49 prosent tjenesteyting. I Norge totalt bidrar tjenestesektoren til 33 prosent av verdiskapingen. Dette gjør tjenestesektoren overrepresentert i KMD sine virkemidler også, om enn noe mindre enn under NFD sine.

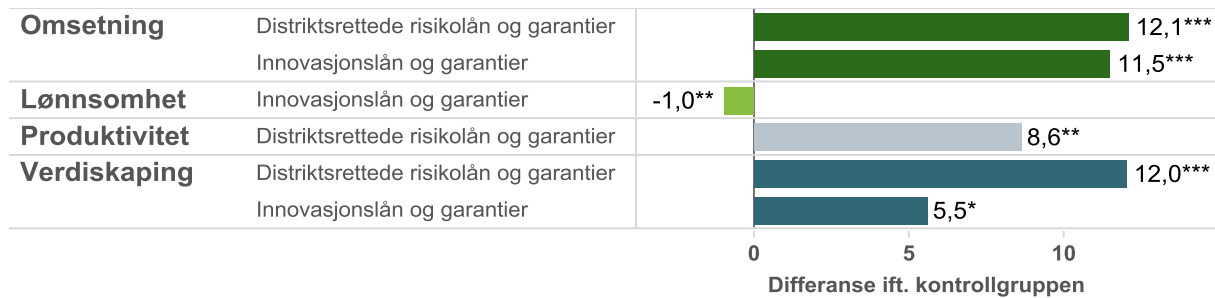
Under KMDs virkemidlene er man bare svakt overrepresentert innenfor IKT med 7 prosent av tilsagnene (IKT utgjør 5 prosent av verdiskapingen totalt)r. Innenfor faglig/vitenskapelig tjenesteyting er man langt mer overrepresentert med 13 prosent. Innenfor forretningsmessig tjenesteyting er man også overrepresentert under KMDs ordninger og man er faktisk tyngre her enn under NFDs virkemidler. For å sammenlikne med NFD kan man slå sammen IKT, Faglig/vitenskapelig og forretningsmessig tjenesteyting, og finne at av NFDs næringsnøytrale ordninger går 45 prosent til disse næringene i 2014, mens tilsvarende andel for KMD er 27 prosent. Det er som forventet noe lavere i distriktene, men forskjellene er ikke store. Sett i forhold til verdiskapingen i disse tre næringene på 14 prosent til sammen, er begge overrepresentert.

4.7 Effektanalyser av KMD sine virkemidler

Figur 46. Effekter på virkemidler finansiert av KMD. Figuren viser forskjeller i nivået på indikatorene omsetning, lønnsomhet og produktivitet samt støtteindikatorene antall ansatte og verdiskaping. Tre stjerner (***) angir at effektene er signifikante på 1% nivå, to stjerner (**) signifikante på 5% nivå og en stjerne (*) signifikant på 10% nivå. Beregninger som ikke er signifikante er ikke vist i figuren. Estimering av effekter på enkeltvirkemidler er gjort med en enklere metode enn estimering av effekter på hovedmål og delmål, de må derfor brukes med større forsiktighet enn andre estimater.

Det ble gjort separate beregninger for effekten av bedriftsutviklingstilskuddet og investeringstilskuddet. For investeringstilskudd ser vi god effekt på omsetning, mens det for bedriftsutviklingstilskuddet ikke var mulig å estimere signifikante effekter på noen av indikatorene. Det distriktsrettede etablerertilskuddet gir god effekt på produktivitet og på verdiskaping, men ikke signifikante effekter på de andre indikatorene.

Figur 47. Forskjell i effekt mellom distriktsrettet (KMD) og landsdekkende (NFD) risikolån. Figuren viser forskjeller i nivået på indikatorene omsetning, lønnsomhet og produktivitet samt verdiskaping. Tre stjerner (***) angir at effektene er signifikant på 1% nivå, to stjerner (**) signifikans på 5 % nivå og en stjerne (*) signifikans på 10 % nivå. Beregninger som ikke er signifikante er ikke vist i figuren.

Distriktsrettet risikolån og garantier har god effekt på alle indikatorer med verdier som ligger over gjennomsnitt for alle Innovasjon Norges tjenester. Sammenlignet med landsdekkende risikolån så er effekten på verdiskaping bedre mens effekten på omsetning er omtrent lik. Det er god effekt på produktiviteten av distriktsrettede risikolån, for landsdekkende risikolån var det ikke signifiikant effekt på produktivitet.

4.8 Kjennetegn ved bedrifter som har benyttet KMD sine virkemidler

Ved hjelp av SSB-statistikk vet vi mer om hvordan gjennomsnittskunden ser ut. Dette er omtalt og drøftet nærmere i kap 5.7 i NFDs rapport. Det er stor spredning i datamaterialet og bruk av aritmetiske gjennomsnitt blir fort veldig feil. Derfor bruker vi medianer når vi skal beskrive kundene. Kort fortalt omsetter den typiske Innovasjon Norge-kunden for 1,2 mill. kroner og har 4 ansatte når den henvender seg til Innovasjon Norge første gang³⁵. Om vi antar at dette stemmer, må den drive med røde resultatall ettersom omsetningen ikke vil dekke lønn engang, og må høyst sannsynlig være en ung bedrift i vekst. Men det er derfor få, om noen, kunder som er akkurat slik.

For å studere kjennetegn ved de bedriftene som har benyttet seg av KMDs virkemidler først blant alle Innovasjon Norges virkemidler, har vi bedt SSB lage deskriptive analyser fordelt på fire største virkemidlene. De fire er de største finansielle virkemidlene under KMDs poster, og vi får nå et godt bilde av hvordan kundene som først benytter seg av disse virkemidlene ser ut. Den typiske kunden varierer noe mellom de ulike virkemidlene.

Virkemiddel	Alder - år	Antall ansatte	Omsetning (mill. kroner)	Verdiskaping (mill. kroner)	Størrelse på tilsagn (median)
Distriktsrettede risikolån og garantier	6	6,6	4,8	1,8	1,5
Distriktsrettede etablerertilskudd	1	1,3	0,21	0,08	0,15
Bedriftsutviklingstilskudd	7	9,2	6,3	2,8	0,25
Investeringstilskudd	7	7,3	3,6	1,7	0,5

Figur 48. Medianer for antall ansatte, omsetning og verdiskaping for foretak finansiert av virkemidler. Antall ansatte og alle regnskapsstørrelsene er gjennomsnitt av (deflaterte) medianer for årene 2000-2012 for de

³⁵ Det er langt flere selskaper som har omsetningstall enn det er selskaper som har ansatte. Det betyr at medianer for omsetningstall er lavere enn hva man skulle forvente for bedrifter med ansatte. «Medianbedriften», slik den her er presentert, finnes nok derfor ikke.

aksjeselskapene som inngår i SSBs effektmåling til årsrapport 2014. Tall hentet fra regnskap samme år de benyttet tjenesten (2012-kroner).

Figur 17 viser medianene for alder, ansatte, omsetning og verdiskaping og antall ansatte for noen av virkemidlene finansiert fra KMD sine poster. Dette viser at målgruppen for de ulike virkemidlene varierer noe, men ikke altfor mye. Den store forskjellen er også for KMD mellom etablerertilskuddet og andre virkemidler. Tallene avkrefter at det er veldig store forskjeller mellom brukerne av våre ulike tjenester. Om man ser bort fra etablerertilskuddet, er det jevnt over små variasjoner. Og bedriftene er jevnt over ganske unge bedrifter i utvikling eller omstilling.

Når det gjelder alder, er de som benytter risikolån og et av de to distriktsutviklingstilskuddene like unge som de som benytter seg av innovasjonslån/-tilskudd under NFDs ordninger.

Kanskje er det litt overraskende at de som gjennomfører myke investeringer og benytter seg av bedriftsutviklingstilskuddet ser ut til å være noe større enn de som investerer i anleggsmidler og benytter risikolån og investeringstilskudd. Det kan kanskje ha med å gjøre at disse noe oftere er etablerte bedrifter i en omstillingsfase, og ikke like ofte i en vekst-/skaleringsfase som de som gjennomfører fysiske investeringer.

De som benytter seg av distriktsrettede etablerertilskudd er ganske like de som mottar de landsdekkende etablerertilskuddene målt etter disse parameterne, selv om de omsetter dobbelt så mye første året. Dobbelt så mye av lite er fortsatt lite. En av årsakene til forskjellen mellom de to etablerertilskuddene kan være at det er forskjeller mellom hvilke næringer som dominerer, og ulike produkters levetid (f.eks at produkter i IT sektoren kan ha kortere levetid enn i industrien).

I 2012 var det 395 høyvekstforetak (ikke-finansielle aksjeselskaper) i Norge³⁶. Dette er foretak som hadde minst ti ansatte i 2009 og som har vokst med mer enn 20 prosent, *både* i omsetning *og* antall ansatte i snitt per år i tre år. 35 av de 395 høyvekstforetakene var kunder hos Innovasjon Norge. Av disse igjen var 21 av 35 (60%) kunder som benyttet seg av en av de distriktsrettede ordningene første gang de kom i kontakt med Innovasjon Norge. Verdiskapingen i disse 21 selskapene vokste med en mrd. kroner fra 0,7 i 2009 til 1,7 mrd kroner i 2012. Antall ansatte økte med 1427 i de samme 21 foretakene.

4.9 Kap. 551, post 60 Tilskudd til regional utvikling

4.9.1 Distriktsutvikling- og RDA-tilskudd

Tilskudd til bedriftsutvikling og investeringer

Tilskudd kan bare innvilges i de distriktpolitiske virkeområdene i sone 3 (tidligere sone III og IV). Tilskuddene kan gis til ulike former for bedriftsutvikling (myke investeringer) og til finansiering av anleggsmidler, og skal bidra til å sikre utviklingen av et nyskapende næringsliv i hele landet.

Tilskuddene benyttes til prosjekter med verdiskapingspotensial og skal også bidra til å internasjonalisere næringslivet. Tilskuddet er et viktig virkemiddel med sikte på å kunne skape flere gode gründere og flere vekstkraftige bedrifter.

Tilskudd som kompensasjon for økt arbeidsgiveravgift (RDA tilskudd)

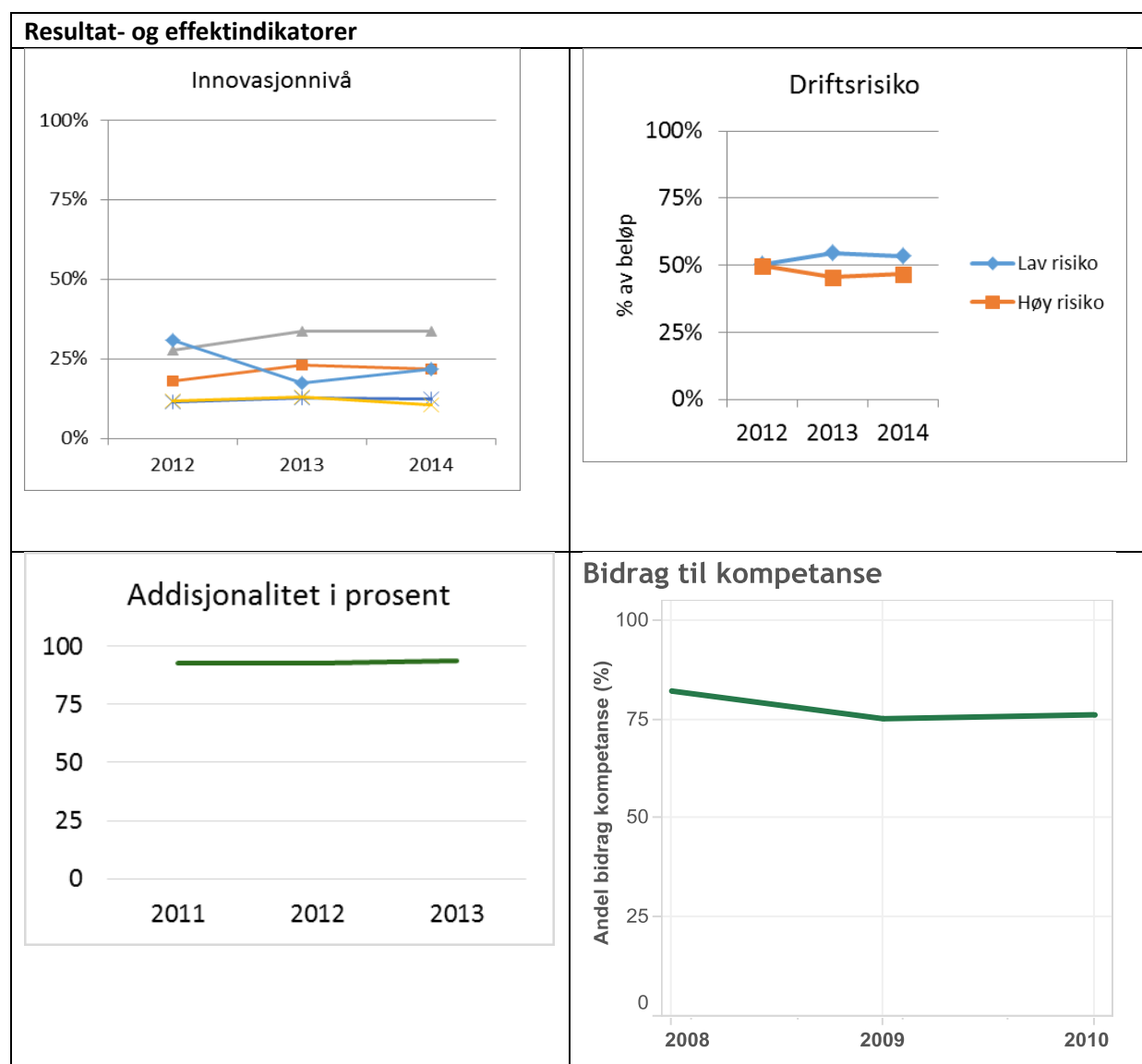
Innovasjon Norge har hatt forvalteransvaret for deler av de midlene som er bevilget som tilskudd som kompensasjon for økt arbeidsgiveravgift i distriktene siden 2003. Disse tilskuddene kan gis til bedriftsutvikling og investeringer i definerte kommuner.

Aktiviteter og leveranser

Leveranse	Ramme i mill. kroner	Forbruk i mill. kroner	Antall tilsagn
Investeringsstilskudd	Innenfor kap. 551.60	165,8 (189,2)	217 (192)
Bedriftsutviklingstilskudd	Innenfor kap. 551.60	252,3 (273,9)	676 (720)
RDA tilskudd	Innenfor kap. 551.61	65,9 (91,6)	148 (152)
SUM		484,0 (554,7)	1041 (1064)

De årlige innvilgningsrammene til disse tilskuddsordningene kommer fra fylkeskommunene. Innovasjon Norge står fritt til å disponere rammene til tilskudd eller tapsfond for lån og garantier. Både målt i antall tilsagn og forbruk er aktivitetsnivået totalt sett noe lavere i 2014 sammenliknet med 2013. Dette skyldes en reduksjon av de årlige rammer innenfor budsjettpostene på i overkant av 20 prosent.

Resultater og effekter

Figur 49. Indikatorer for Distriktsutviklingstilskudd og RDA tilskudd. Grafene for addisjonalitet og bidrag til kompetanse gjelder bare for distriktsutviklingstilskudd. Innovasjonsnivå; grå: internasjonalt nivå, oransje: nasjonalt nivå, lys blå: regionalt nivå, gul: bedriftsnivå, blå: ikke relevant.

Når innovasjon på nasjonalt og internasjonalt nivå summeres (56 %prosent) er dette om lag på samme nivå som i 2013. Driftsrisikoen i de bedriftene som mottok støtte synes totalt sett å være noe høyere i 2014 sammenliknet med 2013. Høyere driftsrisiko kan indikere at prosjektene som mottok tilskudd kan være noe mer innovative i 2014 sammenliknet med prosjektene i 2013-prosjektene, men vi kan ikke og vil ikke hevde dette med styrke.

Kundeeffektundersøkelsene viser en stabil høy addisjonalitet og et stort bidrag til kompetanse over tid.

Samlet vurdering av måloppnåelse

Totalt sett er 70 prosent av årets tilsagnsbeløp gått til bedrifter, mens tallet for gründere er 30 prosent. Målt etter antall tilsagn er fordelingen om lag den samme. I løpet av de tre siste år er volumet uspesifisert redusert, volumet til gründere er økt marginalt, mens den største veksten har vært på bedrifter. Svært høy addisjonalitet viser at tilskuddet klart brukes i prosjekter hvor kunden opplever at tilskuddet virker utløsende. Det har vært en ambisjon å øke innovasjonshøyden i de prosjektene vi støtter, og her registrerer vi en marginal positiv utvikling. Sammenliknet med landsdekkende tilskuddsordninger hvor kravet til innovasjonshøyde sterkere formulert, ser vi at denne tilskuddsordningen i stor grad brukes til å sikre regional utvikling, jf. at støtte er brukt i en rekke prosjekter med moderat innovasjonshøyde.

Avvik

Det er ikke registrert spesielle avvik som påvirker måloppnåelsen utover at andelen tilskudd til kvinnerettede prosjekter er redusert til 36 prosent, noe som er under målet på 40 prosent.

Forbruk har gått ned

Særlig om 2014

Totalt sett ble nye innvilgninger av investerings- og bedriftsutviklingstilskudd redusert i 2014 i forhold til 2013. Dette skyldes dels reduserte innvilgningsrammer, og dels at rammeforbruket ble dreiet mer mot risikolån.

Støttende analyser

77 prosent av tilskuddene til investeringer og bedriftsutvikling er innvilget i sone 3. Når denne andelen ikke er nærmere 100 prosent skyldes det at statistikken for geografisk virkeområde også inneholder etablerertilskudd, som i noen grad også kan gis i sone 1 og 2. Andelen tilskudd til kvinner var 36 prosent mot 41 prosent i 2013.

Administrasjon- og gjennomføringskostnader

Inen vesentlige avvik.

4.9.3 Distriktsrettede risikolån og garantier

Distriktsrettede risikolån er en låneform som skal bidra til å dekke særlig små og mellomstore bedrifters behov form risikoavlastning i investerings – og utviklingsprosjekter gjennom toppfinansiering.

Distriktsrettede garantier for driftskreditt og unntaksvis investeringslån gis til små og mellomstore bedrifter som mangler pantesikkerheter for lånefinansiering i bank. Det legges vekt på at nye lån og garantier styres mot prosjekter som kan bidra til verdiskaping regionalt og til å utvikle flere gode gründere og flere vekstkraftige bedrifter.

Aktiviteter og leveranser

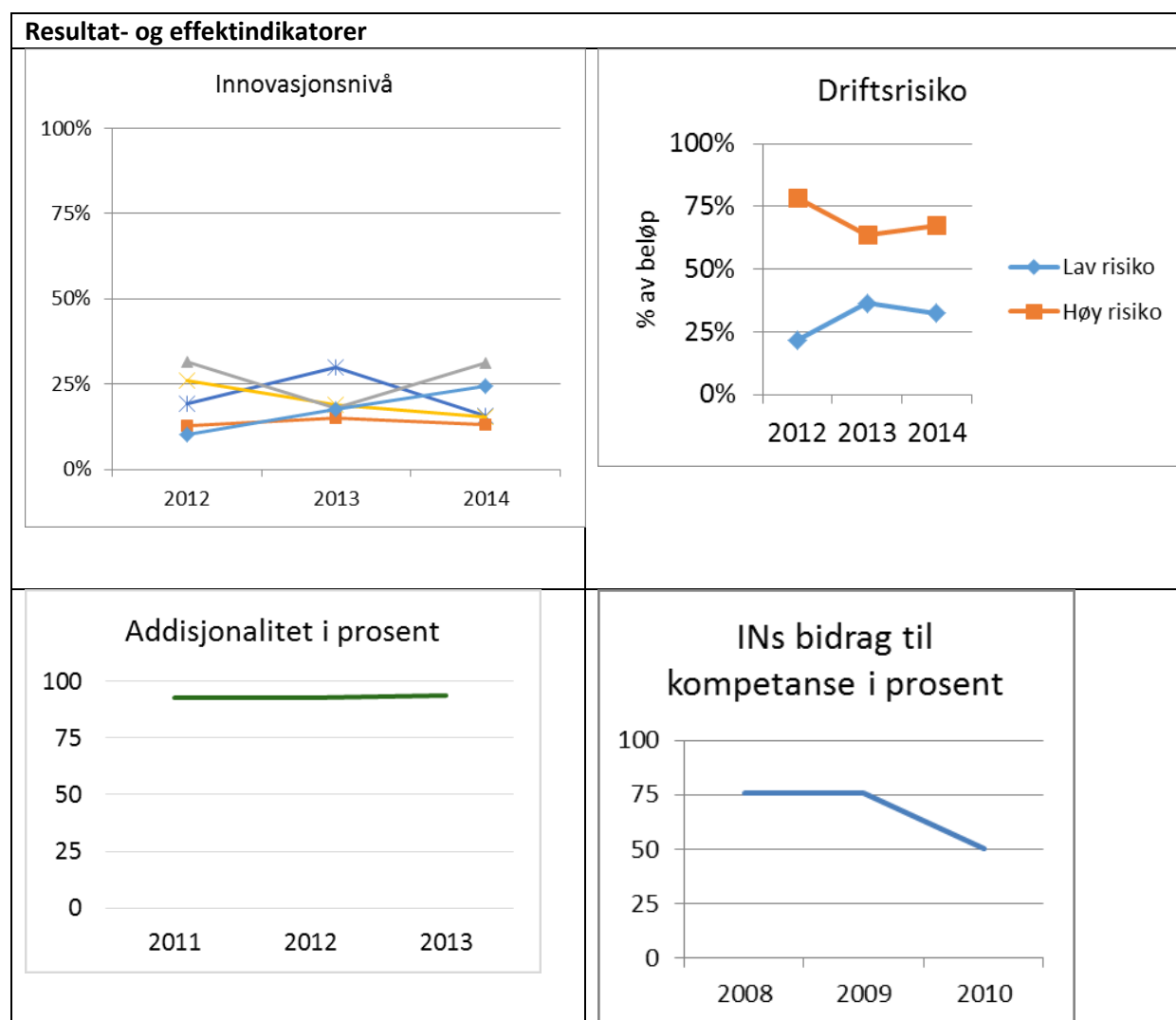
Leveranse	Ramme	Forbruk i mill. kroner	Antall tilsagn
Risikolån	Innenfor kap 551.60	277,2 (257,6)	102 (114)
Garantier	Innenfor kap 551.60	8,0 (5,3)	8 (6)

De årlige innvilgningsrammene til disse ordningene kommer fra fylkeskommunene, og Innovasjon Norge står fritt til å disponere rammene til tilskudd eller tapsfond for lån og garantier. Målt i antall tilsagn er aktivitetsnivået relativt stabilt, mens forbruket er noe større både på lån og garantier i 2014 sammenliknet med 2013. De årlige rammer innenfor budsjettposten ble redusert med over 20 prosent fra 2013 til 2014, og dette har da resultert i at en større andel av budsjettposten har blitt benyttet på lån/garantier i forhold til tilskudd.

Resultater og effekter

Innovasjon på internasjonalt nivå er økt betydelig i 2014, mens saker med ikke relevant er redusert kraftig, som illustrert i **Figur 1**. I 2014 er det satt i verk tiltak for å bedre datakvaliteten slik tallene på dette området er mer riktige for 2014 sammenliknet med tidligere år. Oversikten over driftsrisiko viser at andelen lån med høy driftsrisiko (kode C) har økt, og andelen prosjekter med lav driftsrisiko (kode B) har gått ned. Dette er en utvikling som er i henhold til målsetningen med ordningen.

Totalt sett er 77 prosent av årets tilsagnsbeløp på lån gått til bedrifter, mens tallet for gründere er 23 prosent. Addisjonaliteten for låneordningen er meget høy, og nesten på samme nivå som tilskuddene. Dette viser at låneordningen helt klart virker utløsende på gjennomføringen av mange prosjekter.

Figur 50: Indikatorer for distriktsrettede risikolån og garantier. Addisjonalitet og bidrag til kompetanse omfatter kun distriktsrettede risikolån (distriktsrettede garantier er ikke en del av kundeeffektundersøkelsen). Innovasjonsnivå; grå: internasjonalt nivå, oransje: nasjonalt nivå, lys blå: regionalt nivå, gul: bedriftsnivå, blå: ikke relevant.

For risikolån har det vært en kraftig nedgang på hvordan kunder som fikk risikolån i 2008 vurderte prosjektets bidrag til kompetanse til hvordan kunder som fikk risikolån i 2009 vurderte prosjektets bidrag til kompetanse. Det er ikke gjort endringer i virkemiddelet som kan forklare nedgangen. Vi vet at kundemassen i 2009 avvek en del fra tidligere år pga. at vi i 2009 hadde mere midler enn normalt som en del av tiltakspakken ifb. med finanskrisen. I tillegg er det få respondenter i 2014 for risikolån, og data kan derfor være påvirket av dette.

Avvik

Vi forventet å innvilge nye risikolån for 350 mill. kroner, mens faktisk forbruk ble i overkant av 275 mill. kroner eller om lag 20 mill. kroner mer enn i 2013. Årsaken til dette er mindre etterspørsel etter nye lån enn forventet, hvilket underbygger vår oppfatning om at kredittilbudet også i 2014 var tilfredsstillende.

Bidrag til kompetanse har gått vesentlig ned (se over).

Særlig om 2014

Disse ordningene er begge evaluert av Menon på oppdrag fra KRD høsten 2013. Evalueringen konkluderte med at den distriktsrettede risikolåneordningen fremstår som relevant for å bidra til innovasjon, regional utvikling og internasjonalisering. Ordningen retter seg mot et marked med betydelige former for markedssvikt, og det er påvist at det er behov for ordningen. Støttende analyser

Kundeeffektundersøkelser har vist at risikolån er et virkemiddel som gir høy grad av addisjonalitet. Alt annet likt innebærer også bruk av risikolån en mer effektiv virkemiddelbruk enn tilskudd.

Alle risikolån og garantier er innvilget til prosjekter i sone 3. 26 prosent av risikolånene er innvilget til kvinnerettede prosjekter. Dette er noe høyere enn i 2013. 36 prosent av samlede lån ble innvilget til miljørettede prosjekter.

2013				2014			
Driftsrisiko	Prosjektrisiko			Driftsrisiko	Prosjektrisiko		
	Liten risiko	Normal risiko	Høy risiko		Liten risiko	Normal risiko	Høy risiko
Lav driftsrisiko	 4	 44	 13	Lav driftsrisiko	 11	 51	 9
Høy driftsrisiko	 2	 44	 48	Høy driftsrisiko	 15	 102	 24

Figur 51. Fordeling av innvilget bruttobeløp på driftsrisiko og projektrisiko. Distriktsrettede risikolån og garantier - bedrifter over 3 år.

Figur 51 viser sammenhengen mellom Driftsrisiko og Projektrisiko for distriktsrettede risikolån og garantier innvilget i hhv 2013 og 2014. Pantesikkerhet som inngår som en vurderingsfaktor for lån er ikke med i denne analysen.

I 2014 ser vi en høyere driftsrisiko hos låntakerne sammenliknet med 2013. I noen grad betyr dette svakere gjennomføringsevne hos låntaker. Dette korresponderer med en nedgang i projektrisikoen for den samme gruppe bedrifter. Det er i første rekke prosjekter med både høy drifts- og projektrisiko som er redusert. Dette er en utvikling i ønsket retning.

Administrasjons- og gjennomføringskostnader

Samlede bokførte tap på distriktsrettede risikolån og garantier i 2014 var 24,4 mill. kroner mot 64,3 mill. kroner i 2013. Tapene på risikolån utgjorde 2 prosent av porteføljen. I et normalår bør ikke bokførte tap i prosent av porteføljen overstige 5 prosent. For øvrig går ordningene med overskudd etter at administrasjonskostnader er dekket. Totalt var administrasjon og gjennomføringskostnader i 2014 på 27 mill. kroner, det er en reduksjon på 5,4 mill. kroner fra 2013.

4.9.4 Distriktsrettet etablerertilskudd

Målgruppen er gründere med vekstambisjoner som har en forretningsidé som representerer noe vesentlig nytt i det markedet de skal inn i. Etablerertilskudd skal sikre markedsorientering i en tidlig oppstartfase samt effektive prosesser med nødvendige tiltak slik at gründerne raskere kan begynne å vokse/skalere opp virksomheten. Sentralt mål for tjenesten er at gründerne skal lære så fort og så mye som mulig, med minst mulig ressurser.

Det ble innført en ny policy for etablerertilskudd i mai 2014. De to fasene - henholdsvis «Markedsavklaring» og «Kommersialisering» - er nå tydelig spisset inn mot gründerens oppstartprosess i henhold til moderne entreprenørskapsmetodikk.

I fase én «Markedsavklaring» skal gründeren få avklart realismen i sin forretningsidé gjennom positiv respons hos potensielle kunder. I fase to «Kommersialisering» skal gründeren få på plass riktig forretningsmodell samt gjennomføre tiltak knyttet til videre kommersialisering.

Kunnskap og erfaring viser at det er vanskelig å selektere de gode gründerne i tidlig fase, dvs. de som evner å realisere sine vekstambisjoner. Derfor gir vi nå mindre tilskudd til fase én (kr. 50 - 150 000) slik at flere gründerne får muligheten til å teste ut sine idéer, - og større tilskudd til fase to (inntil 0,8 mill. kroner) til de som har testet og validert sin forretningsidé gjennom positiv respons hos potensielle kunder. Disse prosjektene vil derfor være forbundet med noe mindre risiko enn tidligere, samtidig som sistnevnte fase krever langt flere aktiviteter enn den første.

Aktiviteter og leveranser

Virkemiddel	Ramme	Forbruk i mill. kroner	Antall tilsagn
Fase 1	Innenfor Kap. 551.60	34,7 (25,6)	214 (104)
Fase 2	dto	82,2 (81,4)	245 (282)
Svalbard	dto	3,4 (2,8)	7 (8)
Sum		120,4 (109,8)	466 (394)

Av totale rammer ønsker vi at omtrent halvparten (50 prosent) går til henholdsvis fase én og fase to. I og med at ny policy først ble innført fra mai i 2013, har vi ikke kommet helt i mål med dette. Både for regionale og landsdekkende etablerertilskudd var forbruket av total ramme ca. 30 prosent til fase én og 70 prosent til fase to i 2014.

Tatt i betraktning at størrelsen på tilskuddene nå er vesentlig mindre i fase én enn tidligere år, bekrefter dette uansett et stort tilsig av tidligfase gründerne i hele landet, noe som er i tråd med ønsket innretning av tjenesten.

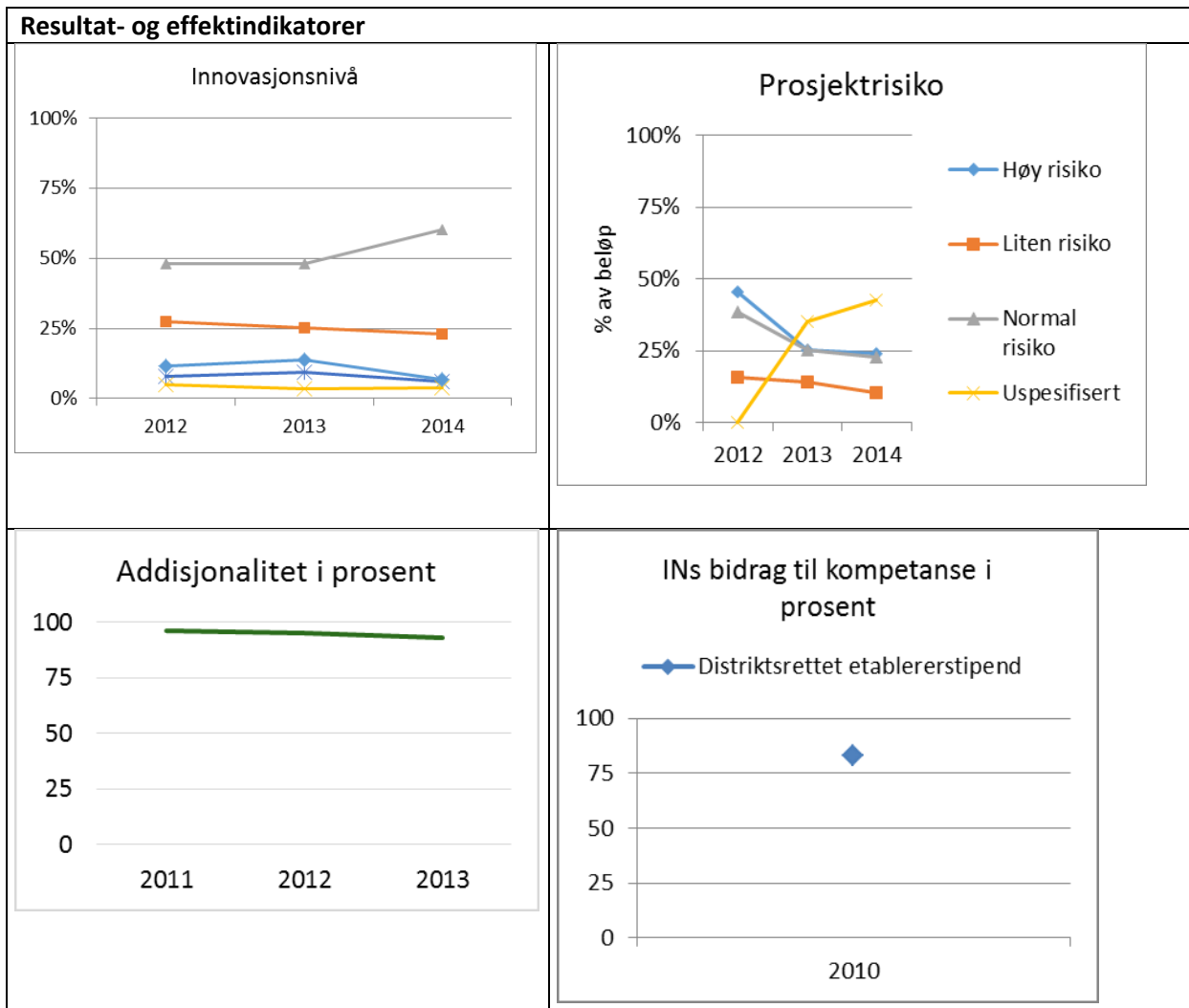
Antall tilsagn for hver fase bekrefter det samme. Av total ramme fra KMD basert på tidligere policy var det 104 tilsagn i 2013 mot 214 tilsagn i 2014 til fase én «Markedsavklaring». Dette er mer enn en fordobling av tilsagn til denne fasen i distriktpolitisk virkeområde.

Resultater og effekter

Vekstambisjoner og nyhetsverdi er de sentrale kriteriene for å gi tilskudd i begge faser.

I fase én er imidlertid kriteriet kun at gründeren kan *sannsynliggjøre* nyhetsverdi og markeds potensial. De som derimot får tilskudd til fase to, har validert sin forretningsidé og kan *dokumentere* både nyhetsverdi og markeds potensial. Det er for tidlig å si noe om hvilke effekter ny policy har i forhold til målet om flere gode gründerne. Men gjennom en innretning av tjenesten som følger smidige og effektive oppstartprosesser (Lean Start-up), mener vi at vi har styrket muligheten for å nå målet.

Uavhengig av ny policy er bedriftene som mottok tilskudd i 2014, i en tidlig oppstartsprosess. Det vil derfor ta flere år før vi kan dokumentere vekst- og verdiskaping.

Figur 52. Indikatorer for distriktsrettet etablerertilskudd. Innovasjonsnivå; grå: internasjonalt nivå, oransje: nasjonalt nivå, lys blå: regionalt nivå, gul: bedriftsnivå, blå: ikke relevant.

Andelen med innovasjon på internasjonalt nivå har økt med 12 prosentpoeng fra 2013 til 2014. Addisjonalitet er på et stabilt høyt nivå. Bidrag til kompetanse separat for distriktsrettede etablerertilskudd ble målt første gang for kunder som fikk tilsagn i 2010 og ble spurt om effekt i 2014. Bidrag til kompetanse er høyt, men litt lavere enn det som blir rapportert for landsdekkende etablerertilskudd.

Samlet vurdering av måloppnåelse

I rammen fra KMD er gjennomsnittlig tilsagnsbeløp i fase én kr. 0,2 og fase to 0,3 mill. kroner. Dette er i tråd med ny policy om å gi flere gründere mindre beløp i markedsavklaringsfasen, mens de som har kommet over i kommersialiseringsfasen får høyere beløp.

Markedssvikten i den tidlige oppstartfasen har tradisjonelt vært knyttet til kapitalutfordringer. Ny kunnskap viser at gründerne vel så mye mangler evnen til markedsorientering i praksis, evnen til å finne frem til en bærekraftig og skalerbar forretningsmodell for det markedet de skal inn i, samt evnen til å tenke internasjonalt fra første stund. For å få frem flere gode gründere er derfor tett oppfølging og veiledning fra Innovasjon Norge spesielt viktig i fase to når idéen/løsningen skal kommersialiseres. Mange bedrifter som har fått Etablerertilskudd, har derfor også fått tilgang til andre tjenester, - eksempelvis Mentortjenesten for gründere, internasjonale kompetanseprogrammer (GET og TINC) og ulike rådgivningstjenester (bl.a. IPR og design).

Ovennevnte er helt sentralt for måloppnåelse. Sammen med finansiering arbeider vi derfor for ytterligere vektlegging av andre tjenester i vårt mobiliseringsarbeid.

Samtidig ønsker vi at gründerne i større grad tester sine hypoteser i markedet og utvikler bedriften i henhold til moderne entreprenørskapsmetodikk. Våre rådgivere må derfor selv ha kompetanse på dette området, og ikke minst anledning til å bruke tid på denne type rådgivning for å få frem flere gode gründere. Gjennom det nye fagnettverket for «flere gode gründere» har denne type kompetanseutvikling vært sentral i 2014.

Særlig om 2014

Ny policy for etablerertilskudd medførte store endringer i 2014. Det ble blant annet lagt vekt på mer pedagogisk informasjon og veiledning, enklere hjelpetekster i e-søknadsmalen og tettere samarbeid mellom kunderådgiverne på samtlige distriktskontorer for å sikre at tjenesten blir praktisert og kommunisert mest mulig konsistent overfor gründere i hele landet.

Når det gjelder sistnevnte, ble det etablert et eget fagnettverk for «flere gode gründere». Kompetanseutvikling og erfaringsutveksling har stått sentralt i dette nettverket, noe som har bidratt til et kvalitativt løft for hele vår gründeratsning.

Avvik

Raskere saksbehandling har vært vektlagt også i 2014 med spesielt fokus på mer effektiv organisering/ rutiner på det enkelte kontor. Dette arbeidet har gitt positive resultater, men kan fortsatt bli bedre. Målet er å komme ned på 4 dagers saksbehandlingstid for fase én.

Administrasjon og gjennomføring

Kostnadsdekningen for administrasjon og gjennomføringskostnadene for de distriktsrettede etablerertilskuddene skjer som en del av den totale gjennomføringsbevilgningen fra KMD post 551.60

4.10 Kap. 552, post 72 Nasjonale tiltak for regional utvikling

4.10.1 Mentortjenesten for gründere

Mentortjenesten for gründere er et tilbud til gründere i bedriftsutviklings- eller markedsintroduksjonsfasen som har ambisjoner om vekst utenfor det lokale markedet. Tjenesten inkluderer en-til-en samtaler med en mentor over en periode på 3-12 måneder, samt tilbud om regionale nettverkssamlinger hvor gründere og ressurspersoner møtes til erfaringsutveksling.

Aktiviteter og leveranser

213 gründere mottok Mentortjenesten for gründere i 2014 gjennom den avsatte rammen fra KMD. Ytterligere 65 deltok i tjenesten finansiert fra Kultursatsingen, Etablerertilskudd og Miljøteknologiordningen.

Resultater og effekter

Mentortjenesten er ikke med i kundefeffektundersøkelsen.

Samlet vurdering av måloppnåelsen

Funnene fra Oxford evalueringen 2014 tyder på at mentortjenesten for gründere bidrar godt til å skape flere gode gründere. Dette blir støttet av økt etterspørsel etter tjenesten. Overordnet måloppnåelse kan forbedres ytterligere gjennom analyse og forbedringstiltak for nettverkssamlingene.

Avvik

Intet å bemerke.

Særlig om 2014

Etterspørselen etter mentortjenesten for gründere er sterkt økende, og stadig flere av Innovasjon Norges sektorsatsinger etablerer og finansierer sine egne tilbud innenfor tjenestens rammer.

Koblingsrollen i Mentortjenesten for gründere er ute på anbud, og nytt miljø med ansvar for å koble gründer med riktig mentorkompetanse er på plass første halvår 2015.

Støttende analyser

Oxford Research har evaluert årgangene 2011 – 2013 i Mentortjenesten for gründere, og fra rapporten oppsummeres hovedfunnene som følger:

- *Addisjonaliteten er høy. Aktiviteten ville ikke blitt gjennomført uten offentlig finansiering.*
- *Utbytte av rådgivningen er høyt. Det er kun 19 prosent av gründerne som heller ville brukt de tilgjengelige midlene til noe annet enn rådgivning. 78 prosent sier rådgivningen er svært nyttig for seg og sin bedrift.*
- *Halvparten av mentorene har fortsatt et profesjonelt forhold til gründerne etter at mentoroppdraget er avsluttet. Kun 19 prosent får betalt for denne innsatsen. 31 prosent får det ikke.*
- *84 prosent av gründerne følte at mentoren forsto deres særskilte behov.*
- *53 prosent av gründerne svarer at omfanget av rådgivningen var tilstrekkelig. Dette tyder på at vi i mange caser leverer for mye.*
- *Nytten av nettverkssamlingene er for lav, og vi leter etter en form på samlingene som vil bidra bedre til vekst og overlevelse for deltakerne.*

- *Prisen for koblingene hvor gründer kobles med mentor med generisk forretningsutviklingskompetanse skal reduseres, da prosessen fram til rett mentor er på plass er lite tidkrevende.*

Årgangene 2011 – 2013, om lag 700 gründerbedrifter, ble evaluert av DAMVAD i 2014. Funnene i denne evalueringen står sentralt i den videre utviklingen av tjenesten.

Fordelingen på distriktpolitisk virkemiddelområde var i 2014 35 prosent sone 1, 4 prosent sone 2, 40 prosent sone 3 og 21 prosent i sone 4, mens kvinneandelen var cirka 50 prosent. Alle tall så godt som uforandret fra 2013.

Administrasjons- og gjennomføringskostnader

Mentortjenesten for gründerne gjennomføres ved hjelp av et nettverk av medarbeidere på distriktskontorene. Årsverk består av stillingsbrøker, og anslås totalt til 4

4.10.2 FRAM

FRAM er et tilbud til små og mellomstore bedrifter med formål å styrke deltakernes konkurransekraft, lønnsomhet og innovasjonsevne. FRAM har stadig tre ulike tjenestevarianter (strategi/ ledelse, marked/internasjonalisering og innovasjon), men så godt som samtlige FRAM-prosjekter ble i 2014 levert med grenseoverskridende innhold – altså med elementer fra alle tjenestevariantene, og med innleid kompetanse tilpasset deltakerbedriftenes behov.

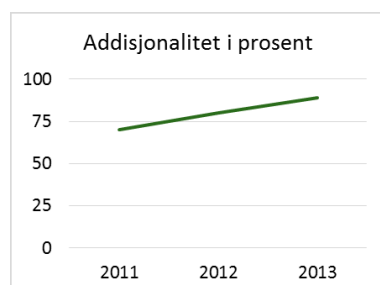
Kompetansehevingen i FRAM skjer gjennom fellessamlinger med andre deltakerbedrifter, individuell rådgivning før og mellom fellessamlinger og erfaringsutvekslinger med andre deltakere. Tjenesten bidrar til å nå målet om flere vekstkraftige bedrifter.

FRAM leverer tjenesten gjennom et nettverk av eksterne kvalitetssikrede prosjektledere og rådgivere på regionalt nivå.

Aktiviteter og leveranser

21 prosjekter med til sammen over 200 bedrifter avsluttet sin FRAM-prosess i 2014. Disse prosjektene ble finansiert i perioden 2011 – 2013 fra en lang rekke ulike virkemidler og budsjettposter. 23 nye prosjekter så dagens lys i 2014. Over 1000 deltakere – 500 bedrifter – 50 prosjekter er i, eller på vei inn i sin FRAM-reise per 31. desember 2014.

Leveranser	Ramme	Forbruk i mill. kroner	Antall kunder
FRAM (avsluttet i 2014)	Ikke relevant	ca 25,0 – fra ulike budsjettposter	200 bedrifter – over 400 deltakere

Resultater og effekter

Addisjonalitet – Andelen kunder som sier at FRAM har vært utløsende har økt jevnt sist tre år og er nå på 89 prosent.

Markedssvikt – Fra evalueringen av FRAM (Damvad Norge AS 2014) «Markedssvikten i FRAM er knyttet til asymmetrisk informasjon.

Bedriftene investerer mindre enn det som kan sies å være

samfunnsøkonomisk optimalt i kompetanse på forretningsutvikling fordi framtidig gevinst er vanskelig å se på investeringsstidspunktet.»

Fordelingen på distriktpolitisk virkemiddelområde var i 2014 38 prosent sone 1, 3 prosent sone 2, 32 prosent sone 3 og 27 prosent i sone 4, mens kvinneandelen på samlingene var cirka 40 prosent. Alle tall så godt som uforandret fra 2013.

Samlet vurdering av måloppnåelse

Selv om FRAM ikke er med i alle effekt- og resultatmålinger, vurderes måloppnåelsen for FRAM som godt på grunnlaget av hovedfunnene fra Damvad-evalueringen og tilbakemeldinger fra deltagerne.

Avvik

Ingen avvik å melde.

Addisjonalitet går opp

Støttende Analyser

Som nevnt over har DAMVAD Norge evaluert FRAM, og hovedfunnene i evalueringen oppsummeres som følger:

- *Evalueringen av FRAM tyder på at programmet er relevant for å møte de utfordringene små- og mellomstore bedrifter står overfor i dag.*
- *Bedriftene som har deltatt er svært fornøyde og oppgir betydelig kunnskapsheving.*
- *Det er vanskelig å spore en konkret økonomisk effekt i regnskapene til bedriftene, men dette kan henge sammen med at det tar lengre tid å observere konkrete effekter av en bedriftsutviklingsprosess.*
- *Selv om konkrete økonomiske effekter er vanskelig å spore, mener 81 prosent av bedriftene at programmet samlet sett har gitt positiv effekt, og 80 prosent ville deltatt igjen om de fikk mulighet.*
- *Sett i lys av at den største kostnaden ved programmet er det bedriftene selv investerer av tid og penger, er DAMVADs vurdering at programmet er nyttig.*
- *Det er mulig å gjøre noen forbedringer i organiseringen av programmet og rekrutteringsfasen bør vektlegges særlig.*

FRAM har primært stilt inn siktet mot Innovasjon Norges mål om flere vekstkraftige bedrifter.

Administrasjons- og gjennomføringskostnader

FRAM gjennomføres ved hjelp av et nettverk av medarbeidere på distrikts- og utekontorene samt dedikerte ressurser på hovedkontoret. Årsverk består av stillingsbrøker, og anslås totalt til 12

4.10.3 Kontordager og kurs for førstelinjetjenesten i kommunene

Målet med arbeidet mot førstelinjetjenesten er å styrke det kommunale næringsapparatet slik at de skal kunne gi informasjon om regelverk, god veiledning i forhold til forretningsutvikling og hvordan etablere bedrift. I 2014 har det dessuten vært et mål å øke kvaliteten på førstelinjetjenesten slik at den i større grad kan treffe de særskilte behovene som innvandrere har. Oppgaven knyttet til innvandrere inngår i Barne- likestillings- og inkluderingsdepartementets handlingsplan 2013-16 «Vi trenger innvandrernes kompetanse».

Aktiviteter

Leveranse	Ramme flere gode gründere	Forbruk ramme 2014 i mill. kroner	Forbruk tidligere års bevilgninger i mill. kroner
Kontordager og fellestiltak	40,0	0*)	1,6
Flerkulturelle gründere; Utvikling + gjennomføring workshop i 3 fylker; Guide for veileder			0,27

*)Det har ikke vært bevilget midler fra rammen i 2014 til noen av tiltakene knyttet til kommunenes førstelinje. Midlene som er i 2014 er bevilget i 2013.

Aktiviteten mht kontordager varierer fra fylke til fylke og tilpasses behov og ressurser. Aktivitetene er hovedsakelig arrangement av kontordager i samarbeid med førstelinjen, såkalte «nettverksmøter» hvor flere kommuner samles og mindre kompetansetiltak knyttet til ulike tema. Mange fylker har f.eks arrangert kurs i forretningsmodellering og andre aktuelle tema.

I 2014 er det utviklet og utprøvd en workshop med fokus på innvandreres potensiale som gründere. Det er dessuten laget en «veilederguide» som gir informasjon om etablering generelt og særlige forhold rundt innvandrergründere.

Resultater og effekter

Det er vanskelig å måle effektene av førstelinjetjenesten siden leveransene ikke er omfattet av mål- og resultatstyringssystemet i Innovasjon Norge. Distriktskontorene rapporterer om bedre samarbeid og dialog som en viktig effekt av kontordager i de kommuner hvor samarbeidet fungerer godt. Når førstelinjen har bedre informasjon om Innovasjon Norges ordninger og prioriteringer kan de også gi bedre veiledning til gründere og bedrifter slik at søknader som kommer til Innovasjon Norge er godt fundert. En effekt er derfor en samlet effektivisering av arbeidet. Søkere som ikke faller inn under Innovasjon Norges prioriteringer kan veiledes i forhold til andre finansieringskilder og med fokus på forretningsutvikling.

Kontordagene gir også bedrifter og gründere en mulighet til å fysisk møte Innovasjon Norge ute i distriktene og øker dermed tilgjengeligheten av Innovasjon Norges tjenester.

Tilbakemeldinger etter workshop «flere gode flerkulturelle gründere» tyder på at en viktig effekt er bevisstgjøringen om innvandrere som en unyttet ressurs i forhold til næringsutvikling.

Avvik

Vi hadde håpet at vi skulle ha gjennomført enda flere workshops i løpet av 2014. Utviklingsarbeidet har tatt lengre tid enn forutsatt. Dette både pga knapphet på tid men også at flerkulturelle gründere er et felt hvor vi har måttet gjøre avklaringer og oppdatere vår egen kompetanse.

Når det gjelder kontordager er samarbeidet mellom Innovasjon Norge og kommunene svært personavhengig. Distriktskontorene rapporterer om at det i noen kommuner har vært vanskelig å få kommunen til å delta i kontordager slik at de fremstår som et samarbeidsprosjekt.

Samlet vurdering av måloppnåelse

Hovedkonklusjonen er at innsatsen mot kommunene, både når det gjelder førstelinjearbeid generelt og mhp flerkulturelle gründere, er tiltak som støtter godt opp om målet flere gode gründere.

Særlig om 2014

I en avklaringsfase innledet vi et samarbeid med Norsk Senter for Flerkulturell Verdiskaping i Drammen om utvikling av workshop «flere gode flerkulturelle gründere». Siden dette er nypløyd mark har vi valgt en tilnærming hvor vi tester ut konseptet på målgruppen og justerer underveis – en «lean» utvikling. Utvikling- og gjennomføring har i hovedsak vært utført med interne ressurser, men det vurderes å trekke inn en ekstern ressurs i 2015.

Støttende analyser

Meld.St.6 (2012-2013) En helhetlig innvandringspolitikk. Skårerhøgda og Torp (2012) Gründerånd blant innvandrere.

Administrasjon og gjennomføring

Gjennomføring av kontordager utføres av Innovasjon Norges distriktskontor. Ved hvert distriktskontor er det en person som er ansvarlig for førstelinjearbeidet, men i praksis utføres arbeidet av flere ved kontoret. Gjennomføring av større kursopplegg som f.eks workshop med fokus på innvandreres behov, utvikles og gjennomføres i regi av hovedkontoret.

4.10.4 Drift og videreutvikling av nettsider og gründertelefon

Gründertelefonen ble lansert i slutten av 2013 og har nå vært i drift i litt over ett år. Tjenesten driftes av Innovasjon Norges kontor i Førde. Det er en gratis telefontjeneste der gründere og potensielle gründere kan ringe for å diskutere sin ide og få veiledning og råd om hvordan komme videre, med vekt på prosessveiledning. Tjenesten er en god ressurs for gründere som trenger hjelp til å realisere sine forretningsideer samt komme et skritt videre i oppstartsprosessen. Telefonen er også en viktig ressurs i forbindelse mer rask avklaring rundt Innovasjon Norges tjenesteportefølje.

Aktiviteter og leveranser

Telefontjenesten har hatt jevn økning gjennom hele perioden og mottar nå ca. 500 samtaler per måned.

Figur 53: Henvendelser til Gründertelefonen siden den ble opprettet i november 2013.

Resultater og effekter

Gründertelefonen er hittil ikke med i kundetilfredsundersøkelsen. Mange positive tilbakemeldinger så langt tyder dog på at det tilbys relevant veiledning og konkrete råd, herunder rask henvisning til aktører/personer i og utenfor Innovasjon Norge.

Telefonen driftes i dag med to 100 prosent stillinger og tre 50 prosent stillinger og har åpningstid fra kl.09.00-15.00. Gründertelefonen åpnet også opp for kontaktskjema løsning og Chat-funksjon i slutten av 2014 for å øke tilgjengeligheten på flere kontaktflater.

Samlet vurdering av måloppnåelsen

Gründertelefonen er nå etablert som en målrettet og viktig del av Innovasjon Norge sin gründeratsing. Siden oppstarten har også DNB kommet med en liknende telefontjeneste kalt »Gründerlosen». Samarbeidet mellom DNB sin tjeneste og Altinn sin telefontjeneste for bedrifter komplementerer hverandre godt og gir et økt og viktig bidrag til landets gründere.

Avvik

Ingen vesentlige avvik

Administrasjons- og gjennomføringskostnader

Ingen vesentlige avvik.

4.10.5 Verdiskapingsprogram for kulturnæringer

De langsiktige målsetningene med verdiskapingsprogrammet for kulturnæringen er økt profesjonalisering og grunnlag for lønnsom næringsutvikling i det kulturbaserte næringsliv. Programmet ble etablert oktober 2013 og har som formål å bidra til flere gode kulturgründere, flere vekstkraftige kulturbedrifter og flere innovative kulturnæringsmiljøer.

Målgruppen er de små og mellomstore bedrifter og entreprenører med vekstambisjoner, nettverk og klynger innen kulturnæringen. Dette inkluderer samarbeid mellom kulturnæringen og tradisjonelle næringer. Verdiskapingsprogrammet skal også bidra til å styrke grunnlaget for næringsutvikling og innovasjon hos kulturnæringsaktører gjennom å legge til rette for samlokalisering og samarbeid i nettverk.

Satsingen er et samarbeid mellom Kulturrådet og Innovasjon Norge hvor målet er å utforske hvordan virkemiddelapparatet best kan fungere i samarbeid for utvikling av sterke kulturbedrifter. Fire virkemidler er valgt ut som satsingsområder: Kompetanseprogram, Mentortjeneste, Bedriftsnettverk og Samlokalisering, hvor Innovasjon Norge har ansvar for de tre første, Kulturrådet for det siste.

Aktiviteter og leveranser

Virkemiddel	Tilsagn i mill. kroner
KMD Post 552.72	3,3
NFD post 2421.71	2,4
Sum	5,7

Forbruk av midler fra KMD/NFD

Det er etablert to kulturrammer, som vises over. Her er det er bevilget 5,7 millioner fra de ble opprettet høsten 2013 tom 2014, og dette er til kompetanseprogram, mentor og bedriftsnettverk. I tillegg er det bevilget 5,4 millioner til de tre satsingsområdene gjennom andre rammer. Pga. at etableringen av tjenesten kom sent på høsten 2013 er det vanskelig å skille mellom aktiviteter for 2013 og 2014. Det store flertallet av aktivitetene rapportert er blitt gjennomført i løpet av 2014. Tjenesten består av fire forskjellige virkemidler:

1. Kompetanseprogrammet: I september 2014 ble det nye kompetanseprogrammet «Bygg bedrift – forretningsutvikling for kulturbedrifter med ambisjoner» lansert; per slutten av 2014 var det gjennomført 3 kompetanseprogram i 3 forskjellige fylker.
2. Mentortjenesten: Det er per i dag 82 kulturbedrifter som har fått tilskudd til kulturmentor i løpet av 2013-2014, noe som viser at mentortjenesten som virkemiddel fungerer godt. Totalt for alle sektorer har 480 fått mentortilskudd i samme periode.
3. Bedriftsnettverk: Det er 26 bedriftsnettverk innenfor kultur som er etablert 2013-2014, hvorav 3 er etablert i 2013, resten i 2014. De er alle i forstudie/forprosjektfasen. Totalt for alle sektorer er det 26 bedriftsnettverk hovedprosjekt etablert i 2013 og 40 i 2014. Av disse er det kun 3 hovedprosjekt innenfor kultur. Målet er å få så mange som mulig av forprosjektene over i hovedprosjekt i 2015.
4. Samlokalisering og nettverk: Denne tilskuddsordningen ble første gang utlyst av Kulturdepartementet i 2012. I 2014 fikk 21 prosjekter tilskudd. Totalt 50 prosjekter har fått tilskudd så langt. 2015 er siste år for ordningen. Innovasjon Norge med flere bidrar i ekspertpanel for vurdering av søknadene samt organisering av samlinger for tilskuddsmottakerne.

Resultater og effekter

Kursvurderingen av kompetanseprogrammet Bygg Bedrift gjennomført i 2014 er svært god (i gjennomsnitt blir nytten for egen bedrift vurdert på 6,3 av 7 for alle kursene).

I løpet av 2014 har verdiskapingsprogrammet bidratt til at kulturbedrifter har fått 5,4 mill. kroner fra Bedriftsnettverk og Mentortjenesten, de generelle Innovasjon Norge tjenestene som er inkludert i satsingen. I tillegg kommer midler til kulturnæringen fra andre tjenester.

Det er for tidlig å se konkrete resultater av de tre øvrige virkemidlene på nåværende tidspunkt, men generelt er tilbakemeldingene fra kunder meget positive. Siden målsetningene for programmet, som er satt av den forrige regjering, er meget høye, er det et stort behov for verktøy som kan måle bl.a. verdiskaping over tid.

Samlet vurdering av måloppnåelsen

Det er vanskelig å vurdere måloppnåelsen kort tid etter etableringen av tjenesten.

Det er tydelig at de virkemidler som er valgt ut opprinnelig er etablert for andre næringer enn kulturnæringen. Vi gjør en jobb for å tilpasse virkemidlene til næringen; på langsikt forslås det å orientere virkemiddelet sterkere mot kundenes behov.

Særlig om 2014

Pga stor etterspørsel fra kulturnæringen er det satt i gang flere ekstra tiltak – Piloten Kulturnæringskartet og Creative Business Cup Norway – samt flere arrangement og samarbeid.

Avvik

Ingen vesentlige avvik. Totalt rundt 12 millioner er bevilget til de 3 satsingsområdene for næringen, noe som er mer enn forventet.

Administrasjon og gjennomføringskostnader

Ingen vesentlige avvik. Gjennomføringskostnadene for NFD sin del av programmet er finansiert av overførte midler.

Da satsingen ble etablert var de opprinnelige signalene at de tre departementene NFD, KMD og KUD skulle bidra med 5 millioner hver årlig til kulturnærings-satsingen. Dette er ikke gjennomført. For KUD

sin del har de fulgt opp i forhold til samlokalisering og nettverk, og med etableringen av Kunnskapscenteret for kulturnæringer. KMD fulgte opp i 2013-2014. NFD har ikke bevilget midler til programmet i 2014.

Støttende analyser

Dette er en oversikt over satsingen fordelt på fylke 2013-2014:

Finnmark: 3 BN, 24 Mentor

Troms: 6 BN, 20 Mentor

Nordland: 2 BN, 9 Mentor

Nord-Trøndelag: (1 BN på vent), 11 Mentor

Sør-Trøndelag: 1 BN (2 på vent), 2 Mentor

Møre & Romsdal: (1 BN på vent) 0 Mentor, 1 Kompetanseprogram

Sogn & Fjordane: 0 BN, 0 Mentor

Hedmark: 1 BN, 0 Mentor

Oppland: 2 BN (1 på vent), 1 Mentor

Hordaland: (1 BN på vent), 7 Mentor

Buskerud & Vestfold: (1 BN på vent som følge av Bygg Bedrift), 0 Mentor, 1 Kompetanseprogram

Oslo, Akershus & Østfold: 9 BN (3 på vent), 2 Mentor (grunnet kobling mot ETIL), 1

Kompetanseprogram

Telemark: 2 BN, 2 Mentor

Rogaland: 0 BN, 3 Mentor

Agder: 0 BN, 1 Mentor (2 på vent)

4.10.6 Pilotprosjekt for vekstkapital

Innovasjon Norge Troms gjennomfører et 1-årig pilotprogram hvor utvalgte gründerbedrifter med vilje og evne til internasjonal vekst får tilført kompetanse/rådgivningstjenester og kapital. Bedriftene kan bare få Akselerator-tilskudd dersom de samtidig har en investor som vil investere – minimum 20 prosent av tilskuddsbeløpet og tilhører et innovasjons-/gründermiljø i privat eller offentlig regi.

Aktiviteter og leveranser for 2014

Innovasjon Norge Troms har hittil bevilget 4,4 mill. kroner til bedrifter under Akseleratorprogrammet. Det er flere søknader på vei inn og en under behandling.

Avvik

Ingen vesentlige avvik.

4.10.7 Pilotprosjekt forretningsengler

Via pilotprosjektet «Forretningsengler i Nord-Norge» skal Innovasjon Norge utvikle og teste et kompetansetilbud for forretningsengler og potensielle forretningsengler i distriktene for å inspirere dem til å:

- investere i oppstartsbedrifter i tidlig fase, sammen med offentlige eller alene.
- styrke sin kompetanse på internasjonal forretningsutvikling for å dele den med gründeren.

Aktiviteter og leveranser for 2014

En forstudie ble gjennomført en forstudie i 2014 og bevilget et tilskudd til et forprosjekt desember 2014 på 0,9 mill. kroner til Picasso AS for gjennomføringen av forprosjektet.

Resultater og effekter

Resultatindikatorer foreligger ikke ennå for 2014, pilotprosjektet er ikke med i kundeeffektundersøkelsen.

Avvik

Ingen vesentlige avvik.

4.10.8 Bioraffineringsprogrammet

Innovasjon Norges bioøkonomisatsing ble igangsatt i 2013. For 2014 var total finansiell ramme 32,2 mill. kroner. KMD bidro med 22,2 mill. kroner (post 72) fordelt på 5 mill. kroner i friske midler og 17,2 mill. kroner i overførte midler. NFD bidro totalt med 5,1 mill. kroner (post 74, 71 og 21) hvorav 2,5 mill. kroner i friske midler og 2,6 mill. kroner i overførte midler. LMD bevilget 5 mill. kroner (post 74) i friske midler.

Hovedmålet for Innovasjon Norges bioøkonomisatsing er å bidra til at flere norske bedrifter skal ta markedsposisjoner innen avansert foredling av fornybare bioråvarer og bidra til bærekraftig produksjon av kjemikalier, ingredienser og materialer. I dette arbeidet benytter satsingen en kombinasjon av etablerte og nye virkemidler.

Den viktigste endringen av innretningen på satsingen for 2014 var opprettelsen av et eget prosjekt kalt Bioøkonomi Mobilisering hvis hovedformål var bevisstgjøring av næringene om de nye mulighetene innen bioøkonomi og å øke etterspørselen til Bioraffineringsprogrammet som ble opprettet i 2013. Både Bioraffineringsprogrammet og Bioøkonomi Mobiliseringen retter seg mot etablerte bedrifter og gründere i hele landet, og forventes å ha en positiv effekt på næringsliv i distriktene.

Aktiviteter og leveranser

Leveranser	Ramme i mill. kroner	Forbruk i mill. kroner	Antall tilsagn
Tilskudd gjennom Bioraffineringsprogrammet	25,6	20,3	9
Gjennomføringskostnad Bioraffineringsprogrammet	2,2	1,1	
Bioøkonomi Mobilisering 2014	4,5	3,1	

Mobiliseringsarbeidet i 2014 har i stor grad funnet sted i samarbeid med regionale klynger og det nasjonale innovasjonsnettverket for industriell bioteknologi, IBNN (www.indbiotech.no).

Den første nasjonale bioøkonomikonferansen som Innovasjon Norge arrangerte sammen med Forskningsrådet i Oslo 24. september 2014 ble en tydelig og vellykket markering av bioøkonomiens betydning i samfunnet. Konferansen hadde ca. 300 deltagere.

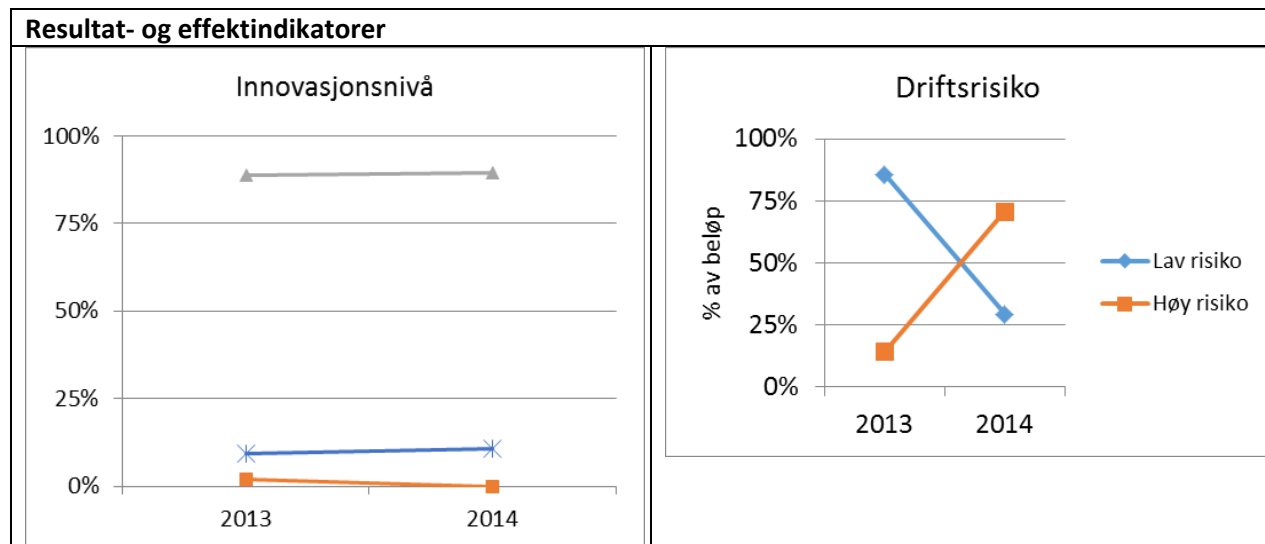
Internasjonalt ble det arrangert en felles norsk-britisk stand med henholdsvis 10 norske og 10 britiske bedrifter under konferansen European Forum for Industrial Biotechnology i Reims, Frankrike. For andre år på rad ble den britisk-norske katalogen over selskaper innen bioteknologi og bioraffinering utgitt og distribuert til alle 800 deltagere under EFIB. Den elektroniske versjonen er frem til nå blitt lastet ned 5000 ganger.

Det ble inngått et Memorandum of Understanding med Storbritannia (2011-2016). Hittil har det bilaterale samarbeidet resultert i 12 prosjekter med et totalt tilskudd på 4,1 mill. pund, hvor det norske bidraget på ca. 1,5 mill. pund finansieres over Bioraffineringsprogrammet.

Med finansiering fra UtSkog, Bioraffineringsprogrammet ble det igangsatt en markedsanalyse for skogprodukter globalt og nasjonalt. Rapporten ble i sin tur benyttet som bakgrunnsmateriale til utarbeidelsen av Skog-22 strategien som ble presentert i februar 2015. I fjerde kvartal 2014 fikk SINTEF Fiskeri og Havbruk i oppdrag å utrede mulighetene for foredling av produkter fra hvitfisk. Rapporten vil foreligge mars 2015.

Resultater og effekter

Figur 54: Indikatorer for Bioraffineringsprogrammet. Innovasjonsnivå; grå: internasjonalt nivå, oransje: nasjonalt nivå, lys blå: regionalt nivå, gul: bedriftsnivå, blå: ikke relevant. Programmet er nytt og det er derfor ikke tilgjengelige data for addisjonalitet og bidrag til kompetanse. På grunn av få tilsagn må dataene tolkes med forsiktighet.

Prosjekter til Bioraffineringsprogrammet ligger på et stabilt høyt internasjonalt innovasjonsnivå. Hovedmålgruppen for programmet er bedrifter som har tydelig fokus på FoU med god kjennskap til blant annet bioteknologiske teknikker. Den høye innovasjonsgraden på de innkomne prosjektene viser at foredling av bioråvarer ligger helt i forskningsfronten.

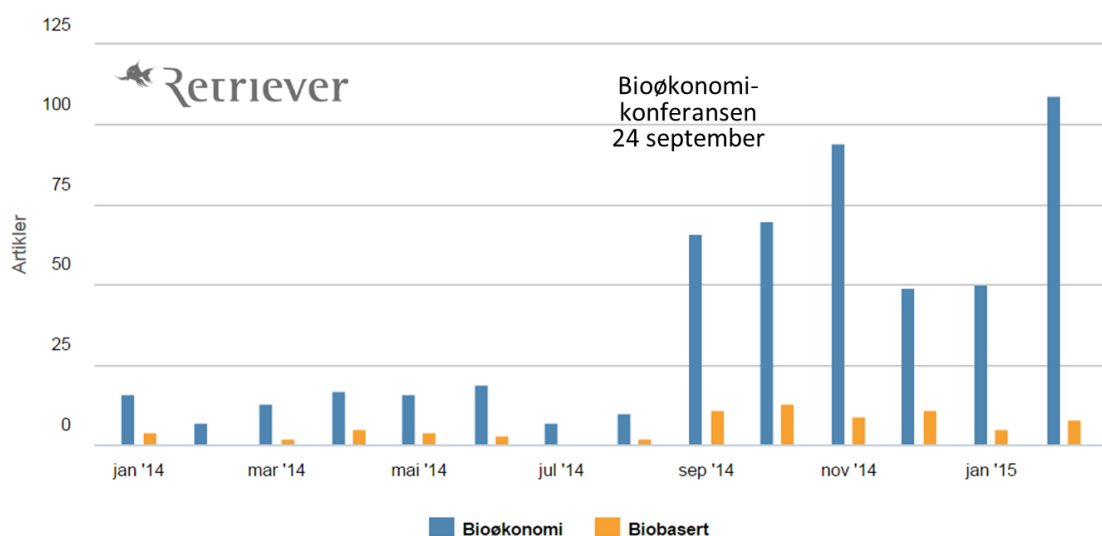
Den betydelige økningen i driftsrisiko på prosjektene i 2014 i forhold til 2013 skyldes at bedriftene i 2013 besto av etablerte bedrifter, mens søkerne i 2014 hovedsakelig besto av små og relativt nyetablerte bedrifter med begrenset kapital.

Åtte bedriftsprosjekter og et mulighetsstudium har fått tilskudd på i alt 20,275 mill. kroner fra Bioraffineringsprogrammet i 2014, hvor drøyt halvparten, 11,8 mill. kroner, innenfor marin sektor. Prosjektene scorer meget høyt på innovasjonsnivå (gj. sn. 5 av 6) og spenner fra ny medisin til cystisk fibrosepasienter via utvikling av industrielle enzymer, miljøvennlig utvinning av råolje fra modne oljefelt basert på nanofibriller fra gran, til optimalisering av biogassproduksjon hvor innsatsfaktoren er husdyravføring (høyt ammoniakkinhold) og halm (høyt karboninnhold). Tilsammen har disse prosjektene utløst 30,391 mill. kroner i privat kapital.

Bioraffineringsprogrammet gir tilskudd til verifisering av ny teknologi (TRL 3-5). I tillegg stimulerer mobiliseringen prosjekter innen oppskalering av nye prosesser innen bioraffinering (TRL 5-7). Innenfor Miljøteknologiordningen er det i 2014 gitt 12 tilsagn på til sammen 44,2 mill. kroner innen oppskalering av bioprosesser. Dersom man regner akvakulturnæringen inn i den bioøkonomi satsingen blir det totale antall 19 prosjekter med et totalt finansielt tilskudd på 80,262 mill. kroner. (se kap. Miljøteknologiordningen).

En viktig milepæl i mobiliseringsarbeidet i 2014 var Bioøkonomikonferansen som Innovasjon Norge og Forskningsrådet arrangerte i september. Målsettingen var å øke bevisstheten hos næringslivet, kunnskapsmiljøene og allmenheten omkring begrepet og de nye mulighetene som er knyttet til

bioøkonomien. Vi kan registrere en klar effekt på antallet nyhetsoppslag, se figuren nedenfor som angir frekvensen av ordet «bioøkonomi» i norsk medier.

I løpet av 2014 ble det sendt ut et spørreskjema til alle bedriftene som har eller er deltagere i de norsk-britiske bedriftsprosjektene samfinansiert av Technology Strategy Board og Innovasjon Norge. Oppsummert har prosjektene så langt har ført til 8 nye produkter eller tjenester og 7 nye eller forbedrede prosesser. Det er blitt innsendt 6 patenter og ytterligere 7 patentsøknader forventes innsendt til registrering.

Mobiliseringsarbeidet har resultert i økt oppmerksomhet om nye produktmuligheter, utløst en rekke FoU prosjekter innenfor ønsket målgruppe, stimulert flere internasjonale partnerskap og bidratt til kryssbefrukning mellom ulike sektorer. Dette arbeidet vil fortsette i 2015 og styrkes ytterligere gjennom den nye organisasjonsstrukturen i Innovasjon Norge ut i fra den nye divisjonen «Bærekraft Norge 2030».

Avvik

Det er ingen vesentlige avvik å rapportere. Underforbruket med hensyn på gjennomføringskostnad innen Bioraffineringsprogrammet vil overføres til tilskuddsrammen for 2015. Mobiliseringsarbeidet er i en opptrappingsfase.

Samlet vurdering av måloppnåelse

Siden det så langt foreligger få data på resultater og særlig på effekter av bioraffineringsprogrammet er det vanskelig å vurdere måloppnåelsen av virkemiddelet. Ovennevnte undersøkelser og tilbakemeldinger tyder dog på at bioraffineringsprogrammet bidrar på en god måte til måloppnåelsen av delmål en og to.

Samspillet mellom Bioraffineringsprogrammet og Miljøteknologiordningen er av meget stor betydning for å kunne stimulere bioøkonomiske verdikjeder på en helhetlig måte.

Særlig om 2014

Erfaringene fra 2014 bekrefter både det næringsmessige potensialet og interessen blant bedriftene innenfor et bredt spekter av sektorer.

Det er interessant å legge merke til at 3 av de 4 marine prosjektene som har fått tilskudd fra Bioraffineringsprogrammet i 2014 er knyttet til dyrking eller raffinering av alger. Dette er i tråd med mulighetsstudiene som ble gjennomført i 2013.

Som nevnt opplever vi en økende interesse for utnyttelse av sidestrømmer fra landbruket og det forventes at dette vil reflekteres i prosjektporteføljen for Bioraffineringsprogrammet i 2015.

Administrasjons- og gjennomføringskostnader

Ingen vesentlige avvik

4.10.9 Designprogrammet

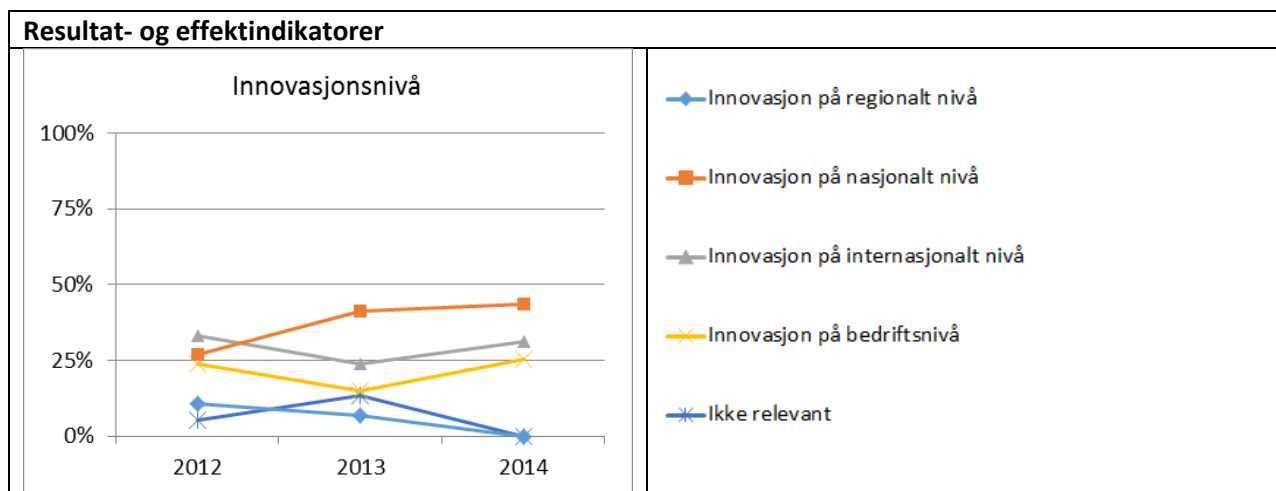
Designrådgivning tilbys bedrifter som trenger hjelp til å forstå hvordan de kan ta en tydelig strategisk posisjon, bygge en sterk merkevare og ta i bruk design for å skaffe seg konkurransefortrinn. I tillegg bistår vi bedriftene med å identifisere designbehov, utarbeide oppdragsbeskrivelse samt finne frem til egnet profesjonell designkompetanse til det aktuelle prosjektet.

Aktiviteter og leveranser

Etterspørselen etter vår tjeneste er høy, og de avsatte rammene både fra KMD på 2,6 mill og NFD på 3 mill ble fullt utnyttet til gjennomføring av designprosjekter i 2014. Fra kundeeffektundersøkelsen i 2013 og evalueringen av Designprogrammet i 2010 vet vi at våre tilskudd har stor utløsende effekt for at designprosjekter gjennomføres med profesjonell kompetanse.

I 2014 ble det igangsatt 235 nye rådgivningsoppdrag som er omtrent på samme nivå som året før.

Resultater og effekter

Figur 55: Innovasjonsnivå for designprogrammet.

Kundeeffektundersøkelsen i 2013 ga blant annet følgende resultater:

- Designprosjektene bidro til innovasjon på samtlige områder, men spesielt innen vare-/ tjeneste- og markedsinnovasjon. Kun 6 prosent av prosjektene bidro ikke til innovasjon.
- 63 prosent av prosjektene var på et nasjonalt eller internasjonalt innovasjonsnivå.
- 85 prosent av prosjektene bidro til økt kompetanse i bedriften og mer samarbeid med eksterne ressurspersoner.

Designprosjekter er en investering i fremtidig konkurransekraft. Effektene kommer derfor over tid og kan også være vanskelige å måle helt isolert. Likevel viser kundeeffektundersøkelsen at rundt halvparten av alle prosjektene i stor grad bidro til økt omsetning, bedre lønnsomhet, styrket konkurransekraft og overlevelsessevne.

Samlet vurdering av måloppnåelse

Kobler vi ovennevnte resultater opp mot kritiske suksessfaktorer som evne og vilje til innovasjon, tydelig markedsorientering og styrket kommersialiseringsevne, har tjenesten et solid bidrag til målet om flere vekstkraftige bedrifter. Det faktum at designrådgivernes kompetanse - sammen med finansiering av prosjekter - er utløsende for at bedrifter tar i bruk design, understøtter viktigheten av tjenesten.

Avvik

Tjenesten designrådgivning er et resultat av at SMB ikke har nok kunnskap om hvordan strategisk bruk av design kan styrke deres konkurransekraft og lønnsomhet (selve markedssvikten). Vår designrådgivning handler derfor om en bevisstgjøring som skal utløse aktuelle prosjekter. Tjenesten kommer imidlertid ofte for sent inn i bedriftenes prosess. De siste par årene er derfor tjenesten blitt utvidet ved at vi blant annet gjennomfører workshos i forretningsmodellering. Vår erfaring er at dette tilfører bedriftene verdifull innsikt i deres markedsmessige utfordringer og muligheter, samtidig som vi avdekker designbehov ut fra en helhetlig forretningsmessig kontekst. Tiden brukt på rådgivning pr. bedrift kan bli noe lengre, men til gjengjeld blir bedriftene mer kompetente designkjøpere. Dette er en vesentlig, men nødvendig endring i innretning av tjenesten.

Særlig om 2014

Designrådgivning har først og fremst vært innrettet mot å nå målet om flere vekstkraftige bedrifter. I løpet av 2014 har vi imidlertid i stadig større grad også bistått gründere for å hjelpe dem med markedsorientering i tidlig fase. Også gründere trenger mer bevisstgjøring rundt det å forstå markedet og kundebehov, viktigheten av å ta en tydelig posisjon og strategisk bruk av design i forretningsutviklingen. Som en konsekvens, bruker designrådgiverne nå tid på rådgivning både til gründere og etablerte bedrifter.

Støttende analyser

Tjenesten ble evaluert av Rambøll Management i 2010. Resultatene fra de bedriftene som hadde brukt tjenesten i perioden 2005-2009, er overveiende positive. Designprosjektene medførte forbedringer i både markedsmessige og økonomiske resultater. Litt over halvparten oppnådde økte markedsandeler, og en høy andel fikk styrket sitt omdømme. Prosjektene bidro til å styrke bedriftenes innovasjonsevne, og samtlige mente de var blitt mer markedsorienterte etter gjennomført designprosjekt. Et klart flertall ønsket å jobbe med profesjonelle designere også i fremtiden. Resultatene viste dessuten at designprosjektene hadde positive effekter også over tid.

Administrasjons- og gjennomføringskostnader

I 2014 hadde vi totalt 11 designrådgivere som dekker samtlige fylker med unntak av Nordland. Nordland benyttes rådgivningstjenesten fra Norsk Designråd.

Stillingene er finansiert av NHD post 71 og KMD post 72.

4.10.11 Kvinner i næringslivet

Det overordnede målet er å bidra til økt verdiskaping og innovasjon gjennom å styrke kvinners deltakelse og posisjon i næringslivet - som gründere, i ledelse og i styrer. Satsingen skal både bidra til å nå målet om flere gode gründere og flere vekstkraftige bedrifter.

Aktiviteter og leveranser

Leveranser	Ramme i mill. kroner	Forbruk i mill. kroner	Antall tilsagn
Kvinnerettede prosjekter	9,6	8,3	7

Den integrerte satsingen «Kvinner i næringslivet» omfatter tiltak for mobilisering av kvinner i næringslivet gjennom Innovasjon Norges generelle tjenestetilbud. Gjennom vår kundedialog utfordres bedrifter og gründere på betydningen av bedre kjønnsmessig balanse, og i enkelte saker stiller vi krav om økt kvinneandel i ledelse og i styrer. Det rettes spesiell oppmerksomhet mot tjenester og sektorer med lav kvinneandel. Vi gjennomfører nå kun to tilbud som er rettet kun mot kvinner; Ledermentor og Årets gründerkvinne. Vi drifter også Styrekandidatbasen, styrekandidater.no, med om lag 2.400 profiler, hvorav ca. halvparten er kvinner.

Resultater og effekter

Den langsiktige trenden er at kvinneandelen i våre tjenester og rammer har gått betydelig opp de senere årene. Dette er noe Innovasjon Norge har jobbet aktivt for å oppnå gjennom den integrerte satsingen. Når det gjelder den særskilte satsingen, er det ingen av tjenestene eller prosjektene som er inkludert i kundefeffektundersøkelsen. Men vi kan vise til svært gode tilbakemeldinger fra kvinner som har deltatt i våre tilbud. De sier at de har hatt stort utbytte av tilbudet og at dette har vært svært nyttig for dem og deres bedrifter. Dette er et viktig bidrag til fremtidig verdiskaping i norsk næringsliv.

Samlet vurdering av måloppnåelse

Innholdet og innretningen i «Kvinner i næringslivet» er noe endret i de senere år, gjennom økt vekt på å integrere mål og ambisjoner for økt kvinneandel i eksisterende tjenester og sektorer. Denne retningen er valgt fordi vi mener at dette vil bidra best til målsettingen om å styrke kvinners deltakelse og posisjon i næringslivet. Gjennom en integrert satsing mobiliserer vi bredere og når flere, enn det som særskilte avgrensede satsinger vil kunne oppnå. Den markant økte trenden i kvinneandel i våre samlede bevilgninger, viser at dette er en riktig strategi. Målet er ikke en høyest mulig kvinneandel, men en så god kjønnsbalanse som mulig ved at næringslivet tar i bruk alle kompetente ressurser på en god måte. Forskning viser at en slik balanse er viktig for verdiskapingen.

Avvik

Norge har relativt lav kvinneandel blant gründere, ca. 29 prosent. Basert på dette rettes mest mot delmålet: Flere gode gründere. Vi vil dessuten fortsette arbeidet med å integrere kvinneperspektivet i alle våre tilbud. Mye tyder på at en målrettet, integrert tilnærming er mest hensiktsmessig og at det er i tråd med den generelle samfunnsutviklingen og næringsutviklingen at alle tilbud rettes både mot kvinner og menn. Vår vurdering er derfor at vi i fremtiden ikke lenger har egne tjenester rettet kun mot kvinner.

Risiko

Det er en målsetting å øke kvinneandelen blant gründere og da særlig for vekstgründere. Måloppnåelsen her er avhengig av mange forhold i samfunnsutviklingen, holdninger og politikktutforming. Innovasjon Norge arbeider primært med gründere som er i gang med oppstart og videreutvikling av bedriften. Vi vil her videreføre og forsterke arbeidet med å synliggjøre gode

kvinnelige rollemodeller, og herunder synliggjøre at også gode kvinnegründere kan få tilgang til finansiering og kompetanse fra Innovasjon Norge. Dette kan være en viktig kilde til motivasjon og inspirasjon for andre kvinnegründere med vekstpotensial.

Særlig om 2014

Innovasjon Norge registrerer bevilgninger som «kvinnerettet» etter samme kriterier som tidligere. Det ble bevilget 2,1 mrd. kroner til kvinnerettede prosjekter i 2014 og dette tilsvarer en andel på 32 prosent. Dette er en sterk oppgang fra 19 prosent i 2007, men en liten nedgang fra 35 prosent i 2013. Det ble bevilget totalt 8 mill. kroner i 2014 til særskilte tiltak. Disse midlene har gått til finansiering av Årets gründerkvinne, Ledermentorprogrammet, Female Future i regi av NHO, KAN-programmet i regi av Ungt Entreprenørskap Norge, «Flere kvinner i toppledelse» i regi av Norsk Institutt for Styremedlemmer, Mobilisering til entreprenørskap og gjennomføringskostnader.

Målet med Årets Gründerkvinne er å profilere kvinner som vekstgründere, samt å bruke disse som gode rollemodeller for å inspirere og mobilisere flere kvinner til å utvikle vekstbedrifter. Det vektlegges at vinnere og finalister kan vise til at de er innovative og nyskapende, og har potensial og ambisjoner om vekst internasjonalt. I 2014 ble konkurransen, som er et samarbeid mellom Innovasjon Norge og Næringsdepartementet, gjennomført for sjette gang. Denne gang etter en regional modell hvor det ble kåret en vinner i 6 regioner og disse gikk videre som finalister til den nasjonale finalen. Vinneren var SALT Lofoten AS som tilbyr markedet profesjonelle forsknings-, formidlings- og rådgivingstjenester innen marinbiologi, akvakultur, miljøovervåkning og opplevelsesbasert turisme.

Unge kvinner og studenter vurderes å være en særlig relevant målgruppe mht. å forsterke kvinners deltakelse og posisjon i næringslivet. Emax Norge ble arrangert for tredje gang i 2014 og er et eksempel på et entreprenørskapstiltak som retter seg mot både kvinner og menn mellom 18-25 år fra hele landet. Formålet med arrangementet er å være en arena for nettverksbygging, læring og inspirasjon for unge, ambisiøse gründerspirer. Andelen kvinnelige deltakere ligger stabilt på rundt 40 prosent. Evalueringen viste at deltakerne var svært fornøyde og mange deltakere holder kontakten med hverandre videre, gjennom bl.a. sosiale medier. Det planlegges å gjennomføre Emax Norge også i 2015. Vi mener dette er et viktig tiltak for å stimulere og mobilisere til økt entreprenørskap i Norge, både for kvinner og menn.

Administrasjons og gjennomføringskostnader

Ingen vesentlige avvik.

4.10.12 Klyngeprogrammet

Klyngeprogrammet gjennomføres med bevilgninger fra NFD post 71 og KMD post 72. Det vises til rapport om klyngeprogrammet under NFD post 71. I det følgende omtales bare forhold som er spesifikke for bruken av KMDs bevilgning til programmet.

Aktiviteter og leveranser

Finansiering (gjennom Innovasjon Norge)	Budsjettramme 2013	Budsjettramme 2014	Bevilget 2014
i mill. kroner			
KMD post 72 – kunderettet (inkl. overføringer)	64,9	62,9	60,0
KMD post 72 – Utvikling og gjennomføring	8,3	9,4	10,0
Sum KMD	73,2	72,3	70,0

Innovasjon Norge bevilget i 2014 i alt 159,8 mill kr til finansiering av klyngeprosjekter og utvikling og gjennomføring av klyngeprogrammet. Beløpet inkluderer også ti mill. kroner til Innovasjonsrammen, ref. omtale under NFDs post 71. KMDs andel av den totale finansieringen var på 43,7 prosent.

Et noe lavere forbruk enn disponibel ramme skyldes at planlagte enkeltbevilgninger ble skjøvet over fra desember 2014 til 2015.

Ved utgangen av 2014 var programmet engasjert i utviklingen av 39 klyngeprosjekter. Disse fordelte seg slik på landsdeler:

	Arena	NCE	GCE	Sum
Nord-Norge	5	1		6
Midt-Norge	4	1		5
Vestlandet	6	5	1	12
Sørlandet/Telemark	3		1	4
Østlandet	7	5		12
Sum	25	12	2	39

Resultater og effekter

Se under delmål 3 side 23.

Avvik

Ingen vesentlige avvik (bortsett et underforbruk på 2,95 mill kroner, se over).

4.10.13 Bedriftsnettverk

Bedriftsnettverk gjennomføres med bevilgninger fra NFD post 71 og KMD post 72. Det vises til rapport om bedriftsnettverk under NFD post 71. I det følgende omtales bare forhold som er spesifikke for bruken av KMDs bevilgning til tjenesten.

Bedriftsnettverk	Kundeprosjekter i mill. kroner	Forbruk i mill. kroner
KMD (552.72)	10,5	13,4
Gjennomføring (både NFD og KMD)	3,2	4,7

Forbruket av distriktsmidler var 2,9 mill. kroner større enn opprinnelig ramme. Overforbruket var forhåndsgodkjent og finansiert gjennom overføring av udisponerte midler fra andre budsjettposter.

Samlet vurdering av måloppnåelsen

Med bakgrunn i erfaringene over flere år samt evalueringen, kan vi si at bedriftsnettverkstjenesten er et etterspurt og velfungerende virkemiddel i distriktsområder. Det er imidlertid betydelige variasjoner mellom de ulike distriktsområder.

Avvik

Overforbruk av gjennomføringskostnader i forhold til opprinnelig budsjett, skyldes økt mobilisering ved distriktskontorer og utekontorer samt økt faglig støtte til bedriftene ved etablering og oppfølging av prosjektene.

Støttende analyser

Bedriftsnettverk fordelt på fylker pr. 31.12.14

De 27 aktive hovedprosjektene iverksatt i perioden 2012-2014 (ekskl. prosjekter finansiert fra sektorprogrammene) fordeler seg slik på fylkene: Finnmark (1) Troms (7), Nord-Trøndelag (1), Møre og Romsdal (1), Sogn og Fjordane (3), Hordaland (3), Rogaland (1), Aust-Agder (1), Telemark (3), Vestfold (1), Buskerud (1), Oslo (1), Østfold (1) og Oppland (2).

De ovennevnte 27 hovedprosjektene, med tillegg av 13 hovedprosjekter finansiert fra sektorprogrammene i samme periode, totalt 40 hovedprosjekter, fordeler seg slik på fylkene: Finnmark (1), Troms (8), Nordland (1), Nord-Trøndelag (2), Sør-Trøndelag (1), Møre og Romsdal (4), Sogn og Fjordane (3), Hordaland (3), Rogaland (1), Aust-Agder (1), Telemark (3), Vestfold (1), Buskerud (3), Oslo (2), Østfold (1), Hedmark (1) og Oppland (4).

Bedriftsnettverk fordelt på sektorer pr. 31.12.14

De 27 hovedprosjektene iverksatt i perioden 2012-2014 (ekskl. prosjekter finansiert fra sektorprogrammene) fordeler seg slik på sektorer: Reiseliv (10), maritim (3), energi og miljø (3), olje og gass (2), helse (4), landbruk (1), Ikt (1), forsvar (2), kulturnæringene (1).

Totalporteføljen av 40 aktive hovedprosjektene (inkl. prosjekter finansiert fra sektorprogrammene) fordeler seg slik på sektorer: Reiseliv (15), marin (6), maritim (3), energi og miljø (3), olje og gass (2), helse (4), landbruk (3), Ikt (1), forsvar (2) og kulturnæringer (1).

Nærmere om bedriftsnettverk lokalisert innenfor distriktpolitiske virkeområder og finansiert fra KMD-rammen

Det i 2014 ble det iverksatt 4 nye hovedprosjekter i distriktsområder som er finansiert fra KMD-rammen. Disse er lokalisert i hhv. Aust-Agder (1) og Troms (3).

Pr 31.12.14 omfattet porteføljen totalt 15 aktive hovedprosjekter lokalisert i distriktsområder og finansiert fra KMD-rammen. Disse fordeler seg med; Finnmark (1), Troms (7), Nord-Trøndelag (1), Sogn og Fjordane (3), Hordaland (1), Aust-Agder (1) og Oppland (1).

I tillegg kommer et betydelig antall forstudier og forprosjekter.

I evalueringen gjennomført høsten 2013 (Damvad 2014) skriver evaluatør;

«Tjenesten brukes over hele landet. Forstudier og forprosjekter finner vi særlig i Finnmark og Sogn og Fjordane, mens hovedprosjekter finner vi mest av i Oppland og Finnmark».

4.10.14 Kompetanseutvikling i regionale næringsmiljøer

Innovasjon Norge har på oppdrag fra KMD utviklet en ny satsing som skal styrke regionale næringsmiljøers tilgang på relevant kompetanse, basert på strategisk samarbeid med høyere utdanningsinstitusjoner. Satsingen skal bidra til å nå målet om mer innovative næringsmiljøer.

Aktiviteter

Syv prosjekter ble igangsatt i løpet av 2014. I tillegg ble det fattet beslutning om å støtte ytterligere 11 prosjekter, men bevilgningene til disse blir først gitt første kvartal 2015.

Blant prosjektene som er igangsatt er det god geografisk og sektormessig spredning. Av de syv prosjektene er tre prosjekter i sin helhet innenfor det distriktspolitiske virkeområdet. For de øvrige fire prosjektene varierer andelen av prosjektene som er i virkeområdet fra 30 til 70 prosent. Mange av næringsmiljøene utenfor de rene distriktsfylkene består både av bedrifter i virkeområdet og bedrifter utenfor. Innovasjon Norge har lagt til grunn at minst 30 prosent av bedriftene eller bedriftenes ansatte må bo eller arbeide i virkeområdet for at næringsmiljøene skal være i målgruppen for tjenesten.

	1.utlysning høst 2013	2. utlysning vår 2014
Nord-Norge	3	2
Midt-Norge	1	1
Vestlandet	2	3
Sørlandet/Telemark	0	3
Østlandet	1	2
Sum	7	11

Figur 56: Geografisk fordeling av tildelte prosjekter innen kompetanseutvikling i regionale næringsmiljøer.

Resultater og effekter

Da prosjektene først ble igangsatt på senvåren er det for tidlig å si noe om resultater og effekter nå, men vi forventer å se resultater i form av ulike kompetansetilbud utover i 2015. I tillegg settes det våren 2015 i gang en følgeevaluering. Følgeevalueringen av programmet skal vurdere foreløpig måloppnåelse i prosjektene som er støttet. Den skal vurdere seks ulike elementer:

1. Bakgrunnen og rasjonale for tjenesten, herunder hvordan denne supplerer øvrig finansiering av kompetanseutvikling og avgrensingene til finansiering av universitets- og høyskolesektoren.
2. Tjenestens utforming og innretning i forhold til behov.
3. Dokumentere og vurdere måloppnåelse i aktive prosjekter og for tjenesten som helhet, herunder gjøre en selvstendig vurdering av kritiske faktorer og forutsetninger for å nå målene.
4. hvordan leveransen av tjenesten, herunder INs samarbeid internt og med det eksterne rådgiverapparatet.
5. Organisering og administrasjon av tjenesten totalt sett, herunder effektiviteten av dette arbeidet.

6. Hva slags ambisjonsnivå bør en slik tjeneste ha i forhold til etterspørsel, antatt behov og potensial?

Basert på punktene ovenfor skal evaluatør komme med forslag til forbedringer og tiltak for en eventuell videreføring og utvikling.

Evalueringen vil bli gjennomført i to faser hvor den første vil utarbeide et utkast til programteori. Andre fase vil gjennomføre både en spørreundersøkelse og intervjuer med alle prosjektene. Det skal ende opp med en midtveisrapport, og det skal gjennomføres et erfarings og læringsseminar basert på de innhentede opplysningene. Plan for prosjektet er at midtveisrapport skal levedes medio august 2015. Runde to av evalueringen skal gjennomføres i 2016 før sluttrapport leveres samme år.

Avvik

Mesteparten av rammen for 2013 ble overført til 2014 og benyttet til de syv prosjektene som ble tatt inn i tjenesten våren 2014. Ny utlysning for 2014 ble gjennomført rett før sommeren, men for å få god tid til mobilisering og prosjektutvikling ble endelig søknadsfrist først satt til midten av november. Det medfører at de 11 nye prosjektene som ble tatt opp i tjenesten først fikk sine tilsagn tidlig i 2015.

Samlet vurdering av måloppnåelsen

Innovasjon Norge har startet opp en følgeevaluering for å kartlegge resultatoppnåelse både hos de enkelte prosjekter og i tjenesten som helhet. Det er imidlertid for tidlig å si noe om dette nå.

Særlig om 2014

Tjenesten har i 2014 blitt videreutviklet med bakgrunn i erfaringene fra den første utlysingsrunden. Kriteriene for utvelgelse av prosjekter er justert slik at det blir lagt større vekt på fylkeskommunenes vurderinger og prioriteringer. Det er også åpnet opp for rene mobiliserings- og kartleggingsprosjekter slik at flere umodne distriktsbaserte næringsmiljø skal komme i posisjon for å søke om støtte til hovedprosjekter.

Støttende Analyser

OECD anbefalte i sin Skills Action Report for Norge at det bør satses videre på denne tjenesten for å bidra til å redusere mismatch mellom hva næringslivet etterspør av kompetanse og det utdanningstilbyderne tilbyr.

Administrasjons- og gjennomføringskostnader

Ingen vesentlige avvik.

4.10.15 Regional omstilling

Hovedmålet med programmet Regional omstilling er å bidra til etablering av nye arbeidsplasser og sikring av eksisterende arbeidsplasser i kommuner hvor hjørnesteinsbedrifter legges ned eller det lokale næringslivet forvitrer. KMD har i sine oppdragsbrev bekreftet at Innovasjon Norge skal ha rollen som Nasjonalt kompetansesenter for lokalt omstillingsarbeid.

Aktiviteter

Leveranse	Ramme i mill. kroner	Forbruk i mill. kroner	Antall tilsagn
Tilskudd	2,8	2,2	15,0
Gjennomføring Timer og Reiser	9,0	8,0	
Gjennomføring utvikling	1,5	2,6	1,0
Sum	13,3	12,8	16

Regional omstilling er en tjeneste som i det vesentlige består av rådgivning, veiledning og kvalitetssikring. I tillegg utvikler Regional omstilling verktøy som medfinansieres med 50 prosent når de tas i bruk i omstillingsområdene.

Regional omstilling har i 2014 gitt 15 tilsagn direkte til omstillingskommunene som medfinansiering av verktøy Innovasjon Norge tilbyr omstillingsområdene. Dette fordeler seg til SMB Utvikling, Næringsvennlig kommune, Sluttevaluering av avsluttede omstillingsprogram, Styreseminar for rullering av omstillings- og handlingsplan.

Resultater og effekter

Omstillingsmidler som går via KMD til fylkeskommunene og videre til kommunene er i størrelsesorden 60 til 70 mill. kr årlig. Innovasjon Norge har gjennomført en spørreundersøkelse hos omstillingsorganisasjonene for å få en bedre oversikt over resultater av de totale omstillingsmidlene. I undersøkelsen har vi spurt om resultater hittil inkl. 2014 og i 2014. Det er kun spurt om resultater av prosjekter, hvor omstillingsorganisasjonene har vært med og bidratt. Av 25 omstillingsprogram, har 22 svart.

I spørreundersøkelsen har vi lagt vekt på kvantitative mål som antall arbeidsplasser, bedrifter, kompetanse og nettverk. De fleste omstillingsområder har også fokus på tiltak som stedsutvikling, bolyst og utvikling av kommunens rammebetingelser overfor næringslivet. Denne typen mål og resultater fanges ikke opp av undersøkelsen

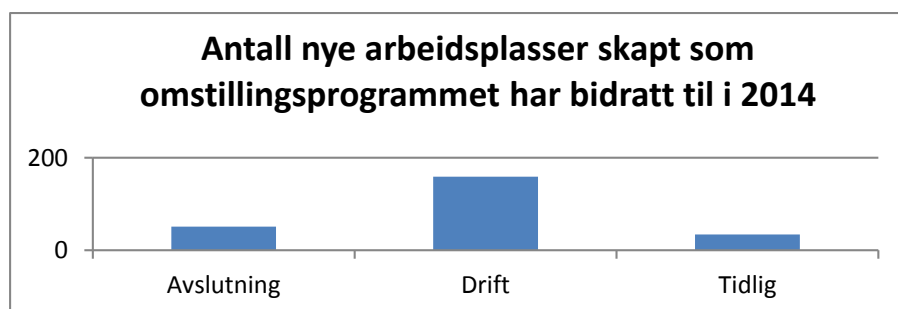
Nye arbeidsplasser 2014	Sikring arbeidsplasser 2014	Nye bedrifter 2014	Antall Kompetansehevende tiltak 2014	Antall Nettverk 2014	Antall Programrelaterte tiltak 2014
244	91	74	85	92	65

Figur 57: Resultater av regional omstilling i 2014.

Nye arbeidsplasser inkl. 2014	Sikring arbeidsplasser inkl. 2014	Nye bedrifter inkl. 2014	Antall Kompetansehevende tiltak inkl. 2014	Antall Nettverk inkl. 2014	Antall Programrelaterte tiltak inkl. 2014
867	387	232	175	189	118

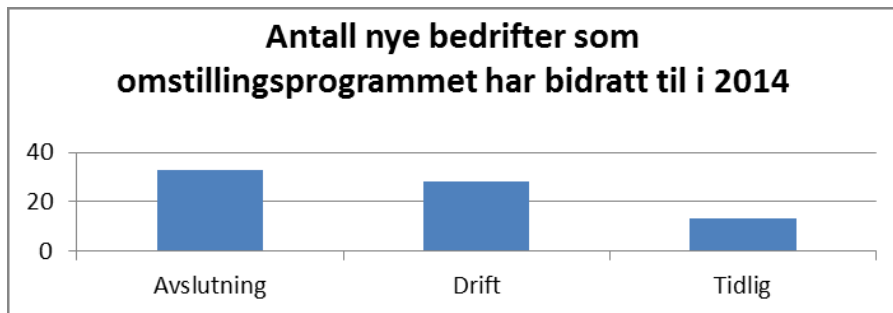
Figur 58: Resultater av regional omstilling hittil inkludert 2014.

Det finnes en formell faseinndeling av programmene, men i praksis ser vi at program som er plassert i samme fase kan ha kommet ulikt langt. Vi har valgt å gjøre en egen faseinndeling basert på hvor de ulike programmene i praksis er i sin gjennomføring. Vi tror en tredeling vil være mer «robust» og derfor bedre sett i forhold å tolke svarene i undersøkelsen og legge grunnlaget for bedre analyser over tid.

Figur 59: Antall nye arbeidsplasser som omstillingsprogrammet har bidratt til i 2014

Det er noe overraskende at antall nye arbeidsplasser som er skapt i 2014 er større i driftsfasen enn avslutningsfasen. En mulig årsak kan være at programmene i avslutningsfasen har allerede redusert aktivitetsnivået på dette området. Det er samtidig viktig å det er store forskjeller mellom programmene både mht. utgangspunkt og innretning. Når vi ser på antall nye bedrifter er denne størst i avslutningsfasen, som burde indikere at antall arbeidsplasser ble størst også i denne fasen på sikt.

Figur 60: Antall nye bedrifter som omstillingsprogrammet har bidratt til i 2014.

Det er noe overraskende at antall nye arbeidsplasser som er skapt i 2014 er større i driftsfasen enn avslutningsfasen. En mulig årsak kan være at programmene i avslutningsfasen har allerede redusert aktivitetsnivået på dette området. Det er samtidig viktig å det er store forskjeller mellom programmene både mht. utgangspunkt og innretning. Når vi ser på antall nye bedrifter er denne størst i avslutningsfasen, som burde indikere at antall arbeidsplasser ble størst også i denne fasen på sikt.

Samlet vurdering av måloppnåelse

Hovedkonklusjonene er at det etableres virksomheter i kommunene, arbeidsplassmålene nås og det er økt kompetanse i næringslivet og økt utviklingsevne i kommunene etter endt omstillingsperiode.

Avvik

I 2014 har det vært noen færre søknader fra omstillingsprogrammene til Regional omstilling sine verktøy. Bakgrunn kan være at flere av omstillingsområdene igangsatte mange av disse programmene i 2013 og at 2014 har vært et driftsår for programmene.

Omstilling tar tid. Tidligere var omstillingsarbeidet en ekstraordinær innsats over seks år. Vi vil gjenta et avvik som også ble kommentert i 2013. Etter at fylkeskommunene overtok ansvaret for å gi omstillingsstatus varierer tidsperspektivet fra 2 til 6 år. Det er Innovasjon Norge sin vurdering at kortere omstillingsløp gjør det vanskeligere å snu en negativ utvikling i sysselsetting og folketall.

Det er stor forskjell hvordan fylkeskommunene håndterer avklaringsfasen. Innovasjon Norge anbefaler at fylkeskommunen gjennomfører en konsekvensanalyse før det gis omstillingsstatus til en kommune, noe som synliggjør et felles utgangspunkt for de utfordringer kommunen står overfor med hensyn til omstillingsarbeidet. Etter kontaktkonferansen med KMD, fylkeskommunene og Innovasjon Norge ble det konkludert med at Innovasjon Norge skal ta initiativ til å videreutvikle en mal for konsekvensanalyse i samarbeid med fylkeskommunene og KS.

Særlig om 2014

Innovasjon Norge Troms og Troms fylkeskommune inngått et enda tettere samarbeid om oppfølging av omstillingsområder. Nå følges omstillingsområder i Troms opp på lik linje med det oppfølgingsansvaret i andre fylker.

Ti Intro-kurs er gjennomført i 2014. Formålet er at omstillingsområdene skal komme raskere i gang med omstillingsarbeidet.

Regional omstilling har startet arbeidet med å utvikle et Intro-kurs for fylkeskommunene i omstillingsarbeid. Dette ble resultatet av Kontaktkonferansen som KMD arrangerte i samarbeid med Nasjonalt kompetansesenter for lokalt omstillingsarbeid.

Støttende analyser

Innovasjon Norge initierer sluttevalueringer av avsluttede programmer. Karmøy ble evaluert i 2014. Det er satt i gang sluttevaluering for Berlevåg og Porsanger, men disse vil ikke være ferdig før våren 2015. Karmøy gjennomførte en rekke prosjekter som støttet opp under målsetningen. Prosjektet ble avsluttet fra Rogaland fylkeskommune før de planlagte 6 årene i gjennomføringsfasen. Det forventes imidlertid at innen 3 år vil det bli 145 arbeidsplasser som kan tilegnes omstillingsprogrammet. Omstillingsprogrammet jobbet godt i den korte perioden, men det var liten forankring mot kommunens øvrig arbeid.

Berlevåg har gjennomført en egen vurdering. Målet for Berlevåg var å bidra til 20 nye arbeidsplasser. Omstillingsprogrammet har til nå bidratt til 65 nye arbeidsplasser, hvorav 38 innen fiskeri og havn, 21 innenfor leverandørindustrien og 9 innenfor kultur og reiseliv. Befolkningen har vokst siste to år, etter flere års nedgang.

Administrasjon og gjennomføring

Ingen vesentlige avvik. Innovasjon Norge har brukt 2,64 mill. kr av gjennomføringskostnadene til bl.a.; Sluttevaluering av omstillingsprogram, Intro-kurs for omstillingsledelsen, Programstatusvurdering i omstillingsområdene, Omstillingskonferansen 2014, Kontaktkonferanse 2014 for fylkeskommunene, KMD og Innovasjon Norge, Tilbakeblikk (årlig virksomhetsbrosjyre) for Regional omstilling.

Nasjonalt kompetansesenter har dedikerte personer på følgende distriktskontorer; Finnmark, Nordland, Troms, Nord-Trøndelag, Sogn og Fjordane, Hordaland og Rogaland. I tillegg var det 3 personer på HK som ivaretar oppfølgingen av omstillingsområder på Østlandsområdet og utviklingsoppgaver.

4.10.16 Analyser, evaluering og profilering

I 2014 er det gjennomført 5 evalueringer i tillegg til effektmålingene som gjøres gjennom Kundeffektundersøkelsene (i 2014; forundersøkelse av 2013-årgangen og etterundersøkelse av 2009-årgangen). Evalueringene er gjort på tjenestene Maritim satsing, Bedriftsnettverkene, IPR (sammen med Patentstyret), Miljøteknologiordningen og FRAM.

4.11 Annen rapportering

4.11.1 Arbeidet mot innvandrere

Flerkulturelt Innovasjonsnettverk (BYKS) ble videreført i 2014. Etter anbudsrunde ble prosjektet startet opp og 3 kurs gjennomført. Innhold og leveranse av nettverk, kompetanse og arbeid med eget prosjekt fulgte samme løp som tidligere, men med kortere tid. Utviklingsoppgaven i 2014 testet nye rekrutteringsstrategier og sosiale medier fikk størst fokus. I løpet av relativt kort frist fikk prosjektet 109 søkere til 45 plasser hvorav 26 prosent var flerkulturelle. Etter uttak var 48 prosent flerkulturelle. Vi fant få flerkulturelle bedriftseiere i nord. Det er utarbeidet prosjektrapport fra gjennomføringen med erfaringer og anbefalinger til videreføring, særlig med hensyn til rekrutteringsarbeid og tid til dette.

Det er ingen avvik i forhold til leveranseplan.

5 Rapportering av midler fra LMD

5.1 Introduksjon

Hovedmålet for landbruks- og matpolitikken er å opprettholde levende landbruk over hele landet. Målet for landbruksrelatert næringsutvikling er å skape lønnsomme arbeidsplasser og å bidra til bosetting og sysselsetting i hele landet. Midlene til landbruket som kanaliseres gjennom Innovasjon Norge er stilt til disposisjon gjennom jordbruksforhandlingene, reindriftsavtalen og statsbudsjettet og skal bidra til å styrke økonomien i næringen. Figur 61 viser fordeling av rammer og forbruk på de ulike virkemidlene.

Budsjettpost	Virkemiddel	Årets ramme i mill. kroner	Disponibel ramme i mill. kroner	Forbruk
LMD 1150.50 BU-midler	Tilskudd sentralt	8,0	12,3	10,5
LMD 1150.50 Bioenergiprogrammet	Tilskudd	21,1	39,1	35,8
LMD 1149.71 SKOG22	Tilskudd	1,5	1,5	1,5 ³⁷
LMD 1149.72 Trebasert innovasjonsprogram	Tilskudd	19,8	28,1	24,1
LMD 1149.73 Skogsflisproduksjon og biovarmeanlegg	Tilskudd	6,0	6,0	3,1
LMD 1149.74 Bioraffineringsprogrammet	Tilskudd	4,5	4,5	1,7
LMD 1150.50 BU-midler	Risikolån	513,0	9,6	7,7
LMD 1150.50 BU-midler	Tilskudd fylkesvis		502,03	478,7
LMD 1150.50 BU-midler Bioenergi	Tilskudd fylkesvis		39,8	29,3
LMD 1150.50 Utviklingsprogram for lokalmat og grønt reiseliv	Tilskudd	54,5	68,2	61,4
LMD 1151.51 Reinprogrammet	Tilskudd	6,7	21,4	9,8
LMD 1151.51 Konfl. forebyggende tilt. rein	Tilskudd	0		
LMD 1150.50 Konfl. forebyggende tilt. rein (Jordbruksavtale)	Tilskudd	0		
LMD 1150.50 BU-midler	Lånebeløp for rentestøtte	966,7	1284,2	1008,8

Figur 61. Oversikt over forbruk for Landbruks og matdepartementets virkemidler. Årets ramme er bevilgninger fra oppdragsbrev 2014. Disponibel ramme inkluderer annulleringer fra tidligere års tilsagn og udisponerte bedriftsrettede midler fra tidligere år. Midler som er avsatt til dekning av administrasjons- og gjennomføringskostnader inngår i årets ramme, men ikke i disponibel ramme.

5.2 Bidrag til å nå hovedmålet

5.2.1 Effektindikatorer

De aller fleste av landbrukskundene er enkeltpersonforetak eller personkunder, og det er således ikke tilgjengelige regnskapstall på samme måten som for aksjeselskaper. Mangel på gode data har derfor gjort det vanskelig å måle effekten av investeringsmidlene sammenlignet med effekten for øvrige kunder.

Som en illustrasjon av effekten av investeringsmidler rapporteres det i stedet på utviklingen på for åtte større melkeproduksjonsbruk i Nordland. Mellom 2005 og 2008 investerte de åtte brukene mellom 3,5 til 9 mill. kroner i driftsbygninger. I 2009 og 2014 ble det gjort grundige gjennomganger av tall fra næringsopp gavene til brukene samt intervjuer om bøndenes egne erfaringer med utbygging og drift.

³⁷ Midler til å dekke sekretariatet. Går ikke direkte til kunder.

Gjennomgangen fra 2009 (regnskapstall fra 2008) viste ikke bare positive resultater. Det skyldes at mange av brukene knapt hadde fått gjennomført investeringen, og i alle fall ikke var kommet opp i planlagt produksjonsvolum.

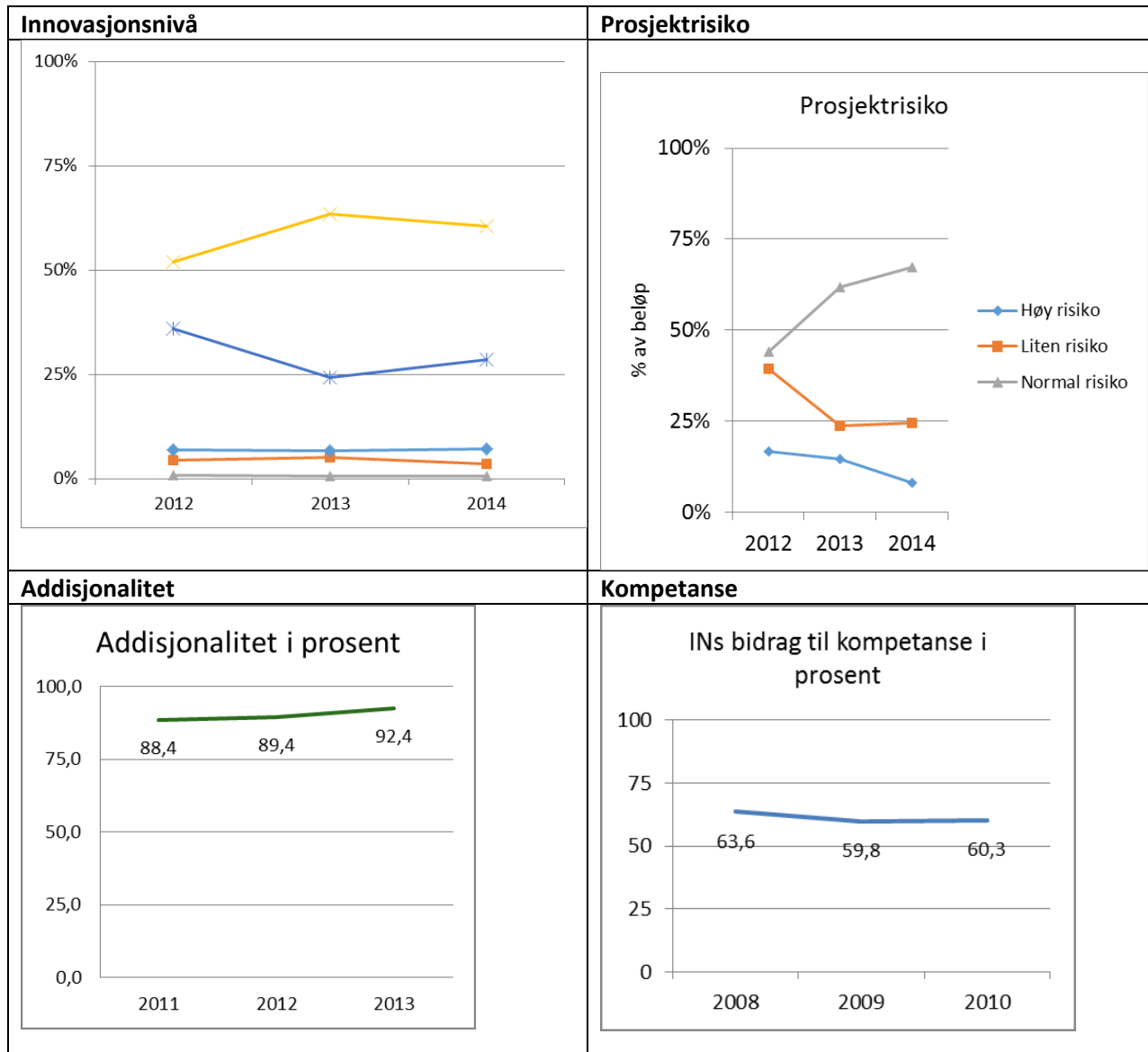
I 2014 er alle bedriftene kommet opp i planlagt produksjonsvolum. Bedriftene har økt produksjonsvolum betydelig i perioden, og dermed også omsetning og driftsresultat. Utviklingen i resultatparametere per produsert enhet er derfor vel så interessant som utviklingen i omsetning og resultat. En del nøkkeltall er også sammenlignet med en kontrollgruppe som består av sammenlignbare melkebruk fra Nordland som inngår i Tines effektivitetskontroll (EK-gruppen). Resultatene på de enkelte brukene varierer, og i det følgende er det gjennomsnittlige resultater som er kommentert.

Dekningsbidraget har økt med ca. 40 prosent, og dekningsbidrag per liter melk ligger 5 øre over EK-gruppen. Lønnsevne pr time etter renter og avdrag har i gjennomsnitt økt med 52 kroner (32 prosent). Faste kostnader pr liter melk har naturligvis økt noe, men er bare 10 øre mer pr liter enn EK-gruppen. Resultatgraden – målt som omsetning med fratrukk av faste og variable kostnader eksklusiv avskrivninger i prosent omsetning – er 1,8 prosent høyere enn EK-gruppen. Langsiktig gjeld pr liter melk er redusert fra ca. 20 kroner i 2009 til 18 kroner i 2014.

Ingen av brukene ville gjennomført investeringen uten medvirkning fra Innovasjon Norge. Tre av åtte bruk sier det ikke ville vært drift på bruket i dag dersom utbyggingen ikke hadde vært gjennomført. Fire av de øvrige ville fortsatt vært i drift med ca. 1/3 av driftsomfang etter investering. Dette underbygger konklusjonen fra evalueringen av BU-midlene (NILF-rapport 2009-4) om at investeringsmidlene er et treffsikkert virkemiddel for å fremme investeringer i landbruket.

Brukene uttaler også at teknologiutviklingen er en like stor driver i stadig større produksjonsenheter som landbrukspolitikken, og at investeringen i et nytt og større produksjonsanlegg er en viktig forutsetning for at neste generasjon vil overta. Bl.a. framheves melkerobot som gir en helt annen fleksibilitet i hverdagen både med hensyn til arbeid og familieliv.

5.2.2 Resultatindikatorer

Figur 62. Utvikling i resultat- og kundeeffektparametere for virkemidler finansiert av LMD. For innovasjonsnivå er bedriftsnivå vist i gult og regionalt nivå vist i lyseblått (se leseveiledning side 6 for mer informasjon). Reinprogrammet er ikke inkludert i grafene på addisjonalitet og kompetanse pga. for få respondenter.

Innovasjonsnivå og bidrag til kompetanse viser liten forskjell fra 2013. Addisjonaliteten har økt med 4 prosentpoeng siste tre år og ligger nå på 92,4 prosent i gjennomsnitt for alle tjenester finansiert fra LMD. Dette er tre prosentpoeng over gjennomsnittet for addisjonalitet for alle Innovasjon Norges ordninger og viser at midlene til landbrukssektoren er utløsende. Risikovurderingen i prosjektene viser noe endring fra 2013. Generelt blir prosjekter finansiert fra LMD sin virkemidler vurdert til å ha noe lavere prosjektrisiko i 2014 enn det som var tilfelle i 2013.

5.3 Delmål 1 – Flere gode gründere

Det er en økning i tilsagn til prosjekter innen lokalmat og reiseliv. I 2013 ble det overført 22 mill. kroner fra utviklingsprogrammet for lokalmat og grønt reiseliv til fylkesvise BU-midler. Økningen fra 2012 til 2013 til prosjekter innen lokalmat og grønt reiseliv var bare 4 millioner, men økningen fra 2013 til 2014 er på hele 17,5 mill. kroner.

For bioenergi har etterspørselen etter midler tatt seg kraftig opp til tross for lave strømpriser. Dette kan trolig tilskrives at det har vært gjennomført mye godt informasjonsarbeid, mobilisering og kompetansebygging om bruk av bioenergi.

5.3.1 Særlig om 2014

Andelen av bygdeutviklingsmidlene som går til tilleggsnæringer/utviklingsmidler/bygdenæringer ligger på ca. 22 prosent – som er to prosentpoeng høyere enn i 2013. Denne økningen er gledelig med tanke på å at bygdenæringer og gründerskap også er viktig for å utvikle robuste og mangfoldige lokalsamfunn.

Dette viser seg også igjen i bruken av midler innenfor lokalmat og reiseliv. I 2013 ble det overført 22 mill. kroner fra utviklingsprogrammet for lokalmat og grønt reiseliv til fylkesvise BU-midler. Økningen fra 2012 til 2013 til prosjekter innen lokalmat og grønt reiseliv var bare fire mill. kroner, men økningen fra 2013 til 2014 er på hele 17,5 mill. kroner.

Når det gjelder bioenergi, har etterspørselen etter midler tatt seg kraftig opp til tross for lave strømpriser. Dette kan trolig tilskrives at det har vært gjennomført mye godt informasjonsarbeid, mobilisering og kompetansebygging om bruk av bioenergi.

5.4 Delmål 2 – Flere vekstkraftige bedrifter

Delmålet vekst i bedrifter er delmålet med desidert størst omfang i landbruksoppdraget. Så godt som alle prosjekter innen tradisjonelt landbruk (fylkesvise bygdeutviklingsmidler) og alle bedriftsrettete prosjekter innen utviklingsprogrammet for lokalmat, trebasert innovasjonsprogram og grønt reiseliv er knyttet til dette delmålet.

5.4.1 Særlig om 2014

Innenfor utviklingsprogrammet for lokalmat har økningen i interessen både for vekststøtte og stabilisert fra 2013 mens etterspørselen etter støtte fra produsentsammenslutninger er noe redusert. I denne sammenheng skal man da ta med i betraktningen at det var en kraftig økning i forbruket fra 2012 til 2013.

Stoppen i å medvirke i kapasitetsutvidelser innen konsumegg og svineproduksjon ble videreført i 2014 da markedssituasjonen fortsatt er utfordrende for disse produksjonene.

Støtte til bioenergianlegg på gårdsbruk ble i 2013 flyttet fra bioenergiprogrammet til øremerkede rammer til det enkelte fylket. Innovasjon Norges forslag om å reversere dette ble vedtatt i jordbruksoppgjøret i 2014, dvs at midlene er tilbakeført til bioenergiprogrammet fra 2015.

5.5 Delmål 3 – Flere innovative næringsmiljøer

Trebasert innovasjonsprogram har tradisjonelt vært det programmet innen landbruksoppdraget med størst andel nettverksaktiviteter. Nettverk er fortsatt høyt prioritert i programmet.

5.6 Kjennetegn ved bedrifter som har benyttet LMD sine virkemidler

Virkemiddel	Alder - år	Antall ansatte	Omsetning (i mill. kroner)	Verdiskaping (i mill. kroner)	Støttebeløp (median, mill. kroner)
Trebasert innovasjonsprogram	15	20,3	24,2	7,6	0,37

Figur 63. Kjennetegn ved bedrifter som har fått tilsagn fra Trebasert innovasjonsprogram

SSB har beregnet median for omsetning og verdiskaping samt antall ansatte og alder for bedrifter som har fått finansiering fra trebasert innovasjonsprogram. En typisk bedrift som er finansiert fra trebasert innovasjonsprogram er eldre, har flere ansatte, større omsetning og verdiskaping enn bedrifter som har fått finansiering fra andre virkemidler (se Figur 17 side 30 og Figur 48 side 111). Median for støttebeløp var i 2014 i underkant av 400 000 kroner til hver bedrift.

5.7 Støttende analyser

5.7.1 Miljørettede tiltak

Virkemiddelgruppe	2012	2013	2014
Bioenergiprogrammet	100 %	100 %	99 %
Fylkesvise BU-midler	18 %	15 %	20 %
Fylkesvise BU-midler – Bioenergi		98 %	98 %
Fylkesvise BU-midler - Lånebeløp for rentestøtte	14 %	13 %	20 %
Lokalmatprogrammet (2012)/Utviklingsprogram lokalmat og grønt reiseliv (2013 og 2014)	7 %		9 %
Sentrale BU-midler	23 %	26 %	30 %
Trebasert innovasjonsprogram	46 %	82 %	79 %
Utviklingsprogram for grønt reiseliv ³⁸	20 %		
Verdiskapingsprogram reindrift	35 %	2 %	16 %

Figur 64. Fordeling av andel miljørettede tilsagn. Tabellen viser andelen miljørettede tilsagn som andel av innvilget bruttobeløp på ulike virkemidler finansiert med midler fra LMD sitt oppdrag. Gjennomsnittet er beregnet separat for totalen av LMD sine virkemidler.

Det er stor variasjon i andelen tilsagn som er miljørettet. Trebasert innovasjonsprogram og Bioenergiprogrammet har høyest andel miljørettede tilsagn, mens andelen på flere av de andre programmene er vesentlig lavere.

5.7.2 Geografi

De fylkesvise bygdeutviklingsmidlene er den største tjenesten i landbruksoppdraget, disse midlene er tildelt som rammer til det enkelte fylket. 72 prosent av midlene til tradisjonelt landbruk og 55 prosent

³⁸ Virkemiddelgruppen inngår fra 2013 i Utviklingsprogram for lokalmat og grønt reiseliv.

av midlene til tilleggsnæringer gis til prosjekter innen det distriktspolitiske virkeområdet. For tradisjonelt landbruk representerer det en økning på to prosentpoeng, mens det for tilleggsnæringer er en nedgang på hele 12 prosentpoeng. Det siste kan henge sammen med at markedet og dermed det økonomiske grunnlaget for ulike typer tilleggsnæringer er større i sentrale strøk enn i distriktene.

For programmene tildeles en betydelig del av midlene til bedriftsovergrepene utviklingsprosjekter og andre satsinger der målgruppen er bedrifter i hele landet. Kapittel 1149, post 71 SKOG 22

Gjennom 2014 har Innovasjon Norge sammen med Forskningsrådet holdt sekretariat for skog- og trenæringens strategiprosess SKOG22. Det regjeringsoppnevnte strategiutvalget har hatt møter gjennom hele 2014 for å bli enige om en felles plattform for skog- og trenæringen i årene som kommer. Det har vært åpne høringsrunder og det er utarbeidet arbeidsgrupperapporter innen områdene skog, bygg, fiber og energi. Den samlede strategien og arbeidsgrupperapporter ble overlevert regjeringen ved Landbruks- og matdepartementet i januar 2015.

5.8 Kapittel 1149, post 72 Trebasert innovasjonsprogram

Trebasert Innovasjonsprogram arbeider for økt bruk av tre og økt verdiskaping for trebearbeidende bedrifter over hele landet. Hovedmålgruppen er byggsektoren med tilgrensende aktører. Gjennom programmet støttes utviklingsprosjekter i næringslivet, både rettet mot utvikling av nye bruksområder for tre og utvikling av nye og eksisterende bedrifter.

Virkeområdet for programmet er innenfor alle IN sine tre delmål, men ekstra innsats rettes mot vekst i bedrifter og forprosjekt mot etablering av innovasjonsmiljøer.

Aktiviteter og leveranser

Leveranser	Forbruk i mill. kroner	Antall tilsagn
Bedriftsrettede prosjekter	16,9	41
Bransjeprojekter	2,4	5
Mobilisering og adm.	9,9	10
SUM Tilskudd	29,2³⁹	56

Forbruket har kunnet være større enn årets ramme p.g.a. udisponerte midler fra tidligere år. Rammen for 2014 består av ordinær bevilgning over statsbudsjettet 25 mill. kroner, samt overføring fra tidligere år kr 7,4 mill. kroner. Udisponerte midler kroner 3,2 mill overføres til rammen for 2015.

Aktivitetene i programmet for å fremme økt verdiskaping i den trebearbeidende industrien, har vært stor også i 2014. Antall finansierte prosjekter gjennom programmet er noe lavere enn 2013. Hovedårsaken til dette er den ekstra tiltakspakken til skogindustrien som bidro med ekstra midler i programmet i 2013. Det benyttes imidlertid i økende grad også andre virkemidler, som eksempelvis distriktsvise utviklingsmidler, nettverksmidler, miljømidler mv. inn mot skog- og tresektoren.

Den relative andelen av bedrifterrettede prosjekter i forhold til bransjesaker har økt også i 2014. I tillegg har finansiering av mobiliseringsaktiviteter økt i 2014. I henhold til LMD sitt oppdragsbrev er den ekstra innsatsen mot urbant trebyggeri og bruk av tre innen samferdselsektoren videreført. Dette gjøres gjennom egne nasjonale mobiliseringsprosjekter som nå har bidratt til en rekke innovative forbilde- og leverandørutviklingsprosjekter.

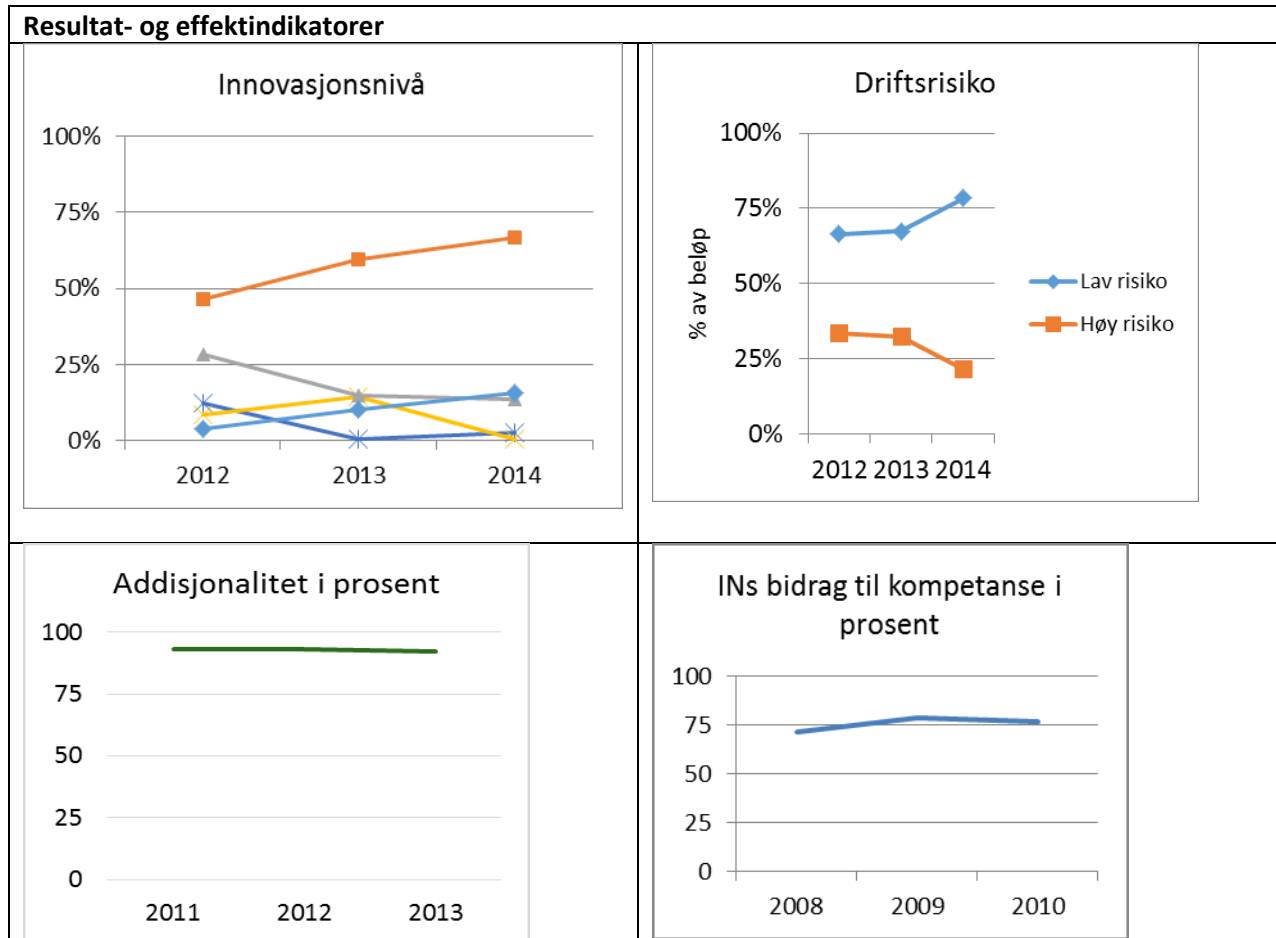
Videre er mobiliseringsrollen som «tre drivernettverket» representerer videreutviklet. I 2014 har Østfold, Akershus, Hedmark, Buskerud, Vestfold, Telemark, Agder, Hordaland fornyet prosjektene samt at Nordland har nyetablert denne funksjonen. Dette betyr at det finnes et operativt mobiliseringsnettverk for økt verdiskaping i bruk av tre fordelt over alle landsdeler. Programmet koordinerer dette arbeidet gjennom samlinger, kurs og formidling av resultater mv.

Arbeidet med formidling av resultater har blitt styrket i 2014. Mange oppslag i media om konkrete prosjekter har synliggjort nye muligheter for bruk av tre. Det er også forberedt et arbeid som spesielt vil dokumentere og synliggjøre resultater fra arbeidet i programmet. Dette arbeidet vil gi resultater utover i 2015.

Flere sentrale aktører i byggmarkedet er nå med i utviklingsprosesser som vil kunne bidra til økt trebruk framover. Viktig er det også at forbildeprosjektene nå i stigende grad bidrar til at løsningene gientas i nye bygg. Studenthybelbygg er et godt eksempel på dette. Det er også et økende antall prosjekter på utvikling av industrialiserte prosesser som f.eks. system- og modulbygg. Her er det imidlertid et stort potensial for videre satsing framover.

³⁹ I tillegg er det innvilget to saker tilsammen på kr 250 000,- fra tilbakeførte midler fra Treprogrammet (kode 953).

Resultater og effekter

Figur 65. Indikatorer for kunder som har fått midler fra trebasert innovasjonsprogram. Innovasjonsnivå: Gul linje er innovasjon på nasjonalt nivå, for mer leseveiledning se side 6.

Innovasjonsnivået viser små endringer, men med en liten dreining fra innovasjon på bedrifts- og regionalt nivå til nasjonalt nivå. Andelen prosjekter med innovasjon på nasjonalt nivå har ligget mellom 60 og 67 % siste 4 år. Generelt ligger programmet høyt på innovasjon på nasjonalt nivå. At antall saker med høy driftsrisiko avtar noe er også innenfor naturlige variasjoner fra år til år.

Addisjonliteten ligger stabilt meget høyt for dette programmet. Bidrag til kompetanse ligger også stabilt høyt med små årssvingninger. Programmet ligger godt over gjennomsnittet i forhold til andre programmer i Innovasjon Norge.

Programmet har vært utløsende på mange prosjekter der nye løsninger med bruk av tre har vært krevende. Disse vises nå fram i ulike sammenhenger. Synliggjøring av mulighetene for økt bruk synes derfor å ha kommet langt.

Samlet vurdering av måloppnåelse

Tidligere evalueringer (2004 og 2011) viser at programmet er viktig for å nå målene om økt trebruk.

I oppdragsbrevet for 2014 ble byggsektorens betydning og spesielt i urbane strøk påpekt som viktige områder. Dette er fulgt opp med at en større del av rammen i 2014 ble benyttet innenfor dette området. Et eget mobiliseringsprosjekt innenfor Tre og By er videreført.

Avvik

Ubrukt del av rammen vil bli overført 2015 og bidrar til å utjevne de store variasjonene mellom årene.

Særlig om 2014

Gjennom 2014 har Innovasjon Norge sammen med Forskningsrådet holdt sekretariat for skog- og trenæringens strategiprosess SKOG22. Det regjeringsoppnevnte strategiutvalget har hatt møter gjennom hele 2014 for å bli enige om en felles plattform for skog- og trenæringen i årene som kommer. Det har vært åpne høringsrunder og det er utarbeidet arbeidsgrupperapporter innen områdene: skog, bygg, fiber og energi. Den samlede strategien og arbeidsgrupperapporter ble overlevert regjeringen ved Landbruks- og matdepartementet i januar 2015.

Gjennom 2014 har Innovasjon Norge hatt løpende kontakt med støttemottakerne fra tiltakspakkene i 2012 og 2013. Gjennom mobiliseringsprosjektet "Trefiber" har skognæringen deltatt aktivt i workshoper med andre næringer i identifisering av nye markedsområder for bruk av Trefiber og avansert kjemi. Ved å få frem markedsanalysen «Skognæring i Norge» av Pöyry Management Consulting har Innovasjon Norge bidratt til å skape en felles forståelse for konkurransevilkår, konkurranseevne og muligheter for norsk skognæring i årene som kommer. Analysen ble også lagt til grunn i SKOG22 prosessen.

Støttende analyser

Det er gjennomført mange analyser av næringen de siste årene, jfr liste.

Generelt pekes det på at både rammebetingelser, organisering og ikke minst FoU er viktig for å utvikle næringen framover.

- Evaluering av Trebasert innovasjonsprogram (Pöyry 2011)
- Norsk treforedlingsindustri – Nye utfordringer (DAMVAD 2012)
- Skogbasert næring 2025 – En foresightbasert strategiprosess (PAN innovation 2013)
- Skog og trenæringen – Status og utvikling 2005-11 (MENON 2013)
- Verdiskapingsanalyse av kystskogbruket (DAMVAD 2013)
- Nasjonal strategi for skog- og trenæringen, SKOG 22
- Markedsanalyse skognæringen i Norge (Pöyry 2014)

Administrasjons- og gjennomføringskostnader

Totale administrasjonsutgifter ble 4,6 mill. kroner. Rammen var kr 5,1 mill. Årsaken til underforbruket i 2014 var at sekretariatsarbeid for SKOG 22 (0,4 årsverk) ble dekket av andre midler. Ubrukt ramme overføres 2015 for å dekke tilsvarende økt ressursbruk på programmet i 2015.

5.9 Kap. 1149, post 74 Bioraffineringsprogrammet

Se under kapittel 4.10.8 side 129

Innovasjon Norge har i løpet av 2014 vært i jevnlig kontakt med flere sentrale miljøer innenfor landbrukssektoren. Interessen for å ta i bruk nye sidestrømmer og prosesser er økende. Mot slutten av året ble det holdt av midler til et større piloteringsprosjekt knyttet til restråstoff fra kylling, men dette forventes først og bevilges i Q1 2015. Generelt regner vi med at antallet prosjekter knyttet til landbruket vil øke i 2015.

5.10 Kap. 1149, post 73 Skog, klima- og energiltak

Se under kapittel 5.11.4, side 159.

5.11 Kap. 1150 post 50 Til gjennomføring av jordbruksavtalen

5.11.1 Fylkesvise bygdemidler – tilskudd og rentestøtte

Virkeområdet til de fylkesvise bygdeutviklingsmidlene er utvikling av næringsvirksomhet på og i tilknytning til landbrukseiendommer, både tradisjonelt landbruk og tilleggsnæringer. Fra 2013 er investeringer i bioenergianlegg på landbrukseiendommer og i veksthus omfattet av de fylkesvise bygdeutviklingsmidlene som øremerket ramme.

Det kan gis støtte til fysiske investeringer for tradisjonelt landbruk, tilleggsnæringer og bioenergianlegg på gårdsbruk, samt etablerertilskudd og bedriftsutvikling for tilleggsnæringer. Videre kan det gis rentestøtte for lån som tas opp i forbindelse med fysiske investeringer innen tradisjonelt landbruk og tilleggsnæringer.

Knapt 80 prosent av tilskuddsmidlene og over 90 prosent av lånerammen for rentestøtte går til fornying av produksjonsanlegg for tradisjonelt landbruk, dvs delmål vekst i bedrifter. Denne andelen er stabil fra 2013. Støtte til tradisjonelt landbruk er i hovedsak knyttet til delmål vekst i bedrifter, mens en betydelig del av de vel 20 prosent som går til andre bygdenæringer er knyttet til delmål entreprenørskap.

Aktiviteter og leveranser

Leveranser	Årets ramme i mill. kroner	Disponibel ramme i mill. kr	Forbruk i mill. kroner	Antall tilsagn
Tilskudd fylkesvise BU midler	439,0	502,0	478,9	1395
Tilskudd bioenergianlegg på gårdsbruk	32,5	39,8	29,3	120
Rentestøtte	962,7	1 284,2	1008,9	507

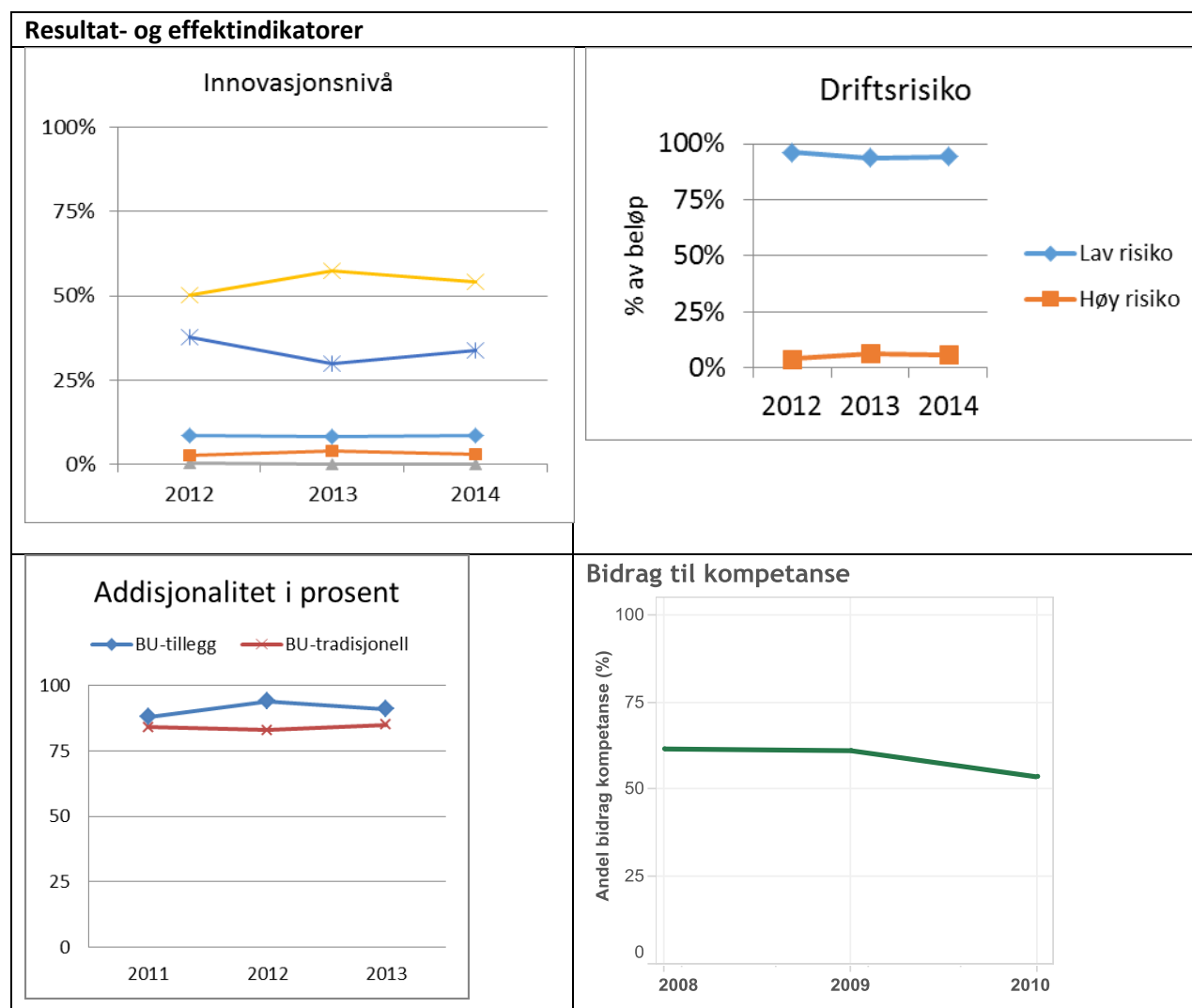
Forbruket har kunnet være større enn årets ramme p.g.a. udisponerte midler fra tidligere år. Antall innvilgede søknader er noe lavere enn i 2013, og skyldes delvis at prosjektene har blitt større, at kronetaket på investeringsstøtte er hevet og at det er mindre overførte midler fra 2013 til 2014 enn tidligere år.

Resultater og effekter

Som Figur 66 viser er det en liten nedgang i andelen saker med innovasjon på bedriftsnivå og tilsvarende økning i «ikke relevant». For driftsrisiko er det ingen endringer i forhold til 2013.

Andelen middels og høy addisjonalitet øker litt for tradisjonelt landbruk, mens den går noe tilbake for nye næringer. For kompetanse er det ingen vesentlige endringer.

Figur 66. Indikatorer for gårdsbruk som fikk tilsagn om Fylkesvise BU-midler. For innovasjonsnivå så er oransje: bedriftsnivå, lys blå: ikke relevant innovasjonsnivå. Addisjonalitet og bidrag til kompetanse for bruk som har fått tilsagn fra Fylkesvise BU-midler. For 2010 viser figuren på kompetanse gjennomsnittsverdien for tradisjonelt landbruk og nye næringer. Andelen bruk som mener prosjektet har bidratt til høy kompetanse er vesentlig høyere for nye næringer enn for tradisjonelt landbruk. 65 prosent i nye næringer mot 44 prosent for tradisjonelt. For ytterligere forklaringer se leseveiledning side 6.

Samlet vurdering av måloppnåelse

Målt i produktivitsvekst har landbruket hatt en vedvarende og høyere vekst enn de aller fleste andre næringene i Norge. Det meste av innovasjonen på høyt nivå (nasjonalt og internasjonalt nivå) skjer utenfor virkeområdet til bygdeutviklingsmidlene, men bygdeutviklingsmidlene spiller en betydelig rolle ved at de medvirker til at innovasjoner tas i bruk (innovasjon på bedriftsnivå) og bidrar dermed til den produktivitsvekst som landbruket har, og som er i samsvar med oppdragsmålet.

Avvik

Ingen avvik å melde om.

Særlig om 2014

Tendensen fra 2009 og tiltakspakken med at en stadig større andel av midlene har gått til tradisjonelt landbruk snudde i 2013, og er i 2014 stabil på 2013-nivå.

I jordbruksoppkjøret 2014 ble øremerkete fylkesvise bygdeutviklingsmidler til bioenergianlegg på gårdsbruk avviklet, og midlene tilbakeført bioenergiprogrammet. Dette er i tråd med innspill fra Innovasjon Norge og innebærer både en forenkling og økt fleksibilitet.

Støttende analyser

For flere detaljer henvises til rapporten «Fylkenes bruk av bygdeutviklingsmidler 2013»

Administrasjons- og gjennomføringskostnader

I 2014 ble det stilt 40,9 millioner til disposisjon for administrasjon og gjennomføringskostnader for virkemiddelet. Dette er en økning på 6,5 millioner fra 2013, og skyldes at ordningen med «1%’en» ble avviklet og delvis kompensert gjennom vederlaget for administrasjon og gjennomføringskostnader.

5.11.2 Sentrale BU-midler, tilskudd nasjonale prosjekt

Virkeområdet for de sentrale BU-midlene er bedriftsovergrepene utviklingsprosjekter.

Formålet med midlene er å kunne støtte opp om bedriftsovergrepene utviklingsprosjekter som har interesse/nytte for større gruppe bedrifter, for eksempel innen en produksjonsgren eller bransje både for tradisjonelle produksjoner og nye næringer.

Aktiviteter og leveranser

Årets Ramme i mill. kroner	Disponibel ramme i mill. kroner	Innvilget tilsagn per 31.12.2014
8,0	13,4	10,5

Forbruket har kunnet være større enn årets ramme p.g.a. udisponerte midler fra tidligere år. Prosjektene som er støttet er delvis oppfølging av tidligere igangsatte prosjekter. Prosjektene er av både generell karakter og knyttet opp mot bestemte produksjonsgrener. Totalt er det gitt 18 tilsagn som fordeler seg på:

Tema	Antall	Beløp i mill. kroner
Inn på tunet	3	1,3
Jordbruk og hagebruk	5	2,9
Husdyrbruk	3	2,6
Skog/utmark	2	0,8
Diverse	5	2,9
Sum	18	10,5

Resultater og effekter

Sentrale BU-midler inngår ikke i kundeeffektundersøkelsen.

Samlet vurdering av måloppnåelsen

Norske primærprodusenter er små, og kan derfor i begrenset omfang selv å forestå FoU. Dette er tradisjonelt ivarettatt av "fellesskapet" i form av f.eks. bransjeorganisasjoner eller produsentsammenlutninger. Det finnes mange eksempler på at sentrale BU-midler har vært svært viktige "fellesskapsmidler" for å fremme utvikling. Dette kan være områder som faller utenfor de prioriterte delene av verdiskapingsprogrammets verdikjeder, og kan gjelde både tilleggsnæringer og innen tradisjonelle produksjoner uten sterk fellesskapsorganisering og fellesskapsøkonomi, som f.eks. frukt, bær og grønt.

Særlig om 2014

Ordnningen ble vedtatt avviklet i jordbruksoppgjøret 2014.

5.11.3 Utviklingsprogram for lokalmat og grønt reiseliv

Utviklingsprogrammet for lokalmat og grønt reiseliv hadde sitt første leveår i 2013, men har en lang historie gjennom de sammenslåtte programmene som startet med Verdiskapingsprogrammet for norsk matproduksjon i 2001. Aktiviteter i programmet har variert siden oppstart, men målet om økt mangfold av lokale produkter med høy kvalitet har vært gjennomgående. Fra 2013 ble det besluttet at det nye programmet skulle arbeide på tre områder; bedriftsrettede finansieringstjenester, bedriftsrettede kompetansetiltak og omdømmetiltak.

Innovasjon Norge ønsker spesielt å stimulere til vekst i bedrifter, forpliktende bedriftsnettverk og mer slagkraftig satsing på regional utvikling innen mat og reiseliv. Programmet gir økte muligheter for å knytte tette relasjoner mellom mat og reiseliv og vektlegge muligheter for økt samarbeid mellom reiseliv, innlandsfiske og matbedrifter, f.eks. gjennom bedriftsnettverk og temasatsingene.

Aktiviteter og leveranser

Leveranser	Ramme i mill. kroner	Forbruk i mill. kroner
Vekst		16,3
Produsentsammenslutning		8,7
Sum Bedriftsfinansiering	20,5	25,0
Sum Kompetanse	14,0	14,0
Sum Omdømme	20,0	20,4
Totalt	54,5	59,4

Forbruket har kunnet være større enn årets ramme p.g.a. udisponerte midler fra tidligere år. De siste årene har aktivitetene i programmet vært rettet mot vekstkraftige bedrifter og økt fokus på forpliktende produsentsammenslutninger.

Kompetanse

Det tilbys et bredt spekter av matfaglige kompetanseaktiviteter gjennom de fem kompetansenettverkene og generelle forretningsrelaterte tilbud gjennom Matmerk og Innovasjon Norge. I 2013 og 2014 ble det foretatt en justering av kompetansetilbudet med en tydeliggjøring av det forretningsmessige tilbudet fra Matmerk og Innovasjon Norge, og en spissing av det matfaglige tilbudet til kompetansenettverkene. Innovasjon Norge jobber med å utvikle det forretningsmessige tilbudet og bruken av de praktiske kursene som tilbys reiselivsbedrifter. Kokkekurset er et nyopprettet kurs som har blitt godt mottatt.

Omdømme

Turistundersøkelsen 2014 i regi av Innovasjon Norge (utført av MMI) viser at kunder som er svært interessert i mat og kultur er også de som legger igjen mest penger. Kundegruppen er økende, og vi må utnytte situasjonen og knytte maten opp mot aktiviteter og verdier som er av mer varig karakter.

De største omdømmeprojektene er Matstreif og Grüne Woche, disse får også høy score som kompetansearena.

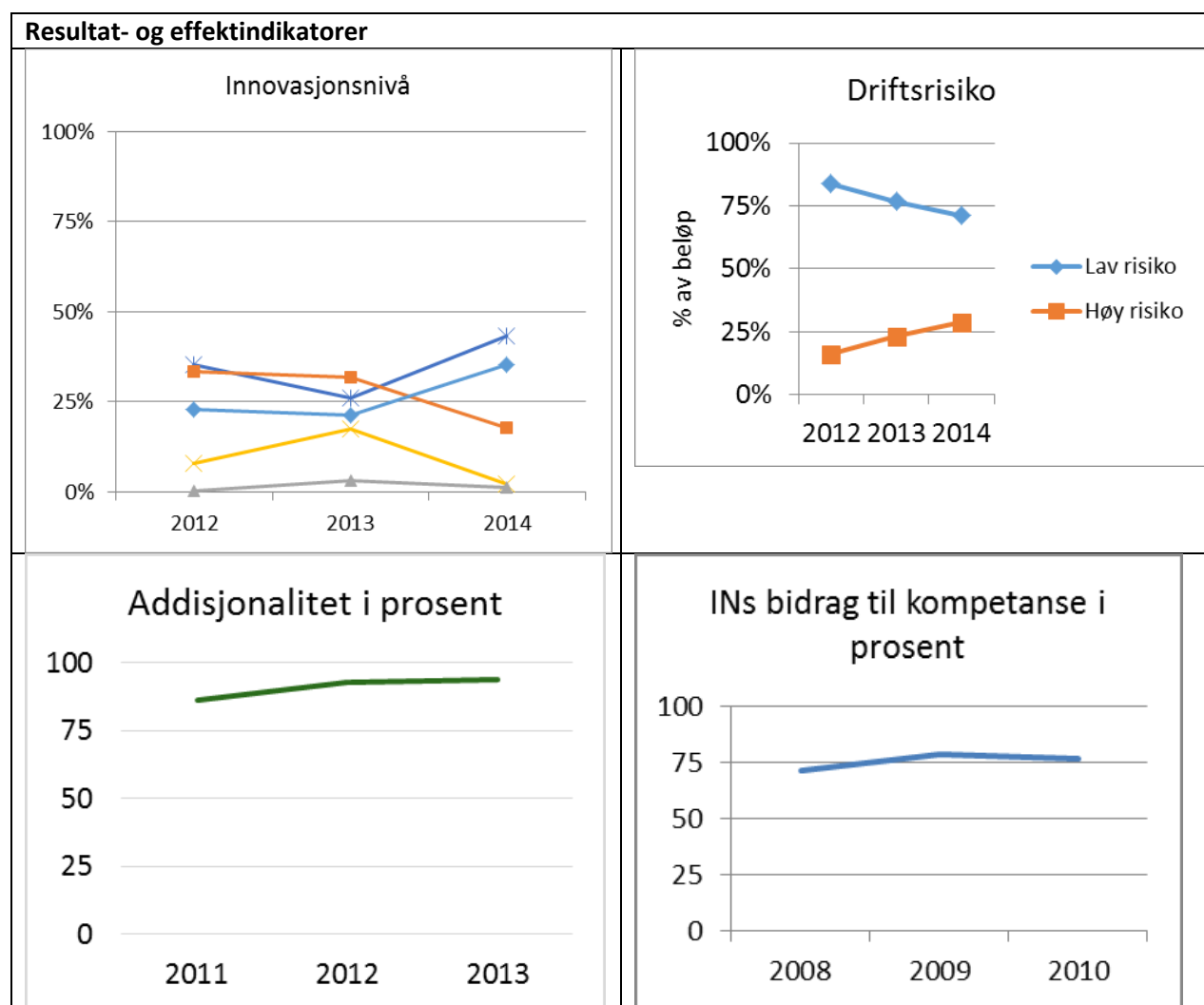
Temasatsinger

På bakgrunn av trender og markedsmuligheter, velger Innovasjon Norge ut noen aktiviteter som prioriteres i forhold til produktutvikling og markedsføring. I 2014 er vandring, sykkel og fiske prioriterte aktiviteter.

Kampanjer

Bygdeturismekampanjen skal øke nordmenns kunnskap om mulighetene og mangfoldet i tilbudene innenfor bygdeturismen. Kampanjen hadde i 2014 over 200 deltakere, og er en viktig og billig markedsføringskanal for bygdeturismeaktørene. Norgeskampanjen skal bidra til å øke bevisstgjøringen om Norge som feriemål. Den fungerer som en overbyggende profilerende kampanje som Bygdeturismekampanjen kobler seg på med sitt tilbud på konkrete produkter.

Resultater og effekter

Figur 67. Indikatorer for utviklingsprogrammet for lokalmat og grønt reiseliv. Innovasjonsnivå; grå: internasjonalt nivå, oransje: nasjonalt nivå, lys blå: regionalt nivå, gul: bedriftsnivå, blå: ikke relevant. Se leseveiledning for mer informasjon.

Innovasjon på nasjonalt nivå har gått ned med 14 prosentpoeng fra 2013 til 2014, men andelen tilsagn med innovasjon på regionalt nivå gått opp tilsvarende slik at summen av innovasjon på nasjonalt og regionalt nivå er stabilt fra 2013 til 2014. Endringene kan skyldes endringer i innretningen til programmet. De generelle bedriftsrettede sakene skal nå behandles over BU-midlene, og hovedtyngden i programmet er vekst og bedriftsnettverk, sammen med kompetanse og omdømme.

Når det gjelder driftsrisiko er andelen som tar høy risiko økt, noe som kan tilskrives vekst og nettverkssaker.

Andelen middels og høy addisjonalitet er høy og noe økende i 2014. Den høye addisjonaliteten kan også tilskrives satsingen på vekstbedrifter og produsentsammenslutninger. Bidraget til kompetanse er stabil.

Samlet vurdering av virkemiddelets måloppnåelse

I 2014 oppnådde man de målene som ble satt med innsatsen mot vekstbedrifter, produsentsammenslutninger, videreutvikling av kompetansetilbudet og omdømmesaktivitetene.

Avvik

Ingen spesielle

Særlig om 2014

Større aktivitetsnivå enn på lenge. Optimisme i næringen, og større grad av profesjonalisering.

Støttende analyser

Undersøkelser utført av bl.a. Bygdeforskning viser at ønsket om vekst blant vekstkraftige bedrifter er stor, og at flere nå tør å satse. Det har vært en stor pågang av vekstsaker og forpliktende produsentnettverk i 2014.

Kompetansenettverket sitt tilbud ble evaluert i 2012, og Innovasjon Norge har spisset tilbudet og hatt fokus på å bedre samarbeid mellom tilbyderne.

Administrasjons- og gjennomføringskostnader

Det ble for 2014 stilt 8,4 mill. kroner til disposisjon for administrasjon og gjennomføring.

5.11.4 Bioenergiprogrammet

Programmet er finansiert av Landbruks- og matdepartementet, med formål å stimulere jord- og skogbrukere til å produsere, bruke og levere bioenergi i form av brensel eller ferdig varme. Programmet skal bidra til verdiskaping i landbruket basert på lokale bioenergiressurser og at det skal skapes aktivitet i hele landet. I tillegg til de økonomiske faktorene skal det også legges stor vekt på at tiltakene er et bidrag til reduserte klimautslipp, og bidra til å nå Norges forpliktelser til CO₂-reduksjon i tråd med internasjonale forpliktelser. Bioenergiprogrammet gir primært investeringsstøtte, men yter også støtte til, og gjennomfører informasjons- og utviklingsaktiviteter, som kan generere flere investeringsprosjekter.

Rapporten omfatter også midler bevilget over 1149.73 Skogflisproduksjon og biovarmeanlegg

Aktiviteter og leveranser

Leveranser	Årets ramme i mill. kroner	Disponibel ramme I mill. kr	Forbruk i mill. kroner	Antall tilsagn
Bioenergiprogrammet	21,1	39,1	35,8	67
Skogflisproduksjon og biovarmeanlegg	6,0	6,0	3,1	9

Nedenfor er gjengitt den samlede innsatsen på bioenergiområdet, dvs. for bioenergimidler over fylkesvise bygdeutviklingsmidler, bioenergiprogrammet og skogflisproduksjon og biovarmeanlegg. Forbruk, antall saker og planlagt produsert energimengde fordelt på prosjekttype.

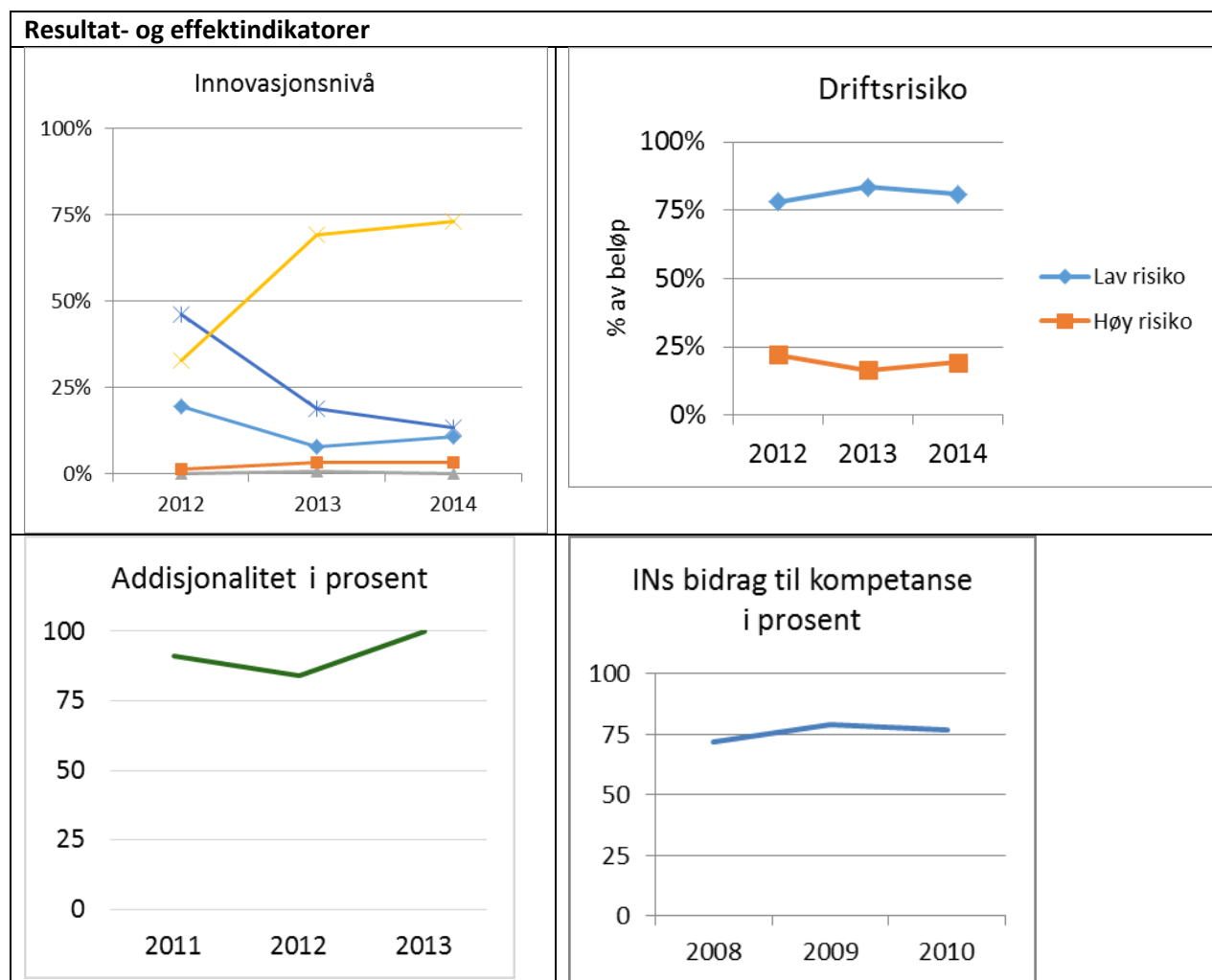
Prosjekttype	Ramme i mill. kroner		Forbruk i mill. kroner		Antall saker		Energimengde GWh	
	2014	2013	2014	2013	2014	2013	2014	2013
Biogass		0,05	0,9	1	4	0,1	0,1	
Brenselproduksjon		10,0	3,1	19	9			
Forprosjekt		1,1	1,2	11	8			
Forstudie		0,45	0,5	9	8			
Gårdsvarmeanlegg næring		25,6	34,5	115	117	19,6	24,6	
Gårdsvarmeanlegg bolig		0,5	1,1	17	22	0,5	0,7	
Kompetanse og utredning		2,1	0,5	11	3			
Varmesalgslanlegg		8,3	25,1	13	22	5,2	15,6	
Veksthus		2,0	1,2	1	3	1,7	0,6	
	59,65	50,1	68,2	197	196	27,1	41,6	

Rammen er fordelt med kr 21,1 mill. kroner på sentrale bioenergimidler, kr 32,6 mill. kroner på den regionaliserte delen og kr 6,0 mill. kroner til flisproduksjonsinvesteringer. Total ramme er kr 59,7 mill. Alle sakene er miljørettede, igjennom at de tar i bruk fornybare energiresurser.

Totalt er det siden oppstarten av programmet i 2003, planlagt en produksjon på 306 Gwh. Effektundersøkelsene viser at dette stemmer godt med produksjon i de etablerte anleggene. For varmesalgslanleggene er det registrert 13,2 prosent høyere produksjon enn planlagt.

Det er gjennomført studietur til Østerrike med 35 deltakere fra hele Norge for å lære mer om produksjon av biovarme og besøk på World Sustainable Energy Days (Energisparmesse) i Wels i Østerrike. Deltakerne var i hovedsak varme- og brenselsprodusenter. Turen opplevdes som svært nyttig sett fra deltakernes side. Foruten egen læring fikk flere av deltakerbedriftene gode kontakter i Østerrike som kan komme til nytte senere. I tillegg fikk deltakerne anledning til å diskutere bioenergispørsmål med hverandre, og etablerte kontakter som vil være verdifullt i deres eget nettverk.

Resultater og effekter

Figur 68. Indikatorer for bioenergiprogrammet. Innovasjonsnivå; grå: internasjonalt nivå, oransje: nasjonalt nivå, lys blå: regionalt nivå, gul: bedriftsnivå, blå: ikke relevant. Se leseveiledning for mer informasjon.

For bioenergiprogrammet er det innovasjon på bedriftsnivå som er framtrepende og viser en økning i 2014. (69 -73 prosent). Prosjektene driftsrisiko ligger på samme nivå som foregående år.

Prosjektene ville ikke blitt utløst dersom det ikke var gitt støtte fra Innovasjon Norge og den har økt til 100 prosent. Dette samsvarer godt med de lønnsomhetsberegninger som utføres ved behandling av søknadene på programmet.

Samlet vurdering av måloppnåelse

Formålet med programmet er å få flere bedrifter i landbruket å ta i bruk mer bioenergi for å fase ut fossil energi og gjøre landbruket mer energinøytralt. Det er i 2014 en betydelig økning i planlagt produksjon sett i forhold til 2013. Økningen er på 15 GWh eller 56 prosent. Dette til tross for at strømprisen fortsatt er lav. Det vurderes derfor at formålet av oppdraget er godt oppnådd for 2014.

Aktiviteten er lav på Vest-/Sørlandet og i Nord-Norge. For å møte denne utfordringen må informasjonsarbeidet og kompetansebygging om bruk av bioenergi fortsette. Spesielt vil erfaringene fra de som har tatt i bruk biovarme, være verdifulle for dem som planlegger å investere. Informasjon overfor kjøpere av varme er også et område som det vil være viktig å ta tak i.

Avvik

Søknadstilgangen har vært betydelig høyere på både for varmesalgсанlegg og gardsvarmeanlegg.. Det er vanskelig å finne forklaring på nevnte forhold ut over at bedriftene og kjøpere av vannbåren varme har blitt mer bevisst på klima og miljø, og at biovarme er konkurransedyktig med andre varmeløsninger.

For investeringer i brenselproduksjon har det vært en nedgang, som nok skyldes bortfallet av flisstøtteordningen fra landbruksdirektoratet.

Særlig om 2014

Gjennom godt samarbeid med fylkesmennene, fylkeskommunene og andre organisasjoner, har bruk av bioenergi til oppvarming vært satt på dagsorden gjennom informasjonsmøter, kurs og studieturer for å vise anlegg og danne nettverk. Dette arbeidet gjør at landbruket ser betydningen av å ta i bruk kortreist, fornybar energi til eget bruk og til salg av varme.

For biogass har det over flere år vært satset på utvikling av ny reaktorteknologi og to anlegg er i en startfase og driftserfaring fra disse anleggene vil foreligge i 2015.

Støttende analyser

Det er utført effektundersøkelser på varmesalgсанlegg og på gardsvarmeanlegg.

Varmesalgundersøkelsene viser positive driftsresultater, reduserte klimautslipp og et støttenivå langt under grønne sertifikater som noen av de viktigste resultatene fra effektundersøkelsen for varmesalgсанlegg. Følg link for å lese mer: <http://www.innovasjon Norge.no/bioenergi>

For gardsvarmeanleggene viser undersøkelsen at eierne av biovarmeanlegg framstår totalt sett som en svært fornøyd gruppe med lønnsomhet, investering, tekniske løsninger, tidsbruk til drift og vedlikehold og brenselstilgang og – kvalitet. De vurderer sin egen kompetanse om drift og vedlikehold til å være god, og er også fornøyd med montører, servicepersonell og bistand til planlegging og prosjektering av anlegget. Følg link for å lese mer: <http://www.innovasjon Norge.no/bioenergi>

Undersøkelsene bekrefter at formålet med bioenergiprogrammet om at norsk landbruk skal levere og ta i bruk bioenergi har vært vellykket, og at det er oppnådd en betydelig reduksjon av fossil energi.

Administrasjons- og gjennomføringskostnader

Administrasjon for programmet er delt med kr 2,45 mill. kroner på de regionaliserte midlene (gardsvarmeanlegg og veksthus), som inngår i administrasjonsbevilgningen for de fylkesvise bygdeutviklingsmidlene. Innovasjon Norge har en ramme for administrasjon for de sentrale midlene på kr 3,9 mill. kroner på sentrale midler (varmesalg, biogass og utvikling/kompetanse).

5.12 Kap. 1151, post 50 Til gjennomføring av reindriftsavtalen - Reinprogrammet

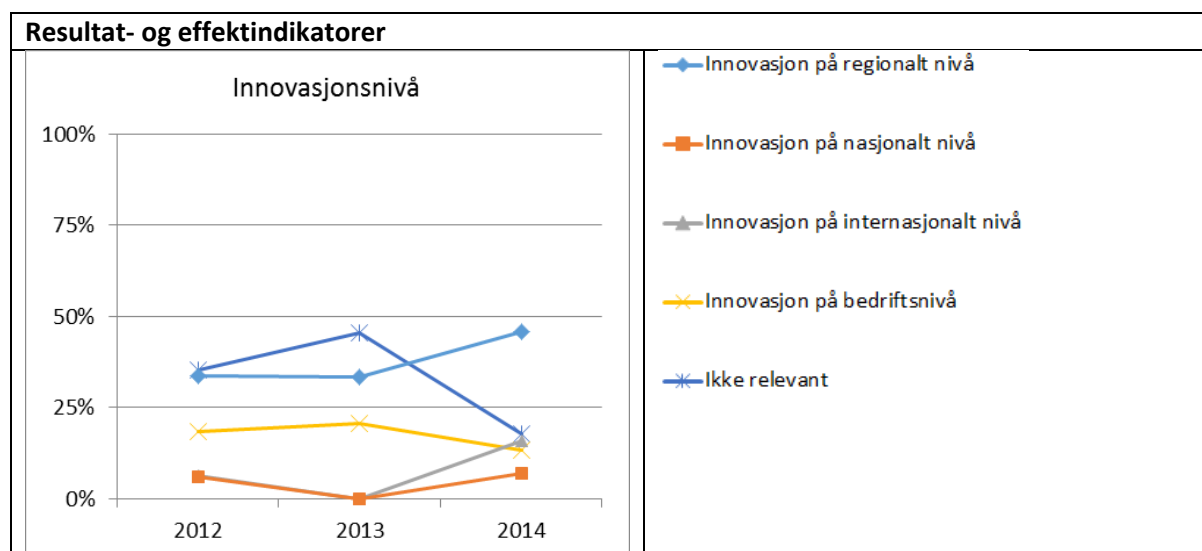
Hovedmålet for reinprogrammet er å oppnå mer verdiskaping innen produksjon, kommersialisering og salg av reinkjøtt og biprodukter fra rein. Midlene skal komme reindriftsutøverne til gode. Det betyr at støtte til videreforedlingsbedrifter skal ha en økonomisk effekt for reindriften enten i form av økt pris eller økt salgsvolum. Tjenesten skal i hovedsak bidra til å nå målet om flere vekstkraftige bedrifter. I særskilte tilfeller kan det også gis støtte til nyetableringer.

Aktiviteter og leveranser

Virkemiddel	Årets ramme i mill. kroner	Diponibel ramme i mill. kroner	Forbruk i mill. kroner	Antall tilsagn
Tilskudd	6,7	21,4	9,8	22

Forbruket har kunnet være større enn årets ramme p.g.a. udisponerte midler fra tidligere år. Omsøkte midler fra reinprogrammet ved utgangen av 2014 var 14,3 mill kroner fordelt på 26 saker.

Resultater og effekter

Figur 69. Indikatorer for reinprogrammet. Kun innovasjonsnivå er vist. Driftsrisiko, addisjonalitet og bidrag til kompetanse er ikke vist pga. for stor variasjon i datamaterialet pga. få observasjoner.

Data fra kundeeffektundersøkelsene er ikke signifikante pga. for få respondenter. Data fra serviceundersøkelsen som går ut til alle kunder og viser for 2014 at 75 prosent av søkerne er helt eller delvis enig i påstanden «alt i alt – hvor fornøyd er dere med innovasjon Norge i forbindelse med denne leveransen». Faktorer som er verdt å nevne er innledende dialog og saksbehandlingstid som anses som tilfredsstillende for kundene. Det er imidlertid noen indikatorer hvor resultatet ikke anses som tilfredsstillende. Her nevnes bl.a. bevissthet rundt samfunnsansvar og det å koble kundene mot andre relevante tjenester i Innovasjon Norge.

Samlet vurdering av måloppnåelse

Bedriftsutvikling av eksisterende bedrifter står for 70 prosent av innvilgede midler i 2014. Gründere er fasett inn i de generelle virkemidlene i Innovasjon Norge. Dette er i tråd med de mål som er satt for programmet samt at Etablerertilskudd skal benyttes for å utrede evt. nye etableringer. Oppdragsgiver ønsker ikke at det skal stimuleres til etablering av nye småskala videreforedlings- og slakteanlegg så

fremt det ikke er stor grad av innovasjon i forretningsideen. Uspesifiserte prosjekter utgjør 30 prosent av innvilgede midler og er nettverks og kompetansehevende tiltak samt salgrettede arrangementer.

Avvik

Det er ikke innvilget vekststøtte til noen bedrifter i 2014 men enkelte bedrifter vil fases inn på vekststøtte i 2015 når kriterier som f.eks. omsetning er oppfylt.

Særlig om 2014

Sakene fordeler seg normalt etter reindriftsområdene med sju saker totalt i Finnmark, en i Troms, tre i Nordland, samt fire i Nord- og Sør-Trøndelag. Hedmark og Oppland har ingen saker i 2014, men målgruppen i området kjenner godt til distriktskontoret og dets muligheter. Videre er det sju saker som er fylkesovergripende.

Det er i 2014 innvilget kr 9,8 mill. kroner. Innvilgede saker gjelder i all hovedsak bedriftsutviklingstilskudd, kompetansetiltak samt deltakelse på salgrettede arrangementer.

Administrasjons og gjennomføringskostnader

Det er satt 1,5 mill. til adm. av Reinprogrammet i 2014.

6 Øvrig rapportering

6.1 Administrasjons- og gjennomføringskostnader

6.1.1 Driftskostnader

Driftskostnadene for selskapet består av gjennomføringskostnader og basiskostnader. Nærings- og fiskeridepartementet (eier) finansierer en basisbevilgning til selskapet som skal sikre en grunnkapasitet uavhengig av oppdragsmengde. Dette dekker selskapets basiskostnader.

Gjennomføringskostnader skal på sin side dekke alle kostnader som er knyttet til å gjennomføre og levere hvert enkelt oppdrag. Den respektive oppdragsgiver skal dekke alle gjennomføringskostnader for sine oppdrag, med unntak for aktiviteter som skal være selvfinansierende (lån og fond).

En samlet oversikt finnes i Figur 70. Vi skiller mellom direkte prosjektkostnader (DPK) og bemanningsrelaterte kostnader for egne ansatte (egen bemanning og overhead).

	DPK	Egen bemanning og overhead	Sum Gjennomføring
Basiskostnader	26 (18)	167 (177)	193 (195)
Gjennomføringskostnader finansieringstjenester	110 (97)	319 (340)	428 (438)
Gjennomføringskostnader øvrige tjenester	427 (445)	378 (390)	805 (834)
Sum driftskostnader	563 (560)	863 (906)	1425 (1467)

Figur 70. Oversikt over driftskostnader (gjennomføringskostnader og basiskostnader). Tabellen viser fordeling av DPK og egen bemanning og overhead. Beløp i parentes er tilsvarende tall for 2013.

I årsregnskapets note ni finnes en oversikt over hva som inngår i direkte prosjektkostnader. For mer informasjon om hva som inngår i gjennomføring se under driftskostnader i årsregnskapet samt note syv, åtte, ni, ti og 11 for detaljer.

6.1.2 Andel gjennomføringskostnader vil variere

Andelen gjennomføringskostnader påvirkes først og fremst av innslag av rådgivning, kompetansetiltak, grad av mobilisering og andre aktiviteter utover tilsagn om finansiering. I tillegg kan gjennomføringskostnader omfatte tjenesteutvikling, markedsføring av tjenestene overfor målgruppene, saksbehandling, særskilt oppfølging av kunden, osv. Dersom det er behov for arrangementer, mobilisering og annet proaktivt arbeid overfor målgruppen for å øke måloppnåelsen, vil gjennomkostnadene vanligvis øke noe. Tilsvarende vil virkemidler med kompliserte tildelingskriterier og rutiner ha noe høyere andel gjennomføringskostnader (alt annet likt).

Bemanningskostnadene øker gjerne dersom Innovasjon Norge tar i bruk mer arbeidsintensive metoder for å øke måloppnåelsen. Herunder kan spesielt nevnes det økte fokuset på å ta rollen som kompetent sparringspartnere for våre kunder i deres forretningsutvikling.

Andelen direkte prosjektkostnader for et virkemiddel påvirkes også av valg av leveransemodell. Innovasjon Norge kan velge å sette ut drift og gjennomføring av enkelte ikke-finansielle tjenester som kurs og rådgivning til eksterne tjenesteleverandører når det er mest hensiktsmessig. Da blir andelen direkte prosjektkostnader vanligvis høy, mens kostnader til egen bemanning og overhead går ned.

6.1.3 Gjennomføringskostnader for virkemidler med høy andel av finansiering

Gjennomføringskostnader for virkemidler med høy andel av finansiering er vist i **Error! Reference source not found.** Forholdet mellom aktivitetsnivå, målt som tilsagn levert til kunde, og gjennomføringskostnader kan variere betydelig mellom virkemidler. Dette er vist i kolonnen helt til høyre.

Følgende virkemidler har hatt vesentlige endringer i gjennomføringskostnader fra 2013

- Innovasjonslån og garantier
Sum gjennomføringskostnader er redusert med ca. 10 mill. Kroner. Dette skyldes et noe lavere antall innvilgede saker samt noe mindre arbeid relatert til oppfølging av misligholdte og tapsutsatte engasjementer som følge av en mer kontrollert taps- og misligholdssituasjon
- Landsdekkende etablerertilskudd
Andel gjennomføringskostnader er redusert fra 2013.

Tabell 1 (neste side) viser direkte kostnader, bemanningskostnader og tilsagn til kunder for finansieringstjenestene. Gjennomføringskostnader er sum av direkte kostnader og bemanningskostnader. Andel gjennomføringskostnader er prosentandelen gjennomføringskostnadene utgjør av volumet (målt i bruttobeløp) som er levert til kunde.

Virkemiddel	Finansiert av	DPK	Egen bemanning og overhead	Sum Gjennomføring	Leverte kunde ⁴⁰	Andel gjennomføring
Lavrisikolån	Renteinntekter	22,5 (19,3)	76,3 (86,1)	98,8 (105,4)	2408 (2490)	4 % (4 %) ⁴¹
Investerings-, bedriftsutvikling-, etablerings- og RDA tilskudd	KMD 551.60, KMD 551.61	15 (15,7)	61,7 (63,2)	76,7 (79,4)	634 (555)	12% (14 %)
Innovasjonslån og garantier	Renteinntekter	7,7 (8,0)	26,0 (35,6)	33,7 (43,6)	578 (555)	6 % (8 %) ²
Fylkesvise og sentrale bygdeutviklingsmidler	LMD 1150.50, Fylkesmennene	3,1 (3,4)	40,4 (34,4)	43,5 (37,9)	616 (481)	7 % (8 %)
Forsknings- og utviklingstilskudd	NFD 2421.72	3,3 (2,1)	22,1 (22,2)	25,4 (24,4)	382 (294)	7 % (8 %)
Distriktsrettede risikolån og garantier	Renteinntekter	6,1 (6,0)	20,7 (26,5)	26,9 (32,4)	305 (263)	9 % (12 %) ²
Miljøteknologi	NFD 2421.76	11,2 (4,3)	14 (20,2)	25,2 (24,5)	200 (225)	13 % (11 %)
Landsdekkende etablerertilskudd	NFD 2421.50	-1,4 (0,4)	17,7 (11,5)	16,3 (11,9)	145 (84 ⁴²)	11 % (14 ^{Error! Bookmark not defined.} %) ⁴¹
Utviklingsprogram for lokalmat og grønt reiseliv	LMD 1150.50	20,2 (19,3)	10,0 (10,2)	9,3 ⁴³ (9,2)	30 (50)	31 % (18 %)
Bioenergi	LMD 1150.50, LMD 1149.73	1,6 (1,0)	4,7 (2,6)	6,3 (3,5)	36 (50)	17% (7 %)
Trebasert innovasjonsprogram	LMD 1149.72	6,7 (3,0)	3,8 (4,5)	10,6 (7,5)	32(46)	33 % (16 %)
Landsdekkende innovasjonstilskudd	NFD 2421.50	0,2 (0,4)	2,3 (1,6)	2,5 (2,0)	21 (26)	12 % (8 %)
Bioraffineringsprogrammet	KMD 552.72	1,7 (0,0)	2,4 (2,0)	4,1 (2,0)	4 (23)	110 % (9 %)
Marint verdiskapingsprogram	NFD 2415.75	6,6 (7,4)	3,9 (6,2)	10,5 (13,6)	30 (23)	35 % (59 %)
Maritim utvikling og nærskipfart	NFD 2421.50	0,3 (0,2)	1,4 (1,7)	1,7 (1,9)	11,3(10)	(15 %) 19 %
Reinprogrammet	LMD 1151.51	0,9 (0,4)	1,4 (1,3)	2,3 (1,7)	11 (6)	21 % (29 %)

⁴⁰ Beløpene på levert kan avvike fra det som er vist andre steder i rapporten og i statistikkvedlegget. Dette er fordi vi har fjernet tilsagn til innovasjon Norge til gjennomføring fra statistikken.

⁴¹ Målt i andel av låneportefølje er andel gjennomføring for lavrisikolån 0,7 prosent og for risikolån (distrikts og landsdekkende) 2,3 prosent

⁴² Ved en feil ble det rapportert feil beløp for landsdekkende etablerertilskudd i 2013, beløpet stemmer derfor ikke med det beløpet som er publisert i Årsrapport 2013.

⁴³ Gjennomføringskostnadene inkluderer ikke utgifter til IGW, Matstreif og temaprojekter innen reiseliv, til sammen ca. 21 mill. kroner i 2014 (20,3 mill. kroner i 2013).

Gjennomføringskostnader for virkemidler med høy andel av finansiering er vist i Tabell 1. Forholdet mellom aktivitetsnivå, målt som tilsagn levert til kunde, og gjennomføringskostnader kan variere betydelig mellom virkemidler. Dette er vist i kolonnen helt til høyre.

Følgende virkemidler har hatt vesentlige endringer i gjennomføringskostnader fra 2013

- Innovasjonslån og garantier
Sum gjennomføringskostnader er redusert med ca. 10 mill. Kroner. Dette skyldes et noe lavere antall innvilgede saker samt noe mindre arbeid relatert til oppfølging av misligholdte og tapsutsatte engasjementer som følge av en mer kontrollert taps- og misligholdssituasjon
- Landsdekkende etablerertilskudd
Andel gjennomføringskostnader er redusert fea 2013.

6.1.4 Gjennomføringskostnader for øvrige virkemidler

Virkemiddel	Gjennomføring finansieres av	DPK	Egen bemanning og overhead	Sum gjennomføring
Reiselivsprofilering	NFD 2421.71	237,3 (281,4)	72,6 (76,2)	309,9 (357,5)
Rådgivning og formidling ved utekontorene, hjemhenting og nettverksbygging	NFD 2421.70	20,3 (17,6)	90,5 (111,1)	110,8 (128,7)
Rådgiving	NFD 2421.70, NFD 2421.71, KMD 552.72	37,8 (27,4)	88,9 (85,8)	126,8 (113,2)
Kompetanse	NFD 2421.71, KMD 552.72	41,0 (41,4)	6,0(10,5)	47,0 (51,9)
Næringslivsprofilering	NFD 2421.70	41,1 (33,9)	11,8 (13,0)	53,0 (46,9)
Nettverk	NFD 2421.71, KMD 552.72	22,5 (14,1)	33,1 (26,1)	55,6 (39,7)
Innovasjon i reiselivsnæringen	NFD 2421.71	3,7 (6,0)	8,2 (9,2)	11,9 (15,1)
Marint verdiskapingsprogram	NFD 2415.75	6,6 (7,4)	3,9 (6,2)	10,5 (13,6)
EØS-programmene	UD	3,4 (2,2)	11,5 (10,4)	14,9 (12,6)
Regional omstilling	KMD 552.72	3,3 (3,8)	7,4 (6,6)	10,7 (10,4)
Business Match Making program	UD	4,2 (3,6)	8,1 (6,6)	12,3 (10,2)
Samarbeidsprosjekter med utenrikstjenesten	NFD 2421.70	0,9 (1,4)	6,2 (6,6)	7,2 (8,0)
Investeringsfond Nordvest-Russland/Øst-Europa	Renteinntekter	1,1 (2,1)	5,8 (5,7)	6,9 (7,7)
Diverse	Øvrig	0 (2,0)	-0,5 (4,0)	-0,5 (6,0)
Administrasjon av Skattefunnordningen	NFD 2421.70	0,2 (0,1)	5,8 (5,2)	6,0 (5,3)
Sektormobiliseringsprogrammer	NFD 2421.71	2,5 (0,9)	6,1 (4,4)	8,7 (5,3)
Førstelinetilbud til næringslivet	KMD 552.72	0,8 (1,6)	2,2 (2,8)	3,0 (4,4)
Evaluering og analyser	KMD 552.72, NFD 2421.71, LMD	3,8 (4,2)	0 (0)	3,8 (4,2)
Eksportbistand til nødhjelpsmarkedet	UD	1,4 (0,7)	3,7 (3,0)	5,1 (3,7)
Gründertelefonen	KMD 552.72	0,3 (2,1)	4,1 (1,4)	4,4 (3,5)
Administrasjon av såkornfond	NFD 2421.70, NFD 2421.78	1,0 (0,9)	2,9 (2,5)	3,9 (3,4)
Innvandrere i næringslivet	KMD 552.72	2,0 (1,6)	1,1 (1,2)	3,1 (2,7)
Forsvarsanskaffelser	NFD 2421.70	1,0 (1,0)	1,9 (1,6)	2,8 (2,6)
Kvinner og unge	NFD 2421.50, NFD 2421.71, KMD 552.72	0 (0)	3,4 (2,6)	2,6 (3,4)
Intsok	UD	0,2 (0,5)	0,9 (1,1)	1,1 (1,7)
Invest in Norway	NFD 2421.71	0,2 (0,2)	1,4 (1,1)	1,6 (1,3)
Næringsrelevant utdanning	KMD 552.72	0 (0,3)	0 (0,8)	0 (1,1)
Barents 2020	UD	0,5	2,6	3,1
Verdiskapingsprogram for kulturnæringer	KMD 552.72	0,1 (0)	1,5 (0,4)	1,6 (0,5)

Tabell 2. Fordeling av direkte kostnader og bemanningskostnader for virkemidler med liten andel finansiering i 2014. Tilsvarende tall fra 2013 i parentes.

6.2 Rapportering av basiskostnader finansiert over NFD post 2421.70

Basiskostnadene finansieres over post 2421.70 og omfatter:

- Direkte personalkostnader for administrerende direktør, lederne ved distriktskontorene og lederne ved utekontorene, med unntak av utekontorer som er dedikert særskilte ordninger
- Honorarer til hovedstyret, regionstyrene og valgkomiteene
- En grunnkapasitet til å ta imot henvendelser ved distriktskontorene
- Strategiarbeid og virksomhetsstyring som ikke er relatert til særskilte oppdrag
- Styriingsdialog med eierne
- Innspill til nasjonal og regional politikktutforming
- Deltakelse i utviklingsprosesser på nasjonalt og regionalt plan
- Fysisk og digital infrastruktur knyttet til funksjoner som dekkes av basiskostnadene

Økning i basiskostnader fra 2013-2014 er på 6 mill. kroner (3,5 prosent) som tilsvarer lønns- og prisvekst.

	2012	2013	2014
Ledelse og virksomhetsstyring	145,2	150,5	147,3
Innovasjonspolitisk rådgiver	17,9	17,4	17,8
Grunnkapasitet Distriktskontor	18,8	19,3	19,8
Styrehonorarer	7,2	7,5	7,8
SUM Basiskostnader	189,1	194,7	192,7

Figur 71. Fordeling av basiskostnader for 2012-2014.

Forbruk og fordeling av basiskostnader er omtrent som for 2013. En liten nedgang på ledelse og virksomhetsstyring som følge av endringer i valutakurs, samt endringer i ledersammensetning.

6.3 Annen administrativ rapportering

6.3.1 Fordeling av antall årsverk og kostnader

Tabell 8 viser antall årsverk fordelt på distriktskontorer (DK), kontorer i utlandet (UK) og hovedkontoret (HK) i 2012 og 2013. Inndeling i DK, UK og HK reflekterer ikke fordeling på kunderettet arbeid versus hovedkontorfunksjoner, men hvor den enkelte ansatte har sin arbeidsplass. Ansatte som gjør kunderettet arbeid finnes både på HK, DK og UK. Dette er knyttet til leveransemodell (sentralisert desentralisert)

Tabellen viser antall ansatte årsverk ved utgangen av året og inkluderer vikarer og personer i permisjon. Dette gjør at det ikke er noen entydig sammenheng mellom antall årsverk og lønnskostnader eller bemanningskostnader

Årsverk	2012	2013	2014
Distriktskontor	310,5	318,9	316,5
Kontorer i utlandet	182,6	189,5	178,5
Hovedkontor	241,4	249,0	250,5
Sum	734,5	757,5	745,5

Figur 72. Utvikling i antall årsverk fordelt på distriktskontorer, kontorer i utlandet og hovedkontoret. Som årsverk teller alle som er ansatt hos Innovasjon Norge per 31.12 det gjeldende år.

Nedgangen i antall årsverk i kontorer i utlandet skyldes i hovedsak at 6 kunderådgiverer som arbeider med EØS-finansiering er overflyttet til hovedkontoret. For øvrig har kontoret i San Fransisco blitt redusert med 4 årsverk i 2014 samt at det står to ubesatte stillinger i New Delhi.

6.3.2 Omfang og fordeling av brukerbetalte tjenester

Noen av Innovasjon Norges tjenester krever brukerbetaling. I hovedsak er dette tjenester tilknyttet reiselivsvirksomheten samt næringslivsprofilering (delegasjoner og fellesstands) og tjenesten internasjonal vekst. Figur 73 viser inntektene fra eksterne brukerbetalte tjenester fordelt på distriktskontorer (DK), kontorer i utlandet (UK) og hovedkontoret (HK).

Mengden brukerbetalinger er stabil fra 2013 til 2014.

Tjeneste	DK	HK	UK	Total
Profilering av Norge som reisemål	-	23,9 (20,7)	73,5 (83,8)	97,4 (104,5)
Norske fellesstands i utlandet	-	29,7 (26,5)	0,2 (0,1)	29,9 (26,7)
Internasjonal markedsrådgiving	0,4 (0)	0 (0)	15,1 (15,3)	15,6 (15,3)
Kompetanseprogram (FRAM)	4,7 (3,5)	-	-	4,7 (3,5)
Næringslivsdelegasjoner	-	0,6 (1,3)	0	0,6 (1,3)
Øvrige tjenester	1,1 (1,0)	6,3 (6,8)	16,8 (14,1)	24,2 (21,9)
Sum	6,3 (4,5)	60,5 (55,3)	105,6 (113,2)	172,3 (173,0)

Figur 73. Omfang og fordeling av brukerbetalte tjenester. Tabellen viser brukerbetaling i mill. kroner fordelt på distriktskontor (DK), hovedkontor (HK) og kontorer i utlandet (UK). Volumet på brukerbetaling i 2013 vises i parentes

6.4 Evalueringer

Gjennomførte evalueringer i 2014

	Operatør
Miljøteknologiordningen	Menon
FRAM	Damvad.
Mentortjenesten for gründere	Oxford Research AS.
KEU etter 2010	Oxford Research.
KEU før 2013	Pöyry
Samfunnseffekter siste årganger.	Oxford Research/Møreforskning.

6.5 Invest in Norway

I oppdragsbrevet for 2013 ba Nærings- og handelsdepartementet (NHD) om at det ble etablert en Invest in Norway-funksjon gjennom et samarbeid mellom Innovasjon Norge (IN), SIVA og Norges forskningsråd (NFR).

- Invest in Norway skal legge til rette for en systematisk og helhetlig håndtering av henvendelser fra utenlandske selskaper som vurderer lokalisering i Norge. Det inkluderer god og lett tilgjengelig informasjon om Norge som investeringsland, vurdering av potensialet i mulige utenlandske direkte-investeringer og formidling av kontakt mot myndigheter på lokalt og nasjonalt nivå og andre aktuelle aktører i Norge, når dette er aktuelt.
- Invest in Norway skal være et kontaktpunkt og en koordinator for henvendelser. Det er et viktig mål å sikre en forsvarlig behandling, effektiv ressursbruk, læring og gjenbruk av kunnskap.
- Sekretariatet for Invest in Norway legges til Innovasjon Norge, som tar ansvar for organisering, arbeidsdeling, finansiering og ambisjoner for funksjonen, i samarbeid med de andre virkemiddelaktørene.

2014 var det første driftsåret for Invest in Norway. Erfaringer fra pilotåret i 2013 har blitt implementert. I hovedsak har 2014 vært viet arbeid med utenlandske aktører som har henvendt seg.

Formål.

I samarbeid med SIVA og Norges forskningsråd ble prosjektet etablert som en pilot med følgende formål: **Invest in Norway skal sammen med partnere bidra til at utenlandske selskaper med godt verdiskapingspotensial velger å etablere seg i- eller legge viktige funksjoner til- Norge.**

Strategiene som er nevnt under ble utarbeidet i 2013, og har i hovedsak vært retningsgivende også for 2014. I tillegg la vi til et viktig punkt til i 2014 (se under i bold):

- Invest in Norway skal fokusere på de områder hvor funksjonen kan være utløsende i arbeidet med å få verdiskapende, utenlandsk virksomhet til å etablere seg i Norge.
- Invest in Norway vektlegger å levere verdier basert på et samarbeid mellom aktører i Norge som har ekspertise på teknologi, industri, forskning og regionale forhold.
- Invest in Norway fokuserer på en bred forankring i virkemiddelapparatet for næringsutvikling i Norge, for dermed å kunne tilby en unik kompetanse, et unikt nettverk og et omfattende tjenestespekter.
- Invest in Norway har og vil videreutvikle en meget god kunnskap og oversikt over norsk industri, forskning og næringsmiljøer (spesielt klynger). Dette er en nøkkelfaktor i dialog med kunden.
- Invest in Norway skal utvikle god kunnskap om faktorer som påvirker utenlandske selskapers valg av destinasjon og ha god dialog med offentlige myndigheter for å bidra til å utvikle Norge som attraktivt vertskap for investeringer.

Invest in Norway ønsker å starte 1-3 pilotprosjekter av proaktiv karakter, med utgangspunkt i et cluster eller næring.

Aktiviteter og leveranser

Prosjektarbeidet i 2014 har hatt følgende hovedaktiviteter og leveranser:

- Arbeide med kundehenvendelser
- Utvikling av webside
- Mobilisering av lokasjoner I Norge
- Oppbygning av regionalt nettverk
- Samhandling med utekontorer og DK'er
- Informasjonsvirksomhet
- Læring; deltagelse i internasjonale fora etc.
- Utvikling av prosjektet sammen med NFR og SIVA

Budsjett og regnskap

Konto	Forbruk	Budsjett
Total Public contribution	-1,6	-2,7
Total income	-1,6	-2,7
Total personnel costs	0,1	0,3
Total Other operating costs	0,1	0,56
Total hour costs	1,4	1,8
Total costs	1,6	2,7
Sum	0	0

Avvik skyldes i hovedsak en lengre sykemelding for prosjektleder.

Resultater og effekter

Indikatorsett for Invest in Norway for 2014. Dette er utviklet av Invest in Norway prosjektet på egenhånd.

Mål basert på mandat	Indikatorområde	Resultat Pr. 31. desember 2014
God og lett tilgjengelig informasjon	Antall treff på websiden	31000 besøk 24000 personer 177 land
Kontakt mot myndigheter og andre aktører (dekker også kontaktpunkt og koordinator)	Kvalitet på nettverk og kjennskap til Invest in Norway. Måles gjennom henvendelser fra utekontorer, ambassader, myndigheter i Norge og lokasjoner i Norge.	Antall henvendelser totalt 234 Direkte: 200 Via: 34 herunder Utekontor og ambassader 23
Samhandling i virkemiddelapparatet	Involvering fra ulike deler av virk i (kunde)henvendelser.	Enheter i virk har vært involvert i 50 (25%) av henvendelsene. Totalt ble andre enn IIN inkludert i 44% av henvendelsene.
Resultatmål inkl. bidrag til IN's mål		
Interesse for å investere i – eller drive virksomhet i Norge	Henvendelser fra utenlandske aktører.	Totalt 234 Type: Etablering 45%, samarbeid 18%, investering 14%. Bransje Div. industri 90, Detaljhandel 22, IT 22, Bygg og anlegg 15, Energi 15....
Investeringskvalitet (og vilje)	Prosjekter/prosjektkvalitet.	Kontaktfase: 190 Analyse: 34 Prosjekt: 10
Interessen i Norge	Samarbeid med lokasjoner i Norge	35

Vurdering av virkemiddelets måloppnåelse

Invest in Norway skiller seg signifikant fra andre virkemidler. Bl.a. så jobber vi/ønsker å jobbe med, store utenlandske selskaper. Vi har likevel kategorisert henvendelsene i IN's tre hovedkategorier, under:

- Flere av de utenlandske aktørene vi hjelper kan kategoriseres som gründere
- Selskaper vi bidrar til å etablere i Norge er vekstkraftige bedrifter
- Flere av aktørene vi hjelper etablerer seg innenfor definerte næringsmiljøer. Vi har også et spesielt fokus på NCE'ene som målgruppe.

Bidrag til IN's delmål	Parameter	Resultat
- Flere gode gründere	Henvendelser og prosjekter	Rundt 100 av henvendelsene gjelder det vi antar er gründere.
- Flere vekstkraftige bedrifter	Henvendelser og prosjekter	Rundt 80 antas å være SMB'er
- Flere innovative næringsmiljøer	Henvendelser og prosjekter	Det var i 2014 kontakt med 11 NCE- eller Arenaprojekter om samarbeid eller kundefølgende

Avvik

Det er ikke registrert spesielle avvik i prosjektet, sett i relasjon til prosjektplanen. Når det gjelder regnskap vs. Budsjett, så er det forbrukt om lag 1, 1 mill. Dette skyldes både færre forbrukte timer, samt også spesielt et lavere forbruk av DPK. Begge deler kan forklares med prosjektleders sykmeldingsperiode.

Administrasjon og gjennomføringskostnader

Alt arbeid utført på Invest in Norway er i hovedsak gjennomføringskostnader.

7 Vedlegg 1: Statistikk per rapporteringsenhet

7.1 Forbruk KMD

Rapporteringsenhet 2014	Virkemiddelkode	2013	2014
Bedriftsutviklingstilskudd	584 - RDA kommuner, bedriftsutviklingstilskudd	44 247 287	29 404 681
	703 - Bedriftsutviklingstilskudd	273 721 542	252 318 429
	759 - Entreprenørskapssatsing		248 000
	792 - RDA, investeringstilskudd	13 748 856	13 327 412
	1062 - RDA kultur		1 375 000
	Total		331 717 685
Investeringstilskudd	585 - RDA kommuner, investeringstilskudd	12 032 000	10 478 000
	701 - Investeringstilskudd	186 498 600	164 728 346
	791 - RDA, investeringstilskudd	12 099 142	5 906 739
	793 - RDA, investeringstilskudd	9 435 500	5 390 000
	991 - Investeringer distriktsutvikling	2 700 000	1 000 000
	Total		222 765 242
Distriktsrettede risikolån og garantier	300 - Distriktsrettet risikolån - Andre lån	257 604 000	277 191 985
	471 - Garanti, distriktsrettet - driftskapital	5 267 000	8 050 000
	Total		262 871 000
Distriktsrettet etablerertilskudd	720 - Etablerertilskudd	81 440 760	82 286 474
	771 - Etablerertilskudd	2 846 000	3 463 030
	1029 - Etablerertilskudd - tidlig fase	25 602 111	34 694 695
	Total		109 888 871
Bioraffineringsprogrammet	1036 - Bioraffineringsprogrammet	23 179 000	20 908 000
	Total		23 179 000
Nettverk	758 - Innovasjonspiloter	1 750 000	1 900 000
	778 - Innovasjonspiloter	28 722 528	19 500 000
	782 - Centres of Expertise	32 215 000	33 700 000
	1057 - Global Centers of Expertise		6 750 000
	Total		62 687 528
KMD resten	583 - Finnmark - frie midler	200 000	
	586 - Reiseliv i Nord	9 050 000	
	730 - FRAM-programmet	1 680 730	1 843 611
	767 - Utredning	5 956 643	3 730 000
	770 - Bedriftsnettverk	11 634 676	13 435 912
	772 - Entreprenørskapssatsing	1 718 500	1 131 000
	775 - Kvinnesatsing	2 655 000	1 975 000
	777 - Ungdomssatsing	265 000	
	779 - Diverse tiltak	11 587 000	16 280 000
	783 - Designprogram	2 682 000	2 818 500
	785 - IN kompetansesenter	1 500 000	
	787 - Kultur og næring	3 176 000	670 000
	789 - Reiseliv Buskerud	599 956	690 608
	801 - Mentortjenesten	17 390 205	11 146 227
	1027 - Næringsrettet utdanning	3 300 000	18 750 000
	Total		73 395 710

7.2 Forbruk LMD

Rapporteringsenhet 2014	Virkemiddelkode	2013	2014
Bioraffineringsprogrammet	1046 - Tilskudd til marin bioteknologi		250 000
	Total		250 000
Bioenergiprogrammet	050 - Bioenergi	15 330 275	35 797 700
	853 - Skogsflisproduksjon og biovarmeanlegg	3 512 650	
	1026 - Fylkesvise BU-midler Bioenergi	23 877 600	29 295 200
	1038 - Skogsflisproduksjon og biovarmeanlegg 2013	7 348 000	3 111 000
	Total	50 068 525	68 203 900
Fylkesvise BU-midler	002 - Etablererstipend, utviklingsfasen	8 038 500	8 274 000
	003 - Etablererstipend, etableringsfasen	5 394 400	7 517 600
	006 - Bedriftsutviklingstilskudd	22 894 600	20 193 500
	008 - Tilskudd ved generasjonsskifte, tradisjonelt jord- og ha..	27 981 850	29 061 900
	010 - Tilskudd ved generasjonsskifte, tilleggsnæring	2 032 000	1 938 000
	019 - Annet, tilleggsnæring	9 715 101	8 274 224
	020 - Annet, tradisjonelt jord- og hagebruk	9 193 990	8 594 307
	021 - Investeringstilskudd til tradisjonelt jord- og hagebruk	344 769 370	340 420 430
	023 - Investeringstilskudd til tilleggsnæring	50 672 800	54 614 364
	Total	480 692 611	478 888 325
Reinprogrammet	860 - Verdiskapingsprogrammet for reindrift	5 957 570	9 773 000
	Total	5 957 570	9 773 000
Rentestøtte	027 - Lånebeløp for rentestøtte tilleggsnæring, ny	87 732 500	71 668 000
	028 - Lånebeløp for rentestøtte tradisjonelt jord- og hagebru..	1 046 840 464	937 167 233
	Total	1 134 572 964	1 008 835 233
Risikolån landbruk	390 - Risikolån landbruk - tradisjonelt jord- og hagebruk	16 138 000	27 987 000
	391 - Risikolån landbruk - utviklingstiltak/nye næringer	4 725 000	4 000 000
	Total	20 863 000	31 987 000
Trebasert innovasjonsprogram	852 - Trebasert innovasjonsprogram	2 680 000	
	1037 - Trebasert innovasjonsprogram 2013	36 728 500	24 079 971
	Total	39 408 500	24 079 971
Utviklingsprogram for lokalmat og grønt reiseliv	1023 - Vekstordning	16 300 000	15 412 000
	1024 - Forpliktende produsentsamenslutninger	8 675 500	4 566 600
	1025 - Utviklingsprogram for lokalmat og grønt reiseliv ellers	44 861 000	39 432 282
	Total	69 836 500	59 410 882
LMD resten	001 - Prosjekter/programmer	8 191 645	10 520 000
	093 - LUF-Konfliktforebyggende jordbruk/reindrift (jordbruk)	736 300	
	830 - Tillskudd til konfliktforebyggende tiltak reindrift/jordbruk	786 300	
	Total	9 714 245	10 520 000

7.3 Forbruk NFD

Rapporteringsenhet 2014	Virkemiddelkode	2013	2014
Bioraffineringsprogrammet	1045 - FKD Bioraffineringsprogrammet		100 000
	1051 - Bioraffineringsprogrammet		1 700 000
	Total		1 800 000
Bedriftsnettverk	802 - Bedriftsnettverk - Ny	7 619 198	9 730 772
	Total	7 619 198	9 730 772
Designrådgiving	655 - Designprogram	3 373 500	2 873 500
	Total	3 373 500	2 873 500
Forsknings- og utviklingstilskudd	621 - Tilskudd	43 662 800	64 950 000
	622 - Tilskudd	168 640 103	221 454 566
	671 - Tilskudd+	11 590 000	12 000 000
	672 - Tilskudd+	90 600 000	92 400 000
	Total	314 492 903	390 804 566
Innovasjon i reiselivsnæringen	664 - Reiselivssatsing innovasjon	13 263 374	12 888 723
	Total	13 263 374	12 888 723
Innovasjonslån og garantier	200 - Landsdekkende risikolån - Andre lån	322 620 000	296 860 500
	410 - Garanti, landsdekkende - Investeringer	1 498 000	2 750 000
	420 - Garanti, landsdekkende - Driftskapital	3 550 000	875 000
	Total	327 668 000	300 485 500
Internasjonal vekst	669 - Internasjonal vekst	1 000 000	900 000
	Total	1 000 000	900 000
Klyngeprogrammet	648 - Innovasjonspiloter	23 820 000	21 230 000
	661 - Centres of Expertise	30 212 000	36 650 000
	1022 - Utviklingstilskudd - Frie midler NCE	9 615 000	10 010 000
	1058 - Global Centers of Expertise		15 750 000
	Total	63 647 000	83 640 000
Landsdekkende etablerertilskudd	675 - Landsdekkende etablerertilskudd	48 925 553	106 104 500
	1028 - Landsdekkende etablerertilskudd - tidlig fase	34 140 820	40 546 716
	Total	83 066 373	146 651 216
Landsdekkende innovasjonstilskudd	611 - Utviklingstilskudd - Frie midler	24 586 800	29 433 500
	Total	24 586 800	29 433 500
Lavrisikolån	110 - Lavrisikolån	533 507 000	611 416 812
	120 - Grunnfinansieringslån - flåte	1 053 879 570	1 065 160 000
	134 - Lavrisikolån landbruk - Bolig (nybygg/utbedringer)	36 704 000	4 400 000
	138 - Lavrisikolån landbruk - Næringsformål - tradisjonelt	823 633 317	174 925 060
	139 - Lavrisikolån landbruk - Næringsformål - tilleggsnæring	42 246 000	5 260 000
	1048 - Lavrisikolån landbruk - Næringsformål - tradisjonelt NY		465 339 500
	1049 - Lavrisikolån landbruk - Næringsformål - tilleggsnærin..		14 863 000
	1050 - Lavrisikolån landbruk - Bolig NY		20 412 000
	Total	2 489 969 887	2 361 776 372

Vedlegg 1: Statistikk per rapporteringsenhet

Rapporterin..	Virkemiddelkode	2013	2014
Marint verdiskapningsprogram	922 - Marint innovasjonsprogram	41 931 655	12 150 000
	1047 - Marint verdiskapningsprogram II		19 471 600
	Total	41 931 655	31 621 600
Miljøteknologi	689 - Miljøteknologiordning	252 771 000	197 583 000
	Total	252 771 000	197 583 000
NFD resten	480 - Garantier til fiskerinæringa	220 000 000	225 000 000
	573 - Administrasjonsstøtte for distriktsrettet såkornfond	4 000 000	4 200 000
	662 - Diverse tiltak	7 051 084	7 947 000
	663 - Sektorsatsinger	5 637 892	4 040 000
	668 - IN kompetansesenter	917 000	200 000
	670 - Nærskipsfart	1 850 000	1 400 000
	674 - Kvinnesatsing	2 255 000	3 060 000
	676 - Omdømmeprogrammet	1 625 000	5 025 000
	677 - Entreprenørskap	2 000 000	100 000
	686 - Tilskudd til kraftintensiv industri	11 231 000	3 000 000
	692 - Maritim Utvikling	10 381 823	11 321 573
	1039 - Skogindustri - utviklingsaktiviteter	40 033 000	
	1040 - Skogmobilisering, nettverk og informasjon	8 500 000	1 500 000
	1042 - Satsing på Kulturnæringen	1 800 000	2 389 000
	Total	317 281 799	269 182 573

7.4 Fordeling mellom Gründer og bedrift – beløp

Rapporteringsenhet 2014	Year	Bedrift	Gründer	Uspesifisert
Bedriftsnettverk	2013	3 821 026	2 315 000	1 483 172
	2014	8 529 500	1 101 272	100 000
Bedriftsutviklingstilskudd	2013	212 693 594	61 925 366	57 098 725
	2014	163 999 227	72 098 125	60 576 170
Bioenergiprogrammet	2013	39 231 600	9 117 150	1 719 775
	2014	47 617 900	18 186 000	2 400 000
Bioraffineringsprogrammet	2013	6 919 000	14 100 000	2 160 000
	2014	11 200 000	6 950 000	4 808 000
Designrådgiving	2013	2 773 500	600 000	
	2014	2 121 000	752 500	
Distriktsrettede risikolån og garantier	2013	166 036 000	96 835 000	0
	2014	218 674 985	66 567 000	
Distriktsrettet etablerertilskudd	2013	17 499 450	83 950 421	8 439 000
	2014	10 178 030	101 141 169	9 125 000
Forsknings- og utviklingstilskudd	2013	185 790 903	103 646 000	25 056 000
	2014	273 806 170	91 638 396	25 360 000
Fylkesvise BU-midler	2013	408 786 494	62 435 260	9 470 857
	2014	420 072 639	44 174 950	14 640 736
Innovasjon i reiselivsnæringen	2013	6 453 080	3 862 000	2 948 294
	2014	5 880 500	2 288 500	4 719 723
Innovasjonslån og garantier	2013	235 000 000	88 168 000	4 500 000
	2014	228 080 500	72 405 000	
Internasjonal vekst	2013			1 000 000
	2014			900 000
Investeringstilskudd	2013	152 425 282	62 266 460	8 073 500
	2014	134 217 085	51 966 000	1 320 000
Klyngeprogrammet	2013	82 242 528	19 250 000	24 842 000
	2014	93 690 000	11 950 000	39 850 000
Landsdekkende etablerertilskudd	2013	2 100 000	74 066 373	6 900 000
	2014	1 800 000	129 886 660	14 964 556
Landsdekkende innovasjonstilskudd	2013	6 698 000	1 550 000	16 338 800
	2014	6 591 000	2 079 000	20 763 500
Lavrisikolån	2013	2 007 167 050	480 402 837	2 400 000
	2014	2 009 613 372	330 713 000	21 450 000
Marint verdiskapingsprogram	2013	14 835 000	2 866 655	24 230 000
	2014	14 416 600	1 900 000	15 305 000
Miljøteknologi	2013	195 048 000	29 450 000	28 273 000
	2014	151 943 000	39 540 000	6 100 000
Reinprogrammet	2013	3 277 570	1 130 000	1 550 000
	2014	3 699 000	4 335 000	1 739 000
Rentestøtte	2013	1 038 343 964	93 986 000	2 243 000
	2014	954 018 233	52 667 000	2 150 000
Risikolån landbruk	2013	17 263 000	3 600 000	
	2014	31 987 000	0	
Trebasert innovasjonsprogram	2013	20 413 000	8 437 000	17 316 500
	2014	15 691 000	2 534 471	6 104 500
Utviklingsprogram for lokalmat og grønt reiseliv	2013	23 018 500	10 063 000	36 755 000
	2014	19 044 600	7 359 000	33 007 282

Rapporteringsenhet 2014	Year	Bedrift	Gründer	Uspesifi..
Bedriftsnettverk	2013	50%	30%	19%
	2014	88%	11%	1%
Bedriftsutviklingstilskudd	2013	64%	19%	17%
	2014	55%	24%	20%
Bioenergiprogrammet	2013	78%	18%	3%
	2014	70%	27%	4%
Bioraffineringsprogrammet	2013	30%	61%	9%
	2014	49%	30%	21%
Designrådgiving	2013	82%	18%	
	2014	74%	26%	
Distriktsrettede risikolån og garantier	2013	63%	37%	0%
	2014	77%	23%	
Distriktsrettet etablerertilskudd	2013	16%	76%	8%
	2014	8%	84%	8%
Forsknings- og utviklingstilskudd	2013	59%	33%	8%
	2014	70%	23%	6%
Fylkesvise BU-midler	2013	85%	13%	2%
	2014	88%	9%	3%
Innovasjon i reiselivsnæringen	2013	49%	29%	22%
	2014	46%	18%	37%
Innovasjonslån og garantier	2013	72%	27%	1%
	2014	76%	24%	
Internasjonal vekst	2013			100%
	2014			100%
Investeringsstilskudd	2013	68%	28%	4%
	2014	72%	28%	1%
Klyngeprogrammet	2013	65%	15%	20%
	2014	64%	8%	27%
Landsdekkende etablerertilskudd	2013	3%	89%	8%
	2014	1%	89%	10%
Landsdekkende innovasjonstilskudd	2013	27%	6%	66%
	2014	22%	7%	71%
Lavrisikolån	2013	81%	19%	0%
	2014	85%	14%	1%
Marint verdiskapingsprogram	2013	35%	7%	58%
	2014	46%	6%	48%
Miljøteknologi	2013	77%	12%	11%
	2014	77%	20%	3%
Reinprogrammet	2013	55%	19%	26%
	2014	38%	44%	18%
Rentestøtte	2013	92%	8%	0%
	2014	95%	5%	0%
Risikolån landbruk	2013	83%	17%	
	2014	100%	0%	
Trebasert innovasjonsprogram	2013	44%	18%	38%
	2014	64%	10%	25%
Utviklingsprogram for lokalmat og grønt reiseliv	2013	33%	14%	53%
	2014	32%	12%	56%

7.5 Fordeling mellom gründer og bedrift – antall

Rapporteringsenhet 2014	Year	Bedrift	Gründer	Uspesifisert
Bedriftsnettverk	2013	18	8	4
	2014	27	8	1
Bedriftsutviklingstilskudd	2013	519	155	148
	2014	464	180	134
Bioenergiprogrammet	2013	156	30	11
	2014	158	29	9
Bioraffineringsprogrammet	2013	9	5	1
	2014	4	4	4
Designrådgiving	2013	15	8	
	2014	14	7	
Distriktsrettede risikolån og garantier	2013	69	51	0
	2014	71	39	
Distriktsrettet etablerertilskudd	2013	55	316	23
	2014	38	406	22
Forsknings- og utviklingstilskudd	2013	153	73	9
	2014	174	78	8
Fylkesvise BU-midler	2013	1 171	229	47
	2014	1 173	177	45
Innovasjon i reiselivsnæringen	2013	22	8	14
	2014	21	8	16
Innovasjonslån og garantier	2013	73	30	1
	2014	70	35	
Investeringsstilskudd	2013	161	69	12
	2014	181	75	2
Klyngeprogrammet	2013	63	13	25
	2014	66	15	22
Landsdekkende etablerertilskudd	2013	6	225	3
	2014	6	387	8
Landsdekkende innovasjonstilskudd	2013	39	5	47
	2014	32	10	55
Lavrisikolån	2013	545	92	2
	2014	445	66	3
Marint verdiskapingsprogram	2013	28	8	16
	2014	25	6	9
Miljøteknologi	2013	34	13	2
	2014	40	13	1
Reinprogrammet	2013	11	3	3
	2014	11	5	6
Rentestøtte	2013	536	56	2
	2014	481	24	2
Risikolån landbruk	2013	22	3	
	2014	33	0	
Trebasert innovasjonsprogram	2013	43	16	25
	2014	37	8	12
Utviklingsprogram for lokalmat og grønt reiseliv	2013	31	14	24
	2014	24	15	20

7.6 Innovasjonsnivå

Fordeling av bruttobeløp på rapporteringsenhet og innovasjonsnivå.

Rapporteringsenhet 2014	Innovasjonsnivå	2011	2012	2013	2014
Bedriftsnettverk	Innovasjon på internasjonalt nivå	61%	46%	47%	68%
	Innovasjon på nasjonalt nivå	28%	30%	15%	13%
	Innovasjon på regionalt nivå	2%	5%	10%	3%
	Innovasjon på bedriftsnivå	9%	3%	15%	3%
	Ikke relevant		16%	13%	13%
Bedriftsutviklingstilskudd	Innovasjon på internasjonalt nivå	31%	28%	34%	34%
	Innovasjon på nasjonalt nivå	20%	18%	23%	22%
	Innovasjon på regionalt nivå	27%	31%	18%	22%
	Innovasjon på bedriftsnivå	10%	12%	13%	10%
	Ikke relevant	12%	11%	12%	12%
Bioenergiprogrammet	Innovasjon på internasjonalt nivå	2%		1%	
	Innovasjon på nasjonalt nivå	8%	1%	3%	3%
	Innovasjon på regionalt nivå	6%	20%	8%	11%
	Innovasjon på bedriftsnivå	42%	33%	69%	73%
	Ikke relevant	43%	46%	19%	13%
Bioraffineringsprogrammet	Innovasjon på internasjonalt nivå			89%	89%
	Innovasjon på nasjonalt nivå			2%	
	Ikke relevant			9%	11%
Distriktsrettede risikolån og garantier	Innovasjon på internasjonalt nivå	20%	32%	18%	31%
	Innovasjon på nasjonalt nivå	14%	13%	15%	13%
	Innovasjon på regionalt nivå	21%	10%	18%	24%
	Innovasjon på bedriftsnivå	19%	26%	19%	16%
	Ikke relevant	25%	19%	30%	16%
Distriktsrettet etablerertilskudd	Innovasjon på internasjonalt nivå	47%	48%	48%	60%
	Innovasjon på nasjonalt nivå	26%	28%	25%	23%
	Innovasjon på regionalt nivå	13%	12%	14%	7%
	Innovasjon på bedriftsnivå	6%	5%	3%	4%
	Ikke relevant	9%	8%	9%	6%
Forsknings- og utviklingstilskudd	Innovasjon på internasjonalt nivå	86%	85%	87%	87%
	Innovasjon på nasjonalt nivå	4%	7%	7%	7%
	Innovasjon på regionalt nivå			0%	0%
	Innovasjon på bedriftsnivå		0%	0%	
	Ikke relevant	10%	8%	7%	6%
Fylkesvise BU-midler	Innovasjon på internasjonalt nivå	1%	0%	0%	0%
	Innovasjon på nasjonalt nivå	3%	3%	4%	3%
	Innovasjon på regionalt nivå	8%	9%	8%	9%
	Innovasjon på bedriftsnivå	50%	50%	58%	54%
	Ikke relevant	38%	38%	30%	34%
Innovasjon i reiselivsnæringen	Innovasjon på internasjonalt nivå	9%	12%	6%	22%
	Innovasjon på nasjonalt nivå	40%	49%	20%	28%
	Innovasjon på regionalt nivå	34%	16%	41%	26%
	Innovasjon på bedriftsnivå	15%	18%	18%	14%
	Ikke relevant	3%	4%	15%	10%

Rapporteringsenhet 2014	Innovasjonsnivå	2011	2012	2013	2014
Innovasjonslån og garantier	Innovasjon på internasjonalt nivå	66%	81%	63%	72%
	Innovasjon på nasjonalt nivå	10%	5%	14%	11%
	Innovasjon på regionalt nivå	2%	3%	2%	5%
	Innovasjon på bedriftsnivå	5%	3%	7%	8%
	Ikke relevant	17%	7%	13%	5%
Investeringsstilskudd	Innovasjon på internasjonalt nivå	22%	28%	22%	16%
	Innovasjon på nasjonalt nivå	21%	20%	19%	27%
	Innovasjon på regionalt nivå	22%	23%	29%	26%
	Innovasjon på bedriftsnivå	24%	23%	20%	26%
	Ikke relevant	11%	6%	10%	4%
Klyngeprogrammet	Innovasjon på internasjonalt nivå	81%	84%	78%	83%
	Innovasjon på nasjonalt nivå	15%	12%	15%	12%
	Innovasjon på regionalt nivå	2%	3%	6%	4%
	Innovasjon på bedriftsnivå			0%	
	Ikke relevant	2%	1%	0%	0%
Landsdekkende etablerertilskudd	Innovasjon på internasjonalt nivå	85%	79%	78%	92%
	Innovasjon på nasjonalt nivå	6%	20%	22%	8%
	Innovasjon på regionalt nivå	1%		0%	0%
	Innovasjon på bedriftsnivå			0%	
	Ikke relevant	8%	1%		
Landsdekkende innovasjonstilskudd	Innovasjon på internasjonalt nivå	51%	52%	42%	53%
	Innovasjon på nasjonalt nivå	23%	20%	17%	9%
	Innovasjon på regionalt nivå	4%	5%	6%	3%
	Innovasjon på bedriftsnivå	4%	2%	2%	2%
	Ikke relevant	18%	22%	33%	33%
Lavrisikolån	Innovasjon på internasjonalt nivå	16%	2%	4%	3%
	Innovasjon på nasjonalt nivå	19%	13%	19%	17%
	Innovasjon på regionalt nivå	2%	5%	5%	7%
	Innovasjon på bedriftsnivå	21%	27%	31%	33%
	Ikke relevant	43%	52%	42%	40%
Marint verdiskapingsprogram	Innovasjon på internasjonalt nivå	57%	42%	43%	62%
	Innovasjon på nasjonalt nivå	24%	44%	45%	16%
	Innovasjon på regionalt nivå	12%	5%	8%	1%
	Innovasjon på bedriftsnivå	4%	7%	3%	12%
	Ikke relevant	3%	1%	1%	9%
Miljøteknologi	Innovasjon på internasjonalt nivå	92%	100%	94%	94%
	Innovasjon på nasjonalt nivå	8%	0%	0%	3%
	Innovasjon på regionalt nivå		0%		
	Ikke relevant			6%	3%

Vedlegg 1: Statistikk per rapporteringsenhet

Rapporteringsenhet 2014	Innovasjonsnivå	2011	2012	2013	2014
Reinprogrammet	Innovasjon på internasjonalt nivå		6%		16%
	Innovasjon på nasjonalt nivå	3%	6%		7%
	Innovasjon på regionalt nivå	25%	34%	34%	46%
	Innovasjon på bedriftsnivå	49%	18%	21%	13%
	Ikke relevant	23%	35%	46%	18%
Rentestøtte	Innovasjon på internasjonalt nivå	1%	1%		
	Innovasjon på nasjonalt nivå	1%	1%	2%	1%
	Innovasjon på regionalt nivå	5%	5%	5%	4%
	Innovasjon på bedriftsnivå	59%	60%	71%	68%
	Ikke relevant	34%	33%	23%	27%
Risikolån landbruk	Innovasjon på nasjonalt nivå	9%		4%	
	Innovasjon på regionalt nivå	1%	10%		3%
	Innovasjon på bedriftsnivå	67%	73%	81%	66%
	Ikke relevant	24%	17%	16%	31%
Trebasert innovasjonsprogram	Innovasjon på internasjonalt nivå	18%	28%	15%	14%
	Innovasjon på nasjonalt nivå	67%	47%	60%	67%
	Innovasjon på regionalt nivå	7%	4%	10%	16%
	Innovasjon på bedriftsnivå	6%	9%	15%	1%
	Ikke relevant	2%	12%	1%	3%
Utviklingsprogram for lokalmat og grønt reiseliv	Innovasjon på internasjonalt nivå	8%	0%	3%	1%
	Innovasjon på nasjonalt nivå	33%	34%	32%	18%
	Innovasjon på regionalt nivå	13%	23%	21%	35%
	Innovasjon på bedriftsnivå	11%	8%	17%	2%
	Ikke relevant	34%	35%	26%	43%

7.7 Prosjektrisiko

Rapporteringsenhet 2014	Year of År2	Liten risiko	Normal risiko	Høy risiko	IR	Uspesifisert
Bedriftsutviklingstilskudd	2013	9%	44%	40%	6%	1%
	2014	10%	38%	33%	5%	14%
Bioenergiprogrammet	2013	27%	57%	7%	8%	
	2014	32%	58%	7%	1%	2%
Bioraffineringsprogrammet	2013		6%	93%	1%	
	2014		24%	68%		8%
Distriktsrettede risikolån og garantier	2013	6%	55%	35%	4%	
	2014	11%	70%	16%	3%	
Distriktsrettet etablerertilskudd	2013	4%	26%	26%	8%	36%
	2014	2%	24%	25%	4%	45%
Forsknings- og utviklingstilskudd	2013	0%	30%	69%	1%	
	2014	0%	31%	63%	1%	5%
Fylkesvise BU-midler	2013	43%	49%	6%	2%	0%
	2014	41%	50%	5%	1%	2%
Ikke MRS	2013	5%	94%	0%	0%	
	2014	85%	11%	5%	0%	
Innovasjonslån og garantier	2013	1%	64%	31%	5%	0%
	2014	1%	66%	31%	1%	
Investeringstilskudd	2013	4%	52%	41%	3%	0%
	2014	9%	65%	23%	3%	1%
KMD resten	2013	12%	41%	32%	15%	1%
	2014	8%	38%	28%	11%	14%
Landsdekkende etablerertilskudd	2013	1%	16%	21%	1%	62%
	2014	0%	25%	32%	0%	43%
Landsdekkende innovasjonstilskudd	2013	17%	45%	28%	10%	
	2014	3%	26%	22%	15%	35%
Lavrisikolån	2013	40%	57%	2%	1%	
	2014	30%	65%	4%	1%	0%
LMD resten	2013	3%	83%	14%		
	2014	5%	15%	80%		
Marint verdiskapingsprogram	2013	3%	44%	52%	1%	
	2014	1%	39%	31%	18%	10%
Miljøteknologi	2013		13%	81%	6%	
	2014		40%	57%	3%	
NFD resten	2013	16%	36%	33%	15%	0%
	2014	5%	45%	22%	18%	11%
Reinprogrammet	2013	3%	90%	2%	5%	
	2014	10%	75%	2%		12%
Rentestøtte	2013	42%	51%	7%	0%	
	2014	38%	55%	7%	0%	
Risikolån landbruk	2013	53%	45%	2%		
	2014	38%	46%	16%		
Trebasert innovasjonsprogram	2013	3%	65%	30%	2%	
	2014	11%	49%	13%	2%	24%
Utviklingsprogram for lokalmat og grønt reiseliv	2013	18%	45%	33%	4%	
	2014	17%	53%	22%	3%	4%

7.8 Driftsrisiko (Lav = A og B, Høy = C og D)

Rapporteringsenhet 2014	Year of År2	Lav driftsrisi..	Høy driftsrisi..
Bedriftsutviklingstilskudd	2013	55%	45%
	2014	53%	47%
Bioenergiprogrammet	2013	83%	17%
	2014	81%	19%
Bioraffineringsprogrammet	2013	86%	14%
	2014	29%	71%
Distriktsrettede risikolån og garantier	2013	36%	64%
	2014	32%	68%
Distriktsrettet etablerertilskudd	2013	21%	79%
	2014	17%	83%
Forsknings- og utviklingstilskudd	2013	29%	71%
	2014	46%	54%
Fylkesvise BU-midler	2013	94%	6%
	2014	94%	6%
Ikke MRS	2013	100%	0%
	2014	95%	5%
Innovasjonslån og garantier	2013	41%	59%
	2014	36%	64%
Investeringsstilskudd	2013	61%	39%
	2014	58%	42%
KMD resten	2013	59%	41%
	2014	64%	36%
Landsdekkende etablerertilskudd	2013	8%	92%
	2014	13%	87%
Landsdekkende innovasjonstilskudd	2013	71%	29%
	2014	61%	39%
Lavrisikolån	2013	89%	11%
	2014	90%	10%
LMD resten	2013	65%	35%
	2014	80%	20%
Marint verdiskapingsprogram	2013	77%	23%
	2014	55%	45%
Miljøteknologi	2013	59%	41%
	2014	40%	60%
NFD resten	2013	74%	26%
	2014	66%	34%
Reinprogrammet	2013	91%	9%
	2014	31%	69%
Rentestøtte	2013	94%	6%
	2014	94%	6%
Risikolån landbruk	2013	98%	2%
	2014	80%	20%
Trebasert innovasjonsprogram	2013	67%	33%
	2014	78%	22%
Utviklingsprogram for lokalmat og grønt reiseliv	2013	77%	23%
	2014	71%	29%

7.9 Addisjonalitet

Fordeling av addisjonalitet (medium + høy addisjonalitet) fra Førundersøkelse 2010 - 2013 på rapporteringsenhet

Rapporteringsenhet	Tjeneste	2010	2011	2012	2013
Bioenergi	Bioenergi	83	91	84	100
Distriktsrettede lån og garantier	Distriktsrettede risikolån	88	84	86	96
Etablerertilskudd	Distriktsrettet etablerertilskudd	95	96	95	93
	Landsdekkende etablerertilsk..	98	91	96	91
Forsknings- og utviklingstilskudd	IFU/OFU	97	93	96	100
Fylkesvise bygdeutviklingsmidler	BU-tillegg	83	88	94	91
	BU-tradisjonell	84	84	83	85
Innovasjonslån og garantier	Innovasjonslån	94	77	94	89
Investerings-, bedriftsutviklings- og RDA tilskudd	Distriktsrettede tilskudd	91	93	93	94
Kompetanse	FRAM	89	70	80	89
Landsdekkende innovasjonstilskudd	Landsdekkende tilskudd	99	90	95	98
Lavrisikolån	GFL flåte	74	65	74	79
	Landbrukslån	82	77	81	72
	Lavrisikolån	75	63	75	74
Marint verdiskapingsprogram	Marint verdiskapingsprogram	97	91	100	95
Miljøteknologi	Miljøteknologiprogrammet		93	93	92
Reinprogrammet	Reinprogrammet	100	89	100	0
Rådgiving	Internasjonal vekst	87	76	84	78
	IPR	87	76	82	82
Trebasert innovasjonsprogram	Trebasert innovasjonsprogram	93	93	93	92
Utviklingsprogrammet for lokalmat og grønt reiseliv	Lokalmatprogrammet	96	86	93	94
Gjennomsnitt IN	Gjennomsnitt IN	89	85	85	89

7.10 Bidrag til kompetanse

Fra KEU etterundersøkelse

Rapporteringsenhet	Tjeneste	2006	2007	2008	2009	2010
Bioenergiprogrammet	Bioenergi		70	42	31	35
	Skog- og klimaprogrammet				50	63
Distriktsrettede lån og garantier	Distriktsrettede risikolån	64	65	76	76	50
Etablerertilskudd	Distriktsrettet etablererstipend					83
	Etablererstipend	85	82	83	83	
	Landsdekkende etablererstipend					92
Forsknings-, og utviklingstilskudd	OFU/IFU	86	88	86	83	83
Fylkesvise bygdeutviklingsmidler	BU midler	65	51	61,5	61	
	BU midler - tillegg					63
	BU midler tradisjonell					44
Innovasjonslån og garantier	Innovasjonslån	77	73	74	69	81
Distriktsutviklings- og RDA tilskudd	Distriktsutviklingstilskudd	80	78	82	75	76
Kompetanse	FRAM	67	63	67	63	69
Landsdekkende innovasjonstilskudd	Landsdekkende utviklingstilskudd	83	88	89	81	84
Lavrisikolån	Grunnfinansiering flåte	33	46	46	33	43
	Landbrukslån	49	47	60	47	54
	Lavrisikolån	64	68	63	57	61
Marint verdiskapingsprogram	Marint verdiskapningsprogram	60	70	77	74	83
Maritim utvikling og nærskipfart	Maritim Utvikling			87	75	71
Reinprogrammet	VSP- Rein	67	75	62	25	63
Rådgiving	Internasjonalisering	65	75	76	72	57
Trebasert innovasjonsprogram	Trebasert innovasjonsprogram	75	85	81	77	80
Utviklingsprogrammet for lokalmat og grønt reiseliv	Lokalmatprogrammet	81	71	72	79	77
Gjennomsnitt alle tjenester	Alle	71	66	68	65	63

8 Vedlegg 2: Finansieringssaker – statistikk

Statistikken er inndelt slik:

- Bruttotall – alle tilsagn i 2014 i kroner
- Nettotall – beregnet subsidieffekt av tilsagn gitt i 2014 i kroner
- Antall – antall tilsagn gitt i 2014

Innhold

TABELL	Side
Brutto tilsagn	
Totale finansieringstjenester	191
Bransje	192
Geografi	196
Distriktpolitiske virkemiddelområde	200
Innovasjonsnivå	201
Type innovasjon	202
Bedriftstørrelse	203
Kjennetegn	204
Satsing	205
Netto tilsagn	
Totale finansieringstjenester	207
Bransje	208
Geografi	213
Distriktpolitiske virkemiddelområde	217
Innovasjonsnivå	218
Type innovasjon	219
Bedriftstørrelse	220
Kjennetegn	221
Satsing	222
Antall tilsagn	
Totale finansieringstjenester	225
Bransje	226
Geografi	231
Distriktpolitiske virkemiddelområde	235
Innovasjonsnivå	236
Type innovasjon	237
Bedriftstørrelse	239
Kjennetegn	240
Satsing	241
Finansieringsandeler	
Distriktsrettede lån og tilsagn	243
Landsdekkende lån og tilskudd	244

Totale finansieringstjenester BRUTTO tilsagn

Budsjettpost	Virkemiddel	Totalt	
		Innvilget	Andel
NFD 2421.90 Lavrisikolån	Ordinære	611 416 812	9%
NFD 2421.90 Lavrisikolån	Fiskeriformål	1 065 160 000	16%
NFD 2421.90 Lavrisikolån	Landbruksformål	685 199 560	10%
Sum lavrisikolån		2 361 776 372	36%
Sum lavrisikolån		2 361 776 372	36%
NFD 2421.50 Innovasjon prosjekter	Innovasjonslån	296 860 500	4%
NFD 2421.50 Innovasjon prosjekter	Garanti	3 625 000	0%
NFD 2421.50 Innovasjon prosjekter	Tilskudd	52 165 073	1%
NFD 2421.50 Innovasjon prosjekter	Landsdekkende etablerertilskudd	146 651 216	2%
NFD 2421.76 Innovasjon prosjekter	Tilskudd - Miljøteknologi	197 583 000	3%
NFD 2421.71 Nettverk, profilering og reiseliv - programmer	Tilskudd	124 283 995	2%
NFD 2421.72 Forsknings-/utviklingskontrakter	OFU	76 950 000	1%
NFD 2421.72 Forsknings-/utviklingskontrakter	IFU	313 854 566	5%
NFD 2421.78 Adm. støtte for distriktsrettede såkornfond	Tilskudd	4 200 000	0%
NFD 928.74 Tilskudd til marin bioteknologi	Tilskudd	1 950 000	0%
NFD 2421.73 Tilskudd til kraftintensiv industri	Tilskudd	3 000 000	0%
NFD - Sum risikolån, tilskudd og programmer		1 221 123 350	18%
KMD 551.60 Tilskudd til fylkeskommuner for regional utvikling	Risikolån	277 191 985	4%
KMD 551.60 Tilskudd til fylkeskommuner for regional utvikling	Garanti	8 050 000	0%
KMD 551.60 Tilskudd til fylkeskommuner for regional utvikling	Tilskudd	538 710 163	8%
KMD 551.60 Tilskudd til fylkeskommuner for regional utvikling	Tilskudd sentralt	1 000 000	0%
KMD 552.72 Nasjonale tiltak for regional utvikling	Tilskudd	154 257 669	2%
KMD - Sum risikolån, tilskudd og programmer		979 209 817	15%
LMD 1150.50 BU-midler	Tilskudd sentralt	10 520 000	0%
LMD 1150.50 Bioenergiprogrammet	Tilskudd	35 797 700	1%
LMD 1149.72 Trebasert innovasjonsprogram	Tilskudd	24 079 971	0%
LMD 1149.73 Skogsflisproduksjon og biovarmeanlegg	Tilskudd	3 111 000	0%
LMD 1150.50 BU-midler	Risikolån	31 987 000	0%
LMD 1150.50 BU-midler	Tilskudd fylkesvis	478 888 325	7%
LMD 1150.50 BU-midler Bioenergi	Tilskudd fylkesvis	29 295 200	0%
LMD 1150.50 Utviklingsprogram for lokalmat og grønt reiseliv	Tilskudd	59 410 882	1%
LMD 1151.51 VSP rein	Tilskudd	9 773 000	0%
LMD - Sum Riskolån, Tilskudd og programmer		682 863 078	10%
FKD 2415.75 Marint verdiskapingsprogram	Tilskudd	31 621 600	0%
FKD 2415.50 Garantier til fiskerinæringa	Garanti	225 000 000	3%
FKD - Sum risikolån, tilskudd og programmer		256 621 600	4%
Sum risikolån, tilskudd og programmer		3 139 817 845	48%
KMD 551.61 Kompens. for økt arb.g.avg.	Tilskudd	65 881 832	1%
LMD 1150.50 BU-midler	Lånebeløp for rentestøtte	1 008 835 233	15%
UD 118.01 Nordområdetiltak drift	Tilskudd	6 500 000	0%
UD 118.70 Prosjektsamarbeid med Russland	Tilskudd	12 623 650	0%
Diverse tilskudd	Tilskudd	9 585 000	0%
Sum andre virkemidler		1 103 425 715	17%
Sum andre virkemidler		1 103 425 715	17%
Sum Totalt		6 605 019 932	100 %

BRUTTO

Bransje BRUTTO tilsagn

Budsjettpost	Virkemiddel	01-02 Jordbruk/skogbruk		A1 - Jordbruk/skogbruk		A2 - Fiske/oppdrett		B - Bergverksdrift og		C - Industri		D - Elektrisitets-, gass-,	
		Innvilget	Andel	Innvilget	Andel	Innvilget	Andel	Innvilget	Andel	Innvilget	Andel	Innvilget	Andel
NFD 2421.90 Lavrisikolån	Ordinære			29 535 000	5%	75 500 000	12%			299 566 812	49%		
NFD 2421.90 Lavrisikolån	Fiskeriformål					1 065 160 000	100%						
NFD 2421.90 Lavrisikolån	Landbruksformål			657 798 560	96%					14 470 000	2%	0	0%
Sum lavrisikolån		0	0%	687 333 560	29%	1 140 660 000	48%	0	0%	314 036 812	13%	0	0%
Sum lavrisikolån		0	0%	687 333 560	29%	1 140 660 000	48%	0	0%	314 036 812	13%	0	0%
NFD 2421.50 Innovasjon prosjekter	Innovasjonslån			5 000 000	2%	12 110 000	4%	5 000 000	2%	84 020 000	28%	5 900 000	2%
NFD 2421.50 Innovasjon prosjekter	Garanti									1 150 000	32%		
NFD 2421.50 Innovasjon prosjekter	Tilskudd					120 000	0%	1 790 000	3%	9 071 573	17%		
NFD 2421.50 Innovasjon prosjekter	Landsdekkende etablerertilskudd			650 000	0%	2 370 000	2%	2 300 000	2%	27 565 500	19%	512 000	0%
NFD 2421.76 Innovasjon prosjekter	Tilskudd - Miljøteknologi			2 230 000	1%	62 142 000	31%	1 300 000	1%	84 180 000	43%	17 091 000	9%
NFD 2421.71 Nettverk, profilering og reiseliv - programmer	Tilskudd			1 730 000	1%			400 000	0%	16 040 000	13%		
NFD 2421.72 Forsknings-/utviklingskontrakter	OFU									477 000	1%	2 500 000	3%
NFD 2421.72 Forsknings-/utviklingskontrakter	IFU					2 890 000	1%	23 170 000	7%	105 498 000	34%	2 900 000	1%
NFD 2421.78 Adm. støtte for distriktsrettede såkornfond	Tilskudd												
NFD 928.74 Tilskudd til marin bioteknologi	Tilskudd												
NFD 2421.73 Tilskudd til kraftintensiv industri	Tilskudd									3 000 000	100%		
NFD - Sum risikolån, tilskudd og programmer		0	0%	9 610 000	1%	79 632 000	7%	33 960 000	3%	331 002 073	27%	28 903 000	2%
KMD 551.60 Tilskudd til fylkeskommuner for regional utvikling	Risikolån			167 000	0%	61 909 985	22%	300 000	0%	114 905 000	41%	1 350 000	0%
KMD 551.60 Tilskudd til fylkeskommuner for regional utvikling	Garanti									5 050 000	63%		
KMD 551.60 Tilskudd til fylkeskommuner for regional utvikling	Tilskudd			11 531 000	2%	32 845 194	6%	12 400 000	2%	171 851 281	32%	1 080 000	0%
KMD 551.60 Tilskudd til fylkeskommuner for regional utvikling	Tilskudd sentralt									1 000 000	100%		
KMD 552.72 Nasjonale tiltak for regional utvikling	Tilskudd			3 790 000	2%	5 480 000	4%	3 400 000	2%	20 944 000	14%		
KMD - Sum risikolån, tilskudd og programmer		0	0%	15 488 000	2%	100 235 179	10%	16 100 000	2%	313 750 281	32%	2 430 000	0%
LMD 1150.50 BU-midler	Tilskudd sentralt			6 540 000	62%								
LMD 1150.50 Bioenergiprogrammet	Tilskudd			10 148 800	28%					2 700 000	8%	19 961 000	56%
LMD 1149.72 Trebasert innovasjonsprogram	Tilskudd			2 422 500	10%					6 519 000	27%		
LMD 1149.73 Skogsflisproduksjon og biovarmeanlegg	Tilskudd			2 225 000	72%					341 000	11%	90 000	3%
LMD 1150.50 BU-midler	Risikolån			31 487 000	98%					0	0%		
LMD 1150.50 BU-midler	Tilskudd fylkesvis	10 500	0%	415 507 749	87%	380 000	0%			23 058 000	5%		
LMD 1150.50 BU-midler Bioenergi	Tilskudd fylkesvis			17 593 200	60%					645 000	2%	10 938 000	37%
LMD 1150.50 Utviklingsprogram for lokalmat og grønt reiseliv	Tilskudd			3 452 000	6%					10 884 000	18%		
LMD 1151.51 VSP rein	Tilskudd			429 000	4%					5 315 000	54%		
LMD - Sum Riskolån, Tilskudd og programmer		10 500	0%	489 805 249	72%	380 000	0%	0	0%	49 462 000	7%	30 989 000	5%
FKD 2415.75 Marint verdiskapingsprogram	Tilskudd					4 355 000	14%			21 170 600	67%		
FKD 2415.50 Garantier til fiskerinæringa	Garanti					225 000 000	100%						
FKD - Sum risikolån, tilskudd og programmer		0	0%	0	0%	229 355 000	89%	0	0%	21 170 600	8%	0	0%
Sum risikolån, tilskudd og programmer		10 500	0%	514 903 249	16%	409 602 179	13%	50 060 000	2%	715 384 954	23%	62 322 000	2%
KMD 551.61 Kompens. for økt arb.g.avg.	Tilskudd			890 000	1%	135 000	0%	260 000	0%	22 695 095	34%	15 000	0%
LMD 1150.50 BU-midler	Lånebeløp for rentestøtte			956 228 733	95%	1 600 000	0%			33 338 500	3%		
UD 118.01 Nordområdetiltak drift	Tilskudd												
UD 118.70 Prosjektsamarbeid med Russland	Tilskudd									2 200 000	17%		
Diverse tilskudd	Tilskudd			200 000	2%	3 500 000	37%			150 000	2%		
Sum andre virkemidler		0	0%	957 318 733	87%	5 235 000	0%	260 000	0%	58 383 595	5%	15 000	0%
Sum andre virkemidler		0	0%	957 318 733	87%	5 235 000	0%	260 000	0%	58 383 595	5%	15 000	0%
Sum Totalt		10 500	0%	2 159 555 542	33%	1 555 497 179	24%	50 320 000	1%	1 087 805 361	16%	62 337 000	1%

Bransje BRUTTO tilsagn

Budsjettpost	Virkemiddel	E - Vannforsyning, avløps-		F - Bygge- og		G - Varehandel-		H - Transport og lagring		I - Overnattings- og		J - Informasjon og		
		Innvilget	Andel	Innvilget	Andel	Innvilget	Andel	Innvilget	Andel	Innvilget	Andel	Innvilget	Andel	
NFD 2421.90 Lavrisikolån	Ordinære			19 000 000	3%	2 300 000	0%	65 700 000	11%	7 240 000	1%			
NFD 2421.90 Lavrisikolån	Fiskeriformål													
NFD 2421.90 Lavrisikolån	Landbruksformål			200 000	0%	450 000	0%			5 000 000	1%			
	Sum lavrisikolån		0	19 200 000	1%	2 750 000	0%	65 700 000	3%	12 240 000	1%	0	0%	
Sum lavrisikolån			0	19 200 000	1%	2 750 000	0%	65 700 000	3%	12 240 000	1%	0	0%	
NFD 2421.50 Innovasjon prosjekter	Innovasjonslån	1 637 500	1%	2 500 000	1%	10 375 000	3%			1 500 000	1%	86 168 000	29%	
NFD 2421.50 Innovasjon prosjekter	Garanti					75 000	2%			500 000	14%	1 900 000	52%	
NFD 2421.50 Innovasjon prosjekter	Tilskudd	570 000	1%	500 000	1%	274 000	1%	760 000	1%			5 975 000	11%	
NFD 2421.50 Innovasjon prosjekter	Landsdekkende etablerertilskudd	2 550 000	2%	1 400 000	1%	8 103 000	6%	1 250 000	1%			50 638 000	35%	
NFD 2421.76 Innovasjon prosjekter	Tilskudd - Miljøteknologi	5 630 000	3%	1 950 000	1%	830 000	0%	1 900 000	1%					
NFD 2421.71 Nettverk, profilering og reiseliv - programmer	Tilskudd	1 070 000	1%	400 000	0%	786 000	1%			2 241 500	2%	2 205 000	2%	
NFD 2421.72 Forsknings-/utviklingskontrakter	OFU	155 000	0%	628 000	1%	7 000 000	9%			1 800 000	2%	36 010 000	47%	
NFD 2421.72 Forsknings-/utviklingskontrakter	IFU	5 686 000	2%			6 335 000	2%	300 000	0%			71 329 170	23%	
NFD 2421.78 Adm. støtte for distriktsrettede såkornfond	Tilskudd													
NFD 928.74 Tilskudd til marin bioteknologi	Tilskudd													
NFD 2421.73 Tilskudd til kraftintensiv industri	Tilskudd													
	NFD - Sum risikolån, tilskudd og programmer		17 298 500	1%	7 378 000	1%	33 778 000	3%	4 210 000	0%	6 041 500	0%	254 225 170	21%
KMD 551.60 Tilskudd til fylkeskommuner for regional utvikling	Risikolån			37 300 000	13%	12 000 000	4%	18 900 000	7%	2 450 000	1%	13 750 000	5%	
KMD 551.60 Tilskudd til fylkeskommuner for regional utvikling	Garanti			1 000 000	12%									
KMD 551.60 Tilskudd til fylkeskommuner for regional utvikling	Tilskudd	1 641 652	0%	16 517 500	3%	17 850 025	3%	4 405 000	1%	28 453 088	5%	48 392 365	9%	
KMD 551.60 Tilskudd til fylkeskommuner for regional utvikling	Tilskudd sentralt													
KMD 552.72 Nasjonale tiltak for regional utvikling	Tilskudd	150 000	0%	1 637 000	1%	1 170 000	1%	800 000	1%	1 865 000	1%	3 729 000	2%	
	KMD - Sum risikolån, tilskudd og programmer		1 791 652	0%	56 454 500	6%	31 020 025	3%	24 105 000	2%	32 768 088	3%	65 871 365	7%
LMD 1150.50 BU-midler	Tilskudd sentralt													
LMD 1150.50 Bioenergiprogrammet	Tilskudd	400 000	1%			832 600	2%							
LMD 1149.72 Trebasert innovasjonsprogram	Tilskudd			2 887 000	12%	1 450 000	6%			300 000	1%			
LMD 1149.73 Skogsflisproduksjon og biovarmeanlegg	Tilskudd			25 000	1%	190 000	6%							
LMD 1150.50 BU-midler	Risikolån													
LMD 1150.50 BU-midler	Tilskudd fylkesvis			834 000	0%	2 909 000	1%	150 000	0%	3 848 050	1%	230 000	0%	
LMD 1150.50 BU-midler Bioenergi	Tilskudd fylkesvis													
LMD 1150.50 Utviklingsprogram for lokalmat og grønt reiseliv	Tilskudd					5 620 000	9%			1 405 000	2%			
LMD 1151.51 VSP rein	Tilskudd													
	LMD - Sum Riskolån, Tilskudd og programmer		400 000	0%	3 746 000	1%	11 001 600	2%	150 000	0%	5 553 050	1%	230 000	0%
FKD 2415.75 Marint verdiskapingsprogram	Tilskudd					3 511 000	11%							
FKD 2415.50 Garantier til fiskerinæringa	Garanti													
	FKD - Sum risikolån, tilskudd og programmer		0	0%	0	0%	3 511 000	1%	0	0%	0	0%	0	0%
	Sum risikolån, tilskudd og programmer		19 490 152	1%	67 578 500	2%	79 310 625	3%	28 465 000	1%	44 362 638	1%	320 326 535	10%
KMD 551.61 Kompens. for økt arb.g.avg.	Tilskudd			927 000	1%	1 081 000	2%	750 000	1%	581 500	1%	4 713 000	7%	
LMD 1150.50 BU-midler	Lånebeløp for rentestøtte					5 050 000	1%			892 000	0%			
UD 118.01 Nordområdetiltak drift	Tilskudd													
UD 118.70 Prosjektsamarbeid med Russland	Tilskudd							4 450 000	35%					
Diverse tilskudd	Tilskudd					3 395 000	35%							
	Sum andre virkemidler		0	0%	927 000	0%	9 526 000	1%	5 200 000	0%	1 473 500	0%	4 713 000	0%
Sum andre virkemidler			0	0%	927 000	0%	9 526 000	1%	5 200 000	0%	1 473 500	0%	4 713 000	0%
Sum Totalt			19 490 152	0%	87 705 500	1%	91 586 625	1%	99 365 000	2%	58 076 138	1%	325 039 535	5%

Bransje BRUTTO tilsagn

Budsjettpost	Virkemiddel	K - Finansierings- og		L - Omsetning og drift av		M - Faglig, vitenskapelig		N - Forretningsmessig		O - Offentlig		P - Undervisning	
		Innvilget	Andel	Innvilget	Andel	Innvilget	Andel	Innvilget	Andel	Innvilget	Andel	Innvilget	Andel
NFD 2421.90 Lavrisikolån	Ordinære			93 050 000	15%			19 525 000	3%				
NFD 2421.90 Lavrisikolån	Fiskeriformål												
NFD 2421.90 Lavrisikolån	Landbruksformål							3 640 000	1%				
Sum lavrisikolån		0	0%	93 050 000	4%	0	0%	23 165 000	1%	0	0%	0	0%
Sum lavrisikolån		0	0%	93 050 000	4%	0	0%	23 165 000	1%	0	0%	0	0%
NFD 2421.50 Innovasjon prosjekter	Innovasjonslån					72 050 000	24%	5 300 000	2%			3 000 000	1%
NFD 2421.50 Innovasjon prosjekter	Garanti												
NFD 2421.50 Innovasjon prosjekter	Tilskudd	200 000	0%			12 037 500	23%	2 989 000	6%	2 895 000	6%	271 000	1%
NFD 2421.50 Innovasjon prosjekter	Landsdekkende etablerertilskudd			850 000	1%	24 942 716	17%	3 800 000	3%	55 000	0%	975 000	1%
NFD 2421.76 Innovasjon prosjekter	Tilskudd - Miljøteknologi					10 030 000	5%	4 200 000	2%				
NFD 2421.71 Nettverk, profilering og reiseliv - programmer	Tilskudd			260 000	0%	47 754 772	38%	11 611 723	9%	250 000	0%	1 683 000	1%
NFD 2421.72 Forsknings-/utviklingskontrakter	OFU					13 300 000	17%	1 120 000	1%	3 660 000	5%	580 000	1%
NFD 2421.72 Forsknings-/utviklingskontrakter	IFU					71 637 000	23%	4 200 000	1%			1 400 000	0%
NFD 2421.78 Adm. støtte for distriktsrettede såkornfond	Tilskudd	4 200 000	100%										
NFD 928.74 Tilskudd til marin bioteknologi	Tilskudd					1 700 000	87%						
NFD 2421.73 Tilskudd til kraftintensiv industri	Tilskudd												
NFD - Sum risikolån, tilskudd og programmer		4 400 000	0%	1 110 000	0%	253 451 988	21%	33 220 723	3%	6 860 000	1%	7 909 000	1%
KMD 551.60 Tilskudd til fylkeskommuner for regional utvikling	Risikolån	2 500 000	1%	4 100 000	1%	1 110 000	0%	3 600 000	1%				
KMD 551.60 Tilskudd til fylkeskommuner for regional utvikling	Garanti					2 000 000	25%						
KMD 551.60 Tilskudd til fylkeskommuner for regional utvikling	Tilskudd	940 000	0%	11 757 500	2%	74 706 802	14%	49 958 560	9%	4 103 000	1%	8 061 420	1%
KMD 551.60 Tilskudd til fylkeskommuner for regional utvikling	Tilskudd sentralt												
KMD 552.72 Nasjonale tiltak for regional utvikling	Tilskudd			1 073 500	1%	48 811 896	32%	16 442 911	11%	2 489 500	2%	9 129 000	6%
KMD - Sum risikolån, tilskudd og programmer		3 440 000	0%	16 931 000	2%	126 628 698	13%	70 001 471	7%	6 592 500	1%	17 190 420	2%
LMD 1150.50 BU-midler	Tilskudd sentralt					2 150 000	20%						
LMD 1150.50 Bioenergiprogrammet	Tilskudd			1 200 300	3%	420 000	1%			85 000	0%		
LMD 1149.72 Trebasert innovasjonsprogram	Tilskudd			2 800 000	12%	2 964 471	12%	925 000	4%	2 812 000	12%		
LMD 1149.73 Skogsflisproduksjon og biovarmeanlegg	Tilskudd					240 000	8%						
LMD 1150.50 BU-midler	Risikolån												
LMD 1150.50 BU-midler	Tilskudd fylkesvis			1 179 000	0%	6 792 600	1%	11 795 614	2%	1 292 512	0%	1 156 000	0%
LMD 1150.50 BU-midler Bioenergi	Tilskudd fylkesvis			119 000	0%								
LMD 1150.50 Utviklingsprogram for lokalmat og grønt reiseliv	Tilskudd					207 600	0%	6 532 282	11%			9 900 000	17%
LMD 1151.51 VSP rein	Tilskudd					280 000	3%	1 517 000	16%	1 489 000	15%	350 000	4%
LMD - Sum Riskolån, Tilskudd og programmer		0	0%	5 298 300	1%	13 054 671	2%	20 769 896	3%	5 678 512	1%	11 406 000	2%
FKD 2415.75 Marint verdiskapingsprogram	Tilskudd											200 000	1%
FKD 2415.50 Garantier til fiskerinæringa	Garanti												
FKD - Sum risikolån, tilskudd og programmer		0	0%	0	0%	0	0%	0	0%	0	0%	200 000	0%
Sum risikolån, tilskudd og programmer		7 840 000	0%	23 339 300	1%	393 135 357	13%	123 992 090	4%	19 131 012	1%	36 705 420	1%
KMD 551.61 Kompens. for økt arb.g.avg.	Tilskudd	350 000	1%	1 423 000	2%	13 690 438	21%	10 990 000	17%	813 560	1%	440 000	1%
LMD 1150.50 BU-midler	Lånebeløp for rentestøtte			750 000	0%	670 000	0%	4 715 000	0%				
UD 118.01 Nordområdetiltak drift	Tilskudd									6 500 000	100%		
UD 118.70 Prosjektsamarbeid med Russland	Tilskudd					4 023 650	32%	150 000	1%			1 800 000	14%
Diverse tilskudd	Tilskudd					1 640 000	17%						
Sum andre virkemidler		350 000	0%	2 173 000	0%	20 024 088	2%	15 855 000	1%	7 313 560	1%	2 240 000	0%
Sum andre virkemidler		350 000	0%	2 173 000	0%	20 024 088	2%	15 855 000	1%	7 313 560	1%	2 240 000	0%
Sum Totalt		8 190 000	0%	118 562 300	2%	413 159 445	6%	163 012 090	2%	26 444 572	0%	38 945 420	1%

Bransje BRUTTO tilsagn

Budsjettpost	Virkemiddel	Q - Helse- og		R - Kulturell virksomhet,		S - Annen tjenesteyting		U - Internasjonale		Uspesifisert		X - Uspesifisert		Totalt
		Innvilget	Andel	Innvilget	Andel	Innvilget	Andel	Innvilget	Andel	Innvilget	Andel	Innvilget	Andel	
NFD 2421.90 Lavrisikolån	Ordinære													611 416 812
NFD 2421.90 Lavrisikolån	Fiskeriformål													1 065 160 000
NFD 2421.90 Lavrisikolån	Landbruksformål	3 041 000	0%			600 000	0%							685 199 560
Sum lavrisikolån		3 041 000	0%	0	0%	600 000	0%	0	0%	0	0%	0	0%	2 361 776 372
Sum lavrisikolån		3 041 000	0%	0	0%	600 000	0%	0	0%	0	0%	0	0%	2 361 776 372
NFD 2421.50 Innovasjon prosjekter	Innovasjonslån			2 300 000	1%									296 860 500
NFD 2421.50 Innovasjon prosjekter	Garanti					0	0%							3 625 000
NFD 2421.50 Innovasjon prosjekter	Tilskudd	800 000	2%			2 415 000	5%	175 000	0%	1 100 000	2%	10 222 000	20%	52 165 073
NFD 2421.50 Innovasjon prosjekter	Landsdekkende etablerertilskudd	3 540 000	2%	1 250 000	1%	100 000	0%					13 800 000	9%	146 651 216
NFD 2421.76 Innovasjon prosjekter	Tilskudd - Miljøteknologi											6 100 000	3%	197 583 000
NFD 2421.71 Nettverk, profilering og reiseliv - programmer	Tilskudd	2 417 000	2%	589 000	0%	7 831 000	6%					27 015 000	22%	124 283 995
NFD 2421.72 Forsknings-/utviklingskontrakter	OFU	2 220 000	3%			500 000	1%					7 000 000	9%	76 950 000
NFD 2421.72 Forsknings-/utviklingskontrakter	IFU	3 305 000	1%			139 396	0%			465 000	0%	14 600 000	5%	313 854 566
NFD 2421.78 Adm. støtte for distriktsrettede såkornfond	Tilskudd													4 200 000
NFD 928.74 Tilskudd til marin bioteknologi	Tilskudd											250 000	13%	1 950 000
NFD 2421.73 Tilskudd til kraftintensiv industri	Tilskudd													3 000 000
NFD - Sum risikolån, tilskudd og programmer		12 282 000	1%	4 139 000	0%	10 985 396	1%	175 000	0%	1 565 000	0%	78 987 000	6%	1 221 123 350
KMD 551.60 Tilskudd til fylkeskommuner for regional utvikling	Risikolån			2 850 000	1%									277 191 985
KMD 551.60 Tilskudd til fylkeskommuner for regional utvikling	Garanti													8 050 000
KMD 551.60 Tilskudd til fylkeskommuner for regional utvikling	Tilskudd	3 690 000	1%	11 758 626	2%	6 071 850	1%	175 000	0%	1 115 000	0%	19 405 300	4%	538 710 163
KMD 551.60 Tilskudd til fylkeskommuner for regional utvikling	Tilskudd sentralt													1 000 000
KMD 552.72 Nasjonale tiltak for regional utvikling	Tilskudd	815 000	1%	2 810 362	2%	1 195 000	1%					28 525 500	18%	154 257 669
KMD - Sum risikolån, tilskudd og programmer		4 505 000	0%	17 418 988	2%	7 266 850	1%	175 000	0%	1 115 000	0%	47 930 800	5%	979 209 817
LMD 1150.50 BU-midler	Tilskudd sentralt	1 330 000	13%									500 000	5%	10 520 000
LMD 1150.50 Bioenergiprogrammet	Tilskudd			50 000	0%									35 797 700
LMD 1149.72 Trebasert innovasjonsprogram	Tilskudd	1 000 000	4%											24 079 971
LMD 1149.73 Skogsflisproduksjon og biovarmeanlegg	Tilskudd													3 111 000
LMD 1150.50 BU-midler	Risikolån	500 000	2%											31 987 000
LMD 1150.50 BU-midler	Tilskudd fylkesvis	3 870 300	1%	1 170 000	0%	3 333 000	1%					1 372 000	0%	478 888 325
LMD 1150.50 BU-midler Bioenergi	Tilskudd fylkesvis													29 295 200
LMD 1150.50 Utviklingsprogram for lokalmat og grønt reiseliv	Tilskudd					1 750 000	3%					19 660 000	33%	59 410 882
LMD 1151.51 VSP rein	Tilskudd			293 000	3%							100 000	1%	9 773 000
LMD - Sum Riskolån, Tilskudd og programmer		6 700 300	1%	1 513 000	0%	5 083 000	1%	0	0%	0	0%	21 632 000	3%	682 863 078
FKD 2415.75 Marint verdiskapingsprogram	Tilskudd			350 000	1%							2 035 000	6%	31 621 600
FKD 2415.50 Garantier til fiskerinæringa	Garanti													225 000 000
FKD - Sum risikolån, tilskudd og programmer		0	0%	350 000	0%	0	0%	0	0%	0	0%	2 035 000	1%	256 621 600
Sum risikolån, tilskudd og programmer		23 487 300	1%	23 420 988	1%	23 335 246	1%	350 000	0%	2 680 000	0%	150 584 800	5%	3 139 817 845
KMD 551.61 Kompens. for økt arb.g.avg.	Tilskudd	100 000	0%	1 592 000	2%	4 235 239	6%					200 000	0%	65 881 832
LMD 1150.50 BU-midler	Lånebeløp for rentestøtte	5 041 000	0%			550 000	0%							1 008 835 233
UD 118.01 Nordområdetiltak drift	Tilskudd													6 500 000
UD 118.70 Prosjektsamarbeid med Russland	Tilskudd													12 623 650
Diverse tilskudd	Tilskudd									100 000	1%	600 000	6%	9 585 000
Sum andre virkemidler		5 141 000	0%	1 592 000	0%	4 785 239	0%	0	0%	100 000	0%	800 000	0%	1 103 425 715
Sum andre virkemidler		5 141 000	0%	1 592 000	0%	4 785 239	0%	0	0%	100 000	0%	800 000	0%	1 103 425 715
Sum Totalt		31 669 300	0%	25 012 988	0%	28 720 485	0%	350 000	0%	2 780 000	0%	151 384 800	2%	6 605 019 932

Geografi BRUTTO tilsagn

Budsjettpost	Virkemiddel	01 Østfold		02 Akershus		03 Oslo		04 Hedmark		05 Oppland		06 Buskerud	
		Innvilget	Andel	Innvilget	Andel	Innvilget	Andel	Innvilget	Andel	Innvilget	Andel	Innvilget	Andel
NFD 2421.90 Lavrisikolån	Ordinære	3 000 000	0%	3 000 000	0%	1 000 000	0%	11 900 000	2%	5 650 000	1%	7 000 000	1%
NFD 2421.90 Lavrisikolån	Fiskeriformål	3 985 000	0%										
NFD 2421.90 Lavrisikolån	Landbruksformål	39 675 000	6%	8 740 000	1%			135 173 500	20%	23 896 000	3%	12 700 000	2%
Sum lavrisikolån		46 660 000	2%	11 740 000	0%	1 000 000	0%	147 073 500	6%	29 546 000	1%	19 700 000	1%
Sum lavrisikolån		46 660 000	2%	11 740 000	0%	1 000 000	0%	147 073 500	6%	29 546 000	1%	19 700 000	1%
NFD 2421.50 Innovasjon prosjekter	Innovasjonslån	9 700 000	3%	86 400 000	29%	30 125 000	10%	6 500 000	2%	19 000 000	6%	6 900 000	2%
NFD 2421.50 Innovasjon prosjekter	Garanti							225 000	6%			1 000 000	28%
NFD 2421.50 Innovasjon prosjekter	Tilskudd	1 000 000	2%	850 000	2%	6 514 000	12%	1 300 000	2%	1 980 000	4%	2 500 000	5%
NFD 2421.50 Innovasjon prosjekter	Landsdekkende etablerertilskudd	1 200 000	1%	8 735 000	6%	36 197 000	25%			1 374 000	1%	6 661 000	5%
NFD 2421.76 Innovasjon prosjekter	Tilskudd - Miljøteknologi			3 850 000	2%	2 080 000	1%	4 230 000	2%			18 350 000	9%
NFD 2421.71 Nettverk, profilering og reiseliv - programmer	Tilskudd	7 837 500	6%	5 440 000	4%	13 252 500	11%	3 295 772	3%	1 842 000	1%	9 109 000	7%
NFD 2421.72 Forsknings-/utviklingskontrakter	OFU	300 000	0%	5 900 000	8%	18 600 000	24%			1 145 000	1%	1 100 000	1%
NFD 2421.72 Forsknings-/utviklingskontrakter	IFU	7 350 000	2%	24 590 000	8%	17 830 000	6%	2 326 170	1%	19 199 000	6%	10 165 000	3%
NFD 2421.78 Adm. støtte for distriktsrettede såkornfond	Tilskudd												
NFD 928.74 Tilskudd til marin bioteknologi	Tilskudd												
NFD 2421.73 Tilskudd til kraftintensiv industri	Tilskudd	375 000	13%			375 000	13%	375 000	13%	375 000	13%		
NFD - Sum risikolån, tilskudd og programmer		27 762 500	2%	135 765 000	11%	124 973 500	10%	18 251 942	1%	44 915 000	4%	55 785 000	5%
KMD 551.60 Tilskudd til fylkeskommuner for regional utvikling	Risikolån							11 925 000	4%	4 200 000	2%	150 000	0%
KMD 551.60 Tilskudd til fylkeskommuner for regional utvikling	Garanti							750 000	9%				
KMD 551.60 Tilskudd til fylkeskommuner for regional utvikling	Tilskudd	4 870 000	1%	600 000	0%	1 725 000	0%	31 919 230	6%	34 104 010	6%	10 608 184	2%
KMD 551.60 Tilskudd til fylkeskommuner for regional utvikling	Tilskudd sentralt							1 000 000	100%				
KMD 552.72 Nasjonale tiltak for regional utvikling	Tilskudd	3 765 000	2%	5 342 000	3%			1 079 500	1%	10 000 000	6%	2 302 000	1%
KMD - Sum risikolån, tilskudd og programmer		8 635 000	1%	5 942 000	1%	1 725 000	0%	46 673 730	5%	48 304 010	5%	13 060 184	1%
LMD 1150.50 BU-midler	Tilskudd sentralt					690 000	7%	2 000 000	19%				
LMD 1150.50 Bioenergiprogrammet	Tilskudd	1 000 000	3%	120 000	0%			6 203 000	17%	7 358 000	21%	3 355 700	9%
LMD 1149.72 Trebasert innovasjonsprogram	Tilskudd	1 350 000	6%	2 600 000	11%	510 000	2%	2 630 000	11%	1 600 000	7%	1 140 000	5%
LMD 1149.73 Skogsflisproduksjon og biovarmeanlegg	Tilskudd			265 000	9%					1 915 000	62%	90 000	3%
LMD 1150.50 BU-midler	Risikolån	850 000	3%					6 363 000	20%			800 000	3%
LMD 1150.50 BU-midler	Tilskudd fylkesvis	18 011 124	4%	16 436 000	3%	272 000	0%	37 208 850	8%	23 808 700	5%	22 996 000	5%
LMD 1150.50 BU-midler Bioenergi	Tilskudd fylkesvis	3 792 000	13%	1 400 000	5%			4 736 000	16%	2 652 000	9%	3 541 900	12%
LMD 1150.50 Utviklingsprogram for lokalmat og grønt reiseliv	Tilskudd	2 000 000	3%			2 249 000	4%			5 077 000	9%	3 625 000	6%
LMD 1151.51 VSP rein	Tilskudd												
LMD - Sum Riskolån, Tilskudd og programmer		27 003 124	4%	20 821 000	3%	3 721 000	1%	59 140 850	9%	42 410 700	6%	35 548 600	5%
FKD 2415.75 Marint verdiskapingsprogram	Tilskudd												
FKD 2415.50 Garantier til fiskerinæringa	Garanti												
FKD - Sum risikolån, tilskudd og programmer		0	0%	0	0%	0	0%	0	0%	0	0%	0	0%
Sum risikolån, tilskudd og programmer		63 400 624	2%	162 528 000	5%	130 419 500	4%	124 066 522	4%	135 629 710	4%	104 393 784	3%
KMD 551.61 Kompens. for økt arb.g.avg.	Tilskudd							16 252 852	25%	6 517 326	10%		
LMD 1150.50 BU-midler	Lånebeløp for rentestøtte	41 350 000	4%	25 510 000	3%			98 586 000	10%	43 880 500	4%	41 200 000	4%
UD 118.01 Nordområdetiltak drift	Tilskudd												
UD 118.70 Prosjektsamarbeid med Russland	Tilskudd					533 650	4%						
Diverse tilskudd	Tilskudd							750 000	8%				
Sum andre virkemidler		41 350 000	4%	25 510 000	2%	533 650	0%	115 588 852	10%	50 397 826	5%	41 200 000	4%
Sum andre virkemidler		41 350 000	4%	25 510 000	2%	533 650	0%	115 588 852	10%	50 397 826	5%	41 200 000	4%
Sum Totalt		151 410 624	2 %	199 778 000	3 %	131 953 150	2 %	386 728 874	6 %	215 573 536	3 %	165 293 784	3 %

Geografi BRUTTO tilsagn

Budsjettpost	Virkemiddel	07 Vestfold		08 Telemark		09 Aust-Agder		10 Vest-Agder		11 Rogaland		12 Hordaland	
		Innvilget	Andel	Innvilget	Andel	Innvilget	Andel	Innvilget	Andel	Innvilget	Andel	Innvilget	Andel
NFD 2421.90 Lavrisikolån	Ordinære			3 300 000	1%					30 000 000	5%	88 000 000	14%
NFD 2421.90 Lavrisikolån	Fiskeriformål	4 250 000	0%					18 200 000	2%	4 100 000	0%	98 250 000	9%
NFD 2421.90 Lavrisikolån	Landbruksformål	24 230 000	4%	8 645 000	1%	17 163 000	3%	24 900 000	4%	68 950 000	10%	24 030 000	4%
	Sum lavrisikolån	28 480 000	1%	11 945 000	1%	17 163 000	1%	43 100 000	2%	103 050 000	4%	210 280 000	9%
Sum lavrisikolån		28 480 000	1%	11 945 000	1%	17 163 000	1%	43 100 000	2%	103 050 000	4%	210 280 000	9%
NFD 2421.50 Innovasjon prosjekter	Innovasjonslån	8 300 000	3%	21 700 000	7%			17 300 000	6%	32 680 000	11%	9 250 000	3%
NFD 2421.50 Innovasjon prosjekter	Garanti									1 000 000	28%	500 000	14%
NFD 2421.50 Innovasjon prosjekter	Tilskudd	3 655 000	7%	500 000	1%	1 000 000	2%	1 237 500	2%	2 075 000	4%	5 375 000	10%
NFD 2421.50 Innovasjon prosjekter	Landsdekkende etablerertilskudd	6 395 000	4%	4 606 160	3%	2 050 000	1%	6 345 000	4%	28 380 000	19%	9 260 000	6%
NFD 2421.76 Innovasjon prosjekter	Tilskudd - Miljøteknologi			37 660 000	19%	3 300 000	2%	24 250 000	12%	14 000 000	7%	18 850 000	10%
NFD 2421.71 Nettverk, profilering og reiseliv - programmer	Tilskudd	7 395 000	6%	2 204 500	2%	1 447 500	1%	14 939 223	12%	4 068 000	3%	16 333 000	13%
NFD 2421.72 Forsknings-/utviklingskontrakter	OFU			3 300 000	4%	5 650 000	7%	490 000	1%	14 800 000	19%	1 900 000	2%
NFD 2421.72 Forsknings-/utviklingskontrakter	IFU	20 280 000	6%	13 477 000	4%	15 610 000	5%	23 830 000	8%	49 726 000	16%	35 839 396	11%
NFD 2421.78 Adm. støtte for distriktsrettede såkornfond	Tilskudd												
NFD 928.74 Tilskudd til marin bioteknologi	Tilskudd									1 500 000	77%		
NFD 2421.73 Tilskudd til kraftintensiv industri	Tilskudd	750 000	25%										
	NFD - Sum risikolån, tilskudd og programmer	46 775 000	4%	83 447 660	7%	29 057 500	2%	88 391 723	7%	148 229 000	12%	97 307 396	8%
KMD 551.60 Tilskudd til fylkeskommuner for regional utvikling	Risikolån			9 750 000	4%	1 500 000	1%					330 000	0%
KMD 551.60 Tilskudd til fylkeskommuner for regional utvikling	Garanti					1 000 000	12%						
KMD 551.60 Tilskudd til fylkeskommuner for regional utvikling	Tilskudd	3 500 000	1%	9 858 400	2%	7 735 000	1%	7 772 500	1%	6 535 000	1%	33 996 000	6%
KMD 551.60 Tilskudd til fylkeskommuner for regional utvikling	Tilskudd sentralt												
KMD 552.72 Nasjonale tiltak for regional utvikling	Tilskudd	2 000 000	1%	2 000 000	1%	1 525 000	1%	8 000 000	5%	6 344 000	4%	10 941 881	7%
	KMD - Sum risikolån, tilskudd og programmer	5 500 000	1%	21 608 400	2%	11 760 000	1%	15 772 500	2%	12 879 000	1%	45 267 881	5%
LMD 1150.50 BU-midler	Tilskudd sentralt									560 000	5%	750 000	7%
LMD 1150.50 Bioenergiprogrammet	Tilskudd	340 000	1%	2 857 000	8%	356 000	1%			5 565 000	16%	942 000	3%
LMD 1149.72 Trebasert innovasjonsprogram	Tilskudd	810 000	3%	1 609 471	7%	750 000	3%	2 650 000	11%	949 000	4%	3 225 000	13%
LMD 1149.73 Skogsflisproduksjon og biovarmeanlegg	Tilskudd											96 000	3%
LMD 1150.50 BU-midler	Risikolån			0	0%			1 500 000	5%	475 000	1%	1 150 000	4%
LMD 1150.50 BU-midler	Tilskudd fylkesvis	14 020 000	3%	20 525 000	4%	13 625 500	3%	14 927 000	3%	40 355 500	8%	31 635 230	7%
LMD 1150.50 BU-midler Bioenergi	Tilskudd fylkesvis	979 300	3%	1 196 000	4%	585 000	2%	404 000	1%	1 348 000	5%		
LMD 1150.50 Utviklingsprogram for lokalmat og grønt reiseliv	Tilskudd	1 800 000	3%	100 000	0%	650 000	1%	300 000	1%	700 000	1%	760 000	1%
LMD 1151.51 VSP rein	Tilskudd												
	LMD - Sum Riskolån, Tilskudd og programmer	17 949 300	3%	26 287 471	4%	15 966 500	2%	19 781 000	3%	49 952 500	7%	38 558 230	6%
FKD 2415.75 Marint verdiskapingsprogram	Tilskudd							100 000	0%	1 000 000	3%	1 050 000	3%
FKD 2415.50 Garantier til fiskerinæringa	Garanti												
	FKD - Sum risikolån, tilskudd og programmer	0	0%	0	0%	0	0%	100 000	0%	1 000 000	0%	1 050 000	0%
	Sum risikolån, tilskudd og programmer	70 224 300	2%	131 343 531	4%	56 784 000	2%	124 045 223	4%	212 060 500	7%	182 183 507	6%
KMD 551.61 Kompens. for økt arb.g.avg.	Tilskudd			3 223 060	5%								
LMD 1150.50 BU-midler	Lånebeløp for rentestøtte	26 330 000	3%	35 567 333	4%	22 400 000	2%	33 400 000	3%	102 754 000	10%	43 020 000	4%
UD 118.01 Nordområdetiltak drift	Tilskudd												
UD 118.70 Prosjektsamarbeid med Russland	Tilskudd			4 875 000	39%								
Diverse tilskudd	Tilskudd											400 000	4%
	Sum andre virkemidler	26 330 000	2%	43 665 393	4%	22 400 000	2%	33 400 000	3%	102 754 000	9%	43 420 000	4%
Sum andre virkemidler		26 330 000	2%	43 665 393	4%	22 400 000	2%	33 400 000	3%	102 754 000	9%	43 420 000	4%
Sum Totalt		125 034 300	2 %	186 953 924	3 %	96 347 000	1 %	200 545 223	3 %	417 864 500	6 %	435 883 507	7 %

Geografi BRUTTO tilsagn

Budsjettpost	Virkemiddel	14 Sogn Og Fjordane		15 Møre Og Romsdal		16 Sør-Trøndelag		17 Nord-Trøndelag		18 Nordland		19 Troms	
		Innvilget	Andel	Innvilget	Andel	Innvilget	Andel	Innvilget	Andel	Innvilget	Andel	Innvilget	Andel
NFD 2421.90 Lavrisikolån	Ordinære	47 850 000	8%	258 891 812	42%	36 800 000	6%	13 860 000	2%	22 200 000	4%	14 300 000	2%
NFD 2421.90 Lavrisikolån	Fiskeriformål	182 200 000	17%	304 250 000	29%	11 930 000	1%			188 365 000	18%	127 640 000	12%
NFD 2421.90 Lavrisikolån	Landbruksformål	4 950 000	1%	43 611 060	6%	45 095 000	7%	89 968 000	13%	16 327 000	2%	60 245 000	9%
	Sum lavrisikolån	235 000 000	10%	606 752 872	26%	93 825 000	4%	103 828 000	4%	226 892 000	10%	202 185 000	9%
Sum lavrisikolån		235 000 000	10%	606 752 872	26%	93 825 000	4%	103 828 000	4%	226 892 000	10%	202 185 000	9%
NFD 2421.50 Innovasjon prosjekter	Innovasjonslån			30 750 000	10%	10 687 500	4%	518 000	0%			4 650 000	2%
NFD 2421.50 Innovasjon prosjekter	Garanti					900 000	25%						
NFD 2421.50 Innovasjon prosjekter	Tilskudd			6 096 573	12%	1 755 000	3%	950 000	2%				
NFD 2421.50 Innovasjon prosjekter	Landsdekkende etablerertilskudd	300 000	0%	5 505 000	4%	9 335 556	6%	1 150 000	1%	2 112 000	1%	1 775 500	1%
NFD 2421.76 Innovasjon prosjekter	Tilskudd - Miljøteknologi	2 730 000	1%	17 643 000	9%	38 500 000	19%			1 160 000	1%	1 100 000	1%
NFD 2421.71 Nettverk, profilering og reiseliv - programmer	Tilskudd	150 000	0%	13 375 000	11%	4 400 000	4%	750 000	1%			575 000	0%
NFD 2421.72 Forsknings-/utviklingskontrakter	OFU	250 000	0%	300 000	0%	4 860 000	6%	1 355 000	2%	3 927 000	5%	6 073 000	8%
NFD 2421.72 Forsknings-/utviklingskontrakter	IFU	7 054 000	2%	15 660 000	5%	25 600 000	8%	5 775 000	2%	2 000 000	1%	2 790 000	1%
NFD 2421.78 Adm. støtte for distriktsrettede såkornfond	Tilskudd	1 050 000	25%					1 050 000	25%	1 050 000	25%	1 050 000	25%
NFD 928.74 Tilskudd til marin bioteknologi	Tilskudd											200 000	10%
NFD 2421.73 Tilskudd til kraftintensiv industri	Tilskudd			375 000	13%							375 000	13%
	NFD - Sum risikolån, tilskudd og programmer	11 534 000	1%	89 704 573	7%	96 038 056	8%	11 548 000	1%	10 249 000	1%	18 588 500	2%
KMD 551.60 Tilskudd til fylkeskommuner for regional utvikling	Risikolån	27 000 000	10%	54 550 000	20%	53 950 000	19%	29 300 000	11%	19 800 000	7%	33 616 985	12%
KMD 551.60 Tilskudd til fylkeskommuner for regional utvikling	Garanti	3 300 000	41%									3 000 000	37%
KMD 551.60 Tilskudd til fylkeskommuner for regional utvikling	Tilskudd	38 836 400	7%	53 473 952	10%	38 428 350	7%	41 140 934	8%	91 957 776	17%	54 979 800	10%
KMD 551.60 Tilskudd til fylkeskommuner for regional utvikling	Tilskudd sentralt												
KMD 552.72 Nasjonale tiltak for regional utvikling	Tilskudd	3 190 000	2%	10 303 862	7%	5 475 000	4%	4 620 500	3%	17 500 396	11%	21 602 500	14%
	KMD - Sum risikolån, tilskudd og programmer	72 326 400	7%	118 327 814	12%	97 853 350	10%	75 061 434	8%	129 258 172	13%	113 199 285	12%
LMD 1150.50 BU-midler	Tilskudd sentralt											700 000	7%
LMD 1150.50 Bioenergiprogrammet	Tilskudd	50 000	0%	974 000	3%	3 542 000	10%	2 570 000	7%			480 000	1%
LMD 1149.72 Trebasert innovasjonsprogram	Tilskudd	302 000	1%	250 000	1%	1 150 000	5%			1 662 000	7%	100 000	0%
LMD 1149.73 Skogsflisproduksjon og biovarmeanlegg	Tilskudd					245 000	8%					500 000	16%
LMD 1150.50 BU-midler	Risikolån			14 264 000	45%			1 200 000	4%	500 000	2%	4 350 000	14%
LMD 1150.50 BU-midler	Tilskudd fylkesvis	39 591 300	8%	31 058 000	6%	38 801 595	8%	45 168 114	9%	27 985 000	6%	21 751 400	5%
LMD 1150.50 BU-midler Bioenergi	Tilskudd fylkesvis	99 000	0%	30 000	0%	1 865 000	6%	6 252 000	21%	415 000	1%		
LMD 1150.50 Utviklingsprogram for lokalmat og grønt reiseliv	Tilskudd	4 110 000	7%	207 600	0%	1 030 000	2%	1 350 000	2%			600 000	1%
LMD 1151.51 VSP rein	Tilskudd					747 000	8%	1 130 000	12%	2 690 000	28%	280 000	3%
	LMD - Sum Riskolån, Tilskudd og programmer	44 152 300	6%	46 783 600	7%	47 380 595	7%	57 670 114	8%	33 252 000	5%	28 761 400	4%
FKD 2415.75 Marint verdiskapingsprogram	Tilskudd	3 600 600	11%	4 641 000	15%							3 145 000	10%
FKD 2415.50 Garantier til fiskerinæringa	Garanti												
	FKD - Sum risikolån, tilskudd og programmer	3 600 600	1%	4 641 000	2%	0	0%	0	0%	0	0%	3 145 000	1%
Sum risikolån, tilskudd og programmer		131 613 300	4%	259 456 987	8%	241 272 001	8%	144 279 548	5%	172 759 172	6%	163 694 185	5%
KMD 551.61 Kompens. for økt arb.g.avg.	Tilskudd	7 370 000	11%	1 740 000	3%	130 239	0%			2 105 000	3%	27 993 355	42%
LMD 1150.50 BU-midler	Lånebeløp for rentestøtte	95 880 000	10%	73 117 000	7%	68 650 000	7%	119 960 100	12%	59 798 800	6%	49 330 500	5%
UD 118.01 Nordområdetiltak drift	Tilskudd												
UD 118.70 Prosjektsamarbeid med Russland	Tilskudd					715 000	6%						
Diverse tilskudd	Tilskudd											3 300 000	34%
	Sum andre virkemidler	103 250 000	9%	74 857 000	7%	69 495 239	6%	119 960 100	11%	61 903 800	6%	80 623 855	7%
Sum andre virkemidler		103 250 000	9%	74 857 000	7%	69 495 239	6%	119 960 100	11%	61 903 800	6%	80 623 855	7%
Sum Totalt		469 863 300	7 %	941 066 859	14 %	404 592 240	6 %	368 067 648	6 %	461 554 972	7 %	446 503 040	7 %

Geografi BRUTTO tilsagn

Budsjettpost	Virkemiddel	20 Finnmark		21 Svalbard		99 Flere fylker/Utland		Totalt
		Innvilget	Andel	Innvilget	Andel	Innvilget	Andel	
NFD 2421.90 Lavrisikolån	Ordinære	64 665 000	11%					611 416 812
NFD 2421.90 Lavrisikolån	Fiskeriformål	121 990 000	11%					1 065 160 000
NFD 2421.90 Lavrisikolån	Landbruksformål	36 901 000	5%					685 199 560
	Sum lavrisikolån	223 556 000	9%	0	0%	0	0%	2 361 776 372
Sum lavrisikolån		223 556 000	9%	0	0%	0	0%	2 361 776 372
NFD 2421.50 Innovasjon prosjekter	Innovasjonslån			2 400 000	1%			296 860 500
NFD 2421.50 Innovasjon prosjekter	Garanti							3 625 000
NFD 2421.50 Innovasjon prosjekter	Tilskudd					15 377 000	29%	52 165 073
NFD 2421.50 Innovasjon prosjekter	Landsdekkende etablerertilskudd	1 730 000	1%			13 540 000	9%	146 651 216
NFD 2421.76 Innovasjon prosjekter	Tilskudd - Miljøteknologi	3 780 000	2%			6 100 000	3%	197 583 000
NFD 2421.71 Nettverk, profilering og reiseliv - programmer	Tilskudd					17 870 000	14%	124 283 995
NFD 2421.72 Forsknings-/utviklingskontrakter	OFU					7 000 000	9%	76 950 000
NFD 2421.72 Forsknings-/utviklingskontrakter	IFU	153 000	0%			14 600 000	5%	313 854 566
NFD 2421.78 Adm. støtte for distriktsrettede såkornfond	Tilskudd							4 200 000
NFD 928.74 Tilskudd til marin bioteknologi	Tilskudd					250 000	13%	1 950 000
NFD 2421.73 Tilskudd til kraftintensiv industri	Tilskudd							3 000 000
	NFD - Sum risikolån, tilskudd og programmer	5 663 000	0%	2 400 000	0%	74 737 000	6%	1 221 123 350
KMD 551.60 Tilskudd til fylkeskommuner for regional utvikling	Risikolån	31 120 000	11%					277 191 985
KMD 551.60 Tilskudd til fylkeskommuner for regional utvikling	Garanti							8 050 000
KMD 551.60 Tilskudd til fylkeskommuner for regional utvikling	Tilskudd	51 801 016	10%			14 868 611	3%	538 710 163
KMD 551.60 Tilskudd til fylkeskommuner for regional utvikling	Tilskudd sentralt							1 000 000
KMD 552.72 Nasjonale tiltak for regional utvikling	Tilskudd	9 255 000	6%	7 743 030	5%	21 268 000	14%	154 257 669
	KMD - Sum risikolån, tilskudd og programmer	92 176 016	9%	7 743 030	1%	36 136 611	4%	979 209 817
LMD 1150.50 BU-midler	Tilskudd sentralt					5 820 000	55%	10 520 000
LMD 1150.50 Bioenergiprogrammet	Tilskudd					85 000	0%	35 797 700
LMD 1149.72 Trebasert innovasjonsprogram	Tilskudd	192 500	1%			600 000	2%	24 079 971
LMD 1149.73 Skogsflisproduksjon og biovarmeanlegg	Tilskudd							3 111 000
LMD 1150.50 BU-midler	Risikolån	535 000	2%					31 987 000
LMD 1150.50 BU-midler	Tilskudd fylkesvis	20 217 012	4%			495 000	0%	478 888 325
LMD 1150.50 BU-midler Bioenergi	Tilskudd fylkesvis							29 295 200
LMD 1150.50 Utviklingsprogram for lokalmat og grønt reiseliv	Tilskudd					34 852 282	59%	59 410 882
LMD 1151.51 VSP rein	Tilskudd	3 423 000	35%			1 503 000	15%	9 773 000
	LMD - Sum Riskolån, Tilskudd og programmer	24 367 512	4%	0	0%	43 355 282	6%	682 863 078
FKD 2415.75 Marint verdiskapingsprogram	Tilskudd	2 780 000	9%			15 305 000	48%	31 621 600
FKD 2415.50 Garantier til fiskerinæringa	Garanti					225 000 000	100%	225 000 000
	FKD - Sum risikolån, tilskudd og programmer	2 780 000	1%	0	0%	240 305 000	94%	256 621 600
Sum risikolån, tilskudd og programmer		124 986 528	4%	10 143 030	0%	394 533 893	13%	3 139 817 845
KMD 551.61 Kompens. for økt arb.g.avg.	Tilskudd	550 000	1%					65 881 832
LMD 1150.50 BU-midler	Lånebeløp for rentestøtte	28 101 000	3%					1 008 835 233
UD 118.01 Nordområdetiltak drift	Tilskudd					6 500 000	100%	6 500 000
UD 118.70 Prosjektsamarbeid med Russland	Tilskudd	4 700 000	37%			1 800 000	14%	12 623 650
Diverse tilskudd	Tilskudd					5 135 000	54%	9 585 000
	Sum andre virkemidler	33 351 000	3%	0	0%	13 435 000	1%	1 103 425 715
Sum andre virkemidler		33 351 000	3%	0	0%	13 435 000	1%	1 103 425 715
Sum Totalt		381 893 528	6%	10 143 030	0%	407 968 893	6%	6 605 019 932

Distriktpolitiske virkemiddelområde BRUTTO tilsagn

Budsjettpost	Virkemiddel	Sone I		Sone II		Sone III		Uspesifisert		Totalt
		Innvilget	Andel	Innvilget	Andel	Innvilget	Andel	Innvilget	Andel	
NFD 2421.90 Lavrisikolån	Ordinære	211 080 427	35%	51 000 000	8%	349 336 385	57%			611 416 812
NFD 2421.90 Lavrisikolån	Fiskeriformål	160 485 000	15%	202 550 000	19%	702 125 000	66%			1 065 160 000
NFD 2421.90 Lavrisikolån	Landbruksformål	252 717 500	37%	35 416 000	5%	397 066 060	58%			685 199 560
Sum lavrisikolån		624 282 927	26%	288 966 000	12%	1 448 527 445	61%	0	0%	2 361 776 372
Sum lavrisikolån		624 282 927	26%	288 966 000	12%	1 448 527 445	61%	0	0%	2 361 776 372
NFD 2421.50 Innovasjon prosjekter	Innovasjonslån	262 242 500	88%	16 668 000	6%	17 950 000	6%			296 860 500
NFD 2421.50 Innovasjon prosjekter	Garanti	2 975 000	82%			650 000	18%			3 625 000
NFD 2421.50 Innovasjon prosjekter	Tilskudd	27 826 073	53%	400 000	1%	4 150 000	8%	19 789 000	38%	52 165 073
NFD 2421.50 Innovasjon prosjekter	Landsdekkende etablerertilskudd	118 210 716	81%	4 190 000	3%	10 710 500	7%	13 540 000	9%	146 651 216
NFD 2421.76 Innovasjon prosjekter	Tilskudd - Miljøteknologi	109 840 000	56%	4 630 000	2%	77 013 000	39%	6 100 000	3%	197 583 000
NFD 2421.71 Nettverk, profilering og reiseliv - programmer	Tilskudd	60 265 772	48%			5 761 723	5%	58 256 500	47%	124 283 995
NFD 2421.72 Forsknings-/utviklingskontrakter	OFU	49 500 000	64%	300 000	0%	16 850 000	22%	10 300 000	13%	76 950 000
NFD 2421.72 Forsknings-/utviklingskontrakter	IFU	247 182 566	79%	8 815 000	3%	43 257 000	14%	14 600 000	5%	313 854 566
NFD 2421.78 Adm. støtte for distriktsrettede såkornfond	Tilskudd					4 200 000	100%			4 200 000
NFD 928.74 Tilskudd til marin bioteknologi	Tilskudd	1 500 000	77%			200 000	10%	250 000	13%	1 950 000
NFD 2421.73 Tilskudd til kraftintensiv industri	Tilskudd	2 250 000	75%	375 000	13%	375 000	13%			3 000 000
NFD - Sum risikolån, tilskudd og programmer		881 792 627	72%	35 378 000	3%	181 117 223	15%	122 835 500	10%	1 221 123 350
KMD 551.60 Tilskudd til fylkeskommuner for regional utvikling	Risikolån			1 500 000	1%	275 691 985	99%			277 191 985
KMD 551.60 Tilskudd til fylkeskommuner for regional utvikling	Garanti					8 050 000	100%			8 050 000
KMD 551.60 Tilskudd til fylkeskommuner for regional utvikling	Tilskudd	61 730 040	11%	13 233 000	2%	413 707 922	77%	50 039 201	9%	538 710 163
KMD 551.60 Tilskudd til fylkeskommuner for regional utvikling	Tilskudd sentralt					1 000 000	100%			1 000 000
KMD 552.72 Nasjonale tiltak for regional utvikling	Tilskudd	36 572 450	24%	850 000	1%	71 217 219	46%	45 618 000	30%	154 257 669
KMD - Sum risikolån, tilskudd og programmer		98 302 490	10%	15 583 000	2%	769 667 126	79%	95 657 201	10%	979 209 817
LMD 1150.50 BU-midler	Tilskudd sentralt	3 440 000	33%					7 080 000	67%	10 520 000
LMD 1150.50 Bioenergiprogrammet	Tilskudd	10 508 600	29%	985 000	3%	24 119 100	67%	185 000	1%	35 797 700
LMD 1149.72 Trebasert innovasjonsprogram	Tilskudd	14 274 000	59%	150 000	1%	7 125 971	30%	2 530 000	11%	24 079 971
LMD 1149.73 Skogsflisproduksjon og biovarmeanlegg	Tilskudd	1 990 000	64%			931 000	30%	190 000	6%	3 111 000
LMD 1150.50 BU-midler	Risikolån	2 825 000	9%	958 000	3%	28 204 000	88%			31 987 000
LMD 1150.50 BU-midler	Tilskudd fylkesvis	145 160 224	30%	19 011 420	4%	307 523 669	64%	7 193 012	2%	478 888 325
LMD 1150.50 BU-midler Bioenergi	Tilskudd fylkesvis	11 568 500	39%	2 209 700	8%	15 317 000	52%	200 000	1%	29 295 200
LMD 1150.50 Utviklingsprogram for lokalmat og grønt reiseliv	Tilskudd	11 601 000	20%			12 257 600	21%	35 552 282	60%	59 410 882
LMD 1151.51 VSP rein	Tilskudd					7 934 000	81%	1 839 000	19%	9 773 000
LMD - Sum Riskolån, Tilskudd og programmer		201 367 324	29%	23 314 120	3%	403 412 340	59%	54 769 294	8%	682 863 078
FKD 2415.75 Marint verdiskapingsprogram	Tilskudd	4 971 000	16%			11 345 600	36%	15 305 000	48%	31 621 600
FKD 2415.50 Garantier til fiskerinæringa	Garanti							225 000 000	100%	225 000 000
FKD - Sum risikolån, tilskudd og programmer		4 971 000	2%	0	0%	11 345 600	4%	240 305 000	94%	256 621 600
Sum risikolån, tilskudd og programmer		1 186 433 441	38%	74 275 120	2%	1 365 542 289	43%	513 566 995	16%	3 139 817 845
KMD 551.61 Kompens. for økt arb.g.avg.	Tilskudd					61 471 394	93%	4 410 438	7%	65 881 832
LMD 1150.50 BU-midler	Lånebeløp for rentestøtte	316 726 500	31%	38 190 000	4%	653 918 733	65%			1 008 835 233
UD 118.01 Nordområdetiltak drift	Tilskudd							6 500 000	100%	6 500 000
UD 118.70 Prosjektsamarbeid med Russland	Tilskudd	6 123 650	49%			4 700 000	37%	1 800 000	14%	12 623 650
Diverse tilskudd	Tilskudd	500 000	5%	100 000	1%	3 350 000	35%	5 635 000	59%	9 585 000
Sum andre virkemidler		323 350 150	29%	38 290 000	3%	723 440 127	66%	18 345 438	2%	1 103 425 715
Sum andre virkemidler		323 350 150	29%	38 290 000	3%	723 440 127	66%	18 345 438	2%	1 103 425 715
Sum Totalt		2 134 066 518	32 %	401 531 120	6 %	3 537 509 861	54 %	531 912 433	8 %	6 605 019 932

Innovasjonsnivå BRUTTO tilsagn

Budsjettpost	Virkemiddel	Innovasjon på bedriftsnivå		Innovasjon på regionalt		Innovasjon på nasjonalt		Innovasjon på		Ikke relevant		Totalt
		Innvilget	Andel	Innvilget	Andel	Innvilget	Andel	Innvilget	Andel	Innvilget	Andel	
NFD 2421.90 Lavrisikolån	Ordinære	71 630 427	12%	124 475 000	20%	131 700 000	22%	69 500 000	11%	214 111 385	35%	611 416 812
NFD 2421.90 Lavrisikolån	Fiskeriformål	355 850 000	33%	32 900 000	3%	262 600 000	25%			413 810 000	39%	1 065 160 000
NFD 2421.90 Lavrisikolån	Landbruksformål	357 673 060	52%	13 510 000	2%	3 640 000	1%			310 376 500	45%	685 199 560
Sum lavrisikolån		785 153 487	33%	170 885 000	7%	397 940 000	17%	69 500 000	3%	938 297 885	40%	2 361 776 372
Sum lavrisikolån		785 153 487	33%	170 885 000	7%	397 940 000	17%	69 500 000	3%	938 297 885	40%	2 361 776 372
NFD 2421.50 Innovasjon prosjekter	Innovasjonslån	22 985 000	8%	13 718 000	5%	29 675 000	10%	214 782 500	72%	15 700 000	5%	296 860 500
NFD 2421.50 Innovasjon prosjekter	Garanti	150 000	4%			2 325 000	64%	1 150 000	32%			3 625 000
NFD 2421.50 Innovasjon prosjekter	Tilskudd	717 000	1%	865 000	2%	7 017 000	13%	30 943 000	59%	12 623 073	24%	52 165 073
NFD 2421.50 Innovasjon prosjekter	Landsdekkende etablerertilskudd			200 000	0%	12 012 160	8%	134 439 056	92%			146 651 216
NFD 2421.76 Innovasjon prosjekter	Tilskudd - Miljøteknologi					6 390 000	3%	185 093 000	94%	6 100 000	3%	197 583 000
NFD 2421.71 Nettverk, profilering og reiseliv - programmer	Tilskudd	5 000 000	4%	8 198 223	7%	12 954 000	10%	85 467 272	69%	12 664 500	10%	124 283 995
NFD 2421.72 Forsknings-/utviklingskontrakter	OFU					13 802 000	18%	56 148 000	73%	7 000 000	9%	76 950 000
NFD 2421.72 Forsknings-/utviklingskontrakter	IFU			1 450 000	0%	11 615 170	4%	285 739 396	91%	15 050 000	5%	313 854 566
NFD 2421.78 Adm. støtte for distriktrettede såkornfond	Tilskudd									4 200 000	100%	4 200 000
NFD 928.74 Tilskudd til marin bioteknologi	Tilskudd							1 700 000	87%	250 000	13%	1 950 000
NFD 2421.73 Tilskudd til kraftintensiv industri	Tilskudd									3 000 000	100%	3 000 000
NFD - Sum risikolån, tilskudd og programmer		28 852 000	2%	24 431 223	2%	95 790 330	8%	995 462 224	82%	76 587 573	6%	1 221 123 350
KMD 551.60 Tilskudd til fylkeskommuner for regional utvikling	Risikolån	44 324 985	16%	69 427 000	25%	35 770 000	13%	85 270 000	31%	42 400 000	15%	277 191 985
KMD 551.60 Tilskudd til fylkeskommuner for regional utvikling	Garanti					2 050 000	25%	4 000 000	50%	2 000 000	25%	8 050 000
KMD 551.60 Tilskudd til fylkeskommuner for regional utvikling	Tilskudd	76 208 619	14%	106 375 986	20%	128 828 305	24%	186 595 865	35%	40 701 388	8%	538 710 163
KMD 551.60 Tilskudd til fylkeskommuner for regional utvikling	Tilskudd sentralt					1 000 000	100%					1 000 000
KMD 552.72 Nasjonale tiltak for regional utvikling	Tilskudd	10 495 530	7%	11 712 793	8%	28 860 896	19%	82 227 000	53%	20 961 450	14%	154 257 669
KMD - Sum risikolån, tilskudd og programmer		131 029 134	13%	187 515 779	19%	196 509 201	20%	358 092 865	37%	106 062 838	11%	979 209 817
LMD 1150.50 BU-midler	Tilskudd sentralt	1 530 000	15%	1 200 000	11%	4 450 000	42%	2 200 000	21%	1 140 000	11%	10 520 000
LMD 1150.50 Bioenergiprogrammet	Tilskudd	21 607 200	60%	7 066 000	20%	1 717 500	5%			5 407 000	15%	35 797 700
LMD 1149.72 Trebasert innovasjonsprogram	Tilskudd			3 815 971	16%	16 194 000	67%	3 370 000	14%	700 000	3%	24 079 971
LMD 1149.73 Skogsflisproduksjon og biovarmeanlegg	Tilskudd	1 321 000	42%	90 000	3%	485 000	16%			1 215 000	39%	3 111 000
LMD 1150.50 BU-midler	Risikolån	21 122 000	66%	850 000	3%					10 015 000	31%	31 987 000
LMD 1150.50 BU-midler	Tilskudd fylkesvis	259 568 730	54%	41 796 000	9%	14 126 500	3%	937 000	0%	162 460 095	34%	478 888 325
LMD 1150.50 BU-midler Bioenergi	Tilskudd fylkesvis	26 792 200	91%	100 000	0%					2 403 000	8%	29 295 200
LMD 1150.50 Utviklingsprogram for lokalmat og grønt reiseliv	Tilskudd	1 375 000	2%	20 974 600	35%	10 595 000	18%	700 000	1%	25 766 282	43%	59 410 882
LMD 1151.51 VSP rein	Tilskudd	1 318 000	13%	4 467 000	46%	690 000	7%	1 559 000	16%	1 739 000	18%	9 773 000
LMD - Sum Riskolån, Tilskudd og programmer		334 634 130	49%	80 359 571	12%	48 258 000	7%	8 766 000	1%	210 845 377	31%	682 863 078
FKD 2415.75 Marint verdiskapingsprogram	Tilskudd	3 750 600	12%	400 000	1%	5 085 000	16%	19 681 000	62%	2 705 000	9%	31 621 600
FKD 2415.50 Garantier til fiskerinæringa	Garanti									225 000 000	100%	225 000 000
FKD - Sum risikolån, tilskudd og programmer		3 750 600	1%	400 000	0%	5 085 000	2%	19 681 000	8%	227 705 000	89%	256 621 600
Sum risikolån, tilskudd og programmer		498 265 864	16%	292 706 573	9%	345 642 531	11%	1 382 002 089	44%	621 200 788	20%	3 139 817 845
KMD 551.61 Kompens. for økt arb.g.avg.	Tilskudd	7 287 565	11%	15 427 902	23%	14 875 867	23%	15 928 438	24%	12 362 060	19%	65 881 832
LMD 1150.50 BU-midler	Lånebeløp for rentestøtte	687 946 400	68%	38 394 000	4%	11 250 000	1%			271 244 833	27%	1 008 835 233
UD 118.01 Nordområdetiltak drift	Tilskudd							6 500 000	100%			6 500 000
UD 118.70 Prosjektsamarbeid med Russland	Tilskudd			150 000	1%	715 000	6%	11 758 650	93%			12 623 650
Diverse tilskudd	Tilskudd	200 000	2%			250 000	3%	8 535 000	89%	600 000	6%	9 585 000
Sum andre virkemidler		695 433 965	63%	53 971 902	5%	27 090 867	2%	42 722 088	4%	284 206 893	26%	1 103 425 715
Sum andre virkemidler		695 433 965	63%	53 971 902	5%	27 090 867	2%	42 722 088	4%	284 206 893	26%	1 103 425 715
Sum Totalt		1 978 853 316	30 %	517 563 475	8 %	770 673 398	12 %	1 494 224 177	23 %	1 843 705 566	28 %	6 605 019 932

Type Innovasjon BRUTTO tilsagn

Budsjettpost	Virkemiddel	Produkt-		Prosessinnovasjon		Organisatorisk		Markedsmessig		Ikke relevant		Uspesifisert		Totalt
		Innvilget	Andel	Innvilget	Andel	Innvilget	Andel	Innvilget	Andel	Innvilget	Andel	Innvilget	Andel	
NFD 2421.90 Lavrisikolån	Ordinære	203 390 427	33%	162 450 000	27%	18 500 000	3%	12 965 000	2%	214 111 385	35%			611 416 812
NFD 2421.90 Lavrisikolån	Fiskeriformål	431 300 000	40%	207 400 000	19%	12 650 000	1%			413 810 000	39%			1 065 160 000
NFD 2421.90 Lavrisikolån	Landbruksformål	167 592 060	24%	197 431 000	29%	4 400 000	1%			310 376 500	45%	5 400 000	1%	685 199 560
Sum lavrisikolån		802 282 487	34%	567 281 000	24%	35 550 000	2%	12 965 000	1%	938 297 885	40%	5 400 000	0%	2 361 776 372
Sum lavrisikolån		802 282 487	34%	567 281 000	24%	35 550 000	2%	12 965 000	1%	938 297 885	40%	5 400 000	0%	2 361 776 372
NFD 2421.50 Innovasjon prosjekter	Innovasjonslån	210 610 500	71%	32 250 000	11%	4 050 000	1%	34 250 000	12%	15 700 000	5%			296 860 500
NFD 2421.50 Innovasjon prosjekter	Garanti	3 475 000	96%					150 000	4%					3 625 000
NFD 2421.50 Innovasjon prosjekter	Tilskudd	21 804 000	42%	1 489 000	3%	6 475 000	12%	9 774 000	19%	12 623 073	24%			52 165 073
NFD 2421.50 Innovasjon prosjekter	Landsdekkende etablerertilskudd	139 837 216	95%	3 590 000	2%	50 000	0%	3 174 000	2%					146 651 216
NFD 2421.76 Innovasjon prosjekter	Tilskudd - Miljøteknologi	78 682 000	40%	111 971 000	57%			830 000	0%	6 100 000	3%			197 583 000
NFD 2421.71 Nettverk, profilering og reiseliv - programmer	Tilskudd	58 998 000	47%	7 937 500	6%	20 418 723	16%	24 265 272	20%	12 664 500	10%			124 283 995
NFD 2421.72 Forsknings-/utviklingskontrakter	OFU	69 950 000	91%							7 000 000	9%			76 950 000
NFD 2421.72 Forsknings-/utviklingskontrakter	IFU	280 393 396	89%	15 695 000	5%	275 000	0%	2 441 170	1%	15 050 000	5%			313 854 566
NFD 2421.78 Adm. støtte for distriktsrettede såkornfond	Tilskudd									4 200 000	100%			4 200 000
NFD 928.74 Tilskudd til marin bioteknologi	Tilskudd	1 700 000	87%							250 000	13%			1 950 000
NFD 2421.73 Tilskudd til kraftintensiv industri	Tilskudd									3 000 000	100%			3 000 000
NFD - Sum risikolån, tilskudd og programmer		865 450 112	71%	172 932 500	14%	31 268 723	3%	74 884 442	6%	76 587 573	6%	0	0%	1 221 123 350
KMD 551.60 Tilskudd til fylkeskommuner for regional utvikling	Risikolån	134 382 000	48%	45 769 985	17%	22 260 000	8%	32 380 000	12%	42 400 000	15%			277 191 985
KMD 551.60 Tilskudd til fylkeskommuner for regional utvikling	Garanti	3 300 000	41%	750 000	9%			2 000 000	25%	2 000 000	25%			8 050 000
KMD 551.60 Tilskudd til fylkeskommuner for regional utvikling	Tilskudd	310 210 805	58%	98 797 000	18%	38 623 000	7%	50 252 970	9%	40 701 388	8%	125 000	0%	538 710 163
KMD 551.60 Tilskudd til fylkeskommuner for regional utvikling	Tilskudd sentralt	1 000 000	100%											1 000 000
KMD 552.72 Nasjonale tiltak for regional utvikling	Tilskudd	71 959 307	47%	23 923 912	16%	19 949 000	13%	17 464 000	11%	20 961 450	14%			154 257 669
KMD - Sum risikolån, tilskudd og programmer		520 852 112	53%	169 240 897	17%	80 832 000	8%	102 096 970	10%	106 062 838	11%	125 000	0%	979 209 817
LMD 1150.50 BU-midler	Tilskudd sentralt	4 020 000	38%	4 300 000	41%			1 060 000	10%	1 140 000	11%			10 520 000
LMD 1150.50 Bioenergiprogrammet	Tilskudd	17 721 400	50%	12 584 300	35%	85 000	0%			5 407 000	15%			35 797 700
LMD 1149.72 Trebasert innovasjonsprogram	Tilskudd	17 796 471	74%	3 932 000	16%			1 651 500	7%	700 000	3%			24 079 971
LMD 1149.73 Skogsflisproduksjon og biovarmeanlegg	Tilskudd	1 535 000	49%	361 000	12%					1 215 000	39%			3 111 000
LMD 1150.50 BU-midler	Risikolån	14 639 000	46%	6 483 000	20%			850 000	3%	10 015 000	31%			31 987 000
LMD 1150.50 BU-midler	Tilskudd fylkesvis	150 682 130	31%	149 809 600	31%	5 948 000	1%	7 101 500	1%	162 460 095	34%	2 887 000	1%	478 888 325
LMD 1150.50 BU-midler Bioenergi	Tilskudd fylkesvis	8 920 000	30%	17 972 200	61%					2 403 000	8%			29 295 200
LMD 1150.50 Utviklingsprogram for lokalmat og grønt reiseliv	Tilskudd	10 829 000	18%			4 917 600	8%	17 898 000	30%	25 766 282	43%			59 410 882
LMD 1151.51 VSP rein	Tilskudd	1 937 000	20%	3 902 000	40%			2 195 000	22%	1 739 000	18%			9 773 000
LMD - Sum Riskolån, Tilskudd og programmer		228 080 001	33%	199 344 100	29%	10 950 600	2%	30 756 000	5%	210 845 377	31%	2 887 000	0%	682 863 078
FKD 2415.75 Marint verdiskapingsprogram	Tilskudd	2 735 000	9%			1 850 000	6%	24 331 600	77%	2 705 000	9%			31 621 600
FKD 2415.50 Garantier til fiskerinæringa	Garanti									225 000 000	100%			225 000 000
FKD - Sum risikolån, tilskudd og programmer		2 735 000	1%	0	0%	1 850 000	1%	24 331 600	9%	227 705 000	89%	0	0%	256 621 600
Sum risikolån, tilskudd og programmer		1 617 117 225	52%	541 517 497	17%	124 901 323	4%	232 069 012	7%	621 200 788	20%	3 012 000	0%	3 139 817 845
KMD 551.61 Kompens. for økt arb.g.avg.	Tilskudd	26 103 326	40%	11 205 091	17%	11 491 050	17%	4 720 305	7%	12 362 060	19%			65 881 832
LMD 1150.50 BU-midler	Lånebeløp for rentestøtte	255 326 000	25%	459 014 400	45%	9 000 000	1%	3 450 000	0%	271 244 833	27%	10 800 000	1%	1 008 835 233
UD 118.01 Nordområdetiltak drift	Tilskudd							6 500 000	100%					6 500 000
UD 118.70 Prosjektsamarbeid med Russland	Tilskudd	5 508 650	44%					7 115 000	56%					12 623 650
Diverse tilskudd	Tilskudd	450 000	5%	6 895 000	72%			1 640 000	17%	600 000	6%			9 585 000
Sum andre virkemidler		287 387 976	26%	477 114 491	43%	20 491 050	2%	23 425 305	2%	284 206 893	26%	10 800 000	1%	1 103 425 715
Sum andre virkemidler		287 387 976	26%	477 114 491	43%	20 491 050	2%	23 425 305	2%	284 206 893	26%	10 800 000	1%	1 103 425 715
Sum Totalt		2 706 787 688	41 %	1 585 912 988	24 %	180 942 373	3 %	268 459 317	4 %	1 843 705 566	28 %	19 212 000	0 %	6 605 019 932

Bedriftstørrelse BRUTTO tilsagn

Budsjettpost	Virkemiddel	0-19		20-50		51-100		101-250		>250		Totalt
		Innvilget	Andel	Innvilget	Andel	Innvilget	Andel	Innvilget	Andel	Innvilget	Andel	
NFD 2421.90 Lavrisikolån	Ordinære	297 350 812	49%	50 400 000	8%	57 500 000	9%	96 166 000	16%	110 000 000	18%	611 416 812
NFD 2421.90 Lavrisikolån	Fiskeriformål	782 660 000	73%	282 500 000	27%							1 065 160 000
NFD 2421.90 Lavrisikolån	Landbruksformål	685 199 560	100%									685 199 560
Sum lavrisikolån		1 765 210 372	75%	332 900 000	14%	57 500 000	2%	96 166 000	4%	110 000 000	5%	2 361 776 372
Sum lavrisikolån		1 765 210 372	75%	332 900 000	14%	57 500 000	2%	96 166 000	4%	110 000 000	5%	2 361 776 372
NFD 2421.50 Innovasjon prosjekter	Innovasjonslån	172 335 500	58%	111 725 000	38%	9 800 000	3%	3 000 000	1%			296 860 500
NFD 2421.50 Innovasjon prosjekter	Garanti	3 625 000	100%									3 625 000
NFD 2421.50 Innovasjon prosjekter	Tilskudd	42 791 073	82%	4 079 000	8%	910 000	2%	3 335 000	6%	1 050 000	2%	52 165 073
NFD 2421.50 Innovasjon prosjekter	Landsdekkende etablerertilskudd	146 651 216	100%									146 651 216
NFD 2421.76 Innovasjon prosjekter	Tilskudd - Miljøteknologi	129 582 000	66%	18 630 000	9%	17 600 000	9%	3 000 000	2%	28 771 000	15%	197 583 000
NFD 2421.71 Nettverk, profilering og reiseliv - programmer	Tilskudd	116 691 995	94%	5 260 000	4%	1 442 000	1%	300 000	0%	590 000	0%	124 283 995
NFD 2421.72 Forsknings-/utviklingskontrakter	OFU	49 538 000	64%	24 202 000	31%			650 000	1%	2 560 000	3%	76 950 000
NFD 2421.72 Forsknings-/utviklingskontrakter	IFU	235 945 566	75%	48 439 000	15%	12 180 000	4%	2 290 000	1%	15 000 000	5%	313 854 566
NFD 2421.78 Adm. støtte for distriktrettede såkornfond	Tilskudd	4 200 000	100%									4 200 000
NFD 928.74 Tilskudd til marin bioteknologi	Tilskudd	1 750 000	90%							200 000	10%	1 950 000
NFD 2421.73 Tilskudd til kraftintensiv industri	Tilskudd	375 000	13%			1 500 000	50%	750 000	25%	375 000	13%	3 000 000
NFD - Sum risikolån, tilskudd og programmer		903 485 350	74%	212 335 000	17%	43 432 000	4%	13 325 000	1%	48 546 000	4%	1 221 123 350
KMD 551.60 Tilskudd til fylkeskommuner for regional utvikling	Risikolån	218 741 985	79%	33 450 000	12%	14 000 000	5%	11 000 000	4%			277 191 985
KMD 551.60 Tilskudd til fylkeskommuner for regional utvikling	Garanti	5 300 000	66%	2 750 000	34%							8 050 000
KMD 551.60 Tilskudd til fylkeskommuner for regional utvikling	Tilskudd	436 645 502	81%	52 509 161	10%	25 977 500	5%	10 745 000	2%	12 833 000	2%	538 710 163
KMD 551.60 Tilskudd til fylkeskommuner for regional utvikling	Tilskudd sentralt			1 000 000	100%							1 000 000
KMD 552.72 Nasjonale tiltak for regional utvikling	Tilskudd	140 547 669	91%	4 450 000	3%	1 725 000	1%	7 285 000	5%	250 000	0%	154 257 669
KMD - Sum risikolån, tilskudd og programmer		801 235 156	82%	94 159 161	10%	41 702 500	4%	29 030 000	3%	13 083 000	1%	979 209 817
LMD 1150.50 BU-midler	Tilskudd sentralt	7 940 000	75%			400 000	4%	2 180 000	21%			10 520 000
LMD 1150.50 Bioenergiprogrammet	Tilskudd	35 712 700	100%							85 000	0%	35 797 700
LMD 1149.72 Trebasert innovasjonsprogram	Tilskudd	11 173 971	46%	874 000	4%	1 450 000	6%	4 882 000	20%	5 700 000	24%	24 079 971
LMD 1149.73 Skogsfliisproduksjon og biovarmeanlegg	Tilskudd	2 156 000	69%			715 000	23%	240 000	8%			3 111 000
LMD 1150.50 BU-midler	Risikolån	31 987 000	100%									31 987 000
LMD 1150.50 BU-midler	Tilskudd fylkesvis	476 723 701	100%	1 025 000	0%	783 500	0%	356 124	0%			478 888 325
LMD 1150.50 BU-midler Bioenergi	Tilskudd fylkesvis	29 095 200	99%					200 000	1%			29 295 200
LMD 1150.50 Utviklingsprogram for lokalmat og grønt reiseliv	Tilskudd	55 566 882	94%	1 244 000	2%	2 000 000	3%	600 000	1%			59 410 882
LMD 1151.51 VSP rein	Tilskudd	9 573 000	98%	100 000	1%					100 000	1%	9 773 000
LMD - Sum Riskolån, Tilskudd og programmer		659 928 454	97%	3 243 000	0%	5 348 500	1%	8 458 124	1%	5 885 000	1%	682 863 078
FKD 2415.75 Marint verdiskapingsprogram	Tilskudd	24 081 600	76%	3 190 000	10%	1 000 000	3%	300 000	1%	3 050 000	10%	31 621 600
FKD 2415.50 Garantier til fiskerinæringa	Garanti					225 000 000	100%					225 000 000
FKD - Sum risikolån, tilskudd og programmer		24 081 600	9%	3 190 000	1%	226 000 000	88%	300 000	0%	3 050 000	1%	256 621 600
Sum risikolån, tilskudd og programmer		2 388 730 560	76%	312 927 161	10%	316 483 000	10%	51 113 124	2%	70 564 000	2%	3 139 817 845
KMD 551.61 Kompens. for økt arb.g.avg.	Tilskudd	39 245 691	60%	11 295 050	17%	2 954 239	4%	9 340 000	14%	3 046 852	5%	65 881 832
LMD 1150.50 BU-midler	Lånebeløp for rentestøtte	1 008 235 233	100%	600 000	0%							1 008 835 233
UD 118.01 Nordområdetiltak drift	Tilskudd	6 500 000	100%									6 500 000
UD 118.70 Prosjektsamarbeid med Russland	Tilskudd	11 908 650	94%	715 000	6%							12 623 650
Diverse tilskudd	Tilskudd	2 840 000	30%	6 745 000	70%							9 585 000
Sum andre virkemidler		1 068 729 574	97%	19 355 050	2%	2 954 239	0%	9 340 000	1%	3 046 852	0%	1 103 425 715
Sum andre virkemidler		1 068 729 574	97%	19 355 050	2%	2 954 239	0%	9 340 000	1%	3 046 852	0%	1 103 425 715
Sum Totalt		5 222 670 506	79 %	665 182 211	10 %	376 937 239	6 %	156 619 124	2 %	183 610 852	3 %	6 605 019 932

Kjennetegn BRUTTO tilsagn

Budsjettpost	Virkemiddel	Kvinnerettet		Internasjonalt rettet		Miljørettet		Unge 18-35		FoU-basert prosjekt		Totalt
		Innvilget	Andel	Innvilget	Andel	Innvilget	Andel	Innvilget	Andel	Innvilget	Andel	
NFD 2421.90 Lavrisikolån	Ordinære	194 150 000	32%	394 771 812	65%	201 665 000	33%	15 600 000	3%	46 000 000	8%	611 416 812
NFD 2421.90 Lavrisikolån	Fiskeriformål	296 840 000	28%	284 850 000	27%	325 400 000	31%	175 305 000	16%	14 600 000	1%	1 065 160 000
NFD 2421.90 Lavrisikolån	Landbruksformål	274 647 500	40%			73 471 000	11%	254 585 500	37%	3 640 000	1%	685 199 560
Sum lavrisikolån		765 637 500	32%	679 621 812	29%	600 536 000	25%	445 490 500	19%	64 240 000	3%	2 361 776 372
Sum lavrisikolån		765 637 500	32%	679 621 812	29%	600 536 000	25%	445 490 500	19%	64 240 000	3%	2 361 776 372
NFD 2421.50 Innovasjon prosjekter	Innovasjonslån	54 650 000	18%	247 332 500	83%	67 697 500	23%	13 135 000	4%	151 025 000	51%	296 860 500
NFD 2421.50 Innovasjon prosjekter	Garanti	1 075 000	30%	2650000	73%	75 000	2%	750 000	21%	2 000 000	55%	3 625 000
NFD 2421.50 Innovasjon prosjekter	Tilskudd	15 821 000	30%	41 864 073	80%	10 719 073	21%	5 532 000	11%	24 470 000	47%	52 165 073
NFD 2421.50 Innovasjon prosjekter	Landsdekkende etablerertilskudd	43 393 160	30%	132 061 216	90%	26 566 556	18%	36 522 056	25%	64 528 000	44%	146 651 216
NFD 2421.76 Innovasjon prosjekter	Tilskudd - Miljøteknologi	7 231 000	4%	183 603 000	93%	190 283 000	96%	13 000 000	7%	163 631 000	83%	197 583 000
NFD 2421.71 Nettverk, profilering og reiseliv - programmer	Tilskudd	91 173 500	73%	110 496 272	89%	55 061 723	44%	13 757 500	11%	66 256 272	53%	124 283 995
NFD 2421.72 Forsknings-/utviklingskontrakter	OFU	21 780 000	28%	51 475 000	67%	11 415 000	15%			49 507 000	64%	76 950 000
NFD 2421.72 Forsknings-/utviklingskontrakter	IFU	69 850 000	22%	288 708 566	92%	90 742 396	29%	11 335 000	4%	248 761 170	79%	313 854 566
NFD 2421.78 Adm. støtte for distriktsrettede såkornfond	Tilskudd											4 200 000
NFD 928.74 Tilskudd til marin bioteknologi	Tilskudd	1 700 000	680%	1 950 000	100%	1 750 000	700%			1 500 000	600%	250 000
NFD 2421.73 Tilskudd til kraftintensiv industri	Tilskudd											3 000 000
NFD - Sum risikolån, tilskudd og programmer		306 673 660	25%	1 060 140 627	87%	454 310 248	37%	94 031 556	8%	771 678 442	63%	1 221 123 350
KMD 551.60 Tilskudd til fylkeskommuner for regional utvikling	Risikolån	71 290 000	26%	180 940 000	65%	99 570 000	36%	10 550 000	4%	58 550 000	21%	277 191 985
KMD 551.60 Tilskudd til fylkeskommuner for regional utvikling	Garanti	2 000 000	25%	4300000	53%	2 000 000	25%	300 000	4%	3 000 000	37%	8 050 000
KMD 551.60 Tilskudd til fylkeskommuner for regional utvikling	Tilskudd	192 766 781	36%	337 933 190	63%	143 327 280	27%	60 101 499	11%	151 755 860	28%	538 710 163
KMD 551.60 Tilskudd til fylkeskommuner for regional utvikling	Tilskudd sentralt			1000000	100%							1 000 000
KMD 552.72 Nasjonale tiltak for regional utvikling	Tilskudd	96 151 861	62%	119 458 323	77%	72 249 881	47%	17 041 500	11%	80 052 000	52%	154 257 669
KMD - Sum risikolån, tilskudd og programmer		362 208 642	37%	643 631 513	66%	317 147 161	32%	87 992 999	9%	293 357 860	30%	979 209 817
LMD 1150.50 BU-midler	Tilskudd sentralt	560 000	5%	3 060 000	29%	3 190 000	30%			7 910 000	75%	10 520 000
LMD 1150.50 Bioenergiprogrammet	Tilskudd	4 846 000	14%	300000	1%	35 318 700	99%			895 000	3%	35 797 700
LMD 1149.72 Trebasert innovasjonsprogram	Tilskudd	5 239 471	22%	5 410 000	22%	19 131 471	79%			11 701 000	49%	24 079 971
LMD 1149.73 Skogsflisproduksjon og biovarmeanlegg	Tilskudd			485 000	16%	3 086 000	99%			245 000	8%	3 111 000
LMD 1150.50 BU-midler	Risikolån	14 771 000	46%			2 478 000	8%	8 244 000	26%			31 987 000
LMD 1150.50 BU-midler	Tilskudd fylkesvis	216 834 338	45%	15 778 124	3%	94 091 600	20%	120 462 430	25%	3 987 000	1%	478 888 325
LMD 1150.50 BU-midler Bioenergi	Tilskudd fylkesvis	5 907 600	20%	30 000	0%	29 295 200	100%	2 181 000	7%	30 000	0%	29 295 200
LMD 1150.50 Utviklingsprogram for lokalmat og grønt reiseliv	Tilskudd	17 251 882	29%	14 176 282	24%	5 100 000	9%	1 000 000	2%	1 000 000	2%	59 410 882
LMD 1151.51 VSP rein	Tilskudd	1 883 000	19%	3 199 000	33%	1 540 000	16%			590 000	6%	9 773 000
LMD - Sum Riskolån, Tilskudd og programmer		267 293 291	39%	42 438 406	6%	193 230 971	28%	131 887 430	19%	26 358 000	4%	682 863 078
FKD 2415.75 Marint verdiskapingsprogram	Tilskudd	6 760 600	21%	26 101 600	83%	8 181 000	26%	7 720 600	24%	11 710 000	37%	31 621 600
FKD 2415.50 Garantier til fiskerinæringa	Garanti			225000000	100%			15 000 000	7%			225 000 000
FKD - Sum risikolån, tilskudd og programmer		6 760 600	3%	502 203 200	98%	8 181 000	3%	22 720 600	9%	11 710 000	5%	256 621 600
Sum risikolån, tilskudd og programmer		942 936 193	30%	2 248 413 746	66%	972 869 380	31%	336 632 585	11%	1 103 104 302	35%	3 139 817 845
KMD 551.61 Kompens. for økt arb.g.avg.	Tilskudd	14 366 106	22%	32 121 355	49%	8 308 000	13%	3 300 000	5%	27 123 305	41%	65 881 832
LMD 1150.50 BU-midler	Lånebeløp for rentestøtte	377 722 600	37%	5342000	1%	203 248 000	20%	225 840 300	22%	4 750 000	0%	1 008 835 233
UD 118.01 Nordområdetiltak drift	Tilskudd			6500000	100%							6 500 000
UD 118.70 Prosjektsamarbeid med Russland	Tilskudd	100 000	1%	12473650	99%	3 198 650	25%			2 675 000	21%	12 623 650
Diverse tilskudd	Tilskudd	300 000	3%	2040000	21%	4 500 000	47%	100 000	1%	7 145 000	75%	9 585 000
Sum andre virkemidler		392 488 706	36%	58 477 005	3%	219 254 650	20%	229 240 300	21%	41 693 305	4%	1 103 425 715
Sum andre virkemidler		392 488 706	36%	58 477 005	3%	219 254 650	20%	229 240 300	21%	41 693 305	4%	1 103 425 715
Sum Totalt		2 101 062 399	32 %	2 986 512 563	37 %	1 792 660 030	27 %	1 011 363 385	15 %	1 209 037 607	18 %	6 605 019 932

Satsing BRUTTO tilsagn

Budsjettpost	Virkemiddel	S-001 Energi og miljø		S-002 Helse		S-005 Landbruk		S-006 Marin	
		Innvilget	Andel	Innvilget	Andel	Innvilget	Andel	Innvilget	Andel
NFD 2421.90 Lavrisikolån	Ordinære					53 385 000	9%	184 140 812	30%
NFD 2421.90 Lavrisikolån	Fiskeriformål							1 065 160 000	100%
NFD 2421.90 Lavrisikolån	Landbruksformål					679 409 560	99%		
Sum lavrisikolån		0	0%	0	0%	732 794 560	31%	1 249 300 812	53%
Sum lavrisikolån		0	0%	0	0%	732 794 560	31%	1 249 300 812	53%
NFD 2421.50 Innovasjon prosjekter	Innovasjonslån	10 800 000	4%	6 500 000	2%	10 700 000	4%	32 397 500	11%
NFD 2421.50 Innovasjon prosjekter	Garanti			75 000	2%				
NFD 2421.50 Innovasjon prosjekter	Tilskudd	2 830 000	5%	4 499 000	9%	400 000	1%	520 000	1%
NFD 2421.50 Innovasjon prosjekter	Landsdekkende etablerertilskudd	9 654 556	7%	16 540 000	11%	2 155 000	1%	5 337 500	4%
NFD 2421.76 Innovasjon prosjekter	Tilskudd - Miljøteknologi	129 681 000	66%					47 152 000	24%
NFD 2421.71 Nettverk, profilering og reiseliv - programmer	Tilskudd	9 410 000	8%	16 369 500	13%	4 552 500	4%	1 525 000	1%
NFD 2421.72 Forsknings-/utviklingskontrakter	OFU	9 235 000	12%	39 475 000	51%				
NFD 2421.72 Forsknings-/utviklingskontrakter	IFU	29 408 000	9%	21 402 000	7%	1 700 000	1%	14 160 000	5%
NFD 2421.78 Adm. støtte for distriktsrettede såkornfond	Tilskudd								
NFD 928.74 Tilskudd til marin bioteknologi	Tilskudd							200 000	10%
NFD 2421.73 Tilskudd til kraftintensiv industri	Tilskudd								
NFD - Sum risikolån, tilskudd og programmer		201 018 556	16%	104 860 500	9%	19 507 500	2%	101 292 000	8%
KMD 551.60 Tilskudd til fylkeskommuner for regional utvikling	Risikolån	26 600 000	10%			18 692 000	7%	114 659 985	41%
KMD 551.60 Tilskudd til fylkeskommuner for regional utvikling	Garanti							1 000 000	12%
KMD 551.60 Tilskudd til fylkeskommuner for regional utvikling	Tilskudd	38 990 345	7%	24 806 745	5%	28 500 500	5%	71 373 959	13%
KMD 551.60 Tilskudd til fylkeskommuner for regional utvikling	Tilskudd sentralt								
KMD 552.72 Nasjonale tiltak for regional utvikling	Tilskudd	4 392 000	3%	9 440 000	6%	9 400 000	6%	20 125 000	13%
KMD - Sum risikolån, tilskudd og programmer		69 982 345	7%	34 246 745	3%	56 592 500	6%	207 158 944	21%
LMD 1150.50 BU-midler	Tilskudd sentralt					10 520 000	100%		
LMD 1150.50 Bioenergiprogrammet	Tilskudd	3 700 000	10%			32 097 700	90%		
LMD 1149.72 Trebasert innovasjonsprogram	Tilskudd	579 471	2%			21 488 500	89%		
LMD 1149.73 Skogsflisproduksjon og biovarmeanlegg	Tilskudd	435 000	14%			2 676 000	86%		
LMD 1150.50 BU-midler	Risikolån					31 987 000	100%		
LMD 1150.50 BU-midler	Tilskudd fylkesvis			1 286 000	0%	467 309 711	98%		
LMD 1150.50 BU-midler Bioenergi	Tilskudd fylkesvis	704 000	2%			28 591 200	98%		
LMD 1150.50 Utviklingsprogram for lokalmat og grønt reiseliv	Tilskudd					44 768 882	75%	700 000	1%
LMD 1151.51 VSP rein	Tilskudd					7 963 000	81%		
LMD - Sum Riskolån, Tilskudd og programmer		5 418 471	1%	1 286 000	0%	647 401 993	95%	700 000	0%
FKD 2415.75 Marint verdiskapingsprogram	Tilskudd					1 500 000	5%	30 121 600	95%
FKD 2415.50 Garantier til fiskerierøringa	Garanti							225 000 000	100%
FKD - Sum risikolån, tilskudd og programmer		0	0%	0	0%	1 500 000	1%	255 121 600	99%
Sum risikolån, tilskudd og programmer		276 419 372	9%	140 393 245	4%	725 001 993	23%	564 272 544	18%
KMD 551.61 Kompens. for økt arb.g.avg.	Tilskudd	2 435 000	4%	4 405 438	7%	1 301 000	2%	2 653 867	4%
LMD 1150.50 BU-midler	Lånebeløp for rentestøtte					1 004 615 233	100%		
UD 118.01 Nordområdetiltak drift	Tilskudd								
UD 118.70 Prosjektsamarbeid med Russland	Tilskudd	1 248 650	10%	2 200 000	17%				
Diverse tilskudd	Tilskudd					200 000	2%	3 600 000	38%
Sum andre virkemidler		3 683 650	0%	6 605 438	1%	1 006 116 233	91%	6 253 867	1%
Sum andre virkemidler		3 683 650	0%	6 605 438	1%	1 006 116 233	91%	6 253 867	1%
Sum Totalt		280 103 022	4%	146 998 683	2%	2 463 912 786	37%	1 819 827 223	28%

Satsing BRUTTO tilsagn

Budsjettpost	Virkemiddel	S-007 Maritim		S-008 Olje og gass		S-009 Reiseliv		S-999 Ikke		Totalt
		Innvilget	Andel	Innvilget	Andel	Innvilget	Andel	Innvilget	Andel	
NFD 2421.90 Lavrisikolån	Ordinære	299 166 000	49%	10 000 000	2%	16 065 000	3%	48 660 000	8%	611 416 812
NFD 2421.90 Lavrisikolån	Fiskeriformål									1 065 160 000
NFD 2421.90 Lavrisikolån	Landbruksformål					3 640 000	1%	2 150 000	0%	685 199 560
Sum lavrisikolån		299 166 000	13%	10 000 000	0%	19 705 000	1%	50 810 000	2%	2 361 776 372
Sum lavrisikolån		299 166 000	13%	10 000 000	0%	19 705 000	1%	50 810 000	2%	2 361 776 372
NFD 2421.50 Innovasjon prosjekter	Innovasjonslån	13 250 000	4%	56 600 000	19%	2 575 000	1%	164 038 000	55%	296 860 500
NFD 2421.50 Innovasjon prosjekter	Garanti	1 000 000	28%			500 000	14%	2 050 000	57%	3 625 000
NFD 2421.50 Innovasjon prosjekter	Tilskudd	16 415 573	31%	4 452 500	9%	785 000	2%	22 263 000	43%	52 165 073
NFD 2421.50 Innovasjon prosjekter	Landsdekkende etablerertilskudd	8 560 000	6%	15 765 000	11%	1 110 000	1%	87 529 160	60%	146 651 216
NFD 2421.76 Innovasjon prosjekter	Tilskudd - Miljøteknologi	4 600 000	2%	5 400 000	3%			10 750 000	5%	197 583 000
NFD 2421.71 Nettverk, profilering og reiseliv - programmer	Tilskudd	13 400 000	11%	21 491 272	17%	14 300 723	12%	43 235 000	35%	124 283 995
NFD 2421.72 Forsknings-/utviklingskontrakter	OFU					1 800 000	2%	26 440 000	34%	76 950 000
NFD 2421.72 Forsknings-/utviklingskontrakter	IFU	28 525 000	9%	112 170 396	36%	2 100 000	1%	104 389 170	33%	313 854 566
NFD 2421.78 Adm. støtte for distriktsrettede såkornfond	Tilskudd							4 200 000	100%	4 200 000
NFD 928.74 Tilskudd til marin bioteknologi	Tilskudd			1 500 000	77%			250 000	13%	1 950 000
NFD 2421.73 Tilskudd til kraftintensiv industri	Tilskudd							3 000 000	100%	3 000 000
NFD - Sum risikolån, tilskudd og programmer		85 750 573	7%	217 379 168	18%	23 170 723	2%	468 144 330	38%	1 221 123 350
KMD 551.60 Tilskudd til fylkeskommuner for regional utvikling	Risikolån	40 650 000	15%	23 500 000	8%	8 300 000	3%	44 790 000	16%	277 191 985
KMD 551.60 Tilskudd til fylkeskommuner for regional utvikling	Garanti			2 000 000	25%			5 050 000	63%	8 050 000
KMD 551.60 Tilskudd til fylkeskommuner for regional utvikling	Tilskudd	38 852 000	7%	34 288 100	6%	94 720 294	18%	207 178 220	38%	538 710 163
KMD 551.60 Tilskudd til fylkeskommuner for regional utvikling	Tilskudd sentralt							1 000 000	100%	1 000 000
KMD 552.72 Nasjonale tiltak for regional utvikling	Tilskudd	9 810 000	6%	16 515 000	11%	22 674 823	15%	61 900 846	40%	154 257 669
KMD - Sum risikolån, tilskudd og programmer		89 312 000	9%	76 303 100	8%	125 695 117	13%	319 919 066	33%	979 209 817
LMD 1150.50 BU-midler	Tilskudd sentralt									10 520 000
LMD 1150.50 Bioenergiprogrammet	Tilskudd									35 797 700
LMD 1149.72 Trebasert innovasjonsprogram	Tilskudd							2 012 000	8%	24 079 971
LMD 1149.73 Skogsflisproduksjon og biovarmeanlegg	Tilskudd									3 111 000
LMD 1150.50 BU-midler	Risikolån									31 987 000
LMD 1150.50 BU-midler	Tilskudd fylkesvis	185 000	0%			8 421 614	2%	1 686 000	0%	478 888 325
LMD 1150.50 BU-midler Bioenergi	Tilskudd fylkesvis									29 295 200
LMD 1150.50 Utviklingsprogram for lokalmat og grønt reiseliv	Tilskudd					13 942 000	23%			59 410 882
LMD 1151.51 VSP rein	Tilskudd					1 810 000	19%			9 773 000
LMD - Sum Riskolån, Tilskudd og programmer		185 000	0%	0	0%	24 173 614	4%	3 698 000	1%	682 863 078
FKD 2415.75 Marint verdiskapingsprogram	Tilskudd									31 621 600
FKD 2415.50 Garantier til fiskerierøringa	Garanti									225 000 000
FKD - Sum risikolån, tilskudd og programmer		0	0%	0	0%	0	0%	0	0%	256 621 600
Sum risikolån, tilskudd og programmer		175 247 573	6%	293 682 268	9%	173 039 454	6%	791 761 396	25%	3 139 817 845
KMD 551.61 Kompens. for økt arb.g.avg.	Tilskudd	13 050	0%	1 045 000	2%	5 013 500	8%	49 014 977	74%	65 881 832
LMD 1150.50 BU-midler	Lånebeløp for rentestøtte					3 550 000	0%	670 000	0%	1 008 835 233
UD 118.01 Nordområdetiltak drift	Tilskudd							6 500 000	100%	6 500 000
UD 118.70 Prosjektsamarbeid med Russland	Tilskudd			9 075 000	72%			100 000	1%	12 623 650
Diverse tilskudd	Tilskudd			100 000	1%	500 000	5%	5 185 000	54%	9 585 000
Sum andre virkemidler		13 050	0%	10 220 000	1%	9 063 500	1%	61 469 977	6%	1 103 425 715
Sum andre virkemidler		13 050	0%	10 220 000	1%	9 063 500	1%	61 469 977	6%	1 103 425 715
Sum Totalt		474 426 623	7 %	313 902 268	5 %	201 807 954	3 %	904 041 373	14 %	6 605 019 932

Total tilsagn NETTO tilsagn

Budsjettpost	Virkemiddel	Totalt	
		Innvilget	Andel
NFD 2421.90 Lavrisikolån	Ordinære		
NFD 2421.90 Lavrisikolån	Fiskeriformål		
NFD 2421.90 Lavrisikolån	Landbruksformål		
Sum lavrisikolån			
Sum lavrisikolån		0	0%
NFD 2421.50 Innovasjon prosjekter	Innovasjonslån	50 038 225	2%
NFD 2421.50 Innovasjon prosjekter	Garanti	1 087 500	0%
NFD 2421.50 Innovasjon prosjekter	Tilskudd	52 165 073	2%
NFD 2421.50 Innovasjon prosjekter	Landsdekkende etablerertilskudd	146 651 216	6%
NFD 2421.76 Innovasjon prosjekter	Tilskudd - Miljøteknologi	197 583 000	8%
NFD 2421.71 Nettverk, profilering og reiseliv - programmer	Tilskudd	124 283 995	5%
NFD 2421.72 Forsknings-/utviklingskontrakter	OFU	76 950 000	3%
NFD 2421.72 Forsknings-/utviklingskontrakter	IFU	313 854 566	12%
NFD 2421.78 Adm. støtte for distriktsrettede såkornfond	Tilskudd	4 200 000	0%
NFD 928.74 Tilskudd til marin bioteknologi	Tilskudd	1 950 000	0%
NFD 2421.73 Tilskudd til kraftintensiv industri	Tilskudd	3 000 000	0%
NFD - Sum risikolån, tilskudd og programmer		971 763 575	38%
KMD 551.60 Tilskudd til fylkeskommuner for regional utvikling	Risikolån	39 525 748	2%
KMD 551.60 Tilskudd til fylkeskommuner for regional utvikling	Garanti	2 415 000	0%
KMD 551.60 Tilskudd til fylkeskommuner for regional utvikling	Tilskudd	538 710 163	21%
KMD 551.60 Tilskudd til fylkeskommuner for regional utvikling	Tilskudd sentralt	1 000 000	0%
KMD 552.72 Nasjonale tiltak for regional utvikling	Tilskudd	154 257 669	6%
KMD - Sum risikolån, tilskudd og programmer		735 908 580	29%
LMD 1150.50 BU-midler	Tilskudd sentralt	10 520 000	0%
LMD 1150.50 Bioenergiprogrammet	Tilskudd	35 797 700	1%
LMD 1149.72 Trebasert innovasjonsprogram	Tilskudd	24 079 971	1%
LMD 1149.73 Skogsflisproduksjon og biovarmeanlegg	Tilskudd	3 111 000	0%
LMD 1150.50 BU-midler	Risikolån	7 721 695	0%
LMD 1150.50 BU-midler	Tilskudd fylkesvis	478 888 325	19%
LMD 1150.50 BU-midler Bioenergi	Tilskudd fylkesvis	29 295 200	1%
LMD 1150.50 Utviklingsprogram for lokalmat og grønt reiseliv	Tilskudd	59 410 882	2%
LMD 1151.51 VSP rein	Tilskudd	9 773 000	0%
LMD - Sum Riskolån, Tilskudd og programmer		658 597 773	26%
FKD 2415.75 Marint verdiskapingsprogram	Tilskudd	31 621 600	1%
FKD 2415.50 Garantier til fiskerinæringa	Garanti		
FKD - Sum risikolån, tilskudd og programmer		31 621 600	1%
Sum risikolån, tilskudd og programmer		2 397 891 528	94%
KMD 551.61 Kompens. for økt arb.g.avg.	Tilskudd	65 881 832	3%
LMD 1150.50 BU-midler	Lånebeløp for rentestøtte	62 548 385	2%
UD 118.01 Nordområdetiltak drift	Tilskudd	6 500 000	0%
UD 118.70 Prosjektsamarbeid med Russland	Tilskudd	12 623 650	0%
Diverse tilskudd	Tilskudd	9 585 000	0%
Sum andre virkemidler		157 138 867	6%
Sum andre virkemidler		157 138 867	6%
Sum Totalt		2 555 030 396	100%

NETTO

Bransje NETTO tilsagn

Budsjettpost	Virkemiddel	01-02		A1 - Jordbruk/skogbruk		A2 - Fiske/oppdrett		B - Bergverksdrift og		C - Industri		D - Elektrisitets-, gass-,	
		Innvilget	Andel	Innvilget	Andel	Innvilget	Andel	Innvilget	Andel	Innvilget	Andel	Innvilget	Andel
NFD 2421.90 Lavrisikolån	Ordinære												
NFD 2421.90 Lavrisikolån	Fiskeriformål												
NFD 2421.90 Lavrisikolån	Landbruksformål												
Sum lavrisikolån													
Sum lavrisikolån													
NFD 2421.50 Innovasjon prosjekter	Innovasjonslån			1 875 000	4%	2 932 500	6%	1 250 000	2%	13 199 375	26%	1 262 500	3%
NFD 2421.50 Innovasjon prosjekter	Garanti									345 000	32%		
NFD 2421.50 Innovasjon prosjekter	Tilskudd					120 000	0%	1 790 000	3%	9 071 573	17%		
NFD 2421.50 Innovasjon prosjekter	Landsdekkende etablerertilskudd			650 000	0%	2 370 000	2%	2 300 000	2%	27 565 500	19%	512 000	0%
NFD 2421.76 Innovasjon prosjekter	Tilskudd - Miljøteknologi			2 230 000	1%	62 142 000	31%	1 300 000	1%	84 180 000	43%	17 091 000	9%
NFD 2421.71 Nettverk, profilering og reiseliv - programmer	Tilskudd			1 730 000	1%			400 000	0%	16 040 000	13%		
NFD 2421.72 Forsknings-/utviklingskontrakter	OFU									477 000	1%	2 500 000	3%
NFD 2421.72 Forsknings-/utviklingskontrakter	IFU					2 890 000	1%	23 170 000	7%	105 498 000	34%	2 900 000	1%
NFD 2421.78 Adm. støtte for distriktsrettede såkornfond	Tilskudd												
NFD 928.74 Tilskudd til marin bioteknologi	Tilskudd												
NFD 2421.73 Tilskudd til kraftintensiv industri	Tilskudd									3 000 000	100%		
NFD - Sum risikolån, tilskudd og programmer				6 485 000	1%	70 454 500	7%	30 210 000	3%	259 376 448	27%	24 265 500	2%
KMD 551.60 Tilskudd til fylkeskommuner for regional utvikling	Risikolån			41 750	0%	8 057 373	20%	45 000	0%	15 836 500	40%	20 250	0%
KMD 551.60 Tilskudd til fylkeskommuner for regional utvikling	Garanti									1 515 000	63%		
KMD 551.60 Tilskudd til fylkeskommuner for regional utvikling	Tilskudd			11 531 000	2%	32 845 194	6%	12 400 000	2%	171 851 281	32%	1 080 000	0%
KMD 551.60 Tilskudd til fylkeskommuner for regional utvikling	Tilskudd sentralt									1 000 000	100%		
KMD 552.72 Nasjonale tiltak for regional utvikling	Tilskudd			3 790 000	2%	5 480 000	4%	3 400 000	2%	20 944 000	14%		
KMD - Sum risikolån, tilskudd og programmer				15 362 750	2%	46 382 567	6%	15 845 000	2%	211 146 781	29%	1 100 250	0%
LMD 1150.50 BU-midler	Tilskudd sentralt			6 540 000	62%								
LMD 1150.50 Bioenergiprogrammet	Tilskudd			10 148 800	28%					2 700 000	8%	19 961 000	56%
LMD 1149.72 Trebasert innovasjonsprogram	Tilskudd			2 422 500	10%					6 519 000	27%		
LMD 1149.73 Skogsflisproduksjon og biovarmeanlegg	Tilskudd			2 225 000	72%					341 000	11%	90 000	3%
LMD 1150.50 BU-midler	Risikolån			7 559 195	98%								
LMD 1150.50 BU-midler	Tilskudd fylkesvis	10 500	0%	415 507 749	87%	380 000	0%			23 058 000	5%		
LMD 1150.50 BU-midler Bioenergi	Tilskudd fylkesvis			17 593 200	60%					645 000	2%	10 938 000	37%
LMD 1150.50 Utviklingsprogram for lokalmat og grønt reiseliv	Tilskudd			3 452 000	6%					10 884 000	18%		
LMD 1151.51 VSP rein	Tilskudd			429 000	4%					5 315 000	54%		
LMD - Sum Riskolån, Tilskudd og programmer		10 500	0%	465 877 444	71%	380 000	0%			49 462 000	8%	30 989 000	5%
FKD 2415.75 Marint verdiskapingsprogram	Tilskudd					4 355 000	14%			21 170 600	67%		
FKD 2415.50 Garantier til fiskerinæringa	Garanti												
FKD - Sum risikolån, tilskudd og programmer						4 355 000	14%			21 170 600	67%		
Sum risikolån, tilskudd og programmer		10 500	0%	487 725 194	20%	121 572 067	5%	46 055 000	2%	541 155 829	23%	56 354 750	2%
KMD 551.61 Kompens. for økt arb.g.avg.	Tilskudd			890 000	1%	135 000	0%	260 000	0%	22 695 095	34%	15 000	0%
LMD 1150.50 BU-midler	Lånebeløp for rentestøtte			59 286 751	95%	99 201	0%			2 067 007	3%		
UD 118.01 Nordområdetiltak drift	Tilskudd												
UD 118.70 Prosjektsamarbeid med Russland	Tilskudd									2 200 000	17%		
Diverse tilskudd	Tilskudd			200 000	2%	3 500 000	37%			150 000	2%		
Sum andre virkemidler				60 376 751	38%	3 734 201	2%	260 000	0%	27 112 102	17%	15 000	0%
Sum andre virkemidler				60 376 751	38%	3 734 201	2%	260 000	0%	27 112 102	17%	15 000	0%
Sum Totalt		10 500	0%	548 101 945	21%	125 306 268	5%	46 315 000	2%	568 267 931	22%	56 369 750	2%

Bransje NETTO tilsagn

Budsjettpost	Virkemiddel	E - Vannforsyning, avløps- og		F - Bygge- og		G - Varehandel- reparasjon		H - Transport og lagring		I - Overnattings- og	
		Innvilget	Andel	Innvilget	Andel	Innvilget	Andel	Innvilget	Andel	Innvilget	Andel
NFD 2421.90 Lavrisikolån	Ordinære										
NFD 2421.90 Lavrisikolån	Fiskeriformål										
NFD 2421.90 Lavrisikolån	Landbruksformål										
Sum lavrisikolån											
Sum lavrisikolån											
NFD 2421.50 Innovasjon prosjekter	Innovasjonslån	409 375	1%	312 500	1%	1 781 250	4%			187 500	0%
NFD 2421.50 Innovasjon prosjekter	Garanti					22 500	2%			150 000	14%
NFD 2421.50 Innovasjon prosjekter	Tilskudd	570 000	1%	500 000	1%	274 000	1%	760 000	1%		
NFD 2421.50 Innovasjon prosjekter	Landsdekkende etablerertilskudd	2 550 000	2%	1 400 000	1%	8 103 000	6%	1 250 000	1%		
NFD 2421.76 Innovasjon prosjekter	Tilskudd - Miljøteknologi	5 630 000	3%	1 950 000	1%	830 000	0%	1 900 000	1%		
NFD 2421.71 Nettverk, profilering og reiseliv - programmer	Tilskudd	1 070 000	1%	400 000	0%	786 000	1%			2 241 500	2%
NFD 2421.72 Forsknings-/utviklingskontrakter	OFU	155 000	0%	628 000	1%	7 000 000	9%			1 800 000	2%
NFD 2421.72 Forsknings-/utviklingskontrakter	IFU	5 686 000	2%			6 335 000	2%	300 000	0%		
NFD 2421.78 Adm. støtte for distriktsrettede såkornfond	Tilskudd										
NFD 928.74 Tilskudd til marin bioteknologi	Tilskudd										
NFD 2421.73 Tilskudd til kraftintensiv industri	Tilskudd										
NFD - Sum risikolån, tilskudd og programmer		16 070 375	2%	5 190 500	1%	25 131 750	3%	4 210 000	0%	4 379 000	0%
KMD 551.60 Tilskudd til fylkeskommuner for regional utvikling	Risikolån			7 030 000	18%	1 500 000	4%	1 911 250	5%	331 000	1%
KMD 551.60 Tilskudd til fylkeskommuner for regional utvikling	Garanti			300 000	12%						
KMD 551.60 Tilskudd til fylkeskommuner for regional utvikling	Tilskudd	1 641 652	0%	16 517 500	3%	17 850 025	3%	4 405 000	1%	28 453 088	5%
KMD 551.60 Tilskudd til fylkeskommuner for regional utvikling	Tilskudd sentralt										
KMD 552.72 Nasjonale tiltak for regional utvikling	Tilskudd	150 000	0%	1 637 000	1%	1 170 000	1%	800 000	1%	1 865 000	1%
KMD - Sum risikolån, tilskudd og programmer		1 791 652	0%	25 484 500	3%	20 520 025	3%	7 116 250	1%	30 649 088	4%
LMD 1150.50 BU-midler	Tilskudd sentralt										
LMD 1150.50 Bioenergiprogrammet	Tilskudd	400 000	1%			832 600	2%				
LMD 1149.72 Trebasert innovasjonsprogram	Tilskudd			2 887 000	12%	1 450 000	6%			300 000	1%
LMD 1149.73 Skogsflisproduksjon og biovarmeanlegg	Tilskudd			25 000	1%	190 000	6%				
LMD 1150.50 BU-midler	Risikolån										
LMD 1150.50 BU-midler	Tilskudd fylkesvis			834 000	0%	2 909 000	1%	150 000	0%	3 848 050	1%
LMD 1150.50 BU-midler Bioenergi	Tilskudd fylkesvis										
LMD 1150.50 Utviklingsprogram for lokalmat og grønt reiseliv	Tilskudd					5 620 000	9%			1 405 000	2%
LMD 1151.51 VSP rein	Tilskudd										
LMD - Sum Riskolån, Tilskudd og programmer		400 000	0%	3 746 000	1%	11 001 600	2%	150 000	0%	5 553 050	1%
FKD 2415.75 Marint verdiskapingsprogram	Tilskudd					3 511 000	11%				
FKD 2415.50 Garantier til fiskerinæringa	Garanti										
FKD - Sum risikolån, tilskudd og programmer						3 511 000	11%				
Sum risikolån, tilskudd og programmer		18 262 027	1%	34 421 000	1%	60 164 375	3%	11 476 250	0%	40 581 138	2%
KMD 551.61 Kompens. for økt arb.g.avg.	Tilskudd			927 000	1%	1 081 000	2%	750 000	1%	581 500	1%
LMD 1150.50 BU-midler	Lånebeløp for rentestøtte					313 103	1%			55 305	0%
UD 118.01 Nordområdetiltak drift	Tilskudd										
UD 118.70 Prosjektsamarbeid med Russland	Tilskudd							4 450 000	35%		
Diverse tilskudd	Tilskudd					3 395 000	35%				
Sum andre virkemidler				927 000	1%	4 789 103	3%	5 200 000	3%	636 805	0%
Sum andre virkemidler				927 000	1%	4 789 103	3%	5 200 000	3%	636 805	0%
Sum Totalt		18 262 027	1 %	35 348 000	1 %	64 953 478	3 %	16 676 250	1 %	41 217 943	2 %

Bransje NETTO tilsagn

Budsjettpost	Virkemiddel	J - Informasjon og		K - Finansierings- og		L - Omsetning og drift av		M - Faglig, vitenskapelig og		N - Forretningsmessig	
		Innvilget	Andel	Innvilget	Andel	Innvilget	Andel	Innvilget	Andel	Innvilget	Andel
NFD 2421.90 Lavrisikolån	Ordinære										
NFD 2421.90 Lavrisikolån	Fiskeriformål										
NFD 2421.90 Lavrisikolån	Landbruksformål										
Sum lavrisikolån											
Sum lavrisikolån											
NFD 2421.50 Innovasjon prosjekter	Innovasjonslån	14 753 225	29%					10 459 375	21%	703 125	1%
NFD 2421.50 Innovasjon prosjekter	Garanti	570 000	52%								
NFD 2421.50 Innovasjon prosjekter	Tilskudd	5 975 000	11%	200 000	0%			12 037 500	23%	2 989 000	6%
NFD 2421.50 Innovasjon prosjekter	Landsdekkende etablerertilskudd	50 638 000	35%			850 000	1%	24 942 716	17%	3 800 000	3%
NFD 2421.76 Innovasjon prosjekter	Tilskudd - Miljøteknologi							10 030 000	5%	4 200 000	2%
NFD 2421.71 Nettverk, profilering og reiseliv - programmer	Tilskudd	2 205 000	2%			260 000	0%	47 754 772	38%	11 611 723	9%
NFD 2421.72 Forsknings-/utviklingskontrakter	OFU	36 010 000	47%					13 300 000	17%	1 120 000	1%
NFD 2421.72 Forsknings-/utviklingskontrakter	IFU	71 329 170	23%					71 637 000	23%	4 200 000	1%
NFD 2421.78 Adm. støtte for distriktsrettede såkornfond	Tilskudd			4 200 000	100%						
NFD 928.74 Tilskudd til marin bioteknologi	Tilskudd							1 700 000	87%		
NFD 2421.73 Tilskudd til kraftintensiv industri	Tilskudd										
NFD - Sum risikolån, tilskudd og programmer		181 480 395	19%	4 400 000	0%	1 110 000	0%	191 861 363	20%	28 623 848	3%
KMD 551.60 Tilskudd til fylkeskommuner for regional utvikling	Risikolån	2 609 375	7%	312 500	1%	565 000	1%	145 000	0%	490 500	1%
KMD 551.60 Tilskudd til fylkeskommuner for regional utvikling	Garanti							600 000	25%		
KMD 551.60 Tilskudd til fylkeskommuner for regional utvikling	Tilskudd	48 392 365	9%	940 000	0%	11 757 500	2%	74 706 802	14%	49 958 560	9%
KMD 551.60 Tilskudd til fylkeskommuner for regional utvikling	Tilskudd sentralt										
KMD 552.72 Nasjonale tiltak for regional utvikling	Tilskudd	3 729 000	2%			1 073 500	1%	48 811 896	32%	16 442 911	11%
KMD - Sum risikolån, tilskudd og programmer		54 730 740	7%	1 252 500	0%	13 396 000	2%	124 263 698	17%	66 891 971	9%
LMD 1150.50 BU-midler	Tilskudd sentralt							2 150 000	20%		
LMD 1150.50 Bioenergiprogrammet	Tilskudd					1 200 300	3%	420 000	1%		
LMD 1149.72 Trebasert innovasjonsprogram	Tilskudd					2 800 000	12%	2 964 471	12%	925 000	4%
LMD 1149.73 Skogsflisproduksjon og biovarmeanlegg	Tilskudd							240 000	8%		
LMD 1150.50 BU-midler	Risikolån										
LMD 1150.50 BU-midler	Tilskudd fylkesvis	230 000	0%			1 179 000	0%	6 792 600	1%	11 795 614	2%
LMD 1150.50 BU-midler Bioenergi	Tilskudd fylkesvis					119 000	0%				
LMD 1150.50 Utviklingsprogram for lokalmat og grønt reiseliv	Tilskudd							207 600	0%	6 532 282	11%
LMD 1151.51 VSP rein	Tilskudd							280 000	3%	1 517 000	16%
LMD - Sum Riskolån, Tilskudd og programmer		230 000	0%			5 298 300	1%	13 054 671	2%	20 769 896	3%
FKD 2415.75 Marint verdiskapingsprogram	Tilskudd										
FKD 2415.50 Garantier til fiskerinæringa	Garanti										
FKD - Sum risikolån, tilskudd og programmer											
Sum risikolån, tilskudd og programmer		236 441 135	10%	5 652 500	0%	19 804 300	1%	329 179 732	14%	116 285 715	5%
KMD 551.61 Kompens. for økt arb.g.avg.	Tilskudd	4 713 000	7%	350 000	1%	1 423 000	2%	13 690 438	21%	10 990 000	17%
LMD 1150.50 BU-midler	Lånebeløp for rentestøtte					46 500	0%	41 540	0%	292 333	0%
UD 118.01 Nordområdetiltak drift	Tilskudd										
UD 118.70 Prosjektsamarbeid med Russland	Tilskudd							4 023 650	32%	150 000	1%
Diverse tilskudd	Tilskudd							1 640 000	17%		
Sum andre virkemidler		4 713 000	3%	350 000	0%	1 469 500	1%	19 395 628	12%	11 432 333	7%
Sum andre virkemidler		4 713 000	3%	350 000	0%	1 469 500	1%	19 395 628	12%	11 432 333	7%
Sum Totalt		241 154 135	9%	6 002 500	0%	21 273 800	1%	348 575 360	14%	127 718 048	5%

Bransje NETTO tilsagn

Budsjettpost	Virkemiddel	O - Offentlig		P - Undervisning		Q - Helse- og sosialtjenester		R - Kulturell virksomhet,		S - Annen tjenesteyting	
		Innvilget	Andel	Innvilget	Andel	Innvilget	Andel	Innvilget	Andel	Innvilget	Andel
NFD 2421.90 Lavrisikolån	Ordinære										
NFD 2421.90 Lavrisikolån	Fiskeriformål										
NFD 2421.90 Lavrisikolån	Landbruksformål										
Sum lavrisikolån											
Sum lavrisikolån											
NFD 2421.50 Innovasjon prosjekter	Innovasjonslån			337 500	1%			575 000	1%		
NFD 2421.50 Innovasjon prosjekter	Garanti										
NFD 2421.50 Innovasjon prosjekter	Tilskudd	2 895 000	6%	271 000	1%	800 000	2%			2 415 000	5%
NFD 2421.50 Innovasjon prosjekter	Landsdekkende etablerertilskudd	55 000	0%	975 000	1%	3 540 000	2%	1 250 000	1%	100 000	0%
NFD 2421.76 Innovasjon prosjekter	Tilskudd - Miljøteknologi										
NFD 2421.71 Nettverk, profilering og reiseliv - programmer	Tilskudd	250 000	0%	1 683 000	1%	2 417 000	2%	589 000	0%	7 831 000	6%
NFD 2421.72 Forsknings-/utviklingskontrakter	OFU	3 660 000	5%	580 000	1%	2 220 000	3%			500 000	1%
NFD 2421.72 Forsknings-/utviklingskontrakter	IFU			1 400 000	0%	3 305 000	1%			139 396	0%
NFD 2421.78 Adm. støtte for distriktsrettede såkornfond	Tilskudd										
NFD 928.74 Tilskudd til marin bioteknologi	Tilskudd										
NFD 2421.73 Tilskudd til kraftintensiv industri	Tilskudd										
NFD - Sum risikolån, tilskudd og programmer		6 860 000	1%	5 246 500	1%	12 282 000	1%	2 414 000	0%	10 985 396	1%
KMD 551.60 Tilskudd til fylkeskommuner for regional utvikling	Risikolån							630 250	2%		
KMD 551.60 Tilskudd til fylkeskommuner for regional utvikling	Garanti										
KMD 551.60 Tilskudd til fylkeskommuner for regional utvikling	Tilskudd	4 103 000	1%	8 061 420	1%	3 690 000	1%	11 758 626	2%	6 071 850	1%
KMD 551.60 Tilskudd til fylkeskommuner for regional utvikling	Tilskudd sentralt										
KMD 552.72 Nasjonale tiltak for regional utvikling	Tilskudd	2 489 500	2%	9 129 000	6%	815 000	1%	2 810 362	2%	1 195 000	1%
KMD - Sum risikolån, tilskudd og programmer		6 592 500	1%	17 190 420	2%	4 505 000	1%	15 199 238	2%	7 266 850	1%
LMD 1150.50 BU-midler	Tilskudd sentralt					1 330 000	13%				
LMD 1150.50 Bioenergiprogrammet	Tilskudd	85 000	0%					50 000	0%		
LMD 1149.72 Trebasert innovasjonsprogram	Tilskudd	2 812 000	12%			1 000 000	4%				
LMD 1149.73 Skogsflisproduksjon og biovarmeanlegg	Tilskudd										
LMD 1150.50 BU-midler	Risikolån					162 500	2%				
LMD 1150.50 BU-midler	Tilskudd fylkesvis	1 292 512	0%	1 156 000	0%	3 870 300	1%	1 170 000	0%	3 333 000	1%
LMD 1150.50 BU-midler Bioenergi	Tilskudd fylkesvis										
LMD 1150.50 Utviklingsprogram for lokalmat og grønt reiseliv	Tilskudd			9 900 000	17%					1 750 000	3%
LMD 1151.51 VSP rein	Tilskudd	1 489 000	15%	350 000	4%			293 000	3%		
LMD - Sum Riskolån, Tilskudd og programmer		5 678 512	1%	11 406 000	2%	6 362 800	1%	1 513 000	0%	5 083 000	1%
FKD 2415.75 Marint verdiskapingsprogram	Tilskudd			200 000	1%			350 000	1%		
FKD 2415.50 Garantier til fiskerinæringa	Garanti										
FKD - Sum risikolån, tilskudd og programmer				200 000	1%			350 000	1%		
Sum risikolån, tilskudd og programmer		19 131 012	1%	34 042 920	1%	23 149 800	1%	19 476 238	1%	23 335 246	1%
KMD 551.61 Kompens. for økt arb.g.avg.	Tilskudd	813 560	1%	440 000	1%	100 000	0%	1 592 000	2%	4 235 239	6%
LMD 1150.50 BU-midler	Lånebeløp for rentestøtte					312 545	0%			34 100	0%
UD 118.01 Nordområdetiltak drift	Tilskudd	6 500 000	100%								
UD 118.70 Prosjektsamarbeid med Russland	Tilskudd			1 800 000	14%						
Diverse tilskudd	Tilskudd										
Sum andre virkemidler		7 313 560	5%	2 240 000	1%	412 545	0%	1 592 000	1%	4 269 339	3%
Sum andre virkemidler		7 313 560	5%	2 240 000	1%	412 545	0%	1 592 000	1%	4 269 339	3%
Sum Totalt		26 444 572	1%	36 282 920	1%	23 562 345	1%	21 068 238	1%	27 604 585	1%

Bransje NETTO tilsagn

Budsjettpost	Virkemiddel	U - Internasjonale		Uspesifisert		X - Uspesifisert		Totalt
		Innvilget	Andel	Innvilget	Andel	Innvilget	Andel	
NFD 2421.90 Lavrisikolån	Ordinære							0
NFD 2421.90 Lavrisikolån	Fiskeriformål							0
NFD 2421.90 Lavrisikolån	Landbruksformål							0
Sum lavrisikolån								0
Sum lavrisikolån								0
NFD 2421.50 Innovasjon prosjekter	Innovasjonslån							50 038 225
NFD 2421.50 Innovasjon prosjekter	Garanti							1 087 500
NFD 2421.50 Innovasjon prosjekter	Tilskudd	175 000	0%	1 100 000	2%	10 222 000	20%	52 165 073
NFD 2421.50 Innovasjon prosjekter	Landsdekkende etablerertilskudd					13 800 000	9%	146 651 216
NFD 2421.76 Innovasjon prosjekter	Tilskudd - Miljøteknologi					6 100 000	3%	197 583 000
NFD 2421.71 Nettverk, profilering og reiseliv - programmer	Tilskudd					27 015 000	22%	124 283 995
NFD 2421.72 Forsknings-/utviklingskontrakter	OFU					7 000 000	9%	76 950 000
NFD 2421.72 Forsknings-/utviklingskontrakter	IFU			465 000	0%	14 600 000	5%	313 854 566
NFD 2421.78 Adm. støtte for distriktsrettede såkornfond	Tilskudd							4 200 000
NFD 928.74 Tilskudd til marin bioteknologi	Tilskudd					250 000	13%	1 950 000
NFD 2421.73 Tilskudd til kraftintensiv industri	Tilskudd							3 000 000
NFD - Sum risikolån, tilskudd og programmer		175 000	0%	1 565 000	0%	78 987 000	8%	971 763 575
KMD 551.60 Tilskudd til fylkeskommuner for regional utvikling	Risikolån							39 525 748
KMD 551.60 Tilskudd til fylkeskommuner for regional utvikling	Garanti							2 415 000
KMD 551.60 Tilskudd til fylkeskommuner for regional utvikling	Tilskudd	175 000	0%	1 115 000	0%	19 405 300	4%	538 710 163
KMD 551.60 Tilskudd til fylkeskommuner for regional utvikling	Tilskudd sentralt							1 000 000
KMD 552.72 Nasjonale tiltak for regional utvikling	Tilskudd					28 525 500	18%	154 257 669
KMD - Sum risikolån, tilskudd og programmer		175 000	0%	1 115 000	0%	47 930 800	7%	735 908 580
LMD 1150.50 BU-midler	Tilskudd sentralt					500 000	5%	10 520 000
LMD 1150.50 Bioenergiprogrammet	Tilskudd							35 797 700
LMD 1149.72 Trebasert innovasjonsprogram	Tilskudd							24 079 971
LMD 1149.73 Skogsflisproduksjon og biovarmeanlegg	Tilskudd							3 111 000
LMD 1150.50 BU-midler	Risikolån							7 721 695
LMD 1150.50 BU-midler	Tilskudd fylkesvis					1 372 000	0%	478 888 325
LMD 1150.50 BU-midler Bioenergi	Tilskudd fylkesvis							29 295 200
LMD 1150.50 Utviklingsprogram for lokalmat og grønt reiseliv	Tilskudd					19 660 000	33%	59 410 882
LMD 1151.51 VSP rein	Tilskudd					100 000	1%	9 773 000
LMD - Sum Riskolån, Tilskudd og programmer						21 632 000	3%	658 597 773
FKD 2415.75 Marint verdiskapingsprogram	Tilskudd					2 035 000	6%	31 621 600
FKD 2415.50 Garantier til fiskerinæringa	Garanti							0
FKD - Sum risikolån, tilskudd og programmer						2 035 000	6%	31 621 600
Sum risikolån, tilskudd og programmer		350 000	0%	2 680 000	0%	150 584 800	6%	2 397 891 528
KMD 551.61 Kompens. for økt arb.g.avg.	Tilskudd					200 000	0%	65 881 832
LMD 1150.50 BU-midler	Lånebeløp for rentestøtte							62 548 385
UD 118.01 Nordområdetiltak drift	Tilskudd							6 500 000
UD 118.70 Prosjektsamarbeid med Russland	Tilskudd							12 623 650
Diverse tilskudd	Tilskudd			100 000	1%	600 000	6%	9 585 000
Sum andre virkemidler				100 000	0%	800 000	1%	157 138 867
Sum andre virkemidler				100 000	0%	800 000	1%	157 138 867
Sum Totalt		350 000	0%	2 780 000	0%	151 384 800	6%	2 555 030 396

Geografi NETTO tilsagn

Budsjettpost	Virkemiddel	01 Østfold		02 Akershus		03 Oslo		04 Hedmark		05 Oppland		06 Buskerud	
		Innvilget	Andel	Innvilget	Andel	Innvilget	Andel	Innvilget	Andel	Innvilget	Andel	Innvilget	Andel
NFD 2421.90 Lavrisikolån	Ordinære												
NFD 2421.90 Lavrisikolån	Fiskeriformål												
NFD 2421.90 Lavrisikolån	Landbruksformål												
Sum lavrisikolån													
Sum lavrisikolån		0	0%	0	0%	0	0%	0	0%	0	0%	0	0%
NFD 2421.50 Innovasjon prosjekter	Innovasjonslån	1 320 000	3%	11 656 250	23%	5 813 750	12%	1 060 000	2%	4 793 750	10%	1 725 000	3%
NFD 2421.50 Innovasjon prosjekter	Garanti							67 500	6%			300 000	28%
NFD 2421.50 Innovasjon prosjekter	Tilskudd	1 000 000	2%	850 000	2%	6 514 000	12%	1 300 000	2%	1 980 000	4%	2 500 000	5%
NFD 2421.50 Innovasjon prosjekter	Landsdekkende etablerertilskudd	1 200 000	1%	8 735 000	6%	36 197 000	25%			1 374 000	1%	6 661 000	5%
NFD 2421.76 Innovasjon prosjekter	Tilskudd - Miljøteknologi			3 850 000	2%	2 080 000	1%	4 230 000	2%			18 350 000	9%
NFD 2421.71 Nettverk, profilering og reiseliv - programmer	Tilskudd	7 837 500	6%	5 440 000	4%	13 252 500	11%	3 295 772	3%	1 842 000	1%	9 109 000	7%
NFD 2421.72 Forsknings-/utviklingskontrakter	OFU	300 000	0%	5 900 000	8%	18 600 000	24%			1 145 000	1%	1 100 000	1%
NFD 2421.72 Forsknings-/utviklingskontrakter	IFU	7 350 000	2%	24 590 000	8%	17 830 000	6%	2 326 170	1%	19 199 000	6%	10 165 000	3%
NFD 2421.78 Adm. støtte for distriktsrettede såkornfond	Tilskudd												
NFD 928.74 Tilskudd til marin bioteknologi	Tilskudd												
NFD 2421.73 Tilskudd til kraftintensiv industri	Tilskudd	375 000	13%			375 000	13%	375 000	13%	375 000	13%		
NFD - Sum risikolån, tilskudd og programmer		19 382 500	2%	61 021 250	6%	100 662 250	10%	12 654 442	1%	30 708 750	3%	49 910 000	5%
KMD 551.60 Tilskudd til fylkeskommuner for regional utvikling	Risikolån							813 375	2%	487 500	1%	37 500	0%
KMD 551.60 Tilskudd til fylkeskommuner for regional utvikling	Garanti							225 000	9%				
KMD 551.60 Tilskudd til fylkeskommuner for regional utvikling	Tilskudd	4 870 000	1%	600 000	0%	1 725 000	0%	31 919 230	6%	34 104 010	6%	10 608 184	2%
KMD 551.60 Tilskudd til fylkeskommuner for regional utvikling	Tilskudd sentralt							1 000 000	100%				
KMD 552.72 Nasjonale tiltak for regional utvikling	Tilskudd	3 765 000	2%	5 342 000	3%			1 079 500	1%	10 000 000	6%	2 302 000	1%
KMD - Sum risikolån, tilskudd og programmer		8 635 000	1%	5 942 000	1%	1 725 000	0%	35 037 105	5%	44 591 510	6%	12 947 684	2%
LMD 1150.50 BU-midler	Tilskudd sentralt					690 000	7%	2 000 000	19%				
LMD 1150.50 Bioenergiprogrammet	Tilskudd	1 000 000	3%	120 000	0%			6 203 000	17%	7 358 000	21%	3 355 700	9%
LMD 1149.72 Trebasert innovasjonsprogram	Tilskudd	1 350 000	6%	2 600 000	11%	510 000	2%	2 630 000	11%	1 600 000	7%	1 140 000	5%
LMD 1149.73 Skogsflisproduksjon og biovarmeanlegg	Tilskudd			265 000	9%					1 915 000	62%	90 000	3%
LMD 1150.50 BU-midler	Risikolån	85 000	1%					1 042 920	14%			140 000	2%
LMD 1150.50 BU-midler	Tilskudd fylkesvis	18 011 124	4%	16 436 000	3%	272 000	0%	37 208 850	8%	23 808 700	5%	22 996 000	5%
LMD 1150.50 BU-midler Bioenergi	Tilskudd fylkesvis	3 792 000	13%	1 400 000	5%			4 736 000	16%	2 652 000	9%	3 541 900	12%
LMD 1150.50 Utviklingsprogram for lokalmat og grønt reiseliv	Tilskudd	2 000 000	3%			2 249 000	4%			5 077 000	9%	3 625 000	6%
LMD 1151.51 VSP rein	Tilskudd												
LMD - Sum Riskolån, Tilskudd og programmer		26 238 124	4%	20 821 000	3%	3 721 000	1%	53 820 770	8%	42 410 700	6%	34 888 600	5%
FKD 2415.75 Marint verdiskapingsprogram	Tilskudd												
FKD 2415.50 Garantier til fiskerinæringa	Garanti												
FKD - Sum risikolån, tilskudd og programmer													
Sum risikolån, tilskudd og programmer		54 255 624	2%	87 784 250	4%	106 108 250	4%	101 512 317	4%	117 710 960	5%	97 746 284	4%
KMD 551.61 Kompens. for økt arb.g.avg.	Tilskudd							16 252 852	25%	6 517 326	10%		
LMD 1150.50 BU-midler	Lånebeløp for rentestøtte	2 563 725	4%	1 581 635	3%			6 112 391	10%	2 720 617	4%	2 554 424	4%
UD 118.01 Nordområdetiltak drift	Tilskudd												
UD 118.70 Prosjektsamarbeid med Russland	Tilskudd					533 650	4%						
Diverse tilskudd	Tilskudd							750 000	8%				
Sum andre virkemidler		2 563 725	2%	1 581 635	1%	533 650	0%	23 115 243	15%	9 237 943	6%	2 554 424	2%
Sum andre virkemidler		2 563 725	2%	1 581 635	1%	533 650	0%	23 115 243	15%	9 237 943	6%	2 554 424	2%
Sum Totalt		56 819 349	2%	89 365 885	3%	106 641 900	4%	124 627 560	5%	126 948 903	5%	100 300 708	4%

Geografi NETTO tilsagn

Budsjettpost	Virkemiddel	07 Vestfold		08 Telemark		09 Aust-Agder		10 Vest-Agder		11 Rogaland	
		Innvilget	Andel	Innvilget	Andel	Innvilget	Andel	Innvilget	Andel	Innvilget	Andel
NFD 2421.90 Lavrisikolån	Ordinære										
NFD 2421.90 Lavrisikolån	Fiskeriformål										
NFD 2421.90 Lavrisikolån	Landbruksformål										
Sum lavrisikolån											
Sum lavrisikolån		0	0%	0	0%	0	0%	0	0%	0	0%
NFD 2421.50 Innovasjon prosjekter	Innovasjonslån	1 495 000	3%	3 248 750	6%			3 832 500	8%	5 155 000	10%
NFD 2421.50 Innovasjon prosjekter	Garanti									300 000	28%
NFD 2421.50 Innovasjon prosjekter	Tilskudd	3 655 000	7%	500 000	1%	1 000 000	2%	1 237 500	2%	2 075 000	4%
NFD 2421.50 Innovasjon prosjekter	Landsdekkende etablerertilskudd	6 395 000	4%	4 606 160	3%	2 050 000	1%	6 345 000	4%	28 380 000	19%
NFD 2421.76 Innovasjon prosjekter	Tilskudd - Miljøteknologi			37 660 000	19%	3 300 000	2%	24 250 000	12%	14 000 000	7%
NFD 2421.71 Nettverk, profilering og reiseliv - programmer	Tilskudd	7 395 000	6%	2 204 500	2%	1 447 500	1%	14 939 223	12%	4 068 000	3%
NFD 2421.72 Forsknings-/utviklingskontrakter	OFU			3 300 000	4%	5 650 000	7%	490 000	1%	14 800 000	19%
NFD 2421.72 Forsknings-/utviklingskontrakter	IFU	20 280 000	6%	13 477 000	4%	15 610 000	5%	23 830 000	8%	49 726 000	16%
NFD 2421.78 Adm. støtte for distriktsrettede såkornfond	Tilskudd										
NFD 928.74 Tilskudd til marin bioteknologi	Tilskudd									1 500 000	77%
NFD 2421.73 Tilskudd til kraftintensiv industri	Tilskudd	750 000	25%								
NFD - Sum risikolån, tilskudd og programmer		39 970 000	4%	64 996 410	7%	29 057 500	3%	74 924 223	8%	120 004 000	12%
KMD 551.60 Tilskudd til fylkeskommuner for regional utvikling	Risikolån			1 678 125	4%	375 000	1%				
KMD 551.60 Tilskudd til fylkeskommuner for regional utvikling	Garanti					300 000	12%				
KMD 551.60 Tilskudd til fylkeskommuner for regional utvikling	Tilskudd	3 500 000	1%	9 858 400	2%	7 735 000	1%	7 772 500	1%	6 535 000	1%
KMD 551.60 Tilskudd til fylkeskommuner for regional utvikling	Tilskudd sentralt										
KMD 552.72 Nasjonale tiltak for regional utvikling	Tilskudd	2 000 000	1%	2 000 000	1%	1 525 000	1%	8 000 000	5%	6 344 000	4%
KMD - Sum risikolån, tilskudd og programmer		5 500 000	1%	13 536 525	2%	9 935 000	1%	15 772 500	2%	12 879 000	2%
LMD 1150.50 BU-midler	Tilskudd sentralt									560 000	5%
LMD 1150.50 Bioenergiprogrammet	Tilskudd	340 000	1%	2 857 000	8%	356 000	1%			5 565 000	16%
LMD 1149.72 Trebasert innovasjonsprogram	Tilskudd	810 000	3%	1 609 471	7%	750 000	3%	2 650 000	11%	949 000	4%
LMD 1149.73 Skogsflisproduksjon og biovarmeanlegg	Tilskudd										
LMD 1150.50 BU-midler	Risikolån							172 500	2%	47 500	1%
LMD 1150.50 BU-midler	Tilskudd fylkesvis	14 020 000	3%	20 525 000	4%	13 625 500	3%	14 927 000	3%	40 355 500	8%
LMD 1150.50 BU-midler Bioenergi	Tilskudd fylkesvis	979 300	3%	1 196 000	4%	585 000	2%	404 000	1%	1 348 000	5%
LMD 1150.50 Utviklingsprogram for lokalmat og grønt reiseliv	Tilskudd	1 800 000	3%	100 000	0%	650 000	1%	300 000	1%	700 000	1%
LMD 1151.51 VSP rein	Tilskudd										
LMD - Sum Riskolån, Tilskudd og programmer		17 949 300	3%	26 287 471	4%	15 966 500	2%	18 453 500	3%	49 525 000	8%
FKD 2415.75 Marint verdiskapingsprogram	Tilskudd							100 000	0%	1 000 000	3%
FKD 2415.50 Garantier til fiskerinæringa	Garanti										
FKD - Sum risikolån, tilskudd og programmer								100 000	0%	1 000 000	3%
Sum risikolån, tilskudd og programmer		63 419 300	3%	104 820 406	4%	54 959 000	2%	109 250 223	5%	183 408 000	8%
KMD 551.61 Kompens. for økt arb.g.avg.	Tilskudd			3 223 060	5%						
LMD 1150.50 BU-midler	Lånebeløp for rentestøtte	1 632 476	3%	2 205 196	4%	1 388 813	2%	2 070 820	3%	6 370 809	10%
UD 118.01 Nordområdetiltak drift	Tilskudd										
UD 118.70 Prosjektsamarbeid med Russland	Tilskudd			4 875 000	39%						
Diverse tilskudd	Tilskudd										
Sum andre virkemidler		1 632 476	1%	10 303 256	7%	1 388 813	1%	2 070 820	1%	6 370 809	4%
Sum andre virkemidler		1 632 476	1%	10 303 256	7%	1 388 813	1%	2 070 820	1%	6 370 809	4%
Sum Totalt		65 051 776	3 %	115 123 662	5 %	56 347 813	2 %	111 321 043	4 %	189 778 809	7 %

Geografi NETTO tilsagn

Budsjettpost	Virkemiddel	12 Hordaland		14 Sogn Og Fjordane		15 Møre Og Romsdal		16 Sør-Trøndelag		17 Nord-Trøndelag	
		Innvilget	Andel	Innvilget	Andel	Innvilget	Andel	Innvilget	Andel	Innvilget	Andel
NFD 2421.90 Lavrisikolån	Ordinære										
NFD 2421.90 Lavrisikolån	Fiskeriformål										
NFD 2421.90 Lavrisikolån	Landbruksformål										
Sum lavrisikolån											
Sum lavrisikolån		0	0%	0	0%	0	0%	0	0%	0	0%
NFD 2421.50 Innovasjon prosjekter	Innovasjonslån	2 062 500	4%			4 526 250	9%	1 838 750	4%	38 850	0%
NFD 2421.50 Innovasjon prosjekter	Garanti	150 000	14%					270 000	25%		
NFD 2421.50 Innovasjon prosjekter	Tilskudd	5 375 000	10%			6 096 573	12%	1 755 000	3%	950 000	2%
NFD 2421.50 Innovasjon prosjekter	Landsdekkende etablerertilskudd	9 260 000	6%	300 000	0%	5 505 000	4%	9 335 556	6%	1 150 000	1%
NFD 2421.76 Innovasjon prosjekter	Tilskudd - Miljøteknologi	18 850 000	10%	2 730 000	1%	17 643 000	9%	38 500 000	19%		
NFD 2421.71 Nettverk, profilering og reiseliv - programmer	Tilskudd	16 333 000	13%	150 000	0%	13 375 000	11%	4 400 000	4%	750 000	1%
NFD 2421.72 Forsknings-/utviklingskontrakter	OFU	1 900 000	2%	250 000	0%	300 000	0%	4 860 000	6%	1 355 000	2%
NFD 2421.72 Forsknings-/utviklingskontrakter	IFU	35 839 396	11%	7 054 000	2%	15 660 000	5%	25 600 000	8%	5 775 000	2%
NFD 2421.78 Adm. støtte for distriktsrettede såkornfond	Tilskudd			1 050 000	25%					1 050 000	25%
NFD 928.74 Tilskudd til marin bioteknologi	Tilskudd										
NFD 2421.73 Tilskudd til kraftintensiv industri	Tilskudd					375 000	13%				
NFD - Sum risikolån, tilskudd og programmer		89 769 896	9%	11 534 000	1%	63 480 823	7%	86 559 306	9%	11 068 850	1%
KMD 551.60 Tilskudd til fylkeskommuner for regional utvikling	Risikolån	49 500	0%	5 287 500	13%	7 766 250	20%	8 607 625	22%	3 801 875	10%
KMD 551.60 Tilskudd til fylkeskommuner for regional utvikling	Garanti			990 000	41%						
KMD 551.60 Tilskudd til fylkeskommuner for regional utvikling	Tilskudd	33 996 000	6%	38 836 400	7%	53 473 952	10%	38 428 350	7%	41 140 934	8%
KMD 551.60 Tilskudd til fylkeskommuner for regional utvikling	Tilskudd sentralt										
KMD 552.72 Nasjonale tiltak for regional utvikling	Tilskudd	10 941 881	7%	3 190 000	2%	10 303 862	7%	5 475 000	4%	4 620 500	3%
KMD - Sum risikolån, tilskudd og programmer		44 987 381	6%	48 303 900	7%	71 544 064	10%	52 510 975	7%	49 563 309	7%
LMD 1150.50 BU-midler	Tilskudd sentralt	750 000	7%								
LMD 1150.50 Bioenergiprogrammet	Tilskudd	942 000	3%	50 000	0%	974 000	3%	3 542 000	10%	2 570 000	7%
LMD 1149.72 Trebasert innovasjonsprogram	Tilskudd	3 225 000	13%	302 000	1%	250 000	1%	1 150 000	5%		
LMD 1149.73 Skogsflisproduksjon og biovarmeanlegg	Tilskudd	96 000	3%					245 000	8%		
LMD 1150.50 BU-midler	Risikolån	115 000	1%			4 335 475	56%			422 500	5%
LMD 1150.50 BU-midler	Tilskudd fylkesvis	31 635 230	7%	39 591 300	8%	31 058 000	6%	38 801 595	8%	45 168 114	9%
LMD 1150.50 BU-midler Bioenergi	Tilskudd fylkesvis			99 000	0%	30 000	0%	1 865 000	6%	6 252 000	21%
LMD 1150.50 Utviklingsprogram for lokalmat og grønt reiseliv	Tilskudd	760 000	1%	4 110 000	7%	207 600	0%	1 030 000	2%	1 350 000	2%
LMD 1151.51 VSP rein	Tilskudd							747 000	8%	1 130 000	12%
LMD - Sum Riskolån, Tilskudd og programmer		37 523 230	6%	44 152 300	7%	36 855 075	6%	47 380 595	7%	56 892 614	9%
FKD 2415.75 Marint verdiskapingsprogram	Tilskudd	1 050 000	3%	3 600 600	11%	4 641 000	15%				
FKD 2415.50 Garantier til fiskerinæringa	Garanti										
FKD - Sum risikolån, tilskudd og programmer		1 050 000	3%	3 600 600	11%	4 641 000	15%				
Sum risikolån, tilskudd og programmer		173 330 507	7%	107 590 800	4%	176 520 962	7%	186 450 876	8%	117 524 773	5%
KMD 551.61 Kompens. for økt arb.g.avg.	Tilskudd			7 370 000	11%	1 740 000	3%	130 239	0%		
LMD 1150.50 BU-midler	Lånebeløp for rentestøtte	2 667 265	4%	5 944 617	10%	4 533 298	7%	4 256 341	7%	7 437 598	12%
UD 118.01 Nordområdetiltak drift	Tilskudd										
UD 118.70 Prosjektsamarbeid med Russland	Tilskudd							715 000	6%		
Diverse tilskudd	Tilskudd	400 000	4%								
Sum andre virkemidler		3 067 265	2%	13 314 617	8%	6 273 298	4%	5 101 580	3%	7 437 598	5%
Sum andre virkemidler		3 067 265	2%	13 314 617	8%	6 273 298	4%	5 101 580	3%	7 437 598	5%
Sum Totalt		176 397 772	7 %	120 905 417	5 %	182 794 260	7 %	191 552 456	7 %	124 962 371	5 %

Geografi NETTO tilsagn

Budsjettpost	Virkemiddel	18 Nordland		19 Troms		20 Finnmark		21 Svalbard		99 Flere fylker/Utland		Totalt
		Innvilget	Andel	Innvilget	Andel	Innvilget	Andel	Innvilget	Andel	Innvilget	Andel	
NFD 2421.90 Lavrisikolån	Ordinære											
NFD 2421.90 Lavrisikolån	Fiskeriformål											
NFD 2421.90 Lavrisikolån	Landbruksformål											
Sum lavrisikolån												
Sum lavrisikolån		0	0%	0	0%	0	0%	0	0%	0	0%	0
NFD 2421.50 Innovasjon prosjekter	Innovasjonslån			871 875	2%			600 000	1%			50 038 225
NFD 2421.50 Innovasjon prosjekter	Garanti											1 087 500
NFD 2421.50 Innovasjon prosjekter	Tilskudd									15 377 000	29%	52 165 073
NFD 2421.50 Innovasjon prosjekter	Landsdekkende etablerertilskudd	2 112 000	1%	1 775 500	1%	1 730 000	1%			13 540 000	9%	146 651 216
NFD 2421.76 Innovasjon prosjekter	Tilskudd - Miljøteknologi	1 160 000	1%	1 100 000	1%	3 780 000	2%			6 100 000	3%	197 583 000
NFD 2421.71 Nettverk, profilering og reiseliv - programmer	Tilskudd			575 000	0%					17 870 000	14%	124 283 995
NFD 2421.72 Forsknings-/utviklingskontrakter	OFU	3 927 000	5%	6 073 000	8%					7 000 000	9%	76 950 000
NFD 2421.72 Forsknings-/utviklingskontrakter	IFU	2 000 000	1%	2 790 000	1%	153 000	0%			14 600 000	5%	313 854 566
NFD 2421.78 Adm. støtte for distriktsrettede såkornfond	Tilskudd	1 050 000	25%	1 050 000	25%							4 200 000
NFD 928.74 Tilskudd til marin bioteknologi	Tilskudd			200 000	10%					250 000	13%	1 950 000
NFD 2421.73 Tilskudd til kraftintensiv industri	Tilskudd			375 000	13%							3 000 000
NFD - Sum risikolån, tilskudd og programmer		10 249 000	1%	14 810 375	2%	5 663 000	1%	600 000	0%	74 737 000	8%	971 763 575
KMD 551.60 Tilskudd til fylkeskommuner for regional utvikling	Risikolån	3 243 750	8%	4 844 998	12%	2 532 750	6%					39 525 748
KMD 551.60 Tilskudd til fylkeskommuner for regional utvikling	Garanti			900 000	37%							2 415 000
KMD 551.60 Tilskudd til fylkeskommuner for regional utvikling	Tilskudd	91 957 776	17%	54 979 800	10%	51 801 016	10%			14 868 611	3%	538 710 163
KMD 551.60 Tilskudd til fylkeskommuner for regional utvikling	Tilskudd sentralt											1 000 000
KMD 552.72 Nasjonale tiltak for regional utvikling	Tilskudd	17 500 396	11%	21 602 500	14%	9 255 000	6%	7 743 030	5%	21 268 000	14%	154 257 669
KMD - Sum risikolån, tilskudd og programmer		112 701 922	15%	82 327 298	11%	63 588 766	9%	7 743 030	1%	36 136 611	5%	735 908 580
LMD 1150.50 BU-midler	Tilskudd sentralt			700 000	7%					5 820 000	55%	10 520 000
LMD 1150.50 Bioenergiprogrammet	Tilskudd			480 000	1%					85 000	0%	35 797 700
LMD 1149.72 Trebasert innovasjonsprogram	Tilskudd	1 662 000	7%	100 000	0%	192 500	1%			600 000	2%	24 079 971
LMD 1149.73 Skogsflisproduksjon og biovarmeanlegg	Tilskudd			500 000	16%							3 111 000
LMD 1150.50 BU-midler	Risikolån	50 000	1%	1 241 250	16%	69 550	1%					7 721 695
LMD 1150.50 BU-midler	Tilskudd fylkesvis	27 985 000	6%	21 751 400	5%	20 217 012	4%			495 000	0%	478 888 325
LMD 1150.50 BU-midler Bioenergi	Tilskudd fylkesvis	415 000	1%									29 295 200
LMD 1150.50 Utviklingsprogram for lokalmat og grønt reiseliv	Tilskudd			600 000	1%					34 852 282	59%	59 410 882
LMD 1151.51 VSP rein	Tilskudd	2 690 000	28%	280 000	3%	3 423 000	35%			1 503 000	15%	9 773 000
LMD - Sum Riskolån, Tilskudd og programmer		32 802 000	5%	25 652 650	4%	23 902 062	4%			43 355 282	7%	658 597 773
FKD 2415.75 Marint verdiskapingsprogram	Tilskudd			3 145 000	10%	2 780 000	9%			15 305 000	48%	31 621 600
FKD 2415.50 Garantier til fiskerinæringa	Garanti											
FKD - Sum risikolån, tilskudd og programmer				3 145 000	10%	2 780 000	9%			15 305 000	48%	31 621 600
Sum risikolån, tilskudd og programmer		155 752 922	6%	125 935 323	5%	95 933 828	4%	8 343 030	0%	169 533 893	7%	2 397 891 528
KMD 551.61 Kompens. for økt arb.g.avg.	Tilskudd	2 105 000	3%	27 993 355	42%	550 000	1%					65 881 832
LMD 1150.50 BU-midler	Lånebeløp for rentestøtte	3 707 561	6%	3 058 520	5%	1 742 279	3%					62 548 385
UD 118.01 Nordområdetiltak drift	Tilskudd									6 500 000	100%	6 500 000
UD 118.70 Prosjektsamarbeid med Russland	Tilskudd							4 700 000	37%	1 800 000	14%	12 623 650
Diverse tilskudd	Tilskudd			3 300 000	34%					5 135 000	54%	9 585 000
Sum andre virkemidler		5 812 561	4%	34 351 875	22%	6 992 279	4%			13 435 000	9%	157 138 867
Sum andre virkemidler		5 812 561	4%	34 351 875	22%	6 992 279	4%		0%	13 435 000	9%	157 138 867
Sum Totalt		161 565 483	6 %	160 287 199	6 %	102 926 107	4 %	8 343 030	0 %	182 968 893	7 %	2 555 030 396

Distriktpolitiske virkemiddelområde NETTO tilsagn

Budsjettpost	Virkemiddel	Sone I		Sone II		Sone III		Uspesifisert		Totalt
		Innvilget	Andel	Innvilget	Andel	Innvilget	Andel	Innvilget	Andel	
NFD 2421.90 Lavrisikolån	Ordinære									
NFD 2421.90 Lavrisikolån	Fiskeriformål									
NFD 2421.90 Lavrisikolån	Landbruksformål									
Sum lavrisikolån										
Sum lavrisikolån		0	0%	0	0%	0	0%	0	0%	0
NFD 2421.50 Innovasjon prosjekter	Innovasjonslån	43 191 250	86%	3 195 100	6%	3 651 875	7%			50 038 225
NFD 2421.50 Innovasjon prosjekter	Garanti	892 500	82%			195 000	18%			1 087 500
NFD 2421.50 Innovasjon prosjekter	Tilskudd	27 826 073	53%	400 000	1%	4 150 000	8%	19 789 000	38%	52 165 073
NFD 2421.50 Innovasjon prosjekter	Landsdekkende etablerertilskudd	118 210 716	81%	4 190 000	3%	10 710 500	7%	13 540 000	9%	146 651 216
NFD 2421.76 Innovasjon prosjekter	Tilskudd - Miljøteknologi	109 840 000	56%	4 630 000	2%	77 013 000	39%	6 100 000	3%	197 583 000
NFD 2421.71 Nettverk, profilering og reiseliv - programmer	Tilskudd	60 265 772	48%			5 761 723	5%	58 256 500	47%	124 283 995
NFD 2421.72 Forsknings-/utviklingskontrakter	OFU	49 500 000	64%	300 000	0%	16 850 000	22%	10 300 000	13%	76 950 000
NFD 2421.72 Forsknings-/utviklingskontrakter	IFU	247 182 566	79%	8 815 000	3%	43 257 000	14%	14 600 000	5%	313 854 566
NFD 2421.78 Adm. støtte for distriktsrettede såkornfond	Tilskudd					4 200 000	100%			4 200 000
NFD 928.74 Tilskudd til marin bioteknologi	Tilskudd	1 500 000	77%			200 000	10%	250 000	13%	1 950 000
NFD 2421.73 Tilskudd til kraftintensiv industri	Tilskudd	2 250 000	75%	375 000	13%	375 000	13%			3 000 000
NFD - Sum risikolån, tilskudd og programmer		660 658 877	68%	21 905 100	2%	166 364 098	17%	122 835 500	13%	971 763 575
KMD 551.60 Tilskudd til fylkeskommuner for regional utvikling	Risikolån			225 000	1%	39 300 748	99%			39 525 748
KMD 551.60 Tilskudd til fylkeskommuner for regional utvikling	Garanti					2 415 000	100%			2 415 000
KMD 551.60 Tilskudd til fylkeskommuner for regional utvikling	Tilskudd	61 730 040	11%	13 233 000	2%	413 707 922	77%	50 039 201	9%	538 710 163
KMD 551.60 Tilskudd til fylkeskommuner for regional utvikling	Tilskudd sentralt					1 000 000	100%			1 000 000
KMD 552.72 Nasjonale tiltak for regional utvikling	Tilskudd	36 572 450	24%	850 000	1%	71 217 219	46%	45 618 000	30%	154 257 669
KMD - Sum risikolån, tilskudd og programmer		98 302 490	13%	14 308 000	2%	527 640 889	72%	95 657 201	13%	735 908 580
LMD 1150.50 BU-midler	Tilskudd sentralt	3 440 000	33%					7 080 000	67%	10 520 000
LMD 1150.50 Bioenergiprogrammet	Tilskudd	10 508 600	29%	985 000	3%	24 119 100	67%	185 000	1%	35 797 700
LMD 1149.72 Trebasert innovasjonsprogram	Tilskudd	14 274 000	59%	150 000	1%	7 125 971	30%	2 530 000	11%	24 079 971
LMD 1149.73 Skogsflisproduksjon og biovarmeanlegg	Tilskudd	1 990 000	64%			931 000	30%	190 000	6%	3 111 000
LMD 1150.50 BU-midler	Risikolån	305 000	4%	239 500	3%	7 177 195	93%			7 721 695
LMD 1150.50 BU-midler	Tilskudd fylkesvis	145 160 224	30%	19 011 420	4%	307 523 669	64%	7 193 012	2%	478 888 325
LMD 1150.50 BU-midler Bioenergi	Tilskudd fylkesvis	11 568 500	39%	2 209 700	8%	15 317 000	52%	200 000	1%	29 295 200
LMD 1150.50 Utviklingsprogram for lokalmat og grønt reiseliv	Tilskudd	11 601 000	20%			12 257 600	21%	35 552 282	60%	59 410 882
LMD 1151.51 VSP rein	Tilskudd					7 934 000	81%	1 839 000	19%	9 773 000
LMD - Sum Riskolån, Tilskudd og programmer		198 847 324	30%	22 595 620	3%	382 385 535	58%	54 769 294	8%	658 597 773
FKD 2415.75 Marint verdiskapingsprogram	Tilskudd	4 971 000	16%			11 345 600	36%	15 305 000	48%	31 621 600
FKD 2415.50 Garantier til fiskerinæringa	Garanti									
FKD - Sum risikolån, tilskudd og programmer		4 971 000	16%			11 345 600	36%	15 305 000	48%	31 621 600
Sum risikolån, tilskudd og programmer		962 779 691	40%	58 808 720	2%	1 087 736 122	45%	288 566 995	12%	2 397 891 528
KMD 551.61 Kompens. for økt arb.g.avg.	Tilskudd					61 471 394	93%	4 410 438	7%	65 881 832
LMD 1150.50 BU-midler	Lånebeløp for rentestøtte	19 637 231	31%	2 367 803	4%	40 543 351	65%			62 548 385
UD 118.01 Nordområdetiltak drift	Tilskudd							6 500 000	100%	6 500 000
UD 118.70 Prosjektsamarbeid med Russland	Tilskudd	6 123 650	49%			4 700 000	37%	1 800 000	14%	12 623 650
Diverse tilskudd	Tilskudd	500 000	5%	100 000	1%	3 350 000	35%	5 635 000	59%	9 585 000
Sum andre virkemidler		26 260 881	17%	2 467 803	2%	110 064 745	70%	18 345 438	12%	157 138 867
Sum andre virkemidler		26 260 881	17%	2 467 803	2%	110 064 745	70%	18 345 438	12%	157 138 867
Sum Totalt		989 040 572	39 %	61 276 523	2 %	1 197 800 867	47 %	306 912 433	12 %	2 555 030 396

Innovasjonsnivå NETTO tilsagn

Budsjettpost	Virkemiddel	Innovasjon på bedriftsnivå		Innovasjon på regionalt		Innovasjon på nasjonalt		Innovasjon på		Ikke relevant		Totalt
		Innvilget	Andel	Innvilget	Andel	Innvilget	Andel	Innvilget	Andel	Innvilget	Andel	
NFD 2421.90 Lavrisikolån	Ordinære											
NFD 2421.90 Lavrisikolån	Fiskeriformål											
NFD 2421.90 Lavrisikolån	Landbruksformål											
Sum lavrisikolån												
Sum lavrisikolån		0	0%	0	0%	0	0%	0	0%	0	0%	0
NFD 2421.50 Innovasjon prosjekter	Innovasjonslån	3 490 000	7%	3 251 350	6%	6 529 375	13%	34 262 500	68%	2 505 000	5%	50 038 225
NFD 2421.50 Innovasjon prosjekter	Garanti	45 000	4%			697 500	64%	345 000	32%			1 087 500
NFD 2421.50 Innovasjon prosjekter	Tilskudd	717 000	1%	865 000	2%	7 017 000	13%	30 943 000	59%	12 623 073	24%	52 165 073
NFD 2421.50 Innovasjon prosjekter	Landsdekkende etablerertilskudd			200 000	0%	12 012 160	8%	134 439 056	92%			146 651 216
NFD 2421.76 Innovasjon prosjekter	Tilskudd - Miljøteknologi					6 390 000	3%	185 093 000	94%	6 100 000	3%	197 583 000
NFD 2421.71 Nettverk, profilering og reiseliv - programmer	Tilskudd	5 000 000	4%	8 198 223	7%	12 954 000	10%	85 467 272	69%	12 664 500	10%	124 283 995
NFD 2421.72 Forsknings-/utviklingskontrakter	OFU					13 802 000	18%	56 148 000	73%	7 000 000	9%	76 950 000
NFD 2421.72 Forsknings-/utviklingskontrakter	IFU			1 450 000	0%	11 615 170	4%	285 739 396	91%	15 050 000	5%	313 854 566
NFD 2421.78 Adm. støtte for distriktsrettede såkornfond	Tilskudd									4 200 000	100%	4 200 000
NFD 928.74 Tilskudd til marin bioteknologi	Tilskudd							1 700 000	87%	250 000	13%	1 950 000
NFD 2421.73 Tilskudd til kraftintensiv industri	Tilskudd									3 000 000	100%	3 000 000
NFD - Sum risikolån, tilskudd og programmer		9 252 000	1%	13 964 573	1%	71 017 205	7%	814 137 224	84%	63 392 573	7%	971 763 575
KMD 551.60 Tilskudd til fylkeskommuner for regional utvikling	Risikolån	5 641 123	14%	12 235 750	31%	5 248 750	13%	11 015 625	28%	5 384 500	14%	39 525 748
KMD 551.60 Tilskudd til fylkeskommuner for regional utvikling	Garanti					615 000	25%	1 200 000	50%	600 000	25%	2 415 000
KMD 551.60 Tilskudd til fylkeskommuner for regional utvikling	Tilskudd	76 208 619	14%	106 375 986	20%	128 828 305	24%	186 595 865	35%	40 701 388	8%	538 710 163
KMD 551.60 Tilskudd til fylkeskommuner for regional utvikling	Tilskudd sentralt					1 000 000	100%					1 000 000
KMD 552.72 Nasjonale tiltak for regional utvikling	Tilskudd	10 495 530	7%	11 712 793	8%	28 860 896	19%	82 227 000	53%	20 961 450	14%	154 257 669
KMD - Sum risikolån, tilskudd og programmer		92 345 272	13%	130 324 529	18%	164 552 951	22%	281 038 490	38%	67 647 338	9%	735 908 580
LMD 1150.50 BU-midler	Tilskudd sentralt	1 530 000	15%	1 200 000	11%	4 450 000	42%	2 200 000	21%	1 140 000	11%	10 520 000
LMD 1150.50 Bioenergiprogrammet	Tilskudd	21 607 200	60%	7 066 000	20%	1 717 500	5%			5 407 000	15%	35 797 700
LMD 1149.72 Trebasert innovasjonsprogram	Tilskudd			3 815 971	16%	16 194 000	67%	3 370 000	14%	700 000	3%	24 079 971
LMD 1149.73 Skogsflisproduksjon og biovarmeanlegg	Tilskudd	1 321 000	42%	90 000	3%	485 000	16%			1 215 000	39%	3 111 000
LMD 1150.50 BU-midler	Risikolån	5 225 320	68%	85 000	1%					2 411 375	31%	7 721 695
LMD 1150.50 BU-midler	Tilskudd fylkesvis	259 568 730	54%	41 796 000	9%	14 126 500	3%	937 000	0%	162 460 095	34%	478 888 325
LMD 1150.50 BU-midler Bioenergi	Tilskudd fylkesvis	26 792 200	91%	100 000	0%					2 403 000	8%	29 295 200
LMD 1150.50 Utviklingsprogram for lokalmat og grønt reiseliv	Tilskudd	1 375 000	2%	20 974 600	35%	10 595 000	18%	700 000	1%	25 766 282	43%	59 410 882
LMD 1151.51 VSP rein	Tilskudd	1 318 000	13%	4 467 000	46%	690 000	7%	1 559 000	16%	1 739 000	18%	9 773 000
LMD - Sum Riskolån, Tilskudd og programmer		318 737 450	48%	79 594 571	12%	48 258 000	7%	8 766 000	1%	203 241 752	31%	658 597 773
FKD 2415.75 Marint verdiskapingsprogram	Tilskudd	3 750 600	12%	400 000	1%	5 085 000	16%	19 681 000	62%	2 705 000	9%	31 621 600
FKD 2415.50 Garantier til fiskerinæringa	Garanti											
FKD - Sum risikolån, tilskudd og programmer		3 750 600	12%	400 000	1%	5 085 000	16%	19 681 000	62%	2 705 000	9%	31 621 600
Sum risikolån, tilskudd og programmer		424 085 322	18%	224 283 673	9%	288 913 156	12%	1 123 622 714	47%	336 986 663	14%	2 397 891 528
KMD 551.61 Kompens. for økt arb.g.avg.	Tilskudd	7 287 565	11%	15 427 902	23%	14 875 867	23%	15 928 438	24%	12 362 060	19%	65 881 832
LMD 1150.50 BU-midler	Lånebeløp for rentestøtte	42 653 087	68%	2 380 451	4%	697 507	1%			16 817 341	27%	62 548 385
UD 118.01 Nordområdetiltak drift	Tilskudd							6 500 000	100%			6 500 000
UD 118.70 Prosjektsamarbeid med Russland	Tilskudd			150 000	1%	715 000	6%	11 758 650	93%			12 623 650
Diverse tilskudd	Tilskudd	200 000	2%			250 000	3%	8 535 000	89%	600 000	6%	9 585 000
Sum andre virkemidler		50 140 652	32%	17 958 353	11%	16 538 374	11%	42 722 088	27%	29 779 401	19%	157 138 867
Sum andre virkemidler		50 140 652	32%	17 958 353	11%	16 538 374	11%	42 722 088	27%	29 779 401	19%	157 138 867
Sum Totalt		474 225 974	19 %	242 242 026	9 %	305 451 530	12 %	1 166 344 802	46 %	366 766 064	14 %	2 555 030 396

Type Innovasjon NETTO tilsagn

Budsjettpost	Virkemiddel	Uspesifisert		Produkt-		Prosessinnovasjon		Organisatorisk innovasjon		Markedsmessig	
		Innvilget	Andel	Innvilget	Andel	Innvilget	Andel	Innvilget	Andel	Innvilget	Andel
NFD 2421.90 Lavrisikolån	Ordinære										
NFD 2421.90 Lavrisikolån	Fiskeriformål										
NFD 2421.90 Lavrisikolån	Landbruksformål										
Sum lavrisikolån											
Sum lavrisikolån											
NFD 2421.50 Innovasjon prosjekter	Innovasjonslån			36 475 725	73%	5 395 000	11%	665 625	1%	4 996 875	10%
NFD 2421.50 Innovasjon prosjekter	Garanti			1 042 500	96%					45 000	4%
NFD 2421.50 Innovasjon prosjekter	Tilskudd			21 804 000	42%	1 489 000	3%	6 475 000	12%	9 774 000	19%
NFD 2421.50 Innovasjon prosjekter	Landsdekkende etablerertilskudd			139 837 216	95%	3 590 000	2%	50 000	0%	3 174 000	2%
NFD 2421.76 Innovasjon prosjekter	Tilskudd - Miljøteknologi			78 682 000	40%	111 971 000	57%			830 000	0%
NFD 2421.71 Nettverk, profilering og reiseliv - programmer	Tilskudd			58 998 000	47%	7 937 500	6%	20 418 723	16%	24 265 272	20%
NFD 2421.72 Forsknings-/utviklingskontrakter	OFU			69 950 000	91%						
NFD 2421.72 Forsknings-/utviklingskontrakter	IFU			280 393 396	89%	15 695 000	5%	275 000	0%	2 441 170	1%
NFD 2421.78 Adm. støtte for distriktsrettede såkornfond	Tilskudd										
NFD 928.74 Tilskudd til marin bioteknologi	Tilskudd			1 700 000	87%						
NFD 2421.73 Tilskudd til kraftintensiv industri	Tilskudd										
NFD - Sum risikolån, tilskudd og programmer				688 882 837	71%	146 077 500	15%	27 884 348	3%	45 526 317	5%
KMD 551.60 Tilskudd til fylkeskommuner for regional utvikling	Risikolån			20 186 250	51%	6 483 748	16%	3 670 000	9%	3 801 250	10%
KMD 551.60 Tilskudd til fylkeskommuner for regional utvikling	Garanti			990 000	41%	225 000	9%			600 000	25%
KMD 551.60 Tilskudd til fylkeskommuner for regional utvikling	Tilskudd	125 000	0%	310 210 805	58%	98 797 000	18%	38 623 000	7%	50 252 970	9%
KMD 551.60 Tilskudd til fylkeskommuner for regional utvikling	Tilskudd sentralt			1 000 000	100%						
KMD 552.72 Nasjonale tiltak for regional utvikling	Tilskudd			71 959 307	47%	23 923 912	16%	19 949 000	13%	17 464 000	11%
KMD - Sum risikolån, tilskudd og programmer		125 000	0%	404 346 362	55%	129 429 660	18%	62 242 000	8%	72 118 220	10%
LMD 1150.50 BU-midler	Tilskudd sentralt			4 020 000	38%	4 300 000	41%			1 060 000	10%
LMD 1150.50 Bioenergiprogrammet	Tilskudd			17 721 400	50%	12 584 300	35%	85 000	0%		
LMD 1149.72 Trebasert innovasjonsprogram	Tilskudd			17 796 471	74%	3 932 000	16%			1 651 500	7%
LMD 1149.73 Skogsflisproduksjon og biovarmeanlegg	Tilskudd			1 535 000	49%	361 000	12%				
LMD 1150.50 BU-midler	Risikolån			4 139 350	54%	1 085 970	14%			85 000	1%
LMD 1150.50 BU-midler	Tilskudd fylkesvis	2 887 000	1%	150 682 130	31%	149 809 600	31%	5 948 000	1%	7 101 500	1%
LMD 1150.50 BU-midler Bioenergi	Tilskudd fylkesvis			8 920 000	30%	17 972 200	61%				
LMD 1150.50 Utviklingsprogram for lokalmat og grønt reiseliv	Tilskudd			10 829 000	18%			4 917 600	8%	17 898 000	30%
LMD 1151.51 VSP rein	Tilskudd			1 937 000	20%	3 902 000	40%			2 195 000	22%
LMD - Sum Riskolån, Tilskudd og programmer		2 887 000	0%	217 580 351	33%	193 947 070	29%	10 950 600	2%	29 991 000	5%
FKD 2415.75 Marint verdiskapingsprogram	Tilskudd			2 735 000	9%			1 850 000	6%	24 331 600	77%
FKD 2415.50 Garantier til fiskerinæringa	Garanti										
FKD - Sum risikolån, tilskudd og programmer				2 735 000	9%			1 850 000	6%	24 331 600	77%
Sum risikolån, tilskudd og programmer		3 012 000	0%	1 313 544 550	55%	469 454 230	20%	102 926 948	4%	171 967 137	7%
KMD 551.61 Kompens. for økt arb.g.avg.	Tilskudd			26 103 326	40%	11 205 091	17%	11 491 050	17%	4 720 305	7%
LMD 1150.50 BU-midler	Lånebeløp for rentestøtte	669 606	1%	15 830 364	25%	28 459 166	45%	558 005	1%	213 902	0%
UD 118.01 Nordområdetiltak drift	Tilskudd									6 500 000	100%
UD 118.70 Prosjektsamarbeid med Russland	Tilskudd			5 508 650	44%					7 115 000	56%
Diverse tilskudd	Tilskudd			450 000	5%	6 895 000	72%			1 640 000	17%
Sum andre virkemidler		669 606	0%	47 892 340	30%	46 559 257	30%	12 049 055	8%	20 189 207	13%
Sum andre virkemidler		669 606	0%	47 892 340	30%	46 559 257	30%	12 049 055	8%	20 189 207	13%
Sum Totalt		3 681 606	0%	1 361 436 890	53%	516 013 488	20%	114 976 003	4%	192 156 344	8%

Type Innovasjon NETTO tilsagn

Budsjettpost	Virkemiddel	Ikke relevant		Totalt
		Innvilget	Andel	
NFD 2421.90 Lavrisikolån	Ordinære			0
NFD 2421.90 Lavrisikolån	Fiskeriformål			0
NFD 2421.90 Lavrisikolån	Landbruksformål			0
Sum lavrisikolån				0
Sum lavrisikolån				0
NFD 2421.50 Innovasjon prosjekter	Innovasjonslån	2 505 000	5%	50 038 225
NFD 2421.50 Innovasjon prosjekter	Garanti			1 087 500
NFD 2421.50 Innovasjon prosjekter	Tilskudd	12 623 073	24%	52 165 073
NFD 2421.50 Innovasjon prosjekter	Landsdekkende etablerertilskudd			146 651 216
NFD 2421.76 Innovasjon prosjekter	Tilskudd - Miljøteknologi	6 100 000	3%	197 583 000
NFD 2421.71 Nettverk, profilering og reiseliv - programmer	Tilskudd	12 664 500	10%	124 283 995
NFD 2421.72 Forsknings-/utviklingskontrakter	OFU	7 000 000	9%	76 950 000
NFD 2421.72 Forsknings-/utviklingskontrakter	IFU	15 050 000	5%	313 854 566
NFD 2421.78 Adm. støtte for distriktsrettede såkornfond	Tilskudd	4 200 000	100%	4 200 000
NFD 928.74 Tilskudd til marin bioteknologi	Tilskudd	250 000	13%	1 950 000
NFD 2421.73 Tilskudd til kraftintensiv industri	Tilskudd	3 000 000	100%	3 000 000
NFD - Sum risikolån, tilskudd og programmer		63 392 573	7%	971 763 575
KMD 551.60 Tilskudd til fylkeskommuner for regional utvikling	Risikolån	5 384 500	14%	39 525 748
KMD 551.60 Tilskudd til fylkeskommuner for regional utvikling	Garanti	600 000	25%	2 415 000
KMD 551.60 Tilskudd til fylkeskommuner for regional utvikling	Tilskudd	40 701 388	8%	538 710 163
KMD 551.60 Tilskudd til fylkeskommuner for regional utvikling	Tilskudd sentralt			1 000 000
KMD 552.72 Nasjonale tiltak for regional utvikling	Tilskudd	20 961 450	14%	154 257 669
KMD - Sum risikolån, tilskudd og programmer		67 647 338	9%	735 908 580
LMD 1150.50 BU-midler	Tilskudd sentralt	1 140 000	11%	10 520 000
LMD 1150.50 Bioenergiprogrammet	Tilskudd	5 407 000	15%	35 797 700
LMD 1149.72 Trebasert innovasjonsprogram	Tilskudd	700 000	3%	24 079 971
LMD 1149.73 Skogsflisproduksjon og biovarmeanlegg	Tilskudd	1 215 000	39%	3 111 000
LMD 1150.50 BU-midler	Risikolån	2 411 375	31%	7 721 695
LMD 1150.50 BU-midler	Tilskudd fylkesvis	162 460 095	34%	478 888 325
LMD 1150.50 BU-midler Bioenergi	Tilskudd fylkesvis	2 403 000	8%	29 295 200
LMD 1150.50 Utviklingsprogram for lokalmat og grønt reiseliv	Tilskudd	25 766 282	43%	59 410 882
LMD 1151.51 VSP rein	Tilskudd	1 739 000	18%	9 773 000
LMD - Sum Riskolån, Tilskudd og programmer		203 241 752	31%	658 597 773
FKD 2415.75 Marint verdiskapingsprogram	Tilskudd	2 705 000	9%	31 621 600
FKD 2415.50 Garantier til fiskerinæringa	Garanti			0
FKD - Sum risikolån, tilskudd og programmer		2 705 000	9%	31 621 600
Sum risikolån, tilskudd og programmer		336 986 663	14%	2 397 891 528
KMD 551.61 Kompens. for økt arb.g.avg.	Tilskudd	12 362 060	19%	65 881 832
LMD 1150.50 BU-midler	Lånebeløp for rentestøtte	16 817 341	27%	62 548 385
UD 118.01 Nordområdetiltak drift	Tilskudd			6 500 000
UD 118.70 Prosjektsamarbeid med Russland	Tilskudd			12 623 650
Diverse tilskudd	Tilskudd	600 000	6%	9 585 000
Sum andre virkemidler		29 779 401	19%	157 138 867
Sum andre virkemidler		29 779 401	19%	157 138 867
Sum Totalt		366 766 064	14 %	2 555 030 396

Bedriftstørrelse NETTO tilsagn

Budsjettpost	Virkemiddel	0-19		20-50		51-100		101-250		>250		Totalt
		Innvilget	Andel	Innvilget	Andel	Innvilget	Andel	Innvilget	Andel	Innvilget	Andel	
NFD 2421.90 Lavrisikolån	Ordinære											
NFD 2421.90 Lavrisikolån	Fiskeriformål											
NFD 2421.90 Lavrisikolån	Landbruksformål											
Sum lavrisikolån												
Sum lavrisikolån		0	0%	0	0%	0	0%	0	0%	0	0%	0
NFD 2421.50 Innovasjon prosjekter	Innovasjonslån	31 538 850	63%	16 791 875	34%	1 370 000	3%	337 500	1%			50 038 225
NFD 2421.50 Innovasjon prosjekter	Garanti	1 087 500	100%									1 087 500
NFD 2421.50 Innovasjon prosjekter	Tilskudd	42 791 073	82%	4 079 000	8%	910 000	2%	3 335 000	6%	1 050 000	2%	52 165 073
NFD 2421.50 Innovasjon prosjekter	Landsdekkende etablerertilskudd	146 651 216	100%									146 651 216
NFD 2421.76 Innovasjon prosjekter	Tilskudd - Miljøteknologi	129 582 000	66%	18 630 000	9%	17 600 000	9%	3 000 000	2%	28 771 000	15%	197 583 000
NFD 2421.71 Nettverk, profilering og reiseliv - programmer	Tilskudd	116 691 995	94%	5 260 000	4%	1 442 000	1%	300 000	0%	590 000	0%	124 283 995
NFD 2421.72 Forsknings-/utviklingskontrakter	OFU	49 538 000	64%	24 202 000	31%			650 000	1%	2 560 000	3%	76 950 000
NFD 2421.72 Forsknings-/utviklingskontrakter	IFU	235 945 566	75%	48 439 000	15%	12 180 000	4%	2 290 000	1%	15 000 000	5%	313 854 566
NFD 2421.78 Adm. støtte for distriktsrettede såkornfond	Tilskudd	4 200 000	100%									4 200 000
NFD 928.74 Tilskudd til marin bioteknologi	Tilskudd	1 750 000	90%							200 000	10%	1 950 000
NFD 2421.73 Tilskudd til kraftintensiv industri	Tilskudd	375 000	13%			1 500 000	50%	750 000	25%	375 000	13%	3 000 000
NFD - Sum risikolån, tilskudd og programmer		760 151 200	78%	117 401 875	12%	35 002 000	4%	10 662 500	1%	48 546 000	5%	971 763 575
KMD 551.60 Tilskudd til fylkeskommuner for regional utvikling	Risikolån	32 436 373	82%	4 351 875	11%	1 912 500	5%	825 000	2%			39 525 748
KMD 551.60 Tilskudd til fylkeskommuner for regional utvikling	Garanti	1 590 000	66%	825 000	34%							2 415 000
KMD 551.60 Tilskudd til fylkeskommuner for regional utvikling	Tilskudd	436 645 502	81%	52 509 161	10%	25 977 500	5%	10 745 000	2%	12 833 000	2%	538 710 163
KMD 551.60 Tilskudd til fylkeskommuner for regional utvikling	Tilskudd sentralt			1 000 000	100%							1 000 000
KMD 552.72 Nasjonale tiltak for regional utvikling	Tilskudd	140 547 669	91%	4 450 000	3%	1 725 000	1%	7 285 000	5%	250 000	0%	154 257 669
KMD - Sum risikolån, tilskudd og programmer		611 219 544	83%	63 136 036	9%	29 615 000	4%	18 855 000	3%	13 083 000	2%	735 908 580
LMD 1150.50 BU-midler	Tilskudd sentralt	7 940 000	75%			400 000	4%	2 180 000	21%			10 520 000
LMD 1150.50 Bioenergiprogrammet	Tilskudd	35 712 700	100%							85 000	0%	35 797 700
LMD 1149.72 Trebasert innovasjonsprogram	Tilskudd	11 173 971	46%	874 000	4%	1 450 000	6%	4 882 000	20%	5 700 000	24%	24 079 971
LMD 1149.73 Skogsflisproduksjon og biovarmeanlegg	Tilskudd	2 156 000	69%			715 000	23%	240 000	8%			3 111 000
LMD 1150.50 BU-midler	Risikolån	7 721 695	100%									7 721 695
LMD 1150.50 BU-midler	Tilskudd fylkesvis	476 723 701	100%	1 025 000	0%	783 500	0%	356 124	0%			478 888 325
LMD 1150.50 BU-midler Bioenergi	Tilskudd fylkesvis	29 095 200	99%					200 000	1%			29 295 200
LMD 1150.50 Utviklingsprogram for lokalmat og grønt reiseliv	Tilskudd	55 566 882	94%	1 244 000	2%	2 000 000	3%	600 000	1%			59 410 882
LMD 1151.51 VSP rein	Tilskudd	9 573 000	98%	100 000	1%					100 000	1%	9 773 000
LMD - Sum Riskolån, Tilskudd og programmer		635 663 149	97%	3 243 000	0%	5 348 500	1%	8 458 124	1%	5 885 000	1%	658 597 773
FKD 2415.75 Marint verdiskapingsprogram	Tilskudd	24 081 600	76%	3 190 000	10%	1 000 000	3%	300 000	1%	3 050 000	10%	31 621 600
FKD 2415.50 Garantier til fiskerinæringa	Garanti											
FKD - Sum risikolån, tilskudd og programmer		24 081 600	76%	3 190 000	10%	1 000 000	3%	300 000	1%	3 050 000	10%	31 621 600
Sum risikolån, tilskudd og programmer		2 031 115 493	85%	186 970 911	8%	70 965 500	3%	38 275 624	2%	70 564 000	3%	2 397 891 528
KMD 551.61 Kompens. for økt arb.g.avg.	Tilskudd	39 245 691	60%	11 295 050	17%	2 954 239	4%	9 340 000	14%	3 046 852	5%	65 881 832
LMD 1150.50 BU-midler	Lånebeløp for rentestøtte	62 511 185	100%	37 200	0%							62 548 385
UD 118.01 Nordområdetiltak drift	Tilskudd	6 500 000	100%									6 500 000
UD 118.70 Prosjektsamarbeid med Russland	Tilskudd	11 908 650	94%	715 000	6%							12 623 650
Diverse tilskudd	Tilskudd	2 840 000	30%	6 745 000	70%							9 585 000
Sum andre virkemidler		123 005 526	78%	18 792 250	12%	2 954 239	2%	9 340 000	6%	3 046 852	2%	157 138 867
Sum andre virkemidler		123 005 526	78%	18 792 250	12%	2 954 239	2%	9 340 000	6%	3 046 852	2%	157 138 867
Sum Totalt		2 154 121 019	84 %	205 763 161	8 %	73 919 739	3 %	47 615 624	2 %	73 610 852	3 %	2 555 030 396

Kjennetegn NETTO tilsagn

Budsjettpost	Virkemiddel	Kvinnerettet		Internasjonalt rettet		Miljørettet		Unge 18-35		FoU-basert prosjekt		Totalt
		Innvilget	Andel	Innvilget	Andel	Innvilget	Andel	Innvilget	Andel	Innvilget	Andel	
NFD 2421.90 Lavrisikolån	Ordinære											0
NFD 2421.90 Lavrisikolån	Fiskeriformål											0
NFD 2421.90 Lavrisikolån	Landbruksformål											0
Sum lavrisikolån												0
Sum lavrisikolån		0	0%	0	0%	0	0%	0	0%	0	0%	0
NFD 2421.50 Innovasjon prosjekter	Innovasjonslån	9 729 375	19%	38 978 125	78%	11 783 125	24%	3 123 750	6%	24 629 375	49%	50 038 225
NFD 2421.50 Innovasjon prosjekter	Garanti	322 500	30%	795000	73%	22 500	2%	225 000	21%	600 000	55%	1 087 500
NFD 2421.50 Innovasjon prosjekter	Tilskudd	15 821 000	30%	41 864 073	80%	10 719 073	21%	5 532 000	11%	24 470 000	47%	52 165 073
NFD 2421.50 Innovasjon prosjekter	Landsdekkende etablerertilskudd	43 393 160	30%	132 061 216	90%	26 566 556	18%	36 522 056	25%	64 528 000	44%	146 651 216
NFD 2421.76 Innovasjon prosjekter	Tilskudd - Miljøteknologi	7 231 000	4%	183 603 000	93%	190 283 000	96%	13 000 000	7%	163 631 000	83%	197 583 000
NFD 2421.71 Nettverk, profilering og reiseliv - programmer	Tilskudd	91 173 500	73%	110 496 272	89%	55 061 723	44%	13 757 500	11%	66 256 272	53%	124 283 995
NFD 2421.72 Forsknings-/utviklingskontrakter	OFU	21 780 000	28%	51 475 000	67%	11 415 000	15%			49 507 000	64%	76 950 000
NFD 2421.72 Forsknings-/utviklingskontrakter	IFU	69 850 000	22%	288 708 566	92%	90 742 396	29%	11 335 000	4%	248 761 170	79%	313 854 566
NFD 2421.78 Adm. støtte for distriktsrettede såkornfond	Tilskudd											4 200 000
NFD 928.74 Tilskudd til marin bioteknologi	Tilskudd	1 700 000	680%	1 950 000	100%	1 750 000	700%			1 500 000	600%	250 000
NFD 2421.73 Tilskudd til kraftintensiv industri	Tilskudd											3 000 000
NFD - Sum risikolån, tilskudd og programmer		261 000 535	27%	849 931 252	87%	398 343 373	41%	83 495 306	9%	643 882 817	66%	971 763 575
KMD 551.60 Tilskudd til fylkeskommuner for regional utvikling	Risikolån	12 187 000	31%	24 520 000	62%	15 839 500	40%	1 008 500	3%	7 563 000	19%	39 525 748
KMD 551.60 Tilskudd til fylkeskommuner for regional utvikling	Garanti	600 000	25%	1290000	53%	600 000	25%	90 000	4%	900 000	37%	2 415 000
KMD 551.60 Tilskudd til fylkeskommuner for regional utvikling	Tilskudd	192 766 781	36%	337 933 190	63%	143 327 280	27%	60 101 499	11%	151 755 860	28%	538 710 163
KMD 551.60 Tilskudd til fylkeskommuner for regional utvikling	Tilskudd sentralt			1000000	100%							1 000 000
KMD 552.72 Nasjonale tiltak for regional utvikling	Tilskudd	96 151 861	62%	119 458 323	77%	72 249 881	47%	17 041 500	11%	80 052 000	52%	154 257 669
KMD - Sum risikolån, tilskudd og programmer		301 705 642	41%	484 201 513	66%	232 016 661	32%	78 241 499	11%	240 270 860	33%	735 908 580
LMD 1150.50 BU-midler	Tilskudd sentralt	560 000	5%	3060000	29%	3 190 000	30%			7 910 000	75%	10 520 000
LMD 1150.50 Bioenergiprogrammet	Tilskudd	4 846 000	14%	300000	1%	35 318 700	99%			895 000	3%	35 797 700
LMD 1149.72 Trebasert innovasjonsprogram	Tilskudd	5 239 471	22%	5 410 000	22%	19 131 471	79%			11 701 000	49%	24 079 971
LMD 1149.73 Skogsflisproduksjon og biovarmeanlegg	Tilskudd			485 000	16%	3 086 000	99%			245 000	8%	3 111 000
LMD 1150.50 BU-midler	Risikolån	2 811 770	36%	0	0%	410 970	5%	2 455 550	32%			7 721 695
LMD 1150.50 BU-midler	Tilskudd fylkesvis	216 834 338	45%	15 778 124	3%	94 091 600	20%	120 462 430	25%	3 987 000	1%	478 888 325
LMD 1150.50 BU-midler Bioenergi	Tilskudd fylkesvis	5 907 600	20%	30 000	0%	29 295 200	100%	2 181 000	7%	30 000	0%	29 295 200
LMD 1150.50 Utviklingsprogram for lokalmat og grønt reiseliv	Tilskudd	17 251 882	29%	14 176 282	24%	5 100 000	9%	1 000 000	2%	1 000 000	2%	59 410 882
LMD 1151.51 VSP rein	Tilskudd	1 883 000	19%	3 199 000	33%	1 540 000	16%			590 000	6%	9 773 000
LMD - Sum Riskolån, Tilskudd og programmer		255 334 061	39%	42 438 406	6%	191 163 941	29%	126 098 980	19%	26 358 000	4%	658 597 773
FKD 2415.75 Marint verdiskapingsprogram	Tilskudd	6 760 600	21%	26 101 600	83%	8 181 000	26%	7 720 600	24%	11 710 000	37%	31 621 600
FKD 2415.50 Garantier til fiskerinæringa	Garanti											0
FKD - Sum risikolån, tilskudd og programmer		6 760 600	21%	26 101 600	83%	8 181 000	26%	7 720 600	24%	11 710 000	37%	31 621 600
Sum risikolån, tilskudd og programmer		824 800 838	34%	1 402 672 771	58%	829 704 975	35%	295 556 385	12%	922 221 677	38%	2 397 891 528
KMD 551.61 Kompens. for økt arb.g.avg.	Tilskudd	14 366 106	22%	32 121 355	49%	8 308 000	13%	3 300 000	5%	27 123 305	41%	65 881 832
LMD 1150.50 BU-midler	Lånebeløp for rentestøtte	23 419 026	37%	331207,15	1%	12 601 497	20%	14 002 233	22%	294 503	0%	62 548 385
UD 118.01 Nordområdetiltak drift	Tilskudd			6500000	100%							6 500 000
UD 118.70 Prosjektsamarbeid med Russland	Tilskudd	100 000	1%	12473650	99%	3 198 650	25%			2 675 000	21%	12 623 650
Diverse tilskudd	Tilskudd	300 000	3%	2040000	21%	4 500 000	47%	100 000	1%	7 145 000	75%	9 585 000
Sum andre virkemidler		38 185 132	24%	53 466 212	34%	28 608 147	18%	17 402 233	11%	37 237 808	24%	157 138 867
Sum andre virkemidler		38 185 132	24%	53 466 212	34%	28 608 147	18%	17 402 233	11%	37 237 808	24%	157 138 867
Sum Totalt		862 985 970	34 %	1 456 138 983	9 %	858 313 122	34 %	312 958 618	12 %	959 459 485	38 %	2 555 030 396

Satsing NETTO tilsagn

Budsjettpost	Virkemiddel	S-001 Energi og miljø		S-002 Helse		S-005 Landbruk		S-006 Marin		S-007 Maritim	
		Innvilget	Andel	Innvilget	Andel	Innvilget	Andel	Innvilget	Andel	Innvilget	Andel
NFD 2421.90 Lavrisikolån	Ordinære										
NFD 2421.90 Lavrisikolån	Fiskeriformål										
NFD 2421.90 Lavrisikolån	Landbruksformål										
Sum lavrisikolån											
Sum lavrisikolån			0%		0%	0	0%	0	0%	0	0%
NFD 2421.50 Innovasjon prosjekter	Innovasjonslån	1 750 000	3%	1 250 000	2%	3 032 500	6%	5 901 250	12%	2 663 750	5%
NFD 2421.50 Innovasjon prosjekter	Garanti			22 500	2%					300 000	28%
NFD 2421.50 Innovasjon prosjekter	Tilskudd	2 830 000	5%	4 499 000	9%	400 000	1%	520 000	1%	16 415 573	31%
NFD 2421.50 Innovasjon prosjekter	Landsdekkende etablerertilskudd	9 654 556	7%	16 540 000	11%	2 155 000	1%	5 337 500	4%	8 560 000	6%
NFD 2421.76 Innovasjon prosjekter	Tilskudd - Miljøteknologi	129 681 000	66%					47 152 000	24%	4 600 000	2%
NFD 2421.71 Nettverk, profilering og reiseliv - programmer	Tilskudd	9 410 000	8%	16 369 500	13%	4 552 500	4%	1 525 000	1%	13 400 000	11%
NFD 2421.72 Forsknings-/utviklingskontrakter	OFU	9 235 000	12%	39 475 000	51%						
NFD 2421.72 Forsknings-/utviklingskontrakter	IFU	29 408 000	9%	21 402 000	7%	1 700 000	1%	14 160 000	5%	28 525 000	9%
NFD 2421.78 Adm. støtte for distriktsrettede såkornfond	Tilskudd										
NFD 928.74 Tilskudd til marin bioteknologi	Tilskudd							200 000	10%		
NFD 2421.73 Tilskudd til kraftintensiv industri	Tilskudd										
NFD - Sum risikolån, tilskudd og programmer		191 968 556	20%	99 558 000	10%	11 840 000	1%	74 795 750	8%	74 464 323	8%
KMD 551.60 Tilskudd til fylkeskommuner for regional utvikling	Risikolån	4 248 375	11%			3 295 125	8%	16 741 123	42%	4 983 750	13%
KMD 551.60 Tilskudd til fylkeskommuner for regional utvikling	Garanti							300 000	12%		
KMD 551.60 Tilskudd til fylkeskommuner for regional utvikling	Tilskudd	38 990 345	7%	24 806 745	5%	28 500 500	5%	71 373 959	13%	38 852 000	7%
KMD 551.60 Tilskudd til fylkeskommuner for regional utvikling	Tilskudd sentralt										
KMD 552.72 Nasjonale tiltak for regional utvikling	Tilskudd	4 392 000	3%	9 440 000	6%	9 400 000	6%	20 125 000	13%	9 810 000	6%
KMD - Sum risikolån, tilskudd og programmer		47 630 720	6%	34 246 745	5%	41 195 625	6%	108 540 082	15%	53 645 750	7%
LMD 1150.50 BU-midler	Tilskudd sentralt					10 520 000	100%				
LMD 1150.50 Bioenergiprogrammet	Tilskudd	3 700 000	10%			32 097 700	90%				
LMD 1149.72 Trebasert innovasjonsprogram	Tilskudd	579 471	2%			21 488 500	89%				
LMD 1149.73 Skogsflisproduksjon og biovarmeanlegg	Tilskudd	435 000	14%			2 676 000	86%				
LMD 1150.50 BU-midler	Risikolån					7 721 695	100%				
LMD 1150.50 BU-midler	Tilskudd fylkesvis			1 286 000	0%	467 309 711	98%			185 000	0%
LMD 1150.50 BU-midler Bioenergi	Tilskudd fylkesvis	704 000	2%			28 591 200	98%				
LMD 1150.50 Utviklingsprogram for lokalmat og grønt reiseliv	Tilskudd					44 768 882	75%	700 000	1%		
LMD 1151.51 VSP rein	Tilskudd					7 963 000	81%				
LMD - Sum Riskolån, Tilskudd og programmer		5 418 471	1%	1 286 000	0%	623 136 688	95%	700 000	0%	185 000	0%
FKD 2415.75 Marint verdiskapingsprogram	Tilskudd					1 500 000	5%	30 121 600	95%		
FKD 2415.50 Garantier til fiskerinæringa	Garanti										
FKD - Sum risikolån, tilskudd og programmer						1 500 000	5%	30 121 600	95%		
Sum risikolån, tilskudd og programmer		245 017 747	10%	135 090 745	6%	677 672 313	28%	214 157 432	9%	128 295 073	5%
KMD 551.61 Kompens. for økt arb.g.avg.	Tilskudd	2 435 000	4%	4 405 438	7%	1 301 000	2%	2 653 867	4%	13 050	0%
LMD 1150.50 BU-midler	Lånebeløp for rentestøtte					62 286 743	100%				
UD 118.01 Nordområdetiltak drift	Tilskudd										
UD 118.70 Prosjektsamarbeid med Russland	Tilskudd	1 248 650	10%	2 200 000	17%						
Diverse tilskudd	Tilskudd					200 000	2%	3 600 000	38%		
Sum andre virkemidler		3 683 650	2%	6 605 438	4%	63 787 743	41%	6 253 867	4%	13 050	0%
Sum andre virkemidler		3 683 650	2%	6 605 438	4%	63 787 743	41%	6 253 867	4%	13 050	0%
Sum Totalt		248 701 397	10 %	141 696 183	6 %	741 460 056	29 %	220 411 299	9 %	128 308 123	5 %

Satsing NETTO tilsagn

Budsjettpost	Virkemiddel	S-008 Olje og gass		S-009 Reiseliv		S-999 Ikke satsingsområde		Totalt
		Innvilget	Andel	Innvilget	Andel	Innvilget	Andel	
NFD 2421.90 Lavrisikolån	Ordinære							
NFD 2421.90 Lavrisikolån	Fiskeriformål							
NFD 2421.90 Lavrisikolån	Landbruksformål							
Sum lavrisikolån								
Sum lavrisikolån		0	0%	0	0%	0	0%	0
NFD 2421.50 Innovasjon prosjekter	Innovasjonslån	10 177 500	20%	621 875	1%	24 641 350	49%	50 038 225
NFD 2421.50 Innovasjon prosjekter	Garanti			150 000	14%	615 000	57%	1 087 500
NFD 2421.50 Innovasjon prosjekter	Tilskudd	4 452 500	9%	785 000	2%	22 263 000	43%	52 165 073
NFD 2421.50 Innovasjon prosjekter	Landsdekkende etablerertilskudd	15 765 000	11%	1 110 000	1%	87 529 160	60%	146 651 216
NFD 2421.76 Innovasjon prosjekter	Tilskudd - Miljøteknologi	5 400 000	3%			10 750 000	5%	197 583 000
NFD 2421.71 Nettverk, profilering og reiseliv - programmer	Tilskudd	21 491 272	17%	14 300 723	12%	43 235 000	35%	124 283 995
NFD 2421.72 Forsknings-/utviklingskontrakter	OFU			1 800 000	2%	26 440 000	34%	76 950 000
NFD 2421.72 Forsknings-/utviklingskontrakter	IFU	112 170 396	36%	2 100 000	1%	104 389 170	33%	313 854 566
NFD 2421.78 Adm. støtte for distriktsrettede såkornfond	Tilskudd					4 200 000	100%	4 200 000
NFD 928.74 Tilskudd til marin bioteknologi	Tilskudd	1 500 000	77%			250 000	13%	1 950 000
NFD 2421.73 Tilskudd til kraftintensiv industri	Tilskudd					3 000 000	100%	3 000 000
NFD - Sum risikolån, tilskudd og programmer		170 956 668	18%	20 867 598	2%	327 312 680	34%	971 763 575
KMD 551.60 Tilskudd til fylkeskommuner for regional utvikling	Risikolån	2 756 250	7%	1 444 250	4%	6 056 875	15%	39 525 748
KMD 551.60 Tilskudd til fylkeskommuner for regional utvikling	Garanti	600 000	25%			1 515 000	63%	2 415 000
KMD 551.60 Tilskudd til fylkeskommuner for regional utvikling	Tilskudd	34 288 100	6%	94 720 294	18%	207 178 220	38%	538 710 163
KMD 551.60 Tilskudd til fylkeskommuner for regional utvikling	Tilskudd sentralt					1 000 000	100%	1 000 000
KMD 552.72 Nasjonale tiltak for regional utvikling	Tilskudd	16 515 000	11%	22 674 823	15%	61 900 846	40%	154 257 669
KMD - Sum risikolån, tilskudd og programmer		54 159 350	7%	118 839 367	16%	277 650 941	38%	735 908 580
LMD 1150.50 BU-midler	Tilskudd sentralt							10 520 000
LMD 1150.50 Bioenergiprogrammet	Tilskudd							35 797 700
LMD 1149.72 Trebasert innovasjonsprogram	Tilskudd					2 012 000	8%	24 079 971
LMD 1149.73 Skogsflisproduksjon og biovarmeanlegg	Tilskudd							3 111 000
LMD 1150.50 BU-midler	Risikolån							7 721 695
LMD 1150.50 BU-midler	Tilskudd fylkesvis			8 421 614	2%	1 686 000	0%	478 888 325
LMD 1150.50 BU-midler Bioenergi	Tilskudd fylkesvis							29 295 200
LMD 1150.50 Utviklingsprogram for lokalmat og grønt reiseliv	Tilskudd			13 942 000	23%			59 410 882
LMD 1151.51 VSP rein	Tilskudd			1 810 000	19%			9 773 000
LMD - Sum Riskolån, Tilskudd og programmer				24 173 614	4%	3 698 000	1%	658 597 773
FKD 2415.75 Marint verdiskapingsprogram	Tilskudd							31 621 600
FKD 2415.50 Garantier til fiskerinæringa	Garanti							
FKD - Sum risikolån, tilskudd og programmer								31 621 600
Sum risikolån, tilskudd og programmer		225 116 018	9%	163 880 579	7%	608 661 621	25%	2 397 891 528
KMD 551.61 Kompens. for økt arb.g.avg.	Tilskudd	1 045 000	2%	5 013 500	8%	49 014 977	74%	65 881 832
LMD 1150.50 BU-midler	Lånebeløp for rentestøtte			220 102	0%	41 540	0%	62 548 385
UD 118.01 Nordområdetiltak drift	Tilskudd					6 500 000	100%	6 500 000
UD 118.70 Prosjektsamarbeid med Russland	Tilskudd	9 075 000	72%			100 000	1%	12 623 650
Diverse tilskudd	Tilskudd	100 000	1%	500 000	5%	5 185 000	54%	9 585 000
Sum andre virkemidler		10 220 000	7%	5 733 602	4%	60 841 517	39%	157 138 867
Sum andre virkemidler		10 220 000	7%	5 733 602	4%	60 841 517	39%	157 138 867
Sum Totalt		235 336 018	9 %	169 614 181	7 %	669 503 138	26 %	2 555 030 396

Totale tilsagn finansieringstjenester ANTALL tilsagn

Budsjettpost	Virkemiddel	Totalt	
		Innvilget	Andel
NFD 2421.90 Lavrisikolån	Ordinære	74	1%
NFD 2421.90 Lavrisikolån	Fiskeriformål	122	2%
NFD 2421.90 Lavrisikolån	Landbruksformål	318	5%
Sum lavrisikolån		514	9%
Sum lavrisikolån		514	9%
NFD 2421.50 Innovasjon prosjekter	Innovasjonslån	98	2%
NFD 2421.50 Innovasjon prosjekter	Garanti	7	0%
NFD 2421.50 Innovasjon prosjekter	Tilskudd	159	3%
NFD 2421.50 Innovasjon prosjekter	Landsdekkende etablerertilskudd	401	7%
NFD 2421.76 Innovasjon prosjekter	Tilskudd - Miljøteknologi	54	1%
NFD 2421.71 Nettverk, profilering og reiseliv - programmer	Tilskudd	188	3%
NFD 2421.72 Forsknings-/utviklingskontrakter	OFU	55	1%
NFD 2421.72 Forsknings-/utviklingskontrakter	IFU	205	3%
NFD 2421.78 Adm. støtte for distriktsrettede såkornfond	Tilskudd	4	0%
NFD 928.74 Tilskudd til marin bioteknologi	Tilskudd	3	0%
NFD 2421.73 Tilskudd til kraftintensiv industri	Tilskudd	8	0%
NFD - Sum risikolån, tilskudd og programmer		1 182	20%
KMD 551.60 Tilskudd til fylkeskommuner for regional utvikling	Risikolån	102	2%
KMD 551.60 Tilskudd til fylkeskommuner for regional utvikling	Garanti	8	0%
KMD 551.60 Tilskudd til fylkeskommuner for regional utvikling	Tilskudd	1 358	22%
KMD 551.60 Tilskudd til fylkeskommuner for regional utvikling	Tilskudd sentralt	1	0%
KMD 552.72 Nasjonale tiltak for regional utvikling	Tilskudd	376	6%
KMD - Sum risikolån, tilskudd og programmer		1 845	31%
LMD 1150.50 BU-midler	Tilskudd sentralt	18	0%
LMD 1150.50 Bioenergiprogrammet	Tilskudd	67	1%
LMD 1149.72 Trebasert innovasjonsprogram	Tilskudd	55	1%
LMD 1149.73 Skogsflisproduksjon og biovarmeanlegg	Tilskudd	9	0%
LMD 1150.50 BU-midler	Risikolån	33	1%
LMD 1150.50 BU-midler	Tilskudd fylkesvis	1 395	23%
LMD 1150.50 BU-midler Bioenergi	Tilskudd fylkesvis	120	2%
LMD 1150.50 Utviklingsprogram for lokalmat og grønt reiseliv	Tilskudd	59	1%
LMD 1151.51 VSP rein	Tilskudd	22	0%
LMD - Sum Riskolån, Tilskudd og programmer		1 778	29%
FKD 2415.75 Marint verdiskapingsprogram	Tilskudd	40	1%
FKD 2415.50 Garantier til fiskerinæringa	Garanti	2	0%
FKD - Sum risikolån, tilskudd og programmer		42	1%
Sum risikolån, tilskudd og programmer		4 847	80%
KMD 551.61 Kompens. for økt arb.g.avg.	Tilskudd	148	2%
LMD 1150.50 BU-midler	Lånebeløp for rentestøtte	507	8%
UD 118.01 Nordområdetiltak drift	Tilskudd	1	0%
UD 118.70 Prosjektsamarbeid med Russland	Tilskudd	8	0%
Diverse tilskudd	Tilskudd	16	0%
Sum andre virkemidler		680	11%
Sum andre virkemidler		680	11%
Sum Totalt		6 041	100 %

ANTALL

Bransje ANTALL tilsagn

Budsjettpost	Virkemiddel	01-02 Jordbruk/skogbruk		A1 - Jordbruk/skogbruk		A2 - Fiske/oppdrett		B - Bergverksdrift og		C - Industri	
		Innvilget	Andel	Innvilget	Andel	Innvilget	Andel	Innvilget	Andel	Innvilget	Andel
NFD 2421.90 Lavrisikolån	Ordinære			8	11%	8	11%			33	45%
NFD 2421.90 Lavrisikolån	Fiskeriformål					122	100%				
NFD 2421.90 Lavrisikolån	Landbruksformål			304	96%					6	2%
Sum lavrisikolån		0	0%	312	61%	130	25%	0	0%	39	8%
Sum lavrisikolån		0	0%	312	61%	130	25%	0	0%	39	8%
NFD 2421.50 Innovasjon prosjekter	Innovasjonslån			1	1%	10	10%	2	2%	27	28%
NFD 2421.50 Innovasjon prosjekter	Garanti									2	29%
NFD 2421.50 Innovasjon prosjekter	Tilskudd					1	1%	4	3%	26	16%
NFD 2421.50 Innovasjon prosjekter	Landsdekkende etablerertilskudd			3	1%	8	2%	9	2%	85	21%
NFD 2421.76 Innovasjon prosjekter	Tilskudd - Miljøteknologi			2	4%	12	22%	1	2%	19	35%
NFD 2421.71 Nettverk, profilering og reiseliv - programmer	Tilskudd			3	2%			1	1%	20	11%
NFD 2421.72 Forsknings-/utviklingskontrakter	OFU									2	4%
NFD 2421.72 Forsknings-/utviklingskontrakter	IFU					4	2%	10	5%	57	28%
NFD 2421.78 Adm. støtte for distriktsrettede såkornfond	Tilskudd										
NFD 928.74 Tilskudd til marin bioteknologi	Tilskudd										
NFD 2421.73 Tilskudd til kraftintensiv industri	Tilskudd									8	100%
NFD - Sum risikolån, tilskudd og programmer		0	0%	9	1%	35	3%	27	2%	246	21%
KMD 551.60 Tilskudd til fylkeskommuner for regional utvikling	Risikolån			1	1%	26	25%	1	1%	42	41%
KMD 551.60 Tilskudd til fylkeskommuner for regional utvikling	Garanti									6	75%
KMD 551.60 Tilskudd til fylkeskommuner for regional utvikling	Tilskudd			22	2%	73	5%	11	1%	411	30%
KMD 551.60 Tilskudd til fylkeskommuner for regional utvikling	Tilskudd sentralt									1	100%
KMD 552.72 Nasjonale tiltak for regional utvikling	Tilskudd			14	4%	4	1%	2	1%	72	19%
KMD - Sum risikolån, tilskudd og programmer		0	0%	37	2%	103	6%	14	1%	532	29%
LMD 1150.50 BU-midler	Tilskudd sentralt			12	67%						
LMD 1150.50 Bioenergiprogrammet	Tilskudd			27	40%					1	1%
LMD 1149.72 Trebasert innovasjonsprogram	Tilskudd			6	11%					15	27%
LMD 1149.73 Skogsflisproduksjon og biovarmeanlegg	Tilskudd			3	33%					2	22%
LMD 1150.50 BU-midler	Risikolån			32	97%					0	0%
LMD 1150.50 BU-midler	Tilskudd fylkesvis	1	0%	1 131	81%	2	0%			95	7%
LMD 1150.50 BU-midler Bioenergi	Tilskudd fylkesvis			70	58%					2	2%
LMD 1150.50 Utviklingsprogram for lokalmat og grønt reiseliv	Tilskudd			4	7%					14	24%
LMD 1151.51 VSP rein	Tilskudd			1	5%					9	41%
LMD - Sum Riskolån, Tilskudd og programmer		1	0%	1 286	72%	2	0%	0	0%	138	8%
FKD 2415.75 Marint verdiskapingsprogram	Tilskudd					7	18%			23	58%
FKD 2415.50 Garantier til fiskerinæringa	Garanti					2	100%				
FKD - Sum risikolån, tilskudd og programmer		0	0%	0	0%	9	21%	0	0%	23	55%
Sum risikolån, tilskudd og programmer		1	0%	1 332	27%	149	3%	41	1%	939	19%
KMD 551.61 Kompens. for økt arb.g.avg.	Tilskudd			2	1%	1	1%	1	1%	46	31%
LMD 1150.50 BU-midler	Lånebeløp for rentestøtte			473	93%	1	0%			17	3%
UD 118.01 Nordområdetiltak drift	Tilskudd										
UD 118.70 Prosjektsamarbeid med Russland	Tilskudd									1	13%
Diverse tilskudd	Tilskudd			1	6%	3	19%			2	13%
Sum andre virkemidler		0	0%	476	70%	5	1%	1	0%	66	10%
Sum andre virkemidler		0	0%	476	70%	5	1%	1	0%	66	10%
Sum Totalt		1	0%	2 120	35%	284	5%	42	1%	1 044	17%

Bransje ANTALL tilsagn

Budsjettpost	Virkemiddel	D - Elektrisitets-, gass-, damp-		E - Vannforsyning, avløps-		F - Bygge- og		G - Varehandel- reparasjon		H - Transport og lagring	
		Innvilget	Andel	Innvilget	Andel	Innvilget	Andel	Innvilget	Andel	Innvilget	Andel
NFD 2421.90 Lavrisikolån	Ordinære					1	1%	1	1%	4	5%
NFD 2421.90 Lavrisikolån	Fiskeriformål										
NFD 2421.90 Lavrisikolån	Landbruksformål	0	0%			1	0%	1	0%		
Sum lavrisikolån		0	0%	0	0%	2	0%	2	0%	4	1%
Sum lavrisikolån		0	0%	0	0%	2	0%	2	0%	4	1%
NFD 2421.50 Innovasjon prosjekter	Innovasjonslån	3	3%	1	1%	1	1%	5	5%		
NFD 2421.50 Innovasjon prosjekter	Garanti							1	14%		
NFD 2421.50 Innovasjon prosjekter	Tilskudd			1	1%	1	1%	2	1%	2	1%
NFD 2421.50 Innovasjon prosjekter	Landsdekkende etablerertilskudd	2	0%	3	1%	4	1%	27	7%	3	1%
NFD 2421.76 Innovasjon prosjekter	Tilskudd - Miljøteknologi	6	11%	3	6%	1	2%	1	2%	1	2%
NFD 2421.71 Nettverk, profilering og reiseliv - programmer	Tilskudd			4	2%	1	1%	6	3%		
NFD 2421.72 Forsknings-/utviklingskontrakter	OFU	1	2%	1	2%	3	5%	3	5%		
NFD 2421.72 Forsknings-/utviklingskontrakter	IFU	2	1%	5	2%			7	3%	1	0%
NFD 2421.78 Adm. støtte for distriktsrettede såkornfond	Tilskudd										
NFD 928.74 Tilskudd til marin bioteknologi	Tilskudd										
NFD 2421.73 Tilskudd til kraftintensiv industri	Tilskudd										
NFD - Sum risikolån, tilskudd og programmer		14	1%	18	2%	11	1%	52	4%	7	1%
KMD 551.60 Tilskudd til fylkeskommuner for regional utvikling	Risikolån	1	1%			5	5%	1	1%	7	7%
KMD 551.60 Tilskudd til fylkeskommuner for regional utvikling	Garanti					1	13%				
KMD 551.60 Tilskudd til fylkeskommuner for regional utvikling	Tilskudd	4	0%	9	1%	39	3%	57	4%	11	1%
KMD 551.60 Tilskudd til fylkeskommuner for regional utvikling	Tilskudd sentralt										
KMD 552.72 Nasjonale tiltak for regional utvikling	Tilskudd			2	1%	9	2%	14	4%	4	1%
KMD - Sum risikolån, tilskudd og programmer		5	0%	11	1%	54	3%	72	4%	22	1%
LMD 1150.50 BU-midler	Tilskudd sentralt										
LMD 1150.50 Bioenergiprogrammet	Tilskudd	28	42%	1	1%			3	4%		
LMD 1149.72 Trebasert innovasjonsprogram	Tilskudd					11	20%	1	2%		
LMD 1149.73 Skogsflisproduksjon og biovarmeanlegg	Tilskudd	1	11%			1	11%	1	11%		
LMD 1150.50 BU-midler	Risikolån										
LMD 1150.50 BU-midler	Tilskudd fylkesvis					3	0%	15	1%	1	0%
LMD 1150.50 BU-midler Bioenergi	Tilskudd fylkesvis	47	39%								
LMD 1150.50 Utviklingsprogram for lokalmat og grønt reiseliv	Tilskudd							11	19%		
LMD 1151.51 VSP rein	Tilskudd										
LMD - Sum Riskolån, Tilskudd og programmer		76	4%	1	0%	15	1%	31	2%	1	0%
FKD 2415.75 Marint verdiskapingsprogram	Tilskudd							6	15%		
FKD 2415.50 Garantier til fiskerinæringa	Garanti										
FKD - Sum risikolån, tilskudd og programmer		0	0%	0	0%	0	0%	6	14%	0	0%
Sum risikolån, tilskudd og programmer		95	2%	30	1%	80	2%	161	3%	30	1%
KMD 551.61 Kompens. for økt arb.g.avg.	Tilskudd	1	1%			9	6%	4	3%	4	3%
LMD 1150.50 BU-midler	Lånebeløp for rentestøtte							2	0%		
UD 118.01 Nordområdetiltak drift	Tilskudd										
UD 118.70 Prosjektsamarbeid med Russland	Tilskudd									1	13%
Diverse tilskudd	Tilskudd							3	19%		
Sum andre virkemidler		1	0%	0	0%	9	1%	9	1%	5	1%
Sum andre virkemidler		1	0%	0	0%	9	1%	9	1%	5	1%
Sum Totalt		96	2%	30	0%	91	2%	172	3%	39	1%

Bransje ANTALL tilsagn

Budsjettpost	Virkemiddel	I - Overnattings- og		J - Informasjon og		K - Finansierings- og		L - Omsetning og drift av		M - Faglig, vitenskapelig	
		Innvilget	Andel	Innvilget	Andel	Innvilget	Andel	Innvilget	Andel	Innvilget	Andel
NFD 2421.90 Lavrisikolån	Ordinære	4	5%					12	16%		
NFD 2421.90 Lavrisikolån	Fiskeriformål										
NFD 2421.90 Lavrisikolån	Landbruksformål	1	0%								
	Sum lavrisikolån	5	1%	0	0%	0	0%	12	2%	0	0%
Sum lavrisikolån		5	1%	0	0%	0	0%	12	2%	0	0%
NFD 2421.50 Innovasjon prosjekter	Innovasjonslån	1	1%	29	30%					12	12%
NFD 2421.50 Innovasjon prosjekter	Garanti	1	14%	3	43%						
NFD 2421.50 Innovasjon prosjekter	Tilskudd			20	13%	1	1%			43	27%
NFD 2421.50 Innovasjon prosjekter	Landsdekkende etablerertilskudd			148	37%			2	0%	75	19%
NFD 2421.76 Innovasjon prosjekter	Tilskudd - Miljøteknologi									6	11%
NFD 2421.71 Nettverk, profilering og reiseliv - programmer	Tilskudd	8	4%	16	9%			2	1%	42	22%
NFD 2421.72 Forsknings-/utviklingskontrakter	OFU	1	2%	19	35%					11	20%
NFD 2421.72 Forsknings-/utviklingskontrakter	IFU			58	28%					50	24%
NFD 2421.78 Adm. støtte for distriktsrettede såkornfond	Tilskudd					4	100%				
NFD 928.74 Tilskudd til marin bioteknologi	Tilskudd									2	67%
NFD 2421.73 Tilskudd til kraftintensiv industri	Tilskudd										
	NFD - Sum risikolån, tilskudd og programmer	11	1%	293	25%	5	0%	4	0%	241	20%
KMD 551.60 Tilskudd til fylkeskommuner for regional utvikling	Risikolån	3	3%	4	4%	1	1%	2	2%	2	2%
KMD 551.60 Tilskudd til fylkeskommuner for regional utvikling	Garanti									1	13%
KMD 551.60 Tilskudd til fylkeskommuner for regional utvikling	Tilskudd	61	4%	150	11%	3	0%	16	1%	179	13%
KMD 551.60 Tilskudd til fylkeskommuner for regional utvikling	Tilskudd sentralt										
KMD 552.72 Nasjonale tiltak for regional utvikling	Tilskudd	14	4%	43	11%			5	1%	74	20%
	KMD - Sum risikolån, tilskudd og programmer	78	4%	197	11%	4	0%	23	1%	256	14%
LMD 1150.50 BU-midler	Tilskudd sentralt									2	11%
LMD 1150.50 Bioenergiprogrammet	Tilskudd							2	3%	3	4%
LMD 1149.72 Trebasert innovasjonsprogram	Tilskudd	2	4%					5	9%	9	16%
LMD 1149.73 Skogsflisproduksjon og biovarmeanlegg	Tilskudd									1	11%
LMD 1150.50 BU-midler	Risikolån										
LMD 1150.50 BU-midler	Tilskudd fylkesvis	23	2%	1	0%			5	0%	11	1%
LMD 1150.50 BU-midler Bioenergi	Tilskudd fylkesvis							1	1%		
LMD 1150.50 Utviklingsprogram for lokalmat og grønt reiseliv	Tilskudd	3	5%							1	2%
LMD 1151.51 VSP rein	Tilskudd									1	5%
	LMD - Sum Riskolån, Tilskudd og programmer	28	2%	1	0%	0	0%	13	1%	28	2%
FKD 2415.75 Marint verdiskapingsprogram	Tilskudd										
FKD 2415.50 Garantier til fiskerinæringa	Garanti										
	FKD - Sum risikolån, tilskudd og programmer	0	0%	0	0%	0	0%	0	0%	0	0%
Sum risikolån, tilskudd og programmer		117	2%	491	10%	9	0%	40	1%	525	11%
KMD 551.61 Kompens. for økt arb.g.avg.	Tilskudd	4	3%	11	7%	1	1%	4	3%	20	14%
LMD 1150.50 BU-midler	Lånebeløp for rentestøtte	1	0%					1	0%	1	0%
UD 118.01 Nordområdetiltak drift	Tilskudd										
UD 118.70 Prosjektsamarbeid med Russland	Tilskudd									4	50%
Diverse tilskudd	Tilskudd									3	19%
	Sum andre virkemidler	5	1%	11	2%	1	0%	5	1%	28	4%
Sum andre virkemidler		5	1%	11	2%	1	0%	5	1%	28	4%
Sum Totalt		127	2%	502	8%	10	0%	57	1%	553	9%

Bransje ANTALL tilsagn

Budsjettpost	Virkemiddel	N - Forretningsmessig		O - Offentlig		P - Undervisning		Q - Helse- og		R - Kulturell virksomhet,	
		Innvilget	Andel	Innvilget	Andel	Innvilget	Andel	Innvilget	Andel	Innvilget	Andel
NFD 2421.90 Lavrisikolån	Ordinære	3	4%								
NFD 2421.90 Lavrisikolån	Fiskeriformål										
NFD 2421.90 Lavrisikolån	Landbruksformål	1	0%					3	1%		
Sum lavrisikolån		4	1%	0	0%	0	0%	3	1%	0	0%
Sum lavrisikolån		4	1%	0	0%	0	0%	3	1%	0	0%
NFD 2421.50 Innovasjon prosjekter	Innovasjonslån	4	4%			1	1%			1	1%
NFD 2421.50 Innovasjon prosjekter	Garanti										
NFD 2421.50 Innovasjon prosjekter	Tilskudd	13	8%	4	3%	3	2%	1	1%		
NFD 2421.50 Innovasjon prosjekter	Landsdekkende etablerertilskudd	10	2%	1	0%	4	1%	11	3%	3	1%
NFD 2421.76 Innovasjon prosjekter	Tilskudd - Miljøteknologi	1	2%								
NFD 2421.71 Nettverk, profilering og reiseliv - programmer	Tilskudd	32	17%	1	1%	9	5%	4	2%	5	3%
NFD 2421.72 Forsknings-/utviklingskontrakter	OFU	2	4%	6	11%	1	2%	3	5%		
NFD 2421.72 Forsknings-/utviklingskontrakter	IFU	2	1%			1	0%	5	2%		
NFD 2421.78 Adm. støtte for distriktsrettede såkornfond	Tilskudd										
NFD 928.74 Tilskudd til marin bioteknologi	Tilskudd										
NFD 2421.73 Tilskudd til kraftintensiv industri	Tilskudd										
NFD - Sum risikolån, tilskudd og programmer		64	5%	12	1%	19	2%	24	2%	9	1%
KMD 551.60 Tilskudd til fylkeskommuner for regional utvikling	Risikolån	4	4%							2	2%
KMD 551.60 Tilskudd til fylkeskommuner for regional utvikling	Garanti										
KMD 551.60 Tilskudd til fylkeskommuner for regional utvikling	Tilskudd	149	11%	11	1%	25	2%	11	1%	49	4%
KMD 551.60 Tilskudd til fylkeskommuner for regional utvikling	Tilskudd sentralt										
KMD 552.72 Nasjonale tiltak for regional utvikling	Tilskudd	29	8%	8	2%	13	3%	7	2%	29	8%
KMD - Sum risikolån, tilskudd og programmer		182	10%	19	1%	38	2%	18	1%	80	4%
LMD 1150.50 BU-midler	Tilskudd sentralt							3	17%		
LMD 1150.50 Bioenergiprogrammet	Tilskudd			1	1%					1	1%
LMD 1149.72 Trebasert innovasjonsprogram	Tilskudd	2	4%	3	5%			1	2%		
LMD 1149.73 Skogsflisproduksjon og biovarmeanlegg	Tilskudd										
LMD 1150.50 BU-midler	Risikolån							1	3%		
LMD 1150.50 BU-midler	Tilskudd fylkesvis	54	4%	6	0%	7	1%	19	1%	7	1%
LMD 1150.50 BU-midler Bioenergi	Tilskudd fylkesvis										
LMD 1150.50 Utviklingsprogram for lokalmat og grønt reiseliv	Tilskudd	12	20%			6	10%				
LMD 1151.51 VSP rein	Tilskudd	2	9%	5	23%	2	9%			1	5%
LMD - Sum Riskolån, Tilskudd og programmer		70	4%	15	1%	15	1%	24	1%	9	1%
FKD 2415.75 Marint verdiskapingsprogram	Tilskudd					1	3%			1	3%
FKD 2415.50 Garantier til fiskerinæringa	Garanti										
FKD - Sum risikolån, tilskudd og programmer		0	0%	0	0%	1	2%	0	0%	1	2%
Sum risikolån, tilskudd og programmer		316	7%	46	1%	73	2%	66	1%	99	2%
KMD 551.61 Kompens. for økt arb.g.avg.	Tilskudd	17	11%	3	2%	2	1%	2	1%	7	5%
LMD 1150.50 BU-midler	Lånebeløp for rentestøtte	5	1%					5	1%		
UD 118.01 Nordområdetiltak drift	Tilskudd			1	100%						
UD 118.70 Prosjektsamarbeid med Russland	Tilskudd	1	13%			1	13%				
Diverse tilskudd	Tilskudd										
Sum andre virkemidler		23	3%	4	1%	3	0%	7	1%	7	1%
Sum andre virkemidler		23	3%	4	1%	3	0%	7	1%	7	1%
Sum Totalt		343	6%	50	1%	76	1%	76	1%	106	2%

Bransje ANTALL tilsagn

Budsjettpost	Virkemiddel	S - Annen tjenesteyting		U - Internasjonale		Uspesifisert		X - Uspesifisert		Totalt
		Innvilget	Andel	Innvilget	Andel	Innvilget	Andel	Innvilget	Andel	
NFD 2421.90 Lavrisikolån	Ordinære									74
NFD 2421.90 Lavrisikolån	Fiskeriformål									122
NFD 2421.90 Lavrisikolån	Landbruksformål	1	0%							318
Sum lavrisikolån		1	0%	0	0%	0	0%	0	0%	514
Sum lavrisikolån		1	0%	0	0%	0	0%	0	0%	514
NFD 2421.50 Innovasjon prosjekter	Innovasjonslån									98
NFD 2421.50 Innovasjon prosjekter	Garanti	0	0%							7
NFD 2421.50 Innovasjon prosjekter	Tilskudd	10	6%	1	1%	1	1%	25	16%	159
NFD 2421.50 Innovasjon prosjekter	Landsdekkende etablerertilskudd	1	0%					2	0%	401
NFD 2421.76 Innovasjon prosjekter	Tilskudd - Miljøteknologi							1	2%	54
NFD 2421.71 Nettverk, profilering og reiseliv - programmer	Tilskudd	10	5%					24	13%	188
NFD 2421.72 Forsknings-/utviklingskontrakter	OFU	1	2%					1	2%	55
NFD 2421.72 Forsknings-/utviklingskontrakter	IFU	1	0%			1	0%	1	0%	205
NFD 2421.78 Adm. støtte for distriktsrettede såkornfond	Tilskudd									4
NFD 928.74 Tilskudd til marin bioteknologi	Tilskudd							1	33%	3
NFD 2421.73 Tilskudd til kraftintensiv industri	Tilskudd									8
NFD - Sum risikolån, tilskudd og programmer		23	2%	1	0%	2	0%	55	5%	1 182
KMD 551.60 Tilskudd til fylkeskommuner for regional utvikling	Risikolån									102
KMD 551.60 Tilskudd til fylkeskommuner for regional utvikling	Garanti									8
KMD 551.60 Tilskudd til fylkeskommuner for regional utvikling	Tilskudd	25	2%	1	0%	2	0%	39	3%	1 358
KMD 551.60 Tilskudd til fylkeskommuner for regional utvikling	Tilskudd sentralt									1
KMD 552.72 Nasjonale tiltak for regional utvikling	Tilskudd	4	1%					29	8%	376
KMD - Sum risikolån, tilskudd og programmer		29	2%	1	0%	2	0%	68	4%	1 845
LMD 1150.50 BU-midler	Tilskudd sentralt							1	6%	18
LMD 1150.50 Bioenergiprogrammet	Tilskudd									67
LMD 1149.72 Trebasert innovasjonsprogram	Tilskudd									55
LMD 1149.73 Skogsflisproduksjon og biovarmeanlegg	Tilskudd									9
LMD 1150.50 BU-midler	Risikolån									33
LMD 1150.50 BU-midler	Tilskudd fylkesvis	8	1%					6	0%	1 395
LMD 1150.50 BU-midler Bioenergi	Tilskudd fylkesvis									120
LMD 1150.50 Utviklingsprogram for lokalmat og grønt reiseliv	Tilskudd	4	7%					4	7%	59
LMD 1151.51 VSP rein	Tilskudd							1	5%	22
LMD - Sum Riskolån, Tilskudd og programmer		12	1%	0	0%	0	0%	12	1%	1 778
FKD 2415.75 Marint verdiskapingsprogram	Tilskudd							2	5%	40
FKD 2415.50 Garantier til fiskerinæringa	Garanti									2
FKD - Sum risikolån, tilskudd og programmer		0	0%	0	0%	0	0%	2	5%	42
Sum risikolån, tilskudd og programmer		64	1%	2	0%	4	0%	137	3%	4 847
KMD 551.61 Kompens. for økt arb.g.avg.	Tilskudd	8	5%					1	1%	148
LMD 1150.50 BU-midler	Lånebeløp for rentestøtte	1	0%							507
UD 118.01 Nordområdetiltak drift	Tilskudd									1
UD 118.70 Prosjektsamarbeid med Russland	Tilskudd									8
Diverse tilskudd	Tilskudd					1	6%	3	19%	16
Sum andre virkemidler		9	1%	0	0%	1	0%	4	1%	680
Sum andre virkemidler		9	1%	0	0%	1	0%	4	1%	680
Sum Totalt		74	1%	2	0%	5	0%	141	2%	6 041

Geografi ANTALL tilsagn

Budsjettpost	Virkemiddel	01 Østfold		02 Akershus		03 Oslo		04 Hedmark		05 Oppland		06 Buskerud	
		Innvilget	Andel	Innvilget	Andel	Innvilget	Andel	Innvilget	Andel	Innvilget	Andel	Innvilget	Andel
NFD 2421.90 Lavrisikolån	Ordinære	1	1%	1	1%	1	1%	4	5%	3	4%	1	1%
NFD 2421.90 Lavrisikolån	Fiskeriformål	3	2%										
NFD 2421.90 Lavrisikolån	Landbruksformål	14	4%	5	2%			48	15%	8	3%	7	2%
Sum lavrisikolån		18	4%	6	1%	1	0%	52	10%	11	2%	8	2%
Sum lavrisikolån		18	4%	6	1%	1	0%	52	10%	11	2%	8	2%
NFD 2421.50 Innovasjon prosjekter	Innovasjonslån	5	5%	11	11%	14	14%	5	5%	8	8%	3	3%
NFD 2421.50 Innovasjon prosjekter	Garanti							2	29%			1	14%
NFD 2421.50 Innovasjon prosjekter	Tilskudd	2	1%	4	3%	17	11%	4	3%	10	6%	11	7%
NFD 2421.50 Innovasjon prosjekter	Landsdekkende etablerertilskudd	2	0%	31	8%	99	25%			4	1%	21	5%
NFD 2421.76 Innovasjon prosjekter	Tilskudd - Miljøteknologi			2	4%	2	4%	2	4%			4	7%
NFD 2421.71 Nettverk, profilering og reiseliv - programmer	Tilskudd	11	6%	6	3%	27	14%	12	6%	10	5%	9	5%
NFD 2421.72 Forsknings-/utviklingskontrakter	OFU	1	2%	4	7%	9	16%			2	4%	1	2%
NFD 2421.72 Forsknings-/utviklingskontrakter	IFU	2	1%	10	5%	19	9%	6	3%	10	5%	6	3%
NFD 2421.78 Adm. støtte for distriktsrettede såkornfond	Tilskudd												
NFD 928.74 Tilskudd til marin bioteknologi	Tilskudd												
NFD 2421.73 Tilskudd til kraftintensiv industri	Tilskudd	1	13%			1	13%	1	13%	1	13%		
NFD - Sum risikolån, tilskudd og programmer		24	2%	68	6%	188	16%	32	3%	45	4%	56	5%
KMD 551.60 Tilskudd til fylkeskommuner for regional utvikling	Risikolån							3	3%	3	3%	1	1%
KMD 551.60 Tilskudd til fylkeskommuner for regional utvikling	Garanti							1	13%				
KMD 551.60 Tilskudd til fylkeskommuner for regional utvikling	Tilskudd	19	1%	3	0%	6	0%	83	6%	105	8%	36	3%
KMD 551.60 Tilskudd til fylkeskommuner for regional utvikling	Tilskudd sentralt							1	100%				
KMD 552.72 Nasjonale tiltak for regional utvikling	Tilskudd	6	2%	3	1%			12	3%	13	3%	9	2%
KMD - Sum risikolån, tilskudd og programmer		25	1%	6	0%	6	0%	100	5%	121	7%	46	2%
LMD 1150.50 BU-midler	Tilskudd sentralt					3	17%	1	6%				
LMD 1150.50 Bioenergiprogrammet	Tilskudd	2	3%	2	3%			14	21%	6	9%	9	13%
LMD 1149.72 Trebasert innovasjonsprogram	Tilskudd	2	4%	3	5%	2	4%	5	9%	2	4%	4	7%
LMD 1149.73 Skogsflisproduksjon og biovarmeanlegg	Tilskudd			2	22%					3	33%	1	11%
LMD 1150.50 BU-midler	Risikolån	1	3%					5	15%			1	3%
LMD 1150.50 BU-midler	Tilskudd fylkesvis	54	4%	35	3%	2	0%	122	9%	71	5%	82	6%
LMD 1150.50 BU-midler Bioenergi	Tilskudd fylkesvis	15	13%	7	6%			16	13%	10	8%	13	11%
LMD 1150.50 Utviklingsprogram for lokalmat og grønt reiseliv	Tilskudd	2	3%			4	7%			6	10%	5	8%
LMD 1151.51 VSP rein	Tilskudd												
LMD - Sum Riskolån, Tilskudd og programmer		76	4%	49	3%	11	1%	163	9%	98	6%	115	6%
FKD 2415.75 Marint verdiskapingsprogram	Tilskudd												
FKD 2415.50 Garantier til fiskerinæringa	Garanti												
FKD - Sum risikolån, tilskudd og programmer		0	0%	0	0%	0	0%	0	0%	0	0%	0	0%
Sum risikolån, tilskudd og programmer		125	3%	123	3%	205	4%	295	6%	264	5%	217	4%
KMD 551.61 Kompens. for økt arb.g.avg.	Tilskudd							26	18%	26	18%		
LMD 1150.50 BU-midler	Lånebeløp for rentestøtte	18	4%	12	2%			58	11%	33	7%	24	5%
UD 118.01 Nordområdetiltak drift	Tilskudd												
UD 118.70 Prosjektsamarbeid med Russland	Tilskudd					1	13%						
Diverse tilskudd	Tilskudd							4	25%				
Sum andre virkemidler		18	3%	12	2%	1	0%	88	13%	59	9%	24	4%
Sum andre virkemidler		18	3%	12	2%	1	0%	88	13%	59	9%	24	4%
Sum Totalt		161	3%	141	2%	207	3%	435	7%	334	6%	249	4%

Geografi ANTALL tilsagn

Budsjettpost	Virkemiddel	07 Vestfold		08 Telemark		09 Aust-Agder		10 Vest-Agder		11 Rogaland		12 Hordaland	
		Innvilget	Andel	Innvilget	Andel	Innvilget	Andel	Innvilget	Andel	Innvilget	Andel	Innvilget	Andel
NFD 2421.90 Lavrisikolån	Ordinære			2	3%					3	4%	6	8%
NFD 2421.90 Lavrisikolån	Fiskeriformål	1	1%					8	7%	4	3%	7	6%
NFD 2421.90 Lavrisikolån	Landbruksformål	9	3%	6	2%	7	2%	5	2%	23	7%	15	5%
Sum lavrisikolån		10	2%	8	2%	7	1%	13	3%	30	6%	28	5%
Sum lavrisikolån		10	2%	8	2%	7	1%	13	3%	30	6%	28	5%
NFD 2421.50 Innovasjon prosjekter	Innovasjonslån	2	2%	7	7%			7	7%	10	10%	5	5%
NFD 2421.50 Innovasjon prosjekter	Garanti									1	14%	1	14%
NFD 2421.50 Innovasjon prosjekter	Tilskudd	15	9%	2	1%	3	2%	6	4%	12	8%	29	18%
NFD 2421.50 Innovasjon prosjekter	Landsdekkende etablerertilskudd	22	5%	16	4%	7	2%	24	6%	80	20%	30	7%
NFD 2421.76 Innovasjon prosjekter	Tilskudd - Miljøteknologi			5	9%	1	2%	5	9%	6	11%	4	7%
NFD 2421.71 Nettverk, profilering og reiseliv - programmer	Tilskudd	6	3%	8	4%	6	3%	8	4%	10	5%	19	10%
NFD 2421.72 Forsknings-/utviklingskontrakter	OFU			2	4%	3	5%	1	2%	8	15%	3	5%
NFD 2421.72 Forsknings-/utviklingskontrakter	IFU	14	7%	14	7%	8	4%	9	4%	22	11%	22	11%
NFD 2421.78 Adm. støtte for distriktsrettede såkornfond	Tilskudd												
NFD 928.74 Tilskudd til marin bioteknologi	Tilskudd									1	33%		
NFD 2421.73 Tilskudd til kraftintensiv industri	Tilskudd	2	25%										
NFD - Sum risikolån, tilskudd og programmer		61	5%	54	5%	28	2%	60	5%	150	13%	113	10%
KMD 551.60 Tilskudd til fylkeskommuner for regional utvikling	Risikolån			4	4%	1	1%					2	2%
KMD 551.60 Tilskudd til fylkeskommuner for regional utvikling	Garanti					1	13%						
KMD 551.60 Tilskudd til fylkeskommuner for regional utvikling	Tilskudd	16	1%	34	3%	36	3%	29	2%	24	2%	82	6%
KMD 551.60 Tilskudd til fylkeskommuner for regional utvikling	Tilskudd sentralt												
KMD 552.72 Nasjonale tiltak for regional utvikling	Tilskudd	1	0%	14	4%	8	2%	14	4%	14	4%	24	6%
KMD - Sum risikolån, tilskudd og programmer		17	1%	52	3%	46	2%	43	2%	38	2%	108	6%
LMD 1150.50 BU-midler	Tilskudd sentralt									1	6%	1	6%
LMD 1150.50 Bioenergiprogrammet	Tilskudd	1	1%	3	4%	3	4%			4	6%	2	3%
LMD 1149.72 Trebasert innovasjonsprogram	Tilskudd	2	4%	5	9%	3	5%	3	5%	4	7%	6	11%
LMD 1149.73 Skogsflisproduksjon og biovarmeanlegg	Tilskudd											1	11%
LMD 1150.50 BU-midler	Risikolån			0	0%			1	3%	1	3%	1	3%
LMD 1150.50 BU-midler	Tilskudd fylkesvis	50	4%	57	4%	49	4%	47	3%	103	7%	146	10%
LMD 1150.50 BU-midler Bioenergi	Tilskudd fylkesvis	5	4%	6	5%	7	6%	3	3%	4	3%		
LMD 1150.50 Utviklingsprogram for lokalmat og grønt reiseliv	Tilskudd	2	3%	1	2%	3	5%	1	2%	2	3%	2	3%
LMD 1151.51 VSP rein	Tilskudd												
LMD - Sum Riskolån, Tilskudd og programmer		60	3%	72	4%	65	4%	55	3%	119	7%	159	9%
FKD 2415.75 Marint verdiskapingsprogram	Tilskudd							1	3%	1	3%	3	8%
FKD 2415.50 Garantier til fiskerinæringa	Garanti												
FKD - Sum risikolån, tilskudd og programmer		0	0%	0	0%	0	0%	1	2%	1	2%	3	7%
Sum risikolån, tilskudd og programmer		138	3%	178	4%	139	3%	159	3%	308	6%	383	8%
KMD 551.61 Kompens. for økt arb.g.avg.	Tilskudd			17	11%								
LMD 1150.50 BU-midler	Lånebeløp for rentestøtte	18	4%	14	3%	13	3%	17	3%	47	9%	37	7%
UD 118.01 Nordområdetiltak drift	Tilskudd												
UD 118.70 Prosjektsamarbeid med Russland	Tilskudd			2	25%								
Diverse tilskudd	Tilskudd											4	25%
Sum andre virkemidler		18	3%	33	5%	13	2%	17	3%	47	7%	41	6%
Sum andre virkemidler		18	3%	33	5%	13	2%	17	3%	47	7%	41	6%
Sum Totalt		166	3%	219	4%	159	3%	189	3%	385	6%	452	7%

Geografi ANTALL tilsagn

Budsjettpost	Virkemiddel	14 Sogn Og Fjordane		15 Møre Og Romsdal		16 Sør-Trøndelag		17 Nord-Trøndelag		18 Nordland		19 Troms	
		Innvilget	Andel	Innvilget	Andel	Innvilget	Andel	Innvilget	Andel	Innvilget	Andel	Innvilget	Andel
NFD 2421.90 Lavrisikolån	Ordinære	4	5%	16	22%	6	8%	7	9%	4	5%	5	7%
NFD 2421.90 Lavrisikolån	Fiskeriformål	6	5%	12	10%	6	5%			16	13%	24	20%
NFD 2421.90 Lavrisikolån	Landbruksformål	2	1%	30	9%	20	6%	41	13%	9	3%	44	14%
	Sum lavrisikolån	12	2%	58	11%	32	6%	48	9%	29	6%	73	14%
	Sum lavrisikolån	12	2%	58	11%	32	6%	48	9%	29	6%	73	14%
NFD 2421.50 Innovasjon prosjekter	Innovasjonslån			9	9%	9	9%	1	1%			1	1%
NFD 2421.50 Innovasjon prosjekter	Garanti					2	29%						
NFD 2421.50 Innovasjon prosjekter	Tilskudd			13	8%	9	6%	1	1%				
NFD 2421.50 Innovasjon prosjekter	Landsdekkende etablerertilskudd	1	0%	12	3%	29	7%	2	0%	7	2%	7	2%
NFD 2421.76 Innovasjon prosjekter	Tilskudd - Miljøteknologi	2	4%	9	17%	6	11%			3	6%	1	2%
NFD 2421.71 Nettverk, profilering og reiseliv - programmer	Tilskudd	1	1%	17	9%	8	4%	1	1%			2	1%
NFD 2421.72 Forsknings-/utviklingskontrakter	OFU	1	2%	1	2%	5	9%	2	4%	3	5%	8	15%
NFD 2421.72 Forsknings-/utviklingskontrakter	IFU	8	4%	12	6%	30	15%	7	3%	1	0%	3	1%
NFD 2421.78 Adm. støtte for distriktsrettede såkornfond	Tilskudd	1	25%					1	25%	1	25%	1	25%
NFD 928.74 Tilskudd til marin bioteknologi	Tilskudd											1	33%
NFD 2421.73 Tilskudd til kraftintensiv industri	Tilskudd			1	13%							1	13%
	NFD - Sum risikolån, tilskudd og programmer	14	1%	74	6%	98	8%	15	1%	15	1%	25	2%
KMD 551.60 Tilskudd til fylkeskommuner for regional utvikling	Risikolån	7	7%	17	17%	11	11%	9	9%	10	10%	22	22%
KMD 551.60 Tilskudd til fylkeskommuner for regional utvikling	Garanti	3	38%									3	38%
KMD 551.60 Tilskudd til fylkeskommuner for regional utvikling	Tilskudd	80	6%	100	7%	98	7%	131	10%	192	14%	128	9%
KMD 551.60 Tilskudd til fylkeskommuner for regional utvikling	Tilskudd sentralt												
KMD 552.72 Nasjonale tiltak for regional utvikling	Tilskudd	23	6%	27	7%	40	11%	24	6%	34	9%	35	9%
	KMD - Sum risikolån, tilskudd og programmer	113	6%	144	8%	149	8%	164	9%	236	13%	188	10%
LMD 1150.50 BU-midler	Tilskudd sentralt											1	6%
LMD 1150.50 Bioenergiprogrammet	Tilskudd	1	1%	3	4%	7	10%	5	7%			4	6%
LMD 1149.72 Trebasert innovasjonsprogram	Tilskudd	2	4%	2	4%	5	9%			1	2%	1	2%
LMD 1149.73 Skogsflisproduksjon og biovarmeanlegg	Tilskudd					1	11%					1	11%
LMD 1150.50 BU-midler	Risikolån			16	48%			2	6%	1	3%	3	9%
LMD 1150.50 BU-midler	Tilskudd fylkesvis	93	7%	84	6%	126	9%	118	8%	58	4%	57	4%
LMD 1150.50 BU-midler Bioenergi	Tilskudd fylkesvis	2	2%	1	1%	6	5%	23	19%	2	2%		
LMD 1150.50 Utviklingsprogram for lokalmat og grønt reiseliv	Tilskudd	5	8%	1	2%	2	3%	2	3%			1	2%
LMD 1151.51 VSP rein	Tilskudd					3	14%	2	9%	2	9%	1	5%
	LMD - Sum Riskolån, Tilskudd og programmer	103	6%	107	6%	150	8%	152	9%	64	4%	69	4%
FKD 2415.75 Marint verdiskapingsprogram	Tilskudd	6	15%	9	23%							6	15%
FKD 2415.50 Garantier til fiskerinæringa	Garanti												
	FKD - Sum risikolån, tilskudd og programmer	6	14%	9	21%	0	0%	0	0%	0	0%	6	14%
	Sum risikolån, tilskudd og programmer	236	5%	334	7%	397	8%	331	7%	315	6%	288	6%
KMD 551.61 Kompens. for økt arb.g.avg.	Tilskudd	6	4%	3	2%	1	1%			6	4%	61	41%
LMD 1150.50 BU-midler	Lånebeløp for rentestøtte	36	7%	37	7%	24	5%	41	8%	31	6%	32	6%
UD 118.01 Nordområdetiltak drift	Tilskudd												
UD 118.70 Prosjektsamarbeid med Russland	Tilskudd					1	13%						
Diverse tilskudd	Tilskudd											1	6%
	Sum andre virkemidler	42	6%	40	6%	26	4%	41	6%	37	5%	94	14%
	Sum andre virkemidler	42	6%	40	6%	26	4%	41	6%	37	5%	94	14%
	Sum Totalt	290	5%	432	7%	455	8%	420	7%	381	6%	455	8%

Geografi ANTALL tilsagn

Budsjettpost	Virkemiddel	20 Finnmark		21 Svalbard		99 Flere fylker/Utland		Totalt
		Innvilget	Andel	Innvilget	Andel	Innvilget	Andel	
NFD 2421.90 Lavrisikolån	Ordinære	10	14%					74
NFD 2421.90 Lavrisikolån	Fiskeriformål	35	29%					122
NFD 2421.90 Lavrisikolån	Landbruksformål	25	8%					318
	Sum lavrisikolån	70	14%	0	0%	0	0%	514
Sum lavrisikolån		70	14%	0	0%	0	0%	514
NFD 2421.50 Innovasjon prosjekter	Innovasjonslån			1	1%			98
NFD 2421.50 Innovasjon prosjekter	Garanti							7
NFD 2421.50 Innovasjon prosjekter	Tilskudd					21	13%	159
NFD 2421.50 Innovasjon prosjekter	Landsdekkende etablerertilskudd	5	1%			2	0%	401
NFD 2421.76 Innovasjon prosjekter	Tilskudd - Miljøteknologi	1	2%			1	2%	54
NFD 2421.71 Nettverk, profilering og reiseliv - programmer	Tilskudd					27	14%	188
NFD 2421.72 Forsknings-/utviklingskontrakter	OFU					1	2%	55
NFD 2421.72 Forsknings-/utviklingskontrakter	IFU	1	0%			1	0%	205
NFD 2421.78 Adm. støtte for distriktsrettede såkornfond	Tilskudd							4
NFD 928.74 Tilskudd til marin bioteknologi	Tilskudd					1	33%	3
NFD 2421.73 Tilskudd til kraftintensiv industri	Tilskudd							8
	NFD - Sum risikolån, tilskudd og programmer	7	1%	1	0%	54	5%	1 182
KMD 551.60 Tilskudd til fylkeskommuner for regional utvikling	Risikolån	12	12%					102
KMD 551.60 Tilskudd til fylkeskommuner for regional utvikling	Garanti							8
KMD 551.60 Tilskudd til fylkeskommuner for regional utvikling	Tilskudd	129	9%			27	2%	1 358
KMD 551.60 Tilskudd til fylkeskommuner for regional utvikling	Tilskudd sentralt							1
KMD 552.72 Nasjonale tiltak for regional utvikling	Tilskudd	47	13%	14	4%	14	4%	376
	KMD - Sum risikolån, tilskudd og programmer	188	10%	14	1%	41	2%	1 845
LMD 1150.50 BU-midler	Tilskudd sentralt					11	61%	18
LMD 1150.50 Bioenergiprogrammet	Tilskudd					1	1%	67
LMD 1149.72 Trebasert innovasjonsprogram	Tilskudd	2	4%			1	2%	55
LMD 1149.73 Skogsflisproduksjon og biovarmeanlegg	Tilskudd							9
LMD 1150.50 BU-midler	Risikolån	1	3%					33
LMD 1150.50 BU-midler	Tilskudd fylkesvis	39	3%			2	0%	1 395
LMD 1150.50 BU-midler Bioenergi	Tilskudd fylkesvis							120
LMD 1150.50 Utviklingsprogram for lokalmat og grønt reiseliv	Tilskudd					20	34%	59
LMD 1151.51 VSP rein	Tilskudd	8	36%			6	27%	22
	LMD - Sum Riskolån, Tilskudd og programmer	50	3%	0	0%	41	2%	1 778
FKD 2415.75 Marint verdiskapingsprogram	Tilskudd	5	13%			9	23%	40
FKD 2415.50 Garantier til fiskerinæringa	Garanti					2	100%	2
	FKD - Sum risikolån, tilskudd og programmer	5	12%	0	0%	11	26%	42
Sum risikolån, tilskudd og programmer		250	5%	15	0%	147	3%	4 847
KMD 551.61 Kompens. for økt arb.g.avg.	Tilskudd	2	1%					148
LMD 1150.50 BU-midler	Lånebeløp for rentestøtte	15	3%					507
UD 118.01 Nordområdetiltak drift	Tilskudd					1	100%	1
UD 118.70 Prosjektsamarbeid med Russland	Tilskudd	3	38%			1	13%	8
Diverse tilskudd	Tilskudd					7	44%	16
	Sum andre virkemidler	20	3%	0	0%	9	1%	680
Sum andre virkemidler		20	3%	0	0%	9	1%	680
Sum Totalt		340	6%	15	0%	156	3%	6 041

Distrikspolitiske virkemiddel ANTALL tilsagn

Budsjettpost	Virkemiddel	Sone I		Sone II		Sone III		Uspesifisert		Totalt
		Innvilget	Andel	Innvilget	Andel	Innvilget	Andel	Innvilget	Andel	
NFD 2421.90 Lavrisikolån	Ordinære	15	20%	5	7%	54	73%			74
NFD 2421.90 Lavrisikolån	Fiskeriformål	20	16%	8	7%	94	77%			122
NFD 2421.90 Lavrisikolån	Landbruksformål	91	29%	18	6%	209	66%			318
Sum lavrisikolån		126	25%	31	6%	357	69%	0	0%	514
Sum lavrisikolån		126	25%	31	6%	357	69%	0	0%	514
NFD 2421.50 Innovasjon prosjekter	Innovasjonslån	86	88%	6	6%	6	6%			98
NFD 2421.50 Innovasjon prosjekter	Garanti	5	71%			2	29%			7
NFD 2421.50 Innovasjon prosjekter	Tilskudd	107	67%	2	1%	7	4%	43	27%	159
NFD 2421.50 Innovasjon prosjekter	Landsdekkende etablerertilskudd	356	89%	8	2%	35	9%	2	0%	401
NFD 2421.76 Innovasjon prosjekter	Tilskudd - Miljøteknologi	29	54%	2	4%	22	41%	1	2%	54
NFD 2421.71 Nettverk, profilering og reiseliv - programmer	Tilskudd	114	61%			16	9%	58	31%	188
NFD 2421.72 Forsknings-/utviklingskontrakter	OFU	34	62%	1	2%	18	33%	2	4%	55
NFD 2421.72 Forsknings-/utviklingskontrakter	IFU	168	82%	8	4%	28	14%	1	0%	205
NFD 2421.78 Adm. støtte for distriktsrettede såkornfond	Tilskudd					4	100%			4
NFD 928.74 Tilskudd til marin bioteknologi	Tilskudd	1	33%			1	33%	1	33%	3
NFD 2421.73 Tilskudd til kraftintensiv industri	Tilskudd	6	75%	1	13%	1	13%			8
NFD - Sum risikolån, tilskudd og programmer		906	77%	28	2%	140	12%	108	9%	1 182
KMD 551.60 Tilskudd til fylkeskommuner for regional utvikling	Risikolån			1	1%	101	99%			102
KMD 551.60 Tilskudd til fylkeskommuner for regional utvikling	Garanti					8	100%			8
KMD 551.60 Tilskudd til fylkeskommuner for regional utvikling	Tilskudd	241	18%	26	2%	986	73%	105	8%	1 358
KMD 551.60 Tilskudd til fylkeskommuner for regional utvikling	Tilskudd sentralt					1	100%			1
KMD 552.72 Nasjonale tiltak for regional utvikling	Tilskudd	103	27%	12	3%	226	60%	35	9%	376
KMD - Sum risikolån, tilskudd og programmer		344	19%	39	2%	1 322	72%	140	8%	1 845
LMD 1150.50 BU-midler	Tilskudd sentralt	5	28%					13	72%	18
LMD 1150.50 Bioenergiprogrammet	Tilskudd	25	37%	1	1%	39	58%	2	3%	67
LMD 1149.72 Trebasert innovasjonsprogram	Tilskudd	34	62%	1	2%	16	29%	4	7%	55
LMD 1149.73 Skogsflisproduksjon og biovarmeanlegg	Tilskudd	4	44%			4	44%	1	11%	9
LMD 1150.50 BU-midler	Risikolån	3	9%	2	6%	28	85%			33
LMD 1150.50 BU-midler	Tilskudd fylkesvis	432	31%	64	5%	876	63%	23	2%	1 395
LMD 1150.50 BU-midler Bioenergi	Tilskudd fylkesvis	46	38%	10	8%	63	53%	1	1%	120
LMD 1150.50 Utviklingsprogram for lokalmat og grønt reiseliv	Tilskudd	18	31%			19	32%	22	37%	59
LMD 1151.51 VSP rein	Tilskudd					15	68%	7	32%	22
LMD - Sum Riskolån, Tilskudd og programmer		567	32%	78	4%	1 060	60%	73	4%	1 778
FKD 2415.75 Marint verdiskapingsprogram	Tilskudd	12	30%			19	48%	9	23%	40
FKD 2415.50 Garantier til fiskerinæringa	Garanti							2	100%	2
FKD - Sum risikolån, tilskudd og programmer		12	29%	0	0%	19	45%	11	26%	42
Sum risikolån, tilskudd og programmer		1 829	38%	145	3%	2 541	52%	332	7%	4 847
KMD 551.61 Kompens. for økt arb.g.avg.	Tilskudd					141	95%	7	5%	148
LMD 1150.50 BU-midler	Lånebeløp for rentestøtte	167	33%	18	4%	322	64%			507
UD 118.01 Nordområdetiltak drift	Tilskudd							1	100%	1
UD 118.70 Prosjektsamarbeid med Russland	Tilskudd	4	50%			3	38%	1	13%	8
Diverse tilskudd	Tilskudd	4	25%	1	6%	2	13%	9	56%	16
Sum andre virkemidler		175	26%	19	3%	468	69%	18	3%	680
Sum andre virkemidler		175	26%	19	3%	468	69%	18	3%	680
Sum Totalt		2 130	35%	195	3%	3 366	56%	350	6%	6 041

Innovasjonsnivå ANTALL tilsagn

Budsjettpost	Virkemiddel	Innovasjon på bedriftsnivå		Innovasjon på regionalt		Innovasjon på nasjonalt		Innovasjon på		Ikke relevant		Totalt
		Innvilget	Andel	Innvilget	Andel	Innvilget	Andel	Innvilget	Andel	Innvilget	Andel	
NFD 2421.90 Lavrisikolån	Ordinære	16	22%	17	23%	15	20%	4	5%	22	30%	74
NFD 2421.90 Lavrisikolån	Fiskeriformål	21	17%	2	2%	6	5%			93	76%	122
NFD 2421.90 Lavrisikolån	Landbruksformål	145	46%	7	2%	1	0%			165	52%	318
Sum lavrisikolån		182	35%	26	5%	22	4%	4	1%	280	54%	514
Sum lavrisikolån		182	35%	26	5%	22	4%	4	1%	280	54%	514
NFD 2421.50 Innovasjon prosjekter	Innovasjonslån	6	6%	6	6%	12	12%	64	65%	10	10%	98
NFD 2421.50 Innovasjon prosjekter	Garanti	1	14%			4	57%	2	29%			7
NFD 2421.50 Innovasjon prosjekter	Tilskudd	5	3%	4	3%	24	15%	85	53%	41	26%	159
NFD 2421.50 Innovasjon prosjekter	Landsdekkende etablerertilskudd			1	0%	46	11%	354	88%			401
NFD 2421.76 Innovasjon prosjekter	Tilskudd - Miljøteknologi					4	7%	49	91%	1	2%	54
NFD 2421.71 Nettverk, profilering og reiseliv - programmer	Tilskudd	23	12%	26	14%	31	16%	83	44%	25	13%	188
NFD 2421.72 Forsknings-/utviklingskontrakter	OFU					14	25%	40	73%	1	2%	55
NFD 2421.72 Forsknings-/utviklingskontrakter	IFU			2	1%	18	9%	182	89%	3	1%	205
NFD 2421.78 Adm. støtte for distriktsrettede såkornfond	Tilskudd									4	100%	4
NFD 928.74 Tilskudd til marin bioteknologi	Tilskudd							2	67%	1	33%	3
NFD 2421.73 Tilskudd til kraftintensiv industri	Tilskudd									8	100%	8
NFD - Sum risikolån, tilskudd og programmer		35	3%	39	3%	153	13%	861	73%	94	8%	1 182
KMD 551.60 Tilskudd til fylkeskommuner for regional utvikling	Risikolån	16	16%	24	24%	16	16%	20	20%	26	25%	102
KMD 551.60 Tilskudd til fylkeskommuner for regional utvikling	Garanti					3	38%	3	38%	2	25%	8
KMD 551.60 Tilskudd til fylkeskommuner for regional utvikling	Tilskudd	176	13%	251	18%	356	26%	443	33%	132	10%	1 358
KMD 551.60 Tilskudd til fylkeskommuner for regional utvikling	Tilskudd sentralt					1	100%					1
KMD 552.72 Nasjonale tiltak for regional utvikling	Tilskudd	46	12%	56	15%	82	22%	114	30%	78	21%	376
KMD - Sum risikolån, tilskudd og programmer		238	13%	331	18%	458	25%	580	31%	238	13%	1 845
LMD 1150.50 BU-midler	Tilskudd sentralt	3	17%	2	11%	6	33%	2	11%	5	28%	18
LMD 1150.50 Bioenergiprogrammet	Tilskudd	47	70%	8	12%	5	7%			7	10%	67
LMD 1149.72 Trebasert innovasjonsprogram	Tilskudd			11	20%	34	62%	8	15%	2	4%	55
LMD 1149.73 Skogsflisproduksjon og biovarmeanlegg	Tilskudd	3	33%	1	11%	2	22%			3	33%	9
LMD 1150.50 BU-midler	Risikolån	18	55%	1	3%					14	42%	33
LMD 1150.50 BU-midler	Tilskudd fylkesvis	636	46%	147	11%	48	3%	6	0%	558	40%	1 395
LMD 1150.50 BU-midler Bioenergi	Tilskudd fylkesvis	101	84%	1	1%					18	15%	120
LMD 1150.50 Utviklingsprogram for lokalmat og grønt reiseliv	Tilskudd	2	3%	23	39%	16	27%	1	2%	17	29%	59
LMD 1151.51 VSP rein	Tilskudd	3	14%	7	32%	3	14%	3	14%	6	27%	22
LMD - Sum Riskolån, Tilskudd og programmer		813	46%	201	11%	114	6%	20	1%	630	35%	1 778
FKD 2415.75 Marint verdiskapingsprogram	Tilskudd	10	25%	2	5%	9	23%	13	33%	6	15%	40
FKD 2415.50 Garantier til fiskerinæringa	Garanti									2	100%	2
FKD - Sum risikolån, tilskudd og programmer		10	24%	2	5%	9	21%	13	31%	8	19%	42
Sum risikolån, tilskudd og programmer		1 096	23%	573	12%	734	15%	1 474	30%	970	20%	4 847
KMD 551.61 Kompens. for økt arb.g.avg.	Tilskudd	30	20%	30	20%	35	24%	25	17%	28	19%	148
LMD 1150.50 BU-midler	Lånebeløp for rentestøtte	304	60%	25	5%	5	1%			173	34%	507
UD 118.01 Nordområdetiltak drift	Tilskudd							1	100%			1
UD 118.70 Prosjektsamarbeid med Russland	Tilskudd			1	13%	1	13%	6	75%			8
Diverse tilskudd	Tilskudd	1	6%			3	19%	9	56%	3	19%	16
Sum andre virkemidler		335	49%	56	8%	44	6%	41	6%	204	30%	680
Sum andre virkemidler		335	49%	56	8%	44	6%	41	6%	204	30%	680
Sum Totalt		1 613	27 %	655	11 %	800	13 %	1 519	25 %	1 454	24 %	6 041

Type Innovasjon ANTALL tilsagn

Budsjettpost	Virkemiddel	Produkt-		Prosessinnovasjon		Organisatorisk innovasjon		Markedsmessig		Ikke relevant	
		Innvilget	Andel	Innvilget	Andel	Innvilget	Andel	Innvilget	Andel	Innvilget	Andel
NFD 2421.90 Lavrisikolån	Ordinære	27	0%	20	0%	2	0%	3	0%	22	0%
NFD 2421.90 Lavrisikolån	Fiskeriformål	15	0%	13	0%	1	0%			93	2%
NFD 2421.90 Lavrisikolån	Landbruksformål	74	1%	75	1%	2	0%			165	3%
Sum lavrisikolån		116	23%	108	21%	5	1%	3	1%	280	54%
Sum lavrisikolån		116	23%	108	21%	5	1%	3	1%	280	54%
NFD 2421.50 Innovasjon prosjekter	Innovasjonslån	64	1%	10	0%	2	0%	12	0%	10	0%
NFD 2421.50 Innovasjon prosjekter	Garanti	6	0%					1	0%		
NFD 2421.50 Innovasjon prosjekter	Tilskudd	74	1%	8	0%	16	0%	20	0%	41	1%
NFD 2421.50 Innovasjon prosjekter	Landsdekkende etablerertilskudd	383	6%	9	0%	1	0%	8	0%		
NFD 2421.76 Innovasjon prosjekter	Tilskudd - Miljøteknologi	30	0%	22	0%			1	0%	1	0%
NFD 2421.71 Nettverk, profilering og reiseliv - programmer	Tilskudd	71	1%	16	0%	24	0%	52	1%	25	0%
NFD 2421.72 Forsknings-/utviklingskontrakter	OFU	54	1%							1	0%
NFD 2421.72 Forsknings-/utviklingskontrakter	IFU	186	3%	11	0%	1	0%	4	0%	3	0%
NFD 2421.78 Adm. støtte for distriktsrettede såkornfond	Tilskudd									4	0%
NFD 928.74 Tilskudd til marin bioteknologi	Tilskudd	2	0%							1	0%
NFD 2421.73 Tilskudd til kraftintensiv industri	Tilskudd									8	0%
NFD - Sum risikolån, tilskudd og programmer		870	74%	76	6%	44	4%	98	8%	94	8%
KMD 551.60 Tilskudd til fylkeskommuner for regional utvikling	Risikolån	49	1%	16	0%	4	0%	7	0%	26	0%
KMD 551.60 Tilskudd til fylkeskommuner for regional utvikling	Garanti	3	0%	1	0%			2	0%	2	0%
KMD 551.60 Tilskudd til fylkeskommuner for regional utvikling	Tilskudd	845	14%	154	3%	77	1%	149	2%	132	2%
KMD 551.60 Tilskudd til fylkeskommuner for regional utvikling	Tilskudd sentralt	1	0%								
KMD 552.72 Nasjonale tiltak for regional utvikling	Tilskudd	204	3%	18	0%	29	0%	47	1%	78	1%
KMD - Sum risikolån, tilskudd og programmer		1 102	60%	189	10%	110	6%	205	11%	238	13%
LMD 1150.50 BU-midler	Tilskudd sentralt	6	0%	5	0%			2	0%	5	0%
LMD 1150.50 Bioenergiprogrammet	Tilskudd	29	0%	30	0%	1	0%			7	0%
LMD 1149.72 Trebasert innovasjonsprogram	Tilskudd	42	1%	5	0%			6	0%	2	0%
LMD 1149.73 Skogsflisproduksjon og biovarmeanlegg	Tilskudd	3	0%	3	0%					3	0%
LMD 1150.50 BU-midler	Risikolån	11	0%	7	0%			1	0%	14	0%
LMD 1150.50 BU-midler	Tilskudd fylkesvis	488	8%	293	5%	18	0%	31	1%	558	9%
LMD 1150.50 BU-midler Bioenergi	Tilskudd fylkesvis	35	1%	67	1%					18	0%
LMD 1150.50 Utviklingsprogram for lokalmat og grønt reiseliv	Tilskudd	14	0%			9	0%	19	0%	17	0%
LMD 1151.51 VSP rein	Tilskudd	7	0%	3	0%			6	0%	6	0%
LMD - Sum Riskolån, Tilskudd og programmer		635	36%	413	23%	28	2%	65	4%	630	35%
FKD 2415.75 Marint verdiskapingsprogram	Tilskudd	7	0%			1	0%	26	0%	6	0%
FKD 2415.50 Garantier til fiskerinæringa	Garanti									2	0%
FKD - Sum risikolån, tilskudd og programmer		7	17%	0	0%	1	2%	26	62%	8	19%
Sum risikolån, tilskudd og programmer		2 614	54%	678	14%	183	4%	394	8%	970	20%
KMD 551.61 Kompens. for økt arb.g.avg.	Tilskudd	54	1%	25	0%	18	0%	23	0%	28	0%
LMD 1150.50 BU-midler	Lånebeløp for rentestøtte	134	2%	192	3%	2	0%	3	0%	173	3%
UD 118.01 Nordområdetiltak drift	Tilskudd							1	0%		
UD 118.70 Prosjektsamarbeid med Russland	Tilskudd	4	0%					4	0%		
Diverse tilskudd	Tilskudd	4	0%	6	0%			3	0%	3	0%
Sum andre virkemidler		196	29%	223	33%	20	3%	34	5%	204	30%
Sum andre virkemidler		196	29%	223	33%	20	3%	34	5%	204	30%
Sum Totalt		2 926	48%	1 009	17%	208	3%	431	7%	1 454	24%

Type Innovasjon ANTALL tilsagn

Budsjettpost	Virkemiddel	Uspesifisert		Totalt
		Innvilget	Andel	
NFD 2421.90 Lavrisikolån	Ordinære			74
NFD 2421.90 Lavrisikolån	Fiskeriformål			122
NFD 2421.90 Lavrisikolån	Landbruksformål	2	0%	318
Sum lavrisikolån		2	0%	514
Sum lavrisikolån		2	0%	514
NFD 2421.50 Innovasjon prosjekter	Innovasjonslån			98
NFD 2421.50 Innovasjon prosjekter	Garanti			7
NFD 2421.50 Innovasjon prosjekter	Tilskudd			159
NFD 2421.50 Innovasjon prosjekter	Landsdekkende etablerertilskudd			401
NFD 2421.76 Innovasjon prosjekter	Tilskudd - Miljøteknologi			54
NFD 2421.71 Nettverk, profilering og reiseliv - programmer	Tilskudd			188
NFD 2421.72 Forsknings-/utviklingskontrakter	OFU			55
NFD 2421.72 Forsknings-/utviklingskontrakter	IFU			205
NFD 2421.78 Adm. støtte for distriktsrettede såkornfond	Tilskudd			4
NFD 928.74 Tilskudd til marin bioteknologi	Tilskudd			3
NFD 2421.73 Tilskudd til kraftintensiv industri	Tilskudd			8
NFD - Sum risikolån, tilskudd og programmer		0	0%	1 182
KMD 551.60 Tilskudd til fylkeskommuner for regional utvikling	Risikolån			102
KMD 551.60 Tilskudd til fylkeskommuner for regional utvikling	Garanti			8
KMD 551.60 Tilskudd til fylkeskommuner for regional utvikling	Tilskudd	1	0%	1 358
KMD 551.60 Tilskudd til fylkeskommuner for regional utvikling	Tilskudd sentralt			1
KMD 552.72 Nasjonale tiltak for regional utvikling	Tilskudd			376
KMD - Sum risikolån, tilskudd og programmer		1	0%	1 845
LMD 1150.50 BU-midler	Tilskudd sentralt			18
LMD 1150.50 Bioenergiprogrammet	Tilskudd			67
LMD 1149.72 Trebasert innovasjonsprogram	Tilskudd			55
LMD 1149.73 Skogsflisproduksjon og biovarmeanlegg	Tilskudd			9
LMD 1150.50 BU-midler	Risikolån			33
LMD 1150.50 BU-midler	Tilskudd fylkesvis	7	0%	1 395
LMD 1150.50 BU-midler Bioenergi	Tilskudd fylkesvis			120
LMD 1150.50 Utviklingsprogram for lokalmat og grønt reiseliv	Tilskudd			59
LMD 1151.51 VSP rein	Tilskudd			22
LMD - Sum Riskolån, Tilskudd og programmer		7	0%	1 778
FKD 2415.75 Marint verdiskapingsprogram	Tilskudd			40
FKD 2415.50 Garantier til fiskerinæringa	Garanti			2
FKD - Sum risikolån, tilskudd og programmer		0	0%	42
Sum risikolån, tilskudd og programmer		8	0%	4 847
KMD 551.61 Kompens. for økt arb.g.avg.	Tilskudd			148
LMD 1150.50 BU-midler	Lånebeløp for rentestøtte	3	0%	507
UD 118.01 Nordområdetiltak drift	Tilskudd			1
UD 118.70 Prosjektsamarbeid med Russland	Tilskudd			8
Diverse tilskudd	Tilskudd			16
Sum andre virkemidler		3	0%	680
Sum andre virkemidler		3	0%	680
Sum Totalt		13	0 %	6 041

Bedriftstørrelse ANTALL tilsagn

Budsjettpost	Virkemiddel	0-19		20-50		51-100		101-250		>250		Totalt
		Innvilget	Andel	Innvilget	Andel	Innvilget	Andel	Innvilget	Andel	Innvilget	Andel	
NFD 2421.90 Lavrisikolån	Ordinære	54	73%	6	8%	5	7%	7	9%	2	3%	74
NFD 2421.90 Lavrisikolån	Fiskeriformål	115	94%	7	6%							122
NFD 2421.90 Lavrisikolån	Landbruksformål	318	100%									318
Sum lavrisikolån		487	95%	13	3%	5	1%	7	1%	2	0%	514
Sum lavrisikolån		487	95%	13	3%	5	1%	7	1%	2	0%	514
NFD 2421.50 Innovasjon prosjekter	Innovasjonslån	78	80%	17	17%	2	2%	1	1%			98
NFD 2421.50 Innovasjon prosjekter	Garanti	7	100%									7
NFD 2421.50 Innovasjon prosjekter	Tilskudd	120	75%	14	9%	8	5%	11	7%	6	4%	159
NFD 2421.50 Innovasjon prosjekter	Landsdekkende etablerertilskudd	401	100%									401
NFD 2421.76 Innovasjon prosjekter	Tilskudd - Miljøteknologi	40	74%	5	9%	4	7%	1	2%	4	7%	54
NFD 2421.71 Nettverk, profilering og reiseliv - programmer	Tilskudd	166	88%	14	7%	5	3%	1	1%	2	1%	188
NFD 2421.72 Forsknings-/utviklingskontrakter	OFU	37	67%	12	22%			2	4%	4	7%	55
NFD 2421.72 Forsknings-/utviklingskontrakter	IFU	172	84%	24	12%	6	3%	2	1%	1	0%	205
NFD 2421.78 Adm. støtte for distriktsrettede såkornfond	Tilskudd	4	100%									4
NFD 928.74 Tilskudd til marin bioteknologi	Tilskudd	2	67%							1	33%	3
NFD 2421.73 Tilskudd til kraftintensiv industri	Tilskudd	1	13%			4	50%	2	25%	1	13%	8
NFD - Sum risikolån, tilskudd og programmer		1 028	87%	86	7%	29	2%	20	2%	19	2%	1 182
KMD 551.60 Tilskudd til fylkeskommuner for regional utvikling	Risikolån	87	85%	9	9%	5	5%	1	1%			102
KMD 551.60 Tilskudd til fylkeskommuner for regional utvikling	Garanti	5	63%	3	38%							8
KMD 551.60 Tilskudd til fylkeskommuner for regional utvikling	Tilskudd	1 181	87%	110	8%	38	3%	12	1%	17	1%	1 358
KMD 551.60 Tilskudd til fylkeskommuner for regional utvikling	Tilskudd sentralt			1	100%							1
KMD 552.72 Nasjonale tiltak for regional utvikling	Tilskudd	357	95%	9	2%	4	1%	4	1%	2	1%	376
KMD - Sum risikolån, tilskudd og programmer		1 630	88%	132	7%	47	3%	17	1%	19	1%	1 845
LMD 1150.50 BU-midler	Tilskudd sentralt	15	83%			1	6%	2	11%			18
LMD 1150.50 Bioenergiprogrammet	Tilskudd	66	99%							1	1%	67
LMD 1149.72 Trebasert innovasjonsprogram	Tilskudd	33	60%	6	11%	1	2%	4	7%	11	20%	55
LMD 1149.73 Skogsflisproduksjon og biovarmeanlegg	Tilskudd	6	67%			2	22%	1	11%			9
LMD 1150.50 BU-midler	Risikolån	33	100%									33
LMD 1150.50 BU-midler	Tilskudd fylkesvis	1 383	99%	7	1%	2	0%	3	0%			1 395
LMD 1150.50 BU-midler Bioenergi	Tilskudd fylkesvis	119	99%					1	1%			120
LMD 1150.50 Utviklingsprogram for lokalmat og grønt reiseliv	Tilskudd	55	93%	2	3%	1	2%	1	2%			59
LMD 1151.51 VSP rein	Tilskudd	20	91%	1	5%					1	5%	22
LMD - Sum Riskolån, Tilskudd og programmer		1 730	97%	16	1%	7	0%	12	1%	13	1%	1 778
FKD 2415.75 Marint verdiskapingsprogram	Tilskudd	29	73%	6	15%	1	3%	1	3%	3	8%	40
FKD 2415.50 Garantier til fiskerinæringa	Garanti					2	100%					2
FKD - Sum risikolån, tilskudd og programmer		29	69%	6	14%	3	7%	1	2%	3	7%	42
Sum risikolån, tilskudd og programmer		4 417	91%	240	5%	86	2%	50	1%	54	1%	4 847
KMD 551.61 Kompens. for økt arb.g.avg.	Tilskudd	93	63%	26	18%	13	9%	11	7%	5	3%	148
LMD 1150.50 BU-midler	Lånebeløp for rentestøtte	506	100%	1	0%							507
UD 118.01 Nordområdetiltak drift	Tilskudd	1	100%									1
UD 118.70 Prosjektsamarbeid med Russland	Tilskudd	7	88%	1	13%							8
Diverse tilskudd	Tilskudd	11	69%	5	31%							16
Sum andre virkemidler		618	91%	33	5%	13	2%	11	2%	5	1%	680
Sum andre virkemidler		618	91%	33	5%	13	2%	11	2%	5	1%	680
Sum Totalt		5 522	91 %	286	5 %	104	2 %	68	1 %	61	1 %	6 041

Kjennetegn ANTALL tilsagn

Budsjettpost	Virkemiddel	Kvinnerettet		Internasjonalt rettet		Miljørettet		Unge 18-35		FoU-basert prosjekt		Totalt
		Innvilget	Andel	Innvilget	Andel	Innvilget	Andel	Innvilget	Andel	Innvilget	Andel	
NFD 2421.90 Lavrisikolån	Ordinære	19	26%	16	13 %	18	24%	3	4%	7	9%	74
NFD 2421.90 Lavrisikolån	Fiskeriformål	13	11%	0	0 %	12	10%	33	27%	2	2%	122
NFD 2421.90 Lavrisikolån	Landbruksformål	136	43%	35	47 %	30	9%	109	34%	1	0%	318
Sum lavrisikolån		168	33%	51	10%	60	12%	145	28%	10	2%	514
Sum lavrisikolån		168	33%	51	10%	60	12%	145	28%	10	2%	514
NFD 2421.50 Innovasjon prosjekter	Innovasjonslån	17	17%	75	77%	22	22%	11	11%	36	37%	98
NFD 2421.50 Innovasjon prosjekter	Garanti	2	29%	4	57%	1	14%	1	14%	2	29%	7
NFD 2421.50 Innovasjon prosjekter	Tilskudd	48	30%	126	79%	32	20%	19	12%	66	42%	159
NFD 2421.50 Innovasjon prosjekter	Landsdekkende etablerertilskudd	101	25%	355	89%	80	20%	86	21%	140	35%	401
NFD 2421.76 Innovasjon prosjekter	Tilskudd - Miljøteknologi	4	7%	49	91%	52	96%	1	2%	45	83%	54
NFD 2421.71 Nettverk, profilering og reiseliv - programmer	Tilskudd	88	47%	145	77%	43	23%	20	11%	38	20%	188
NFD 2421.72 Forsknings-/utviklingskontrakter	OFU	18	33%	31	56%	12	22%			38	69%	55
NFD 2421.72 Forsknings-/utviklingskontrakter	IFU	36	18%	184	90%	65	32%	13	6%	167	81%	205
NFD 2421.78 Adm. støtte for distriktsrettede såkornfond	Tilskudd			0	0							4
NFD 928.74 Tilskudd til marin bioteknologi	Tilskudd	2	200%	3	100%	2	200%			1	100%	1
NFD 2421.73 Tilskudd til kraftintensiv industri	Tilskudd			0	0							8
NFD - Sum risikolån, tilskudd og programmer		316	27%	972	82%	309	26%	151	13%	533	45%	1 182
KMD 551.60 Tilskudd til fylkeskommuner for regional utvikling	Risikolån	20	20%	47	46%	34	33%	10	10%	17	17%	102
KMD 551.60 Tilskudd til fylkeskommuner for regional utvikling	Garanti	2	25%	4	50%	2	25%	1	13%	2	25%	8
KMD 551.60 Tilskudd til fylkeskommuner for regional utvikling	Tilskudd	487	36%	800	59%	287	21%	179	13%	309	23%	1 358
KMD 551.60 Tilskudd til fylkeskommuner for regional utvikling	Tilskudd sentralt			1	100%							1
KMD 552.72 Nasjonale tiltak for regional utvikling	Tilskudd	195	52%	233	62%	78	21%	84	22%	65	17%	376
KMD - Sum risikolån, tilskudd og programmer		704	38%	1 085	59%	401	22%	274	15%	393	21%	1 845
LMD 1150.50 BU-midler	Tilskudd sentralt	1	6%	3	17%	4	22%			9	50%	18
LMD 1150.50 Bioenergiprogrammet	Tilskudd	18	27%	1	1%	66	99%	0	0%	3	4%	67
LMD 1149.72 Trebasert innovasjonsprogram	Tilskudd	12	22%	14	25%	39	71%			23	42%	55
LMD 1149.73 Skogsfisproduksjon og biovarmeanlegg	Tilskudd			2	22%	8	89%			1	11%	9
LMD 1150.50 BU-midler	Risikolån	15	45%			2	6%	9	27%			33
LMD 1150.50 BU-midler	Tilskudd fylkesvis	669	48%	71	5%	254	18%	321	23%	12	1%	1 395
LMD 1150.50 BU-midler Bioenergi	Tilskudd fylkesvis	21	18%	1	1%	120	100%	10	8%	1	1%	120
LMD 1150.50 Utviklingsprogram for lokalmat og grønt reiseliv	Tilskudd	33	56%	9	15%	6	10%	1	2%	1	2%	59
LMD 1151.51 VSP rein	Tilskudd	7	32%	8	36%	4	18%			2	9%	22
LMD - Sum Riskolån, Tilskudd og programmer		776	44%	1 09	6%	503	28%	341	19%	52	3%	1 778
FKD 2415.75 Marint verdiskapingsprogram	Tilskudd	6	15%	32	80%	11	28%	5	13%	10	25%	40
FKD 2415.50 Garantier til fiskerinæringa	Garanti			2	100%			1	50%			2
FKD - Sum risikolån, tilskudd og programmer		6	14%	34	81%	11	26%	6	14%	10	24%	42
Sum risikolån, tilskudd og programmer		1 802	37%	2 200	45%	1 224	25%	772	16%	988	20%	4 847
KMD 551.61 Kompens. for økt arb.g.avg.	Tilskudd	46	31%	68	46%	24	16%	7	5%	38	26%	148
LMD 1150.50 BU-midler	Lånebeløp for rentestøtte	219	43%	6	100%	96	19%	114	22%	1	0%	507
UD 118.01 Nordområdetiltak drift	Tilskudd			1	100							1
UD 118.70 Prosjektsamarbeid med Russland	Tilskudd	1	13%	7	88%	4	50%			1	13%	8
Diverse tilskudd	Tilskudd	2	13%	7	44%	9	56%	1	6%	9	56%	16
Sum andre virkemidler		268	39%	89	13%	133	20%	122	18%	49	7%	680
Sum andre virkemidler		268	39%	89	13%	133	20%	122	18%	49	7%	680
Sum Totalt		2 238	37 %	2 340	39 %	1 417	23 %	1 039	17 %	1 047	17 %	6 041

Satsing ANTALL tilsagn

Budsjettpost	Virkemiddel	S-001 Energi og miljø		S-002 Helse		S-005 Landbruk		S-006 Marin		S-007 Maritim		S-008 Olje og gass	
		Innvilget	Andel	Innvilget	Andel	Innvilget	Andel	Innvilget	Andel	Innvilget	Andel	Innvilget	Andel
NFD 2421.90 Lavrisikolån	Ordinære					16	22%	24	32%	13	18%	1	1%
NFD 2421.90 Lavrisikolån	Fiskeriformål							122	100%				
NFD 2421.90 Lavrisikolån	Landbruksformål					314	99%						
Sum lavrisikolån		0	0%	0	0%	330	64%	146	28%	13	3%	1	0%
Sum lavrisikolån		0	0%	0	0%	330	64%	146	28%	13	3%	1	0%
NFD 2421.50 Innovasjon prosjekter	Innovasjonslån	4	4%	3	3%	4	4%	15	15%	5	5%	13	13%
NFD 2421.50 Innovasjon prosjekter	Garanti			1	14%					1	14%		
NFD 2421.50 Innovasjon prosjekter	Tilskudd	8	5%	13	8%	2	1%	3	2%	30	19%	14	9%
NFD 2421.50 Innovasjon prosjekter	Landsdekkende etablerertilskudd	31	8%	51	13%	8	2%	18	4%	21	5%	42	10%
NFD 2421.76 Innovasjon prosjekter	Tilskudd - Miljøteknologi	35	65%					11	20%	2	4%	3	6%
NFD 2421.71 Nettverk, profilering og reiseliv - programmer	Tilskudd	16	9%	17	9%	7	4%	5	3%	10	5%	12	6%
NFD 2421.72 Forsknings-/utviklingskontrakter	OFU	9	16%	30	55%								
NFD 2421.72 Forsknings-/utviklingskontrakter	IFU	30	15%	22	11%	2	1%	13	6%	24	12%	50	24%
NFD 2421.78 Adm. støtte for distriktsrettede såkornfond	Tilskudd												
NFD 928.74 Tilskudd til marin bioteknologi	Tilskudd							1	33%			1	33%
NFD 2421.73 Tilskudd til kraftintensiv industri	Tilskudd												
NFD - Sum risikolån, tilskudd og programmer		133	11%	137	12%	23	2%	66	6%	93	8%	135	11%
KMD 551.60 Tilskudd til fylkeskommuner for regional utvikling	Risikolån	8	8%			9	9%	40	39%	11	11%	5	5%
KMD 551.60 Tilskudd til fylkeskommuner for regional utvikling	Garanti							1	13%			1	13%
KMD 551.60 Tilskudd til fylkeskommuner for regional utvikling	Tilskudd	90	7%	56	4%	66	5%	150	11%	55	4%	56	4%
KMD 551.60 Tilskudd til fylkeskommuner for regional utvikling	Tilskudd sentralt												
KMD 552.72 Nasjonale tiltak for regional utvikling	Tilskudd	17	5%	26	7%	29	8%	24	6%	15	4%	24	6%
KMD - Sum risikolån, tilskudd og programmer		115	6%	82	4%	104	6%	215	12%	81	4%	86	5%
LMD 1150.50 BU-midler	Tilskudd sentralt					18	100%						
LMD 1150.50 Bioenergiprogrammet	Tilskudd	8	12%			59	88%						
LMD 1149.72 Trebasert innovasjonsprogram	Tilskudd	3	5%			48	87%						
LMD 1149.73 Skogsflisproduksjon og biovarmeanlegg	Tilskudd	2	22%			7	78%						
LMD 1150.50 BU-midler	Risikolån					33	100%						
LMD 1150.50 BU-midler	Tilskudd fylkesvis			4	0%	1 340	96%			1	0%		
LMD 1150.50 BU-midler Bioenergi	Tilskudd fylkesvis	8	7%			112	93%						
LMD 1150.50 Utviklingsprogram for lokalmat og grønt reiseliv	Tilskudd					52	88%	1	2%				
LMD 1151.51 VSP rein	Tilskudd					19	86%						
LMD - Sum Riskolån, Tilskudd og programmer		21	1%	4	0%	1 688	95%	1	0%	1	0%	0	0%
FKD 2415.75 Marint verdiskapingsprogram	Tilskudd					1	3%	39	98%				
FKD 2415.50 Garantier til fiskerinæringa	Garanti							2	100%				
FKD - Sum risikolån, tilskudd og programmer		0	0%	0	0%	1	2%	41	98%	0	0%	0	0%
Sum risikolån, tilskudd og programmer		269	6%	223	5%	1 816	37%	323	7%	175	4%	221	5%
KMD 551.61 Kompens. for økt arb.g.avg.	Tilskudd	5	3%	8	5%	6	4%	6	4%	1	1%	4	3%
LMD 1150.50 BU-midler	Lånebeløp for rentestøtte					503	99%						
UD 118.01 Nordområdetiltak drift	Tilskudd												
UD 118.70 Prosjektsamarbeid med Russland	Tilskudd	2	25%	1	13%							4	50%
Diverse tilskudd	Tilskudd					1	6%	4	25%			1	6%
Sum andre virkemidler		7	1%	9	1%	510	75%	10	1%	1	0%	9	1%
Sum andre virkemidler		7	1%	9	1%	510	75%	10	1%	1	0%	9	1%
Sum Totalt		276	5%	232	4%	2 656	44%	479	8%	189	3%	231	4%

Satsing ANTALL tilsagn

Budsjettpost	Virkemiddel	S-009 Reiseliv		S-999 Ikke satsingsområde		Totalt
		Innvilget	Andel	Innvilget	Andel	
NFD 2421.90 Lavrisikolån	Ordinære	7	9%	13	18%	74
NFD 2421.90 Lavrisikolån	Fiskeriformål					122
NFD 2421.90 Lavrisikolån	Landbruksformål	1	0%	3	1%	318
Sum lavrisikolån		8	2%	16	3%	514
Sum lavrisikolån		8	2%	16	3%	514
NFD 2421.50 Innovasjon prosjekter	Innovasjonslån	2	2%	52	53%	98
NFD 2421.50 Innovasjon prosjekter	Garanti	1	14%	4	57%	7
NFD 2421.50 Innovasjon prosjekter	Tilskudd	5	3%	84	53%	159
NFD 2421.50 Innovasjon prosjekter	Landsdekkende etablerertilskudd	7	2%	223	56%	401
NFD 2421.76 Innovasjon prosjekter	Tilskudd - Miljøteknologi			3	6%	54
NFD 2421.71 Nettverk, profilering og reiseliv - programmer	Tilskudd	48	26%	73	39%	188
NFD 2421.72 Forsknings-/utviklingskontrakter	OFU	1	2%	15	27%	55
NFD 2421.72 Forsknings-/utviklingskontrakter	IFU	1	0%	63	31%	205
NFD 2421.78 Adm. støtte for distriktsrettede såkornfond	Tilskudd			4	100%	4
NFD 928.74 Tilskudd til marin bioteknologi	Tilskudd			1	33%	3
NFD 2421.73 Tilskudd til kraftintensiv industri	Tilskudd			8	100%	8
NFD - Sum risikolån, tilskudd og programmer		65	5%	530	45%	1 182
KMD 551.60 Tilskudd til fylkeskommuner for regional utvikling	Risikolån	8	8%	21	21%	102
KMD 551.60 Tilskudd til fylkeskommuner for regional utvikling	Garanti			6	75%	8
KMD 551.60 Tilskudd til fylkeskommuner for regional utvikling	Tilskudd	272	20%	613	45%	1 358
KMD 551.60 Tilskudd til fylkeskommuner for regional utvikling	Tilskudd sentralt			1	100%	1
KMD 552.72 Nasjonale tiltak for regional utvikling	Tilskudd	61	16%	180	48%	376
KMD - Sum risikolån, tilskudd og programmer		341	18%	821	44%	1 845
LMD 1150.50 BU-midler	Tilskudd sentralt					18
LMD 1150.50 Bioenergiprogrammet	Tilskudd					67
LMD 1149.72 Trebasert innovasjonsprogram	Tilskudd			4	7%	55
LMD 1149.73 Skogsflisproduksjon og biovarmeanlegg	Tilskudd					9
LMD 1150.50 BU-midler	Risikolån					33
LMD 1150.50 BU-midler	Tilskudd fylkesvis	41	3%	9	1%	1 395
LMD 1150.50 BU-midler Bioenergi	Tilskudd fylkesvis					120
LMD 1150.50 Utviklingsprogram for lokalmat og grønt reiseliv	Tilskudd	6	10%			59
LMD 1151.51 VSP rein	Tilskudd	3	14%			22
LMD - Sum Riskolån, Tilskudd og programmer		50	3%	13	1%	1 778
FKD 2415.75 Marint verdiskapingsprogram	Tilskudd					40
FKD 2415.50 Garantier til fiskerinæringa	Garanti					2
FKD - Sum risikolån, tilskudd og programmer		0	0%	0	0%	42
Sum risikolån, tilskudd og programmer		456	9%	1 364	28%	4 847
KMD 551.61 Kompens. for økt arb.g.avg.	Tilskudd	16	11%	102	69%	148
LMD 1150.50 BU-midler	Lånebeløp for rentestøtte	3	1%	1	0%	507
UD 118.01 Nordområdetiltak drift	Tilskudd			1	100%	1
UD 118.70 Prosjektsamarbeid med Russland	Tilskudd			1	13%	8
Diverse tilskudd	Tilskudd	2	13%	8	50%	16
Sum andre virkemidler		21	3%	113	17%	680
Sum andre virkemidler		21	3%	113	17%	680
Sum Totalt		485	8 %	1 493	25 %	6 041

Finansieringsandeler - Distriktsrettet lån og tilskudd, fordelt etter distriktpolitisk virkeområde

Distriktsrettet risikolån			
Virkeområde	Gjennomsn. andel	Total andel	Antall saker
Område III	35,699%	25,548%	67
Område IV	35,73%	22,835%	42
Total	35,711%	24,575%	109

Investeringsstilskudd			
Virkeområde	Gjennomsn. andel	Total andel	Antall saker
Sone II	6,183%	4,986%	2
Sone III	18,876%	12,595%	213
Uspesifisert	10,899%	12,023%	2
Total	18,685%	12,236%	217

Bedriftsutviklingsstilskudd			
Virkeområde	Gjennomsn. andel	Total andel	Antall saker
Sone I	34,369%	31,384%	26
Sone II	39,266%	31,102%	10
Sone III	45,958%	24,138%	560
Uspesifisert	47,096%	22,195%	94
Total	45,58%	24,903%	690

Nasjonale tiltake for regional utvikling ekskl. inkubatoretabl., regional omstilling og tiltak i Finnmark, post 72			
Virkeområde	Gjennomsn. andel	Total andel	Antall saker
Område I	37,983%	20,922%	17
Område II	90,00%	85,00%	2
Område III	51,637%	41,81%	45
Område IV	51,565%	33,032%	36
Uspesifisert	39,126%	17,615%	29
Total	47,60%	23,76%	129

Finansieringsandeler - Landsdekkende lån og tilskudd

Investeringer			
Virkeområde	Gjennomsn. andel	Total andel	Antall saker
GFL-flåte	68,687%	38,873%	123
Industrielle forsknings- og utviklingskontrakter	33,965%	19,10%	206
Landbrukslån	67,068%	61,012%	338
Landsdekkende programmer	48,326%	24,494%	152
Landsdekkende innovasjonslån	42,959%	30,901%	100
Lavrisikolån	48,987%	35,931%	76
Offentlige forsknings- og utviklingskontrakter	34,603%	22,361%	55
Utviklingstilskudd	44,912%	31,457%	198
Total	51,502%	35,407%	1248

9 Vedlegg 3: Forklaringer til koder i statistikk for finansieringsvirksomheten

Nedenfor følger en beskrivelse av de ulike statistikkodene som inngår i vedlagte statistikk for finansieringsvirksomheten f.o.m. 1.1.2009. Fra 2009 er det innført ny koding av innovasjonshøyde og type innovasjon. Alle prosjekter som innvilges støtte skal kategoriseres i forhold til disse kodene.

9.1 Innovasjonsnivå

Se leseveiledning kapittel 2.1 side 6.

9.2 Type Innovasjon

Følgende innovasjonstyper gjelder f.o.m. 1.1.2009:

1. Produkt-/tjenesteinnovasjon
2. Prosessinnovasjon
3. Organisatorisk innovasjon
4. Markedsmessig innovasjon
5. Ikke relevant

9.2.1 Veiledning for valg av innovasjonstype:

Det skal KUN velges én innovasjonstype pr. prosjekt. Hvis prosjektet inneholder flere typer innovasjoner, skal kun den *viktigste* innovasjonstypen angis. For prosjekter innenfor arbeidsområdet Innovasjonsmiljøer, må type innovasjon velges ut fra hvilke typer innovasjon flertallet av foretakene innenfor klyngen vil kunne oppnå flere av eller få bedre kvalitet på gjennom å delta i klyngeprosjektet eller på aktiviteter i regi av dette.

Innovasjonstypene er definert som følger:

Produkt-/tjenesteinnovasjon

Produkt-/tjenesteinnovasjon er en vare eller tjeneste som enten er ny eller vesentlig forbedret med hensyn til dens egenskaper, tekniske spesifikasjoner, innebygd software eller andre immaterielle komponenter eller brukervennlighet. Innovasjonen skal være ny for foretaket; den må ikke nødvendigvis være ny for markedet.

Prosessinnovasjon

Prosessinnovasjon omfatter nye eller vesentlig forbedrede produksjonsteknologi/- metoder og nye eller vesentlige forbedrede metoder for levering av varer og tjenester. Innovasjonen skal være ny for foretaket; foretaket må ikke nødvendigvis være den første til å introdusere denne prosessen.

Organisatorisk innovasjon (som oftest innovasjon på bedriftsnivå)

Organisatorisk innovasjon er gjennomføring av ny eller vesentlig endret struktur i foretaket eller nye eller vesentlig endrede ledelsesmetoder for å øke foretakets bruk av kunnskap, kvaliteten i varer og tjenester eller effektiviteten i arbeidsprosesser.

Markedsmessig innovasjon (som oftest innovasjon på bedriftsnivå)

Markedsmessig innovasjon er introduksjon av ny eller vesentlig endret design, samt introduksjon av nye eller vesentlig endrede salgsmetoder for å gjøre foretakets produkter mer attraktive eller for å åpne for nye markeder.

Ikke relevant

Denne koden skal benyttes for prosjekter som ikke er innovasjonsprosjekter. Dersom kode "5. Ikke relevant" for Innovasjonsnivå benyttes, skal også denne koden benyttes for Type innovasjon og vice versa.

9.3 Andre kjennetegn

"Andre kjennetegn" er karakteristika ved det enkelte prosjekt som ofte er uavhengig og går på tvers av opplysninger om prosjektene forøvrig.

Det kan krysses av på *flere* kjennetegn i samme prosjekt. "Andre kjennetegn" omfatter følgende:

9.3.1 Definisjon av kjennetegnene:

Kvinnerettet

Kjennetegnet kvinnerettet skal benyttes dersom prosjektet oppfyller minst ett av følgende kriterier:

- Kvinner som er med på å starte eller er medeier i egen virksomhet eller eiendom hvor prosjektet gjennomføres.
- Er spesielt rettet mot å øke kompetansen til kvinner ansatt i foretaket.
- Kvinner utgjør mer enn 30 prosent av styremedlemmene eller ledelsen i en bedrift.
- Bidrar til å øke antall kvinnelige eiere, styremedlemmer, ledere eller er spesielt rettet mot å øke antall sysselsatte kvinner.
- For flerbedrifts-, nettverks- og klyngeprosjekter skal kjennetegnet benyttes dersom prosjektet bidrar til å fremme kvinners deltakelse i næringslivet.

Internasjonalt rettet

Et viktig mål for IN er å styrke norsk næringslivs konkurransevne i forhold til utlandet både på utenlands- og hjemmemarkedet.

Dette kjennetegnet skal benyttes for prosjekter som:

- bidrar til økt eksport
- omfatter internasjonalt markedsarbeid for produkter/tjenester
- bidrar til innovasjon, produkt- og markedsutvikling i et internasjonalt miljø fører til teknologiutveksling, eksport og import og bruk av internasjonal FoU-kompetanse
- fører til investeringer over landegrensene
- mobiliserer internasjonal kompetent kapital og kunnskap inn i norske innovasjonsmiljø og næringsliv
- bidrar til økt internasjonal markedsføringskompetanse

Med internasjonalisering menes dermed den totale eksponering næringslivet har mot omverdenen og som inkluderer forskning, utvikling, utdanning, markedsføring, salg, oppkjøp, etablering og hjemhenting av innsatsfaktorer og teknologi.

Miljørettet

Dette kjennetegnet skal velges når prosjektet i mer eller mindre grad er miljøbegrunnet der for eksempel ett av formålene med prosjektet er:

- Utvikling/kommersialisering av miljøteknologiske forretningsideer.
- Forbedring av miljøkvaliteten på foretakets produkter, produksjonsprosesser eller på andre områder
- Prosjektet fører til at foretaket blir miljøsertifisert eller at bedriften innfører miljøledelse.
- Miljøeffektiv energiomlegging (dvs. mindre behov for energi, effektiv energibruk, økt varmeproduksjon basert på avfallshåndtering og spillvarme, økt produksjon av fornybar energi eller miljøvennlig bruk av naturgass)
- Miljøvennlig bruk av kulturminner eller kulturmiljøet
- Utvikling av ulike kompetansebaserte tjenester innen miljøområdet.

En av formålskodene er "Miljøforbedring" som skal benyttes når prosjektet har som *hovedformål* miljøforbedring/-utvikling. Alle saker som får denne formålskoden skal også gis kjennetegnet "Miljørettet".

Kompetanseutvikling

Kjennetegnet skal benyttes for alle prosjekter som forventes å medføre en styrking av bedriftens kompetanse.

Registreringen av kjennetegnet "Kompetanseutvikling" skal i tillegg til å omfatte prosjekter som har som hovedformål kompetanseutvikling (Formål 10), også omfatte prosjekter som vil føre til kompetanseutvikling uten at dette er hovedformålet med prosjektet. F. eks. kan det skje betydelig kompetanseheving i forbindelse med maskininvesteringer med tilhørende opplæringspakker.

Unge 18-35

For å kunne rapportere på bruken av midler ovenfor denne målgruppen, innføres unge som et nytt kjennetegn. Det krysses av dersom prosjektet er innrettet mot aldersgruppen 18-35 år.

Økologisk landbruk

Kjennetegnet skal benyttes for prosjekter som bidra til utvikling av økologisk landbruk.

Samarbeids- og flerbedriftsprosjekter

Omfatter flerbedriftsprosjekter, prosjekter som er basert på samarbeid mellom foretak eller mellom foretak og FoU-institusjoner. Når enkeltforetak går sammen om salgs- og markedstiltak og fysiske investeringer, f.eks. innen landbruk, skal kjennetegnet benyttes.

FoU-basert prosjekt

Omfatter prosjekter som fører til kommersialisering av resultater fra FoU eller at FoU er en viktig del av prosjektet.

Omdømmebygging

Kjennetegnet skal brukes for prosjekter som er rettet inn mot å ta en strategisk posisjon i et utvalgt marked. Dette kan være fasilitering av prosessen frem til valg av omdømmeposisjon (mobilisering, analyser eller forankring), eller implementering av handlingsplaner forankret i valg av posisjon, og rettet mot å bygge denne (profilering, organisasjonsutvikling eller utvikling av tjenester og/eller produkter.)

Ingen relevante kjennetegn

Skal benyttes dersom ingen av kjennetegnene forøvrig passer til saken.

9.4 Prioriterte sektorer

Følgende prioriterte sektorer gjelder f.o.m. 1.1.2011:

- Energi og miljø
- Helse
- Landbruk
- Marin
- Maritim
- Olje og gass
- Reiseliv
- Ikke prioritert sektor

9.4.1 Veiledning for valg av prioritert sektor:

Det skal KUN velges *én* sektor pr. prosjekt. Valget skal gjøres ut fra en vurdering av hvilken av våre ni prioriterte sektorer som Innovasjon Norge *primært* ønsker å stimulere/støtte gjennom prosjektet. Dersom prosjektet faller utenfor de ni prioriterte sektorene, men likevel kan støttes, skal alternativ 99. Ikke satsingsområde avkrysses.

Noen eksempler:

De to sentrale vurderingsmomentene for valg av prioritert sektor er: 1) produktet/tjenestens bruksområde eller 2) produktet/tjenestens råvareopphav.

Et enkelt eksempel:

Dersom prosjektet retter seg mot – i betydningen markedsmessig innretning – en av Innovasjon Norges prioriterte sektorer, skal denne angis. Eks.: Kverneland, som lager mekanisk utstyr til landbrukssektoren, skal plasseres i sektoren Landbruk. Helgeland Plast, som lager oppdrettsmerder i plast, skal plasseres i Marin sektor.

Et litt mer krevende eksempel:

Hvordan blir dette resonnementet for f.eks. Aker Seafoods som produserer fiskeprodukter til detaljistledet? Det skulle ut fra en markedsmessig betraktning bli handel, og ikke Marin sektor. Her er det viktig at man vurderer hvilken sektor Innovasjon Norge primært ønsker å stimulere/støtte gjennom prosjektet. Hvis hovedhensikten med vår deltakelse er å stimulere til økt varehandel skal kode "S-999 Ikke satsingsområde" velges. Men ut fra INs strategi blir det mer riktig å sette et kryss for Marin sektor her fordi bakgrunnen for vår deltakelse i prosjektet er at vi ønsker å stimulere/støtte ny anvendelse av råstoff fra Marin sektor.